

FARKAS ELEK

ÖSSZEGYŰJTÖTT ÍRÁSOK

BUDAPEST
1991 Karácsony

ELŐSZÓ

Volt egyszer egy ember. Itt élt. Megszületett, gyermek volt, megnősült, gyerekei, majd unokái születtek. Védte a hazát az első, majd a második világháborúban, megélt néhány forradalmat és azok bukását is, de nem élhette meg már a mai változásokat.

50 évig egy céget képviselt, 45 évig egy asszonyhoz volt hűséges és több, mint 80 évig élt a Józsefvárosban.

Írásaiból, melyeket 1920 és 1950 között írt, ugyanaz a hűség sugárzik, mint ami egész életét végigkísérte: hűség az emberszerethez.

Gyűlölte az erőszakot, a kétszínűséget, a sötét, rosszindulatú butaságot, az üres beszédet, az önzést és a kicsinyességet. De az embereket szerette. Szerette, mert elfogadta őket olyannak, amilyenek és sohasem tartotta magát nagyobbknak náluk. Megpróbálta nem megítélni őket, megpróbálta, hogy elkerülje a versenyt, a rivalizálást, a tolakodást, azaz mások bemocskolását. Ezért aztán nem lett villája, birtoka, bankbetétje és nem járt a Miami Beach-en sem.

Gyermekeire viszont mérhetetlen kincset hagyott: az emberek szeretetét, a szép szeretetét és a humorát. Ez a könyv sem tartalmaz mást, csak ezt a néhány apróságot.

Most már tudom, hogy szerencsém volt. A fia lehettem.

Farkas István

BEVEZETŐ

Szent Mártonnak dicsőség! Nem megy már a munka. Minek erőltessem meg magam! Eleget dolgoztam életemben.

Megengedhetek magamnak egy kis henyélést. Itt ülök az asztalnál, jobbra a boros kancsó, balra a tintatartó...

Az álmodozás még csak megjárna, de leírni azt, amit álmodik az ember!... Amit álmodik? Mit is beszélek? Tárva nyitva a szemem, nyugodt és gúnyosan csillogó, kicsit ráncokba vesző a szöglete. Ábrándozzanak csak mások! Én azt mesélem, amit láttam, amit mondtam és tettem... Hát nem bolondság ez? Kinek a számára írok? Annyi bizonyos, a dicsvágy nem izgat, nem vagyok ostoba, tudom hál' Isten, mit érek!... Az unokáim számára? Mi marad meg tíz év múlva az én irkafirkámból? ...Kinek a számára hát? - Hát a magam számára. Mert nekem az gyönyörűséget okoz.

Romain Rolland: Colas Breugnon
(Komor Zoltán fordítása.)

Tartalomjegyzék

ELŐSZÓ.....	2
BEVEZETŐ	3
MAGÁNY	8
ESŐ.....	8
ESTE.....	9
VIRRASZTÁS.....	10
RANDEVÚ	11
HALOTT MELLETT.....	12
VÁRAKOZÁS.....	13
HAJNAL	14
NOVEMBER.....	14
BOLONDOS ÉJSZAKA.....	15
VASÁRNAP DÉLUTÁN.....	16
VONATON	17
PAPIROSFOSZLÁNYOK.....	19
PAPIROSFOSZLÁNYOK.....	19
MESE.....	21
EMLÉK.....	30
ÁLOM.....	38
KÖZJÁTÉK.....	47
ALKONY	52
MOZAIK.....	55
LEVÉL	69
JÓZSEFVÁROS ÉS EGYÉB ELBESZÉLÉSEK	77
JÓZSEFVÁROS	77
MARISKA NÉNI	81
KALAND	82
LAKODALOM.....	84
ÚJ LAKÓK.....	86
ÖTÓRAI TEA	88
GYÁSZ	90
ADÓÜGY.....	92
SÖRBUBORÉKOK.....	101
BÉRMÁLÁS	116
BÉRMÁLÁS	116
NAPLÓ	120
NYARALÁS	121
UTÓPIA	122
TÉVEDÉS	123
KIRÁNDULÁS	124
GYŐZELEM.....	125
A VEKKER.....	126
MARIS	128
ROKONSÁGTAN.....	129
NYÁRI ZIVATAR	130
JUBILEUM	131
VÁLSÁG.....	133
VILLON REFLEXIÓK.....	135
ELBESZÉLÉSEK.....	145
Dr. ALEX	145

FÉNY	147
FINIS.....	149
MUSZKA ÁLOM.....	151
TAVASZI FUTÁS.....	153
ÜZENET	155
TÖREDÉKEK	169
SZEKSZEPILES KÖZGAZDASÁGTAN	169
LEVELEK	170
BÖJTI SZÉL.....	175
NÉGY ÉVSZAK.....	175
BÖJTI SZÉL.....	178
IDŐ	181
JÉGVIRÁG	182
ÁLOMTÜNDÉR	183
MARIÓDÁK	188
MINDSZENT UTÁN.....	188
SÍRÁS	190
GYERMEKEMHEZ	191
PUKKANCS.....	192
BÖLCSŐ ELŐTT	195
MARIVÁRA	195
ÉBREDÉS	199
MESE.....	199
ANNO DOMINI	200
EMLÉKEZZ!.....	201
MOTOR	202
GYERE!	205
PICIKÉM	208
GYÚJTÉS.....	208
GOND	211
DE JÓ NEKED!.....	212
A TE NEVED	212
ÖRÖKSÉG.....	213
NEVESS!	214
ANYÁD	216
EJNYE, EJNYE.....	218
VALAMIKOR.....	219
ALTATÓ	222
DRÁGA!	224
KIS ÖRÖMÖK!.....	225
A KINCS	227
NAGYSZOMBAT.....	228
SZÁZ ÉV MÚLVA.....	229
MELÓDIA.....	230
KICSINY MÉCSEM.....	230
JÓ, JOBB, LEGJOBB!.....	231
GYÚJTÖGETTEM.....	231
NO NÉZD!	231
BŰN	232
VIOLINKULCS	232
KATI.....	233
HÓ.....	234
EGY ÉV UTÁN.....	234
SÜRGÉS	235

MIÉRT?.....	237
MESE A KIS PATAKRÓL.....	238
PATAK PARTJÁN.....	242
SÁRKÁNY ERESZTÉS	243
ERDŐBEN.....	244
HEJ KOMÁM, HAJRÁ!.....	246
NEMZETI ÚJSÁG 1937-39.....	248
INVÁZIÓ	248
A BARLANGLAKÓ	249
ARANYBÁNYA.....	251
ÚRI MÓD.....	252
TELKET VETTÜNK.....	253
VONATON	255
A KUTYA.....	256
FŐ A BEOSZTÁS	258
MOST, VAGY SOHA	259
JUTKA.....	260
NYILATKOZAT.....	262
ÁDÁM TRAGÉDIÁJA.....	264
ELSŐ SZÍN.....	264
MÁSODIK SZÍN.....	266
HARMADIK SZÍN.....	273
NEGYEDIK SZÍN.....	277
ÖTÖDIK SZÍN.....	282
HATODIK SZÍN	290
HETEDIK SZÍN	295
NYOLCADIK SZÍN.....	297
KILENCEDIK SZÍN.....	305
TIZEDIK SZÍN.....	310
HEPIEND.....	315
NAGY GYEREKEKNEK.....	357
NAPLEMENTE.....	357
NAPKELTE	357
TALÁLKOZÁS	358
Ó!	360
VACSORA UTÁN	360
FAUST.....	361
NEGYVENKETTES TAVASZ	361
KLÓR.....	362
FIAMNAK	363
TAVASZI ZSONGÁS	363
TANULSÁG.....	364
KI TUD RÓLATOK	364
SUITE	365
I. A PART	365
II. A FOLYÓ	365
III. A GONDOLA.....	366
IV. INDULÁS	366
V. AZ ÚT	366
VI. A CÉL	367

ÁLLATKERT.....	368
POSTUMUS.....	392
JÁMBOR PÉTER.....	416
ELSŐ KÖNYV.....	416
MÁSODIK KÖTET.....	491

MAGÁNY

ESŐ

Alpesi ház. Panzió. Már két nap óta esik. Kiállok a széles eresz alá és nézelődöm. Szemben a hegy, a fenyők és a sziklák elvesznek a ködben. Az eső egyformán, kimérten szemetel. Valahol a magasban bizonyára havazik. Feketén, fényesen kígyózik a hegy alatt a vasúti sín pár. Alatta szürkén, piszkosan hömpölyög a hegyi folyó. A víz közepén sziklacsomó. Mocskos hullámok verik a sima követ. Minden harmadik elborítja. Jobbra a falu színes házai üresek, kihaltak, mintha az emberek elköltöztek volna.

Az eresz alatt a száraz homokon tyúkok bóbiskolnak. Fejüket szárnyuk alá dugják s úgy állnak mozdulatlanul hosszú, hosszú ideig. Most egyik felneszel. Felkapja a fejét, körülnéz, elnyújtja törzsét, farát felemeli, pottyant egyet s aztán fejét gyorsan visszadugja a szárnya alá. Az ajtóban fehér cicafej jelenik meg. Unottan körülnéz, azután eltűnik. Az országúton lóden-galléros gyerek két ázott tehenet hajt. A vasúti őr kecskéi rendületlenül legelnek a nedves hegyoldalon. Rolf, a ház vén dog-kutyája lomha ügetéssel érkezik valami titkos vadászatról. Nyelve kilóg és szája szélén madártoll ül.

A szemüveges angol missz rendületlenül rója a verandán a kilométereket. A konyhaajtótól a zongoráig harminckét lépés. Mindég pont ugyanazon a helyen fordul meg. Hogy nem szédül? A négyes asztalnál kövér müncheni szundikál. Előtte a félig üres söröskorsó, mellette természetes felesége. Az asszony egy pillanatra se hagyná abba a kézimumkát. Keze ütemre rángatózik, látszik, hogy hajszolja magát. Vajon miért? Most felcsoszog a lépcsőn az esőköpenyeges alezredes bácsi. Hja, ő katona, nem riad vissza az esőtől. Napi sétáját nem engedi el semmi körülmények között.

Mintha kissé világosodna! Az eső is gyérül s ott fenn az oldalon azt a nagy fenyőt az előbb még nem lehetett látni. Szakadozik a köd, mintha az egész hegyhát füstölne. Lassan emelkednek a foszlányok és itt is, ott is újabb fenyők bukkannak elő. Szél borzong végig a pocsoltyákon s az erdő felől zúgást hallani.

Autótülök visszhangzik végig a völgyön és bedöcög a postautó. A vendéglősné elősiet, haját megigazítja és megáll az ajtóban. Aranystráfos sapkában szaladva érkezik a háziszolga is. Az autó leáll. Üres. A sofőr kiszáll, bevágja a kocsiajtót és eltűnik a sötétben.

Mintha hosszú, görbe felhőkarmok nyúlnának le a hegyről. A szél nagy ívben kavarja a szürke foszlányokat s azok ijedten hajlanak lefelé. A szürkesség terjed s az eső újult erővel kezd zuhogni. A konyha felől hagymaszagot érezni és időnként hallani a pincérlány vontatott énekét. Szemben vonat dübörög végig a hegy alatt. Minden ablaka üres, elhagyott. A füst vastag hurkaként nyújtózkodik a völgy hosszában. Most lejön az emeletről az a nyeflett kis francia a platinaszőke nőjével. Unottan állnak az ajtóban. A férfi cigarettára gyújt, a nő összehúzza magán a vendéglősnétől kapott kendőt.

Bejön a pincérlány. Friss virágokat tesz a vázába, majd teríteni kezd. A szemüveges missz rendületlenül sétál. Az alezredes úr vicceket mesél a pincérlánynak, a platinaszőke pedig hanyagul végigfutamozik a zongorán. A müncheni felriad és hangosan káromkodik. Felesége szóltanul bólint és tovább horgol.

A tyúkok egymásután feltápáskodnak. Nyakukat ide-oda nyújtogatják, majd egyenként nekiiramodnak a nyitott fészerajtónak. Rolf a konyha felé sompolyog, de a pincérlány oldalba rúgja. A vasúti őrháznál lámpát gyújtanak és valahonnan egy tehén böge hallatszik. A folyó egyre szürkébben hömpölyög és a faluban megszólal a harang. A teraszon kigyullad a villany és mindenki elfoglalja megszokott helyét.

Az ablak nyitva és hallani az eső egyforma susogását.

ESTE

A dél-tiroli völgyekbe kezdett belopódzni a sötét. Itt fent a nagy fenyők tövébe épített kis parasztháznál még világos volt. Fejem fölött még vörösen izzottak a fantasztikus, csorba csúcsok, rózsaszínben lángolnak a hófoltok, de a mély völgyet már sötétkéék árnyék borította és itt is, ott is apró fénypontok gyúltak.

Kényelmesen ... pihentem a ház előtti padon. Felhúzódtam ide pár napra a nagy csendesség birodalmába, ahol minden olyan szép, mindenki olyan barátságos.

Egész délután egyedül voltam. A háziak mind elszéledtek szénát gyűjteni.

Mennyi apró képre figyel fel az ember, ha így egyedül üldögél.

A ház előtti fenyő törzsén csendes motozás hallatszik. Kis mókusfej tűnik fel egy percre, hogy egy szempillantás múlva jó két méterrel feljebb újra felbukkanjon. Körülfigyel, sehol semmi. Most végigszalad egy ágon egész a hegyéig és ott himbálja magát. A fa tövénél mohos kövek közt sebes patakocska rohan lefelé. Egyformán álmosítóan zúg, az ember nem is hallja. Isten tudja melyik kő alól most ezüstpikkelyes gyíkocska mászik elő. Érdekes, ugyanazokkal az élénk fejmozdulatokkal figyel körül mint a mókus. Nekiiramodik. Egyenesen felém tart. Megállapodik a napon, sütkérezik. A szürkés törmelékkő között szinte elvész. Lehet, hogy meglátott, vagy valamit megneszelt, csak mozdult egyet, mintha a kő villogott volna és már el is tűnt a ház mellé rakosgatott tűzifahasábok közt. Most oda nézek. Hosszú feketén nyüzsgő hangyavonulat indul ki a tuskók alól. Cikk-cakkos mentben tart a patak felé. Onnan nagy kanyarulatban vissza a farakás alá. Vajon miért? Valahonnan hulló kő zaja hallatszik. Felfigyelek. Messze a magasban, ahol már csak a törpeborókák sínylődnek, két barna pont mozog. Zergék húzódnak a füves rét felé. Még feljebb szürke sziklamorénába torkollik a vakító fehér jégár és időnként fel-felhangzik a távoli zuhatag dübörgése. Mintegy zajtalan aeroplan kering a vércse a völgy fölött. Kiterjesztett szárnya meg sem rebben, amint egyik szabályos kört írja a másik után. A kiugró tető alatt fecskepár csipog, a fészekben öt kis sárga csőr tátog. Az orrom előtt gondatlan darázs zümmög. Az egyik fecske félrehajtott fejével nézi a bogarat. A muskátlis ablakban fehér cirnos nyújtózkodik és fel-fel pillant a tető alatti fészekre.

Mennyi ellentétes egymás melletti, vagy egymást keresztező életsors. Lány sóhajtással megjön az alkonyi szellő. Az öreg fák hajbókolnak, suddognak. Odalenn a völgyben megszólal a harang. Már jön is a ház népe. Sokan vannak. Itt a hegyek között egy családot képez nagyapától unokáig, mind. Nem húzódnak úgy széjjel, mint az alföldi népek. Lassan dőcög lefelé a köves hegyi úton a szénával megrakott szekér. Két jámbor tehenecske van eléje fogva. Szájuk a lépés ütemére mozog és a szájszögletből csorog a nyál. A kocsi tetején pufók szöke gyerekek hancúroznak.

Megáll a szekér a ház előtt a gyerekeket leszedik, a család összegyülekezik, úgy várják be az utolsónak érkező öregapát. Még ma is hatalmas alak, bár a háta már görnyedt. Torzonborz, fekete szakállába alig vegyül itt-ott egy-egy fehér szál. A kaszát gereblyét lerakják a ház előtt. Én is felkelek és együtt indulunk egy kiugró kis sziklaszirt felé.

Innen végiglátni az egész völgyet. Alattunk ezüstös folyó zúg, partján kis falu. Távolságban egy városka, sok világító házacskával. A szirt alatt kanyarodik le az országút a völgynek, a kis szikla tetején pedig faragott kőszent áll. Ide tartunk minden este. Helyet adunk az öregnek, ő lép először az oszlop elé. Odébb kis harangláb áll. Minden este mások a soros a harangozásban. Vékonyka hangon megszólal a harang. Az izzadt, csapzott fejeikről lekerülnek a kalapok. Az asszonyok letérdel. Szól a harang és csendes kíséretet suddognak hozzá a hajbókoló öreg fenyők.

Mikor utolsót kondult az öreg feltette a kalapját. Gyerünk - szólt és megindult lefelé. De nem mozdult senki. Az öreg is felfigyelt. Szürke tömeg hömpölygött az úton alá, déli hágó felől. Katonák. Idegen vadul sikongó nótá visszhangja terjedt a völgyben... Szuronyok

villantak itt ott a szürkületben és dübörgött a kő az ágyútalpak alatt. Valami hadgyakorlat volt a hegyek között. Borzashajú fekete legények, vad szicíliai arcok húztak el a szikla alatt.

Az öreg kilépett egészen a perem szélére. A kezét felemelte, mintha megakarná fenyegetni őket, vagy mintha átkot akarna mondani. De azután lehanyatlott a keze, csak a szeme izzott a gyűlölettől. Elfordult és elment.

Ott álltunk a kőszent előtt és alattunk csapat-csapat után vonult. Idegenek, hódítók, gyűlöletesek voltak. És mégis, ahogy jöttek egymás után, alig akad közöttük egy is, aki ne tisztelgett volna a mi öreg szentünk előtt.

Mennyi ellentétes és mennyi egyirányú életút szalad össze-vissza. Kifürkészhetetlen rejtélyek...

VIRRASZTÁS

A lámpa elé újságot teszek, hogy ne érje a fény. Így. Most alszik szegény. Ez jó. Milyen piros az arca a láztól és milyen dúltak a vonásai. Jaj, már megint a hátán fekszik. Nem lenne szabad. Hány óra? Nemsokára friss borogatást kell adnom, legalább addig jól aludna. Most megmelegítem a vacsorámat, bár egyáltalán nem vagyok éhes. A konyhaajtót nyitva hagyom, hogy halljam, ha mozdul. Fázom. Főzök egy teát. Felteszem a vizet és várok, míg felforr. Nézelődöm. Milyen vén ennek a konyhának a kőpadlója. Egyik kocka feketébb, mint a másik. Hány kocka van? Erre tíz, arra nyolc. Nyolcvan. Most innen átlépek a harmadikra, úgy mint a téren a gyerekek. Hopp, a szenesládánál megakadok, előről kell kezdenem. Nem forr még a víz? Milyen csend van az udvaron. Már mindenki alszik. Fázom, pedig nincs is hideg. Úgy befelé borzongok. Ez az ideges állapottól van. Jaj, mi volt ez, felébredt? Alszik. A karját kidugta a takaró alól. Be kéne takarni, de nem merem, hátha felébred, kenyeret vágok és rágom. A víz forr, leszűröm a teát. Nem is vagyok éhes kicsit várok. A lavórba friss vizet hozok és leszedem a szárítóra akasztott lepedőt. Kimérem, mennyit kell nedvesíteni, benyomkodom a vízbe, azután kicsavarom. Most mit? Fel kéne ébreszteni. Nem most olyan jól alszik s ha felébresztem megint nyugtalan lesz. De minden két órában új borogatás kell. Hány óra? Még várok egy kicsit. Hogy dudál az a randa autó! Részeg disznó, le tudnám löni. Tessék, már meg is mozdult. Jaj, újra elalszik, pedig borogatást kéne váltani. Krákogok, mozgok. Előbb halkán, azután hangosabban. - Hány óra? - kérdi egyszerre lehunytt szemmel. - Itt a jó kis borogatás, ezt most felrakjuk, majd meglátod milyen finoman fogsz ettől aludni. Kicsit, kicsit emeld fel a hátad. Úgy, most egy kicsit hideg lesz, de mindjárt készen vagyunk. Na, na, na. Úgy, már meg is van az egész. A lázas test borzong és a fogak összeverődnek. Ánizs szagú kanalas orvosság, vizespohár, fülledt ágyzag. A párnát megfordítom, kisimítom. Most lehet szépen tovább aludni. Csönd. Szemét lehunyja. Azt hiszem alszik, de egyszerre megszólal: - Mennyi pénzbe fog kerülni, ha meghalok... - Ugyan, ugyan, hogy jut ilyesmi az eszedbe! Látod, ha szépen alszol egykettőre meggyógyulsz és akkor nincs semmi baj. Fogadok, hogy mához két hétre már lemegyünk sétálni. Nem válaszol. Újra elaludt. Hála Istennek! Most nyugodtan alhat két órát. Én is leülök kicsit ide a sarokba. Vagy lefeküdjek? Nem, nem merek, elaludnék s ha ő felébredne, nem szólna, hogy kell valami, csak várna, várna türelmesen. Nem szabad elaludni. A vizes lepedőt ki kell teregetnem. Ejha, a konyhában égve maradt a villany. A teám! A teámat nem ittam meg. Hideg. Kicsit megmelegítem. Kockakövek. Erre tíz, arra nyolc. Még két nap, mondta az orvos, ha a szív kibírja, akkor túl leszünk a krízisen. Még két nap. Bírom még? Valaki szólt! Besietek. Alszik. Ki szólt? Olyan csendes a ház. Mindenki alszik. Két lépéssel az ötödik kockát elérem. Lóugrás. De miért érdeklődött az orvos, hogyan állok anyagilag? Mennyibe kerül egy temetés? Nem, nem, számárság. Majd elmúlik ez is. Volt már más baj is, az is elmúlt. Csak már reggel lenne. Még két napig tart a krízis. Krízis. Milyen furcsán hangzik ez a szó. Kettőkor új borogatást kell tenni. Azután én is lefekszem egy kicsit. Tegnap egész délután feketét ittam, hogy dolgozni

tudjak. Valaki jár a folyosón! Nem, semmi. Most, hogy megittam a teát, bemegyek és leülök kicsit a sarokba. Milyen csendesen alszik. Mintha nem is lélegezne! Jaj! De, de, igen, lélegzik. Alszik szegényke. Este milyen borzasztó nyugtalan volt. Most elfáradt. A láz nem is olyan magas. A szív, a szív gyenge. Még két nap. Két éjjel. Se tegnap, se ma úgyszólván nem evett semmi, folyton csak inna. Hány óra? Elő kell készíteni a borogatást. A lavórba friss vizet hozok és leszedem a szárítóra akasztott lepedőt. Kimérem, mennyit kell nedvesíteni, benyomkodom a vízbe, azután kicsavarom. Most mit? Alszik. Kár lenne felébreszteni. Negyedórát még várok. Leülök kicsit. Nem, nem ülök le, mert elalszom. felébresszem? Nem. Várok. Várok. Azután felriadok. A sarokban ülök és a vizes lepedőt szorongatom az ölemben.

RANDEVÚ

Végre itt vagyok! Pontosan jöttem, nem késtem egy percet sem. Jó meleg van, a hátam egész vizes. Persze, ő még nincs itt. Jobb is, minek ácsorogjon egyedül az utcán. Jó kis rohanás volt. Természetesen mindig akkor kell valaminek közbe jönni, ha az embernek programja van. Nem szabad semmit se előre kitervezni, az ember csak izgatja magát. Rohanás, kapkodás, igen s a végén azután várhat. Nem baj no, fő, hogy itt vagyok.

Úgy látom mások is várnak. Igen ez jó hely. Központi fekvés, villamos keresztezés, sok ember, nagy nyüzsgés. Nézd, az öreg Kenyeres! Csak ne vegyen észre, mert nem tudom lerázni a nyakamról. Felszáll a villamosra. Derék ember, mindig szimpatikus volt az öreg. Fő, hogy elment. Milyen izgatott az a fiatalember. Úgy látszik első találkozása van valakivel. Nem kell izgulni barátom, várunk itt többen is. Úgy látszik ez a mi sorsunk. Az a pókhasú aggregény, az egészen nyugodtan szivarozik. Mi történhet, gondolja. Lesz, ami lesz, már megszokta. No lám, egy pontos nő. Igaz, hogy még egész fiatal kezdő, de nagyon helyes kis szőke. Szörnyen unott arcot vág. Teszi magát, nehogy azt higgyék, vár valakit.

Veszek egy újságot. Ha olvasni kezdek, mindjárt itt lesz. - Persze, mondja majd, - meg sem látja az embert. Az újság az fontosabb. Fő a politika, meg a sport, én meg szaladgálhatok össze-vissza, ahelyett, hogy elém jönne. Igenis. Miért szaladjak eléje? Nem elég, hogy pontosan jöttem? Tessék, már tizenöt perc késés!

Melyik irányból jöhet? De mennyi ember nyüzsgött itt ma. Lám, lám, a fiatal barátom már megtalálta a hölgyet. De milyen csinos lány. Igazán érdemes volt izgulni miatta. Vajon hová mennek? És én? Mozi? Nem, ahhoz meleg van. De egy jó kávét megiszom egy cukiban. Mit spekulálok? Majd ő megmondja, hogy hová megyünk és kész. Csodálom, hogyan bírja torokkal ez a rikkancs reggeltől estig. A rendőrt se irigylem, ahogy ott hadonászik a napon, de azt legalább leváltják. Legnyugodalmasabb állása az öreg hordárnak van. Csodálatos flegmával bóbiskol a kis lócán ott a sarokban. Hogy miből él, nem tudom, de az orra veres, mint a pünkösdi rózsza.

Ennek a vén nőnek is randevúja lenne? Uramfia, nem irigylem azt az illető úri embert. Testvérek között is megvan vagy... Eh, ne bántsuk, örülök, hogy nem rám vár. Mi az, beborul? Az hiányzik még csak, hogy itt ázzak bőrig a sarkon. Gyönyörű pontosság, mondhatom. Szabad délutánom nagy részét itt töltsem ezen a fülledt aszfaltszigeten. Olyan jelenetet csinállok... Fenét csinállok! - Csókolom kezét, - fogom mondani, - ha jön. És ő ártatlanul mosolyogva kérdi: már régen vár? - Dehogy, - gügyögöm a gyönyörűségtől, - hogy Isten örizz, alig pár perce érkeztem...

Csekélység, már háromnegyed órát állok itt. Éhes vagyok. Hátha közbejött valami? És meddig várjak tulajdonképpen? Telefonon felhívhatott volna, ha nem tud jönni. Azért még jöhet... Már minden ismerős arc elment. Elment a szende kislány. Nem is tudom, kivel találkozott. Elment a pocakos aggregény, elment az a vén skatulya is, mindenki. Csak én állok itt, mint valami itt felejtett emlék. Mit nevet az a rikkancs a hordárral. Rajtam nevetnek?

Hátha valami baj történt? Fáradt a lábam, unom az egészet. Miért nem megyek el?... Még jöhet s ha nem találna itt kész lenne a katasztrófa.

Kicsit fel és alá sétálok. Nem tudok annyi ideig egyhelyben állni. Kettőnegyven ez a nyakkendő? Igazán nem is drága. Elsején feltétlenül eljövök ide. Vajon hányszor tíz deka ementáli van ebben a nagy sajtkerékben? Utazási iroda. Róma, Nápoly, Capri. Miből van pénzük az embereknek egy ilyen Capris utazásra? Hopp, forduljunk csak vissza, mert a végén még elkerülöm a kislányt. Hány óra?... Hát igen... Azt hiszem már hiába várok... Kár... Szép lett volna... Nem, nem megyek még el. Még jöhet... Esetleg... Talán... Egészen bizonyos, most már látom, ezek a rikkancsok ismernek már engem és rajtam nevetnek! Mit csináljak? Az öreg hordár is mindig ide pislog. Talán még a közlekedési rendőr is rajtam mulat. Nem mehetek el! Kórusban nevetnének!

Na várjatok! Most bejön egy villamos. Az egyik kocsi felé nagyot köszönök, betolakszom a felszállók közé és elvegyülök az ismeretlen emberek között. Alászolgálja!

HALOTT MELLETT

Mikor az utolsó ember is elment és becsukta az ajtót egyszerre rámdöbbsen a nagy csend. Megálltam az ajtóban és figyeltem... Semmi nesz. Nem mozdul semmi. Hogyan is mozdulna, hiszen már délután óta halott. Halott! Lehet, lehetséges ez? Tegnap ilyenkor még jó volt minden. Megette a kis leveskáját, azután szép csendesen elaludt. Az ember bízott, remélt, azt hitte már minden jó lesz...

Holnap reggel elviszik. Mi mindent kell csinálni? Nem tudom, nem mozog a fejem. Vagy lázam van? Mennyi ember volt itt, honnan tudták meg ilyen hamar, hiszen csak délután történt. Igaz, mind jóakarattal jött, de minek jöttek annyian. Azt sem tudom hol a fejem. Milyen csend van. Kár, hogy mind elmentek...

Bemegyek. Így, letakarom szegényt... Milyen merev az arca. Idegen, teljesen idegenek a vonásai. Nem is mosolyog, nem is sír. Merev. Halott. Halott! Tud ő már valamit, amit mi nem tudunk?... Holnap elviszik. Minden üresen marad. Valami ruhát kell készíteni, azt hiszem úgy szokás... Koporsóba teszik és ő nem tud semmiről. De hátha? Rémes! Nem, nem lehet, hiszen itt volt a tisztiorvos. Milyen zavart vagyok. Letakarom szépen, beteszem az ajtót, magára hagyom a kisházban.

Milyen csendesség van egy ilyen nagy, zsibongó házban. Vagy csak én képzem? Tegnap, mikor olyan szépen aludt, minden kis zajra ideges voltam, mert féltem, hogy felébred. Ma szeretném, ha zajongnának. Körül szomszédok, kint a túlkölő, csilingelő utca és mégis milyen rettentő messze van mindez ide. Itt a világ vége, minden megállt. Ott fekszik mereven, mozdulatlanul és én egyedül ülök. Körülöttem százezer ember és mégis senki...

A padló roppant, mintha valaki lépkedne ott benn! Ha kijönne, jaj, ha kinyitná az ajtót!... Ó... Kiáltani se bírok!... Megreped a halántékom!... Nem, nincs semmi, olyan fáradt vagyok. Sokat virrasztottam, le kéne feküdni. Nem, nem fekszem le!... Iszom egy feketekávé. Ki kéne érte menni a konyhába, minek annyit mászkálni. Talán később, egy kicsit még ülök itt... Hogy nem roppantja össze az a sok föld a koporsót! Milyen borzalmas dolog az ember mellén az a sok föld. Nem tud mozdulni, minden végtagja merev, foszlásnak indul és mindenféle pondrók és kukacok mászkálnak rajta... Nem, mást, valami szépet kell gondolni. Annyi rettenetes nagy baj van a világon. Háborúk katasztrófák. Az ember csak átsiklik rajtuk az újságban. Menekülők, nyomorúság, betegségek, mind-mind semmi, amíg nem bennünket érint. Nem, valami szépet akarok... Tavaly nyáron falun voltunk. Szegény, hogy örült a kiscsirkéknek és hogyan megbántotta egyszer az a goromba szomszéd. Soha senkinek se ártott. A gonoszok mind élnek és jól élnek, ő meg csak dolgozott egész életén keresztül. Miért van ez így?

Ki járkal a folyosón? Valaki jön?... Senki. Már mindenki alszik. Lassan éjfél lesz. Éjfél! Szamárság! Hátha?... Olyan egyedül vagyok. De hogyan ketyeg ez az óra. Leállítom, minek

zavarjon. Ha áll, nincs idő, nincs éjfél. Szamárság. Kinyílnak a kripták és kilépnek a csontvázak... Szegényke nem kerül kriptába. Vajon mennyibe kerül a temetés? Szép koszorút csináltak csupa mezei virágból. Azt szerette. Hogy tudott örülni minden apróságnak, milyen igénytelen volt. Soha, senki se lesz már nekem az, aki ő volt. Miért kellett elmenni neki? Kinek volt útjában? Miért? Miért?

Olyan nehéz a fejem. Lefeküdjek? Nem, nem. Kicsit lehajtom a fejem ide az asztalra... Valahol csilingel egy villamos... Csilingelő angyalok... Egyszer együtt szánkóztunk... Nagy, nagy fehérség volt minden...

VÁRAKOZÁS

Kiolvastam az újságot. Fél kilenc. Most megvacsorázom, azután lassan meg kell jönnie... Csönd. Az óra egyformán ketyeg és unottan hallgatom a saját rágásomat... Na, ezt elintéztam. Nézzük, mi van még a lapban. Semmi. Kis és nagy tragédiák. Nem érdekel. Felkelek, nyújtózok, majd fel és alá járok. Fáradt vagyok, álmos. Milyen lassan múlik az idő... Kinézek az utcára. Villamosok jönnek, megállnak és mennek tovább. Az emberek leszállnak és elsietnek. Miért siet mindenki? Taxi pöfög végig az utcán és zörgése lassan elvész a semmibe. Szemben a gázlámpa alatt retiküllóbázó leány sétál. Az utca üres, a lány unatkozik, megáll és az orrát piszkálja. De feltűnik egy rendőr s erre sietve továbbmegy. A rendőr tempósan lépked, jobbra-balra nézeget és a sarkon hosszan tárgyal a villamos ellenőrrel... Most megrezzen az ablak. Odalent becsapták a kaput. Tíz óra. Öreg néni töttyög végig az utcán, kezében kis batyu. Hová megy? Hol alszik? Az a hosszúbotos ember eloltogatja a gázlámpák felét. Az utca olyan lesz, mint a haragos ember homloka... Már igazán jöhetne. Villamos zörög. Nézzük, ki száll le? Ember, karján kisgyerek. Utána a feleség három csomaggal. Fiatal úr ugrik le és lomhán cigarettára gyújt. Semmi... Valahol szól a rádió. Bekapcsolom én is! Eh, nem kell, nem érdekel, álmos vagyok. Milyen füstös a szoba fala. Bizony, pingálni kéne. Miből? Most ráérnék megszögezni a konyhakredencet. Fáradt vagyok, lusta. Miért nem jön még mindig? Csak nincs valami baj? Fél tizenegy! Holnap korán kell kelni. A házmesternél szól a csengő. Valaki jön. Figyelek. Az ajtót becsapják, a lépcsőn csoszognak. Csönd, semmi... Az óra ketyeg és a cigarettacsutka halomba gyűlik a hamutartóban. Fel és alá ödöngök a szobában, majd újra kinézek. A sarki kávéház nagy üveglakai homályosan izzanak. Odabenn kusza árnyak imbolyognak s az egész úgy fest mint egy belülről világított akvárium... Villamos érkezik. Üres, nem száll ki senki. A kocsiban egy ember újságot olvas s a kalauz egy kalap nélküli lánynak udvarol. Unottan megrántja a csengőt s a kocs csörömpölve eldöcög. Most feltűnik az első loholó rikkancs. Se jobbra se balra nem néz, egykedvűen üget, irány a kávéház ajtaja. Valaki énekel az utcán, de hangja el-elcsuklik... Fáradt vagyok, jó volna lefeküdni. Mi van? Miért nem jön? Eléje menjek? Háttha nem találkozunk. Jó volna az ágyban kinyújtózni. Csöngettek, ez ő! Miért mozog olyan lassan az a házmester! Hallom a lépcsőn, ahogy jön. Most ér az utolsó fordulóhoz. Már keresi az ajtókulcsot. Meggömböltén figyelek... Most, most ér az ajtó elé!... Tovább ment, semmi... Nem várok, lefekszem! De háttha valami baj van? Mit is szokás ilyenkor tenni. Hol keressék... Csönd. Az óra ketyeg. Nézem az ingát. Hihetetlen, milyen kimerően mozog. Fejem lassan felveszi az inga mozgását. Szörnyű, már minden ütemet előre érzek, várom a következőt. Valahol olvastam, hogy úgy kínozták a rabokat, hogy leborotvált fejükre vizet csepegtettek. Az is ilyen lehet! Nem, nem, ebbe bele lehet örülni!... Hopp. Villamos jön! Hamar nézzük. Sokan szállnak le, bizonyára vonat futott be egyik pályaudvarra. Csomagos emberek, kendős asszony álmos munkás, fiatal pár, senki... Disznóság! Hát mi vagyok én? Miért kell nekem várni? Lefekszem, lesz ahogy lesz! Nem vagyok senki rabszolgája. Olyan fáradt vagyok. Tizenegy elmúlt! Igazán több a soknál! ... Nem, nincs türelmem a könyvhöz. Idegesít ez az állapot. Iszom egy teát. Nem, minek, most már egy-kettőre jönni fog s akkor lefekszem... Már a rádió se szól. Az utca üres

és szemben minden ablak sötét... Olyan kábult vagyok. Kicsit lehajtom a fejem ide az asztalra. Nem, nem, hiszen már nem tarthat soká. vasárnap tízig alszom. Fenét, már reggel hatkor fenn leszek... Újra szól a csengő. Ő lenne? Talán. Nem, nem az ő lépései. Mégis, mégis! Kulcs zörög a zárban. Végre, végre! Na megállj! Hány óra? Félitzenkettő? Nincs is olyan késő. Fő, hogy megjött és nem kell tovább várni...

HAJNAL

Először csak egy veréb kezdi egyedül. Csip, csirip-csip. Ő az első ébredő. Lassan, szinte észrevétlenül válaszok jönnek innen-onnan és a csiripelés állandó zsbongássá fajul. Már nem égne lámpák az utcán és fenn a felhők széle pirosodni kezd.

Három fiatalember jön. Nem dülöngélnék, de kezük és lábuk minden mozdulatra valahogy furcsán rángatózik. Megállnak, magyaráznak, hadonásznak. Cserkésző taxi lassít az úttesten. Az egyik int s a kocsi leáll. Most hosszan vitatkoznak, hová menjenek. A kocsi türelmesen vár s a vitatkozók körül tele lesz az utca félig szítt és elhajított cigaretta végekkel. Nagynehezen betuszkolják egymást a kocsiba s az berregve nekilódul.

Széles patájú, trampli lábú vén gebe zöldséges kosarakkal megrakott stráfkocsit húz. A bakon harcsabajuszos kocsis, mellette százkilós kofaasszony. Mindketten alszanak. A vén csataló csak megy, megy. Minden lépésnél nagyot bólint. Tempója egyforma, kimért. Lehet, hogy ő is alszik.

Galambpár szárnya csattog az ablak előtt és valahol hajnali harang szól. A sarki ház cirádás tornya már izzik, megjelent az első napsugár. Szemben kaput nyitnak s a házmaster nagyot koppant az aszfalton az öntözőkannával. Az üres utcán fekete selyemruhas, elegáns nő siet végig. Hóna alatt esernyő. Kezében kis ételhordó. Kávéházi felíró. A padon most megmozdul az a barna rongycsomó. Felül, vakarózik. Egy ideig vedlett cipőit bámulja, azután piszkos papiros csomagokból ételmaradékot kotor elő. A házmaster ímmel-ámmal elkeni a fellocsolt járdán a vizet. Padokkal felszerelt teherautó robog végig az utcán. Henteslegényeket visz a vágóhídra. A sarkon cigányok veszekednek. Arcuk izzadságtól fényes és öblös hangú káromkodásuktól hangos az utca.

Fájdalmas zörgéssel végigcsörömpöl az első villamos. A kapuk előtt, a járda szélén szemeteskosarak gyülekeznek. Nagy batyus újságkihordók loholnak végig az utcán, mind egy irányba. Most nagy robajjal felhúznak egy redőnyt. Kifutófiúk sorakoznak a tejcsarnok ajtaja előtt. Ide-oda lengő biciklin végigcikázik az utcán a pékinas. A megrakott hátú kosárral akrobata mutatványokat végez. A házmaster és vicék felsorakoznak. Jön a szemetes. Előkelő, hangtalan gumitalpon begördül a vaskordé. A szemétkosarak ütemre lendülnek a magasba. Papírhulladék és aszott káposztalevélmaradék borítja a frissen locsolt járda szélét. A házmaster lerugdossa az úttestre. Ez már az utcaseprő ügkörébe tartozik.

A sarki kávéház teraszát végigsöprik, a márványasztalokra abroszt terítenek s a pincér kirakja a kifliskosarakat. A kocsizörgés és villamoscsengetés lassan állandósul. Az utcán mindig több ember nyüzsg. Már nem lehet őket külön-külön szemmel tartani. Szemben egy üzlet előtt gyülekeznek a segéd urak. A sarkon megjelenik a forgalmi rendőr. Iskolás gyerekek szivárognak erről-arról.

Beáll a reggel, indul a megszokott hétköznapi.

NOVEMBER

Beesteledett. Az eső egyformán dobol az ablakon. Hanyatt fekszem a díványon és bámulom a különböző fényeket. Ismerem mind. A két sárga folt az utcai gázlámpa. A hosszú csík a sarki fűszeres fénye, az az erős világos a szemben lakó fogorvosé és így tovább. Ha szívom, egy pillanatra felizzik a cigarettám fénye, azután elvész a sötétben. Tulajdonképpen

nincs is sötét. Minden tárgyat tisztán látok. Nem, itt nincs a falusi este nyomasztó teljes sötétsége. Ott az ember ijedten figyel, miért tutul a kutya? Itt a füle botját se mozgatja, ha mentők szirénáznak az ablak előtt.

... Ha most csöngetne valaki!... Ajtót nyitnék és egy gyönyörű nő állna a folyosón. Eltévedt, rossz helyen csöngetett, vagy csak egy pillanatra szeretne az eső elől menekülni? Mindegy lenne. Bevezetném, helyet mutatnék neki, de nem gyújtánék villanyt. Megkérném engedje meg, hogy így félhomályban maradjunk. Így szebb. Minek mutassam neki ezt a sivár, üres szobát? Parancsol egy teát? Nincs is teám. Talán egy cigarettát? Oh, milyen fekete ez a dohány, kirágná a torkát. Mivel kínálnám? Mit mondanék neki, mivel szórakoztatnám? Meséljek a tengerről. Amit sose láttam? Meséljek az Alpeseokról úgy, ahogy a múltkor a moziban bemutatták? Ráismerne. Volt hétfőn a szimfonikusoknál, vagy pénteken premieren? Azt sem tudom, mi fán terem. Az őszi tárlatról is lehetne beszélni, de hátha azonnal észreveszi, hogy analfabéta vagyok? Valamikor régen tudtam egy verset is. Talán még el tudnám szavalni. Vajon ki írta? Könyv? Kik a kedvencei? Mikor tudok én lépést tartani a sok újdonsággal? Itthon tölti a telet, vagy elutazik valahová síelni? Igen, én is utaztam már. Ismerem Szolnokot és Nagymaroson is voltam egyszer. Mit tudnék nyújtani, ha úgy hirtelen betoppanna? - Csak egy pillanatra ülök le - mondaná - és minden mozdulata mutatná, hogy egy más, egy egészen más világból csöppent ide. Kissé csodálkozna amint körülnézne a szobában, azután a kezét nyújtáná és azt mondaná: - Meséljen nekem valamit... Mit is tudnék nyújtani? Kell, hát kell egyáltalán beszélni? S ha mindazt tudnám, amit nem tudok s ha mindazt átéltem volna amit csak elképzelek, ha mindent láttam volna, amit nem láttam, fontos lenne? Kell? Egyáltalán kell beszélni? Minek. Nem szebb-e így ülni csendben szótlantul, mint végigrágni egy csomó közhelyet? Vitatkozni nézeteken, emlékeken, benyomásokon? Minek?... - Kérem, kedves, ne szóljunk semmit, higgye el, így sokkal közelebb vagyunk egymáshoz. Nézze, november van, mindennek vége. Hideg, rideg a világ odakint, ne húzzunk itt is válaszfalat egymás közé tudással és nem tudással, vagyonnal és nincstelenséggel, divattal és foltozott rongyokkal. Üljünk szép csendben, hisz úgylátom az egész. Csitt, ne válaszoljon kérem, mert szertefoszlik minden...

... És jött, leült és kért, hogy meséljek. És én meséltem, mert tudtam, mert láttam, mert éltem. Gyönyörű fehér jachton elvittem a Biscaya-i öbölbe, száguldó kék expresszen elvittem a sziklák birodalmába. Egymás mellett ültünk a bársonyfotelben és veresre tapsoltuk a tenyerünket, mikor a híres karmester szerényen meghajolva a zenekarra mutatott. Régi mesterekről meséltem, kik egy-egy festménnyel gazdaggá tettek ciprusligetekkel körülvett apró, kis olasz városkákat. Magyaráztam mit értett egy-egy szó alatt a költő és ahogyan megérezte a jövőt. Meséltem, magyaráztam, lelkesedtem és ő csendben, türelmesen hallgatta.

És mikor abbahagytam azt mondta: Maga se tud okosabbat, mint ennyi mindenfélét össze-vissza mesélni, mikor itt ülünk egymás mellett?

BOLONDOS ÉJSZAKA

A hold kócos felhőhaját vadul cibálja a böjti szél. Hol foszlánnyá tépi, hol felkunkorítja, hol meg nagy, sötét felhődunyhát borít a fejére. A szél néha kurjant, néha dudál, néha sikolt. Az ablakban állok és nézem a vad hajsztát. Valami nincs rendben. Valami készül, valami forr, valakit temetnek. A szél most vonít, mint a vert kutya s az ablak dideregve rázkódik. Ki kire haragszik? A szemközti tető sarkában a mocskos, kormos hómaradék összeroppant, kivénült, eltűnt. Valami más jön, valami új erjed. A téren a ványadt, vézna orgonabokor már nem bírta duzzadt rügyét tartani. Kirobbant a sok fiatal levél. Miért tépi oly vadul a bokrot a szél? Most kemény, rideg cseppek dobolnak az ablakon. Két perc múlva újra kibújik a hold. Nincs zivatar, nincs már hófúvás, nincs már eső. Valakit temetnek.

Szemben a szürke tetőn fekete árnyék kúszik. Két szeme villog. Háta púpos és farka kérdőjelet rajzol a hold tányérjába. Most eltátja száját és nyávogása ijesztő jakként hasít bele a dudáló szélbe. Mit akar? Kit keres? Valami forr.

Minden olyan lázas, fantasztikus, nyugtalan és várakozással telített. Az a fekete hajú szomszéd kislány miért veri oly hisztérikusan a zongorát? Máskor ilyenkor már csend szokott lenni, most minden zajlik. A lámpa táncol. Két vad kölyök tombol fejem felett a padlón. A szomszéd cseléd még mindig vasal és éneke nyújtott, mint a macskanyávogás. Miért nem alszanak az emberek?

A kémény széléről fekete fátylat tépdés a szél. Egyszer lecsapja mélyen az utcára, azután a magasba hajtja a felhőfoslányok közé. A kályhám huhog, dudál s a szoba büdös a visszacsapódó füsttől. Részeg csapat dülöng át az utcán. Kurjongatnak, röhögnek. Egy rikácsoló hangú nő az egyik férfi nyakába csimpaszkodik. Kénsárga haját tépi a szél, mint a hold felhőit. Valahol tűzoltók szirénáznak. Kéménytűz. Mire várok? Miért nem fekszem le?

Valami készül. Valami jön. Leülök a kályha mellé a sarokba. Huhog a lyuk és a hamvadó parázs felvicsorít. Nézem a falon a kopott olajnyomatot. Erdei táj, folyópart. Napfoltos nyári kép. Hosszan nézem, szép. Lassan megelevenedik. Alkonyodik, az árnyak kinyújtózkodnak. A fák közt már sötét van, csak a víz világít. A folyóból lassan kimászik a telehold kerek képe. Vadvirágok mézédés, fűszeres szaga keveredik. Ezernyi hang zizegését, kapargálását, sóhaj-tását hallani. A levegő párás, füledt és a szélcsendben a víz alig csobban. Valahol az erdőben reccsen egy gally. Lógó nyelvű, villogó szemű, szomjas fekete párdúc kúszik a folyó felé. Parthoz ér. Fejét körbe fordítja, szimatol, majd hosszan bámulja magát a tükörben. Valahol majom rikolt az erdőben s hangjára szapora feleselés támad a fák között. Az öreg, sötét lombok most egymás felé intenek, hajbókolnak, a víz gyenge fodrot hány és a fák közül egymásba fonódott meztelen emberpár lép elő. Fejükön virágkoszorú. A folyóhoz érnek, a fekete párdúc lábuk elé fekszik. Az asszony végigsimítja az állat hátát s az kéjesen elnyúlik. Nevetnek. Önfeledten, gondtalanul. Valahol zongoráznak. Apró futamok száguldanak fel és alá, mint a tépett tavaszi felhők. Egy felriasztott papagáj hangos rikoltása fejezi be az akkordot. Az emberpár eltűnt. A párdúc nagyot nyújtózkodik. Hátát púpozza, mint a macska, egyet ugrik és nyoma sincs. Most orgona ünnepélyes bűgása kél, a hold teleszájjal nevet, a szél ezernyi rózsa illatát hozza és a fák alól színes, fénylő selyemsálba burkoltan előlép a szomszéd kisleány. Énekel. Karját összefonja a feje felett és lassan lépdel a folyó felé. Szomjas. Vár... Megyek...

Felrezenek. Valaki rázza az ajtót. Feltépem. Ki az? Senki. A szél. Minden forró és füledt. Ablakot nyitok. Vad szél vág belém. A hold tiszta, a felhők elszáguldtak. A téren boldogan bólogat a ványadt orgona bokor. Macskák jajonganak valahol a tetőn és egy sötét kapualjban szerelmes pár csókolózik.

VASÁRNAP DÉLUTÁN

Felébredek, nyújtózkodom, félig kinyitom a szemem. Az ablakredőny résein sárga napcsíkok reflektoroznak. Apró porszemek táncolnak benne céltalanul, láthatatlan áramlattól hajtva. Rágyújtok. A füst lomhán kúszik a fénycsíkok felé, majd egyszerre nekilódul és viharfelhővé kunkorodik. Távoli zajokkal itatott csönd. Most mit?

Ablakot nyitok és kiterpeszkedem. A nap vakít s az utca elhagyott, süket csendjébe belebőg valahol egy rádió. szemben egy kislány az ablaknál iskolai leckéje fölé görnyed. Lejjebb egy kopasz bácsi ványadt muskátlikat öntöz. A szomszédból marhahúsleves szaggal kevert mosogatóvíz illat terjed és egy cseléd dúdolását és csörömpölését hallani. Egy erkélyes ablaknál felhúzzák a függönyt. Kócos, álmos arc bámul a semmibe. Kintornás kordé döcög végig a szörnyű kövezeten s három kölyök rendületlen kitartással követi. Kezüik zsebben, szájukban cigaretta csutka. Kendős asszony karonfogva támogatja az emberét. Az önmagával

vitatkozik, meg-megáll, kezével gesztikulál, majd újra nekilódul. Valahol becsapnak egy ajtót és veszekedés foszlányait hallani. Átellenben a házmesterné kinn ül a kapu előtt és újsággal a kezében szundikál. Most mit?

Nyitott ablaknál megjelenik egy asszony. Előbb a haját igazítja az ablaküveg tükrében, azután kikönyököl. Formái teltek. Szeme unottan jár körül. Nézem. Ő is észrevesz. Elfordítja a fejét, majd újra átnéz. Nézem. Most feláll, eltűnik az ablakból. A szoba sötét, de világos ruhája elárulja, hogy hátrahúzódik és kinéz. Kis idő múlva újra az ablakban könyököl. Bólintva üdvözlöm, mint régi ismerőst. Visszanevet és újra a haját igazítja. Autó pöfög végig az utcán és bűdös füstje kékes páráként száll a napon. Valahol a mentő szirénázik és egy kopott kocsiban ordító gyereket tol egy filcsapkás asszony. Most mit?

Ránevetek. Ő vissza. Csókot dobok. Ő megfenyeget. Kitárom a karom. Füget mutat. Két percig duzzogva nem nézek oda, de félszemmel látom, hogy eltűnt az ablakból. Most újra megjelenik. Virágos, nagymintás pongyola van rajta. Én megbocsájtok és bókolva intek, hogy gyönyörű. Nevet, fogait mutatja és karját összefonja a feje felett. Átjöhetek? - kérdem. Fejét rázza és nevet. Gyere át! - intek. Fejét rázza és nevet. Hát mit? - kérdem. Vállat von és nevet. Most hirtelen megfordul. Egy ember jelenik meg az ablakban. Gyűrt hálóing, kócos fej, savanyú arc. A férj. Az asszony eltűnik, az ember unottan néz körül, majd becsukja az ablakot. Most mit?

A kopasz még mindig a muskátlival piszmozg. Az iskolás lány a ceruzáját rágja és bámul a semmibe. Intek neki. Csodálkozva néz. Szamárfület csinálok. Erre felnevet. Most ő csinál szamárfület és én vissza. Nevetünk. A szomszédék cselédje kész a mosogatással. Kihajol az ablakon, blúzáat gombolja s a szél glicerín szappan szagát hozza. A házmesterné kaszinója már három tagot számlál és most megy át a mi vicénénk is. A kislány kiölti a nyelvét. Én vissza. Nevetünk. De feltűnik az ablakban az anyja, mérgesen felnéz és a kislányt elküldi. Most mit?

Fel kéne öltözni. És aztán? Holnap hétfő. Gyerekkoromban néha felvittek ilyenkor a Gellérthegyre. Egyszer perecet is kaptam és az apám sört ivott. Holnap hétfő. Nemsokára lemegy a nap. A tűzfal már vörös. Ez is elmúlik. Megint semmi. Hát mi legyen? Nini, a kopasz is felöltözött. Vajon hová megy? El kéne menni. Hová? Holnap hétfő. A nap mindjárt eléri a tetőt. Valahol kávé főznek. Érzem a szagát és nagy szelet mazsolás kalácsot látok magam előtt. Igen, Teréz néninél mindig mazsolás kalács volt s hogy untam én akkoriban az egészet. Nemsokára sötét lesz. Lámpát kell gyújtani. Este. A Hűvösvölgyben egymásra borulnak a nagy, sötét fák. Vajon ki ez az asszony? Hogy világított a fehér bőre. Holnap hétfő. Most mit?

Az erkélyes szobában lámpát gyújtottak. A sarki kocsmában cincog a zene és valaki nagyokat kurjant. Az utcán, hosszú bottal a vállán végigsiet egy ember és minden lámpát megpiszkál. Nyomában fény támad, de még bágyadt, a nap még erősebb. Már három kémény füstöl és gyenge hagymás zsír szagot érezni. Belátni egy szobába, ahol terítenek. A kredenc fiókja sikolt s egy lány megcsörrenti az evőeszközöket. Újra kigyullad egy lámpa és lehúznak egy függönyt. A nap lement, a tűzfal barnásszürke folttá válik. Este lett. Most mit?

VONATON

Reggel óta rohan velem a füledt vasúti kocsí. Micsoda utat tettünk meg! Már négy óra, nemsokára beérünk a hegyek közé. Ott nem lesz ilyen forróság. Reggel szép volt. Rétek, szőlők, dombok, a Balaton álomszerű panorámája. A nagy, nagy víztükör szinte üdítőleg hatott az emberre. De délre túl forró lett minden. Füledt csendben terpeszkedtek a muraközi erdők és izzadt arcú szerb katonák nyüzsögtek a határon.

Észrevétlenül kicserélődtek az utasok. Pesten zsúfolt volt a kocsí azután egyenként lemaradoztak az emberek. A határon kongott minden az ürességtől, majd újra telezsúfóldtunk. Most, hogy Marburgot elhagytuk újra erősen megfogyatkoztunk. Mennyi, mennyi

arc és mind ismeretlen. Anyja ölében gyümölcsöt majszó kislány, feleségét kórházba kísérő öreg paraszt, nyaralásra utazó boldog család és koszorút cipelő kis fekete embercsapat. Az egyik állomáson sört kínáló pikoló gyerek, a másikon várakozó szürkelovas homokfutó. Itt nyalka szakaszvezető kurizál az újságáruslány, ott szerszámos, kistáskás, fáradt vasutasok vonulnak az egyik raktárház felé. Barátságos, vagy idegenkedő pillantások, esetleg két-három szó és mindenki megy tovább a maga útján. A vonat áll, kicsit szuszog azután ismét rohan...

Mi ez a nagy zökkenő? Úgy látszik kicsit elaludtam. Állomás. Nyüzsgő emberek. A fedett járdák szélén feketén, forrón húzódnak a vasúti kocsik. Kiáltozó emberek poggyásszal megrakott peronkocsit tologatnak. Valahol jelzőharang kondulását hallani és egy nekilódított teherkocsi csörömpölve ütközik. Új arcok tűnnek fel. Szakállas, batyus, hátizsákos karintiaiak. Gőz süvítését hallani és a vonat lassan mozgásba jön. átsiklik a kattogó váltók közt s ahogy kiér a rétekre nekiiramodik. A nyitott ablakon szénailat csap be s apró hidak alatt száz patak zúg a folyó felé. A zöld hegyek mögül sziklacsúcsok bukkannak elő s valahol messze fentről hófoltok vicsorítanak.

Éles kanyarulat s egyszerre belénk vakít a Wörthi tó. Kert, villa, móló, majd újra kertek és apró házak rohannak tova. Csónak áll mozdulatlanul a víz közepén. Lejjebb fehér vitorlások. Az egyik fahidacskánál fehér fürdőtrikós, gyönyörű szőke nő integet a vonatnak. Az ablakokban minden kar magasba lendül és hosszan néznek utána. Vajon ki lehet? Kelepelő, fehér gőzhajó húz át a tavon, majd egy sötét fenyőerdő mindent eltakar. A árnyak hosszára nyúlnak s fenn a magasban izzanak a sziklák. A völgy szűkül s az elszórt, színes kis házak bodor füstöt eregetnek. Foltos kis tehenek legelésznek a hegyoldalon s egy szűk völgy-nyílásnál fűrészmalom kelepel. A vonat megáll, kicsit szuszog, azután rohan tovább. A padon öreg sváb hortyog. Mellette egy ügynök már másfél órája mesél a szomszédjának a gépszíja minőségéről. A kalauz végigtáncol az imbolygó kocsin és meggyújtja a lámpákat. Kint lassan összeolvad, egybefolyik völgy és hegy. Váltók kattognak, fénycsíkok cikáznak el az ablak előtt. A vonat lassít, de nem áll meg. Valami kisebb állomás. Minden üres, csak egy merev pirossapkás szalutál. Az állomásépület első emeletén világos egy ablak. Valaki zongorázik. Csak egy pár ütemet hallani s már eltűnik az egész.

A folyosót uniformis tömegek lepik el. Hadonásznak, kiabálnak, azután távoznak. Olaszok. Rohanunk tovább. Mintha valahol nagyon magasan világosodni kezdene s a szürke félhomályból fantasztikus sziklatornyok fenyegetnek. Egy kanyarulatnál hirtelen belénkvilágít a hold sarlója s már el is tűnik. Félhomályos, szűk sziklavölgyben dübörgünk s töltés tövében vad folyó zúg szikláról sziklára. A szél metsző hideg s a kanyarodókban izzó üstökös csóvát lövell a mozdony kéménye.

Didergő fázással hajnali fényre ébredek. A hegyek még nagyok, de már nem olyan ijesztőek. Hajbókoló gesztenyeerdők közt száguldunk. Vakító fehér országutak cikáznak össze-vissza. Pirostetejű, emeletes kőházak és elszórt ciprusligetek jelentkeznek itt-ott, mint Lombardia előretolt hírnökei.

A vonat lassít, a kalauz egy nevet kiált, én nagyot nyújtózkodok és összeszedem a holmimat. Váltókon táncolunk át, azután leállunk. Forró fehér napfény, nyüzsgő, ordító tömeg. Piszkos kezek nyúlnak a bőröndöm után és én ijedten állok a kocsi ajtajában. Minden olyan idegen, minek jöttem én ide?

PAPIROSFOSZLÁNYOK

PAPIROSFOSZLÁNYOK

...Egyszer volt, hol nem volt, még az óperenciás tengeren is túl, arra, ahol már a madár sem jár, a nagy üveghegyek határán, volt egyszer egy gyönyörűséges szép kacsalábon forgó kastély.

Hogy ezt már ismered? Hát folytasd, ha tudod. Hiszen már azt a régít is elfelejtetted, amit nagyanyádtól hallottál. Én pedig nem is arról mesélek.

Nem volt annak a kastélynak aranyból a tornya, sem karbunkulusból. Sárkányok, boszorkány, páncélos lovas, elvarázsolt királykisasszony? Nem, erről semmi sincs a mesében. És mégis csodálatos hely volt az. Csillogott, villogott ez a nagy kastély, a bástyák, a tornyok, a nagy termek és szűk folyosók, mind-mind valami egyszerű, hétköznapi megszokott fehér anyagból voltak, ami nem adott semmi fényt és mégis milyen tündöklő volt.

Dictum-factum, az egész kastély papirosból volt. Az egész nagy építmény csupa egymásra halmozott iratból, könyvből épült fel.

Fantázia? Mese? Mondd, ha téli estén csendesen figyeled a kályhában duruzsoló parazsat, ha nyári alkonyatkor hanyattfekve bámulod a tovaftutó színes felhőket, ha zenét hallgatsz, vagy ha este lefekszel és fejedre húzod a takarót - nem hallasz semmi mást, csak a napi robot lüktetését? Nincs más gondolatod, csak amit a reális, számító ész diktál? Csak a hétköznapi és csak a munkabéred érdekel?

Ha így van én sajnállak téged, mert hidd el száz év múlva teljesen mindegy lesz, hogy te mennyit gyűjtöttél magadnak, vagy mennyit nélkülöztél. Ha így van, vezéreljen utadon a te meggyőződésed, de én a kastély felé haladok.

Ha az ember ledül pihenni a kastélyt környező dombok egyikén, csodálatos hangok ütik meg a fülét. Látszatra a kastély egész elhagyott s a hangok mégis onnan kelnek.

Kürtök rivalgását hozza a szellő, majd gépek zakatolását. Egyszer orgona szól, máskor mintha gyári sziréna búgna. Rég elfelejtett templomi zsolozsmák hangjai összevegyülnek a nyersolaj motorok pöfögésével. Hangok, beszédek zűrzavara. Tudományos fejtegetések, csecsemők sírása, betegek nyögése, szerelmes sóhajok, durva szitok, a fiatalság nevetése, távoli tengerek zúgása s nagy városok szakadatlan, lüktető moraja.

A hangok disszonánsak, de nincs bennük semmi visszatetsző, vagy zavaró. Minél tovább hallgatjuk, annál jobban megértjük az egyes motívumokat és az együttest. Az élet hangjai, az élet zenéje hallatszik a kastély felől.

Ha belépünk a kastélyba, sehol semmi mozgás, sehol senki élő és mégis minden hangos és mégis minden él.

Érdekes. A régi bástyák falai vaskos fóliánsokból vannak összerakva. A lépcsőház karcsú oszlopai mértani rajzok, tervek hihetetlen tömegű tekercseiből vannak összehengerelve. A nagy termek és hosszú folyosók falai mind más és más könyvcsoporthoz tartoznak. Ez a nagy komor terem a haditudományok millió kötetéből áll. Emitt a kutatók és világjárók műveiből felépített szoba. Amott a vallásos iratok gótikus oszlopcsarnoka. Ez a cirádás, faragott erkélyekkel díszített nagy skála csupa kottából, csupa zenéből áll. Masszív oszlopokon nyugszik az embe-riség, a világtörténelem terme. Most hosszú folyosó következik csupa művészi tervekből összeállítva. Tervrajzok, tájképek, paloták, apró virágszirom, emberi koponya. Skiccek, ötletek papírra vetett milliói.

Sorba következnek a törvények terme, a kereskedelem végtelen iratai, az orvostudomány és a technika csarnokai. Egy kis függőkertben szökőkút csacsog s körül a falak csupa gyermekmesék. Örökké napsütéses sarok, zsúfolva folyton nyíló rózsákkal. A szerelem kertje. Minden bimbó minden szírom és levél szerelmes szívek írása.

Egész külön emelet a mesemondók, a szépirodalom termei, a legmagasabb torony pedig a sajtóból van felépítve. Lenn a kazamatákban az emberiség gyermekkorának kőbe vésett emlékei.

Minden-minden, amit az emberi ész elgondolt, papírra vetett, vagyis megörökített, össze van itt gyűjtve, halmozva. A dokumentáció e mesekastélya kacsalábon forog és napkeltétől napnyugtáig a világ tájai felé megforgatja a tornyait.

Minden beírt ív, minden könyv, rajz és kotta a saját dalát zengi s a kastélyra figyelő ezeket a hangokat fogja fel. Minél jobban elmélyedve figyelünk, annál tisztábbak a hangok, annál jobban megértjük az egyes motívumokat. De mindig csak kis részeket, kis futamokat tudunk megfigyelni. Nem volt még ember, aki azt mondhatta volna magáról: én minden ütemmel tisztában vagyok, minden ütemet külön-külön ismerek, minden hang jelentőségét tudom és értem az egész együttest.

A fül, az ész szelektál, nagyrészt csak egyes rokonköröket fog fel, a többit elengedi részben akaratlanul, részben kényelemből. Nincs ideje, módja felfogni azokat, vagy nem érdeklik őt. Egyik csak ilyen, másik csak olyan hangokra figyel. Egyik csak a dinamók finom zizegését hallja, vagy a szelepen süvítő gőz hangját, másik a szociális igazságtalanságok jajait. Ennek a mesemondó képeit, lelki problémáit fogja fel a füle, annak az írógép kattogása is elég s melódiát csak a számoszlopokban talál. Ez egy rég elhalt mester gyönyörű elgondolását varázsolja maga elé a kottáról, az a távoli hangokból dobok pergését s vonuló csapatok ütemes dobogását véli hallani.

A tető nincs befejezve. A bástyák növekszenek. A tornyok épülnek, az alkotmány folyton nő.

A mesekastély folyton forog a négy világtáj felé s őrizetlen kincseiből mindenki azt viheti el, amit akar.

...

Ha a billentyűkön végigfut a kéz s a hangok elhalnak, vajon megszűnt a zene? A húrok nem mesélnek már semmit?

Ha a lesújtó kalapács nyomán az izzó vasból szerteröppenő szikrák megszűnnek világítani, eltűnnek végleg az apró szemek?

Ha elkészült a nagy palota, a befejezett egész csak önmagát és alkotóját láttatja? A fehér oszlopok, a faragott boltívek vajon nem mesélnek?

Nem érzed, hogy a húr tovább döng, mikor már fel sem tudod fogni a hangot? Nem látod, hogy a palota már rég romokban hever, mikor a kövek még mindig mesélnek? Azt hiszed, hogy csak az alkotó tud mesélni?

Nem!

Az anyag is mesél! A toll acélja, a gyalu forgácsa, a faragatlan márványtömb, az agyag, a petróleum lángja, a tovaftó vasúti sín - mind-mind önmagáról, mint anyagról is mesél.

...

A mesekastély lassan forog a négy világtáj felé, és szüntelen énekli dalát. E dalt szüntelen hallod. De ha csendes estén egyedül üldögélve figyeled a kastély felől jövő hangokat, akkor meghallod a kastély anyagának a dalát is.

Előtted a könyv, a kotta, a térkép, vagy a rajz. Hangjegyei, motívumai a kastély dalának. Mesél, oktat, szórakoztat, vagy vigasztal. De eljön egy pillanat, mikor fejedet fel kell emelned az írásról s hátradőlve csak a fehér ívet látod. Mikor a sorok, a vonalak a jelek zenéje, meséje elhalkul, távoli kíséretté változik s maga az anyag kezd mesélni.

A fehér ívekből dallamok kelnek ki, képek szállnak fel - a papiros mesél.

Vajon így van-e?

Mesél-e a fehér ív, vagy csak rezonál?

Figyelem önmagam, figyelem az ívet és nem tudom én diktálok-e vagy ő. Vajon ő mesél-e, vagy csak a gondolataimat fogja fel? Ki vezeti a kezemet, a fehér ív, vagy az emlékezés? Nem tudom. Mindegy.

És mit mesél?

Köd, pára, porfelhő, füst. Mint minden mese, úgy ezek a képek is innen indulnak és ide térnek vissza. Szakadozottak, mint a pára, rendszertelenek, összefüggés-nélküliek s ha jön egy kis szellő, eltűnnek, mint a könnyű por.

Mindegy, elmondom.

Az épülő kastély körül annyi törmelék van. Ha kicsiny téglám hibás és szétesik, dobjuk ezt is a többi közé.

MESE

Egy félig szétlőtt vasúti állomás előtt üldögéltem a földön, hátamon a borjúval s falnak támaszkodva. Előtte az országút, túlhan a falu. A zászlóalj kivagonírozott, de még nem indultunk el. Vártunk.

A faluban minden nyüzsgött. Ezernyi hang, kiabálás, nyerítés, nyikorgó kerekek állandó zaja zsongott a levegőben.

Csapat-csapat után vonult tova s az agyonkínzott országút sarába mély barázdákat vájt a tenger szekér.

Most nem esett, de a szürkülő őszi ég egész éjjeli ázást jósolt. A zászlóalj elnyúlt az állomás szélől védett oldalánál és várt. Szekerek végeleáthatatlan sora csikorgott előttünk az úton s a távolabbi dombok kezdtek lassan kékes párába merülni. Vártunk.

Az út szélén kartonlap hevert. Egy sáros, szöges bakancs végigtaposott rajta. A puska-tussal elértem és magamhoz húztam. Valami doboz teteje lehetett. Még ült rajta a színes nyomásnak némi árnyéka.

- Hogyan kerültél ide üreg papírlapocská a világ végére? Kidobáltak valami csöndes falusi fűszerbolt meghitt mélyéről mikor a felfordulás kezdődött? Mit rejtettél magadban, illatos szappant, vagy cukorkát, ki tudja? Látom, te sem bírod már soká. Egy-két esős nap és elmerülsz a sárban. Ne búsulj mi is így vagyunk.

- Ismerős vagy nekem. Mintha láttalak volna valahol. Valahol végtelen fehérségben folytál egy hosszú gépteremben. Vagy mintha láttalak volna ezernyi társaddal a csillogó nyomdagépek előtt, hol fiatalos kíváncsisággal vártad mit hoz a jövő. Hát így kell találkoznunk?

- Igen, találkoztunk, - mondá ő, de nem ott, ahol te mondod, hanem fenn a hegyoldalon, mikor még fiatal fenyő voltam. Ismerlek, te vagy az ember. Hogy a végét járom? Talán. Mindegy. Ti is. Volt már nagyobb vész is, azt is ti okoztátok. Majd elmondom, hogy lásd, milyen régi ismerősök vagyunk.

Halkan mesélni kezdett. Ezernyi bakancs cuppogott a sárban, ijedt lovak nyerítettek s végeleáthatatlan szekérsorok csikorogtak az úton. Alig hallottam eleinte szavát, de a zibongás lassan egybefolyt, eltűnt s csak ő mesélt.

Több százan büszkélkedtünk fönn a hegyoldalon. Mind csupa fiatal, sudár, életerős fenyő. Ha jött a szél, fejünket meghajtottuk, de nevetve kiegyenesedtünk. Fiatalok voltunk és erősek.

Mohás sziklák közt gyönyörű forrás csobogott lábainknál s ezernyi színes virág bámulta sudár alakunkat. Messze-messze, lenn a völgyben apró élőlények - emberek - mozogtak s a szellő, a csobogó patak, meg a madarak csodálatos dolgokat meséltek róluk. Ha nem hittük, a szél felhozta alulról a harang szavát, a vonat zakatolását és a gyári kürtő bűgását. Mi mindent tudtunk és megértettünk. Szürke felhők jöttek északról és meséltek hóba temetett testvéreink-

ről. A déli szél a napsugárban tobzódó rokonaink üzenetét hozta. Minket mindenki szeretett. A fejünk felett kapaszkodó borókák védtek a hulló kőtől. Szemben egy völgynyíláson átkandikált a távoli csúcsok hava s ha elterülve karjait kitárta, tudtuk, hogy jön a tél. Fázósan bújtak össze ilyenkor alattunk a fiatal szarvasok s mi igyekeztünk feltartani a csendesen hulló hópelyheket, hogy el ne temessék őket.

Fejünk felett az orom hatalmát ismertük és félve tiszteltük őt. A gerincen túl sustorgó, morajló jégár őrlődött s tavasszal, mikor már a kis kökőrcsin kidugta bimbózó fejét, odaát borzasztó harcok tomboltak. Sokszor éreztük hogyan dübörög a föld alattunk. Rettenetes sziklák és hótömegek gördültek ott alá. De minket védett az orom. Felfogta a téli viharok vad erejét s tikkadt hőségben megállította az esőt hozó felhőket.

Vidáman éltünk, mert fiatalok voltunk és erősek. A téli álmra jött a mosolygós tavasz s mi pompás új ágakkal terebélyesedtünk.

...

Ekkor jött az ember!

Egy gyönyörű nyári reggelen kis csapat kapaszkodott a völgyön felfelé. Talán sohasem volt oly szép a reggel, mint akkor és az volt utolsó reggelünk.

Szürkületkor fehér ködtenger ülte meg a völgyeket. Minden csendes volt. Ahogy a sötétség mindjobban hátraszorult, előtűntek a csúcsok és kiálló hegyhátak, mint szürke szigetek a lebegő tenger felett. A szemközti orom hómezői elmosódott, majd mindig élénkülő rózsaszínt öltöttek. Felettünk valahol egy siketfajd hegedülni kezdett. Finom zizegessel belopódzott a hajnali szél. Most az egész ködtenger hömpölyögni kezdett ott alant s tépett foszlányok kúsztak a gerincek felé. A gomolygó hullámok lassan emelkedtek. Itt-ott szakadékon át le lehetett látni a mély völgyekbe. A csúcsok már aranytollak a napfénytől, mikor a tépett felhőfoszlányok elértek minket. Süvítő szélroham s már benne is voltunk a szürke ködben. Ahogy a pára felszakadt s a napsugár minden zugot betöltött, millió harmat gyöngyszem csillogott ágainkon. A kis madárkák örömpresesve csipogtak, füttyörésztek ölünkben s a szellő nevetve rázta róluk a szikrázó-hulló cseppeket. Boldog suttogás volt az egész erdő és suttogásunk zsolozsmává fonódva szállt a Nap felé.

És jött az ember!

Két ijedt őz suhant tova lábainknál. A vércse a magasban hangosan kiáltott. A madarak - huss - towarebbentek s egyszerre nyomasztó csend ülte meg az erdőt.

Ez volt utolsó reggelem.

Rémült visszhang kiáltott végig a völgyeken az első fejszecsapásra. Jajongva szállt fel szava a csúcsokig és vissza. Hiába. A fűrésztestünkbe mélyedt s mi segítségért sikoltottunk fel az orom felé. Hiába. Lendültünk mind egymás után. Lombos ágainktól megfosztva, meztelenre nyúzva otthagytak és elvonultak.

Mire a szemközti csúcs felölté sötétkék palástját, jelezvén a napszállta közeledtét, büszke fiatalságunk, az egész hegyoldal letarolva hevert.

Sóhajtva jött az esti szél s az orom lassan-lassan fekete árnyékkal takarta le vérző tetemünket.

...

Emlékezz a nagy csatára, mikor az elemek legyőzték az embert. Soha még olyan harc nem volt, mint akkor. Láttam gyilkosaink rémült arcát, amint csordákban menekültek a vész elől. Láttam a természet bosszúvágytól lihegő tébolyult erőit, amint mindent megsemmisítettek, amit gyilkosaink felépítettek. Ma is hallom a zúgó ár bömbölését és látom a pusztulás mindent megemésztő égig lobogó lángjait.

Miattunk volt a nagy lázadás! A mi bosszúnk műve volt!

Hónapokig hevertünk az irtott hegyoldalon. Testünket a forró nap csonttá szárította. Az egész hegyoldal halálra volt ítélve. Csobogó kis forrásunk elapadt. A kis virágok elszáradtan pihogtek még egy ideig, aztán elfonnyadtak. A színdús pázsit száraz avarrá lett s a dalos madarak más völgyekbe költöztek.

Mikor az első hó eltakarta a kihalt hegyhátat újra megjelent az ember. Csúszdákat raktak össze s mi vad sebességgel száguldtunk a völgy felé. Egy nagy udvarban találtam magamat, hol jajongó fűrészek tömege marcangolta testvéreim testét. - A hegyektől végleg elszakadtam s csak jóval később tudtam meg, mi történt odafönn. A tajtékzó vízár egy kis havasi rózsával sodort össze, az mesélte el nekem, hogyan történt a nagy összeesküvés. Igen, emlékszem...

...

Mi van ma éjjel, utolsó ítélet? Meddig fokozódik még az orkán? Két kézzel rázza az ablakot s mint örült bömböl a kályhában.

A gyártelep egyetlen utcája elhagyott és sötét. A kertek alatt az áradt folyó zúgva hömpölyög. A gyár párás ablakai vörösen izzanak a sötétben. A géptermekben végtelenül, fehéren ömlik a papiros. A gépek zakatolnak, a gőz süvít, a kazán dohog, de künn minden hangot elnyel az orkán üvöltése. A portás nagy bundában kiles a fekete semmibe, majd fülkéjébe húzódva álmosan hallgatja a kis vaskályha huhogását.

Tépett felhőfoslányok száguldanak vad iramban a csúcsok között. A sziklaszorosból üvöltve tör előre a szél. Az orom büszkén állja az ostromot, de minden porcikája remeg. Megjött délről a fön és vadul rájja az olvadó havat. A roppant hópadok roskadoznak, omlanak.

Millió havasi rózsá imbolyog a szélben végig a letarolt hegyhátan.

- Itt volt tavaly az erdő, mely minket védett és kipusztította az ember. Elsodor minket a vész, mit tegyünk? A hópadok lassan csúszva közeledve suttoják: Jertek velünk, lezúdulunk mindannyian, eltemetünk mindent. S üvöltött a fön - úgy, úgy! Jertek én segíték nektek. Fel, fel! Ne féljete! Mindent elsöprünk. Elsöprjük a völgyet, az embert, ki az erdőt kiirtotta. Hujj-hujj, ma éjjel mindennek vége lesz! Ne féljete!

De az Orom belemordult. - Megálljatok! Ne menjete! Soha vissza nem térte többé. Én itt állok évezredek óta, mindent láttam, mindent tudok. Voltam már akkor, mikor ember még nem volt és leszek még akkor is, ha ember már nem lesz. Vigyázzatok, az ember erős, legyőz benneteket! Várjatek, míg felfalja önmagát!

Hiába! Megállni nem lehetett. A hópadok lassan csúsztak lefelé. Millió és millió havasi rózsá indult meg velük. A fön üvöltött - bosszú, bosszú, s az áradt hegyi patakok zúgása visszhangként felelet rá.

A csúcsokról dübörgő lavinák árja zúdult alá. A völgyi patakok vad erővel ostromolták a leomló hótorlaszokat. Rohanó sziklaóriások siettek a víz segítségére széles utcákat vájva a torlaszokon. Viharvert fenyők derékba törve, szikláról sziklára dobálva lódultak lefelé. Kanyargó vad vizek özöne minden oldalról.

Az áradat nő. Jobbról és balról, az oldalvölgyekből újabb víztömegek törnek elő. A fön üvölt és tördeli a fákat. Lefelé! Lefelé!

Már hömpölyög az ár a völgynek alá, széles folyóvá dagadva. Millió virág kavarg az áradt vízben.

...

A turbinás éppen megkezdte a transzmissziós folyosó csapágyainak második éjjeli olajozását, mikor a futó kerekek és csattogó szíjak énekének hangja hirtelen megváltozott, alább szállt.

A hosszú folyosón magas betontalpakon, szinte végtelenbe nyúló tengelyen számtalan kerék szaladt. Az összekötő szíjak szétszéledtek minden oldalra s a mennyezeten, vagy az oldalfalak sötét nyílásain tűntek el.

A kerekek és szíjak ütemes éneke most hirtelen megváltozott. A turbinás felfigyelt. Letette az olajos kannát a földre és a tachométerhez szaladt. A fordulatszám leszállt s a mutató ingadozva hajlott a 140 felé.

- Mi ez? Kevés a víz most olvadáskor?

Három ugrással lent volt a szabályozónál és jóval kiengedte a pörgő turbinák kanálait. Vissza a tachométerhez! A fordulatszám emelkedett, majd megállt és újra lefelé kezdett ingadozni.

- Gyorsan fel a csatornához, megnézni mi történt! A lépcső tetején dühös szélroham nyomja vissza a kis ajtót. Minden erejét bele kell vetni, hogy ki tudja nyomni. Az ajtónyílásból bőszen dudál végig a szél a hosszú folyosón.

Most kiér a turbinarácsokhoz. Ameddig a gyér lámpafénynél el tud látni, fehér viráglepel borítja a csatorna sötétbe vesző vonalait. Millió havasi rózsza táncol a széltől borzolt vízen. A gallyfogó rács tág nyílásain akadály nélkül szívódnak át és eltöméssel fenyegetik a turbinák kanálait. A lapátok szörcsögve kapkodnak víz után, de minden szívásra csomókban nyelik a virágot - víz helyett.

A transzmissziók éneke mindig mélyebb lett. Az egyenletes futás megszűnt. A papirosgépeken minden gyűrődik és szakad. A sebességmérők feltűnő görbéket rajzolnak. A folyosó végéről a gőzgép felől ijedt ember szalad. A gépterem ajtajában összeütközik a művezetővel.

- Halló! Mi van? Mi történt?

- Nem bírjuk tovább a terhelést! A gép leáll!

- Hol a turbinás!

- A fordulatszám leszállt 135-re!

- Ki kell kapcsolni minden lehető terhelést.

Süvítő szélroham a folyosón végig. A turbinás csapzottan bukik be a kis ajtón.

- A csatorna tele van hóvirággal, eltömi a turbinákat! A lavinák mindent lesodortak felülről!

- Gyorsan mindenki a csatornához!

A hollandi malmokat felemelni! A raktárból gereblyéket és dróthálót kell hozni. Minden fölös ember a vízhez!

A hollandi malmok mély, örlő bűgása megszűnik. A fordulatszám emelkedik, majd ismét süllyed, amint újabb és újabb virágtömegek fojtogatják a turbinákat. Emberek lepik el a csatorna két oldalát. Hálót feszítenek keresztbe a vízen és gereblyékkel, lapátokkal csomókban húzzák ki a virágtömegeket. Az orkán futó havas esőt vág a szemükbe, a víz sodra kitépi gémberegett kezükből a gereblyéket, de nem hagyják magukat. A csatorna két oldalán fehér halmokban hever a virág s bár az ár mindig újabb tömegeket hoz, úgy látszik a rosszra már múltfélben van.

Az orkán végigszágul a völgyön seregszemlét tartva csapatai felett. Hujj-hujj! Az első roham úgy látszik gyenge volt, az ember kivédi a támadást. Ohó, de most jön a java!

Messze fenn a gyártelep felett a völgy keskeny nyílásánál a fatelep sötét udvarán csendes pihennek a letarolt fenyők. Az orkán üvöltve buzdítja, ingerli, csábítja a csendben pihenő kolosszusokat. Most, most! Bosszú, bosszú! A szél zúgásába most a völgybe törő vízár dübörgése vegyül. Az olvadt zavaros hólé első hulláma végigseper a fatelepen. Ideges csikorgás fut végig a fatömegben. Gyerünk, gyerünk. A növekvő ár lassan dagad, tép magával mindent.

Az áradt folyóban roppant fatörzsek hömpölyögnek lefelé. Bukdácsolnak az árban, a fordulónál táncolva perdülnek, a zúgóknál felágaskodva nagy ugrásokkal rohannak tova.

Az első megérkezik a csatorna nyílásához. A duzzasztó sodra a zsilipkapunak nyomja. Mint faltörő kos - neki. A védő vasrács meghajlik, de ellenáll. A második a középoszlopot találja, hogy meginog az egész alkotmány. Visszalódul a szálfa, de a többi újra előre nyomja.

A zsilipőr - egy ember - a tomboló viharban, mint kis hangya küzd erején felül az ár ellen. Hosszú csáklyával próbálja eltolni a szálfákat. Nem bír velük. Most berohan a házikójába segítségért telefonálni. Hohó - üvölt az orkán - nem lehet ám! A póznák kidőlve hevernek a csatorna mellett s a tépett dróton nem jön válasz. Újra ki a zsilipekhez!

Most földalatti dübörgés hallatszik. Sziklát hengerget a víz a folyó fenekén. Tompán hangzó ütés a víz alól s a középső oszlop meginog. A védőrács laposra fekszik s a következő szálfa recsegve tör a zsilipkapu deszkáinak. A szálfák egymásba gabalyodva, a kapun félig átnyúlva, az ártól nyomva feszítik a rést. Egy hatalmas törzset magasra tol a többi a kapu fölé. Most egyensúlyát veszítve lezuhan. A zsilipőr vérző fejjel bukik az imbolygó karfára. Kiáltását elnyeli az orkán.

A sebzett pilóták lassan ledülnek a vízre s a szennyes, kavargó ár sodor magával mindent. A duzzasztó a csatornába tereli a szálfákat s csordultig telítve mindent rohan az egész a gyár felé.

Lenn a gyárnál a virágok rohama szűnőfélben van. A gereblyék már könnyen győzik a munkát. De a vízszint most egyszerre emelkedni kezd, szemmel láthatóan nő s a gát peremét nyaldossa. A turbinák örült vágatába fognak s a fordulatszám magasán énekel.

- Mi az? Mi van? Mi történt odafenn?

- Hamar a telefonhoz!

- A középső átereszt ki kell nyitni, hogy a víz lefusson! Turbinás vigyázz!

- A telefon nem szól, a drót elszakadt!

Hol van már a zsilipőr! A középső zsilipkapun zúdul alá a víz, de a szint nem csökken. A kerekek futását fékezik. A szíjak nyögve sírnak az egyenlőtlen menettől. Az egyik hollandi malom mázsás szíján egy kis csavar lassan lazulni kezd.

Sötét tömegek úsznak lefelé a vízben. Jönnek az elszabadult szálfák.

- Vigyázz! Mi ez?

- Úgy látszik a zsilipkaput fenn áttörte az ár!

- Hamar csáklyákat!

A kifeszített hálót maga előtt tolvá siklik el az első kolosszus az emberek előtt s nagyot szörcsögve eltűnik a középső nyitott áteresznél. Utána a második. De a harmadik megakad s a nyílásban felágaskodik. Nyolc-tíz csáklya kap utána, hogy kiragadja. Most egyszerre két újabb jön és beszorulnak. A csáklyák recsegve törnek. Egymásután jön a fa s mind jobban szorul. Torlódik a középnyílásnál.

- Halló, leállni! Hamar az oldalzsilipekhez! Minden kaput kinyitni, hogy a víz lefusson a folyóba!

- A turbinákat kikapcsolni!

- A kapus alarmírozza a nappaliakat! Minden ember ide a csatornához!

A kapaszkodó fogak lazulnak, a turbinák kikapcsolódnak. A gőzgép pőfögve erőlködik. A tachométer mutatója táncol. A szíjak nyögnek s egy kis csavar a hollandi malom mázsás súlyán lassan enged.

A kolónia kis házainak ablakai egymásután világosak lesznek, majd álmukból felzavart, fázós emberek szaladnak a gyárkapu felé.

A kapu felett a nagy óra mély hangon veri az éjfélt.

Az orkán végigszágul a völgyön seregszemlét tartva csapatai felett. Úgy-úgy! Csak kapkodjatok! Csapataim már a hátatok megett vannak!

A kertek alatt suhogva iramlik a víz. Tépdesi a parti fák gyökereit, át-átcsap a parton, majd visszahúzódik magával ragadva a leomló földet.

Az oldal zsilip kapuin harsogva rohan alá a csatorna vize az áradt folyóba.

A meder szűk! A meder szűk - zúgja a kavargó, szennyes víztömeg.

A kertek alján a munkáskolónia mögött kíváncsian emeli fel fejét az első hullám. Mi ez a kis fabódé? Jertek csak, nézzük meg! Az apró hullámok emelgetni kezdenek egy kis ketrecet. Benn zsvaj támad. Ijedt kárálás. Kiabáló tyúkok menekülnek imbolygó házikójukból. - A víz csendesen kígyózik a kerteken végig a házak lépcsője felé. Csillogó fekete felületet hagyva maga mögött, új utakat keres. Szörcsögve szívódik a jégvermekbe és csendes csobogással megtölti a házak pincéit. De újabb hullám jön s benéz a lépcsőházakba.

A gyári csatornánál szálfa - szálfa után kerül szárazra. Szorgalmas csáklyák egymás után legyőzik, elfoják őket.

A munka hirtelen abbamarad. Az emberek összeszaladnak. A vízen csendesen himbálódzik egy sötét tömeg - egy hullá. óvatosan kihúzzák a partra. Körülveszik. A zsilipőr. Föléje hajolva élesztgetik.

A süvítő szélbe most bömbölő hang vegyül. A gyár szirénája szólalt meg, ijesztően, vészjóslóan. Mindenki felkapja a fejét és figyel. Hát ez mi? A gyárkapunál szaladgálás, kiabálás. Valaki szaladva jön.

- Emberek! A kolóniát elönti a víz!
- Szent Isten!
- Gyerünk! Hamar haza!
- A házakat ki kell üríteni!
- Megállj! A gyár is veszélyben van!
- Mindegy, haza!
- Gyerünk!
- Várjatok, előbb a gyár!
- Haza! Haza!

A kapunál tolongás. Mindenki rohan haza. A mérnökök tanácstalanul állnak. Az utcán jajveszékelő asszonyok. Rohanás, kapkodás mindenfelé.

A transzmissziós folyosón futnak a kerekek, csattognak a szíjak. A kis ajtó a turbinák felett - nyitva. A szél süvít. Seholy senki.

A hollandi malom szíján a lazult kis csavar elpattan, a többi a feszültség letépi. A szíj nagy ívben lendül előre, még megtartja egy ideig a fölfelé törő irányt, majd visszahullva belegabalyodik a küllők közé.

Mint örült motolla száguld a szakadt szíj a tengely forgása után. Felcsap a mennyezetre, majd levág a földre. Az első ütés messze röpíti a turbinás által otffelejtett olajos kannát és nagyot csap a tengely alá rakott papíros-hengerekre. A kanna a falhoz vágódik, az olaj szétömlik, rá a felső hengerre. A tengely fordul, a szíj újra lecsap. A henger tompán püffen s olajszemek freccsennek mindenfelé. Csapás-csapást követ percenként 150-szer!

Sehol senki. Mindenki szaladt vagyonkáját menteni. A géptermek üresek. A gépek kikapcsolva állnak, csak a kerekek forognak egyhangú énekkel. A megvadult gépszíj püföli az olajjal átitatott bálát. A felső oldal szakadozni kezd s a tépett foszlányok cafatokban lebegnek. Lassanként a csapásoktól forróvá vált olaj szaga kezd terjedni a pörkölt papíros maró bűzével.

Az orkán beles a kis ajtón s végigszáguld az elhagyott folyosón. Ahá! Halló! Új szövetséges érkezik! Rajta! Rajta! Fújjuk, élesszük a bosszú tüzét!

A papiroshenger felülete füstölög, tüzesedik. Minden csapásra tépődik és elszenesedett papírcsomók libegnek a szélben.

Egy libegő, parázsló foszlány ráül az egyik gépszíjra és feltáncol a mennyezet sötét nyílásán.

A rongypadlás sötét. Itt nincs éjjeli munka. Az osztályozásra váró rongyok, bálákba zsúfolva állnak nagy hegyekben. Rongyporoló gépek hatalmas porfogó kamrákkal.

A parázsló papirosfoszlány leszáll a forgó kerékről s csendesen letelepszik az egyik porfogó láda oldalához halmozott rongycsomóra. Lassan égett rongy szaga kezd terjedni s a sötétben pirosuló tűszemek izzanak.

Az orkán végigsüvít a folyosón és minden nyílásba bekukkant. Ereje gyöngül, mire a rongypadlásra felér, de az izzó tűszemecskék felvillannak. Apró lángnyelvek jelentkeznak. Élünk! Növünk! Erősödünk!

A sötét termet lassan imbolygó fényecskék töltik meg. A porfogó kamra deszkafala tüzesedik, izzadni kezd. Újabb légvonat - s az izzó deszkafalon lángnyelvecskék kúsznak végig. Benn a kamrában forrósodik a por.

A por robban!

Tompa dörrenéssel veti szét a kamra falát. A terem a robbanó por lángjába merül. A lángok és a robbanás az ablakokat repesztik. A betörő szél üvöltve, kacagva fújja a lángtengert... A lángot fogó rongyhegyek a tető gerendáit nyalják. A bálákról pattan az abroncs s a szétomló kötegek elborítják, táplálják az égő halmokat.

A telepen nyüzsgő munka folyik. A földszinti lakásokba már benyomult a víz, de a falak erősek. A mérnökök hosszú padlókat vezettek végig a feljáróknál. Mint a hangyák cipelik az emberek vagyongájukat a lakásokból ki a domboldalra. Zsivaj, sivalkodás, káromkodás, vezényszavak.

A padló recsegve beszakadt az emberek alatt. Kapkodó végtagok a sötéten csillogó, zagyva árban. Az víz nem mély, csak derékig ér, de a holmi belefördült. Püffedt párnák úsznak szanaszét. Egy asztal felfordult lábbal mered az égnek. Lucskos sáros szalmazsák kapaszkodik egy ványadt bokor meztelen ágaihoz.

A gőzgép egyhangú pöfögéssel rója a fordulatszámokat. A gépészek - kik helyüket el nem hagyhatták - idegesen bámulnak a kolónia felé néző ablakoknál. A transzmissziós folyosón az örült gépszíj püföli a lángoló hengert. Lassan minden termet átható füstszag tölt meg. A gépészek felfigyelnek.

- Valami ég!

Végigszaladnak a folyosón a lángoló hengerhez. A csapkodó gépszíjtól megközelíteni nem lehet, de a gépteremből hosszú gumicsövet húznak, hogy eloltsák a tüzet.

Az egyik lépcső tetején most recsegve felpattan egy ajtó és sűrű füstgomolyag lódul a folyosón végig.

- Az emeleten tűz van!

- A szirénákhoz!

- Segítségért!

A sötét éjszakában vöröslő fény támad. A gyár felső emeletének ablakaiból lángnyelvek csapnak ki. A gyári sziréna szaggatottan segítségkérően bűg végig a völgyön.

A kolónián minden megáll. Az emberek lába a rémülettől a földbe gyökeredzik.

A gyár ég! A gyár ég!

- Tűz van!

- Szent Isten, hát mi van ma éjjel?

- Emberek a gyárba!
- Tűzoltók a szertárakhoz!
- A kolónia!
- Semmi! Gyorsan, gyorsan!

Az irodában reszkető, ideges kezek tépik a telefon zsinórokat. Senki nem jelentkezik, minden vonal szakadt. A domboldal sötét erdeje vörösen izzik a felcsapó lángok fényében. Az utcán füstfelhő csap végig. A sziréna szaggatottan bőg.

- Gyorsan, gyorsan!

Rohanó emberek a füstben.

A rongypadlás izzó, lángoló pokol. A félig gyulladt bálák gomolygó fekete füstöt okádnak. A tetőgerendázat végig ég. A tűz a lépcsőkön kúszik lefelé.

A gépteremből, a dohogó, lüktető szivattyúktól cső-cső után kúszik felfelé. Sercegő vízsugarak borítják az égő lépcsőket. - Kívül már az egyik oldaltetőn kúsznak a csövek és ostromolni kezdik a lángoló ablakokat. A lépcső tetején az égő ajtó fekete üszökké omlik a vízsugarak alatt. A teremből izzó, förtelmes lángtenger röhög kifelé. A vízsugarak egyenes vonalban lövik a kohót. A tetőkön végig csövek kúsznak s folyik a víz mindenütt. A lángtengerben fekete vonalak támadnak a vízsugarak nyomán, de mihelyt a sugár elvonul, lángolni kezd újra minden.

Az orkán vastag füstgomolyagokkal fojtogatja a folyosó tűzoltóit. Az emelet ablakain tűzár lövell ki s lángoló rongyok borítják az alsóbb tetőket. A hőség nő. A szivattyúk dohogva nyomják a vizet, de a láng fehér gőzfelhőként dobja vissza a ráhulló sugarakat. Az egyik falon vékony repedés fut végig s a lépcső recsegni kezd.

- Fel kell hatolni a rongypadlásra!

Nyolc-tíz cső kúszik egyszerre végig a tetőn, egy ablakra lövén sugarait. A szemöldökfa elszenesedve lehull s a sugártömeg fekete utat vág az izzó tengerbe. Az ablakokhoz létrák kúsznak. A csövek rohama nő, a fekete, szenes út tágulni kezd. Már fenn vannak a padlás szélén, lépésről-lépésre nyomulva előre. De a rongypadlás lángoló tetőgerendázata most recsegetve inogni kezd s az alsóbb tetőkről mindenki fejvesztetten menekül. A gerendák ingadoznak, hajlanak s a tető egyszerre szörnyű robajjal leszakad. Tüzes vulkán roppant lángjai csapkodják az eget. A lángoló rongycsomók magasan táncolnak a szélben. Most lelohadnak a lángok, kisebbek, de pár perc múlva új erőre kapva törnek elő.

A szél magasan kavarja az újra előtörő lángokat s lassan mindent izzó pernye lep el. A vízsugarak most a környező tetőket védik s a folyosókon igyekeznek a tűznek gátat vetni. Új szélroham jön és lenyomja a lángokat. Hömpölygő lávaként szaladnak azok végig a tetőn a kazánház felé. A hőség nő, a falak izzanak, repedeznek. A gépszíjak mint túlfeszített húrok nagyot pendülve szakadnak. A transzmissziós folyosó mennyezete végigreped. A felvonó aknákon zsarátnok, pernye, égő gerendák és rongycsomók hullanak az alsó helységekbe. A szél által nyomott lángok kikezdi a raktárház hosszú tetejét és mind jobban kúsznak a kazánház felé.

A kazánoknál rémült kapkodás. Körül már minden izzik, a tető lángol, a falak tüzesek.

- Nem lehet tovább!
- Robbanás lesz!

A főmérnök kiadja az utasítást - a kazánok tüzeit ki kell oltani! Az örökké mozgó rostély megáll. A gőz süvítve tör ki a szelepeken.

A gőzgép sóhajtván leáll. A szivattyúk üresen tátognak, majd elnémulnak. A zizegő generátorok forgása megszűnik, a világítás mindenütt kialszik.

- Nincs víz! Nincs víz!
- Dehogyan nincs! Itt a folyó!

Gyors kezek új csővezetéseket húznak a folyó felé.

Fecskendők sorakoznak a part mellett s szörcsögve szívják a vizet.

Mit segít egy-két szivattyú a tűzár ellen?

De jön a nagy segítség! A vasúti távíró el nem tépett vonalain szakadatlanul kérik a segítséget minden irányból. Az országúton vágatató tűzoltó kocsik sietnek a veszélyeztetett gyár felé. Pöfögő lokomotívok külön szerelvényeken hozzák távolabbi városok tűzoltóságát. A gyárkapun egymásután gördülnek be a szivattyús kocsik. Az áradt folyóba mindig több és több szívócső kúszik le s az ostrom minden oldalról megindul.

Az orkán végigszágul a völgyön seregszemlét tartva csapatai felett. Hujj-hujj! Támadtok? Csak rajta! Megálljatok!

Lángcsóvák szállnak az édig. Vastagon borít mindent a holló pernye. Száz és száz ember nyüzsög az égő épületcsoport körül. Az áradt folyóba mindig több és több cső merül. Mindig újabb és újabb sugarak ostromolják az izzó poklot.

Két épületszárny között az udvar egy csendes részén száz és száz hordó gyanta fekszik piramisokba felrakva. Jó vastagon fedi már őket a pernye s az izzó zsarátnok, mikor az első tüzet fogott. És akkor megjött a vég!

Önmagát fokozva, táplálva, süvítő lángrakétákat lövellve, fortyogva, lávaként hömpölygő tűzárral borítva mindent, - terjedt tova. A piramisok tetejéről tüzet okádó hordók gurultak lefelé, söpörve mindent. A gyantaláva forrt és menekülésre kényszerített mindenkit. A távolabb guruló hordókat kapkodó csákyák még benyomták a folyóba, hol mint izzó fáklyák hirdetik lefelé a vízen a vést, de az olvadt, folyó tűznek ellenállni képtelenség. A vízsugarakra csak hunyorgat és hömpölyög tovább.

A transzmissziós folyosó teteje beszakad. A géptermekekre ráomlik az izzó rongypadlás. Az egymásra szakadt emeleteken rongy és papirosbálák tonnái, gerendák és géprészek tömkelege. Elgömbült tengelyek és izzó fogaskerekerek meredtek ki itt-ott, a lángoló pokolból. A hekatombában a vas és a bronz gépalkatrészek fűrtökbe olvadva, mint izzó cseppkövek, patakokat eresztenek.

Lassan virradni kezd. A völgyet nehéz füstfelhő üli meg. Az orkán örülten kavarja a lángoló tengert. Az ember tehetetlen. Az egész épületcsoport izzó, megközelíthetetlen láva-hegy. A levegő forró s mindent vastagon fed az izzó pernye. A gyár felett a vasúti töltésen a forgalom elakadt. Hőségtől pattant, gömbült sínek merednek az ég felé. A hegyoldalon az öreg fenyők fuldokolnak. A szél feléjük hajtja a lángokat. Izzó pernye fedi minden águkat. A nedves talaj gőzölve nyeli a pernyét.

A pusztulás képe teljes. Az izzó repedt falak egymásután omolnak. Por, füst szikraeső és lángcsóvák roppennek nyomukban a magasba. Az egymásra omlott emeletek kohójából olvadt fém-patakok kígyóznak. A vízsugarak már csupán a környező épületeket védik és ölik az itt-ott felcsapó lángokat.

Lent a kolónián az áradt folyó marja, tépi a lakóházak falait. A padlókat rég elvitte az ár s a víz az ablakokon csapkod befelé.

Messze kilométereken mindent vastagon fed a sűrű cafatokban hulló tüzes pernye. A nedvdús erdő még állja az ostromot, de a tikkasztó hőség már repesztí itt-ott a háncsot s az öreg fenyők pattogva nyögnek. Az apró cserjék finom, kékes füstöt eresztenek s a hulló zsarátnok nyomán lángnyelvecskék táncolnak végig a gyantás ágakon.

Az égő hordók lángot lövellő vidéke megközelíthetetlen. A gyanta forr s a lángoló tűzfolyó a szélső hosszú raktárépület mellett terjed tova. A tető végig ég s a szél hajtja a lángokat a kolónia felé.

Az Orom összegyűjti a hozzá hű maradt erőket.

- Elég - mondá. Legyen vége! Le kell törni a megvadult elemeket, hisz már tulajdon gyermekeimet, az én erdőmet gyilkolják!

És süvítve jött az északi szél. Az olvadó hópadok jéggé dermedve lapultak a sziklafalakhoz. A hegyi vizek árja szűnni volt kénytelen. A süvítő szél nehéz ólmos felhőket hozott északról s az Orom megállítaná őket. Szürkén hömpölyögtek a csúcsok között, mindig jobban sűrűsödve s lassan nagy pelyhekben megindult a hóesés, mely lent a völgyben sűrű esővé válva védte a hegyoldalt.

A főn megtorpant. A hideg észak viasszorította. Dühösen vonul vissza délre a hegyek fölött le az olasz síkságra.

A szél megfordult a lángok terjedő árja megállt. Az egymásba omlott falak tömkelegét megközelíteni nem lehetett de a vész lokalizálódott.

Napokig tartott még a küzdelem. A már kihűltnek látszó fekete romhegyekből újra és újra előtörtek a lángok. A vízsugarak oltalma alatt száz és száz csákány támadta a romokat. Kormos falak omoltak s mögöttük újra fellángolt a tűz. Nedves homoktorlaszok fojtogatták az összeomlott lávapiamisokat, de éjjelenként még vöröslött, izzott, ropogott minden a falak mögött.

Lépésről lépésre nyomultak a csákányok mindig beljebb, szünet nélkül, éjjel-nappal. Minden talpalatnyi helyért külön kellett harcolni a tűz, a füst és az omló falak ellen.

Az áradás lefutott. A kolóniákban repedt falak, vastag, mindent borító iszapréteg s a szétdúlt kertek jelzik útjának nyomait.

Száz és száz csákány bontotta, rágta a romokat. A lángok mindig ritkábban jelentkeztek s a vigyorgó tűzszemeket azonnal elborította a sissertő vízár.

Az ember győzött. De mikor először szólalt meg a kolónia kápolnájának kis harangja, jelezvén a vész elmúltát - száz és száz fáradt kéz ejtette el a csákányt. Győzött, vagy legyőzetett, maga sem tudta már.

Éles kiáltásra rezzentem fel.

- Sorakozó!

Körülnézek. Sötét este lett. Őszi eső szemetel. Az állomás fala mellett sötét árnyak mozognak. Zörgés, topogás, beszéd, káromkodás. A zászlóalj az országúton rendbe szedelőzködik. Hideg van, fádom. A szél az arcomba veri az esőt.

A távoli dombok mögül felvillanó rakéták fényét verik vissza az alacsony felhők s tompa dörrenések jelzik, hogy valahol gránát tépi a földet.

- Mozgás! Indulás!

Egymásnak ütődve megindulunk. Visszanézek az állomásra, ahol ültem. Keresem a kis kartonlapot. Nincs. Elűnt. Valamelyik szöges bakancs végleg beletaposta a sárba. Vége. Kár. Vagy csak álmodtam az egészet?

A szél az arcomba veri az esőt. A távoli dombok mögött fel-fel villan az ég alja s a tompa dörgés mintha közlgő zivatart jelezne.

Lehajtott fejjel, egymás nyomában megindulunk s a bakancsok ütemesen cuppognak a sárban.

Behunyt szemmel bandukolok a többiek nyomában. Mintha fehér virágtömegeket látnék az úton végigúszni a megvadult orkántól hajtva az ismeretlen végzet felé.

EMLÉK

Rendezgetem a könyveimet.

A polcok összeprésselt soraiból rég elfelejtett ismerősök kerülnek elő.

Mennyi izgalommal, várakozással és vágyakozással nézett az ember egy-egy könyv elé. Ismert név ötlük az ember szemébe valahol. Itt is ott is emlegetnek valami nagyszerű dolgot. Ezt meg kell szerezni. Azután, egy szép napon - sok spórolás után - megvan. Diadallal visszük haza. Az ember lecsap a nyomtatott lapokra. A világ meghal számunkra, amint a betűket faljuk és aztán, kiolvasva a könyvet, besorozzuk a többi közé, hogy soha elő ne kerüljön többé. Tulajdonképpen minek is zsúfolja az ember a polcokon a köteteket? Hiszen, ha jól megnézem őket, hamarosan nagyon kis csomóba össze tudom szedni azokat, melyeket már sokszor olvastam és még többször el is akarok olvasni, mert szeretem őket. Nyolc-tíz kedvenc. Ezek mindenkor örömet tudnak szerezni, ha az ember kézbe veszi őket. Ezek örök barátok, szórakoztatók, vigasztalók. Önzetlenek - tehát ritkák, idealisták - tehát elűtnek a mindennapi élettől és őszinték - tehát soha nem csalódik bennük az ember. - Azután van egy csomó könyv, a kiválogatottak második osztálya. Ezek időnként és hangulat szerint kerülnek csak elő s ha nem a kellő pillanatban jönnek - untatnak. Ez a csoport három részre oszlik. Vannak mesélők, vannak festők és vannak gondolkodók. Fáradt fejnek az utóbbi nehéz s csak a sorokon fut végig a szem anélkül, hogy a gondolatot megrágná, viszont pihent agynak az első - vékony. De a többi sok kötet minek? Megmondom azt is. Ezek emlékek.

Rendezgetem a könyveimet.

Mesék, festmények, gondolatok. De a teleírt lapokon kívül mindegyik könyv maga is egy történet, egy epizód s ahogy sorba kézbe kerülnek, hogy az ember letörülgesse róluk a port, mindegyiknél más és más emlék villan fel pillanatról-pillanatra változván, ahogy a sorok egymásután következnek. Az ember egész élete felsorakozik apró emlékekben, ha a könyvein végigtekint. Mintha billentyűkön futna végig a kéz s mindegyik könyvbillentyű más évszámot, más színt és más hangot ad.

Az Apámat látom az egyik kötetnél, amint éjjel gyertyafénynél olvas-virrasztván Anyám betegágya mellett s én gyermekálmomból felriadva kitekintek a paplan alól.

Azon a hideg téli estén - mikor ezt a három vaskos kötetet hazacipeltem - a kezem majd lefagyott. Tudom, kabátban ültem le az asztalhoz s még a vacsora sem kellett.

Ezt a könyvet szorongó kíváncsisággal adtam át egyszer egy leánynak, mert szerettem volna tudni, mi a véleménye róla - és ő mikor visszaadta azt mondta: Olyan régies, csupa leírás és nincs benne semmi szerelem. Tudom, akkor forgott velem a világ, mert legkedvesebb könyvem volt. De vajon nem neki volt-e igaza?

Szent Kleofás! Ezt a száz kilométeres balladát valamikor kívülről fújtam, s ma egyetlen sorára sem emlékszem.

Látom magam - egy másik könyvnél, - amint nyáron falun minden lépésnél indián mokaszin nyomokat kutatunk s a nagy indiánlázra egy elhagyott szobában, mikor vad haraggal elégettük May Károly féltve őrzött képét, mert kiderült, hogy sohasem volt a vadnyugaton - tehát svindli az egész.

És - temetni jöttem Cézárt, nem dicsérni. Az egész osztály ordított abban az időben, mindenki szavalt s a színházak műsorát lestük.

Ó, Flammarion! Mennyit keseregtem akkoriban, mikor hozzád menekültem. Hát annyival különb volt az a másik, vagy én voltam olyan lehetetlen? Hát csak hézagpótló pajtásnak, mulattató pojácának voltam jó? Flammarion, a te végtelen fantáziád nagyon jól esett akkoriban nekem.

Gyűrött, viharvert kötet. Még az utolsó percben vettem a vasútnál, mikor először raktak be a marhakocsiba. Sokszor volt úgy, hogy kidobom a kenyérzsákból a többi teherrel együtt, mint léghajós a homokot, de valahogy mégis megmaradt. Versek. Egy reszkető kezű öreg ember írta, ki már a háború alatt felismerte az ismeretlen katona sírját s lantján szerenádot pengetett a távoli fejének az anyja és a kedves nevében.

Rendezgetem a könyveimet. Mint a billentyűk. Szemem végigfut rajtuk s nyomában hang és színorkán kél. Hány képről mesélnek e könyvek egyedül csak nekem!

Most egy zömök vaskos kötetecske kerül elő. A dédapám imakönyve! Nem értem, mert lengyelül van. Nagyapám még jól beszélt, de nekem már teljesen idegen. A kötés tépett, a lapok összeragadtak. A címlap félig letépve. Valami Kempinszky adta ki Anno 17... Az első lapon fakó kézírás? Jeszce Polszka nie Zgienta, nincs még veszve Lengyelország.

Dédapám imakönyve. Összepréselt feketére fogdosott oldalak, majd énekek, zsoltárok következnek s az utolsó oldalon rozsdaszínűre fakult kézírás. Elöttem teljesen idegen nevek, évszámok. Fehérré vált csontvázak már mindannyian, kik valaha megjelentek az ő életében. Családi adatok, nevek és találkozások, amiket érdemesnek tartott feljegyezni - mind-mind beleolvadtak már a szürke végtelenbe. És mégis valahogy ismerősek. Ahogy lapozgatom az öreg könyvet, mintha nagyon-nagyon messziről újra hallanám nagyanyámat, amint a régmúlt időkről mesél.

Hej, régi dolgok, nagyanyák meséi! Nemzedékről nemzedékre szálló változatlan tündérmesék és lassanként homályba vesző családi történetek, hagyományok. Színes virágok koszorúja, melyhez minden nagyanya egy újabb szálát fűz. Végtelen füzér folyton fakadó bimbókkal.

Nézem a rozsdás évszámokat s messziről a fülembé duruzsolnak nagyanyám rég hallott meséi. Négy emberöltő messzeségéből szállnak felém a mese képei, amint dédapám imakönyvének rozsdás évszámain végigfut a szemem.

Hogyan is mesélte a nagyanyám?

Az őszi ködben szomorúan bólogatnak az öreg fűzek a Visztula partján. Mintha a reményét vesztett, már semmit sem váró lengyel jobbágy jelképei lennének. Csend üli meg a Wawel üres, omladozó termeit. Ha néha magános vándor téved az elhagyott folyosókra, lépései hosszan kongó visszhangot keltenek a repedezett kőkockákon. A döngő folyosóról-folyosóra morajlik, majd lassú sóhajtással elül. A székesegyház sötét félhomályában a csupasz főoltáron felvillan néha egy-két halvány gyertyácska s egy-egy öreg szerzetes vékonyka csengettyűhang mellett csendes misét morzsol. Az imbolgó gyertyafénynél elővillannak az oldalajtók királysírgjainak márványablái. A véres lengyel mezők dicsőségéről álmodó vezérek álmát nem zavarja senki.

A vár alatt a ködös, szürke város apró házai szoros összevisszaságban egymáshoz simulnak, mint az ijedt szegény emberek. A rozoga kapuk s a félig leomlott várfalak csak emlékei a régi erősségnek. A kapukon túl végtelen köd borítja a lengyel mezőket, de a Wawel tornyai még állanak s a ködön át mint óriási felkiáltójelek mutatják, hogy Krakko még létezik.

Esténként a kiskocsmákban mostanában mozgalmasabb az élet. Nem mintha több volna a pénz, sőt legtöbb embernek nem is telik arra az egy-két kupica pálinkára, de ha csak álldogál, vagy melegszik is egy kicsit az ember, érdemes odajárni. Furcsa és érdekes dolgokat hallani mostanában mindenfelől.

Katalin cárnő sok elbocsátott zsoldosa gyülekezik a város falai között. Érdekes emberek, sokat és nagyokat mondanak és habzó szájjal verik lengyel hazafiságtól duzzadó mellüket.

Mindenféle sohasem látott idegen emberek érkeznek. Van, aki két kézzel szórja a pénzt, mindenkinek fizet egy-két pohárral, pedig igazán nem néz ki belőle. Szidják a királyt és a pánokat, kik mind muszka pénzen élnek s a porosz barátságot emlegetik.

Feltűnnek néha emberek s szavuk nyomán ijedt csönd üli meg a zsúfolt kis helységeket. Ezek francia szavakat kevernek a beszédbe s magukat jakobinusoknak mondják. Szavukból vöröslő tűz lángja árad, halált kiáltanak a nemesekre s a közelgő, mindenkit felszabadító forradalomról beszélnek.

Azután jönnek csendes, halkszavú emberek, de Isten tudja, szavukra mindenki felfigyel, pedig szegények és csak sajtmaradékot vacsoráznak. Úgy beszélnek mintha üzenetet, paran-

csokat hoznának egy nem látható táborból, egy nem látható vezérkartól. Ezeket gyakran látni a nemesi házakban is és többször ejtik ki Potoczky és Kosciuskó neveit.

Izgató és véres nóták szállnak szájról-szájra esténként a krakkói kis korcsmákban és senki sem tudja ki terjeszti őket.

Egyszer aztán a nagy hajrá megkezdődött!

Madalinszky bevonult Krakkóba és kiáltványa minden nemest, polgárt és parasztot fegyverbe szólított.

A szent Szűzről elnevezett templom mögötti utcában egy kis asztalosműhely bezárult. Egy félbemaradt szekrényt a falhoz állítottak, a szerszámok rendbe lettek rakva, a kis műhely szépen kisöpörve. Az ajtóra nagy lakat került és dédapám elindult a többiekkel, hogy Krakkót soha viszont ne lássa...

Majd újra eljött az ősz...

A Visztula csendesen kígyózott a ködös lengyel mezők között Varsó felé.

Varsó felé!

Az utolsó remény hajtotta az embereket Varsó felé. Azután az is elmúlt. Szuvaroff szuronyai nagy-nagy csendességet parancsoltak Lengyelországra...

A tavaszi rétek már zöldben duzzadtak mindenfelé, de az utakon még vastagon ült a sár s az árkok csendes vizében az útmenti fák bámulták fakadó bimbóikat. -

Hetek, hónapok óta baktatott egy toprongyos alak az országutakon, hátán iszákkal, kezében furkóval, faluról falura alkalmi munkából tengődve, mindig arra dél felé, amerre a Kárpátoknak, a magyar határnak kell lenni. - Sokan bandukoltak akkoriban az országutakon a világ minden tája felé. Néha csapatosan, néha egyedül. Nagy volt a hontalanság abban az időben Lengyelországban és sok ember talpa alatt égett a föld. Bandukolt a dédapám is.

A novitargi út mellett egy kiemelkedő kis domb oldalán fiatal facsoport szélről védett, kellemes déli pihenőt kínált. Letelepedett az öreg - öregnek mondom, mert dédapám volt, pedig akkoriban fiatal lehetett még - s előkotort az iszákból valami maradék harapnivalót. Hát bizony szegény vidék ez, szegény emberek, ellenség dúlta házak, hát sovány a koszt. De hát egy-két szippantás a pipából, egy-két sóhajlás a hazáért s utána csendes kis pihenés a melengető napocsán. - Hát Istenem, mit lehet tenni?

Az idő halad, a nap elhajlik s az ébredő hideg szellő felcsípi álmából az öreget. Először ijedten bámul maga elé, aztán a szemét dörzsöli. Valóság ez? A szél feltépte a kékes tavaszi párát s előtte állt, mint valószínűtlen álomkép a magas Tátra sziklabirodalma.

A lengyel síkságból egyszerre felszökő hegyóriások hatalmas tömege teljes szépségében tündökölt. Az apró dombok még alig zöldellő lomberdeje fölé sötét fenyvesek koszorúja emelkedett. Szeszélyes csíkokban kúsztak a fenyők a gerincek felé, hol lassan eltűntek a vakító, csillogó hómezőkben. A hómezők felett acélosan, ridegen emelkedtek a sziklacsúcsok. Fenyégetően és mégis biztatón. Mint hatalmuk tudatában lévő koronás fők, kik egy mögöttük békében élő országot védenek, egy országot, hol minden menekültet szívesen látnak.

Csodálatosan kék, felhőtlen égbolt borult a hegyek fölé. A tavaszi élettől duzzadó lengyel mezők felett valahol a láthatatlan magasságban egy kis pacsirta trillázott és dédapám - feledve bánat és nyomor - dalolva indult a hágók felé, hogy átlépje a határt.

- A magyar nemes urak éppen olyan renyhék, mint a lengyelek. A dínom-dánom éppen annyi mint odaát, de a kapuk mindenütt nyitva állanak s a vándor sohasem távozik éhesen. Ha meg az ember kiböki, hogy lengyel, akkor aztán nincs vége a traktának.

Így morfondírozott dédapám, amint a búbos kemence mellett szárítgatta ázott köntösét. A kemence oldalán kényelmes padka, előtte kecskelábú asztal, az asztalon pintes üveg. Csárda.

A novemberi eső egész nap verte az országúton s alkonyattájt éppen kapóra jött a csárda.

Roggyant vályogviskó viharvert zsupp-fedéllel. Az ázott alföldi pusztán siváran, kopáran. Gyenge kútágas itató vályúval, féloldalra dűlt kikezdett szalmakazal. Kerítés, bokor, vagy fa sehol. Kívül-belül rideg, mint ez a mai esős nap és mégis nagyszerű. Most, hogy odabent a kemence mellett kezd száradni a ruhája, s a pint bor mellé a szalonna is előkerült, egész tűrhető színben kezdi látni az öreg a világot.

Az ablakmélyedésbe mécs kerül, hogy belül is világítson, meg kifelé is. A sarokban három cigány az asztalra borulva alszik. A ketrec mögött öreg zsidó korcsmáros szöszmötöl.

Minden udvarház rám vár ebben az országban. Az ember a nyitott kapun bemegy. Azt sem kérdik kicsoda s csak akkor állnak vele szóba, ha már jóllakott. Hogy ki vagyok? Hát lengyel vagyok. Hogy mi vagyok? Hát asztalos vagyok. Minden kúria tele van régi bútorokkal, s azok mind tatározás után, és utánam kiáltanak. Egy-egy nagyobb háznál hetekig eldolgozhat az ember. Kényelmesen alszik, kerekre hízhat, mindenki barátja, mindenki csodálja s a végén még pénz is üti a markát. Azután tovább. Minden udvarház rám vár ebben az országban. Vivát Magyarország!

Így morfondírozik az öreg. Mert bár már évek óta gyökeret eresztett Kassán, a kóbor természet nem hagyja nyugodni. Időről időre nyakába veszi a szerszámos iszákját, otthagya asszonyt és gyereket - és elindul. hol keletnek, hol nyugatnak. Fuvarosok járnak erre-arra, viszik a szegény embert jó szívvel, ingyen. Magyarul beszél, kissé tótocszkásan s vándorlás közben észre sem veszi hogyan szaladnak az évek.

De ma komisz nap volt. Tiszabecsre akart beérni, mert oda hívatta egy tekintetes úr valami nagyobb munkára, de akkora a sár és oly cudar az idő, hogy csak lassan bírt haladni. Most itt érte az este. Sebaj no, itt száraz az idő s ez most a fontos, azután meg majd lesz valahogy.

A sötétség lassan teljesen elborítja az Alföldet. Nincs csillag, nincs fény sehol. Az ivóban csend van. Dédapám püfékel a meleg padkán, a cigányok egyformán szuszognak s az öreg zsidó korcsmáros is bóbiskol a ketrecben. Az eső veri a kis ablakot s az ereszről tócsába hulló cseppek egyhangú üteme csak növeli a csendet.

Kívülről most kocsizörgés hallatszik. Lovak patái cuppognak a sárban, majd a koci megáll. Most hirtelen felrántják az ajtót. Hűvös szél fut végig az ivón s a mécses magasra lobban.

Magas, vékony alak lép be. Kucsma, vékony, sovány ráncos arc, konyult, csapzott, deresedő bajusz. Kopottas, ázott mente, sáros csizmák.

Az öreg zsidó korcsmáros előcsoszog.

- Oh, tekintetes úr! Alázatos szolgája. Ebben az időben?

- Agyisten Mózes. Megálltam egyet szuszogni. Megyek Füredre. Adj bort.

- Hozom már tekintetes úr.

Dédapám feláll, felajánlja helyét a meleg padkánál, maga át akar húzódni a cigányokhoz a másik asztalhoz.

- Tessék tekintetes úr!

- Köszönöm barátom, maradjon csak. Elférünk ketten is. Honnan jött? Mózes mi van a borral?

- Hozom már tekintetes úr.

- Ha két kivert kuvasz egy vackon összekerül, hát legyenek jóba. Isten velünk barátom!

- Egészségére tekintetes úr!

A poharak összekoccannak, a kucsma, a mente lekerül. A mécs pislogó fénye mély barázdákat rajzol a fáradt arcra s a homlokon előre szürke fürtök lógnak. Csöndes beszélgetés indul. Az öreg kérdez, dédapám felel, mesél. Potoczky, a krakkói felkelés, a véres varsói éjszaka, mind sorba előkerülnek. Hej, magyar sors, lengyel sors, egyformán cudar, véres keserűség.

- Mózes, adj bort!

A cigányok felneszelnek. Vendég van! A verők bizsergetőn végigfutnak a cimbalom húrjain s azok hosszan, mélyen döngenek utána. A primás a hegedűt petyegteti.

Az öreg felfigyel. Arcán fájdalmas vonás rándul végig. Keze mintha lemondólag akarna legyinteni, de visszahanyatlik. Deresedő üstöke a szemébe lóg s szinte összeroskadva ül a padkán. Majd poharát felemeli és fenéig issza. Arcán a barázdák lassan elsimulnak, fejét felemeli s a poharat koppantva csapja az asztalra.

- Te lengyel! Hallottál te már magyar muzsikát? Hallottál már magyar kesergőt? Dádé! A hegedűt! Ide figyelj!

Felkel a kemencétől, elveszi a cigánytól a hegedűt, a hátát a ketrecnek veti s a vonó végigfut a húrokon.

Mint mikor teleholdas éjjel a múlt álomtavánál a csendes víz partján ezernyi tücsök ciripel, mint mikor a végtelen pusztá tengernyi apró fűszála felett a hajnali szél végigduruzsol - oly finoman zizegve szállt a hegedűszó a füstös ivó félhomályában. A környezet megváltozott. A sötét falak mindjobban tágultak, észrevétlen eltűntek s már látta is az ember Etelköz végtelen rónáit, a hajnali szélben imbolygó fűtengert s a lassan világosodó, keleten már vöröslő, nyugaton még csillagos, határtalan égboltozatot.

A pusztá hajnali zizegése most kíséretté változik a hegedűn. Mintha messze tanyázó táborok kürtösei felelgetnének egymásnak a távolban, jelezvén a szép piros hajnal érkezését, mindig közelebb és közelebb. A cimbalom lassú reszketős futammal kapcsolódik a hegedűhöz. Kissé elmaradva, kissé cifrázva az előző elhaló hangokat. Majd felsír a klarinét is, mint a visszhang, mint a válasz a távoli kürtszóra.

Még hívogatón szólnak a kürtök a végtelen rónán, de a tempó már erősödik, ütemessé lesz. Vágtató lovascsapatok gyülekeznek egy irányba, hol egy kis dombtetőn egyenesen száll az ég felé az áldozati oltár füstje. A táltosok vontatott éneke szól most a hegedűből, de benne vibrál az oltárt körüljáró hajadon leányok libegése is.

Hogyan szólt az a hegedű az öreg kezében! Hogyan tudnak azok a húrok mesélni a vékony ujjak parancsára! Hogyan fénylettek azok a szemek játék közben! És művészekké lettek azok a cigányok, amint egy mestertől vezetve követték a folyton fokozódó tempót. Csodálatos muzsika volt az akkor éjjel a sötét kis ivóban.

Lovas csapatok vonultak végtelen sorokban a Duna felé. Vidáman lengeti a szél a bizánci hajók zászlóit. Jönnek a szövetséges magyarok, hogy elhárítsák a bolgár veszedelmet.

De az ütemes hajrá hirtelen megszakad. Egy cifrázott futam után csend lesz, majd búsongó jajba sír a hegedű. A klarinét ijedten sikolt s fájdalmas döngéssel reszket utánuk a cimbalom. A fekete éjben gyászosan szállnak a hangok. Szívbemarkoló magyar keserv reszket a húrokon. Fekete éjben gyászos, vert hadak vonulnak a Duna-deltánál. Vert magyar hadak húznak hazafelé. Hazafelé? De hiszen nincs többé haza! Simeon orvul támadó hordái nem hagytak élő az elhagyott védtelen etelközi szállásokon. Mintha asszonyi sikoly hangzana az éjszakában. Mintha a felperzselt táborok pernyéje kavarogna a légben s mintha az elrabolt gulyák bőgését hozná a szél a távolból.

Búsongó jajjal sír a hegedű végig a szomorú magyar múlton. Könny és vér szivárog a nyirettyűből s a kéz reszketve csalja elő a hangokat. Finoman, halkán, leheletszerűen szól a muszka, mint a sóhaj száll végig a magyar éjen. Gúnyosan hunyorgatnak Augsburg rozsdavörös téglafalai a búsongó magyar jajra, amint a Lech áradt vize száz és száz holtat sodor lefelé. - Dúlt szekérvárról mesél a dallam. Tépett, elhagyott sátrak foszlányait csapkodja a szél a nagy némaságba merült muhi pusztán. - Véres emlékről sír a dal, amint a hangok elszállnak a mohácsi dombok felett. - Nagy-nagy csendességről mesél a muzsika. Ködös őszi mezőn elhagyott zászlók. Nagy-nagy csendesség sír a majtényi síkon.

A magyar hegedű búsongva sír az alföldi éjszakában. A cimbalom hosszú, döngő visszhanggal követi az előző hangokat s a klarinét vontatottan felelget, mintha az utolsó tárogató szólna.

Halkan, mindig halkabban szól a vonó. A klarinét már hallgat s a cimbalmon is csak itt-ott szalad végig egy-egy rövid futam. Mintha a szürke, reménytelen jelent jelképezné, hol már csatamező sincs, csak hódoltság és a császár parancsai.

Mindig halkabban szól a vonó. Utolsó futam szalad végig a cimbalmon, azután nagy-nagy csendesség borul a füstös ivóra...

- Bort! Igyatok!

- Látod, te lengyel ilyen a magyar keserv! Hej, testvér, mi is ott leszünk nemsokára, ahol ti. Na igyunk!

- Tekintetes úr - szól be a kocsis - a lovak fáznak.

- Jól van Pista, igyál egy pohár bort, azután gyerünk.

- Te lengyel, velem jössz? Nem, nahát Isten áldjon. Dádék pakoljatok a kocsira. Mózes itt a pénz.

Elmentek. Egy ideig még hallatszott a kocsi zörgése, azután csend lett. Dédapám végignyúlt a búbos padkáján, feje alá húzta az iszákját. Az öreg zsidó elrámolta az üvegeket majd bezárta az ajtót.

- Ki volt ez? - kérde dédapám. Az öreg vállat von.

- Nem ismeri? Valami úri cigány. Az urakhoz jár, a gyerekeket tanítja a fortepianon. Lavottának hívják, nem tudom hová való.

Elfújta a mécsest és elcsoszogott. Az ivóra sötétség borult. Az eső kopogott a kis ablakon s valahol egy szemöldökfában egy szű percegett.

Nézem az öreg imakönyv rozsdásra fakult évszámait. Emlékek, találkozások, egy vándor élet epizódjai. Azután jön egy évszám - idegen kéz, a nagyapám írása. Egy évszám, mikor az imakönyv és a gyalu örökséggé lett. Fiatal kéz ragadja meg a gyalut, hogy kenyeret faragjon vele s erőteljes vonások jelzik az öreg imakönyv hátlapján a stációkat, melyek ugyanazt az utat mutatják.

Mintha nagyon messziről újra hallanám nagyanyámat, amint a régmúlt időkről mesél.

Téli délutánokon hamar sötétedik s mi ketten nagyanyámmal a konyhában húzódtunk meg, mert ott a tűzhely barátságos meleget terjeszt. Anyám egy kész ruhát vitt valami belvárosi a nagyságos asszonynak, apám egy nagykereskedő cégnél könyvelt. Mert akkoriban sokat emlegették a házbért, ami azonban engem nem érdekelt. Egyedül voltam a nagyanyámmal. Ő az öreg, szálkásra sikált konyhaszéken ült és mindenféle színes szövetmaradékból hosszú csíkokat vágott, amiket azután a végüknél összevarrt és nagy gombolyagba tekert. Ebből azután csíkos rongyszőnyegetek szőttek valahol, olyat, mint amilyeneket újra látni a kirakatokban.

A petróleum lámpa a falon egészen le volt csavarva, mert spórolni kellett s az öltögetéshez úgysem szükséges a nagy világosság. Én a zsámolyon görnyedtem a tűzhely előtt s a kivetődő fénycsíkoknál faltam a Robinsont. Az ablak alatt egy gyár hosszú lapos teteje, mint végtelen fehér hómező terült el s a távolból a plébániatemplom két vörös toronyszeme világított.

A tűzhely rácsán túl, a tűzben csodálatos élet volt akkor este. Mint egy nagy izzó város nyüzsgött, zsongott a zsarátnok. Utcák és terek voltak az izzó hasábok közt és apró szikrák és lángnyelvecskék szaladgáltak erre-arra. Ha omlott a tűz, vagy új hasábok kerültek rá, akkor hirtelen változott a kép. Sötét bástyafalak meredtek egy jól védett vár körül s a falakon lángoló szuronyokkal szaladgált az őrség, hogy visszaverje a szikrázó röppentyűket hajigáló ellenséget. - Most pattogva elhajlik egy szilánk, mintha a sorompót zárnák a közelgő gyorsvonat előtt. A zsongásból már hallottam is a mozdony pöfögését és a rácshoz gurult apró zsarátnokok hunyorgattak mint a szemaforok. Csodálatos élet volt akkor este a tűzben.

Nagyanyám már sokszor hallott történeteket mesélt s közben egyik rongycsíkot öltögette a másikhoz. Térdemen feküdt a Robinson és hosszú vonalzómat a kezemben szorongattam,

mert minden izgalmasabb olvasmánynál ez jelképezte a fegyvert, a kardot, a puskát, szóval az erőt, a biztonságot.

Tik-tak, tik-tak, ketyegett ütemre a falióra. A szél a gyár havas tetején fehér kísérteteket táncoltatott végig. A tűzre újra raktunk s az izzó város új alakot öltött. Robinsont olvastam és félfüllel hallgattam nagyanyámat, aki rendíthetetlenül mesélt.

... A Kárpátok szorosain már napok óta hömpölygött alá a muszka sereg. Ha esténként kimentek a város végére, északnak mindenfelé vöröslött az ég. Égtek az erdők, égtek a falvak. Távoli dörrenések hallatszottak a csöndes estéken. Honvédc csapatok viaskodtak arra a muszkával. Egyszer azután nem volt többé tanácsos kimenni. Fáradt, rongyos, véres katonák kezdtek szivárogni észak felől. Sovány lovacsák dőcögő szekereket vonszoltak Kassa piacán keresztül. Hangtalan csapatok érkeztek rövid pihenőre a nagy térre. Azután üres lett minden. Minden üzlet, minden ház, minden ablak zárva. A padláslyukakból észrevétlenül eltűnt a trikolór. Most a főút végén kis lovascsapat tűnik fel. Magas, prémes kucsmák s a nyereg-kárára akasztott hosszú lándzsák. Kozákok!

Nagyanyám mesél. A tűz izzik s a szél az utcán kavarja a havat. - Én mint Robinson lázas sietséggel fegyverezem fel Pénteket és a portugál hajó barátságos legénységét, hogy szembeszálljunk a muszkával.

... Ütemes dobbanással végtelen szuronyerdő kígyózik a piactéren keresztül. A zászlókat magasan lobogtatja a szél és lovas kürtösökkel az élen, csillogó tisztikartól körülvéve vágat be a generalisszimusz. Mellette magyar ruhában a muszkavezető báró B...y. Háromszor hurrá-t vernek vissza a falak s az ablakokban itt-ott megjelenik a schwarzgelb lobogó.

A Hernád kilép a tokaji hegyek közül s a dombsorokon túl koranyári zöldben álmodik a magyar Alföld. Tépett, kopott honvéd csapatok vonszolják magukat a Tisza felé...

Nagyanyám el-elbóbiskol, mint akkor a hosszú út alatt, mikor szekéren menekültek dél felé. Majd felriadva tovább mesél. Tik-tak, ketyeg az óra s az ablakon bebámul a két vörös toronyszem.

Lapozgatom dédapám öreg imakönyvét. Nézegetem a fakóra vált évszámokat s fülembbe zsonganak nagyanyám meséi.

A külső Stáció utcában, egy kis műhelyben vidáman harsogott a forgács a gyalu alatt. Egy sarokban öreg sublót fiókjában csendesen pihentek dédapám szerszámai. Az öreg csontok rég elporladtak, az öreg gyalu kését megette az idő.

Nagyapám műhelyében mindig jól ment a munka s egész nap hallatszott a segédek éneke. De este, ha takarítás után bezárták a kis műhelyt, nem volt vége a napnak. A hátsó kis ajtón ismerősök jöttek s a kis vaskályha körül fontos tanácskozások folytak. Mind lengyelül beszéltek és nagyanyám a kályhán teát főzött nekik, vagy krumplit sütött.

Mintha Paskievics halála óta megmozdult volna valami Lengyelországban s Kosciuszko hajdani katonáinak félig lengyel, félig magyar fiai izgatottan tárgyalták esténként nagyapám műhelyében az új híreket. Varsóban statárium van! A templomokban a himnuszt éneklik! A lengyel katonaszökevények bandákba verődve támadják a muszka őrségeket! A kozákok százanként hurcolják az embereket Szibéria felé! Valamit tenni kell! Az emigráció titkos bizottságainak üzenetei szálltak erre-arra. Forró volt a levegő akkoriban a kis műhelyben.

Azután - a nagy tervekre nagy hallgatások következtek. Lassanként mindig kevesebben gyülekeztek esténként a Stáció utcában a kis műhelyben.

Egyszer azután a nagyapám is elment dédapám után s a tépett, kopott lengyel biblia bevonult a könyvespolc csöndes félhomályába.

Lapozgattam a dédapám imakönyvét s szemem végigfut a rozsdás évszámokon. Négy emberöltő messzeségébe pillantok vissza. Krakó és a muszka ellenség. Kezem akaratlanul

nyúl a toll után. Folytassam az évszámokat? Beírjak én is egy évszámot? Milyen egyforma, majdnem szórul-szóra ugyanaz minden!

Látom magamat, amint zuhogó esőben taposom a lengyel sarat. Látom magamat a Kárpátok sötét erdeiben, amint meredt szemmel figyelem a drótakadályt, nem mozog-e a muszka. És látom magam Krakó utcáin, amint a tömeg ujjongva tépi le az épületekről a kétféjú sasokat és énekelve hordozzák körül Kosciuskó képét.

Ugyanaz, mindig ugyanaz. Minek írjak évszámot hozzá?

Rendezgetem könyveimet. Mint néma billentyűk sorakoznak egymás mellett. De meg kell csak érinteni őket, megszólalnak, mesélnek.

Gondolatokról mesélnek a könyvek, melyekkel a sorok össze vannak szöve és képekről mesélnek, melyekkel az ember szövi be a könyveket.

ÁLOM

Ni, hiszen én ezt ismerem!

Ez a régi papyrus-tekercs már volt a kezemben. A jobb sarkán azt a szakítást én csináltam, mikor egyszer leejtettem és utána kaptam.

De hát hogy is van ez?

Lehetetlen!

Itt állok a Nagy Múzeumban öreg múmiák között s egy üvegszekrényben ez a kiterített papyrus-tekercs. Hiszen nem láthattam én ezt soha.

És mégis!

Leülök a pamlagra, onnan nézem a tekercset. Minden jel, minden betű ismerős. Persze, ez a halottak könyvének harmadik fejezete, mikor Nul istennő italt nyújt az alvilág kapuja felé vándorló fáradt halottnak.

De honnan ismerem én ezt? És miért vigyorog ott a szekrény tetején az a pókhasú, nagy homokóra? Lélekvándorlás? Hol láttam én ezt a tekercset és hogy kerül ide ez a homokóra?

Különös darab. Nagy üveghasa nem a mai átlátszó anyag. Olyan ködös, homályos, mint a múlt. Színes erek futnak át rajta s a napfényben egyszer mintha kékes volna, azután megint zöldes.

Mintha élne. Ni, mozog is! Most lassan felfelé fordul a homokkal teli rész. Vigyázzunk, ez leesik. Nem. Most megfordul egészen és helyrebillen. Vajon mi hajtja? A homok vékony vonalban pereg az alsó edénybe. Vajon mennyi ideig fog folyni? És miért nem telik az alsó rész? Valahol lyukas! Hiszen akkor kifolyik. Tényleg ott a szekrény tetejéről már pereg a homok. El kellene menni, még azt hiszik, hogy én csináltam. Nem, várjunk, nézzük meddig folyik. - A padló milyen homokos már és mekkora huzat van itt, hogy táncol körbe a földön a por.

Hiszen az edényből mindig jobban folyik, hát mennyi van benne? Milyen homokos már minden, a pamlag, a ruhám. A cipőm orrát már egészen betemette s a szekrény előtt halomban áll. Valami nem jól van. Milyen szél van itt, hogy kavarja a homokot. Most már vastagon ömlik a szekrényről s a többi terem is csupa homok.

Ki kell menni innen, mert eltemet. A szemem már tele van, alig látok. Milyen vakító a napfény és hogyan csillog ez a homok. A lépcső, a karfák, mind betemetve, mintha romok lennének.

Végre kiérek. Mi ez? Hiszen nem lehet tovább menni! Csupa homokdomb minden s a szél nagy felhőkben hajtja. Hol vagyok, mi történt? Milyen száraz forróság van mindenütt. Hiszen ez a sivatag! A szél nő és ragad magával a végtelen homoksivatagban. A szemem ég, a fülem zúg, a hőségben a verejték csurog rólam s a szél hajt, kerget, tovaragad és lebuktat az örvénylő homokon.. Nem bírom, jaj nem bírom!

Már jön az alkony? Észre sem vettem.

Az elátkozott Szet hát újra diadalmaskodik? A végtelen harc hát újra kezdődik? Osiris Rka fia és Hor leendő atyja, győzelmed hát sohasem lesz végleges?

Vigyázz! Szet már lappangva közeledik, hogy újra támadjon. Az ég alja már vöröslik, a sivatag sárga szegélye felől rozsdabarna árnyak lopódnak mindig közelebb. Az árnyak ragyogó tested ezernyi csillag darabkára tépik, hogy soha vissza ne térhess. Szet tisztátalan szolgálai a kígyók és krokodilusok már elősettenkedtek a folyópart nádasaiból.

Legyőznek, meghalsz minden nap, de önmagadban hordod a jövőt! Utad végtelenjéből támad gyermeked Hor, ki holnap győzedelmesen bevonul kelet felől. Halálod nem marad bosszulatlan s az éj homálya menekülni fog a hajnal elől.

Már jön az alkony. Osiris! Te elmész, hogy túlvilági trónodon ítélkezz a holtak felett. Éj és nap uralkodója Osiris! Egy jó ember jelenik meg most bírása előtt s szíve mint vádló nem hozhat fel semmit ellene. Onnos az én jó gazdám készül trónod elé lépni. Ha Thot eléd vezeti és felsorolja egy hosszú élet cselekedeteit, nem találsz semmi csalárdságot, tiltott dolgot, csak jót. S ha szívét az igazsággal mérlegre teszed, méltónak fogod találni, hogy belépjen a boldogság országába.

Igen, észre sem vettem, hogy jön az alkony.

Reggel óta magamban ülök a csarnok lépcsőjén. Az embereket mind hazaküldtem. Vége, vége mindennek.

Öreg gazdámát már elvitték a folyón túlra, hogy bepólyázzák. Ha leszáll az este átviszem a kis szelencét a scarabeussal és az urnákkal. Ő maga készített össze már régen mindent. Onnos jó gazdám, mi lesz velem, Ki veszi át a könyvtárt és műhelyt, kit küld a fáraó ide?

Hogyan élveztük ilyenkor mindig a még nem túl forró tavaszi napokat. Théba, te rengeteg város, milyen nyüzsgés volt ilyenkor a tavaszi vásárok idején falaid között. Mennyi idegen tolongott utcáról utcára. Zsibongás, veszekedés, alkudozás, láрма, ének és zene mindenütt. Áru, mennyi rengeteg áru érkezett távoli országokból. Az áradt lusta vízen egymás után eveztek a nagy bárkák s a kikötőben hajó hajó mellett szorongott. Ünnepeyes lassúsággal vonult be egyik karaván a másik után s a város alatt a folyón túl sáttortáborok nőttek a homokban.

Líbia nomád hordái színes csapatokban nyüzsögtek. Kavargó porfelhőkben hosszú teherhordó csapatok hozták a gyapjút, elefántcsontot és aranyport. Szíria hegyi népei érkeztek egymás után rengeteg faanyaggal Libanon vidékéről. Otromba batárokon lassan döcögtek a bor és olajszállítmányok. Az arabiai pusztákról rajzottak a csapatok megrakva balzsammal, tajtékkövel, drága smaragd dolgokkal, illatos kenőcsökkel.

És felgyülekeztek mind a birodalom kereskedői, hogy megkezdjék a cserevásárt. Hegyekben állt a zsákolt gabona. Hosszú sátorsorokban a vászon és szövetárúk, agyag és üveg-edények, szerszámok, szíjgyártók, fegyverkovácsok.

Benn a városban minden oszlopközben, kapu alatt és sarokban árusok vertek tanyát. Drága pénzen fizettek ilyenkor minden talpalatnyi helyet. Itt gyülekeztek az aranyművesek, ékszerészek, hangszerkészítők, orvosságosok és illatszeresek. Fel sem lehet azt mind sorolni. Prémek, strucctollak, alabástrom, nádfonat, ébenfa és elefántcsont faragványok, áru, mennyi áru.

És mennyi ember. Itt egy sarokban aranyport mérícskélnek, amott drágakő szikrázik a napon. Ordítva gesztikulál távolabb egy csoport. Az ember azt hinné, mindjárt késre mennek, pedig csak egy csapat Núbia-i alkuszik a vászonra. Árnyékos tető alatt sört kínálnak hűvös agyagkorsóban. Lärmás csoport megrakott számársort hajt. Nyolc-tíz föníciai összedugott fejjel suttog valami nagyszabású, készülő üzleten.

Micsoda porfelhő fekszik a városon kívüli sáttortábor felett. Tehén és birkacsordákat hajtának a folyóparton lefelé. Hárfa és gitár szól egy sátorban. Karkötőkkel és kösöntyűkkel

felcicomázott fiatal rabnők kelletik magukat. mellettük edényes kínálja agyagbögréit és korsóit hangos sivalkodással. Odébb szíriai harcos kardot próbál egy sátor előtt. Csapkod a levegőbe, hogy mindenki tágul onnan. Apró zacskókban csoda gyógynövényeket kínál egy hosszú görög. Szabad tűzön nagy kotlákból rotyog az étel és mészárosok véres sátrai körül ezernyi légy zsong a levegőben. - Elkerített helyen a felhajtott fekete rabszolgák. Fiatal asszony kuporog a homokban. Gyereket szoptat és üres szemmel bámul a semmibe. Atléta szerezsen izmait kínálgatja a gazdája s ordítva alkuszik rá egy vén birkás. Felügyelők járnak utcáról utcára és korbáccsal kergetik szét a verekedőket.

Mennyit jártunk ilyenkor öreg gazdámmal a zsibongó tömegben. Végig élvezett, nézett, gesztikulált, kérdezett minden árut. Beszélgetett mindenkivel, az árusokkal, felügyelőkkel, hajósokkal, zenészekkel, görögökkel, feketékkel.

- Látod - mondogatta - Théba a világ közepe. Mindenki ide tódul, ide hozza az áruját. Az egész világ itt nyüzsgő és tolong. Itt nyílt piac van mindenki részére, bárki nyugodtan jöhet, sátra, áruja, élete biztonságban van. Egyiptom nagy, hatalmas és örökkévaló. Évezredek állnak mögötte és jövője végtelen. Évezredek munkája alkotta a fáraó birodalmát és Thébát e rengeteg várost, a világ közepét...

Most újra árad a folyó. Huszonötödször látom idén a Nílus áradását. Milyen egészen más idén minden, mint azelőtt. Hol van a nyüzsgő vásári tömeg? Hol van a sátorváros és hol vannak a hosszú hajósok?

Hol vagy öreg gazdám és mi lesz gyönyörű leányoddal? Mena mi lesz veled és mi lesz velem?

Mena! Vége mindennek? Ptah a nagy rendező úgy intézkedett, hogy végleg széjjelszakadjunk?

Hát lehet másképp? Mena a fáraó tudós könyvtárosának leánya és én a szegény munkafelügyelő? Soha, soha nem érhetek én olyan magasra!

Mena! Te vagy Osiris az éltető, te vagy a Nap a világosság. Nekem nem kell a sötét éjjel, mely rám szakad, ha te elmész. Nem kell a szürke munka, ha nincs cél, ha nem tudom várni napról napra azokat a futó pillanatokat, mikor téged néha-néha láthatlak. Mena, ki lesz itt az új úr, kit küld ide a fáraó, hová mész te és mi lesz velem?

Öreg papyrus-tekercek ott a csarnokban, munkám, terveim, az én eljárásom, mind-mind milyen semmiséggé lettek egyszerre. Nem a munka, nem az eredmény volt itt fontos. Csak most, hogy el kell szakadni, csak most látom, egy volt csak fontos - Mena.

Reggelenként, mikor az első napsugarak végigkúsztak az oszlopokon, már azon gondolkodtam, vajon látni fogom-e őt ma. Ha bejött gazdámhoz a könyvtárba, mindig találtam én is odabenn valami elintézni valót. Ha pedig hátrajött a műhelybe és megállt nézelődni, vagy leült munkám mellé és nevetve kérdezte - na Tanis miben töröd már megint a fejed - ó, ezek nagy ünnepnapok voltak.

Este, ha kiültem a holdvilágos udvarra, vagy magányosan kószáltam a csendes kikötőben - nagy tettekről álmodoztam. Hős voltam, bátor és erős. Mindenki engem bámult s ő titokban rajongott értem. Vagy nagy veszélyből mentettem ki s ő hálás szeretettel simult hozzám. Hogy tudtam én beszélni vele ilyenkor. Természetesen, mint két jó pajtás s ha azután szemben álltunk a valóságban, csak hebegtem, makogtam s ő kacagva tovább szaladt. Én szegény, esetlen, reménytelen Tanis.

És mégis szépek voltak ezek a fájó jelenetek, édes pillanatok s a csendes álmodozások. Most mindennek vége. Öreg gazdám miért hagyta itt? Tudom, te észrevetted azt, hogy én milyen szerelmes vagyok. Jól tudom, hogy szeretted engem. Te neveltél, oktattál, tanítottál és én neked dolgoztam. Nagyon jól értettem én bölcs tanításaid irányát. Mint fiaddal bántál velem, de mindig eléim tártad a rangok beosztását és a lemondás erényét. Én jó öreg gazdám, tudom én azt jól, hogy a gyenge fűszál sohasem érheti utol a gyönyörű sudár pálmát.

De most mégis beszélnem kell vele! Talán már holnap elszakadunk. Legalább megmondom neki, hogy szeretem. Mi vár itt rá - semmi. Mi vár itt rám - semmi. Mena menjünk innen! Khus népe Etiópiában jó szívvel fogadja a bevándorlókat. Mi volna, ha együtt mennénk?

Mena és én? Lázálom ez Tanis, reménytelen...

Milyen hirtelen jött minden. Most első negyedében van a hold. Mikor tele volt, még nem volt semmi baj. Igaz egy idő óta nagyon megrokkant a gazdám. Akkor kezdődött mikor a fáraó hívatta Memphys-be. Gazdám első tanítója volt valamikor Psammetiknek és tanácsát midig kikérte. Egy hónapig volt oda s mikor visszajött, nem az volt már, mint mikor elment. Azóta sohasem mosolygott, pedig jószágos szeme azelőtt minden semmiségre vidáman hunyorgatott. Zárkózott lett és tépelődő. Mindig rossz kedvű volt és aggódó. Valami folyton rágta belül. Mintha nagy veszélytől tartott volna s állandóan leste a híreket minden felől.

A fáraó a tanácsát kérte, de nem fogadta meg - mondta egy alkalommal. Az összes vezérek, főpapok és vezető hivatalnokok összegyűltek Memphysbe.

- Tanis - kiáltott fel - valami megroppant bennem! Nem mennek rendben a dolgok. A birodalom nagy veszélyben van és én nem bírok már hinni a jövőben. Oly nagy széthúzás, pártoskodás van, annyi csúf egyéni és hatalmi érdek keresztezi egymást, hogy én nem látok semmi jót.

Majd nyugodt hetek következtek s mintha a régi csendes élet kezdett volna visszatérni. De egyszerre híre terjedt, hogy a delta vidéki harcos osztály felkerekedett s mintegy 250.000 harcos elindult, hogy örökre elhagyja Egyiptomot.

- Bomlik, bomlik a birodalom Tanis! Ó, ti Istenek, miért kell ezt nekem megélni?

Idegessége folyton nőtt, hogy a Nílus völgyén felfelé húzódó csapatok közeledtek, hogy átvonuljanak Khus népéhez és mikor Théba falai alatt felharsantak a kürtök, öreg gazdám ágynak dőlt.

Napokig zsibongott a had a város falai alatt. Csapat-csapat után érkezett, pihent és vonult tovább. Kürtök rivalltak és fegyverek zörögtek reggeltől estig. Gyönyörű, fényes, nagy hadsereg, mely elhagyja a honát, hogy idegen ország szolgálatába álljanak.

Azután nagy csendesség következett. Máskor ilyenkor már kezdtek gyülekezni a távoli országok kereskedői. Már érkeztek a megrakott gályák és éjjel nappal hangos volt a kikötő. Most csak elvétve jött egy-egy csapat.

Egy reggel aztán híre terjedt, hogy a fáraó az éjszaka kis testőrcsapatával átvonult a városon a harcosok törzse után, hogy visszatérésre bírja őket.

- Egy fáraónak kérni kell a saját alattvalóit! De hiszen mondtam, hogy helytelen úton jár! Idegeneknek, a betolakodó görögöknek kedvez a saját népe ellen. A görögök és föníciaiak lassan elárasztanak mindent. Ti Istenek, mi lett a birodalomból! Züllik, bomlik a legnagyobb hatalom s körül ellenséges népek fenik a késüket, hogy megosztózzanak rajtunk. Nem, nem akarom megérni, hogy idegenek rabságba hurcoljanak! Tanis fiam menj át a folyón és nézd meg gyülekeznek-e már a kalmárok. A kalmár - fiam - olyan mint a bodzabél, rögtön megérzi a rossz időt. Az ég még tiszta, de a levegő már nedves s a bodzabél megszívja magát. Az ország még csendes, de kalmár mindenfelé megfordulván megérzi a vihart és ha portékáját, tőkéjét félti, más vidékre vonul.

Bizony, alig lézengett valaki a folyóntúli részeken, de sorba meséltem otthon, kik érkeztek már meg s milyen nagy élet van odaát.

Két hét múlva visszatért a fáraó és megszállt a thébai palotájában. Egyedül jött, a harcos törzsek nem hallgattak szavára. Hívatta gazdám, de ő már nem bírt menni. Sorvadtnapról-napra, jártányi ereje sem volt már, mindentől félt s a szeme néha egész idegen volt. De engem elküldött egy levéllel a Nagyúrhoz és soká kellett várnom a palota előtt, míg a választ kiadták. Nem tudom mi volt benne, de gazdám kissé megnyugodott.

Azután csak feküdt az ágyon, legtöbbször néma, szótlanul s szemei izzottak a láztól. A papok és doktorok mind eljöttek tanácsaikkal, de rájuk sem hallgatott. Nyugodtabb perceiben hosszan nézte Menát, maga mellé ültette, megsimogatta.

- Ne sírj, hogy én pihenni térek. A fáraó megígérte, hogy gondodat viseli. Nézd, itt van a levele, amiben megígéri. Első tanítója utolsó kérése volt ez. Egy szegény árva leányt még el tud látni a Nagyúr, de mi lesz a birodalommal?

Éjjel, mikor ágya mellett virrasztottam, lázas fetregései közt szörnyű dolgokat mondott.

- Tanis! A perzsa hadak már gyülekeznek az északkeleti határokon. A leigázott törzsek lázadoznak. Alsó Egyiptomban már mindenütt a betolakodott görögök az urak. Ővük a pénz, a hatalom és kezükben tartják az ország vezetőit. A hadsereg bomlik, a kincstár üres és portáskodás folyik mindenütt.

- Tanis! A legrégebbi papyrus-tekerceken sincs már nyoma, mikor keletkezett a birodalom. Hatalmunk végtelen messzeségbe nyúlik vissza, de mit hoz a jövő?

- Idegen hadakat látok végighömpölyögni a gazdag völgyön. Hosszú, véres harcok dúlnak a megművelt földeken. A csatornák romokban hevernek és senki sem lesz, ki felépítse őket. Rabló hadak garázdálkodnak városaink falai között és évezredek szorgalmas munkája, palotáink, templomaink, függő kertjeink, mind-mind üresek és elhagyottak lesznek. A világ lüktető élete más vidékre költözik és minket el fognak felejteni. A hagyomány azt tartja, hogy itt minden sivatag volt s az emberi munka tette gazdaggá e völgyet. Tanis, a sivatag újra belopódzik...

Már napok óta nem evett semmit, leginkább csak aludt. Tegnapelőtt azután vége lett mindennek. Fáradt teste most készült útra a Nagy Csendesség völgyébe s gyötört lelke Osiris trónja elé.

... Igen, Szet már átvette uralmát a földön, este lett. A Hold sarlója hidegen bámul a csendes városra. Át kell vinnem a szelencét a balzsamozókhoz.

A csarnokban halk lépések közelednek. Mena jön lassan, lehajtott fejjel.

- Az asszonyok mind hazamentek, a szolgák lefeküdtek. Tanis, én úgy félek. Nézd a nagy függöny ott a két oszlop között milyen különösen mozog, pedig nincs is szél.

- De, az esti szellő lengeti a függönyt Mena. A holtak szellemétől ne félj. Egy drága jó ember szelleme száll itt körül s minden az ő szeretetteljes munkájáról beszél. Nagy bírása elé készül ez a jó szellem s emlékein még egyszer végigfut, hogy Osiris előtt felsorolhassa cselekedeteit. Testének békés pihenése lesz s lelke nem utolsó helyre fog kerülni a Boldogság Országában, mert kit illet meg ott első hely, ha nem őt?

- Te mindig jó voltál hozzám Tanis és atyám is igen szeretett téged. Mondd, mi lesz velünk? Gondolkoztál már azon, mi lesz most velünk?

- Itt ülök reggel óta és bámulom a semmit. Fejem hol nem működik, hol meg lázas álmaim vannak. Hogy mi lesz velünk? ... Nézd Mena... Mena, a szívem hasogatja valami, amit meg kell ma mondanom neked, hiszen lehet, hogy többé nem beszélhetek veled... Mena, én ismerlek téged kis gyermekkorod óta, hiszen évekig úgyszólván együtt nőttünk fel. Együtt játszottunk hosszú évekig. Gyerekek voltunk akkor és nem volt különbség közöttünk, de ahogy nőttünk, mindig jobban távolodtunk. Én láttalak mindennap fejlődni, szépülni és kellett, hogy megszeresselek... Mena, nézd... a szerelem nem szégyen és nem tehetek róla... Te vagy az én napom, te vagy Osiris, a fény és én leborulva imádlak téged, szolgállok és érted kész vagyok mindenre...

... Tanis... én tudom, hogy szeretsz, hiszen észre kellett vennem. Szeretlek én is, együtt nőttünk fel s olyan vagy mint a testvérem. Hogy Atyám itthagytott nincs is senkim, csak te és nem is tudom elképzelni a dolgokat nélküled. De nézd a mostani órák nem a szerelemre valók. Nekünk a holnapra kell gondolni. Hát mik a terveid?

- Nézd Mena, a deltai harcos törzsek átmentek Etiópiába, hol jó szívvel fogadták őket. Én úgy gondolom... én úgy képelem - nézd Mena... hagyjunk itt mindent - menjünk utánuk. Ott

egy előretörő, erősödő birodalomban élünk, hol munkámat megbecsülik. Mena, búcsút veszünk e szomorú pusztuló országtól, kéz a kézben felvándorolunk a folyó mentén a hadak nyomán s egy nagy városban letelepszünk. Hiszen ha csak kis részben szeretsz úgy, mint én téged, akkor nagyon boldogok leszünk. Bízzál bennem, tudod hogy csak teérted fogok élni és érted mindenre képes vagyok.

- Atyám azt mondta, hogy halála után a fáraó magához vesz. De én nem akarok, Tanis én nem megyek Memphis-be, ki tudja mi vár ott rám. Ott csak parancs van és engedelmesség, Tanis, bolond Tanis, hát miért akarsz te a vadak közé menni? Hiszen a folyó elágazásán túl folytonos harcok vannak. Ne hidd, hogy ott nyugodt városi élet van, a határon sem jutnánk át. A kóbor törzsek elfognának és rabszolgák lennénk. Miért nem evezhetnénk mi lefelé a folyón? Tanis, hát sohasem gondoltál Görögországra? Látod, pedig ott van az élet, a műveltség. Szegén atyám azt hitte, hogy Egyiptom a világ közepe, pedig már nem az. Tanis, én sem akarok itt maradni. Görögországba kell menni. Menjünk Athénba!

- Mena! Te eljönnél velem? Istenek! Hát lehetséges? Görögországba? Mit bánom én, akárhová, mindegy, mindenütt jó lesz! De, hogy jutunk oda?

- Hogyan? Hát ide figyelj. Most átviszed a szelencét a balzsamozókhoz és onnan visszajövet bekopogsz Herodothoz.

- Herodothoz? Hiszen ő már elutazott!

- Elutazott, de tegnap visszatért. Elmondasz neki mindent. Elmondod, hogy vele szeretnél dolgozni Görögországban, hogy én is veled megyek. Kérd meg, hogy vigyen el minket hajójával. Holnap, ha a Nagy Csendesség völgyéből visszatérünk, alkonyat után mindketten a hajóhoz megyünk. Én ismerem Herodotot, ő a legnemesebb szívű férfi és kérésünket bizonyára teljesíteni fogja. Ha visszatérsz, szólj be hozzám. Most siess, várlak!

Elment. Egy ideig még gondolkoztam, azután leballagtam a lépcsőn és elindultam a folyó felé. Végig az úton, a folyón át és vissza evezve gondolkoztam, mit tegyek. Valahogy ösztönszerűleg nem szerettem ezt a fiatal görög tudóst. Pedig mindig kedves volt hozzám és azon kevesek közé tartozott, kik folyékonyan beszéltek nyelvünket.

Mintegy két holdtölte előtt jött ide. Királyi parancs biztosította részére a szabad bejárást mindenhová. A birodalom történetét tanulmányozta és gazdám igen szerette őt. Tény, hogy nagytudású ember, sokat vitatkoztak és ékesszólása mindenkit megfogott. Sűrűn jártak hozzánk a fiatalabb papok és tudósok s ha gazdámmal vitába merült, mindenki figyelemmel hallgatta őket. Mena is mindig bejött s csendesen meghúzódva az oszlopok mellett, tágra nyílt szemmel figyelt. Gazdám már gyengélkedő volt és nekem kellett segédkezni a nagyobb tekercsek kezelésében. Sorba vették a szertartási könyveket, a himnuszokat és a halottak könyveit, de az orvosi és csillagászati könyvekből is csinált jegyzeteket.

Azt mondják honában nagytekintélyű férfi s ha segítségét megígéri, bizton tehet is érdeünkben. Baj őt nem érheti, ha minket magával visz, mi szabadok vagyunk és nem rabolunk semmit. Csak a fáraó parancsát kell megelőznünk, mert a parancs köt. Ismeri Menát és ismer engem is. Mena sem maradni, sem Etiópiába menni nem akar. Maradni én sem akarok. A perzsa és a babilóniai ellenségünk s nyugodt élet csak Görögországban van. És mégis miért félek én az úttól? Hogy minden munkám itt marad, ez nem bánt, ha Mena velem lesz. A megszokásból és mindennapiból való kikökkenés, vagy talán az ismeretlen jövő hat rám nyomasztóan? De habozni most nem lehet! Nincs más utam, hogy Menát el ne veszítsem. A ház itt van, be kell kopognom!

- Uram! Tanis vagyok, Onnos munkavezetője, bizonyára emlékszel rám. Gazdám meghalt, talán tudod...

- Tudom fiam, mit akarsz?

- Uram! Gazdám halálával itt megszűnt minden számomra. A fáraó új, ismeretlen urat nevez ki a könyvtár élére, de én nem akarom azt szolgálni. Gazdám hosszú éveken át fiaként kezelt, mi együtt dolgoztunk, bizalmasa voltam s egyes dolgaim hasznára voltak a könyv-

tárnak. Mint láttad uram, műhelyt rendeztünk be a könyvtár mögött s mi magunk készítettük ki a papyrust, az én eljárásom szerint. A mi írnokaink nem álltak soha tétlenül, mert nem volt anyag. Nekünk nem kellett soha várni, míg az áradó Nilus lehozza a ragadós anyagot, amivel a lapokat összekötik. A mi tekerceink, hiszen láttad uram, hajlékonyak voltak, puhák és fehérek és a birodalom nagy könyvtárai mind irigyek voltak a mi anyagunkra. Én nem akarom titkomat idegenekre ruházni!

- Uram! Te sokat meséltél a papoknak országod nagy műveltségéről, én mindig figyelemmel hallgattalak. Azt hiszem uram, ha segítségeddel eljutnék a te hazádba és esetleg oldalad mellett dolgozhatnék, úgy szerény munkám nem válna szégyenedre. Uram vigyél magaddal engem és Menát!

- Menát?

- Igen uram, úgy beszéltük meg. Ő sem akar itt maradni, sorsa a fáraó kezében van, az ő parancsától függ. Nem akar Memphis-be menni.

- Ő mondta, hogy hozzám gyere?

- Igen.

- És te Menával akarsz jönni?

- Együtt jönnénk uram, mert úgy beszéltük meg, hogy Görögország a legjobb hely lenne...

- Ne fecsegj össze-vissza. Azt mondd meg, mit üzent Mena?

- Nem üzent semmit, csak azt mondta, hogy téged kérjelek meg, hogy vigyél minket magaddal. Ha kegyes volnál megígérni, úgy holnap napnyugta után lejönnénk a kikötőbe hajóddhoz.

- Jól van, megértettem. Holnap alkonyat után várlak benneteket. Hogy is hívnak? Tanis? Szóval te érted a papyrust. Jó, majd meglátjuk mit csinálunk veled. Na, vezéreljenek az Istenek!

Diadal! Ez simábban ment, mint hittem.

A hold sarlója már lehanyatlott. A város elhagyott és sötét. Szaladok haza, Mena már bizonyára vár.

- Tanis!

- Ki az? Ja, te vagy. Mit akarsz?

- Tanis, már két hete várlak és nem jössz. Mi van veled? Magános napjaimban csak rád gondolkodok, de te úgy látszik feledsz engem, vagy feledni akarsz.

- Hallhattad, hogy gazdám beteg volt és tegnapelőtt meghalt. Képzelheted milyen felfordult a ház és mennyi a dolgom. Most is fontos ügyeket kell még elintéznem. Ne tartóztass most. A napokban talán látjuk egymást. Eredj haza!

A núbiai nő. Nem, nem tudok most vele foglalkozni, most Menával van tele a lelkem. Milyen más ma minden, mint tegnap volt. El-el, te féktelen, vad, sötét testű nő. A lihegő, forró meztelen éjszakák emléke milyen fullasztóan hat most rám. Rugalmas, barna, fénylő kigyótested vonaglása nekem már nem kell! Oh Mena, milyen más vagy te. Talán nem is vagy nő. Még eszembe sem jutott eddig, hogy te nő is vagy. Nem is a tested kell, hanem a szereteted. Hogy vennék két karomba és vinnék mindig tovább, hogy a lábad ne is érje a homokot. Nekem nem kell semmi csak engedd, hogy imádjalak, hogy...

- Tanis!

- Mit akarsz, hát miért követsz? Hagyj békén, már mondtam, nem érek rá!

- Tanis, én olyan elhagyott vagyok, én úgy szeretlek téged. Tanis, én tudom, te mást szeretsz. Én érzem, te már elhagytál engem. Ne félj, nem vádollok, nem, csak magamban sírok. De emlékezz reám! Én láttam azt a nőt, mikor a gyümölcsöt vittem hozzátok. Én láttam, hogyan nézel te reá és mennyire nem vesz ő észre téged. Tanis, te nagyon szerencsétlen leszel!

- Bolondságokat beszélsz össze-vissza! Minden munka rám szakadt, már mondtam. Holnap van a temetés, most nem tudok hozzád jönni. Ne légy olyan türelmetlen. Most menj haza, már késő van.

Teher, unalom ez a nő most nekem. Jaj, csak már menne!

- Na, gyere ide, úgy szépen, ne sírj. Kérlek ne sírj! Annyi sírást láttam mostanában, ne sírj még te is nekem. Úgy és most eredj szépen!

Gyerünk gyorsan haza!

Még ég a mécse a kamrájában, Mena vár engem.

- Végre megjöttél Tanis, már úgy vártalak. Mi újság? Mit mondott Herodot?

- Simábban ment mint gondoltam. Holnap alkonyat után vár minket a hajón és azután el. El Görögországba. Új világ, új élet! Mena, ez órák oly szomorúak és mégis, mióta tudom, hogy együtt megyünk, valami nagy-nagy jóleső érzés tölti el az egész valómat. Mintha régi álmaim valóra váltak volna, vagy mintha az egész csak álom volna. Annyi energia és munkakedv lüktet most bennem. Szeretnék rögtön nekiállni dolgozni és dolgozni, hogy mielőbb mindent megszerezsek neked.

- Herodot mit szólt? Nem üzent?

- Herodot bizonyára tudja, hogy csak nyerhet velem. Elmagyaráztam neki, hogy az én eljárásom milyen előnyt jelentene az ő országában. Otthon ő nagy úr és pompás műhelyt fogunk berendezni. A kikötőben hajószámra áll majd a nyers papyrus és ha műhelyünkől kikerül az anyag mindenki bámulni fog. Azok a tekercsek olyanok lesznek... De ez mind nem fontos. Te leszel ott Mena és ez lesz az éltető erő. Ez lesz a napfény, ami serkenti, ösztökéli, hajtja a munkát. Hírnév és vagyon és minden a te lábad előtt. Mindent el fogok követni, hogy megismerjenek. És menni fog, mert te ott leszel. Te leszel Osiris és világítani fogsz nekem.

- Tanis én nem ismerek rád. Kérlek Tanis, hagyjál engem a te szerelmeddel. Azt akarom, hogy velem légy, mert egyedül vagyok. Nézd a szobám előtt, ott a függöny mellett készítettem neked fekhelyet. Aludj ma ott, mert én félek ebben a nagy csendességben. Most menj kérlek, hagyj magamra. A mécsest égve hagyom. Oly zavart a fejem...

Mena alszik. A mécs fénye kiszűrődik a függöny résein a sötét csarnokba. Nem bírok aludni. Mennyi minden történt ma és mi lesz holnap? Sötét, néma oszlopok, itthagylak benneket. Mennyit bámultam kőbe vésett virágfejeiteket. Ezen lotus virágok vannak, azon papyrus levelek, amott egymásra simuló pálmaágak díszítik a fejet. A polcokon ezernyi tekercs. Mind ismerősök. Köztük nőtem fel. Évszázados, törekeny, barnult öregek és frissek, fehérek az én tekercseim. Most mindent itt hagyok, elmegyek. Vajon visszatérek-e még egyszer ide? Valami nagy nyugtalanság lappang bennem. Olyan simán ment eddig minden, hogy valahogy nem is valószínű. S ha holnap reggel meg jön az új úr és maradást parancsol? Maradni, Mena nélkül, nem, akkor szököm! Itt marad a műhelyem. A szertartások könyvének új másolatához készítettük most az anyagot. Milyen szép, széles tekercseket sikerült csinálnom. Most minden abbamarad.

Miért lobog úgy a mécs? Huzat van? Csak nem gyulladt meg valami? Be kell mennem.

Semmi. Alszik... Istenek, milyen szép. Milyen gyönyörű a leomlott haja. A karja milyen fehér. A takarót félig ledobta a meleg éjszakában. A gömbölyű melle hogy emelkedik és süllyed, ahogy csendesesen lélegzik. Milyen sima a bőre, milyen szép, telt válla van és a térd, a meztelen, rózsaszín térd... Ez a forróság! ... Meg kell csókolnom! Nem, nem szabad! Miért? Csak egyszer, jaj csak egyszer, észre sem veszi. Nem, nem! - Hogy reszket a lábam... A takaró! letépek a takarót! - Istenek. - Mena legyél enyém! Ki tudja mit hoz a holnap. Csak most, csak egyetlen egyszer! Nem, nem csak letérdelek ide az ágy elé és úgy bámulok egy kicsit. - A szád, a gyönyörű piros szád. A szempillák, a hosszú sötét szempillák. - Meg kell csókolnom! - Mit tegyek? Ki innen mert megörülök! - Ni, a pillákon könnycsepp ül. Szegény Mena, sírtál ugye? Könnyesen aludtál el atyád nevével és én itt állok vadul, hogy megtámadjalak. Nem, nem leszek barbár! - De a térded, jaj le kell takarnom a térded, mert

nem bírok magammal. - Itt vagyok melletted és te csendesen alszol. - Pár nap előtt még szólni is alig mertem hozzád és ma már bírni akarlak. Nem, nem bántalak, de szép vagy így elterülve, félig eltakarva, csendesen pihegve. - Vajon mit érzel irántam? Fogsz-e szeretni. Ragaszkodásod ébredő szimpátia-e, vagy szeretsz, csak titkolod? Enyém leszel az új ismeretlen országban?...

Csitt, valamit suttog. Álmában mosolyog. Mit suttog? Egészen föléje kell hajolnom, hogy megértsem.

... Szeretlek..., Herodot... vigyél el... szeretlek...

Mit suttogott? Jól értettem? Jól! Nem, lehetetlen! Mi ez? Hát mi ez? Szédülök! Ki innen, ki innen! Levegőt!

Ki a lépcsőre, úgy ide kuporgok, itt ültem egész nap.

Hát így vagyunk!

Én bolond, én bolond Tanis! Fáj valami, nagyon fáj bennem. Miért, hát miért? Hát mit akart akkor tőlem? A főúr leányát kísérő rabszolga vagyok? Ohó! Hisz ő tudta, hogy Herodot visszajött! Hiszen ezek egymást keresték és a szökést én készítettem elő! Na, de hiszen én is velük mehetek! Hát persze, a jámbor, a szolgálatkész Tanis. Miért ne vinnénk el őt is? Hű ember, mindig lehet számítani rá. És csókolózás közben nevetve meséli majd, képzeld ez a szegény Tanis bolondulásig szerelmes belém. Jó fiú s ha éppen ez a bogara, hát hagyjuk.

Ohó, hát tényleg olyan jó fiú vagyok én? Hát nem féltek? Hát nem tudjátok, hogy a sötét éjszakában az átkozott Szet az úr? Vajon jó fiú vagyok-e én, vagy Szet tisztátalan szolgája? Az éj fele az enyém és Szet rossz tanácsadó!

Te görög! Az a nő nem lesz a tiéd! Ohó! Meglátod-e te még holnap Hór születését? Egy hideg hullát fog lefelé vinni a hajód a folyón...

És akkor szeretni fog?... Hm. Az éj az enyém! Talán fel sem ébred és már az enyém lesz! Az enyém és senki másé! A rabszolgám lesz, a kezemre csavarom a haját és úgy hurcolom magam után meztelen testét a hideg köveken. És ölelem és csókolom és tépem, ahogy én akarom!

Hm. De hiszen azt szereti! Akkor engem gyűlöl, vagy én gyűlölöm őt? Hát vesszen! Csak egy kicsit kell odébb tolni a mécsest a nagy függöny alá! Tűz, Tűz! Pirosuló lángok végig a csarnokon. Pirosuló lángok házról házra. Ég-ég az egész város, a folyó partján messze vörös az éjszaka és Szet imbolgó árnyai táncolnak a jajveszékelés felett...

Hová-hová ragad fejem! Mena, mit tettél velem! - Igaz, hát te tetted? Nem. Én, csak én voltam vak. Én, csak én lovaltam magam óráról-órára mindig jobban. De fáj, nagyon fáj! Istenek, valami megszakadt bennem. Onnos, öreg gazdám, én meghalok. Minden-minden összeomlott és rám szakadt.

Fáradt, nagyon fáradt vagyok. Minek vagyok én itt, mit csinálok én itt? Elmegyek! Mindent itt hagyok. Mindent? Semmit! - Elmegyek! Hová? Nem tudom, - Átok? Harag? - Nem!

Csak nagy-nagy keserűség él bennem. Nekem nem kell semmi, senki. El-el innen, mert valami szörnyűt teszek...

Sötét utcák, házak, benn alvó emberek. Egy halott jár végig az elhagyott utcákon. Ti boldog alvók, ti nem tudtok semmiről. Folyó. Csónak a vízen. Át. Tovább. Itt a pálmaerdő suttogó feketesége. Tovább. Megyek-megyek a Nagy Csendesség völgyébe. Hová? Tovább, tovább!

Az ég már vöröslik keleten. Hajnal, vagy vér? Meleg szélben hajladoznak a vetések. Tovább!

Homok. Már jön a sivatag. Vánszorgok dombról dombra. Homok, mindenütt homok...

A nap már delelőn lángol. Mióta megyek már? Bírom még? Milyen messziről - oh, milyen messziről jövök...

Miért olyan vörös az ég? Miért olyan forró a szél? Vihar jön! Vihar? Gyere te vihar! Tovább, tovább! Fut, táncol a homok, zizeg, süvít minden. Hajrá, bele, tovább! Nem vörös már az ég, szürke sötét felhőkben száll a homok és harap és szúr és vág és hasít. Hogy fut a lábam alatt a talaj. Nem bírom, a térdem lerogy. Leülök kicsit pihenni.

Miért van olyan sötét? A szemem, a torkom. Fulladok! A homok lefog, a szél lenyom. Forró minden, olyan forró. Fel, tovább, jaj, nem bírom. A lábam nehéz, a fejem szédül. Mindegy, itt meghúzódok egy kicsit. Álmos vagyok. Víz, csak egy kis vizet! - Homok, mindenütt homok. Lassan betemet. Nem, Mena hát segíts! - Még alszol? - Adj egy kis vizet, én olyan szomjas vagyok. - Víz. - A csendes folyón egy hajó úszik lefelé. Új műhely. - Mena, ne sírj. - Öreg gazdám, a könyvtár elpusztul. - Homok, forró homok. - A szemem, a szememet nem tudom kinyitni! - Mena, adjál egy korty vizet... Nem adsz? ... Hiszen te mást szeretsz! ... Nem, nem lehet. Hogy is van... Igen, ő vár a hajón... Mennyi víz ... A nádas susog és ő a hajamat simogatja... Milyen puha ez a homok a fejem alatt... Nem, nem! Hiszen fulladok... Dehogy, csak fáradt vagyok... Olyan fáradt vagyok... Mena! Levegőt... Mi ez? ... Mi van velem?...

Egy kéz ráz. Mi van? Zárnak? Mit akar?

Hol is vagyok? Ahá, a homokóra. Ni, ott áll, ahol volt és itt a papyrus-tekercs. Persze, ez a nagy Múzeum.

Igen, most újra itt vagyok.

Mena, hol vagy? Még alszol?

Azt hiszem igen...

KÖZJÁTÉK

Papiros

1. Cserépbe ültess magot s rakd ki a napra. A többi magától megy. A mag csírázik, hajt, megnő és fa lesz belőle.

2. Végy egy marék fát, daráld jól össze. Most vízzel keverd péppé és adj hozzá egy kis kanál enyvét. Az egészet kend szitára és lassú tűzön szárítsd meg. Szépen adjusztálva így feltálalhatod. A papiros kész.

3. Gyertyalángba tarts egy darab papirost. Az lángra lobban, elég. Fénye világít, lángja melegít. A kis mag napfényből építette fel a fát s ha a fából lett papirost meggyújtod, - a napfény felszabadul. De ha az ívre nyomtatva van, az elégségnél kormoz, mert a napfénybe került.

4. A nagy király azt mondta: bim-bam-bum! Az egész udvar bámulta a nagy mondást. Fel kell jegyezni az utókor számára! De mire? Sima deszkalap, izzó tű és megszületett az ükapa, a fatábla. És sorba következtek az ősök! A banánlevél, a kínai szederfa és a papyrus.

5. Az ősök azonban közönségesek voltak. Durvák, faragatlanok, parasztok, illő tehát, hogy megtagadjuk őket. Papája a százlábú papirosgép Leviathan, 250 HP-s motorja van s percenként 160 méteres rekordot fut.

6. Igen, anyai ágról beszélnek valami cukorszerű szénhidrátról, de csak olyan elgondolás, mint például az embereknél - a majom.

7. Neve némi szemita ízre emlékeztet, de mivel családja nagyon elterjedt, kevert és a legjobb körökben is megfordul, ezt a kérdést ne bolygassuk. Meg azután pénzt is nyomnak reá, így tehát köztiszteletnek örvend.

8. Vallásos. Az erények legszebbike családi jelszó lett. Minden ívre láthatatlanul fel van írva: türelem! Bármit írhat sz rá és bármit csinálhatsz vele.

9. Reményteljes ifjú. Még jó partit csinálhat, amivel megalapozza a szerencsáját. Mint folyamodvány, kérő levél, szívességi váltó, házassági ajánlat, kötelezvény etc. sok reményre jogosít.

10. Általában mindenütt jelen van. Az embert végigkíséri az első csákótól az utolsó szemfedőig. Mondhatná magáról, hogy nélkülözhetetlen, de ő szerény, így tehát soha senki sem veszi észre. Egy darab papiros. Semmi.

Gyár

Gőzgép: Pókhasú asztmás öregember. Nagy nekilendüléssel egy helyben topog. Minden lépésre szuszog és folyton pipál.

Turbina: Pergőnyelű, kerepelő vénasszony. Fogai csorbák és szünet nélkül hadar.

Dieselmotor: Pomádés táncmester. Három ütemre lépked, karjával hadonász. Tak-tak-tak, hopp-hopp-hopp!

Generátor: Zizegő nyelvű fúria, villámló szemek, leplezett forróság, alkalomra leső.

Együtt: Egy körben táncolnak, ütemre dobbannak. Lépésük kimért, számító. Övék a hatalom s a tömeget pórázon vezetik.

Munkagép: Reggel hideg, rideg, fennhéjázó, parancsoló. De ahogy megindul lassan összeemelegszünk. Vezetem, serkentem, túlhajtom, vagy leállítom. Föléje kerülök, nekem engedelmeskedik, nekem dolgozik. Délben már büntetem. Ha rakoncátlan volt, nem kap pihenőt. Estére, munkáját végezve egy kézlegyintéssel elintézem.

Termelés: Tolató mozdony - katona vonat. Nyersanyagok - regruták. Szén, olaj, cellulóz, gyanta, savak. Polgár, paraszt, iparos, gróf. Kaszárnya, rendezkedés. Te ide, te oda. Zsongás, zsvij. Az erő diktál s a lépések egybe dobbannak. Uniformis. Egy külső, egy ábrázat, egy irány, egy cél. Pereg a dob, szalad a vagon. Csapat csapat után lép ki a gyárkapun.

Munkás: Fáradt reggel. Híg kávé, savanyú kenyér, pipa. Fázós utca, unalom. Hajrá. óra. Tovább. Végtelenbe nyúló idő. Kosaras asszony - ebéd. Tovább Durva tréfa - röhej. Túlóra, szitok. Bér - hajrá. Vége, gyerünk.

Nők: Cicoma, sivalkodás, összedugott fejek, pletyka, féltékenység, tetszeni akarás. Feleselés, panasz. Kihívó pillantás. Zegzugos sarkok, átfutó gépszíjak. Meg nem beszélt, de megérezett találkozás. Tapogató kéz, ajtócsapás, szétrebbenés.

Művezető: Szirt az árban két oldalról csapkodva. Kiló, nyersanyag, kenőcs, leltár, kötszer, szitok. Zsebredugott kéz, vállvonogatás. Ma a magas fekete, holnapután az a kis molett szőke.

Mérnök: Kazán, hőfok, szén, transzmisszió. Éjjeli csengő az ágy felett. Tengelytörés, rohanás, szitok, műhely, szikrázó acél. Tűzoltó gyakorlat, csatorna tisztítás, panaszügyek, keresztapa.

Iroda: Rubrikák, számok. Minták, bérlista, fuvarlevél. Tízórai, újság, szivar, telefon.

Kantin: Füst, rádió, zsebongás, kábulat, megelégedés. Hangos beszéd, ének, asztalra csapó ököl, lemondó kézlegyintés. Piszkos kártya, gusztáló szem, virginia. Az ajtó előtt várakozó asszony.

Sziréna: Reggel gyűlölt ellenség, este bájos harangszó.

Bolt

A fehér papirosív a legszebb áru. Van-e rendesebb, tisztább dolog, mint egy papirosbolt?

Magas rekeszek s az áru szépen osztályozva. Legfelül színes bontatlan csomagok, kötegek, tekercsek, dobozok.

Lejebb sorakoznak a gusztusos tiszta notesz könyvek, amott színes krepp papiros. Egy-másra rakott névjegykártya dobozkák, kotta papiros, levél dobozok szebbnél szebb kivitelben.

A fiókokban ezer apróság. Block, tömb, emlékkönyv, préselt kép, matrica, kredenc- és tortapapír, csillogó arany kattun, címke, indigó - szóval papiros. Nem is lehet mindent külön felsorolni.

Papirosbolt

A redőny le van eresztve, de a felső ablakon beszűrődik az utcai lámpák fénye és éjjel a csendesen pihenő bolt feléled.

- Testvéreim! - Egy gyönyörű szép levélpapíros kazetta kezdte. - Ez az utolsó állomás. Itt találkozunk utoljára mi rokonok s azután szétszéledünk a világba erre-arra. Talán sohasem látjuk egymást. Ne torzszalkodjunk, béküljünk ki. Azt hiszem e társaságban én, mint a legértékesebb darab, vindikálhatom magamnak a jogot...

- Milyen jogot akar magának vindikálni? Azért, mert kék, selyem bélése van? Hogy maga a legértékesebb, hát ki maga? Nem komoly elem. Itt vagyok én és a többi üzleti könyvek. Magát, ha elolvassák kidobják, de rólunk törvények rendelkeznek barátom s ha indítványról van szó, talán mégis inkább minket illet a szó.

- Száraz számkazalok, nem is vagytok beképzettek. Hát az üzleten múlik a világ? Rideg kolonák, ti vagytok az utolsók. A jövő a fiatalságé s a fiatalságot mi - az iskolai füzetek képviseljük. Minket illet tehát az elsőség.!

- Szamárfüles taknyosok, hallgassatok. A világon legszebb a szerelem és én - az eljegyzési kártya - én viszem szerte az örömhírt. Ha egyáltalán szó lehet sorrendről, úgy csakis én kezdek azt. Belőlem születik az örömteljes világ. Ti csak a szürke hétköznapiakat képviselitek.

- Igen, a veszekedésnek vagy a szülőanyja, te nagyképű. Igenis a füzeteknek van némi igazságuk. A fiatalság halad elől. A füzeteket a rangsor elejére kell helyezni. Természetesen csak én utánam, mert én vagyok a tanrend és sorrendjüket én szabályozom.

- Pardon, ha szabad szólnom - mély hangon szólalt fel a leghosszabb fejesvonalzó - talán nekünk faáruknak, tappereknek és tolltartóknak szabadna pár szóval véleményünknek kifejezést adni.

- Mit akar? Hogy jön hozzá, hogy itt beszéljen? Maga egy betolakodott idegen. Eláll, eláll! - Kiáltják a durva csomagolók, hogy legalább ők is ledorongolhassanak valakit.

- Fenét! Talán én is betolakodó vagyok - kiált egy gyönyörű bronz tintatartó. Hát ki adja az egész társaságnak a fényt, az előkelőséget, ha nem én? A kirakatban talán a füzeteket, vagy üzleti könyveket bámulják az emberek és nem engem?

- Éljen, éljen! - visítják karban az üvegáruk. - Igaza van, szót kérünk!

- Eláll, eláll! Hallgasson maga öreg csontváz. Száz éve vándorol a kirakattól ki és be és a kutyának sem kell.

- Csendet kérek! - ordít az előkelő selyembéléses kazetta. - Az írószereket nem illeti szó! Önök a mi cégünkben élnek. A mi nevünk alatt dolgoznak, hogy megéljenek. Örüljenek, hogy itt lehetnek, ne kiabáljanak.

- Úgy van, Úgy van - sziszegik a színes krepp papirosok. - Idegenek, menjenek innen, ha nem tetszik.

- Fiaim! Tisztára meg vagytok bolondulva. Az emberek behozzák az utcáról a rangkórságot és ez úgy látszik ragályos. Hallottatok engem valaha beszélni? Nem. Hát ide figyeljete! Én - az öreg szürke lemez - azt mondom néktek, hogy minden mindegy. Ti mind a szemétre kerültök. Te levél, ha elolvastak, te kattun, ha a gyerek ráun a forgóra, te füzet, ha elmúlt a vizsga, te könyv, ha megteltél, mind-mind ki lesztek dobva. És mi lesz azután,

tudjátok-e? Akkor be lesztek újra örölte és lesz belőletek öreg szürke-lemez, közönséges dekli, olyan mint én vagyok. Na, hát kit illet itt a szó?

- Hm. Kedves öregem! Korodra való tekintettel szívesen meghallgatunk, de - hogy úgy fejezzem ki magam - talán kissé egyoldalú vagy és azt hiszed, hogy vannak más társaságok is, melyekben te - önhibádon kívül - sohasem fordulhattál meg s ezért nem ismerheted őket. Vannak bizonyos színes cédulák, az emberek pénznek nevezik őket. Ezek szerény véleményem szerint bár társaságunkban nem fordulnak elő, mégis rokonságunk legkiválóbbjai. Nem hiszem, hogy bárki is kételkedne abban, hogy az első hely őket illeti. ezt csak azért említettem, mert én szerény bankóragasztó tekercs külső dacára a legközelebbi nexusban állok velük. Meg vagyok győződve, hogy ennek révén az engem megillető hely iránt senkinek sincs kétsége.

- Örömmel látom, hogy szürke lemez korelnökünk bölcs szavai nyomán a már elfajulásnak indult vita magasabb nívóra emelkedik s ezért szíves engedelmükkel az íves és tekercs rajzpapírok osztályának nevében én, mint a legjobb márka nézetünket kifejezésre juttatom. - Mi tiszteljük a kort, a kor azonban egymagában még nem jelent bölcsességet is. Mi elismerjük a pénz és rokonaik hatalmát, de a pénz rideg és tisztátalan. Méltányolni tudjuk a barátság és szerelem képviselőit s kazettákban és kártyákban és őszinte tisztelettel hódolunk a fiatalság munkakedvét serkentő gyönyörű füzeteknek. Azonban - az élet rohan és folyton fejlődik és minden fejlődés és minden haladás rajtunk keresztül születik meg. Minden gép, minden kis csavar, mely az egyetemes haladás érdekeit szolgálja, általunk lát napvilágot. A saját értékünkkel mi tisztában vagyunk. Erről nem is óhajtunk vitatkozni. Miután azonban nekünk megadatott, hogy messzebb lássunk, mint Önök, fel kell szólalnom a kisebbségek érdekében. Igenis, tisztelt fejesvonalzó és kedves rézkörző, Önök bajtársaink az előretörő civilizáció harcában és én örömmel üdvözlöm önöket!

- Kedves kollega! A nagy tudományban ön megfélelkezik a legszebb és velem rokon tulajdonságáról - a művészetről. Ezért engedje meg, hogy én mint a kottapapirosok és füzetek neszora erre figyelmeztessem önt. Kérdezze csak meg a szerényen meghúzódozó vázlatfüzeteket, ők majd megmondják önnek, hogy nem csak rombusz van és romboid, hanem cikcakkos szegélyű falevél is. Virágos faág és az ágon kis éneklő madár. És itt találkozunk össze, mi ketten, művészek. A rajz megörökíti a kis madarat, de a kotta elénk varázsolja a kismadár dalát is. Tehát ugyebár mi is nyújtunk valamit. Egyben azonban igaza van önnek, közös barátunk a ceruza foglaljon helyet közöttünk.

- Elalszom ennyi butaságra! Itt csupa unalmas fráter van! Szószátyárok! Nevetséges! Nem tudom, hogy lehet ennyit vitatkozni, mikor én - a bársonyba kötött emlékkönyv - itt vagyok. Hogy mást ne mondjak, ez legalább is tapintatlanság!

- Kedves nagysád! Azért, mert olyan rúzsos a képe, nem kell mindjárt úgy visítani. Azt hiszi, ha az a pár vékony kartoték bolondul maga után az minden? Na, és hogyan állunk a főzőkanállal? Még ha én a legvastagabb pergament, aki minden lekvárt, befőtet, uborkát, zöldbabot és mit tudom én mit - frissen megőrzök, ha én szólnék bele a vitába, azt hiszem több szavazatot tudnék összeszedni, mint kegyed, drága szépség!

- Hölgyeim és uraim! Az Istenért, miért zajonganak? Önök nem tudják mi a bánat, a fájdalom. Egy perc nyugalmat sem engednek, hogy a csendes éjben magamba vonultan elmélkedjem. Én a komorság s ennél fogva a higgadtság jelképe a fekete keretes gyászlap - a vitát ezennel berekesztem. Már virrad, Jönnek az emberek. Én tehát a következőt mondom. Ha a mi emberünk kinyitja a boltot, mindenki figyeljen. Döntsön a sors, hiszen ugyanis ő dönt. Legyen az az első közöttünk, akit az első vevő elsőlít közölünk. Döntsön a véletlen!

- Nem értem ugyan, minek ez a lutri, de...

- Csitt, csitt, már nyitnak!

A redőnyt felhúzzák. Hideg levegő fut végig a csendes polcokon. A kis kályhából kitorják a hamut s az olajos padlón végigkígyóznak az ismerős vizesnyolcasok.

Az óra félnyolcat petyeg és megjelenik az első vevő.

- Bácsi, kérek kivágó katonát.

Levélszekerény

Belül zsong minden. Minden levél a maga nótáját fújja.

Levelek. Kicsiny és nagy, fehér és színes, pecsétetes és sima, kiírt gördülő írás és otromba ákom-bákom.

Címek. Budapest, Bécs, Szolnok, vagy Amerika. Szétszakadnak? Lehet. De most együtt vannak s ahogy mindegyik a saját dalát zengi, valahogy egybefolynak, kiegészítik egymást s a sok idegen levél egy folytatólagos egészet képez.

- Egykomám Pista! Most szavadon foglak. Meglett a gyerek s te leszel a koma. A te nevedet fogja viselni. Te, ha látnád milyen...

- Kedves Doktor úr! Ha este erre jár, kérem nézzen fel. A gyerek lázas és a torkát fájlalja...

- Édes Jézuskám! Azt a hintalovat, tudod, akinek olyan igazi sörénye van..

- Mélyen tisztelt Tanár úr! Szíves figyelmeztetését hálásan köszönöm. Igyekezni fogok, hogy fiam a jövőben minden idejét a tanulásnak szentelje...

- Egyetlen drága Anny! Én jövőre már nyolcadikos leszek. Legyen türelemmel. Még egy pár év és akkor...

- Méltóságos Uram! Ha kegyes volna a bölcs vezetése alatt álló intézetben alkalmazni, úgy szerény tehetségem minden erejével azon leszek, hogy...

- Drága Pipi! Hidd el, részedről félreértés az egész. Hát mit gondolsz, ki az a Lipi nekem? Egy ismerős, úgy mint a többi és pász! Csak nem képzeled, hogy...

- Egyetlen Lipikém! Igen, holnap délután hatkor. Rettenetes mennyi ideig kell még várnom! Elöttem az óra és...

- Kedves Pista Bátyám! Vannak az életben nehéz pillanatok, mikor az ember akaratán kívül bajba sodródik és én becsületszavamat adom, hogy azt a 100 forintot...

- Uram! A Kádáréknál tett tegnap esti kijelentését magamra sértőnek találom és azért felszólítom...

- Mélyen tisztelt Igazgató Úr! Alázatos tisztelettel tíz évi szorgalmas munkámra hivatkozva, most midőn családalapítás előtt állok és csekély fizetésem ...

- Örömmel tudatjuk, hogy folyó hó 19-én de. a Szent Katalin székesegyházban örök hűséget esküsznek...

- Tisztelt Uram! Amennyiben ön a harmadéve vásárolt ebédlőbútor hátralevő részét a mellékelt csekklaapon...

- Fizetési meghagyás! Az 193.. évi jövedelemadó hátralékát a kamatokkal együtt...

- Egyetlen drága Tantikám! Most, csak most az egyszer, hiszen nem nagy összeg az egész. Tudod, hogy Olga is beteg volt és minden összejött...

- Kedves barátom! Képzeletben örömmel öllelek magamhoz most, midőn nősülésed által Te is a tisztességes emberek sorába lépsz, de visszaemlékezvén a régi jó időkre, meg kell mondanom, hogy akkor valahogy másképp képzeltük a dolgokat...

- Tisztelt Uram! legyen meggyőződve, hogy hátralékos házbéremet még e hónapban, de legkésőbb jövő hó elején...

- Kedves Pista Bátyám! Te gyermekkor óta ismered Olgát. Kérlek beszélj Te vele, talán jobb belátásra bírnod. Szűken élünk, az igaz, de kérem ne hagyjon itt bennünket. A gyerek is milyen szépen fejlődik. És mi lesz vele, Hogy nem bírja már? Hiszen ábrándok után szalad, ha azt hiszi, úgy jobb lesz...

- Tisztelt Uram! Igen resteltem a dolgot. A gyereket természetesen megfenyítettem és az ablaktörés által okozott kárt megtérítem...

- Végzés - mely szerint az örökhagyó néhai Nagy Terézia által nevezettre hagyományozott Ft 136,- azaz Egyszázharminchat forint a törvényes illeték levonása után a m. központi...

- Kedves Faragó mester! Szeretném, ha egyik este feljönne. A régi télikabátomból a fiamnak akarok egy újat alakíttatni, de olcsó legyen mert...

- Kedves Öregem! Nem nekem való már az ilyen. Iskolatársak? Ugyan, hol van már. Bankett? Ugyan, mondd minek? Vén legények vagyunk mi már s idestova a fiam fog már bankettre járni...

- Mélyen tisztelt Igazgató úr! Szíves engedelmével még pár napig idehaza maradok, mert orvosom feltétlen pihenést rendelt, de mulasztásomat újult erővel pótolni fogom...

- Fájdalommal megtört szívvel jelentjük, hogy a legjobb férj és apa, életének...

...

Levélszekrény. Belül zsong minden. Minden levél a maga fontosságát zúgja, de az öreg levélszekrény nevet rajtuk.

- Mit izgultok, mit kiabáltok? Jön egy nagy fekete száj, a postazsák és elnyel benneteket. Holnap új levelek jönnek. Hol lesztek ti már holnap, ki törődik veletek? Minek izgultok?

ALKONY

A koranyári Nap már lefelé hajlott. A völgyben hosszú, kékes árnyak kúsztak kelet felé, de fenn még lángolt a felhők széle s rőt fényben égtek Buda várának csipkés tornyai.

A vadaskerti út nyergében megállt és visszanezgett. Kis motyóját letette maga mellé és megtörölte izzadt homlokát.

Nem üldözte senki, mégis úgy érezte, jobb ha a csendes ösvényeken megy, mint az országúton. Hiszen az üszkök ott Budán a prépost úr palotájában még izzanak a tegnapi tűz nyomán s az utóbbi időben igen sok rosszindulattal találkozott...

Nem! Ha keserű is a szája íze, ha minden munkája, verejtéke kárba is veszett, azért Hess András nem jutott még annyira, hogy felgyújtsa jötevője házát! Igen, több mint két év munkája! És mégis, akárhogy van a Cronica Hungarorum az ő műve! És ez megmarad akkor is, mikor ezekről a gögös magyar urakról már senki se fog semmit sem tudni.

A gyümölcsfák virágoztak minden felé, mikor két év előtt meglátta Budát. Mennyi terv, akarat és remény élt benne akkor, mikor László prépost kíséretében közeledett a cél felé.

Talán jobb lett volna el sem kezdeni, de Karai lelkesedése őt is magával ragadta. Magyarországnak és Mátyásnak nagy híre volt és Budát egy sorban emlegették az olasz és német városokkal.

A prépostban nem is csalódott. Mindig mellette állt s talán még erején felül is áldozott. Nem, nem rajta múlt, a többiekben volt a hiba. Végeredményben azt sem bánja nagyon, hogy Rómát otthagya. Sem Sweinheim, sem Pannsinni nem feleltek meg neki. Semmi újításba nem mertek belevágni s világért sem tértek volna el a gótikus metszésű betűktől.

Érdekes, hogy Karai préposttal, mindjárt az első találkozáskor hogy megértették egymást. Mikor mint Mátyás követe most két éve Rómába jött és meglátogatta a Masini palotát, ahol a nyomda volt. Látogatójuk majd minden nap akadt, hisz követség követség után érkezett a pápához s a nyomdát, mint Róma látványosságát mindenki megnézte, de Karai nap-nap után újra eljött s minden után a legaprólékosabban érdeklődött. Azután hosszú beszélgetéseket folytattak a prépost szállásán, vagy esti sétákon a Tiberis partján, vagy egy pohár bor mellett egy-egy csendes osteriában. És mikor Mátyás követsége visszatért Budára, ő is velük tartott.

Róma után kissé furcsán érezte magát Budán. A fény, pompa, a tudás és műveltség nagy híre után kissé csalódott a budai állapotokban. A pompa gőgös fitogtatásban élte ki magát, a művészet messze elmaradt Párma, Modena, vagy Róma mögött, a tudás és érdeklődés pedig igen-igen kis körre szorítkozott. Torzsalkodás és intrika éppen annyi volt mint Rómában, de művészetre való áldozatkészség annál kevesebb.

Mindegy, elmúlt.

Pedig milyen szépen indult minden! A prépost saját palotájában adott helyet a műhelynek s majd egy évig lázas munka folyt az előkészületekkel. Ha kellett, Karai szó nélkül leszámolta a pénzt s ha akadályokkal is, de ment minden előre.

Mennyit kellett magyarázni, míg a budai ácsok, kádárok és kovácsok végre megértették, hogyan képzeli el a nyomtató sajtó megépítését. Azután az öntőműszerek és a matricák, a festék és kencefőzés. Csupa próbálkozás, újrakezdés és fuserálás, míg végre elfogadható lett valami. És mindez semmiség volt a betűkhöz képest! Cara Madonna! Hányszor találta a hajnal a füstös mécses mellett vésés közben. Moravus faképnél hagyta, elment Genovába és Budán nem volt senki, aki metszeni tudta volna a betűt. Pedig látott egyszer egy nagyszerű betűsört egy velencei nyomtatványon és fejébe vette, ezt utánozza és szakít a gót betűkkel. Újra és újra faragni, metszeni és önteni. Néha egy-egy betűhöz már csak egy leheletnyi javítás kellett volna s akkor egy hirtelen, türelmetlen kézmozdulat és kezdhette újra az egészet. Végre aztán ez is megvolt. Azután megjött Bártfáról a papiros és Karai újra nehéz dukátokat fizetett.

A pénzt mindig csak kölcsönnek tekintette s remélte, hogy mihelyt a munkával megindul kamatostól vissza tudja adni. De ahogy lépésről-lépésre haladt az előkészületekkel, mindig inkább előtérbe került a munka kérdése. Karaira a király mindig több munkát rakott s így a prépost mindig kevesebbet tudott Hess gondjaival foglalkozni. A főpapokat és urakat érdekelte a dolog, többen fel is keresték a készülő nyomdát, de saját költségén egyik sem volt hajlandó munkát adni.

Feger Tibold budai könyvárus a prímási bibliotékát rendezte akkoriban, elment tehát hozzá és bemutatta betűmintáit. De Feger vállat vont és ragaszkodott az augsburgi és norinbergai gótikus betűkhöz és kereken kijelentette, hogy breváriumaikat inkább amazokkal készítteti. Felkereste Bonfini urat, a királyné felolvasóját, de az sem tudott semmit segíteni. Többször találkozott az öregedő, bolondos Galeotti úrral, kit senki sem vett túlságosan komolyan Budán s a végén mégis csak az öreg adta meg a lökést az induláshoz. Tudta, hogy Thuróczi ítélmester úr összegyűjtötte a magyarok történetére vonatkozó adatokat s addig járt a nyakára, míg hajlandó volt Hesst fogadni.

Azután többször találkoztak s a végén nyélbe is ütötték a Chronica kiadását. De Thuróczi nem nagyon bízott az új budai nyomdában s talán saját magában sem és kikötötte, hogy neve a könyvben ne szerepeljen.

Milyen öröm volt megindulni a munkával! Minden egyes ív külön ünnepély volt és önbizalma folyton nőtt. Szépet és nagyot fog alkotni. Egy országnak, mely pártolta és támogatta a legszebbet fogja nyújtani, a saját hazájának történetét! Minden szép volt, derűs és barátságos. Ahogy a papiroson az ismerős betűkből a sorok egymás után kialakultak, ahogy megszületett egyik ív a másik után, a kész ívek hajtása és vágása, a tábla, a kötés, mind-mind külön öröm és ünnep volt.

Karai el volt ragadtatva és egész Budán Hess nevét emlegették. A fiatal papok és codex másolók rajokban lepték el a műhelyt s nap-nap után főúri látogatókat fogadott. Azután megjött Mátyás a cseh hadjáratból és Karai nem nyugodott míg a király elé nem vezethette őt.

Karai saját költségén zsinóros fekete bársony öltözetet csináltatott neki és együtt válogatták ki a legszebben sikerült példányt.

A király a könyvtárban fogadta őket és Hess András hódolattal nyújtotta át neki a könyvnyomtatás első magyarországi termését.

Mátyás magas támlás karszékekben ült, lapozgatta a könyvet és Karai magyarázott. Beszélt Itáliáról, a német nyomdászatról. Hess munkájáról, küzdelmeiről, a találmány világra szóló jelentőségéről és mindent átalakító hatásáról. A király hallgatagon nézte végig egyik oldalt a másik után és Hess a betűk minden vonalnyi egyenetlenségét százszoros nagyításban képzelve látta maga előtt.

Azután felkelt. A könyvet letette egy asztalra, a polcra egy díszes kötetet emelt le és egymás mellé tette őket. A fehér disznóbőrbe kötött, arany ötvösmunkákkal díszített, csatos codex mellett a szerény ki chronica meghúzódott, mint egyszerű zsoldos a páncélsisakos, cifra zászlósúr mellett.

Akkor mind a két könyvet fellapozta a király. Aqvarell színekkel díszített és aranyozott iniciálék díszítették az egyiken az oldalakat, a másikon pedig nem is egész egyforma, fekete, jelentéktelen sorok vonultak egymás mellett.

- Ez művészet, - emez pedig mesterség, - szólt a király.

- Éppen ez az, - válaszolta Karai. - A művészetet, az írást, a tudást éppen ezen mesterség által tesszük sokak részére hozzáférhetővé.

- Sokak? Kik azok? Én, te és még egy páran itt Budán. Kik még?

De jelentésekkel jöttek és a beszélgetés abba maradt. Hess visszahúzódva állt és hallgatott. Jelentéseket hallott Frigyes császárról, a pápáról, Erdélyről és a törökről s ahogy magában állt úgy érezte, hogy könyve ott a márványasztalon mindig kisebb és kisebb lesz.

Azután csend következett és csak annyit hallott, hogy Mátyás a könyvre mutatva szólt:

- Nem kell!

Karai intett s ő mély meghajlással távozott.

S ezzel vége is lett mindennek. A király elutazott és Karai vele ment. A nyomdát mindenki elkerülte és segédei lassan elszéledtek. Thuróczi nem fogadta, Galeotti Spanyolországba utazott s Budán nem állt vele senki szóba. Naphosszat töprengve ödöngött az üres műhelyben és új meg új terveket kovácsolt.

Egy napon nyakába vette iszákját és elindult Esztergomba.

Sikerült bejutnia Vitéz János érsekhez. Az érsekben mintha egy második Karaira lett volna. Fegert hívatta és átbeszélték egy breviárium kiadásának lehetőségét. Utasította a könyvárust, hogy a megfelelő szöveget bocsássa rendelkezésére s Hessnek előleget adott a papíros beszerzésére. Boldogan érkezett vissza Budára.

Harmadnap megérkezett a király s pár nap múlva ijedten hallotta, hogy az érseket hűtlenségért elfogták. Karai hívatta és szemrehányást tett neki. Feger semmiről sem akart tudni és Hess munkája a vízbe esett.

Ekkor egy fiatal szerzetes útján levelet írt Janus Pannonius pécsi püspöknek, kinek nagy műveltsége közismert volt és felajánlotta szolgálatait. Csak újabb baj származott belőle. A püspök kegyvesztett lett, Horvátországba menekült s Hess levele Karai kezébe került. Karai elsimította a dolgot, de figyelmeztette, vigyázzon, nehogy konspirációba keveredjen, mert nem lesz rá többé tekintettel.

- Munkát, munkát adj uram, - kérte Hess Karait, - és én leszek a legboldogabb ember Budán.

De Karainak ezer más gondja volt, megfedkezett róla és Hess tétlenül ödöngött tovább. Új terveket dolgozott ki, kunyerált fűnél-fánál, de senki se állt vele szóba. Betűi megvoltak, de se pénze, se papírosa nem volt. Lassan mindenki megunt a sírását és elhúzódtak tőle.

Elkeseredésében még egy próbát tett s ez lett azután a vesztesége. Erdély felé kezdett orientálódni, honnan egy nagy, erős ellenpárt kialakulásáról hallott. A Zápolyák csillaga magasan állt és Hess Budán mindenkiben csalódva pártfogásukat kérte. Mátyás hadai végigsöpörtek Erdélyben, betörték Moldovába és a zendülők eltűntek a porondról.

...Igen, kedden hajnalban visszaérkezett Erdélyből Mátyás előhada és Karai küldöttje felverte álmából.

Ahogy kopogtak mécesst gyújtott mert még sötétes volt a hajnal. Karai egyik írnoke állt az ajtóban porosan, sárosan, ahogy a haddal érkezett.

- Hát mégis konspiráltál, te ember? - fújt amaz és ledobta magát egy lócára. - Adj valamit innom!

- Nem tudom mi van, de a helytartó úr nem akar többé tudni rólad. Itt küld pár aranyat és izeni, jó lesz, ha elszelelsz, mielőtt a király hazaér...

Hess magába roskadva hallgatta. Délelőtt még tett-vett, hogy mit vigyen magával és délután kiment a piacra, hogy egyet-mást beszerezzen. Beszölt még egy pár ismerős mester-emberhez is s ahogy alkony tájban hazaért már tódult a füst a műhely ablakaiból. Az utcán idegen zsoldosok röhögve dobálóztak a szerszámaival és részeg torokhangon üvöltöztek, hogy a hűtleneket fel kell kötni.

Hess elszaladt s az éjszakát egy ismerős ácsmester szállásán töltötte. Ma délután megvárta, míg a vásárosok tömegben tódultak ki a bécsi kapun, közéjük vegyült és kiosont a várból.

És most itt áll a nyeregben és búcsúzik Budától. Egyetlen példány, egyetlen íve nem maradt meg könyvéből, se matricája, se öntőmintája nincsen. Két év munkája után szegényebben távozik, mint jött. Szinte menekülve, mint egy gonosztevő. Miért? Torzsalkodó, önző, fukar magyar főurak! Barbárok!

Nem, talán mégsem egészen így van... Nem, Buda nem Róma és nem Norinberga. Itt más az élet és mások a problémák. Itt nincs béke és nincs békés munka. Itt valahol mindig háború dúl, keletről és délről ostromolják az országot s a nyugati szomszédok mint éhes hiénák lesnek a prédára. S ha a folytonos harcban mégis oly kultúra fejlődhetett, mint itt, akkor az több, mint amit Róma, vagy Velence produkált! És az emberek? Jók és rosszak, úgy mint mindenütt. Pártfogóinak hálás kell hogy legyen, a meg nem értők pedig úgyis eltűnnek a semmibe...

Igen, ez a mesterség békét és nyugalmat kíván. Isten veled Buda, harcok városa, Isten veled harcok országa. Messze-messze nyugatra megyek, túl az Alpeseiken. Ott, ahol szelíd dombok közt a Rhone összefolyik a Saone-al van egy békés, csendes város, Lyon. Nagyhirű nyomdász rokonai vannak ott. Ott, igen ott nincs harc, ott lehet alkotni, dolgozni. Oda megyek...

Batyuját felvette és még egy pillantást vetett Buda felé. A Duna völgyén kékes pára ült. A várban itt-ott apró fénypontok csillogtak és messze kelet felől az alföldi végtelen szélén vörös sarló formában lángolt a Hold.

Azután megfordult és szapora léptekkel indult lefelé a lejtőn nyugat felé.

MOZAIK

Tegnapelőtt délután az ablaknál ültem és olvastam. Hirtelen egy név ötlött a szemembe. Egy darabig még követtem szemeimmel a sorokat, de aztán észrevettem, hogy már nem olvasok, csak a papirost nézem. A papiros mesélni kezdett. Meséi - emlékeim - össze-vissza gomolyogtak mint a szembenlévő háztetőn a napsütötte színes füst. Mindenféle összefüggés nélküli epizódok, képek kavargtak. De gyenge szél fújt s a füstgomolyagok lassanként egy irányba húzódtak. Egybefolytak s a távolban nem lehetett már kivenni, hogy ez, vagy az a füstszalag melyik kéményből származott.

És ekkor a hosszan lebegő füstuszály végtelenbe vesző országútján egy döcögő ekhós szekér tűnt fel, lassan, de feltartóztathatatlanul közeledve. Ez, az egész világot bejáró, faluról falura vándorló ekhós szekér - a rongyszedő szekere. A vándorló rongyszedő szekere mindent felszed, amit az élet elejt. Az élet első és utolsó állomása ez. Van, ki itt kezd és van, ki itt végzi. A nékem mesélő papirosívnek a szülőanyja.

Kavargó színes képek áradtak a papirosívról. Egy világhírű, szépséges asszonyról mesélt az ív és egy szegény öreg favágó barátomról, aki találkozott egyszer ezzel az asszonnyal. A

füstgomolyagban láttam öreg barátomat, láttam egy kis hegyi községet, ahol barátommal megismerkedtem. Láttam a nagy hegyek közt kanyargó folyó partján egy gyártelepet, láttam a gyáruvarra bedöcögni a rongyszedő szekerét és láttam, amint egy rongyos kis ködmön újjászületik, mint papiros.

Mondom, csupa össze nem függő képek kavargtak A napsütötte füstben és elmosódtak a távolban. Nem láttam én sem tisztán, talán nem láttam olyat ami új lenne, én csak elmondom úgy, ahogy tegnapelőtt délután az ablaknál ülve nékem a papiros mesélte, vagy ha úgy tetszik, ahogy eszembe jutott.

Újra fenn ülök a Saskő ormán, a régi helyemen. Kényelmesen elhelyezkedem a fotelszerűen kimélyült sziklán, mint régente - és bámulom a völgyet.

Hány viharos és szürke év múlt el azóta, hogy utoljára itt ültem és mégis alig változott valami. Mintha a völgyben pár házzal több lenne, mintha a hegyek oldalán az irtások megnőttek volna. Egyebekben nemigen látni az idők múlását.

Hej, öreg barátom, első hegyi vezetőm Schöckl Fritz, hol vagy ? Nem bírta már a lábad a meredek hegyi ösvényeket? Nem bírta már karod a sörös kancsót? Szólnak-e még csendes szombat estéken a citerák az alpesi tanyákon?

Igen, újra itt vagyok, ahol először találkoztunk mi együtt. Sok cudar napunk volt, de sok vidám esténk is.

Az idő döcögős ekhós szekere elvitt hát téged is. Ahogy újra itt ülök a régi helyemen, eszembe jut legszebb emléked az utolsó tűzkoronás arany és eszembe jut egy kis parasztyerek ködmön metamorfózisa, amit magyaráztam neked.

Ahogy lenézek a völgybe, szinte látom az országúton döcögő ekhós szekeret. Itt is, ott is felkapaszkodik rá valaki s a szekér halad tovább a végtelen úton. Fritz! Felszállunk lassan mindannyian és döcögünk utánad...

Nyitva az ablak. A Nap besüt. Április van, elmúlt a tél. A hó visszahúzódott a nagy hegyek ormára és onnan villogtatja fehér fogait.

Jólesik gémberedett tagjainkat melengetni. Ahogy lenézek az utcára, látom mindenki kibújt a napra egy kis vasárnap délelőtti tereferére. A gyári kázin előtt csoportokban pipáznak az emberek. Odafele frissen habzik a ser, fogy a sóskifli és vidám a hangulat. Lányok viháncolnak végig az utcán. A kázin előtt csoportban az öregasszonyok. Kezükben imakönyv és rendületlenül pletykálnak, sopánkodnak.

Kóbor kutyát hajszolnak a fiúk az országút felől. Szegény kuvasz farkát behúzza cikázik az emberek között. Wappel bácsi az öreg főraktárnok tűzoltó uniformisban parádézik az utcán végig. Bajusza megstuccolva, pocakja behúzva, sárga foga közt ünnepi virgínia. A hajszolt kuvasz nekilibben, mire az öreg ijedtében beletottyán egy pocsolóába, a gyönyörű kék nadrágon végigfröccsen a sár. Nagyot rúgna dühében az öreg kutyába, de csak a levegőt éri. A lányok karban visítanak s csendes röhej fut végig az ünnepi ácsorgókon. Hiába no, legszebb öröm a káröröm.

Most a főmérnök lánya vonja magára a figyelmet. Hosszú vékony meszelő, maga előtt tolja a biciklijét. Kényesen lépked a pocsolók közt. Lerí az arcáról, hogy nem tudja mit csináljon. Felülni nem mer, mert a sár síkos, a tragacsot visszatolni szintén nem akarja. Ahogy végigvonul az öregasszonyok előtt, kész préda a pletykára. Százszor elcsépett, mégis mindig élvezhető dolgok.

- Persze, ennek is mindig együtt kellett lógni a priggli tri erdőmérnökkel, pedig a neuschlossi patikus igen oda volt utána. De, hát Istenem, annak is van szeme. Tudom, most kikaparná az Enzli kávé lányának a szemét a patikusért, de már késő azok már pünkösdre esküsznek.

- Ha ugyan igaz, mert ott is hallani valamit.

- Hát hiszen igaz, ami igaz, mindenki tudja mi volt az Enzliéknél háború alatt. Ahogy azok a hegyi tüzerek Neuschlossba kerültek, minden tiszt ott tanyázott reggeltől estig és mit tudom én. Aztán egyszer csak elment a Mici nyaralni a nagymamához Kremsbe.

- Emlékszem, sőt tudom biztosan, mert a Schmidtnénak is akkor született a kislánya. Na, az is, hogy nem szégyellte magát. Alig egy éve, hogy szegény ura elesett és máris.

- Na és még hozzá attól a koszos Szevitől, akire senki rá sem nézett míg uniformisba nem bújt. Na, elég az hozzá, hogy sohasem hallotta senki azelőtt, hogy az Enzliéknek nagyanyjuk van Kremsben.

Bimm-bamm, szól bele a pletykába a kápolna harangja. Két csámpás gebéjén öreg landauerben bedöcög a neuschlossi plébános. Az öregasszonyok bevonulnak a templomba, az emberek a kantinba, a fiatalság meg erre-arra.

Az idő gyönyörű, valamit csinálni kell! Hamar bedobálok a hátizsákba meleg ruhát, harapnivalót, miegymást, azután gyerünk. Felmegyek a Sasköre, ősz óta úgysem voltam fenn.

Egy szűk sikátoron keresztül s már künn vagyok a gyártelepről az erdőben.

A fákon és bokrokon már duzzadt rügyek ülnek. A rigók tele tüdővel fújják tavaszi dalukat. Az út mellett, hol jobbra, hol balra, majd apró hidak alatt kis patak zúg. Vize már tiszta, a szürke hólé már lehömpölygött s ami még felülről jön, megtisztul mire leér. A Nap bekandikál a fák között és összekacagnak a patakkal.

- Hohó! Itt vagyunk újra, nem lehet minket olyan könnyen eltüntetni. Hohó - mondja a Nap, hová lettek a sűrű sötét, szürke fellegek? Már azt hitték, hogy övük a világ és elfoglalják a helyemet, de széjjeltéptem őket és itt vagyok!

- A vérem megfagyasztották - panaszkodik a patak - már alig csörgedezem. És jött a hó és jöttek a nagy szelek és betemettek mélyen. A völgy egész sima volt és nem is lehetett látni már, hogy én is létezem. Hohó! Nem addig van az. Nekivettem hátamat a köveknek és lesöpörtem magamról mindent. így! Most mi leszünk az urak!

- Csip-csip, csipogják a hitetlen verebek. Volt az már másképp is, lesz megint másképp. Egyszer fenn, egyszer lenn, mindenkire sor kerül a maga idején.

- Kop-kop, kopog a harkály. Úgy jó, ahogy van, ne vitatkozzatok, örüljete, hogy kibújtak a rügyek.

- Úgy-úgy, suttogják a fiatal hajtások, feltámadtunk, miénk az élet, miénk a diadal!

- Fiú-fiú - füttyülük a rigók, - csipegezzünk, csipegezzünk.

- Huss-huss, most fel az egész s már el is tűntek. A magasban kitárt szárnyakkal kering a vércse.

Az erdő képe lassan változik. A lombfák és bokrok elmaradoznak s átveszik uralmukat a hatalmas komor fenyők. Az út meredeken szökik felfelé, a fák közt hideg szél füttyörész s a horpadásokban elszórva fehér hófoltok világítanak.

A szent kristófi vadászkastély még téli álmát alussza. Az ablakok, ajtók deszkával beszegezve, de a vadászházak kéményei füstölögnek s belülről gyereksírás és citeraszó hallatszik. Freihoffer az öreg erdészbácsi kinn melengeti hasát az ajtó előtt a napon.

- Agyisten! Mi újság idefenn?

- Mi újság odalenn? Agyisten!

- Minden jól, jó utat!

Nem szabad soká időzni az öregnél, mert ha svungba jön beszélni kezd és beszél-beszél, nem lesz soha vége. Megfogja az ember kabátját és mesél-mesél késő estig egyfolytában. Tél és nyár, hágó és gerinc, zerge és szarvas, báró és herceg, így megy egyfolytában a dolog szakadatlanul. Na, majd máskor.

A völgy szétágazik. Jobbra és balra meredek hegyhátak. Még egy rövid órácska. Isten neki, ha már itt vagyunk nem megyünk vissza.

A kanyarban az öreg fatetős Krisztus régi ismerős. Kicsit megbillent az ősz óta. Majd helyreigazítják a favágók. A Reiter Sanyinak az apja itt csúszott le a meredeken kétlovas

szekérrel, vagy húsz esztendeje. Szegény ijedtében csak a másvilágon tért magához, mert lovastól együtt a nyakát törte. A bús özvegy aztán kegyeletből (vagy hálából - ki tudja?) vadonatúj Krisztust hozatott, még pedig eredetit, a grödeni parasztoktól. Nekiálltak aztán a priggliciek egy vasárnap - mert hát azért teremte az Úr a pihenőt - felhozták ide és felállították. A papocska azonban csak odalenn szentelte fel, mert - mea culpa - mit tegyen, ha nem bírja pocakja a szuszogókat.

Hopp! Nagyszerű hely van itt a sziklafal alatt. Itt lehet kicsit pihenni. A védett helyen a levegő megszorul és a Napocska szépen melegít.

Ni, a kis gyíkocska is tudja, mi a jó. Nem mozdulna a világért sem, pedig látja jól, hogy előtte állok. Igaz, hogy első pillanatra nehéz is észrevenni, úgy megbúvik az itt-ott zöldellni kezdő avarban. De azért izgatott a kicsi, látni a szemejárásán és az oldala mozgásán, amint gyorsan lélegzik. Fussak-e, vagy maradjak? Jaj, csak már tovább menne ez az óriás! De nem megyek ám! Nekem is jól esik itt a napos kövön pihenni.

Apró forrás csurog egyforma vékony cérnaszálon a sziklarepedésből. Körül dús moha és száradt kövirózsák. A borostyán átfutja az egészet.

Két moharengeteg közötti tisztáson kis hangya szaladgál látszólag céltalanul. Hogy teleltél kis öreg? Nem fáztál te vékony dongájú akrobata? Bizony, ugye nem. Ott félméterrel feljebb a nagy kidőlt farönk alatt, ott volt a tanyátok jó mélyen beásva a földbe s azonfelül jó vastag hódunya melegített. De azért mégis csak jobb idekűnn a napon, nem?

Na, itt voltunk, dudorásztunk, ballagjunk tovább. Már látni a célt. Elöttem emeli ormát magasba a Saskő. Innen még nagyobbnak látszik, mint letről. De engem már nem csap be. Ismerem a fortélyát. Csak a háta mögé kell kerülni s onnan lankás ösvény visz fel rá. Erre egy kis meredek, arra egy kis kapaszkodó és már itt is a kis fennsík.

Az egész nem nagyobb mint egy szoba. Hátát nekiveti a felfelé nyúló hegyoldalnak. Előtt jobbra és balra pedig Függőleges sziklafal zuhan alá párszáz métert.

Kényelmesen elhelyezkedem a fotelszerűen kimélyült sziklán és bámulom a völgyet. Mélyen alattam apró házcsoport. Egy gyártelep és egy utca, ahol apró fekete pontok mozognak.

Gyere ide kis hangyám és nézz le, hát nem egyformák vagyunk? Látod, ott lent abban a hosszúkás épületecskében - akkora az egész, mint egy kettévágott gyufaskatulya - látod, abban az épületben gépek mozognak. Ott x lóerő egy csomó emberrel együtt ennyi és ennyi munkát fejt ki. Az emberek tesznek, vesznek, szemet talicskáznak, vagy cirklivel dolgoznak. Azután fehér papirosra számokat írnak. Ennyi az anyag, ennyi a költség, ennyi a hozam. Hát mondd, nem bolondság? És mégis velük kell csinálni a dolgot. Te azt hiszed, hogy sorsod mostoha, mert ki vagy téve idefenn a viharak, szélnek és dolgoznod kell reggeltől estig, hogy megélj. Ne hidd, hogy ott a védett, dús völgyben jobb. Nagyobbak a morzsák, az tény, de hányan vannak hozzá! Látnád csak egyszer hogyan nyüzsögnek egy-egy nagyobb falat körül. Nem úgy mint ti, ők nem egy helyre mentik a vagyont. Útik, tépik egymást, mindenki magának akarja az egészséget. Azután ha egyik többet zsebel mint a másik, akkor ő a vezér. Ő gazdagabb, ő különb. Rendelkezik, dirigál. A többit meg eszi a sárga irigység és ordít, hogy ez nem igazság. Addig settenkednek, míg egyik suttyomban agyonveri a gazdagabbat s nagyot kiált, mondván, most majd én harácsolok! Hogyan menekülnél kis hangyám vissza ide fel a te országodba, ahol mindenki egyformán dolgozik, de egyformán kapja a jussát is.

Apró kövek gördülnek a mögöttem felnyúló hegyháton lefelé. Valaki ereszkedik fentről. Kinézek a szikla mögül.

- Halló, öreg Schöckl Fritz! Tudtam, hogy találkozunk!

- Juhhuhuj! Zeng az erdő az öreg kiáltásától. Pár görbe ugrással lent terem nálam. Vedlett kalapján kajla zergeszál. Deresedő szakállá közt lógó porcelánpipa. Ócska pepita favágó-zubbony, agyonfoltozott bőrnadrág, meztelen, szőrös térdek. Csónaknyi bakancsában még világít itt-ott egy-két szeg. Kezében zsebkendőbe kötve az első tavaszi virágok.

Letelepszik az öreg, lerakja a motyóját, előhúzza a dohányzacskót s míg tempósan megtölti és begyűjtja a pipát, referál merre járt már ma. Csendes pöfékelés közben azután mint rendesen lenni szokott, a régi dolgok kerülnek elő.

Mindig van valami története, hiszen idestova már hatvan éve járja a hegyeket. Ismer minden sziklát, minden fenyőt, minden alpesi tanyát és hegyi községet. Persze, mint mindenki, ő is leginkább a régi dolgokat szereti, mert hiszen akkor még jó világ volt. Igaz, hogy majd húsz év múlva a mai napot is úgy emlegetjük - ha emlegetjük - mint mikor még minden jó volt, de hát az ember már úgy van alkotva, hogy a bajt, a gondot szívesebben, és hamarabb elfelejti s így mindig a szép napok hagynak maradandóbb emléket.

Kebelébe nyúlt az öreg, kis vászonzacskót húz elő s zörgő papírok közt kotorász. Egy agyonhajtogatott borítékból most egy tízkoronás aranyat vesz ki, hosszan nézi, azután ünnepélyes arccal átadja.

- Ez az utolsó! Ezt eltettem örök emlékül. Harminc éve lesz idén, hogy nálam van. Tíz aranyat kaptam aznap egy túráért, fel a Kolostortetőre. Két hölgyet vezettem. Tudja kik voltak? Hát idefigyeljen!

...

Favágásra készülődünk egy bandával, ami hetekig is eltarthatott. Este otthon voltam, mert úgy volt, hogy rövidesen indulunk, hát összekészítettem a holmim, kiköszörültem a fejszém, meg elintéztem a ház körül ezt-azt, hogy minden rendben legyen amíg oda leszek. Egyszer csak jön egy gyerek, hogy a polgármester hívat. Rendbehoztam hát magam és leballagtam, mert akkor még kint laktunk a felvégen, az erdő alatt.

- Fritz - mondja a polgármester, - volna itt két úri hölgy, akik holnap reggel fel akarnak menni a Kolostortetőre és tőlem kértek egy megbízható vezetőt. Én téged ajánlottalak.

- Köszönöm, - mondom - most ugyan munkaidő van, de ha jól megfizetik, hát meg lehet csinálni.

Mert abban az időben még nem voltak állandó hegyi vezetők, úgy mint most, csak úgy alkalmadtán elszegődött az ember, ha valaki hívatta.

- Nahát Fritz, azt hiszem nem lesz panaszra okod - mosolygott a polgármester, majd egyszerre komoly lett, hozzám lépett és így szólt: Fritz! Én téged választottalak, nem mondhatok semmit, de nagyon vigyázz a két hölgyre! Semmi baj ne legyen! Holnap reggel hatkor legyél itt a városháza előtt. Isten veled!

Másnap gyönyörű reggelre virradtunk. Pontosan, ott álltam a kapu előtt. Sietve jött a polgármester is és alig üdvözöltük egymást a templomtér felől már jött a két hölgy. Mindkettő lóden ruhában, zergeszakállas kis filckalapban. A polgármester eléjük ment, pár szót beszélgettek, aztán odahívott és bemutatott.

- Hölgyeim, ez itt Fritz barátom, a legügyesebb vezetőnk. Remélem mindenben meg fog felelni. Szerencsés utat! Fritz vigyázz!

Szép asszony volt mind a kettő. Az egyik magas, nyúlánk, karcsú termet, gyönyörű hajkoronával, mely nem is fért jól el a kalap alatt. Ezt Lizetnek hívta a társnője, én meg Lizbet asszonynak. A másik kissé idősebb lehetett. Alacsonyabb és teltebb. Kathe volt a neve. Ennél csomag volt, azt elvettem, beraktam a zsákomba - és elindultunk.

Eleinte csak bandukoltak utánam és valami idegen nyelven beszélgettek, de az első szuszogó után, ahogy egy kicsit megpihentünk, összemelegedtünk megindult a beszélgetés.

A csúsztatónál elmagyaráztam nekik, hogy rohannak télen a jéggel fedett pályán a szálfák egymás után, kilométereken keresztül a nagy fennsíkrol le a völgybe. A szorosban meséltem nekik a tavaszi árról, mikor a hólé szürke zuhataggá dagadva hengergeti lefelé a sziklákat.

A Bauer alpesi tanyán megálltunk egy pohár friss tejre s míg a hölgyek pihentek, mindegyiknek szedtem a sziklák közt egy kis gyopár csokrot.

Aztán lassan elmaradozott az erdő és a kopár hegyháton tempósan kapaszkodtunk a sziklák felé. A nyeregben sovány füves rétecskén pár tehénke legelészett s kolompjuk messze hangzott utánunk, amint a kanyargó ösvényen kapaszkodtunk a sziklák közt, feljebb és feljebb, körül köre lépkedve, mindig egyformán, hogy ne legyen fárasztó.

A csúcs alatt a meredek letörésnél, ahol most drótkötélbe kapaszkodva jut fel az ember, akkoriban csak olyan létraféle volt. Hosszú fenyőgerendába fokok voltak verve s azokon kellett felkapaszkodni. A vége felé bizony csiklandozta valami az ember hátát. De kötelet kötöttem a hölgyek derekára, a kis kövéret középre dirigáltam, mert az volt a félénkebb úgy indultunk neki a kilenc emeletnek. Mert kilenc szálfá támaszkodott egymás fölé a sziklának. Meredek darab volt, az tény, a fa is nedves volt, jól meg kellett fogódzni a fokokban, hogy ki ne csússzon a kéz, de azért, ha egy kis szepegés árán is, de legyőztük egymásután az emeleteket.

- Na, - mondom - ez derék munka volt, de lefelé majd a csúcson túl teszünk egy kis kerülőt, arra lankásabb a letörés, de jóval hosszabb az út.

A sziklába vájt lépcsősort is lassan végigjártuk, nézelődtünk erre-arra s észre sem vettük és már fenn is álltunk a Kolostortetőn. A csúcson hideg szél füttyült s a hölgyekre ráparancsoltam a kabátokat.

Szó, ami szó, gyönyörű tiszta idő volt aznap, nem is csodálom, hogy eleinte beszélni sem tudtak, csak álltak csendesen és bámultak.

Messze-messze alattunk a széles zöldellő völgy, ahonnan felkapaszkodtunk. A kis folyó, mint ezüstpikkelyes kígyó, mintha egyik falutól a másikhoz szaladgálna. Az országutak tört, egyenes, fehér vonalai mértani ábrákat mutatnak. A hegyoldalban kis, fekete hernyó vonszolja magát. Gyorsvonal kapaszkodik a nyereg felé. El-el tűnik a rövid alagutakban, majd újra kibukkan az erdő alján. Hihetetlen lassan mászik. A völgyön végig apró, elszórt házacsákák, kék, sárga, vörös pontok, mint virágok a mezőn, gyümölcsös kertek és fenyőcsoportok zöldjével tarkítva.

Most forduljunk szép lassan jobb felé. A hegyek nőnek. Tagbaszakadt, formátlan hegyhátak csoportosulnak sötét fenyvessel borítva. Egy sziklaszoros alján Mária Madonna búcsújáró templom kettős tornya. Előtte kis sötét vizű tó s a parton fehér házacsákák. Feljebb kékes füstoszlopok szállnak az erdőből, a szénégetők máglyái.

A fenyves hátak után meredek sziklafalak következnek. Messze, havas csúcsok villognak, ahogy az ember lassan fordul. Sorba magyarázom a kiálló csúcsokat, vakító gleccsereket.

Előttünk a nagy letörés, a pokol völgye. Tessék itt jobbra a távcsövön lenézni. Ott, a völgy ketté ágazik s az erdő véget ér, ott öt kis pontocska mozog. Zergék járnak le a forráshoz arra.

Tovább fordulva megint erdő borította hegyek vonulata, de arra lassan ellankásodik a vidék s messze-messze mintha nagy síkság volna. Az a hosszú csillogó vonal az a Nagy Fehértó.

A tavon túl, egész az ég peremén sötét felhők húznak. Arra nagy vihar lehet. Apró villámok cikáznak felhőről felhőre, de dörgésük nem hallatszik el hozzánk. Ferde vonalú, szürke esőfüggönyök zuhannak alá s a tó felett a viharfelhőket bekeretezve gyönyörű szivárvány ível át.

Alattunk kinyújtott szárnyakkal kering egy vércse s hideg szél füttyül észak felől.

Egy védett sziklafalnál jó pihenőhelyet készítettem és előkerült az elemózsia. Most ők meséltek idegen országokról, nagy városokról, délvidéki tengerpartokról. Nagyon sok vidéket bejárhattak. Észre sem vettük hogyan múlik az idő. A Nap már jócskán lefelé hajlott mikor felszedelőzködtünk. Lépésről lépésre, óvatosan ereszkedtünk le a sziklák között s lassan elértük a lankás gerincet, ahol az utolsó boróka bokrok tengődtek. Az erdőben aztán már vidámban ment a dolog. Nekieresztettem a hangomat, hogy minden zengett s a hegyhátak visszhanggal feleltek. Hát akkor még jó hangom volt, nem is spóroltam vele.

A Baumgarten háznál nagy kolompszó fogadott. Estére hazaszállingóztak a tehénkéék és csomóba verődve várták, hogy megfejjék őket. Mondtam várjunk itt most, mert a szorosban már sötétedik, de egy fél óra múlva feljön a Hold s akkor gyönyörű utunk lesz.

- Hollá fiúk! Hol a citera? Rézi, hamar padokat. Rendezzünk egy kis énekpróbát!

Magasan szállt a jódlí és a juhaca. A citera zümmögve adta a taktust, ahogy sorba vettük a hegyek és völgyek színes nótáit. Hol csendesen, piano tercelve, karban, hol ujjongva, felelgetve egymás hívogató szavára, mint a visszhang, lassan elhallgatva, majd erősödve.

Az erdő egybeolvadt feketesége lassanként ezüstös szürkébe ment át. A magas fenyőtörzsek újra egyenként különváltak az egészből s a fekete árnyékuk átnyúlt a füves tisztáson.

- Ha úgy tetszik, induljunk.

A fák közt kissé sötét volt az út, de ahogy elértük a sziklaszorost s az erdő ritkult, féhéren világított előttünk az ösvény. Messziről a magasból még hallottuk az utánunk küldött juhújj kiáltásokat, aztán a kanyarulatok elnyelték a hangokat. A kiáltzó sziklacsúcsok acélosan csillogtak a holdfényben s a törmelékes lejtők közé ékelt fenyőcsoportok fantasztikus formákat öltöttek.

Valahonnan a magasból apró kavicsok gurultak. Megfogtam a hölgyek kezét és csak a szememmel intettem, hogy csendesek legyenek. Kiugró szikla alatt, sötét helyen álltunk és figyeltünk. Hosszabb csend következett, majd újra gördültek a kövek a patakon túli hegyoldalon. Egyszerre fiatal, karcsú őzbak vált ki az ezüstös félhomályból. Fától-fához óvatosan ereszkedett lefelé. Meg-megállt s fejét magasra tartva figyelt. Most elérte a völgy fenekét, hosszasan körülnézett, majd kényelmesen a patakhoz lépdelt és szürcsölni kezdte a vizet.

Mozdult-e valamelyikünk, vagy megérezte a szagunkat nem tudom, de hirtelen felkapta a fejét, egy ideig mereven bámult felénk, aztán egy gyors fordulat, pár ugrás és már el is tűnt a völgyön lefelé.

A csúsztató végén, az alsó letörésnél, egy kiugró sziklán megálltunk utolsót pihenni. Felhallatszott hozzánk az esti harangszó, lágyan, békésen. Ha jól figyeltünk, már a folyó zúgását is ki lehetett venni. A völgy, mint gömbölyű fenekű teknő kiterült alattunk s az itt-ott pislogó fények, mintha János bogárcák lettek volna. Aztán elértük a hegyi tanyákat s a kocsúton poroszkáltunk lefelé. Már a kertes villák között jártunk, mikor a hölgyek megálltak egy ház előtt.

Sötét fenyőcsoportok között kényelmes, öreg villa állt. A széles, nagy ablakok ki voltak tárva s valaki bent zongorázott. Nem tudom mi volt az amit játszott, de nagyon-nagyon finoman szóltak a hangok. Mintha sok kis csengettyű csilingelt volna fel-alá, egyszer magasan, egész vékonyan, majd gyors futammal alászállva. Mintha mindig visszatért volna egy egyszerű kis dallamra s abból kiindulva kalandozott volna messze-messze, hogy újra visszatérjen.

Olyan álomszerű volt az egész, ahogy ott álltunk és letekintettünk a holdvilágos csendes piacterre, hogy engem is megfogott. A templom és a városháza öreg tornya fekete sávot vetett a téren át. A piactér árkaóos házai csendben szunyókáltak az ezüstös holdfényben s a kítárt ablakból finoman, csilingelve, meseszerűen szálltak a hangok.

Egy fenyőágon kis mókus himbálódzott. Bozontos, hosszú farkát erre-arra lóbálta, mintha a taktust követné. A terasz lépcsőjén kis fehér cica figyelt s fejének mozgásával követte a mókus himbálódzását. Valahogy úgy festett, mintha egy régi zenélőóra szólna s apró, mozgó kis figurák kimért táncukat lejtették.

- Mozart - szólt az idősebbik hölgy, a másik a fejével intett.

Sokáig álltunk ott szótlanul.

Kopp! Egy öreg toboz lehullt a fenyőről. A kis mókus ijedten átveti magát egy másik ágra és eltűnik. A cica csalódottan miákol egyet, belülről beszéd hallatszik, a zene elhallgat.

- Menjünk.

A városháza előtt fogat várt. Ohó, hiszen ez egy udvari fogat a kastélyból! A kocsis és a libériás inas mereven tisztelnek. Állók és bámulók.

- Fritz, - nagyon, nagyon jól éreztük magunkat, köszönjük a vezetést, nagyon meg voltunk elégedve - így a fiatalabb hölgy. Aztán kezet nyújtottak és elhajtattak.

- De hiszen ez - szentséges Isten! Ezt én ismerem! Nem, az nem lehet!

Mint egy örült szaladtam a messze porzó fogat után. Negyedóra alatt fenn voltam a kastélynál. A nagy rácsos kapu zárva.

- Halló! - kiáltok be a portásnak.

- Mi az? - mordul ki a fülkéből.

- Mondja ember, itt van a császárné?

- Mi az? Mit akar? Jó lesz, ha elkotródik.

A fülkéből két csendőr jött elő.

- Odébb atyafi, odébb!

Végem van! Most már biztos, hogy itt van! Hogy én nem ismertem meg! Hiszen a képe ott lóg nálam a falon. És ennek mondom én, hogy a feleségemnek is van olyan szép haja, mint az övé. Hát ezért mondta a polgármester, hogy nagyon vigyázzak. Ajjaj, hát miket is mondtam ezeknek? És a fiúk ott fenn előttük csipkedték a Rézit. Hogy dirigáltam én ezeket, de mindennek a polgármester az oka, miért nem szólt.

Nahát, akkor éjjel sem aludtam sokat. Az asszonynak nem is szóltam, csak magamban spekuláltam és forgolódtam. Hogy én hogy bántam ezekkel! Most mi lesz? Reggel ki sem mozdultam, s délben tényleg már hívtak is a városházára. Most kezdődik! Az asszony csodálkozva nézett, mikor mondtam, hogy ha nem jönnek haza, hát vigyázzon a házra.

- Mi van veled Fritz? Mit csináltál?

Nem is válaszoltam, csak kiballagtam. A városházán a kapuban ott a két csendőr. Ezek már rám várnak! Hát Isten neki, legyen ahogy lenni kell!

A polgármester komolyan fogadott. El kellett mondanom mindent töviről hegyire.

- Jól van Fritz - mosolygott - semmi baj. Ide nézz, az a magasabbik hölgy küldi ezt neked.

Kihúzza a fiókját, kivesz egy kupertát, benne tíz arany.

- Most már tudod kit vezettél! Az egyik udvarhölgye kísérte, a kis Schepf grófné. Mikor tegnapelőtt letelefonáltak nekem, azt mondták senkinek egy szóval sem szabad említeni a dolgot. Két turista hölgy és kész. Ma, ahogy átküldték ezt a levelet, üzenték, hogy nagyon meg voltak elégedve veled. Gratulálok Fritz!

Kezet fog. Én nem is igen tudok szólni, csak kibillenek az ajtón. Ballagok az utcán, nem is tudom hová. Megyek, megyek, egyszer csak ott állok a kastély kapuja előtt. Persze ide akartam jönni, hát meg kell köszönnöm neki. A kapu nyitva, a portás fel és alá sétál. Elmondom neki a dolgot úgy, amint történt és hogy be akarok menni.

- Tíz aranyat kapott! Na, maga szerencsés ember, hát örüljön neki. Hogy be akar menni, hát menjen, bemehet, de már nincs itt senki. Délelőtt elutaztak...

Harminc éve van nálam ez az arany. Bizony a többi kilenc elúszott. Erre is szükség lett volna már néhányszor, de ezt nem adom. Ez velem marad.

Nem járt aztán soha többé a kastélyban, pedig vártam mindig mikor húzzák fel a zászlót a toronyra. Egyszer aztán fekete lobogót húztak fel. Ott álltam a vasúti töltésnél levetett kalappal, mikor holtan hazahozták s eszembe jutott a mi gyönyörű napunk.

Igen, ez az arany velem marad. A legelső asszonytól kaptam, a legszebb túrán...

...

Hová lettél legszebb császárné? Merre vagy öreg barátom Fritz? Egyedül ülök a Saskő ormán és bámulom a völgyet. A messze országúton látom a döcögő ekhós szekeret, amint lassan halad a végtelen felé. A bakon két öreg bóbiskol. Az Idő, meg a Sors. Ők ráérnek. Minden és mindenki hozzájuk kerül s ők felszednek mindent, amit az élet elejt.

Vajon merre van az az utolsó arany? Vajon hová került a legszebb emlék?

Amíg tíz volt, addig csak egy összeget jelentett. Azután jött valami betegség, elvitt egyet a doktor, meg a patika. Mit lehet tenni? Jó, hogy volt. Majd javítani kellett a tetőt, vagy megdöglött egy tehén, vagy a gyereknek kellett az iskolába, vagy mit tudom én, szóval szépen egymás után elfogytak. És maradt az utolsó. Másnak, csak olyan arany, mint a többi, de Fritznek annál sokkal de sokkal többet ért. Mert nem csak az összeget képviseli, sőt így nem is jelent semmit, mert úgysem válna meg tőle soha. Nem, nem az arany adja már az értékét, hanem az emlék. Emlék lett éppen úgy, mint sok más holmi, ami értékben nem jelent semmit s nekünk mégis kedves s nem válnánk meg tőle semmi pénzért. Emlék, mint a barnára szítt pipa, mint a keménytáblás noteszkönyv, amibe az urak beírták hogyan voltak megelégedve a vezetővel, pár öreg névjegy, tépett gitárszalag, - miegymás.

Nem láttam még embert, aki ne gyűjtötte volna az ilyen apró lim-lomot. Nyissátok csak ki a szekrényeteket, vagy húzzátok ki a fiókokat, majd meglátjátok, hogy öreg skatulyákban mennyi minden van összegyűjtve, ami idegennek csak szemét, de mi évről évre szeretettel rakosgatjuk őket.

Az emlékek mindig gyűlnek. Minden év meghozza a maga darabjait. Eleinte nem is igen ügyelünk rájuk. Kell, hogy egy bizonyos idő elteljen, amíg észrevesszük. Jé, milyen kedves, hogy ez meg van, na ezt elteszem.

Csakhowy van egy nagy bibi. Minél több holmit, emléket, vagy mondjuk tapasztalatot gyűjt az ember, annál több év telik el. Módunkra, tapasztalatunkra, emlékeinkre büszkék vagyunk és észre sem vesszük, hogy értékük nem reális.

A legnagyobb értéknek, a fiatalságnak nincsenek emlékei. Mód, vagyon, tapasztalat - ugyan mi ez? Fiatalság, egészség, élet - ezek az értékek s akárhogy spórolunk velük mindig csak fogynak.

Fiatalság! A boldog, tapasztalatlan, meggondolatlan fiatalság nem néz se jobbra, se balra és nem gyűjt emlékeket. Százszor elesik, megüti magát, de kacagva felkel, észre sem veszi és szalad tovább.

De egyszer csak észre vesszük, hogy az élet ütései hosszabb ideig tartanak, a sebek mintha nehezebben gyógyulnának s a szívből jövő gondtalan kacagás mintha mindig ritkább lenne...

A napsugár észrevétlenül homályos felhőkárpit mögé húzódik. Mintha valami sötétség közeledne...

Mi ez? Fritz nézd! Halló, hol vagy? Fritz! Vihar jön, vagy mi ez?

Sötét felhőgomolyag hömpölyög a csúcsokról lefelé. A Nap sápadtan menekül a tépett felhőfoszlányok mögé. Lenn a völgy nehéz párákba burkolózott, a szél suhogva tör elő s az öreg fenyők nyögve sírnak. A csúcsok egy-egy pillanatra vakító fényben tündökölnak a lecsapó villámok nyomán. Mindent megrázó dörgés hullámszik hegyhátról hegyhátra s a körül kavargó viharfelhők mintha összecsapni készülnének felettem.

Rövid pillanatokra lelátni itt-ott a felhők között a völgybe. A száguldó szél - az idő - pillanatról pillanatra változtatja a képeket. Egy percre feltűnik a bujkáló Nap, a feltépett felhők alatt a szentkristófi kastély, egy királynéként trónoló fenyő, amint villámsújtva lesza-kad, egy távoli havas csúcs álomképe, a hegyoldalban kapaszkodó vonat, - mind-mind csak egy pillanatra. Mint a rohanó élet száguldanak a gomolygó felhők. Felvillannak egy-egy futó pillanatra egyes emlékek, képek, állomások, de hajrá, tovább, megállni nem lehet. Rohan minden és a nagy feketeség egyre nő. Lassan mindent beborít és jön, jön feltartóztathatatlanul.

Fritz! Hová lettél? Hé ember, emberek segítség!

Hát nincs itt senki? Hát mindent elnyelt már a sötétség? Most mindennek vége? Nem, nem! Még ne, jaj csak most ne, még korán van. Hát senki sem segít? Hát mindenki csak magával törődik?

Az ekhós szekér dübörögve vágat a felhők között. A két öreg ősz haját lobogva tépi a szél. A halál száguld a hegyek között! Ide ér? Most, vagy később? És hogyan?

Verejtékes, lázas éjszakák, gyűrt forró párnák, tépő szaggató fájdalmak, vagy lassú sorvadás, béna tagok, folyton terjedő sebek? Dadogó nyelvű, bénult agy, vagy hörgő tüdő? Mi jön? Miért így? Ha lennie kell, miért nem egyszerre?

Most? Nem, nem! Csak most ne!

Menekülni! Nem bírok? Kiáltani, nem bírok!

Már érzem, jaj már érzem a borzasztó nyomást a mellemen. A nehéz, agyagos, sáros föld lenyom, nem bírok mozdulni. Ó, rettenetes teher ez itt a mellemen, nem bírom, jaj nem bírom! A bordáimat benyomja a föld. Nem bírok kiáltani, az agyagos föld a számba ömlik. Fulladok! És a kezem! A kezem milyen vékony és a lábam feje már csak meztelen csont, a porcogók szétesnek. Ó, a hajam, hová lett a hajam? Az orcámon érzem, már nincs hús, a szemem helye üres és a fogak vicsorítanak. A deszka korhad, szétesik s a föld rágja, örli, marja minden tagomat.

Segítség! Hát nincs kiút? Hát muszáj? Ne, ne csak most ne, még egy kicsit, csak még egy nagyon kicsit akarok élni. De hát miért én, miért nem a többi? Mind, mind, nem bánom, akárki, csak én, csak én ne! Jaj, ez a rettenetes földtömeg. A saját síromban fekszem és nem bírok mozdulni. Ki, ki innen, ez nem lehet! Emberek, segítség! Hát ki ad tanácsot, vigaszt, vagy megnyugvást? A völgyből felhallatszó harangszó talán? Hiszen ijedtükben rángatják azok is a kötelet, hogy a vész elmúljon felőlük!

Hová, hová ragad ez a nagy sötétség? A vihar zúg, minden morajlik az állandó dörgéstől. Villámok ostromolják a sziklákat, a fenyők recsegve törnek, a zápor suhogva ömlik s az áradt patakok feszegetik a köveket. Már nem látni semmit.

Ahogy a kiugró sziklán lapulva, tapogatva kapaszkodom a kövekhez, kis mohákat ér a kezem a repedésekben. Apró mohák, zsurlók, kis páfrányok meghúzódva a nagy mindenség tomboló viharában, milyen nyugodtan, milyen biztonságban, milyen csendes türelemmel álljátok ti a vészt! Jöttök, vagy mentek, szaporodtok, vagy pusztultok, ki tudja? Mindentől függetlenül éltek, mettől-meddig, ki tudja? Honnan jöttök és hová mentek, ki tudja? Édes kis barátaim, mit éreztek, mit hisztek?

Csak most, hogy hozzátok lapulva függök a kövön, csak most, közelebből nézve látom roppant birodalmatokat. Hiszen ti mind barátaim vagytok! Dús mohatelepek, kövirózsák, végtelenbe nyúló örökzöld folyondárok, páfrány ligetecskék, pelyhes kökörücsinek és ti finom, mindent beborító, vékony kis fűszálacskák. Micsoda birodalom van itt, közvetlenül a föld színén. Ezernyi hangya, szöcske, bogárka él, bujkál, barangol rejtett kertjeitekben.

Finom gyökérszálaikot közt csepről csepre szívódva gyűlik a kis forrás vize, hogy egy erősebb hajlatban kibuggyanjon öletekből. Ti véditek, takargatjátok, ápoljátok a fákról lehulló magot, hogy az csírázhasson, fejlődhessen növekedhessen. Belőletek sarjadzik a magasba szökő, hegyoldalakat beborító szálerdő tehát és belőletek sarjadzanak a csörgedező vizek. Ti vagytok az élet!

És hozzátok hull le az elszáradt levél! Lassan, csendesen, a szélben himbálódzva teszi meg az útját. Elbújik meghalni közétek a száraz levélke. És jön a másik, harmadik. Jön az avar, jön a hó. De ha tavasszal újra felemelitek zöldellő fejecskéiteket, hol vannak a száraz levelek?

Keresem, kutatom a puha földet a kis fűszálak tövében. Itt jó vastagon feküdt az avar, hová lett? Televény humusz minden, de itt ott száraz kis kocsányok maradéka. Igen, itt is mintha apró porladó csontocskák hevernének a földben.

Hát ugyan az? Hát ez a birodalom sem más? Tényleg, ez a száraz kis fűszál nem ébredt fel a tavaszi napon, más nőtt helyette, más emeli fel zöldellő fejét. Az az inda is ott, elszáradt s más folyondár kúszik a sziklán, mint tavaly. Tehát ti is jöttök s mentek? Hiszen akkor együtt megünnököztük!

Parányi kis mohák s mi emberek, a teremtés koronái együtt haladunk. Parányi kis ember a nagy világban s parányi kis világ a nagy mindenségben, mind-mind változunk, alakulunk. Kis páfrányok, mohák, kökörösinek, kis barátaim, hiszen mi együtt leszünk!

Mintha már nem is lenne olyan nehéz a föld. Mintha borzasztó fáradt lennék egy hosszú út után s csak csendesesen fekszem és pihenek. Pihenek s szinte jól esik. A föld? Hiszen ismerem! Kis virágok nyílnak ott fenn s finom hajszálgökökkel kapaszkodnak belém. Bogárcák mászkálnak ezer fűszál között, méhecskék döngicsélnek s a szellő halkán suttog. Távolról, nagyon-nagyon távolról hallok az élet zsongását! Egy nagy város, egy nagy világ lüktetését, tülekedését. De én csak pihenek, nem törődöm semmivel. Nem töröm magam többé a kenyérért, nem izgulok, nem reszketek. Pihenek.

Mintha már szűnne a vihar! A nagy fekete felhők mintha már oszladoznának. Villámlik néha még erre-arra, de a dörgés már megkésve felel. A vihar magja elhúzódik. Micsoda pompás illat száll most alulról a fenyvesekből ide a szikla felé. Üdén lélegzik minden. A meglapult kis fűszálak kiegyenesednek, a meghúzódot madárcák vígan trilláznak az ázott gallyakon s a kis bogárcák folytatják sétájukat a fűrengetegben.

Kiss madárcák, fűszálak, bogárcák, apró virágok, lehullott levélké, hányan vagytok, hová mentek? Megyek én is veletek, együtt megyünk. Hiszen kis fűszál vagyok én is a sok millió között. Mint kis bogár mászkálunk a rengetegben, aztán eltűnünk. Eltűnünk mindannyian. Az ég már nem is oly sötét, a vihar már múlik, a nagy dörgések már elültek, a szél már nem üvölt. Csend, nagy csendesség van, csak a kis bogárcák zümmögnek s a kis virágok bólogatnak a szellőben.

Hány fát tördelt ki a vihar, ki tudja?

Fritz, öreg Fritz barátom, ugye így van? Hosszú, viharos évek messzeségéből hallasz-e engem? Onnan a nagy feketeségen túlról értesz-e engem?

Fritz! A viharvert, rongyos kis ködmön jut eszembe! Emlékszel? Mennyit nevettünk, amikor a kis ködmönről meséltem neked, pedig túlél minket! Figyelj Fritz, a kis ködmön újra születik, találkozni fogunk!

A rongyszedő zsidó ekhós szekéréről meséltem akkor neked, ahogy vándorol a somogyi dombok között és viszi, viszi a kis ködmönt, hogy az újra visszatérjen oda, ahonnan elindult.

Fritz! A kis ködmön változik!

...

Persze, hogy ott volt Schökl Fritz, mikor a vagon legurult a töltésen, mert hol nem volt ő ott, ahol valami történt?

A hegyoldalban kúszott a vasútvonal s lejtős töltésen ereszkedett az iparvágány le a gyárkapuhoz. Már nem tudom csúszós volt-e a pálya, rossz volt-e a fék, vagy a tolómozdony lökött-e túl nagyot a kocsin, elég az hozzá, hogy nekilódult a vagon, gurult, gurult a lejtőn lefelé és nem lehetett megállítani. Szaladt a kocsí végig az utcán, át a gyárkapun, az emberek utána. A kazánház előtt nagyot csattant a pufferen, ugrott egyet, neki a falnak, aztán felborult. A magasra halmozott rongybálák szerte gurultak, szétszakadtak.

Fritz hosszú lábával szaladt végig az utcán a kocsí után. Persze, neki látni kell mi történik. Körül sereglettük a felborult vagon, a szétesett bálákat.

Rongyok, piszkos vászondarabok, ruhafoszlányok. Szép dáma nehéz selyem estélyi ruhája. Ó, csillogó ékszerek, szép vállak, frakkos urak, bársony székek, pohárcsengés, zene. Vagy talán még feljebb? Talán még magasabbról jössz? Talán büszke, királynői palást voltál?... Mellette véres rongycafat, a sarki koldus gennyes sebét takarta. - Öreg anyóka színes fejkendője, ugyan kinek kell? Isten nyugosztalja szegényt, a vacakot majd eladjuk...

Zsákszövet. Mi volt benne? Távol-keleten izzadó kulik cipelték-e a teabálákat, vagy kávé, illatos fűszer, só, nem lehet tudni. - Tépett vitorlavászon darab. Öreg bárka, amit a szelek

szárnyán duzzadva hajtott, révbe futott-e vagy zátonyra? - Ki hordott téged, öreg gyapjúkabát és hol legelt a nyáj, ahonnan kerültél? - Te kusza kóc és spárgahalom, hány kéz bogozott benneteket türelemmel, vagy izgatottan? - Finom vászon, vatta, öreg nyakkendő, kötél, szövet, csipke, posztó, függöny, rongy és rongy. - Hát mind együtt vagytok? Lenvászon és juta, gyapjú és gyapot. Most azt hiszitek, hogy egyformák vagytok?

Dehogy! Majd jön egy öreg néni, letelepszik egy sámlira és szétszed benneteket. Ez vászon, - ez ide kerül, ez kattun, - ez ide, ahá ez gyapjú, ezt emide rakjuk. Hej, öreg rongyok, nem vagytok ti még most sem egyformák. Majd szép fehér papirosív lesz belőletek, de a rangosztály ott is megmarad ám.

Ezekből papirospénzt csinálunk, meg gazdag bankárok kézzel merített váltóit, érték-papírokat és törekvő fiatalembereknek diplomát. Azokból báli meghívók lesznek, szerelmes levelek, eljegyzési kártyák. Erre a mérnökök fognak rajzolni, amazok meg jók lesznek konceptusnak. Így kell mindig szépen osztályozni a dolgokat, annak rendje és módja szerint, mert nagy különbség ám az, hogy ki hol született.

De megálljunk csak! A nehéz selyemdarab megakad a néni kezében. Talán egy pillanatra szeretettel megsimogatja a szemével a drága anyagot, - aztán félredobja. A fényes selyem nem kell, nem jó semmire, nem alkalmas arra, hogy újra szülessen. A daróc az más, abból lehet még faragni valamit, de a selyem már kiélte önmagát. A selyem, a fény - elenyészik, a durva posztó túléli gazdáját és újraszületik. Melyik erősebb?

Hej Fritz, nézd ezt a kis ködmönt. Még most is takaros. Az alja rojtos, könyöke már nem igen van, a nyaka vedlett, de még mindig elég jóképű darab. Hopp, itt van valami a zsebében. Ni, koszos cédula. Irkafüzetből kitépve. Nagy József I.a. Somogyfalu. Somogy-országból jöttél vedlett kis ködmön? Hallom a tilinkó hangját, amint a falun végigdöcög a rongyszedő ekhós szekere. Rongyos kis ködmön, mi van mögötted?

Fritz, hallod a tilinkót? Figyelj, a kis ködmön mesél.

...

Rozoga ekhós szekér döcög lassan a somogyi dombok közt. A két gebe hol poroszkál, hol meg-megáll szuszogni, legyet hajtani. A bakon őszülő magyar, lógó bajuszos, szundikál. Mellette szakállas zsidó piszkos cédulákat számolgat. Az egyik kerék minden fordultnál fájdalmasan nyikorog.

A szekérben az ekhó alatt ládákban, kosarakban porcelánedény. Rongykötegek. Kívül, a ponyvára körülaggatva bögrék, lábosok, sziták, miegymás. A saroglyában nagy batyukban rongyok, tetejükbe köteg széna dobva. A kocsilánc lelóg és hosszú kígyózó vonalat húz a porban a szekér után.

A Nap nyugodni készül. Az árnyak megnyúlnak s a döcögő szekér finom porát magasan táncoltatja az alkonyi szellő.

A somogyi dombok már elnyelték a falu tornyát. Egy-egy emelkedésen áthaladva felfelvillan a Balaton világos csíkja. Az útmenti fák megnyúlt árnyékai elnyelik a döcögő szekeret. Még hallani néha a kenetlen kerék nyikorgását, még látni néha, amint a szél kis porfelhőket táncoltat, - aztán elvész minden az alkonyatban.

A faluban szól a harang, füstölnek a kis kémények. A hazatérő konda kicsinyei visongva rohannak rőfögő anyjuk után végig az utcán. A csorda már előbb megjött és elszéledt. Még látni néhol egy-egy tehenet az udvarokban a vályúnál. Visszafordított fejjel bámul a semmibe és mozgó állkapcsából csorog a víz. A falut por és füst finom felhője üli meg.

Nagyék portáján nyitva a pitvarajtó. A Jóska gyerek a küszöbön ül, kezében cifra bögre. A rőzse lángja kivilágít a konyhából a sötétedő udvarra. A felvég felől a hazatérő aratók énekét hozza a szél.

Nagyné ellátta a tehenet. Most előre kerül, kézen fogja a Jóskát és kiülnek a kapu elé a padkára.

- Jó, hogy jön Juli néni! Nézze már mi van a Jóskának a!

- Hej lelkem, de gyönyörű bögréd van, hát hol szerezted?

- Mondjad már no Juli néninek, te haszontalan. Hiszen meg sem igen érdeveled, hogy eltörted a múltkor azt a szép kékpettyest. Persze, ha kérdeznek, megkukulsz. Bezzeg jár a szád egész nap hiába. Most vettem az előbb. Itt volt a rongyszedő zsidó, tőle szereztem.

- Aztán mit adtál érte?

- Muszáj volt már ezt a bögrét vennem, hogy a múltkor odacsapta ez a mamlasz az ól széléhez a másikat, mert a kotlós megkergette. Nem is tudom mi lesz ebből a gyerekből. Uram Fia, idestova már hét éves és még elszalad a kotlóstól! Tudod-e, hogy az apád négy éves korában már kijárt az aratókhoz az ebédeld? Te anyámasszony, te!

- Mondom kellett egy bögre, hát éppen jól jött a zsidó a tilinkóval. Kiválasztottam ezt, mert volt egy pár szép, de ez volt a legszebb. Szépen hasas, meg arany stráfja is van. Nézd te taknyos, milyen szép ez az angyalfej itt. Nem is érdemel ilyen bögrét egy ilyen haszontalan kölyök.

- Itt volt a gyerekeknek az öreg kis ködmöne, akit még az uram régi gúnyájából csináltunk. Azt hozta haza tizenhétben, valami taliántól szerezte. Uram Fia, hogy nézett ki az az ember, nem is szeretek rá gondolni. Hiszen maga is látta Juli néni, hát minek mondom.

- Éppen úgy estefelé volt, csak hogy akkor már benn jártunk a szüretben. Szent Szűz Anyám, de nagy bajban voltam. Már mindenki megjött, a Juhászék Jóskája már harmadnapja itthon volt. A Kovács Pista, a Német Gyuri, mind-mind megjöttek, csak az én emberem nem. Szaladgáltam ide-oda, mind a vállát vonta. Hiszen láttam Jóskát - azt mondja a Kerekes, - de már az meg van három hete is. Meg volt egészséggel, csak a spanyol megszítta egy kicsit. Szűz Anyám, odaveszett már az az ember! A Muszkánk is hazament már, azt itt álltam a szüretben egyedül. Azt sem tudtam, hol a fejem. Szép hízó volt akkor - mert hogy egyedül voltam nem igen mertem többet vállalni, meg nem is igen volt érdemes, úgyis elvitték volna. Aztán, hogy este megjött, éppen bezártam az ólat, fordulok vissza mikor látom, hogy áll valaki a kapuban. Sok rossz ember járt akkoriban, meg egyedül is voltam, a szegény Péterke még kicsi volt akkor, tán éppen akkora, mint ez most. Isten nyugosztalja szegényt, annak sem kellett volna elpusztulnia szegénynek, ha be nem viszik a városi kórházba. De, hát tudja az hogy van Juli néni, háborút járt ember mindent tud, sokat látott, - hát aszongya igaza van a doktor úrnak, be kell vinni a kórházba. Én csak sírtam, de hiába. Bevittük - nem is hoztuk többet haza. Én szegény Péterkém, nem is láttalak soha többé, csak kiterítve. Pedig milyen tyúklevest főztem, meg gyenge téstát, mint a harmat, a tejnek a fölét, meg a savót. Azt szerette a lelkem. Ha kapott egy fél bögre savót egy darab kenyérrel, csöndben volt az egész este, nem úgy mint ez e, ennek sose volna elég semmi.

Mondtam, szegény Péterkém is kicsi volt még akkor, senki férfinép a háznál, hát csak kiáltok jó hangosan.

- Mit akar kend, hé?

Nevet csak az az ember, aztán azt mondja.

- Na, a gyönyörűségét ennek a világnak, hát már odahaza sem kellek senkinek?

- Szűz Anyám - mondom - hisz ez a Jóska! De hiszen szakálla volt, mint a bakternek, hát ki a fene ismerte volna meg.

Na hiszen, volt is lőtás-futás akkor este. Talán emlékszik Juli néni arra a nagy, fekete kakasomra, akinek az a szép vörös taréja volt. Azt vágtam le hamarjában az embernek. Bizony jó éjjelre járt, mire megfőtt, de, hát volt úgyis elég beszélni való.

- Előkotor akkor a Jóska a rukzsákjából egy fájtos talián ködmönt. Nem afféle csalánosat, amilyen a mieinknek volt, hanem olyan békebeli mundért. Hordta is jó három évig, aztán, hogy az ujja elhagyta, a kis Jóskának csináltam ködmönkét belőle. Az akkor volt,

amikor a Péteréknél kigyulladt a szérű. Tudom, mert éppen aznap volt itt a Péterné, hogy aszongya adjam vissza már a masinát, merthogy a János fia oskolába készül a városba, hát nagy varrás lesz.

- Hiszen jó - mondom -, ha éppen olyan sürgős, küldöm még ma este. Pedig úgyis tudtam, hogy a felvégi Upor Andrásnénak ígérte. Azt is tudtam, hogy miért, de hát ne szólj szám, nem fáj fejem. Mert azt hiszi Juli néni, én nem tudom, hogy a Szabóék milyen jóban voltak akkor a jegyzőékkel, a Péteréknek meg éppen akkor volt az a dohányos ügyük. Pedig nekem is még aznap kellett volna csak a masina, de hát mondom, jó ha hazaküldöm. Éppen jött a bolond Pista. Hallod-e - szólok - itt ez a masina, rakd fel a taligára és vidd el a Péterékhez. Aztán éppen aznap kigyulladt a szérűjük. Én azért igen sajnáltam őket, de hát maradt ott még elég. Azt sem mondom, amit az öreg Nagyné, hogy a biztosítás miatt volt, mert mér mondjak rosszat, mikor nincs semmi okom. Ha kell a masinájuk, - hát vigyék. Az övék, - hát használják. Elkészültem én úgyis. Akkor varrtam a kisködmönt, akit ma eladtam.

- Nézi a zsidó kívül, belül. Hát mit gondol mi ez? Ez egy hadiszöveget, egy csalán, egy vacak.

- Na már ilyet ne mondjon! Nem csalán ez hé! Ezt még az uram hozta a taliánoktól. Hogy egy ilyen ködmön ne érne meg egy vacak cserépbögrét?

Az nem cserép, - aszongya - az egy finom porcelán, akire kézzel van festve az arany.

- Ilyen bögre? Harminc fillér volt a múltkor a szőládi búcsúban, még a nevét is belerajzolták hozzá.

- Adjon még rá valamit - mondja a zsidó -, aztán vigye a bögrét.

Hát mit adjak még rá? Volt az uramnak egy pár öreg csizmája. Igaz, leginkább már csak a szára volt meg, de még az majdnem új volt. Most hét éve, hogy a Jóska gyereket vártam, átmentünk Kilitibe kocsival a vásárra. A rosseb azt a kaposi susztert, aki ott a városon becsapott. Az úgy volt, hogy már régen kellett volna az uramnak téli lábravaló. Azt úgy terveztük, hogy a kilitii vásáron szétnézzünk. Jó hajnaltájban befogtunk és...

...

...Az aratók hazatérnek. A kis ablakokban mécsek gyúlnak, a konyhákban lángol a rőzse és a falura ráfekszik a nagy csend.

Rozzant ekhós szekér döcög lassan a somogyi dombok között s az erdő mögül vörösen kél fel a telehold.

A házak falára groteszk figurákat rajzolnak a holdvilágban az udvarok gyümölcsfái. Az esti szellőt alig érezni, de az öreg körtefa egyik levele mintha magától mozogna, folyton himbálódzik. Az istállóban nagyot fúj egy-egy tehén, azután tovább ropogatja a jászolba halmozott szénát. Itt-ott vakkant egy kutya s a szomszéd rögtön rámordul. Az ólban rőffent egyet az öreg koca, ahogy a másik oldalára fordul. Egy felriadt tyúk kárál a ketrecben, míg újra elhelyezkedik. A kocsma felől cincogást hallani néha, de a sok elmosódott hang mind egybefolyik s a falu nagy csendjét nem zavarja semmi.

A berekben a békák kara szól s az öreg fűzfák bólongatnak hozzá. A kis ablakok sorra elsötétednek s a csendes utca porában csak a sok lábnyom mutatja az elmúlt nap életét, sürgését.

A Balaton fövényes partján halkan csobbannak az apró hullámok. Zizegve, bizseregve törik meg a kis hullámfodor a bársonyos homokon. Ezernyi tücsök ujjongó dalától hangos a holdvilágos part. A zalai oldal elszórt fényei mintha folytatásai lennének a csillagos égne. A Hold lassan emelkedik s az ezüstös félhomályból előbukkan Tihany és Badacsony. Pásztortűz gyúl szemben a hegyen s fénye mint hosszú rezgő felkiáltójel nyúlik át a csendes vízen.

Evezők csobbánását hallani, de csónak nem látható. Valahol halászok vonulnak a vízen. Dal kél a láthatatlan csónakból. Vontatott, bús magyar ének száll a vízen át.

...Suttog a parti nádas, csobogó hullámra zizeg a parti fővény, ezernyi tücsök ciripel, a békák kara szól s az öreg fűzfák némán bólogatnak hozzá. Holdvilágos, gyönyörű nyári éjszaka van...

Rozoga ekhós szekér dörög lassan a holdvilágos éjszakában. A bakon két öreg bóbiskol előre-hátra, a döccenők szerint.

Az idő ekhós szekere lassan dörög a csendes nyári éjszakában. Mindig messzebről hallani a kenetlen kerék nyikorgását s a szekeret lassan elnyeli az út menti fák árnyéka, aztán csend.

Csak ezernyi tücsök ciripel, körül mindenütt.

...

Majdan egyszer, egy teliholdas nyári éjjelen végiglopódzunk öreg Fritz, mi ketten a falun. A kis házakban mindenki alszik, de minket úgysem láthatnának, mert mi már láthatatlanok leszünk. Legfeljebb egy-egy kuvasz fog ijedten vonítani a Hold felé.

Látod, az ott a jegyző háza, oda besurranunk. Ez a nagy szoba, itt az iroda. A Hold besüt az ablakon, világos van. A falon öreg képek. Nézd, Fritz! Ott, ismered? A Nap fakóra szíttá, a füst feketére ette, de az arc mintha világítana a holdfényben. Ismered azt a gyönyörű asszonyt a nagy hajkoronával? Látod, akik itt élnek, talán már azt sem tudják ki az. Valami régi királyné...

Az asztalon kiterített nagy könyv. Nézd meg Fritz, ez is régi ismerős! Nézz át a lapokon is, ahol a Hold süt. Ismered, látod, ugye? Tudod mi ez? A kis ködmön! A kis ködmön szálai, rostjai visszakerültek a kis somogyi faluba!

És nézd a nyitott lapot, a tinta még friss, ma írták. Ott áll fenn a rubrikában nyomtatva: a házassulandók neve.

És itt nézd mi áll? Nagy József és Kis Mariska. Látod, itt vagyunk együtt, mi régiek a kis ködmön és mi újak a kis ködmön változatai. Minden változik, vagy minden újra születik?...

...

Újra fenn ülök a Saskő ormán a régi helyemen. Kényelmesen elhelyezkedek a fotelszerűen kimélyült sziklán, mint régente és bámulom a völgyet.

Alig változott valami a hosszú évek folyamán. Mintha a völgyben pár házzal több lenne, mintha a hegyek oldalán az irtások megnöttek volna. De nem, csak a régi fenyők dőltek ki és a helyükben fiatal fák nőttek. Egyebekben nemigen látni a völgyben az idő múlását...

LEVÉL

Még van pár fehér lapom.

Azt a levelet meg kell írnom! Már régen, igen - már nagyon régen meg akarom írni azt a levelet. Valahányszor fehér papírlap fekszik előttem, mindig felvillan agyamban a levél.

A papiros biztat, a papiros diktál. A fehér ív annyit mesél. Betűk, szavak, mondatok, sorok kapcsolódnak egymásba. Csak az a baj, hogy nehéz megrögzíteni őket. Ha az ember a diktált sorokat leírja és aztán elolvassa, - már nem olyan szépek. Valahogy a színüket veszítik. Fakók lesznek és csak a szép fehér ívet csúfítják.

A szappanbuborék hártáján olyan szép színek csillognak a napon és mégsem lehet megfogni őket. Ha arcodat a Nap felé fordítod és behunyt szemmel élvezed a fényt, a szemed előtt milyen szép színes karikák táncolnak. Nem tudom, lehet hogy valahol meg van írva e karikák tudományos magyarázata, de ott már a karikák sem színesek. Lehet, hogy egy germán

tudós leírta már a szappanbuborék rögzítésének technikáját, de az már nem szappanbuborék. Ha az ember az egymásba halmozódó képeket lerögzíti, úgy jár mint a lepkefogó, kinek kezében a vergődő állatka gyönyörű, színes hímpora lepereg.

Igen ám, de vannak ügyes lepkefogók, akik értik a dolgukat, azoknak sikerül. Akkor pedig nem a sorokban van a bibi, hanem a kézben. A kézben, amely nem tudja a színeket visszaadni.

Az én lepkéim mind fakók. Gyűjteményemben nincs egy színes darab sem. Olyan, mint egy kezdő iskolásgyerek gyűjteménye. De van egy szép színes lepke itt a kertben! Már sokszor láttam, de megfogni nem tudom. Ügyetlen vagyok. A fehér ív itt előttem annyit mesél és minden mesén keresztül az a szép lepke.

Színes lepkeálom, próbállak megfogni!

Igen, már régen meg akarom írni ezt a levelet. De kinek írjam? Valakinek csak írni kell! Hová küldjem? Valakinek csak címezni kell?

Minek. Úgysem olvassa el senki. Ismerős, rokon barát? Ugyan, hát kit érdekel az én színes lepkém?

Megvan!

Istenem, milyen egyszerű. Anyámnak írok!

Kinek írnám meg ezt a levelet, ha nem az Anyámnak? Ha mindenki vállat von is, vagy elhúzza a száját, az Anyám meg fog érteni. Nem azért, mintha Anyám nem látná az én napkarikáim, szappanbuborékaim és lepkéim szürkeségét. Nem! Azért, mert ő megért engem. Azért, mert megértő csak az Anyám lehet. Igen, Anyámnak írom meg ezt a rég tervezett levelet.

...

Drága Anyám!

A sötéternyős kis petróleum lámpa meghitt fényt vet az asztalra. Az asztalon régi, otthonsozott terítő egyfejű, piros sasokkal. Cserépkorsóban vadvirág. Kis tiroli parasztszoba. Öreg sublót, rajta faragott Mária szobor. Hatalmas szekrény virágos girlanddal, masszív ágyak, gerendás tető. A régi fenyőbútorok jellegzetes szaga.

Az ablak nyitva, a deszkán muskátlicserepek. A félrehúzott piros függöny lassan hullámozik a beáradó szellőn. Szemben a Porcen sötét sziklasziluetttje mögül a lassan világosodó égen készül felkelni a Hold. Minden olyan csendes, olyan békés, olyan szép. Anyám! Minden olyan szép és én olyan boldog vagyok, hogy ujjongani szeretnék, de csitt, csendesen, az asszonykám már alszik. Fáradt az én kis asszonykám. Ó, ha látnád amint megbúvik abban a nagy ágyban, ahogy csendesen pihen az egész napi út után.

Az én asszonyom! Drága Anyám, ha tudnád milyen boldog vagyok! Úgy folynak most egymásba a napok, mint egy gyönyörű mese fejezetei. Az öröm napjai folynak most egymásba. Mesebeli napfényes, kacagó idő, alkonyat, ború és zivatar nélkül. Napok, melyeknek hosszú-hosszú évekre kell világítani és melegíteni. Őszi estéken, ha odakinn csurog az eső, vagy zimankós télben, ha a kályha duruzsol, e kacagó idő emléke tavaszi szellőként fog végigfutni szobámon. Melegíteni, táplálni és világítani fog, ha a baj és a gond felhői gyülekeznek.

Az én asszonyom! Anyám érted, az én asszonyommal vagyok itt, e csendes kis tiroli faluban, s míg ő fáradtan pihen, nekem meg kell, igen nekem most meg kell írnom ezt a levelet Néked. Minden olyan szép itt körülöttem, az este oly csöndes és a kelő Hold fényében a hegyek oly fantasztikusak.

Lehet, hogy túl szentimentális vagyok, de mit bánom én, nekem le kell írnom a boldogságomat s ha senki, Te drága Anyám, Te meg fogsz érteni engem.

A mai nap! Hát igen, banális vagyok, mert boldog vagyok. Legyenek hidegek, ridegek, számítók, egyszerűek, vagy komplikáltak a hétköznapiak. De most ünnep van, most a magamé vagyok, hát legyek banális, ha nekem úgy tetszik. Igen, a mai nap. Napfény - kacagás, patak - kacagás. Minden csupa kacagás, minden csupa trilla. Hegyek, hegyek, ti gyönyörű hegyek - hollárió! Csitt! Csendesen az én asszonyom pihen. Nézd Anyám! Egy drága kis angyal, a legédesebb gyermek pihen ott. Hogy mosolyog álmában, milyen piros a kis pofikája. Milyen fáradt lehet az én kis asszonykám, hiszen nagy utat tettünk. Talán túl sokat is kívántam tőle. Nem, hiszen egész nap vidám volt s a fáradt ember nem kacag. De este a vacsoránál már elcsendesedett a kicsi. Bizony úgy hoztam fel ide. Lógott, lóbálódzott a fejcskéje. Kibontottam a poros kis bakancsokat és elbabuskáztam. Tente baba tente, - kis asszonyka tente. Rozmaringos párna, - nagy dunyha a lábra, - nem megyünk ma bálba, - inkább hajukába. Mondd szépen utánam, - bízzunk Jézuskába, - s álmunk nem lesz kába, - drága asszonykája, legszentebb virága - az egész világba - kinek nincsen párja.

Reggel. Hol van már a reggel? Hegyen-völgyön túljöttünk azóta.

Kis ház a tó partján s az ablakunk kikönyököl a tó fölé. Már hajnalban bekacagott a Nap és felcsiklandozott bennünket.

- Upre pupos, gyere az ablakba, nézd a vizet!

Ezer kis fodor táncol a sötétzöld tavacsán. Körül a hatalmas fenyők benyúlnak a víz fölé s a hegyhátak kiugró sziklái ráncos képüket simítják a tükörben. Tenger kis pisztráng-csemete rajzik az ablak alatt s az átlátszó tiszta víz rejtelmes sziklamélységek képét mutatja. Szemben a völgynyílásban zúgó hegyipatak kalapáló malmot hajt s az öreg fakerék ütemes forgására tajtékzó hullámok tódulnak a csendes vízre, hogy folyton táguló, táncoló, reszkető, elomló gyűrűkben elvesszenek a sima zöld tükörben. A szél hideg, a fák alatt a fűben a dér nyoma látszik, de itt a napon pompásan lehet lustálkodni.

Igen ám, de valahol kakukkol egy óra. Az idő halad s mi út előtt állunk. Brr. A víz hideg, hasító, de finom. Csipisz, ne spriccelj, mert ha én kezdek, nagy visítás lesz.

- Marianne! Halló Fraulein Marianne, jöhet a reggeli. Igen, ide a terasz sarkára, a napra. Komplet, de mennyire komplet. Bravo Marianne, kávé habbal, jöhet. Császárszömlé vajjal, nagyon helyes. Mari-anne, hol a marme-lade? Te csipisz edd meg azt a tojást, mert kikapsz. Víz, víz, kristálytisza víz, nagy pohár, ne sajnáljuk. Kész? Tudod mit, most gyerünk csónakázni.

- Hol a lapát? Itt a lapát. Csücsüti le a végére. Kabát fel, mert hűvös a szél. Gyi, te öreg batár. Hej, talán Noe apánk ezen utazott, de hogy Tell Vilmos idejében megvolt az holt biztos. Ki a közepére! úgy és most lassú forgás a Nap körül. Csipisz, gyere ide mellém, ha mersz. Várj, ide a praclit, ne visíts, hopsz, már itt is vagy és itt is maradsz.

- Nézd az öreg Bachkogel hogy bámul onnan a magasból. Mi az öregúr? Sose láttál még ilyet? Csakazértis, jusztis. Csipisz, ne zörögj, ha meglátják, had lássák!

- Látod, ha ott a két nagy fenyő között felnézel, ott a nagy szikla alatt, ott jön ki a forrás. A Bachkogel másik oldalán meg Salinbad van a híres fürdő. Itt a forrás kis barlangból bugyog ki. Egyszer egy zivatar egy öreg favágóval hozott össze ott fenn. Behúzódtunk a kis barlangba s míg odakint dudált a szél, elmondta hogyan keletkezett a forrás.

Egyszer volt, hol nem volt, valahol északon élt két barát, akik egy szép napon elindultak zarándokútra a szentföldre. Mentek, mentek, mendegéltek, míg egyszer elértek a szomszéd völgybe. Besétáltak a nagy völgykapun és rótták az ösvényt mindig feljebb és feljebb. Egyszer aztán elmaradt az ösvény és egy gyönyörű völgyatlanba kerültek. Körül magas falak, a falakon túl hómezők, - itt a világ vége, nincs tovább. A völgy csodaszép volt és gazdag. Rengeteg málna, szamóca, minden. A sziklafal alól hatalmas forrás buzogott fel s két barát elhatározta, hogy itt maradnak remetének.

Teltek, múltak az évek és lassacskán híre terjedt, hogy él a hegyek között két barát, kik csodálatosan meggyógyítják a betegeket. Egyszer a hofburgi püspök arra vadászott. Űzték,

kergették a fiatal szarvast s az már több nyíltól sebesülve menekült mindig feljebb és feljebb a völgyben. Ahogy a püspök és kísérete felért a völgybe csodálkozva látta, hogy egy gyönyörű vízesés alatt keletkezett tóban két öreg szerzetes fürösztö a sebesült szarvast. Egybevetve a dolgot a mendemondákkal, így derült ki és így lett nyilvános a gyógyító forrás.

Igen ám, de ahogy az ördög észrevette, hogy a beteg emberek mind odacsöndülnek és meggyógyulnak mérges lett ám nagyon, hogy így majd később kerülnek a körme közé. Egy zivataros éjjel aztán nekiment fejével a sziklának, hogy majd lyukat fúr a hegyen át és azon a forrást eltünteti. Fúrta magát mindig beljebb a kőbe, hogy minden csikorgott bele és mázsás kővek gördültek a hegyhátról lefelé. De kemény volt ám a kő s mire a fejét a hegy másik oldalán kidugta, - látod, ott ahol az a nagy letörés van - éppen akkor szólalt meg itt egy házikóban a kakas. Nagyduhösen eltűnt erre az ördög, félmunkát tudott csak végezni. Mert igaz, hogy a fúrt lyukon a víz egy kis része átszivárgott ide, de arra már nem volt ideje, hogy a sókat is elkeverje, így hát a gyógyerő ott maradt. Itt meg ez a csendes kis tó képződött és azért olyan haragos zöld a vize, hogy az ördög nagy mérgére emlékeztessen.

- Itt a vége, fuss el véle!

- Azaz, hogy mi futunk, mert úgy látom itt az autónk. Gyerünk, ne várakoztassuk. Indulás!

- Batyu egy, kettő, minden fel a kocsira. Kabát újra fel, pokróc a térdre. Marianne, Fraulein Marianne, grüss Gott und le-he-be-wo-o-h-l...

Töf-töf, gyerünk. Hajrá! Száguldunk!

Száguldunk. Sziklakapu, szoros, suhogó víz, dörgő falak. Éles kanyarok és recsegő fahidak. Szivárvány színekben permetező vékony vízesés, himbálódzó, letört, öreg fenyő a suhanó ár fölött, tajtékot túró sziklakölöncök a víz közepén.

Száguldunk. Erdő, sötét, rejtelmes. Felrebbenő madár, eliramló mókus, tovasuhanó, bólongató faágak. Mohos sziklacsoportok, pázsitos tisztások, zúgó kis patak, szarvasetető.

Száguldunk. Tágas völgy. Lankásan emelkedő, erdős hegyhátak, felül sziklakoronával. Üdezöld réten apró tehénkérek kolomppal. Frissen kaszált rendek és egymás mellé sorakozó, karóba szúrt szénaboglyák. Faragatlan léckerítések, elszórt házak. Fenn a magasban fehérülő tanyák.

Száguldunk. Falu. zegzugos, szűk utcák. Színes házak. Az ablakokban virág s a házak oldalát aprított tűzifarendek támogatják. Faragott gerendás ereszaljak. Hegyestornyú, bástya-falas templom, körül temető. Az utcán keresztbe áll egy tehén. A kőlépcsőn pufók szőke poronty az orrát túrja. A piactéren örökké csorgó kút, körül mosó asszonyok.

Száguldunk. Kapaszkodó szerpentin. Az oldalban kaszálják a sarjút. Patak zúg apró kis híd alatt s éles kanyarban térünk vissza hozzá. Most újra el, hogy ismét visszatérjünk. Kirakott kőfal és a hajlatban faragott Krisztus. Hervadt virág, öreg térdeplő zsámoly. A völgy tágul és mélyül, ahogy emelkedünk. Rejtett csúcsok ütik fel a fejüket egymás után. Távoli hómezők fénye villan a napon s a kanyarban nagy félkört ír le az egész kép. Kőlavinas letörés, otromba sziklák, erőszakos kéz tépése végig az oldalon. Majd újra erdő.

Száguldunk. Nyereg. Dús pázsit közt felcsillanó pocsolyák. Innen szivárog a forrás jobbra és balra. Elszórt facsoportok, szénégető gunyhó, kecskenyáj. A hosszú hegyoldalon lankás egyenesen ereszkedik az út alá.

- Száguldunk! Kicsikém ne félj, gyere bújj ide hozzám. Rohanunk. A szél vág, fák, bokrok suhannak tova.

- Nézd az egész völgy itt fekszik alattunk s mi száguldunk ezernyi képen keresztül. Minden percben más képek, völgyek, faluk, tisztások, színek, illatok, zúgó víz, erdő, szikla, kék ég és ragyogó napsugár. És ez mind nekünk kettőnknek van. Azért oly szép minden, hogy mi örüljünk neki. Én vagyok a király és te vagy a királyné. Íme - bemutatom neked országot! Mindenki neked hódol, a fű, a virág, a forrás, az erdő. Bókoljatok, itt a királyné! Látod,

ott az a kis borjú hogy bámul? Bizonyára meg van illetődve. Ne ficánkolj annyit, mert kihuppsz.

Tovább! Száguddunk! Emberek, kaszálók! Halló, itt hozom a királynét! Juhuhujjj!

Kitartás! Szűkül a völgy, jön a katlan. Itt a kis vendégfogadó. Nagy kanyarral a ház elé. Végállomás, kiszállni. Na, Kicsikém, most jön a kapaszkodó. Halod a vízesést? Ehhez erő kell, kis pihenés javallva.

Kemény a sóskifli? Kész multság. Meleg a sör? Kész multság. El tudod képzelni drága Anyám, mennyit lehet nevetni egy ilyen öreg sóskiflin, a totyakos vendéglősnőn, az asztal körül settenkedő kutyán, az orromra szálló légyen, mindenben?

Itt a lócán jó. A Nap meleg, a szél hűvös, a kettő együtt kellemes. Az égből drótkötélen fenyőszálak ereszkednek alá és valahol egy fűrésztelep énekel.

- Gyerme, hiszen te álmos vagy! Hát ez aztán szép. Hogy azonban őszinte legyek, rám is nehezedik valami, minek következtében indítványozva lenne az indulás. A hágón túl tudok egy gyönyörű kis helyet, ott lesz a nagy déli pihenő.

- Halod a dübörgést? Mindjárt kimegy az álom a szemedből. A katlanban döngeti a zuhatag a falakat. Gyerünk.

Rejtett, árnyas ösvény. A falak mindjobban szűkülnek. Sehol semmi kiút. A zúgás és dübörgés nő. Vízpor szítal mindenütt s a fák alatt óriási páfrányok terpeszkednek. Egyszerre fehér párafelhő gomolyog felénk s a dübörgés bömböléssé fajul. Itt a zuhatag.

Ezer óriás ökle csapkodja a sziklafejeket. De a szikla kemény és a lehulló tömegek szerte robbanva repülnek vissza felfelé, hogy millió gyöngyszemmé válva hulljanak ismét alá. Végtelen gomolyban mindig újabb és újabb tömegek törnek elő, dühükben tajtékot túrva, folyton megsemmisülve, minden ütés után erőt veszítve, de rögtön újra születve, támadva szakadatlanul. Felhőkben táncol a pára a katlan felett s a légnymás okozta szélben ezer apró tű csípi az arcot. A simára csiszolt sziklák szegélyén dús pázsit és színes virág. Minden pillanatban kiteve a fenyegető árnak, de a párás levegőben csodásan virulva. Hullám hullám után dobban a köre. A harc végtelen, de a katlan szélére kitúrt, letépett sziklakölöncök jelzik az erősebb felet.

- Asszonyom, ha úgy tetszik most egy kis kapaszkodó jön. A zuhatag fölé kell kerülnünk, hogy bejussunk a szorosba.

Szurdok. A falak majdnem összeérnek. A rejtelmes félhomályban tátongó szakadékban zúg alattunk a víz. Sziklába vágott ösvény, falépcsők, drótkötél. Félgömbre vajt óriás teknő, simára csiszolva. Derékszögű fordulat egymásra torlódó hullámhegyekkel. Most a mély sziklavályúból a víz fölének kerül. A fejünk felett leomló, tajtékzó tömeg, mintha magával akarna ragadni minket. A szikla reng a korlát inog. Minden nedves és síkos s ha az ember az előtte kartávolságra leszakadó vizet nézi, szinte érzi hogyan emelkedik minden felfelé, mintha a sziklák örülten vágatnának az égnek.

- Madárkám, ne félj, ne nézz a vízre. Fogd erősen a kötelet és minden lépcsőre óvatosan lépj. Maradj mindig szorosan a nyomomban.

Minden egyöntetű sima, tömör, hajlított üveglap ível át a perem felső széléről. A víztömeg, hogy aztán számtalan szilánkra robbanva rohanjon tovább. A perem felett csendes rész van, itt szuszogunk egyet.

- Na, édes bogárkám, hát ne félj! Hiszen biztos az út, száz és száz ember megjárta már. Nyomasztó ez a rettentő erő, de gyönyörű. Add ide a kezéd, úgy, gyere szépen. Már rövid az egész, mindjárt fenn leszünk.

A falak újra összelapulnak s lépcső meredeken szökik a magasba. Nagy, S-betűs kanyarok függő hidakkal. Egy szélesebb részen az ár közepén sziklatorony, tetején magányos, csenevész fenyő. Vajon hogy került oda? Most újra alattunk a víz. Lenn, egy fényesre csiszolt öblös sziklateknőben örök körtáncát lejt egy bennrekedt szálfá.

A meredek falak lassan hátradűlnek. Itt-ott cserjék jelennek meg. Lankás részen kis, füves térségek. A dübörgés halkul, lassan elmarad. Kiérünk.

Napfény! Üdvözlégy napsütötte völgy! Csipiszkém gyere, felemeltek a két karomba s úgy mutatlak be a Napnak. Öreg Barátom! Kacagj le mindig vidáman az én Asszonykámra, ne bújj soha sötét felhők mögé, mert ő a legszebb virágszál s neki napfény kell és kacagás. És ő a leggyávább nyuszi a világon, aki megijedt a víztől és én megijedtem, hogy ő megijedt, tehát mi megijedtünk - mert megijedtünk. De feljöttünk az alvilágból és most itt legöregebb barátom előtt kérdelem a leggyávább nyuszt, hogy megérte-e az ijedséget?

- Na ugye, akkor semmi baj! Az út előttünk sima. Lankás emelkedőn sétálunk felfelé. Most nézz körül és válassz magadnak fátyolt.

Fátyol vízesések, csipkefüggönyök gyönyörű völgye. Körül a magasból patak, patak mellett omlik alá. Itt átlátszó, sima üveglap, amott száz kövön megtörő csipkezuhatag. Ködpárák szivárványába burkolt fátyol, csepp-csepp után hulló gyöngysorok, kiugró szikláról aláívelő vízfűgöny és fehér tajtékban táncoló uszály. Zsong, zenél minden. Minden lehulló sugár más hangon csacsog, együtt karban zúgva s a mélyből felhallatszik a zuhatag mély dübörgése.

Fenn a csúcsok között a gleccserek szelleme nyári álmát alussza s ezalatt millió kis hókristály menekül jégbörtönéből. A napfény kacagva biztatja őket s mire az őszi szelek felébresztik az öreg szellemet, igen megfogyatkozik hadserege. Szöknek mind körül, látod? Jéggé dermedt hókristályok, hulló cseppek, vékony ér - szöknek dübörgő ár felé s az ragadja magával tovább őket. Hová? Mi erre, ti arra, szerencsés utat! Üdvözlöm a síkot, a völgyet. Üdvözlöm Lombardiát, a Pó síkságát, a mesélő, öreg városkákat, a ciprusligeteket, az Adriai tengert.

Eljött a dél és eljött a pihenő. Mögöttünk a hágó sziklabirodalma. A vakító hómezőket eltakarják a hegyhátak és az erdő. Védett kis tisztás, selymes puha fű, csörgedező, kis ér, itt pihenünk.

- Öreg fenyőóriások itt mögöttünk!

- Valahol láttam egyszer egy festményt. Egy csúcsíves nagy templom karzatán, az orgona előtt szőkehajú gyermeksereg énekelt. A magas ablakokon színes sugárkévek áradtak be s a kicsinyek fejét aranyos glória borította. Most nézd a magas fenyőoszlopokat. Napfény nyalábok törnek át rajtuk s lenn a fűben a kis pihés kökörösinek, mintha szőke gyerekfejek lennének. Drága, pihés kis jószágok, a szájuk nyitva, mintha énekelnének. Glóriás virágok, szőke gyerekfejek.

- Mondd édes Asszonykám, glóriás Madonnám, jövünk mi még ide zsoltárt énekelni? Egy szőke gyerekkel, orgonaszó mellett, madárcsicsergéssel? Kökörösiből fonok glóriát fejedre, - ősemler leszek s minden mást feledve - s aggódva lessük majd, miért visít a kicsi?

- Drága kis bogárkám, pihés kökörösinem, na, ne nézz olyan rejtelmesen a jövőbe. Százézer éve így volt és így lesz. Én kacagó kis Madonnám, hát persze hogy bolond vagyok. De te vagy a méreg, te kis maszlagos nadragulya, te bolondítottál meg. Na, szépen gyere. Ide jön a kabát, a zsák lesz a párna, így la. Nagy pihenés, nagy durmolás. Csipiszkém, ide mellém, nézzük a felhőket.

Aranyos szegélyű színes gomolyagok, hová siettek? Balgák! Hát nem látjátok, hogy itt a legszebb? - Ne motozz annyit, te gyerek! - Miért vagytok olyan büszkék, hogy meg sem álltok? Hohó, vén csavargók, én ismerlek benneteket! Tavalý szöktetek meg innen apró cseppekként szivároghva a jégbörtönből. Hát hol jártatok?... Afrikában?... Tyú, ott meleg van... Csipiszkém ne takarj be, meleg van... igen... Afrikában... meleg van... ujjé... igen...

Drága Anyám! Talán kissé hosszúra nyújtottam leveletem, de hát senkim sincs akinek úgy el tudnám mondani a dolgokat, ahogy neked. Én olyan nyitott könyv vagyok néked, mint

te énnékem. Még az én Asszonykámat sem ismerem úgy. Néha olyan rejtélyes, kifürkészhetetlen, olyan nőies. De te és én egyek vagyunk és tudom, ha én azt írom neked - Anyám én boldog vagyok - akkor te is az vagy. A boldogságot olyan nehéz szavakban kifejezni. Az ember összeír száz apróságot s ha s végén újra elolvassa kérdi, vajon más megérti-e? Az erdő, a rét, a patak, a virág mind szép, de a madárcsicsergést az én asszonykám adja s enélkül az erdő néma s a Nap csak őszi ködön át süt. Te megértesz engem Anyám.

Most már rövid leszek. A Hold már magasan áll s a völgy reszkető ezüstben fürdik. Az előbb még szólt valahol egy citera, de már az is elhallgatott. A kis házban már sötét van, a holdvilágos utcák oly csendesek, csak lenn a téren csobog a kút. A folyosón a kakukkos óra tizenegyet kukkogott és holnap új nap van, új út előtt állunk.

Ezerféle dínom-dánom került elő a zsákból. Az alvás hosszúra nyúlt s közben megjött az étvágy. A forrásból friss vizet hoztam és illatos teát főztünk. Mikor az utolsó morzsa is elfogyott és az utolsó parázs is elhamvadt, felkerekedtünk. Lejtős az út, vígan halad. Kéz a kézben, énekelve telik az idő. Virágot szedtünk, friss forrásból ittunk, itt-ott lepihentünk, aztán egy kanyarodó után az alkonyodó Nap vörös fényében megjelent a völgy mélyén a falu.

És most itt vagyunk. Eldugott kis falu a hegyóriások lábánál. A völgy olyan szép, üde és békés. A házak oly öregek, meghittek s kényelmesek. Az emberek oly szelídek, barátságosak és kedvesek. Itt olyan jó. Az ablakon bebámul a holdfényes Porcen sziklavonala. Ott a határ. Holnap ilyenkor Olaszthonban leszünk...

Drága Anyám! Nézd, a legédesebb angyal pihen ott mosolygós arccal - az én Asszonykám! Az öröm napjai forrnak most egymásba. Kacagó napok, melyek hosszú évekre fognak világítani és melegíteni...

...

Anyám! Én nem mondtam igazat! Szegény jó Anyám, ki már régen itt hagyta engem, én nem mondtam igazat neked.

Egyedül vagyok, teljesen egyedül. A fejem már deresedik s csak a megélhetésért dolgozom. Miért, minek nem tudom. Esténként magamban bolyongok az utcán és nem tudom hová menjek.

Az akác virágzik most mindenütt. Anyácskám, emlékszel a mi kis kertünkre, a kis állomásra s a távolba futó sínekre? A mi akácvirágos kis kertünkre az állomásépület mellett. Milyen illat volt ott ilyenkor, tavaszi estéken, virágníláskor. A kis padon ültél és én az öledbe hajtottam a fejemet. Az irodában kattogott a távíró s apánk a szalag fölé hajolva figyelt. Mennyi gyönyörű csillag volt akkoriban az égen.

Ti távolba futó sínek! Mennyi könny, szép terv és remény jött velem, mikor elindultam rajtatok egy város felé. Hová lettek? Anyácskám, a könnyeid ugye már rég elapadtak, a szép terveket elfűtta a szél s a reményből lemondó kézlegyintés lett.

A fejem deresedik és cél nélkül rovom az utat. Tegnap fenn voltam a Halászbástyán. A város rózsaszínű alkonyban égett. Igen, az akác most virágzik és szerelmes pároktól rajzik a világ. Mint kiveret kuvasz sompolyogtam ide-oda. Nekem sehol sincs helyem, engem nem vár senki...

Van egy pár poros könyvem. Barátaim. Ilyenkor hozzájuk menekülök és magamhoz ölelem őket. De ha jön az alkony és öregedő szemem nem látja már a sorokat, az ölemben ejtem a könyvet. Ilyenkor az egybefolyt sorokon túlról a fehér lapok maguktól mesélnek nekem. Színek és hangok szállnak a lapokból, mintha távoli zene szólna s egy kacsalábon forgó kastélyt látok. E kastélyről mesélnek a lapok, egy szebb, színesebb, boldogabb életről, ahol csak szeretet és együttérzés van.

De a zene mindig távolodik, egyre halkabb lesz. Vagy talán már a fülem rossz? Vagy már a mesékben sem tudok hinni? Eh, mindegy. Úgy sem tart már soká.
A viszontlátásra Anyám!

JÓZSEFVÁROS ÉS EGYÉB ELBESZÉLÉSEK

JÓZSEFVÁROS

Távol áll tőlem minden lokálpatriotizmus. Egyszerűen csak tényeket akarok felsorolni s azután mondja meg akárki, van-e még egy olyan kerület a világon, mint a Józsefváros?

Már maga a neve is szebben hangzik, mint a többié! A József név magán viseli a szelíd, szolid, kiegyensúlyozott polgári nívót. Nekünk nem kellenek Putifárnék. Mi nem duhajkodunk, mert akkor Jóska lenne a nevünk. Kalaposak vagyunk, mint néhai József császáruk, tiszteljük a törvényeket és szeretjük a frissen csapolt seritált.

Ferenc? Az embernek mindjárt a futball jut az eszébe. Nem komoly. Olyan fradis valami. Teréz? Öreg nagynéni, kinek szemölcs van az állán és szünet nélkül karattyol. Kőbánya? Ordiner! Lipót? Túlzottan arisztokratikus, mondhatnám parvenü szaga van. A többi messze esik. Nem is a többiről, hanem magunkról van itt szó!

Hogy Attila hová temetkezett, azt nem tudjuk se mi, se ő. És pedig azért nem, mert akkoriban valószínűleg nem volt még köztemető. De igenis büszkén valljuk, hogy Kossuth apánk a mi kerületünkben nyugszik és előtte és utána, ha valaki valaminek számítani akar a hazában, az a Józsefvárosban temetkezik. Végeredményben az sincsen kizárva, hogy arra hátul a zsidótemetőn túl, nem fogják-e felfedezni egyszer Attila sírját is. Kerületünk világtörténelmi és földrajzi helyzetének kapcsolása mellett mindjárt a temető után a józsefvárosi pályaudvart kell említeni. Mit tetszik gondolni, miért kezdi a MÁV most a józsefvárosit divatba hozni? Nem férnek el a többin? Mesebeszéd! Azért csinálják ezt kérem, mert furdalja a lelkiismeretüket a történelmi materializmus! Én tudom, mert nekem a nagyapám is józsefvárosi volt. Mindig mondogatta, hogy Kossuth apánk és a felelős magyar kormány a józsefvárosi pályaudvarról tette át székhelyét Debrecenbe. Nahát kérem. Ennek a történelmi indóháznak a matériája egészen tönkre ment! Valamelyik újság bizonyára piszkálgatni kezdte, hogy mennyire megfélemedezett a MÁV hazánk eme nevezetes műtörténelmi materializmusáról, hát hamar kioperálták az egészet! Hogy milyen szép, azt akárki megnézheti! Tőlünk bizony a Keletit akár be is csukhatják. És igenis kimondom nyíltan, mi józsefvárosiak egyáltalán nem láthatjuk be, miért ne lehetett volna az olasz királyt és császárt a Manót a keleti pályaudvar helyett a mi pályaudvarunkon fogadni? Legalábbis az egyiket! Mondjuk a császár jöhetett volna a Keletin, viszont a királyt adhatták volna a Józsefvárosnak. Végeredményben is Kossuth, meg az a Barokaldi, vagy hogy is hívják azt a szicíliait, alapították meg a fene nagy barátságot és ha Kossuthnak jó volt a Józsefvárosin elutazni, a királynak is jó lehetett volna ott megérkezni. Ez megint valami agyonhallgatás volt.

Igenis kérem! Nálunk történelmi szelek fújnak. Miénk a Nemzeti Múzeum a Talpra-magyarral. Miénk a régi képviselőház, mint történelmi összekötő kapocs a régi Rákosi enszemblék és a dunaparti képviselőrendszer között. Miénk a Nemzeti Színház hült helye és miénk a Rókus, előnyös, közvetlen csatlakozással a huszonnyolcas keresztúri vidékéhez.

Hja a Józsefváros! Mi vagyunk a legdemokratikusabb arisztokraták. Ábrahámtól - Arisztidig, a mágnásnegyedről gróf Teleky teréig harmonikus zürzavarban tengődünk a plébánia templom kettős kalapja alatt. Tessék kérem még egy kerületet mutatni, ahol olyan nemzetközi élet zajlik, mint nálunk. A mi házunkban a Herr Hausmeister porcelánpipája képviseli a piano öntudatos germán fajt, becses nejének méretei pedig egy töről metszett Brühildának is becsületére válnának. A pincelakásban Devlával fenyegeti primás uram a rajkókat. Rozenzweig úr hamisítatlan tarnopoli dialektusban értekezik a nebbich forint állásáról, a vicéné pedig Svatopluk büszke ivadékanak vallja magát.

Fejlett gyáriparunkra azt hiszem elég annyit megjegyezni, hogy nemcsak a közismert harmadik osztályú, hanem a legprímább vasúti szalonkocsik is a Józsefvárosban készülnek. E kocsik össze-vissza szaladgálnak a világban és mindenütt a mi kerületünk dicsőségét hirdetik.

Kereskedelmünk nagyvonalúságát pedig jellemzi az, hogy kelet és nyugat két legfontosabb összekötő útvonala, a Rákóczi út és az Üllői út a mi kerületünk határán vonatott meg. De nem maradunk el a mezőgazdaság terén sem, mert az ország magasabbrendű növénytermesztése állandóan ránk figyel, mert nálunk terem a Fűvészkert.

Lehet, hogy más kerületben csillogóbb éjjeli pillangók repdesnek, de mi konzervatívok vagyunk, tiszteljük a molett idommá fejlődött nagy múltat s ha a csökkenő csillogású pillangók felfedezik a Józsefváros kevésbé világított utcáinak előnyét, mi nem gördítünk akadályt bevándorlásuk elé, mert egyrészt emelik kerületünk idegenforgalmát, másrészt, mert nem egy közülük, mint tisztességben kiérdemesült háztulajdonosnő élvezi nálunk jól megérdemelt nyugalmának gyümölcsét.

Tudják-e kérem, mi a forint? Még a forintot is nálunk verik! Na, mit szólnak hozzá? Van-e még egy kerület, ahol forintot csinálnak? Valódit kérem, valódit! Tudják-e, ha lovasrendőrt látnak, az mind a józsefvárosi? Tessék még egy Mosonyi utcát mutatni a városban! Vegyék kérem tudomásul, hogy nálunk van a központi tűzörség és ha valahol baj van, mi küldjük ki a tűzoltókat!

És a kórházak! Mi? Nálunk válogatni lehet, ki hol akar szülni! Ha egyszer egy józsefvárosi meg akar születni, az a saját kerületén belül is válogathat, hogy hol, melyik klinikán, vagy bábaképzőn örvendeztesse meg a világot egy új józsefvárosi polgárral. És ha egyszer már megszületett, akkor ha akar, egész életét leélheti a kerületen belül, még holttemét sem kell más kerületbe teaurálnia. Egy józsefvárosi mindent megtalál a saját kerületének kebelén belül, amire ez életben szüksége lehet. Melyik kerületnek van külön Kálváriája és külön Kálvária tere is? És az ügető, a Ludovika, a tót templom, a ... Igenis! Pukkadjon meg, aki még egy olyan kerületet tud, mint a Józsefváros!

Jó, jó, hiszen vannak éppen más kerületek is, hol maradnak ezek a Józsefváros mögött? Ferencváros? Isten neki! Van egy Mester utcájuk, amelyik hosszú és csuklik. Hiszen szép, szép, ha valakiről így énekelhetnek, de nem egyedülálló. Hogy ne menjünk messze: ott, ahol a hatos megáll a Nemzetinél, van olyan híres, mint ez a kiskocsmás izé.

Belváros? Az is valami? Legalább hatvan esztendeje nem bicskáztak meg ott senkit. Mutasson az a Belváros egy Tisza Kálmán teret, hogy a Népligetről ne is beszéljek. A belváros egy olyan töpörödött agglegény, aki este nyolckor befüggönyözi az ablakot és ágyba bújik.

Az Erzsébet és Teréz város teljesen egyforma, szürke, hétköznapi keverék. Olyan Mabi szaga van. Várostartóelméleti szempontból legfeljebb a cíanozási rekordjukra lehetnek büszkéek. Mi kérem nem rázzuk olyan nagyon a rongyot, s ha kezelésre van szükség, megmaradunk a jó öreg gyertya mellett. Állattenyésztés terén különben is jobban kedveljük a fekete ugrókat, mint a csúszó-mászókat.

Lipótváros? A Lipótváros távolabb van tőlünk mint Makó Telavivtól. Ferenc, Teréz, meg a többi, csak hagyján. Az ember lassan megszokja őket, olyan szükséges rosszak, perifériái a Józsefvárosnak. Olyan sógor-komaságféle. De ez a Lipót, ez valami egészen idegen. Olyan, mint egy kórterem, mint egy iskola, vagy kaszánya. Minden szabályos, egyforma, tiszta, rendezett, nincs semmi zug utca, semmi kedélyesség. Hideg, rideg, mint egy vöröskörmű, rúzsos vipera, mi kérem csak akkor járunk arra, ha nagyon muszáj.

Mi is van még? Ja, igen, itt van ez a Buda. Hát igen, igen, itt van éppen szegény, de az egész már csak olyan maradékféle. A Lipótvárosnak krinolinós öreganyja. Tudják kérem, hol tartanak ezek? A diluviális korban! Felfedeztek valami lyukat a vár alatt s most ide bujkálnak be Mamut csontot keresni.

Ezekről a mostanában kikeresztelkedett új kerületekről nem is beszélek. Renegátok! Olyan új szaguk van, mint az amerikaiaknak. Nem tisztelik eléggé a tradíciókat, nem néznek a

dolgok mélyére, inkább csak megszokásból cselekednek, ha vasárnap délelőtt be is ülnek valamelyik kedélyes sörszanatóriumba, ezt csak megszokásból teszik. Mi józsefvárosiak tudjuk, hogy a vasárnap délelőtti sörözés jelképes hódolat őseink emlékének, apáról fiúra szálló tradíció és nem csak időtöltés, vagy szórakozás.

Budapest földrajzi fekvését már csak idegenforgalmi szempontból is legcélszerűbben így lehetne meghatározni: Budapest a Józsefvárostól északkelet-délnyugat irányában terül el. Ezt a világon mindenki azonnal megértené. Hopp! Erről jut eszembe a rádió! Tudniillik azt akartam mondani, hogy a rádióknak is jobb volna a bemondásokat így kezdeni: Halló, itt a Józsefváros melletti Budapest és akkor nem tévesztenék össze más balkáni helységekkel.

Mit szólnak hozzá, a rádió is a Józsefvárosban van! Ugye, szinte szédületes, mi minden van nálunk! Van-e olyan farizeus e hazában, ki kétségbe vonná, hogy az ország, a külföld, a világ a Józsefvárosra figyel? Lenyűgöző!

Valamit tenni kell, mielőtt rájönnek az emberek a mi kerületünk nevezetes voltára! Talán valami uniformis kéne, vagy valami jelvény, hogy mi Józsefvárosiak messziről megismerjük egymást. Mindenesetre meg kellene gátolni, hogy ide akárki behurcolkodhasson. Egy intézményt kéne létesíteni, amelyik szemmel tartaná a kerület határait. Inspekciós ügyeletet egy kerületi biztossal az élén, ki a belügyminiszterrel, az IBUSZ-szal és műemlékek országos bizottságával karöltve bírálná el a kerületben letelepedni óhajtok kérvényét. A letelepedési engedélyt természetesen csakis megfelelő illeték ellenében adnák ki. A befolyt összegekből elsősorban fel kéne építeni egy reprezentatív helyen a kerületi ellenőrző hivatal székházát. Ugyanitt nyerne elhelyezést a józsefvárosi múzeum, mint lokálspecialitás. A következő lépés a józsefvárosi polgárok névjegyzékének díszkiadása volna, mely mint örökbecsű, megtisztelő emlék, helyet kell hogy foglaljon minden józsefvárosi polgár Nachtkaszliján.

Fejlődésünk további rendjének hatalmas állomását képeznék egy nemzetközi alapon megszervezett kerületi kongresszus. Ennek kebelén belül meg lehetne határozni a kerületi jellemnevelés irányelveit, meg lehetne alapozni a nemzetközi kerületi jog kódexét és óvintézkedéseket lehetne életbe léptetni a kerületközi leánykereskedelem meggátolására.

Nincsen kizárva az sem, hogy egy úgynevezett szép napon, még a mostani dicső generáció is elköltözik ama állítólagos jobbélre, sürgősen pótolandók tehát mindazon teendők, melyeket eleink elmulasztottak a kerület érdekében megcselekedni, nehogy, ha majdan mi leszünk az elődök, szemrehányás érjen bennünket. Jobb, ha az embert nem emlegetik, mintha állandóan csuklani kell.

A jövőre vonatkozó fent vázolt intézményes kerületvédelmi program mellett tehát tekintetünket a múlt felé kell fordítanunk és hiteles kútforrásokból merítve ki kell derítenünk azon fogyatkozások indítóokait, melyek kerületünk teljességének nivóján, akár mulasztásból, akár történelmi okokból, pajzán pikantéria, vagy bármely más ténykörülmény folytán, csorbát ejtettek.

Teszem fel például, feltétlenül tisztázandó, hogy Mária Terézia császár és királyné miért építette a róla elnevezett laktanyát ausgetippelt a Ferencvárosba, akkor mikor azoknak egyrészt már úgyis meg van a néhai egyes honvéd laktanyájuk, másrészt pedig mikor a megboldogult harminckettedik gyalogezred törzsgyökeres józsefvárosi intézmény volt. És a többi kerület csak mintegy hadkiegészítő környezetet képviselt. Hogy ez tagadhatatlan történelmi tény, azt misem bizonyítja jobban, mint fővárosunk bölcs vezetőségének azon pártkülönbség nélküli döntése, hogy szeretett háziezredünk hadfiainak buzogánnyal ékesített keménykalapos emlékművét kerületünk főútóerén, a Baross utcának egyik legkiemelkedőbb pontján deformálta. Hogy jön a Fradi egy ilyen laktanyához?

De ez semmi! Egy rég fájó sebet akarok feleleveníteni és egyben meg akarom csillogtatni a szebb jövő képét is. Itt van hazánk szeretett fővárosának egyik legimponálóbb forgalmi akadálya, a Kálvin tér. Ez a tér ugyebár egy nemzetközi terület, több népfaj határmezsgyéjén.

Közepén állt sok egymásra rakott levestányér közepén az az öregúr, aki időnként vizet csurgat az edényekbe.

Ha számozott és számozatlan expedíciók indulhattak az északi sarkra, csak azért, hogy megnézzék, ott is hideg-e a jég, vagy a Szahara közepébe megnézni, hogy ott is forró-e a homok, akkor nekünk józsefvárosiaknak csak igazán erkölcsi kötelességünk kihasználni egy olyan, soha vissza nem térő alkalmat, mikor ezen senki szigetének bekebelezésével lehetőség nyílna területünk területi bővítésére! Igenis! Szerveznünk kell egy expedíciót, egy rohamcsapatot, amelyik felhasználja a legelső viharos éjszakát, meglepetésszerűleg okkupálja a szobrot és környékét és kitűzi Józsefváros zászlaját! Beékeljük magunkat a Fradi és a Belváros közé! Egy végvárat építenénk ott, mely kiinduló pontja lenne az eljövendő idők további hódítási lehetőségeinek. Nagyobb dolgokat is produkált már a történelem és ha kitartó, erős akarattal, nagy kerületi összefogással, rendíthetetlenül tekintgetünk a Ferenc József híd felé, akkor, - nos igenis, akkor el kell következnie annak a dicső napnak, minden józsefvárosi polgár örök álmának, hogy területünk határát kitoljuk egészen a szabad Dunáig! Mert igenis, nekünk elvitathatatlan jogunk van a Dunához. A híd nemcsak Ferenc, hanem József is! Még akkor is, ha közben kikeresztelkedik! Ezt vegye tudomásul mindenki, akit illet! Ha az erőszaknak engedve ma nem is csinálhatunk semmit, de dagadó kebellemel emeljük minden szombat este sörös korsóinkat majdani dicsőségünk kicsit későbbi homálya felé.

A nehezményezhető mulasztások sorozatából csupán még egy körülményre óhajtanám felhívni területünk illetékes tényezőinek figyelmét. Tudott dolog ugyebár, hogy San Franciscóban van egy hírhedt kínai negyed, Hamburgban matrónnegyed volt, Párizsban apacsnegyed, Nápolyban briganti negyed, Bécsben Ottakring és így tovább. Az idegenforgalom ugyebár szerte a világban rohamos tendenciával hullámszik és ezeken a hullámokon evező hercegek, vigécek és egyéb utazó szakszervezetek előszeretettel keresik fel ezeket a kétesnek nyilvánított népies szórakozó helyeket. Ezekből az idegenekből, ha nem is csurog, de majd csak csöppen valami nekünk is. Sőt reméljük mindig több. Ha a pasas mondjuk itt ül egy hétig, nem kívánhatjuk, hogy csak azért, mert sok nálunk a melegvíz, mindennap egy másik fürdőben vegyen lábvizet. Ebbe bele lehetne bolondulni. Ohó! Nekünk csak fürdőink vannak? Itt mesterséges agyonhallgatás, eltanácsolás, egy sötét kamarilla működik. Készakarva eltitkolják a Józsefváros legizgalmasabb idegenforgalmi látványosságát. A mi bőrünk terhére propagálják a többi kerületek nyimnyám humbugját. Kínai negyed? Igen? Az is valami? Hamburgi matróna? Kifestett, bicskázó apacsok? Ugyan kérem! Mi ez a mi Bérkocsis utcánk és kapcsolt orgánumaihoz képest! Próbálja csak meg az a barnaputris maharadzsza, vagy az a sziámi nyimnyám, vagy mit tudom én kicsoda, úgy szombat este tíz óra után a mi sötétnek nevezett Józsefvárosunk lakóit! Ez nálunk olyan echt és originál, hogy nem talál olyat Indokínában sem és örülhet a lelke, ha gyengéd flemmek árán visszazabadulhat a reá várakozó autójához.

Körüti, szigeti vagy budai lakókkal és ehhez hasonlókkal szeretnénk tele tölteni az idegenek fejét, de az eredeti józsefvárosi helyeket, ahol a nép egyszerű gyermeke szórakozik, köröm-, torok- és bicskaszakadtáig, azt egyszerűen agyonhallgatják, csak azért, mert az józsefvárosi. Megálljunk csak uraim és elvtársaim! Mi nagyon jól tudjuk, honnan fúj a szél! Nekünk nincsenek protektoraink és párttagjaink, mert puritán gyermekded lelketünk keresetlen nyíltságával mondjuk a magunkét a területünk kebelén belül megjelenő Szabad Szótól a Szív Újságig mindenkinek. De vigyázzanak az illetékesek, mert megtörténhetik, hogy megunjuk mellőztetésünk dicsőségét és egyszerűen kikiáltjuk a szabad, független Józsefvárosi Szakszervezetet és akkor bedughatják az egész maradék Nagy-Budapestet az alagútba, vagy más sötét helységbe!

Nyolcadik kerület! Úgy hangzik ez a név, mint a középiskolában a legfelsőbb osztály. Ez a legmagasabb, a legkiválóbb, minden más osztály felett álló. A magasabb számok már nem ilyen egyenesek, kézenfekvők, nyíltak. Van bennük valami takargatni való, valami szegyen-

folt, mit tudom én. Kilencedik kerület? Kilencedik osztály? Gyanús. Olyan mint a bukott diák. Ismétlő, vagy többször pótvizsgázott. Nem akarunk nagyképűsködni, de mint vitán felül álló tényt le kívánjuk szögezni, hogy a mi kerületünk a kerületek nesztora. Nem véletlen az kérem, hogy az ország vezető politikusai a mi kerületünkben hányják és vetik meg az időnként felmerülő politikai óriáskifliket, amiken az egész ország rágódhat. Nem véletlen az kérem, hogy hazánk szeretett fővárosának egyik legbábelibb alkotása, az OTI torony a mi kerületünkben ékeskedik. Ezek az apró, jelentéktelennek látszó momentumok mind a mi kerületünk megbízhatóságát igazolják. Igenis, mi megbízhatók vagyunk! Felőlünk csinálhat mindenki amit akar, csak nekünk hagyjanak békét! Mi nem hajlunk semmiféle szélsőségre és reakcióra, legfeljebb szombat este, akkor is maximum két korsó többlet erejéig. Bennünket nem érdekel, mi történik más kerületben, más országokban. Nagyon jól tudjuk, hogy a világ össze-vissza forog. De mi józsefvárosiak azt is tudjuk, hogyan kéne a világot helyesen forgatni. Mi itt vagyunk, itt állunk az ősi Stáció utca megalapítása óta megrendíthetetlen szilárdsággal. Vegyen a világ rólunk példát, forogjon mi körülöttünk s akkor meglátják - minden marad a régiben!

S most, ha úgy tetszik - koccintsunk! Prosztit!

MARISKA NÉNI

Nincs még egy olyan sarok, mint a mi házunk sarka. Annak szaga, nagyvárosi zamatja van.

Hogy hol van a házunk sarka? Hogy lehet ilyet kérdezni? Hiszen azt a sarkot mindenki ismeri!

Ott, ahol a biztos úr a zöld-piros lámpát igazgatja, ahol a rikkancsok kórusban kiabálják, hogy szenzációs kiadás, ahol a kislányok retiküllóbálva sétálgatnak, ahol az ellenőr úr és a fütyülő ember szaporábban, kérem szaporábban - felkiáltással préselgetik a tömegeket, ahol Károly bácsi rézveretes cipőpucoló ládája áll, ahol a kukorica pattogtató gépet dudorászva forgatja az a ványadt képű gyereklány, ahol Mariska néni virágkertészetétől folyik a járda, - ott van a mi sarkunk.

Sarkunk legtörténelmibb alakja kétségkívül Mariska néni. Talán egyidős a sarokkal, mert a legöregebb józsefvárosiak is, mint apáikról rájuk maradt emléket ismerik. Mariska néni tehát már nemigen vesz részt szépségversenyeken. Talán, ha súlyra mérnénk a bajakat, több esélye lenne. Sőt biztos favorit volna. No, de a termet hozzátartozik a tekintélyhez és az van, mert Mariska néni nem hagyja a jussát és mondja mindenkinek a magáét!

Úgy bizony! Az a Mihály is azt hitte, hogy csak mirnix-dirnix tehet amit akar. Úgy kiadta neki Mariska néni az útját, hogy csak úgy tátogott az ipse, pedig már nyolc éve éltek együtt. Mit gondol az az ember? Egy ilyen rendes jövedelmű asszony majd hagyja magát? Hogyisne! Azért mert szép ember, hát mindig tekergetheti a nyakát? Most aztán nézhet az öt ujjá közt, hol kap még egy olyan jó kosztkvártélyt, mint Mariska néninél. Azt hiszi talán, hogy a Spitzer nagyságáék szakácsnéjának pont ő tetszik? Hajjaj, ilyen mamlasz. Hisz az egész ház ismeri már azt a partizán urat, aki ott szokott állni a gangjukon! Fog még Mihály bagóért táncolni! Majd lead valamit a pocakjából, hiszen olyan dagadt volt már, mint Metzgerné öreg bulldog kutyája a második emelet tizenégyből. Akkor azután majd megint kerülgetni kezdi Mariska nénit, mint most két éve, mikor három napig részeg volt és Mariska néni ott pofozta józanra a standon.

Csak hogy nem tudom nem számítja-e el magát az egyszer! A viciné is mondta a múltkor, meg Julis a tejcsarnokból, hogy valami készül. Tagadhatatlan, hogy mióta Károly bácsi, a cipőpucoló megözevgyült, többet ad a külső magaviseletére, mint házasember korában. Bajusza mindig szépen ki van pödörve és háborús medáliáit is újra felrakta. Azután többen látták, hogy virág volt a gomblyukában. Hát honnan? Na, ugye! De ez semmi! A trafikos

kisasszony meséli, hogy tulajdon szemével látta - így görbüljek meg, ha nem igaz, - mondta - hogy a Károly bácsi egy aranyos körömcipőt adott Mariska néninek. Én ismerem azt a cipőt, - mondta a kisasszony - az egy olyan lányé volt, aki mindig itt sétált. Károly bácsinak adta festetni, de közben gyufát ivott és így maradt a cipő az öregben. Na, Mit szólnak hozzá? Hiszen igaz, előfordul az ilyesmi nagyobb vállalatoknál is, ott úgy hívják, hogy fúzió.

A sok lóto-futó ember nem számít, legfeljebb ha kundsajt. Azt pedig már messziről meg lehet ismerni. Mariska néni ránéz a vevőre és már tudja, kiben mi lakik. Mikor a mindennapos bús özvegy már nagyon kezd alkudni a folyton kisebbedő csokorra, akkor Mariska néni már tudja, hogy nemsokára új özvegy után kell néznie. A sovány magas tanár úrra már nem érdemes pazarolni a barátságos mosolyt. Megnősült. Nős emberek csak névnapra vesznek virágot. Akkor sem tőle. Cserepeset vesznek, mert az kiadósabb. A kapitány úrra csak elseje körül lehet számítani, Teréz kisasszonyra pedig vasárnap reggel, mikor templomba megy. Spitzerné nagysága jó vevő lenne, de sokat turkál és nagyon-nagyon alkuszik. Az az ezüst sétapálcás öregúr viszont mindig csak egy szál virágot vesz, de nap-nap után öt órákor megjelenik. Legjobb vevők az újdonsült papák, kik gondolkodás nélkül mindent összevesznek és azok a kissé túlhangos fiatalemberek, kiket a késő esti órákban a kislányok vezetnek - jó Palikám, nézd, milyen gyönyörű virág, - felkiáltással Mariska néni standja felé.

Ne tessék hinni, hogy Mariska néni és a mi házuk közötti viszony csak olyan, mondjuk - jó szomszédi, vagy látásból ismeremszerű valami. Nem kérem. A mi házuk szoros összeköttetésben áll Mariska néniel. Úgyszintén Károly bácsival, a biztos úrral és mindenkiel, kinek állandó működési területe a mi házuk táján van.

Alig csöndesedik el hajnalban házuk előtt a primások és kontrások osztozkodási veszekedése, máris megjelenik Pista, a lúdtalpú maratoni futó, a sarok elsőszámú rikkancsa. Észbontó „detektív” könyvkészlete és egyéb irodalmi termék készlete részére a viciné nyitott safe depositot a saját tulajdon ágya alatt, illő ágyalattjárói illeték ellenében. Sajnos szegény viciné előtt minden további üzleti lehetőséget elhalászott a házmesterné nagyságos asszony. Ő adja bérbe Mariska néniel a hátsó lépcső alatti sötét lyukat. A sötét odúban évszakok szerint változik a virágillat, éppen úgy, mint Majorosné albérlőjénél, a fiatal jogászyakornok úrnál a női fényképek. Károly bácsi rézveretes ládája is a házmesterné nagyságánál tölti az éjt és ide gördül be a kukorica pattogtató gép is. Hogy a biztos úr esőköpenyének állandó helye van a házmesterék fogasán, ez egyrészt megtisztelő a házra nézve, másrészt erősen emeli a közbiztonság érzetét.

De amíg a biztos úr csak jobbra-balra integet, a kukoricás egész nap csak pattogtat, a rikkancs pedig ordítva szaladgál ide-oda, addig Mariska néni szemben trónol a kapuval és nincs az a jelentéktelennek látszó mozzanat, ami az ő figyelmét elkerülné. Tudja ki, mikor és kivel jön és megy. Tudja, ki, mikor és hogyan néz ki az ablakon. Ki, mikor és mennyit vásárol. Kihez visz pénzt a postás és kinél járt a végrehajtó.

Ha házukról, vagy annak lakóiról bárkinek információra van szüksége, forduljon bizalommal Mariska nénihez és meg fogja tudni, mi történt, mi történik, mi fog történni és mi történhetett volna!

KALAND

Szenzációs izgalmak színtere volt tegnap a mi házuk. Majdnem betörőt fogtunk!

De vegyük sorjába a dolgokat.

Kapuzárás után érkeztem haza. Kérem, ne tessék semmi rosszra gondolni. Csak itt voltam a sarkon túl, abban a zamatos kis füstszanatóriumban, hol szombat esténként józsefvárosi polgárhoz illően a sörkartell totálkeverékének lehetőségén belül meghányjuk-vetjük néhányan hasonszörűek a kül- és belpolitikai konstellációkat.

Elég az hozzá, hogy mikor hazaértem, még nem volt semmi izgalom. Nagy csönd ülte meg házuk belső egyéniségét. Agglegényadómentes polgári nívómnak megfelelően éppen

előkészítettem vasárnapi tisztított, fehérített és keményített gyolcsaimat, mikor éjem kies csendjét kellemetlen csöngetés zavarta meg.

- Hogy az a ... Ki lehet ez? ... Sürgöny? ... Örökség? ... Mancsi? ... Nem! A házmester úr. - Na, mi baj van öregem?

Óskori tüérszablya szorongott az öreg kezében és rezes orra fénylett az izgalomtól, mint egy világítótorony.

- Betörő van a padláson! - lihegte. - Minden fegyverképes férfi a fedélzetre!

- Tyhú a nemjóját! Ennek fele sem tréfa!

Lenge magyarom fölé kemény kalapot borítottam, mert ez hasonlít legjobban a roham-sisakhoz és futólépésben csatlakoztam a védőrséghez.

A parancsnokságot Grün úr vette át, aki szanitéc volt az első háborúban s így kellő stratégiai körütekintéssel rendelkezett. A kapu alatt összegyűltünk vagy tízen. A többi gyáva himpellér letagadta magát. Grün úr két részre osztotta a hadsereget. A házmester, Dörsug úr - a tapezír, Metzger úr - a MÁV kalauz és csekélységem megszálljuk a padlást. Grün úr pedig és még vagy öten ezalatt a kaput őrzik, nehogy a betörő arra kimenekülhessen.

Felosztottuk a fegyverkészletet is. Én egy öreg vasmacskát kaptam. Isten tudja, honnan került. A házmesternél volt a kard, Dörsug úr vitte az acetilén lámpát, Metzger úr pedig egy íróasztali gyöngyház pisztolykát szorongatott két ujjá közt.

A kapuőrség feszesen tisztelgett és mi négyen megindultunk a hátsó csigalépcsőn felfelé.

Metzger úr az első emeletnél szédülni kezdett. Különös izgalmak esetén ez nála elő szokott fordulni, de semmi az egész. Egy-két órai pihenés után elmúlik, csak le kell feküdnie. Metzger úr hazamehet. Dörsug úr és én az eddig elért első emeletnyi magasságot szilárdan megszálltuk és a házmestert leküldtük segédcsoapatokért.

Némán figyeltük a fejünk felett elterülő feltűnő csendességet és vártuk a segítséget. De nem jött. Végre előbotorkált a házmester. Grün úr tüzetesen átbeszélte a helyzetet a többiekkel, de momentán nem tudnak segítséget adni, mert ők is kevesen vannak. Ha mi ott fent megzavarjuk a rablót, az egész biztosan a kapu felé fog kitörni, ott tehát kellő védelemről kell gondoskodni.

Tehát, gyerünk! A második emeletnél a házmestert szívszorulás fogta el és kérte Dörsug urat, menjen az előre. Dörsug úr szabadkozott, hogy nem mehet, mert nála van a lámpa s így az utána következőknek is világítania kell. Letette a lámpát a lépcsőre és hálóinge ujjával törölgette gyöngyöző homlokát.

Ne hamarkodjunk el kérem a dolgot, - szólt hosszabb töprengés után. - Hátha többen vannak?

A helyzet komolyra fordult és úgy határoztunk, hogy feltétlenül segédcsoapatokra van szükségünk. A házmestert újra leküldtük a parancsnokságra.

Dörsug úr és én ott álltunk a második emelet peremén. A nagy csendességben valahol a józsefvárosi pályaudvaron vészjóslóan sikoltott egy lokomotív. Az első emelet kilencben kísértetiesen fuvolázta a halálba induló gladiátorok indulóját a rádió.

Azután visszajött a házmester. Mögötte vonult, mint tetterős segédcsoapat a viciné a prakkerral. Tovább! A harmadik emeleten ugyebár véget ér a polgári civilizáció és egy idegen birodalom, a padlás következik. Van-e olyan polgár, akár józsefvárosi, akár más kerületbeli, aki az éjszaka rejtelmes óráiban be merte már tenni a lábát a padlás titokzatos birodalmába? Ott fent idegen, vagy pláne idegenek tanyáznak! Betörők, rablók, vagy gyilkosok!

Még néhány lépcső és egyszerre előttünk állt a vasajtó! Tehát itt vagyunk!

A vasajtó! Némán, sejtelmesen, komoran, fenyegetően meredt ránk a vasajtó. Dörsug úr csuklik, a viciné kezében reszketve táncol a prakker és a házmester suttogva jelenti be, hogy elfelejtette magával hozni a kulcsot. Valakinek le kell menni érte. De ki? És mi lesz addig a többivel? Hátha kitörnek a rablók és mindenkit legyilkolnak? Volt már kérem ilyen eset!

Suttogó hangon tanácskoztunk és úgy határoztunk, hogy az egész együtt levonul a harmadik emeletre, a házmester lemegy a kulcsért s egyben új erősítést kér. Levonultunk.

Várakozásunk néma csendjébe most visszhangzó dörrenés csapott bele. Valaki odalent bevágta a kaput. Nemsokára feltűnt a házmester. Az öreg Szeles bácsit hozta magával, aki éppen most érkezett haza. Az öreg nem állt egészen biztosan a lábán, de annál hangosabban szónokolt. Az őskori tűzérszablya már az ő kezében villogott, s nagy ügybuzgósággal hadonászott vele jobbra-balra. Rövid seregszemlét tartott felettünk, aztán kardjával a padlás felé döfött és elordította magát:

- Doppelreiren! Utánam!

A házmester nem bírta eltalálni a vasajtó kulcslyukát. Szeles tatában lángolt a harci vágy, félretolta a házmestert, betaszította a kulcsot, felrántotta az ajtót és beordított a ránk tátogó sötétségbe:

- Kifelé, brigantik!

Néma csend.

- Az anyátok! - ordította az öreg. Kardját magasra emelte és berohant. A következő pillanatban tompa puffanás, vérfagyasztó kiáltás hallatszott és Szeles bácsi eltűnt a sötétségben.

A viciné sikoltozni kezdett, a házmester egyszerűen lerohant a lépcsőn, Dörsug úr, a tapezirer krétafehéren omlott a falhoz, én pedig éreztem, amint a lábamból gyökerek nőnek a lépcsőbe.

Lent a mélyben, mint felkavart méhkas zsongott már az egész ház s az utcáról felhallatszott a rendőrségi riadó autó szirénája.

A padlás sötétjéből most kísértetiesen felhangzott Szeles tata hangja:

- Ki volt az a marha, aki a létrát iderakta az útra?

Dübörgő léptekkel rohant felénk a telefonon kért rendőri segítség. Percek alatt átkutatták a padlást. Sehol semmi, csak egy nyávogó macskát találtak.

Gyorsan rekonstruálódott az egész ügymenet. Bábi, a viciné macskája fent vadászott a padláson. Nem tudni miért, neki ugrott egy öreg paravánnak. Az feldúlt és nagyot koppant Kerekesné feje felett a harmadik emelet tizenhétben. - Rablók! - sikoltott Kerekesné és lerohant a házmesterhez. A többit már tudjuk.

Az öreg Szelesnek tipli nőtt a fején és búfelejtőnek átvonultunk a sarkon túlra egy hosszúlépésre.

LAKODALOM

Nagy esemény volt tegnap este a mi házunkban. Kálmánkának, József bácsi fiának volt az esküvője. József bácsi házmester nálunk, Kálmánka pedig a fűszer és gyarmatáru szakmában tevékenykedik és segéd úr a Hofbauer és társánál.

Már csütörtök óta kitűnő szagok terjengtek az udvaron. Nagyban folyt a sütés-főzés, mert a mi házunkban tartották a lakodalmat. Régen volt ilyen izgalom a gangokon fel a harmadik emeletig, mint ezen a héten. Szakácskönyvek és receptcédulák vándoroltak kézről kézre és váltakozó csoportok tárgyalták a nagy vacsora részleteit.

Spitzerék szakácsnője volt a vezérszónok, de néha maga a nagysága is ki-ki nézett a gangra, hol Kerekesné a második emelet tizenkettőből fejtegette nézetét a salátákkal kapcsolatban. Metzgerné volt a sütemények specialistája. Még őt is kicsalta a nagy izgalom a gangra, pedig máskor nagyon arisztokratikusan szokott viselkedni. Azért, mert az urának nyugdíjas állása van a MÁV-nál, igazán nem kéne olyan magasan hordania az orrát!

Kedden délután Spitzerné nagysága meg Szeles Rózsai, az öreg Szeles kislánya összeálltak és minden lakást végigjártak nászajándékra gyűjteni. Nyolc forint ötven volt egybe és délután Kerekesnével együtt elmentek bevásárolni. Tulajdonképpen Gyarmatinénak is velük kellett volna menni, mert ő két forintot adott, úgyhogy joggal beleszólhatott volna az ügyekbe. De

hiszen mindnyájan tudjuk, hogy a két forintot csak azért adta, hogy megmutassák, hogy ők nem neheztelnek Kálmánkáékra azért, mert tavaly ilyenkor a kislányuk le akarta önteni vitriollal a fiút.

Spitzerék szakácsnéjánál állították ki a nászajándékot a számlával együtt, hogy mindenki láthassa. Vettek egy gyönyörű, szép, kézzelfestett, valódi porcelán gyümölcsöstálat és vettek még két, sárgarézből préselt virág vázát.

Maradt még harminchat fillér. Erről úgy döntöttek, hogy Rózsika papája, az öreg Szeles megvárja a kapu előtt az esti tíz órát, akkor becsenget és a maradék harmincötöt József bácsi kezébe nyomja, mint kapupénzt. A dolog rendben is ment, bár kissé feltűnő, hogy József bácsi senkinek sem említette ezt a nem mindennapi összeget. Mit lehet tudni?

Elég az hozzá, hogy vasárnap reggel már jókor talpon volt mindenki és kint könyökölt a gangon, hogy semmit el ne mulasszon.

Kerekesné zöld bársony ruhájával egy kis baj volt, mert Kálmánka mamája, hogy úgy mondjam, jóval molettebb volt, mint kellett volna s így a hátán a patentkapcsok mindig kinyíltak. No, de semmi baj! Az egészet letakarták a Spitzerné nagysága fekete velur pelerinjével. Metzgerné kölcsönadta azt a kalapot, ami a tavalyi gyászesetből kifolyólag maradt. A fátyolt lefejtették és hátul ráöltöttek egy kis színes papagájtollat.

A boldog örömanya kimerülten az öltöztetéstől éppen lerogyott a konyhaszékre, mikor megjelent a lakók küldöttsége, hogy átadja a nászajándékot. Kerekes úr, a nyomdász volt a küldöttség vezetője. Hosszú Ferenc-József kabát volt rajta és gyönyörű beszéd keretében adta át az edényeket. Mindenki könnyezett egy ideig és azután nem tudták, hogy mit csináljanak.

Szerencsére éppen hozták a menyasszonyi csokrot. Imponáló volt! Kálmánka maga válogatta össze. Volt abban mindenféle fajta, színű és szagú virág, vörös rózsától a rezedáig.

Délben kezdtek gyülekezni a vendégek és kibontották az első likőrös üveget. Minden lakó a gangon állt és tárgyalt. Megérkezett a menyasszony, fehér fátyolos ruhában, két nyoszolyólánnyal. Utánuk lépdelt a leendő após kipödört bajusszal, köztisztasági hivatalnoki uniformisban. Feleségét két oldalról támogatták, mert folyton csuklott a sok sírástól. Egész a harmadik emeletig felhallatszott szívbemarkoló sikongatása: - Hogy az én lányom!... Az én ártatlan kislányom!...

A vendégek folyton gyűltek és ünnepélyesen zsibongó sokasággal telt meg az udvar. Most hirtelen morajlás futott végig a gangokon: Megjöttek a taxik! Mert Kálmánka tudja, mi illik a család és állása méltóságához és ha a plébánia templom véletlenül pont szembe is van a házukkal, azért mégse fogja senki se mondani, hogy még csak egy taxi se volt az esküvőn!

Mindenki rohant a kalapjáért, azután le az utcára. A kapualját és a járdát elálltuk és az ünnepélyes lassúsággal kivonulókat hangosan megéljeneztek.

Alig préselődtek be az egyes párok a taxiba, a lakók csoportja két részre oszlott. Az egyik rész átszaladt az utca másik oldalára, a templom elé, a másik csoport pedig rohant a lakásokba és előre megállapított terv szerint hozták a székeket, asztalokat az udvarra. A szűk házmeister lakásra való tekintettel ugyanis az udvaron lett terítve a lakodalmi vacsorához. Gyors kezek fehér abroszt borítottak az asztalokra, mások színes lampionokat engedtek a második emeleti gangról. Csörgött az összehordott tányér, zörögtek az evőeszközök. A vízvezetéki slauch alá beállították a söröshordót és a vicelakás eltorlaszolt ajtaja előtt elhelyezkedtek a cigányok. Mire odaát felbúgott az orgonán a Lohengrin, itt nagyjában rendbejött minden.

A taxik most visszakanyarodtak a kapu elé. A vendégsereg megkönnyebbült zsibongással özönlött a feldíszített udvarra. de mindenki állva maradt és harsány éljenzéssel fogadta az utolsónak bevonuló ifjú párt.

Istenem micsoda gyönyörű pár volt! Kálmánkán úgy feszült a szmoking, mint egy született mozisínészen, a menyasszony pedig, - mint mondani szokás, - piros volt, mint a tűzről pattant pipacs.

Az én kislányom... Az én gyermekem... Visított egy hang a tömegben, de a cigány rázendített a Rákóczi indulóra.

Most tompa puffanással beverték a hordóba a csapatot és „hát sose iszunk?”-felkiáltással megkezdődött az ünnepi vacsora.

De ki ez a lány, illetve menyasszony, illetve asszony? Hová tegyem? Valahol már láttam!... Uram fia! Na, Kálmánka, gratulálok! Hisz ez a Mici, a borbélytól, aki a múlt hónapban... aki az ősszel... aki ilyenkor... pardon! Nem szóltam semmit...

Azaz harsány hangon lekiáltottam a harmadik emeletről:

Éljen az ifjú pár!

ÚJ LAKÓK

Május elsején az első emelet hatba új lakók költöztek. Mindjárt látszott, hogy valami extravagáns emberek, mert beköltözés előtt ciánoztatni akartak. Szerencsére a házmester úr leintette őket. Minek is? Az kérem nálunk nem szokás. Egyrészt a háziúr úgyis pingáltatott, másrészt meg rendes népek laktak ott.

A Jobboda néni lakott ott a kislányával, mind a három szobában egyedül. Hogy szegény megboldogult Jobboda néni mennyi idős lehetett, azt nem tudjuk, de a kislánya úgy hatvan körül járt. Szeles bácsi meséli, a harmadik emelet tizenötéből, hogy Ida kisasszony valamikor csodaszép, drabális perszóna volt, de addig válogatott, míg a végén a fejebúbján maradt a pártája, pedig hajdanában igen sokan koptatták a küszöbüket. Valami nyugdíjas minisztériumi népek lehettek, mert elég jól bírták magukat. Iduskának még prémes gallérja is volt, az öreg nagysága pedig vasárnap csipke zsabót hordott. Még a fűszeresnél sem maradtak adósak, mikor Iduska elköltözött.

Az utóbbi időben már csak három kutyájuk maradt. Két pincsi, meg egy daxli. A papagájuk egyszerre múlt ki az öreg nagyságával. Csodálatos jelenségek vannak az életben. A tyúkszeme ölte meg. Jobboda nénit, nem a papagájt. Nagyon érzékeny perszóna volt szegény. Megvágta magát és ijedtében meghalt. Iduska egyedül maradt az állatokkal és most elköltözött az Ózon utca kettőbe.

Azt a rusnya madarat is elvitte. Egy bagoly madara volt, de eleven ám! A lakásba nem volt szabad senkinek sem bemenni, de a házmester úr meg a levélhordó mesélte, hogy néha, ha becsöngettek Iduska nyitott ajtót és a vállán ült az a randa féreg. Pislogott, mint a miskolci pocsolya, vagy mi. Kanári madaruk volt vagy hét és volt leveli békájuk is. Az angóra macskákról nem is beszélek, mert azok legalább szépek voltak, de a teknősbékájuk egyszer kiszökött a gangra és majd a frász törte az összes lányokat.

Kerekesné végignézte Ida kisasszony költözését és azt mesélte, hogy volt ott egy láda, olyan hosszúkás formájú, mint egy kis koporsó. Mikor azt a ládát letették, - úgy éljek!, - szuszogott benne valami!

Mindnyájan elszörnyedtek, akik aznap este összegyülekeztek a második emeleti gangon, hogy kicsit átbeszéljék a dolgokat. Metzgerné azt mondta, ő többször látott egy öreg urat hozzájuk menni. Az utóbbi időben azonban nem látta. Nem azt dugta-e a ládába?

- Ugyan menjen! - mondta Kerekesné, - vén volt már Ida az ilyesmihez. Hanem tudják mi volt a ládában? Egy krokodilus!

Krokodilus? Szent ég! Szörnyű!

Nyavalyát krokodilus, - nevetett az öreg Szeles. A házinyulait csomagolta ládába, hogy ne fázzanak.

Kérdés igaz-e? Jó is, hogy elment. Ki tudja mi minden sült volna ki a végén!

Na, várjon csak kicsit! Az ember sohasem tudhatja, jobb jön-e utána.

Azám. Ki látta már az új lakókat?

Én beszéltem is az asszonnyal, - jelentette ki Kerekesné büszkén.

Milyen? Mit mondott? Micsoda népek? - ostromolta egyszerre mindenki.

Kerekesné felsőbbbsége tudatában büszkén nézett körül, egy ideig hallgatott, hogy fokozza a hatást és csak azután nyilatkozott:

- Na, nem lehet még semmit se tudni.

- Ennyi az egész? - kérdezte Szeles bácsi és bár Kerekesné nem tudott többet, mert az új lakót csak egy fejbólintás erejéig ismerte, mégis úgy érezte, hogy tekintélyének fenntartása érdekében feltétlenül nyilatkoznia kell.

Kicsit gőgös embereknek tartom őket, - szólt óvatosan.

Mit beszélt velük?

Csak az asszony volt itt, - tért ki Kerekesné az egyenes válasz elől. - A piktórral tárgyalt, de ahogy kiválasztotta a mintát és ahogy csípőre tett kézzel nézte hogyan dolgoznak, ugyancsak előkelőnek mutatta magát.

- Majd meglátjuk miféle retyerutyával költöznek be!

- Ciánózni akartak! Még jó, hogy a házmester leintette őket.

- Csak várjunk, nehogy ők hozzanak poloskát!

- Fel is mondok menten, - kiáltotta Metzgerné.

- Ha poloska lesz, én is megyek, - helyeselt Vermesné.

- Úgy van! Szónokolt Szeles tata. - Mindenféle népeknek kiadják azt a lakást, azután mi isszuk meg a levét. Nem oda Buda! Akármilyen előfordul, elmegyünk mind együtt a háziúrhoz és megmondjuk, - vagy ezek, vagy mi mind!

- Nagyon helyes! Igaza van!

- Ezeknek pingáltat, nálam meg már két hete folyik a vízvezetéki csap!

- És az én plafonom? Még tavaly beázott és ma sincs megcsináltatva!

- Hallatlan!

- Persze, az új lakónak mindent, a régieket ott egye a fene!

- Hiszen majd meglátjuk, meddig bírják ki ezek az új népek, ha mi összefogunk!

Csütörtökön költöztek be. Három stráfkocsival jöttek. Még zongorát is hoztak. Kisült, hogy az ember Metzgerné urának a főnöke. Metzgerné mindjárt le is ment segíteni nekik. A többiek mérgesek voltak. Micsoda tányérnyalók!

- Renegát népek ezek a Metzgerék, - mondta ki Szeles bácsi a szentenciát. Eretnekek, magyarázta Kerekesné a többieknek Szeles tata nyilatkozatát.

Délben Metzgerné felszaladt a második emeleti gangra, ahol az asszonyok álltak. Egy kis hagyma kéne a Vámosynénak, - így hívják az új lakót, - ki adna kölcsön? Nagy csönd. Végre Kerekesné megszólalt:

- Én adok, de magam viszem le!

Majdnem félkettőig volt lent és sugárzó arccal tért vissza.

- Igazán nagyon kedves asszony, - mesélte. Mindjárt le is ültetett, pedig még nagy a rendtelenség. Úgy köszöngette azt a semmiséget, hogy szinte restelltem. Kedves nagysád így, meg kedves nagysád úgy. Igazán nagyon finom úriasszony, el kellett mesélni, ki mindenki lakik itt és azt mondta, hogy mindenkihez el fog menni vizitbe.

- Hozzám ne jöjjön, - szólt Vermesné sötéten.

- Tessék! Hozzá ne menjen! Emelte fel Kerekesné a hangját. Tudja mit? Én megtiszteltetésnek veszem, ha eljön hozzám, olyan finom úriasszony. Nem gondolja, hogy talán még maga is szóba állhat vele?

Vermesné ijedten nézett körül.

- ... De, hiszen tegnap azt mondtuk...

- Ugyan menjen! Az öreg Szeles locsogott itt össze-vissza. Örülni kell, hogy ilyen rendes emberek jöttek ide...

Este nagy riadalomra tódult ki mindenki a gangra. Az új lakó ordított a házmester úrral. Mindenki dermedten figyelt. A házmesterrel mer kiabálni egy lakó!

- Mi történt? Mi történt? - kérdezték suttogva. Végre feljött az öreg Szeles, aki minden lében kanál.
- Mi történt? Szeles bácsi, mondja már, mi van? Rohanták meg minden oldalról az öreget.
- Ki kell rúgni az ilyen disznót! - Ordított Szeles tata eddig még soha sem tapasztalt vakmerőséggel.
- De hát mi történt?
- Hallatlan! Ilyen finom népek jönnek végre ebbe a házba és még be se költöztek, még le sem feküdtek és az úr máris talált egy poloskát!
- Szörnyű! A házmester az oka!
- Természetesen. Ő mondta, hogy ne ciánoztassanak!
- Disznóság!

ÖTÓRAI TEA

Meglátszik az kérem, hogy ki az úr, ha nem is jár autón. Olyan kerekded ünnepély adódott a múltkor Szeleséknél, hogy két hétig beszéltek róla a házban. Akármelyik rózsadombi villa megirigyelhetné azt a hangulatot, ami ott kerekedett. Hiába, no Szeles bácsi érti a módját, hogyan kell rendezni a dolgokat. Nem hiába szaladgált harminc évig emeletről emeletre a magy. posta leveleivel. Száz helyre bekukkantott minden nap, módja volt ellesni az úri szokásokat.

Elég az hozzá, hogy Szeles bácsi kislánya, Rózsika kedvéért rendezte az ötórai teát. A dolog úgy kezdődött, hogy Rózsika barátnője a Mancsi, ki manikűrös kisasszony itt a tizenhétben, szállította az elhasznált képesújságokat Rózsikáéknak, hogy ők is részesülhessenek a kultúra eme nemes áldásában. A képes reklámpletykák tüzetes áttanulmányozása után Szeles mama úgy nyilatkozott, hogy ugyan egy nagy disznóság az egész, de úgy látszik most az a divat, hogy minden úgynevezett jobb társaságban, főleg pedig ott, ahol eladó kisasszonykák vannak, teaestélyeket szoktak rendezni. Ennek következtében ők is kell, hogy valamit csináljanak, mert végeredményben Rózsika ugyan igazán szemrevaló teremtés, mindazonáltal, ha véka alá rejtik, a kutya se fog utána ugatni.

Miután tavaly télen abban a szerencsés helyzetben voltam, hogy Rózsikával együtt lettem bevezetve Rómeó Adolf tánc és mozgulatművész úr összkreációinak titkaiba, - mint a család bizalmasa aktív részt vehettem a nagy estély előkészítésében.

Szeles bácsi mindenáron töltött káposztával akarta kezdeni az ötórai teát és sehogyan sem volt képes felfogni mi az a buffet. A vendégekkel is baj volt, mert meg akarta hívni az egész sógorságot-komaságot, holott ugyebár egy ilyen eksklusív összejövetelnél nem lehetséges. - Hogyisne, mondta Szeles néni, majd pont Mariskáékat fogjuk meghívni, hogy a lányuk az a pizze Mici minden fiatalembert magának foglaljon le. Nem kérem szépen, úgy nem játszunk! Eljöhet a Dörsug Magda, mert az csámpás, eljöhet a Mancsi, mert annak már van komoly udvarlója, esetleg a Bella, az a vékony, nyeflett, akivel Rózsika együtt dolgozik a szalonban és legfeljebb talán még az Edit, aki már elég vénecske szegény ahhoz, hogy ne számíton.

Annál több fiatalembert kell hívni, mert ezek a mostaniak lusták is, meg hamar kifáradnak, nem úgy mint régen és etcetera. Közös megegyezés alapján ugyan leszanáltuk a töltött káposztát, viszont a ház asszonya mindenáron ragaszkodott a terített asztalhoz s így egy olyan állandó vacsoraszerű buffet keretébe szorítottuk a szendvicsekkel és meleg szafaládéval variált batyukreációt.

Az öt órai tea kezdetét nyolc órában állapítottuk meg, hogy a kellő számmal képviselt kereskedelmi ifjúság se mulasszon semmit az élvezetből. Aki akart, előbb is jöhetett, de enni csak nyolc után volt szabad!

Öltözködés tekintetében az urak megjelenését nem kötöttük szabályokhoz. Manczi azt mondta, hogy ez már a Rózsadombon sem divat és végeredményben akárhogy is van valaki öltözve, ha tánc közben fehér kesztyűt húz, mindjárt látja az ember, hogy úrral van dolga.

A hölgyek természetesen újra daueroltattak. Miután négy darabról volt szó egyszerre, Manczi főnöke tíz százalék engedményt adott. A Spitzerné nagysága az első emeletről volt szíves kölcsönadni a gramofont.

A nagyszobából minden mozdíthatót kihordtunk a konyhába, hogy legyen hely a tánchoz. A nagy ebédlőasztalt a szekrények elé toltuk és ott lett terítve. Az egyik ágytakarót ráterítettük a díványra, hogy a kilógó lószőr le legyen takarva. Ágytakaró úgysem kellett, mert a kishozzában egyszerűen szétszedtük az ágyakat. A villanylámpát spárgával felkötöttük a plafonra és a körtét viola színű selyempapírba csomagoltuk, hogy ezáltal se maradjunk el a rózsadombi hangulatvilágításos táncestélyek mögött.

Természetesen illő volt a három vendéglány hozzátartozóinak meghívása is és ezek részére a kishozza szalonná lett átalakítva. A szalont a Metzgerné pálmája képviselte az ablak elé állított magas állványon.

A leányok és mamák természetesen már lehetőség szerint korán összegyülekeztek és közös összevisszasággal emelték az előkészületek zűrzavarát. Előbb Manczi lépett örök haragra Bellával, de ez csak csendes vita volt ahhoz képest, ami Dörsugné megjegyzése nyomán támadt Rózsikáék tortájával kapcsolatban. Már szinte a frissen vasalt dauerok is veszélyben forogtak, mikor Szeles tata megjelent a boros flaskókkal és házigazdai tekintéllyel elsímította a nézeteltéréseket.

Lassanként diszkréten zibongó tömeggel telt meg a nagyszoba. Szeles bácsi baráti öleléssel fogadott ismerőst és ismeretlent egyaránt és akárcsak egy rózsadombi arisztokrata az ajtóban állva várta a következő érkezőt.

Mint minden társadalmi teaestélynek, a miénknek is megvolt az előkelő bontónt, a magasabb nívót jelképező vendége, - a háziak büszkesége. Mikor belépett a szobába, a zibongás elhalkult és kíváncsi szemek fogadták Szeles bácsi által bejelentett érkezőt.

- Kecskés úr! - Kecskés úr, a fényképészeségéd. Óriási csokornyakkendője, művészsörény frizurája és fekete bársony, sujtásos ruhája lenyűgöző ünnepélyességgel hatott mindenkire. Rózsika elpirult s a mamák összedugták a fejüket. Szóval ő az a bizonyos illető, aki miatt az egész estély rendeződött! Irigy szemek bámulták a mozhíznész biztonságával forgolódó előkelőséget, ki egész természetesnek tartotta, hogy minden miatta történjen egész este. Kitüntető leereszkedéssel kezelte a hölgyeket s boldog volt, akivel szóba állt. Ilyen lehet egy főherceg, vagy egy vezérigazgató, mikor a nép egyszerű keresetlen alkalmazottaival szóba áll.

Tizenkettőkor minden ennivaló elfogyott. Szeles bácsi elrohant a sarkon túli sörszanatóriumba és két hasáb pofaszalonnával tért meg hódító útjáról.

Kettőkor Bellácska rosszul érezte magát és visszavonult a konyhába kicsit levegőzni. Savanyú Sanyi, a műszerész úr segített neki a rosszullétben s mire Bellácska jobban lett, elhatározták, hogy mély titokban tartott boldogságukat egyelőre nem közlik senkivel sem. Így tudtuk meg mi is.

Félháromkor a biztos úr felüzent, hogy csendesebben vigadjanak, mire a gramofon tölcserébe bedugtunk egy törülközőt.

Három órakor Szeles tata olyan hangulatba jött, hogy mindenféle ifjúkori történeteket kezdett mesélni a társaságnak, mire Szeles néni megkérte a gangon rendületlenül örködő szomszédasszonyokat, hogy szerezzenek a tatának valahol egy csendes dívánt.

Négy órakor a gramofon felmondta a szolgálatot, Savanyú a szerelő szétszedte, de nem bírta többé összerakni. A nagy zűrzavarban Deres úr, az agglegény fűszeres segéd úr leöntötte vörösborral Editke halványrózsa ruháját, mire rémületében átkarolta a leányzót. Erre mindenki éljenezni kezdett, Editke boldogan omlott Deres úr karjaiba, ki a szokatlan helyzetben ijedten pislogott jobbra-balra.

Öt órákor, - egészen az előírásoknak megfelelően, - szervírozták a teát. Mindenki meg volt hatva ekkora etikettszerűségtől és a vastag cigarettafüstben undorral öntötte mindenki magába az egyáltalán nem kívánt forró vizet.

Hat órákor Kecskés úr diszkréten távozott. Meleg leereszkedéssel mindenkivel lekezelt és a ház asszonyának kilátásba helyezte esetleges máskori legmagasabb megjelenését is.

Semmi egyéb! Tehát hiába volt minden. Rózsika csalódottan omlott el a díván sarkában.

Pukkadj meg! - Öltötte ki nyelvét Szeles néni a távozó után. Azután a szoba közepére állt, csípőre tette a kezét és a zajló ünnepélyről alkotott véleményét a következő mondatba sűrítette:

- Most pedig menjen mindenki a fenébe!

GYÁSZ

Mint mindenütt a világon, a mi házunkban is derű és ború váltogatják egymást. Most éppen ború van. Reszketve tisztelt házmesternénk, mint mondani szokás átszenderült az árnyékvilágba. Megütötte a guta. Vajon ki kívánhatta ezt neki?

Mert végeredményben azért jó asszony volt szegény. Hogy a Kerekesné gyerekeit végigpofozta a gangon? Minek ordítottak úgy azok a kölykök! Hogy a Spitzerné szakácsnéjáról mindenfélét mesélt az unokafivérével a folyamőr úrral kapcsolatban? Na, és a többieknek nem járt a szájuk? Hogy a Dörsug úréktól dupla szemétpénzt kért, mert tíz év alatt egyszer sem jöttek kapuzárás után haza? Ebben is van igazság, hiszen nem egyszer láttuk, milyen lélekszakadva érkeztek haza este kilenc óra ötvenkilenc perckor. Hogy Metzgerné bulldogkutyáját megbillentette egy kicsit? Hát miért nem vitték le előbb azt a dögöt, mikor még nem volt olyan nagyon sürgős neki.

Talán nem is a guta ütötte! Sem a porolási, sem a mosókonyha jelenetek, de még az első lépcsőn való szénhordási nézeteltérések sem hathattak annyira a kedélyére, hogy ez okozta volna a bajt. Nem, hiszen a harc éltető eleme volt szegénynek és reszketve gondolt mindig az esti tíz órára, mikor már legfeljebb csak a túlhangos rádió miatt lehetett ordítani.

Istenem, micsoda pompás telivér frontharcos jelenség volt a megboldogult, mikor úgy csípőre tett kézzel kiállt az udvar közepébe és élénk bariton hangját felengedte a harmadik emeleti gang felé, hol Kerekesné öntözgette angolkóros virágait.

Egész nap mélabús csend honolt a gyászba borult gangokon. Mi lesz most? A vezér nélkül maradt hunok hangulata lehetett ilyen Attila halála után. Julis a tejcsarnokból sós könnyeket hullatott az üvegekbe. Metzgerék abbahagyták a nagymosást, Kerekesné pedig ki sem engedte gyerekeit a gangra.

Délután elvitte szegényt a fekete autó és ekkor a kedélyek kicsit felszabadultak. A második emeleti gangon összegyülekezett a megszokott kaszinó, hogy megbeszéljék a megbeszélendőket. A közfigyelem a bús özvegy felé terelődött, ki előzetes torpróbát tartott a sarkon túli vendéglőben. Megnősül-e újra s ha igen, kit fog elvenni? Ki lesz az új házmesterné?

Miután senki sem tudott semmit, a társalgás a múlt felé fordult és végigrágták a megboldogult jelen nem lévő, protekciós alakjait.

- Vermesné szobaurának persze szabad volt kihajigálni a cigaretta végeket a gangra, mert minden második nap éjfél után jött haza.

- Vajon Deákék ezután is három napig fognak trónolni a mosókonyhában? Más lakó persze kapkodhatott, de ők terpeszkedtek, mert hun egy kis ezt, hun egy kis azt küldözgettek le a házmesternének.

- Persze az kellett neki, Isten nyugosztalja. Kedves Pfiffhóferné, meg aranyos Pfiffhóferné, így ment az mindig.

- Hiszen az kellett neki. Nix házmesterné, hanem nagysád erre, meg nagysád arra, mert az asztal körül kergették kiskorában ott Bugacon, ha nem nagysádnak szólította magát.

- ... Azért meg kell hagyni, tisztán tartott mindent.
- Na, nézze meg, mi van a pincében, a hátsó lépcső alatt...
- Ugyan, hagyjuk ezt most...
- Koszorút kéne venni, - indítványozta Metzgerné.
- Azám, de milyet?
- Drága most a virág!
- Itt a csarnokban, a második standnál nagyon szépet láttam. Nem kerülhet többbe négy forintnál.

- Liliom kéne, vagy bazsarózsa...
- Hát, hadd örüljön szegény...
- Először tudni kell, ki mit ad.
- Én külön veszek, - szólt Kerekesné, - mert én kimegyek a temetőbe.
- Hiszen kimegyek én is!
- Már hogye mennénk ki! Mindnyájan kimegyünk. Nem kell azért külön virág!
- Ha Kerekesné akar vegyen külön!
- Miért? Magának nem jó amit mi veszünk?
- Jónak jó, de mondom én külön akarok.
- Persze extravurst kell. Úgy mint újévkor!
- Újévkor? Nem értem!
- Jó, jó, tudjuk mi azt! Külön adtak a házmesternek és külön a házmesternének. Persze finom emberek, nem olyan szegény népség, mint a többiek.

- Ugyan kérem, az a perkál? Már három éve ott hevert nálam a szekrényben. Minek egye meg a moly, - gondoltam - inkább odaadom.

- Egyszer perkál. Máskor más. Aki meg nem tudott adni, annak alig fogadta köszönését a házmesterné nagysága. Ez az eredmény, ha az ember elkényezteti az ilyeneket.

- És a maga ura nem adott öt szivart húsvétkor a Pfiffhófernek? Beszéljünk talán erről!
- Az én uram? Az én uram adott öt szivart?
- Nem is a Herkopáter!
- De, hát honnan veszi ezt?
- Innen ni! - A kisujjamból szoptam! Kérdezze meg a házmestert, ha nem hiszi!
- Ilyen gazember!
- Miért gazember? Mert elfogadta? Majd bolond lesz!
- Eh, nem az, hanem az uram!
- Az ura? Hát maga tényleg nem tudta?
- Nem én!
- Úgy!
- Na megállj! Itt van valami!
- ... Hát ... Gondolja?
- Miért? Maga mit tud?
- Én? Semmit!
- Maga tud valamit!
- Ugyan menjen! Mit lehet azt tudni. Mind egyforma gazember!
- Na de ilyet! Én itt mosom a koszos ingeít, mert szegény ember szolgálatban van, az meg szivart osztogat és ki tudja hol kószál!

A tragédia további fejlődését Szeles bácsi zavarta meg, aki most érkezett a sarkontúli kaszinóból és mindenki tőle várta a legfrissebb híreket.

- Mi újság Szeles bácsi, meséljen már!
- Azt mondják háború lesz.
- Mit bánom én! Arról meséljen, mi van Pfiffhóferrel?
- Azt nem viszik be, mert már ötvenkét éves.
- Hagyon békét most ezekkel Szeles bácsi. Mondja megnősül?
- Én? Hiszen ha lehetne...
- Ugyan! De nehezen ért ma megint! Mikor lesz a temetés?
- A temetés? Holnap délután. Azt mondja Pfiffhófer, hogy ő úgy gondolja, hogy...
- Na, mit gondol? Mondja már!
- Azt gondolja, hogy tíz liter elég lesz a torra.
- Szörnyű!
- Hallatlan!
- Miért? Kevés? Én is azt mondtam...
- Hát az itt a legfontosabb? Más kérdés nincs, csak a bor?
- Házmesterné? Minek? Ott a viciné.
- Hát nem nőül meg Pfiffhófer?
- ... Lehet ... Ámbár csak most hagyta abba... A vendéglősné ajánlotta neki a csapos nejét, de azt mondta, még ráér.
- Szóval maga sem tud többet, mint mi.
- Azért mégis kéne egy koszorú, - indítványozta Metzgerné.
- Az ám, a koszorú, - ütött a homlokára Szeles bácsi. - A Pfiffhófer mondta, hogy ha koszorút akarnak venni, hát csak adják neki azt az öt forintot, majd ő elintézi a többi.

ADÓÜGY

- Postája van, - szólt Mayerné, a kosztkvartélyos szobaasszonyom, mikor délben hazamentem. - Odatettem a tányérja mellé.
- Na nézzük... Figyelmeztető ... Jövedelemadó hátralék... Ötvennégy forint... Nyolc napon belül, különben etc.
- Egyszerre elment az étvágyam. Másnap bekopogtam a főnök úr szobájába.
- Alázatos tisztelettel kérek nyolc nap szabadságot és száz forint előleget.
- Meg van örülve?
- Sajnos. Méltóztassék parancsolni... Ezt kaptam... Adóügy...
- Adóügy! Az más! Szegény ember. Hát mi történt?
- Fogalmam sincs róla! El akarják venni a párnámat!
- Hallatlan! És mennyi hátraléka van?
- Azt írják ötvennégy forint.
- De kérem! Egyszer már kifizettem!
- Kifizette? Hm... Nézze. Nem baj. Fizesse ki újra. Majd később kiderül. Jobb ha az ember rájuk hagy mindent.
- Talán mégis inkább utána néznék főnök úr kérem, mert ha befizettem, nem adják többé vissza. Pláne, ha kétszer fizet be az ember....
- Hát, én azt sem bánom. Vegye fel az előleget, de a nyolc napot természetesen levonom a szabadságából!
- Igenis kérem. Köszönöm szépen.

Másnap kilencig aludtam. Végeredményben is az adómat megfizettem s így nyugodt lelkiismerettel alhattam. Kényelmesen öltöztem, reggeliztem s azután neki indultam. Hová is kell menni? Ifjabbvitézbárószentjeromos utca hét. Vajon hogy hívták szegényt azelőtt? Na, majd a biztos úr megmondja merre van.

- Mellik kerületben legyen az az illető utca?
- Hja, ha én azt tudnám! Azaz, várjunk csak, a cédulán rajta van. Itt van kérem. BK adókerület.
- Béká? Olyan nincsen kérem. De azért majd megnézem a könyvben. Ifjabb? Az az I-nél van... Id... If... Itt van! Nem az előjáróságot tetszik keresni?
- Alighanem.
- Hát, ehune, az a sarok épület!
- Csodálatos jelenség! Köszönöm.

A portás úr előtt még ki sem nyitottam a számat, éppen csak, hogy a vonatkozó cédulát kihúztam a zsebemből és ő már el is intézett.

- Második emelet tizenhét, balra, - szólt és intett a következőnek. Bámulatos rutin, gondoltam megilletődötten.

A tizenhetesben vártak vagy hatan. Éppen jó, - gondoltam, - én vagyok a hetedik. Szerencsés szám, jó ómen.

Egy öreg néni volt éppen soron.

- Ha nincs semmiféle adat magánál, - magyarázta neki az illetékes úr, - legalább azt mondja meg, mikor foglalták le a szekrényt.

- Az kérem... az kérem, lehetett úgy karácsonykor.
- Karácsonykor? Hiszen most húsvét is elmúlt már, hát mit akar?
- Ázt ákárom kérem, hogy én fizettem! Tessék megnézni Liptai Zsuzsánna. Liptai Zsuzsánna, annak kell lenni beírva a könyvbe.
- Ki az a Liptai Zsuzsánna?
- Az enyém sógornő, ő fizette be.
- Hajjaj. És miért nem fizették előbb?
- Nem tudtuk kérem előbb elolvasni az írást, mert Pistike eldugta a szemüvegem. Haszontalan.
- Mit csinált? Kicsoda?
- Eldugta fiókba, haszontalan fiú. Nem tudtuk cédulát elolvasni.
- Hát csak üljön le néni, ott a padon. Most sokan vannak, majd később újra beszélgetünk.
- Varjas Péter! Tessék!

Lassan elfogyott mind a hat. Ahá! Most jövök én!

- Nyerges Kon... Kon...
- Konstantin kérem, Konstantin. Én vagyok az.
- Tessék.
- Kérem ezt az izét kaptam, pedig én fizettem és tessék megnézni, mert itt valami tévedés van...
- Mikor fizetett kérem?
- Februárban, még februárban.
- Itt nincs semmi. Hol fizetett?
- Itt kérem, itt fizettem.
- Adókönyv? Nyugta?
- Adókönyv? Az nincs. Nincs kérem nyugtám se, mert postán küldtem.
- És feladóvevénye van?
- Hogyne kérem, hogyne.

- Hát kérem...
- Na ugye!
- Hát kérem azt a vevényt!
- A vevényt? Az nincs nálam. Otthon lesz.
- Hja azt meg kéne nézni.
- Igenis. Akkor most elszaladok érte...

Hová is tettem azt a receptsz? Tudom, mindig kezembe került, ha nem kellett. Gyerünk haza... Mi az kérem Mayerné, még nincs is kitakarítva? Egye fene, most mindegy. Hol is keressem? Itt lesz valamelyik íróasztalfiókban. Hajjaj mennyi vacakja van az embernek! De mindjárt segíték rajta! Mayerné! Hozzon egy nagy szemetesládát! - Most úgyis mindent kézbe kell venni, legalább mindjárt kidobom, ami nem kell.

Magyar Színpad. Polacsek Attila fehérműtisztító. Anyaszentegyházi értesítő. Pista esküvői kártyája. Szépremény bankház és a régi sorsjegy. Holubán nagyáruház olcsósági hete. Hopp! Azt hiszem ezt a zálogcédulát meg kellene hosszabbítani. Ez még októberéről van. Igen, akkor volt az a sok mozi. Mennyire rajongott Klári a moziért. Vajon most kivel jár? Jesszusom, Mariska néni levele! Már régen válaszolni kellett volna. Nahát, ebből megint vérig sértődött harag lesz. Sajnálom! Kedves Mariska néni! Igazán nagyon sajnálom, hogy előbb nem válaszolhattam, de nem értem rá. Teljes lehetetlenség volt időt szakítani. Nekem kérem az adóügyeimet kellett elintézni. Ugyan kérem! Az örökség? Földszintes ház Fehérváron a Külső Vasutcában? Mondjunk egy magas árat, ha kettőezer forint, na már most. Van hozzá a Pista bácsi öt gyerekkel, a Poldi tantiék is vannak vagy négyen, azután Simontornyán a József bácsi pereputtya. Mi jut kérem itt egyre? Most hová tettem azt a zálogcédulát? Igazán ez a Mariska néni mindig csak zavart csinál. Áhá, itt van a tintatartó alatt. Ezt holnap... Nem, holnap nem... elsején, igen elsején ki fogom váltani... vagy esetleg meghosszabbítom. Mi ez a sok itt együtt? Mancsi levelei! Hát még amit én írtam! Belőlünk lett gazdag a magyar posta. Sokáig szenvedtünk egymástól. De minek tartogatom? Megvan! Megvan! Itt az a tintaceruza, amit a múltkor úgy kerestem. Ezt ide teszem a tintatartóra. Erkölcsei bizonyítvány? Hát ez mire kellett, ki kételkedett az én erkölceimben? Pardon, bocsánat! Bár szerény, de lovagias férfiú vagyok és nem tűröm, hogy erkölceimben bárki is kételkedjék! Mars a szemébe! Na tessék! Itt vannak a fényképek. Mindig mondtam, hogy ezeket be kell ragasztani valami albumba. Így egy össze-vissza szemétkazal az egész. Milyen jót mutat ez a taknyos Piri így fürdőtükörben!

Mit akar Mayerné? Ebédelni? Hány óra? Micsoda? Féltető! De hiszen még nincs meg a receptsz. Legalább vigye ki a szemétládát. Gyerünk hamar azzal az ebéddel. Azután tovább.

Színházjegy, bejelentőlap, mosószámla, prospektus, füzet, kivágott újságcikk, keresztlevél, üres szanicle, levelezőlapok, ilyen csekk, olyan csekk, csak az nem ami kéne.

Mayerné! Mayerné! Hozza vissza a szemetesládát, hátha kidobtam. Újra át kell nézni.

Nincs, nincs. Akkor pedig itt kell lenni, igenis itt kell lenni a fiókban. Hajrá, kezdjük előlről az egészet!

Félháromkor éjjel került elő.

Mayerné szisztált és főzte a feketekávé. Közben kétszer kivonultak a tűzoltók is. Először a függöny gyulladt ki az elszórt cigarettacsutkáktól. Ez úgy este félhétkor lehetett. Tizenegykor kéménytűz támadt. A kályha nem győzte nyelni a belegyömöszölt papirost.

De előkerült! A zsebemben volt kérem. A pénztárcám hátsó rekeszében szépen összehajtogatva.

Másnap kissé bágyadtan ébredtem, de tizenegy órára elértem a második emelet tizenhétbe.

- Alászolgája. Itt vagyok kérem ebben a tegnapi ügyben.

- Milyen ügyben?
- Egy hátralék ügyben. Tegnap voltam itt.
- Hja tegnap! Hol van az már! Azóta temettünk is uram!
- Temettek? Ó, őszinte részvétem. És kit temettek?
- A reményt uram, a reményt. A főnyeremény reményét. Egy egész sorsjegyünk volt itten közösen. Egy egész sorsjegyünk! Tudja, mit jelent az!
- Hogy én tudom-e? Nekünk négyünknek volt egynyolcada azt sem húzták ki.
- Nahát kérem! Hát kiét húzták ki akkor? Ezt mondja meg nekem valaki! Ki az a szerencsés ember? Én látni akarom! - Utóvégre az én pénzemet is ő vágta zsebre!
- Sajnos az enyémet is.
- A magáé nem érdekel! Hát, miről van kérem szó?
- Ez az ötvennégy forint hátralék...
- Sajnos uram itt nincs semmi nyoma... Postakönyv... Feladás február... Nyerges?... semmi...
- Az kérem hogy lehet?
- Tessék talán a postánál reklamálni. Különben is kevés lenne, mert a feladóvevény csak negyven forintról szól, a hátralék pedig ötvennégy.
- Negyven? Tényleg. úgy látszik csak ennyit adtam fel. Persze emlékszem. És hol reklamáljam?
- A postánál. A magyar postánál, ahol a pénzt feladta.

Rejtelmek, - tűnődtem magamban. még hozzá több irányú rejtelmek. Miért adtam fel csak negyvenet? Illetve mi az a hiányzó tizennégy. És hol adtam én ezt fel? Hopp! Nem is én adtam fel, hanem Károly bácsi, az öreg szolga. Ő biztosan emlékszik rá. Azaz, nem emlékezhet, mert közben kigyulladt benne az ital és meghalt. Most mit csináljak? Hol lehet a hatszáz-huszonhetes postahivatal? Ez áll a bélyegzőn. Ott a sarkon van egy posta, ott bizonyára tudni fogják...

- Csókolom a kezét! Kérem szépen ... pardon!

A hölgy olyan mérgesen nézett ki a kis ablakon, hogy jobbnak láttam visszavonulni. De nem hagyott, utánam kiabált.

- Tessék előbb a pénzt beadni!
- Igenis kérem szépen... Pardon... Mennyit adjak be?
- Mit akar?
- Mennyit kell kérem fizetni?
- Ez értékciikk árusítás! Nem látja? Ki van írva! - szólt és mérgesen lehúzta az ablakot.

A másik ablaknál egy sokkal barátságosabb hölgy ült. Már messziről nyújtotta a kezét.

- Csókolom a kezét, - mondtam és benyúltam, hogy ezt meg is cselekedjem, mire azonban mérgesen visszahúzta.

- A levelet kérem és ne tessék viccelni!
- Bocsánat... Sajnos nincs levelem.
- Hát akkor mit akar?
- Egy kis tájékoztatást szeretnék kérni. Tudniillik...
- Tudakozódás a hetes ablaknál, - szólt és elfordult.

A hetesnél türelmesen váraкоztam egy ideig, de nem jött senki. Bedugtam a fejem a nyíláson. A háttérben valami fontosabb postaügyi megbeszélés lehetett, mert három-négy hölgy egy stikkelt terítőt nézegetett és vitatkozott.

Kukk! Kiáltottam, hogy észrevegyenek, de nem zavartatták magukat. A végén adtam húsz fillért a mérlegelő bácsinak, aki kikereste nekem, hogy a hatszázhuszonhetes postahivatal a külső jászhidegkúti dőlőn van. Persze! Hiszen szegény öreg Károly bácsi ott lakott, ott adta fel a negyven forintomat.

Délután megvettem Budapest és környéke legújabb térképét és nekiültem a Beszkárt menetrend tanulmányozásának. Korán reggel térképpel a kezemben nekiindultam a külső jászhidegkúti dőlő tanulmányozásának. Jó is, hogy korán keltem, mert így is féltizenkettő lett, mire felértem a várba, a központi reklamációs osztályra.

- Tessék a panaszt az iktatóban írásban beadni, - mondták. Majd bekérik az illető kézbesítőhivatal elismervényét, az eredményt pedig majd írásban kézbesítik Önnek.

- És mikor számíthatok kérem az elintézésre?

- Két-három héten belül meg tetszik kapni.

- Jézusmária, akkor mindennek vége!

- Miért lenne vége?

- Nagyon szépen kérem kedves uram, segítsen rajtam.

- Nyolc nap szabadságot kaptam az egész ügy elintézésére. Ebből már három majdnem elmúlt és most Ön azt mondja, három hét! Kérem az nem lehet! Nem lehet! Segítsen, segítsen! Segítség! Segítség!

- Kérem, kérem! Ne izgassa fel magát! Csak csendesen, nem kell kérem jelenetet csinálni.

- Jaj, jaj, mit csináljak? Én egy szegény idegsokkos hadiözveggy egyetlen gyermeke vagyok. Nem bírom ezt idegekkel! Uram nem bírom! Nem bírom!

- Jó, jó kérem, csak ne tessék idegeskedni. Mindent megteszünk, amit lehet. János, hozzon egy pohár vizet... Úgy... Nézze kérem, most maga mellé adjuk Jánost, ketten elmennek az illető kézbesítőhivatalba és ha csak lehet, még ma elintézik az ügyet. Hát jó lesz így? Na, ugye, nem kell mindjárt idecsődíteni az embereket.

Délután négykor kiderült, hogy az a bizonyos negyven forint február tizenhatodikán kézbesítve lett a KB adókerületnek.

- Tessék nézni, - magyarázta a postatiszt úr, - itt van az adópénztár bélyegzője, az aláírás, minden szabályos.

- Ha volna olyan kedves, pár sorban megírni...

- Bár nem jogos kérdés, de kivételesen, - mondta és János bácsi felé pislogott, aki úgy látszik már informálta őt ideges természetéről.

És másnap délelőtt így szólt adóhivatali barátom:

- Hja, ez mind szép, de a bibi ott van, hogy Ön a pénzt a KB adókerületbe küldte, mi pedig a BK vagyunk!

- Pardon, hogyan méltóztatott ezt mondani? Nem Béká, hanem Kábé?

- Nem kérem, fordítva. KB-s nem BK! Ez a hiba.

- Értem, illetve nem értem, de mindegy. És most mit csináljak?

- Egyszerűen elmegy a KB-be, felmutatja a receptiszt, megmondja, hogy téves az átutalás és kéri, utalják vissza az összeget a BK-ba.

- A Békába?

- Igen.

A KB-ben nagy csönd honolt az adópultok körül. Finom úri kerület. De rosszkor jöttem, mert az urak éppen tízóraiztak.

Mariska - szólt az egyik fiatalúr a markotányos kisasszonynak, - az a tegnapi császárhús bűdös volt.

De kérem kedves Kovács úr, hogy mondhat illet. Tessék megkérdezni Schóher doktor urat, ő is vett.

Ugyan menjen! Hiszen az örül, ha hitelbe ad neki, csak nem fogja kifogásolni. Különben is úgy látom, megint nem manikűrözte ki rendesen a körmét.

Hagyjon békét a körmömnek Kovács úr. Nézze, milyen szép füstölt oldalasom van. Parancsol?

Mindig csinosnak találtam a maga oldalását Mariska, - szólt közbe egy nagyhajú borzas. Na, nézd ezt a yoghurtost, - nevetett Kovács úr. - Te csak maradj a pempónél. Mondja Mariska van madzag a zsömlében?

Ugyan menjen már! Vegyen valamit Kovács úr, mert sietek.

- Hm. Hm. Pardon... Bocsánat... - kezdtem mozgolódni.
- Azonnal kérem! Egyenesadó?
- Nem egészen, de talán lassacskán...
- Deák! Hol van Deák?
- Bement az öreghez.
- Azonnal kérem, mindjárt jön. Tudja mit, három sóskiflit, de ne tavalyit.

Később megérkezett Deák úr is.

- Tessék.
- Kérem, ez és ez történt.
- És Önnek nincs nálunk tartozása?
- Nem hinném, mert soha nem laktam ebben a kerületben.
- Akkor tessék felfáradni az első emelet harmincba, ott van a postai nyilvántartó könyv. Ott majd megmondják bejött-e a pénz.

Tehát, első emelet harminc.

Kérem szépen, ide küldtek. Ez és ez történt.

Igen. Szabad a recepiszt. Mikor volt kérem a feladás? Február tizennégy, vagy huszonnégy? Nem tiszta a bélyegző.

Sajnos már nem emlékszem pontosan.

Te Pista! Gyere csak ide. Nézd ezt meg. Most mondd kérlekalássan, honnan tudja az ember tizennégy-e ez, vagy huszonnégy.

Őszintén szólva igazán nem tudnék hamarjában véleményt adni. A négyes tiszta, azt látom. De itt el van törölve. Várjál, a nagy doktornál van egy nagyító, mindjárt hozom.

Kérem szépen, talán...

Azonnal kérem. Jó, hogy jössz főtiszt uram. Mondd kérlekalássan tizennégy ez itt, vagy huszonnégy?

Mutasd kérlek. Huszonnégy! Természetes, hogy huszonnégyes. Egészen tiszta.

Itt van Pista a nagyítóval.

Kérem én sietek...

Azonnal kérem! Na, nézzük... Hát... Kérlek kedves főtiszt uram, megbocsáss az egyszer, de határozottan merem állítani, hogy ez egy egyes!

Mutasd! ... Hm.... Hát, nincsen kizárva. No, jó!

Hát szervusztok urak. Ha valaki keresne a központba hívtak.

- Alázatos tisztelettel... Szóval kérem, mondjuk tizennegyedikén lett befizetve. Nézzük... február... Ahá! Itt van! ... Negyven forint... Magának rokona az illető?

- Tessék?

- A Stanci néni. Rokona?

- Ki az a Stanci néni?
- Mit tudom én, magának kell tudni.
- Nekem?
- Jaj kérem, hát nem maga jött ezzel a negyven forinttal?
- Igen, ezt értem, de ki az a Stanci néni?
- Hát nem rokona?
- Nem. Hát ki?
- Nem ismerem kérem az illetőt...
- Hát akkor minek jött?
- Azt a negyven forintot tévesen küldtem ide.
- Maga küldte?
- Igen.
- Hát hogy hívják?
- Nyerges Konstantin kérem.
- Konstantin? ... Biztos ez?... Nahát fényes? Te Pista, gyere nézd meg ezt! Ezt el kell mesélni az öregnek! Persze ezt még Szilly írta! Nézd kérlek, ez az úr itt Konstantin, Szilly meg beírta, hogy Kohn Stanci!
- Bomba öregem, bomba!
- ... És bocsánat a negyven megvan?
- Meg, hogyne kérem, rendben van teljesen.
- Igen kérem, de én tévesen küldtem ide. Most vissza kéne utalni a BK kerületbe.
- Mindjárt megnézzük, hogy hová került... Az annyi mint huszonhétezernyolcszázöt... igen kérem, ez át lett utalva a KBK kerületbe.
- Hová kérem?
- A Kábékába!
- Miért lett átutalva?
- Azt nem tudom. Valószínűleg nem ide tartozott. Igen, március ötödikén lett átutalva. Tessék ott reklamálni.
- De kérem szépen ez szörnyűség! Én mindent kifizettem és itt hajszolják az embert kerületből kerületbe! Mégis hallatlan! Napok óta szaladgálok és csak küldözgetnek! Ez nem eljárás kérem!
- Nézze apuskám, itt hiába kiabál! Ne csináljon jelenetet, ez nem színház! Én megmondtam magának, hol a pénze, ha nem tetszik sajnálom!
- Jó, jó hát mit csináljak? Hol az a KBK kerület?
- A Szentkelenpalotai úton. De siessen mert elkészik!

Lihegve tolatam villamosról villamosra a Szentkelenpalotai út felé. A hivatalban síri csend. A pulton belül volt még egy úr. Éppen felvette a kabátját.

Szombaton tizenkettőkor wikend - szólt, nagyot ásított és kiment.

Délután és egész vasárnap ágyban feküdtem. Egyrészt pihentem, másrészt Mayernének el kellett vinni egyetlen pár cipőmet a suszterhez, mert a sarka elmaradt valahol útközben. Ki kellett javítani a nadrágomat is. Mert alul kifrancnizódott a sok szaladgálástól.

Hétfőn újult erővel láttam neki a küzdelemnek.

Gyönyörű fináléra érkeztem a KBK adókerületbe. Az adózók kara fortisszimó üvöltött és a biztos urak egy tagbaszakadt kovácsmestert szorongattak.

Majd én megmutatom nektek, a pofátok szentség! - ordított a mester úr. Az én pénzemből zabáltok és még nektek jár a szátok?

Kidobni! Kidobni! - ordított a tisztikar. - Biztos úr! Tessék előállítani ezt a csirkefogót!

Igaza van annak az embernek! - Zúgott a nép. - Fizetni és kuss! Persze az urak! Lesz ez még másképp is!

Senkit nem kérdeztünk! Akinek nem tetszik, menjen panaszra!

Mi ez kérem? Kaszárnya? Már szólni sem szabad?

Csendet kérünk! Így nem lehet dolgozni!

A pasast elvezették, a zúgás lassan elült.

- Nyerges!

- Igenis kérem.

- Rendben van kérem. A negyven forint bejött, de maradt még hat ötven hátralék.

- Igen kérem, de a negyven az téves, mert én azt a BK-ban akartam befizetni.

- Ott is van számlája?

- Csak ott van kérem, csak ott.

- Nyerges? Hát itt van! Hangoló?

- Tessék?

- Hangoló? Zongorát hangol?

- Nem kérem, nincs zongorám.

- Nem azt kérdeztem, mi a foglalkozása?

- Könyvelő kérem, könyvelő. Nem zongorázom. Fiatalabb koromban ugyan...

- Nem érdekel. Hogy hívják a feleségét?

- A fele... Feleségem? Még nem tudom kérem egészen biztosan. Jolánka tetszik nekem...

- Jolán? Milyen Jolán?

- Holubán kérem, Holubán Jolánka. De ez még nem egészen biztos.

- Micsoda?

- Hogy ő lesz a feleségem.

- Maga igen vicces fiú barátom! Nézze itt az áll: Pfeiffer Henriett, negyvenhét éves, Jó?

- Nem, nem. Köszönöm, nem jó.

- Hol lakik?

- A Kis utcában. Mindig ott laktam kérem, a Mayernénál.

- Hm. Szóval nem hangoló és nem Pfeiffer Henriett. Akkor úgy látszik egy más Nyerges.

- És most mit kíván?

- A pénzemet! Tessék a negyvenet visszaküldeni a KB-be, a KB majd visszautalja a BK-ba.

- Hja az nem olyan egyszerű. Az hosszadalmas ügy.

Ma nem lehet?

- Ma? Verje ki a fejéből!

- Na, jól nézek ki. Mondja kedves uram, mit tanácsol, mit tegyek, hogy ezt az ügyet még ma elrendezhessem?

- ... Nézze egész privátim adok magának egy tanácsot. Beszéljen ezzel a hangoló Nyergessel. Mondja el az egész esetet és kérje meg fizesse be ő a negyvenet a maga számlájára. Ezzel az ügy rövid úton el lesz intézve.

- Ez jó! És hol lakik ez a Nyerges?

- Gróf Benyovszky Manó utca tizenhárom Bé. Mindjárt a sarkon túl.

Gyerünk! Becsöngetek a mondott helyen.

Nyerges urat keresem kérem.

Hagyjon békén! Maga ma már a negyedik! Itt nem lakik semmiféle Nyerges!

Nem? Hanem?

Semmi köze hozzá!

Az ajtót becsapták. Gyerünk a házmesterhez. - Elköltöztek. Pompás. Hová? Filatori körút nyolc, köszönöm.

Villamos, átszállás, keresés. Megvan!

Kezit csókolom! Nyerges urat keresem nagyságos asszonyom.

Az uram nincs itthon, különben nem veszünk semmit!

Bocsánat, más. Adóügy!

Már megint foglalni akar? Disznóság!

Bocsánat, más. Privát. Nyerges vagyok!

Tessék?

Nyerges kérem, úgy, mint a kedves férje.

Nyerges? Akkor te Pista vagy Sopronból. Gyere be, foglalj helyet. Hogy fog örülni az uram...

Igenis... Bocsánat, ismét tévedés... Tudniillik...

Elmondtam neki az egész ügyet. Druszám neje növekvő részvétellel hallgatta és a végén felháborodottan kiáltott: A legnagyobb szemtelenség! Negyvenhét? Azt mondta negyvenhét éves vagyok? Hallatlan! Rosszindulatú tévedés. Nézze kedves Nyerges úr, magának őszintén megmondhatom, hiszen olyan mintha rokonom volna. Negyven kettő, de bizonyísten! Különben is mondja meg maga, lehetségesnek tartaná?

Ellenkezőleg! Őszintén szólva, a negyvenkettőt is túlzásnak tartom.

Kedves... Maga igazán szimpatikus ember... Látja, milyen furcsa az élet. Most úgy szerepeltem, mint a maga felesége... Hát nem furcsa? ... Az én uram... Eh, minek panaszkodjam... Érdekes ez a névcseré... És, és maga... Én voltam a maga asszonya... Mondja kedves...

Mikor jön haza a kedves férje?

Az uram? Óh, ő nem jön most haza... Három óra előtt nem jön haza...

Hajaj, akkor ma megint nem tudom elintézni ezt az ügyet.

Nézze, hagyjuk most ezt a csúnya, szürke adódolgot... Mondja, iszik egy pohár likőrt? Én főztem...

Kérem, azaz bocsánat... Végtelenül sajnálom...

El akar menni? ... Hát nem marad? ...

Bocsánat... Sajnos. És mikor találhatom Nyerges urat?

Kérem! Az uram nem hajlandó semmiféle csereüzletbe belemenni. Jó napot!

Most mit csináljak? Délután céltalanul kószáltam az utcán és este fáradtan rogytam az ágyba. Éjjel lázálmaim voltak. Utcáról utcára rohantam. Mindegyik ház adóhivatal volt és nem tudtam melyikbe kell bemenni. Mayerné és Pfeiffer Henriett egymás haját tépték és plafonig érő kazalban kerestem a negyvenforintos receptsz.

Reggel előkerestem az apámtól örökölt sétapálcámat. Jól esett támaszkodni rá, mert kicsit bizonytalanul éreztem magamat. Útirány: KBK adókerület.

Uram nem sikerült a csere, most mit csináljak?

Menjen be a tanácsos úrhoz, próbáljon vele beszélni.

Tisztelettel kérem tanácsos uram, ez és ez az esetem. Mit csináljak?

Nem értem! Milyen alapon akarja maga vissza a pénzt? Hiszen nem maga küldte!

Nem én? Hát ki?

A KB adókerület. Annak kell visszakérni. Ez csak egyszerű?

Igen, ez egyszerű.

Menjen a KB-be és mondja meg nekik, kérjék vissza a pénzt.

KB adókerület.

Hogy mi kérjük vissza? Hiszen magának nincs is számlája nálunk! Tessék a BK-nál reklamálni.

Rohantam a főkapitányságra. Feljelentettem a KB-t, a BK-t és KBK-t sikkasztásért. Kidobtak.

Estére újra a főkapitányságon voltam. Az öngyilkos-védő osztályon száríttgattam a ruhámat. Beleestem a Dunába. Kicsit zavart voltam, az igaz, de nem akartam öngyilkos lenni.

Csak úgy céltalanul ödögtem a parton. Egy rendőr rám kiáltott, ettől megijedtem és beleestem a vízbe.

Szerda. Ma van a szabadságom utolsó napja. Mit tegyek? Mennyi pénzem van? Harminchat forint maradt, a többi eladminisztráltam. Hát igen!

Kedves Mayerné! Ugye én mindig jó lakója voltam? Mindig pontosan fizettem, adós sose maradtam? Nézze, nekem most sürgősen szükségem lenne négy forintra. Ugye... lássa, ez derék. Köszönöm.

És most gyérünk a BK-ba.

- Kérem szépen lefizetem a hátralékos negyven forintot.
- Igen, de itt ötvennégy forint hátralék van kérem.
- Hogy lehet az? Én pontosan kiszámítottam.
- Az lehet, de közben átvezettük az ön számlájára tizennégy forint egyházi adót.
- Miféle egyházadót?
- A Szentkatalin egyházközség kivetése.
- De kérem! Én baptista vagyok!
- Lehet. Akkor tessék reklamálni.
- Reklamálni? Csak azt nem! Inkább fizetek!

Másnap jelentkeztem a főnök úrnál.

- Na, elintézte?
- Igenis.
- Ne mondja! Sikerült?
- Kitűnően. Egész simán ment.
- Ennek örülök. Ritka szerencséje van.
- Hát igenis kérem, az van!

SÖRBUBORÉKOK

I.

Kedves egészségére szomszéd uram!

Mi megint csak együtt ülünk szépen, mint minden szombat este. Hiába, ezekben a tavaszi sörökben van valami vonzó, valami megmagyarázhatatlan zamat. Előhírnökei a szerelmes, szép nyárnak. Ugye?

Maga kedves szomszéd úr mindig csak bólogat, hiába na, úgy látszik hallgatag embernek is kell lenni. Tudja fene. Én a magam részéről, ha jól érzem magam, szeretek társalogni. De a kedélyem csak úgy a második korsó után kezd kifejlődni. Az embert nyomja sok nyavalya, tele van a feje. Idő kell, míg a sör kicsit kitisztítja. A szénsav, tudja, a szénsav az oka.

A szénsav a sörben olyan, mint a pucpaszta, vagy a reibszand. Kipucolja az ember agyvelejét és akkor a dolgokat szépen, tisztán látja maga előtt. Szerintem pedig illő, hogy egy rendes józsefvárosi polgár tisztán lássa a dolgokat. Ezek a kis bugyborékok, amik itt szaladgálnak a korsóban, végigbizseregnek az ember agyvelején és a hétköznapi rozsdát lesmirglizik egy kicsit.

Az öreg mozsár is rozsdás lesz, ha soká áll a konyhakredenc tetején. De ha az ember nekimegy a pucpasztával, akkor utána ragyog, mint az arany... Aranyló serital, pucpasztás szénsavval. A fejem egy rozsdás mozsár és ha szépen kismirglizem, minden ragyogó színt ölt. Megelégedett nyugalommal szemlélem a világ folyását s ennek következtében tisztábban látom a dolgokat... Az embernek mindenféle jut az eszébe. Szerelem, politika, művészet és mindenféle probléma felpezsdül az emberben és csodálatos módon ilyenkor tisztán ki tudja fejteni a véleményét mindenről.

Hóha! Már üres? Halló főúr! Még egy vágást kérek, aztán megyek én is.

... Tudja kedves szomszéd úr, így szombat este az ember mindig kicsit könnyelműbb, mint máskor. Mindegy. Végeredményben pár hét múlva úgys megint elseje lesz.

Elseje! Ismered a hont, ahol az az izé terem? Vagy nem így van? Persze, hogy nem! Ez nem is opera, ez több. Elseje! Ez valódi éposz. Sőt, több. Sötét éjben világító fáklya, lángoló üstökös, tovarohanó csorda az emberiség sötét egén.

Hajjaj, de mennyire tovarohanó! Mindegy, ezt szépen mondtam, erre iszom egyet!

Úgy. - Tudja, mindig sajnálom ezeket a szegény, szerencsétlen gazdag embereket. Előttük a legfinomabb kandírozott kókumpityere és ők ezt természetesnek találják, mert náluk mindig elseje van. Ezek unhatják az egészszet és fogalmuk sincs a dolgok gyönyörűségéről. Elseje! Az a bizonyos négy krajcár csörög az ember zsebében. Hát igen, nem mondom, némi levonásokat eszközöltek ugyan a fizetésemből, de azért, mégis, mégis. Igen. Levontak a kerületnek, a városnak, a megyének, a magyar államnak, az anyaszentegyháznak. Levontak előlegnek, levontak fizetéscsökkentésnek, levontak betegsegélynek, levontak karácsonyi pótléknek és levontak az egyik fiatal kolléganőm ötvenéves jubileumára.

Namármost. Vokurkálnénak kell a kosztra - ennyi. Voprsalnénak kell a mosásra - ennyi. Vozricskánénak kell a szobára - ennyi, summa-summárum, marad az ember zsebében négy krajcár!

Ilyenkor jön el az alkalom, hogy az ember regresszálja magát. Kell egypár apróság. Teszem fel egy új keménygallér, vagy be kell varratni a cipőmön azt a kellemetlen feslést, szóval némi szépségflastromok, amiket feltétlen el kell intézni. Úgy ám, mert az idő múlik, sőt halad, sőt tolat és kiszemelt nyári ideálom, aki miatt a Mancit le fogom szanálni, esetleg közundort kap rojtos galléromtól és „pá magának” felkiáltással ott hagy engem egy reszketésben a szent Gellértről elnevezett hegység kellős közepén. Ahol azután egyedül hallgathatom a Nagyduna mormolását. Pedig az a helyes kis pisze igazán megéri, hogy vegyek magamnak egy új gallért, plusz két mozijegy plusz egy cukrászda, plusz villamos a Hűvösvölgybe és vissza. Hogy miért nincs este returjegy?...

Elseje! Világverő Mátyás sírján még virág zöldül. Így olvastam egyszer egy szépirodalmi műben. Hiszen könnyű volt neki megvárni a hírvirág kinyílását, de várt-e Mátyás király egyszer is az elsejére? Vagy teszem fel, itt van Kinizsi. Foga közé fogta a legnagyobb ellenséget, a törököt, és úgy táncolt vele. Próbálnám csak én a főnök urat a fogam közé fogni és úgy tangózni vele! Szent Habakuk, micsoda botrány lenne! Elseje? Hogyne, a felmondási leveletem kapnám, de sofort. Még örülnöm is kellene, ha személyi adataimat, középfokú elégséggel végzett felsőkereskedelmi iskolai bizonyítványommal együtt nem a tek. államrendőrség kezei közé deponálnák. Na nem?

Óhó! Már ilyen késő van? Na, akkor mennem kell, mert a Mancit ilyenkor már toporzékolni szokott. Ideje is, hogy leszanáljam.

Hát, a viszontlátásra szomszéd uram!

II.

Megint csak összekerültünk kedves szomszéd uram! Már azt hittem el se jön. Na, most igyekezzen, hogy utolérjen!

Tudja mi újság? Ide figyeljen!

Revidiáltam az álláspontomat!

Eddig azt tartottam, hogy a házasság olyan valami, mint az a hosszú izé, amit nyáron a konyha plafonjáról lelógatnak, hogy a legyen rámenjenek. A légy az buta állat, vaktában beleragad a slamasztikába. Hohó! De én tudom, hogy mitől döglök a légy!

Most azonban egy kicsit revidiáltam! Már tudniillik nem a magam, hanem úgy általában a magam ügyében. Rájöttem ugyanis arra, hogy a házasság egy igen szociális intézmény. Hol lennék én például szombat délután, ha házasság nem volna a világon? Tetveznék a

főkönyvben, hogy a Krausz Testvérek mennyi pénzt fog megtartani, ha csődbe megy. Igen ám, csak hogy a főnök úr megnősült és - tudja mi történt? Behoztuk a wikendet!

Mindig imádtam a nőket, de a főnök úr felesége direkt lenyűgözött! A Spitzer és Deutsch idősebbik lányát vette el a Körútról. Mikor először bejött az irodába, mindjárt éreztem, hogy úgy itt az üzletben, mint a főnök úrénál otthon, mindenféle újítások lesznek bevezetve.

Mindenesetre mikor bemutattak, olyan kézcsókot kapott tőlem, mintha legalábbis Miss Európa lenne, pedig egynémely, számos apróság miatt meglehetősen távolság van a kettő között. Mindenki murizott, hogy az öreg beletenyereelt ebbe az üzletbe. Nekem más volt a véleményem. Hölgyeim és Uraim, - mondtam, - ezt a nőt a Gondviselés küldte nekünk! És igazam lett!

Azelőtt, ha Péter bácsi zárás után egy órával kezdte lehúzni a redőnyöket, főnök úr idegeskedett, hogy mi az kérem? Diktált, levelezett, telefonált, intézkedett, húzta az időt, hogy az ember szeretett volna a torkának ugrani.

Most? Muszáj nevetnem! Háromnegyedkor már kiabál, hogy mi az kérem, Péter még mindig nem zár? És pont zárásra, mikor az óra üt, megjelenik önagysága és a főnök úrnak menni kell! Hogyan is hívták azt a hosszú orrú idealistát a Nemzetiben? Valami Cirano, vagy mi. Hát az az ember jött mindig olyan pontosan mint önagysága.

Muszáj nevetnem! Mamuskának nem kell az üzlet, ő élni akar. Jó szüleinél gépelt a boltban este hatig és most a főnök úr bőrén akarja behozni, amit az életből eddig elmulasztott. Önagysága élni akar? Hát éljen, sőt háromszoros éljen!

És jöttek a szombatok. A főnök úr dúlt-fúlt, ideges volt. Mi van? Mi történt? Senki sem tudta. De lassan kiderült. Mamus telefonált a Szigetről, Mamus a korzóról telefonált, Mamus a kioszkból telefonált. Mamus telefonált innen és telefonált onnan, hogy: Pá kérlek, kimentem ide, vagy oda. Várlak édesem, gyere utánam, pá, pá! Főnök úr izgult, hogy Mamuskának elcsavarják a fejét jobb volna, ha kicserélnék) és mi - Heil dir Madame! - behoztuk a wikendet! Hát van-e a házasságnál szociálisabb intézmény?

Főnök úr mamuskájának egészségére ezt a maradékot. Most pedig kérek egy szép vágást!

Képzelve el kedves szomszéd uram azt a szerencsétlen tatárt, kinek a legmagasabb élvezete az volt, hogy este hazament, papucsba bújt, megkávézott és fekete selyemsapkával a fején elszundikált valamelyik közgazdasági rovat felett. Mi haszna van neki az egész szombati wikendből?

Szerény meggyőződéseim szerint az anyagi jólét legmagasabb fokát az ebéd utáni alvás jelképezi. Mert két bécsi szeletet akkor sem ehet, ha bírja is a zsebe. Nem lógathat a nyakán hátul is egy nyakkendőt, hogy megmutassa, hogy neki kettő van. Nem tarthat magának egyszerűen egy szőkét, egy barnát, meg egy feketét is, mert azok előbb-utóbb kikaparnák egymás szemét. Én nem is tudom, hogyan csinálta az az Ali baba, meg a többi, azzal a sok nővel. Hiszen ha én a moziban a sötétség leple alatt odasúgnám Mancinak, hogy: Fiaskám holnap este bemutatom neked azt a kis piszét, kinek molett vonalai igen felébresztették az érdeklődésemet, hát az a nő olyan jelenetet rendezne ott, hogy az a Marlénás Ditrich belesárgulna az irigységbe ott a vásznon.

Elég az hozzá, hogy a magam részéről szerény tehetségem szerint kiveszem a részemet a szombat délután lehetőségeiből. A gallért levágom, a cipőt lerúgom és lefekszem aludni. Ha alszom, nem érdekel, hogy Vozricskáné már háromszor volt itt a mosószámlával, nem kell pénzt kiadni semmire és nem kell spekulálnom, hogyan fogom lerázni a nyakamról, mert már ott nő ki.

Szegény főnök úr ilyenkor bizonyára fuvarozza valahol a Mamuskát és visszeres lábait ütemre rángatja valami jazz-banda kommandójára. Majd én alszom helyette, hiszen talán majd hatvanéves koromban, ha én is belépek a partiképes fiatalemberek sorába, nekem sem lesz módom kényelmeskedni. Na, jó éjszakát kívánok szomszéd úr!

III.

Nem bánom, egy korsót még hozhat!

Nagyon el vagyok keseredve szomszéd uram! Egész szerencsétlen vagyok. Szánom és bánom, hogy a világra jöttem, de nem tehetek róla. Rájöttem, hogy nagyon-nagyon közönséges ember vagyok! Egyszerűen ordenáré! Maga talán el sem fogja hinni nekem, kedves szomszéd uram, hogy nekem még fehér kesztyűm sincs!

Ez így nem mehet tovább! A múltkor is bevágtam három szafaládét és pedig hagymával! Látta, ez megint olyan közönséges dolog. Bekebeleztem ezeket a proletár dolgokat és nem vettem magamnak fehér kesztyűt!

Másnap üzletzárás után szép, kellemes este volt és véletlenül kitévedtem a korzóra. Ott döbbsentem csak magamra! Láttam azt a sok, finom, előkelő urat. Mindenkinek szép, tiszta fehér kesztyűje volt. Micsoda urak voltak azok! A vagyon, a jólét, a beérkezetség előkelő úri nyugalma csak úgy kiabált az arcukról. Szinte szenvedtek az előkelőségtől. Talán még gyomorsavuk is volt, mert úgy járkáltak, mintha valami kellemetlen érzést tartottak volna vissza.

És a hölgyek! Micsoda istennők! Mindegyiknek két térdekalácsa volt és ahogy szép sorjában ültek és mutogatták azokat a szép selyemharisnyába adjusztált dolgokat, a mészáros üzletek jutottak az eszembe az egymás mellé kiakasztott borjú és disznó combokkal. De itt nem voltak árcédulák kiakasztva. Bocsánat, már megint kitört belőlem az illetlen felfogás.

De a szaguk! Milyen szép szaguk volt ezeknek a nőknek! Megpróbáltam egyik-másiknak az arcát is megnézni, de amint észrevették, hogy nézem őket, a jobb, vagy a bal szájuk széle lefelé görbült. Ekkor jöttem rá, hogy nincs fehér kesztyűm. Sőt, a kabátom sincs frissen vasalva és a nyugvó Nap vöröslő sugaraiban nadrágomnak tetemesen átjátszott feneke bizonyára élénken fénylik!

Ti drága nők! Csak nem hagyhatom, hogy elgörbült szájatok, - mint kiskorunkban jó szüleink intettek, - esetleg úgy maradjon miattam. Nem, nem inkább nem nézek rátok, hiszen annyi nagy úr között hogyan is mertem én, szegény fényesfenekű illet cselekedni!

Tudja kedves szomszéd uram, én száz százalékos tekintélytisztelő vagyok. Miért ne? Nem kerül semmibe és kényelmesebb is. Nem veri be senki a fejemet. De van egy kollégám. Egyszer vele voltam a korzón. Tudja az egy olyan salonképes ember, szmokingja is van, sokat jár mindenfelé. A mamája fűzőnő. Az összes jobb körök hölgyeit ő főzi össze. A papája meg tyúkszemvágó. Ezek mindent tudnak. Persze ez nem igaz, mert a kollégám egy destruktív alak, reakciós is lehetett, mert sokat jár a szája.

Elég az hozzá, hogy vele voltam egyszer a korzón. Hogy az miket mesélt! Nézze, - mondta, - azt az ősz urat. Az egy méltóságos úr, főkijáró. Két sarokházat vett magának. - Ezt a fiatal doktort az a gyémántfülbevalós néni tartja ki. - Annak a fekete, bársonyruhás gipszvénusnak az urát a múlt héten vitte el a gazdasági rendőrség. Itt ez a monoklis földbirtokos formájú, kávé ebédelt. A birtokait még a tekintetes nagypapa elitta, de azért a nagyságos fiatalúr pezsgőt hozat, ha jól sikerült az éjszakai kibicelés. - Látja azt az urat? Közismert politikus. Kiváló tehetség. Mindig az uralkodó széljárással fütyül. Soha sem ellene. Mellesleg harmincnyolc igazgatósági tagsága van. Ez a kis öreg, egy vezérigazgató. Feleségének gyönyörű lábai vannak. Minden utat kitapos velük. Az a szőke Grätchen most válik negyedik férjétől. Mostanában nagyon csendes és azt hiszem húsz forintért nagyon hálás lenne. Á... itt jön a művésznő! Az a pókhasú, atyai jóbarátja. Csak a lakását és a hírlapokat fizeti. Az a gesztikuláló nagyorrú, virsligyáros. A processzióban mindjárt az oltári szentség után halad. Nála volt tavaly az a sztrájk. A munkások agyon akarták verni, mert fütyült a kollektívra. Íme, a kiváló tábornok! Egy kukkot sem tud magyarul, de minket ilyen csekélység nem izgat. Megtisztelő, hogy nyugdíját mi fizethetjük. Az a kövér hurka, egy szervezett népvezér. Egyszer véletlenül háromtól négyig miniszter volt. Azóta csak kegyelmes úrnak szabad

szólítani. Nini! Ott a Weisz és Weisz cégvezetője. Látja, az egy telivér arisztokrata! Tavaly tizenkétezeret sikkasztott, de nem merték kirúgni, mert megfenyegette a céget az adóhivatallal.

Természetesen ez mind nem igaz. Ne higgye szomszéd uram, hogy én ezt beveszem. Az emberek irigyek, azért kiabálnak össze-vissza. Nálunk mindenki azt hiszi, hogy ő találta fel a spanyolviaszkot, pedig más is rájött, de előbb és ezért kiabálunk.

Lássa én is így jártam egyszer az operában. Hazafelé mentemben szemembe ötlött egy név. Egye fene a világot, - gondoltam és fájó szívvel kiguberáltam az utolsó földszinti helyek egyikéért fizetésem egy jelentéktelen százalékát. Karzat persze már nem volt. Világéletemben a karzatra vágytam, de még sohasem sikerült feljutnom oda. Vajon kik azok a kegyeltek, akik a karzatüléseket kapják? Természetesen nem volt időm átöltözni, de ha átöltöztem volna se lett volna nagy a különbség. Csak egy utcai ruhában telepedtem le a helyemre. Dagadt bennem a proletár gög. Ha tetves lehettem miattatok anno nagyháború, talán erre a két órára is jó leszek így. Meg is jártam alaposan. A szünetben mindenki úgy tárgult mellőlem, mintha ragályos beteg lettem volna. Isten őrizz, hogy valaki azt higgye róluk, hogy közéjük tartozom! A keményített ingmellek elnézően, leereszkedően mosolyogtak, a hölgyeknek pedig csak az orrlyukát láttam, mert mind valahogy úgy felfelé merevítették a nyakukat.

Nekem azután zenélhettek. Azóta sem jártam arra.

Na, erre iszom még egy vágást. Prosit!

IV.

Maga csak mindig bólongat kedves szomszéd uram. Tudja miért van ez? Mert maga egy bölcs megértő ember. Maga belátja, hogy az embernek jól esik néha kibeszélnie magát. A sör pedig éppen azért van a világon, hogy az ember a szépen rendbeszedett gondolatait elmondja egy megértő embernek.

Kedves egészségére!

Tudja kivel találkoztam. Egy volt tanárommal. Uram Fia! Erről jut eszembe, vajon hová lett a nagyapám csibukja? Tudniillik az apám engem már csak rövid pipaszárákkal fenekelt. Nem is tudom, ki örökölte ezt a csibukot. A családi temetéseken mindig olyan rumli van, annyi ember nyüzsög, hogy a jogos örökös elől bizony sokszor értékes dolgok tűnnek el. Kár, kár. Egy ilyen csibukban van valami nagyúri, zamatos, magyaros patina. Lássa, ilyen régi magyar főúr lehetett az öreg Kehlkopp bácsi nagyapja. Annak már a nagyapja is józsefvárosi volt. Régi magyar, csibukos família lehetett.

Mindegy már, akárhova lett a pipa. Mondom, engem már csak olyan selmeci szárral fenekeltek. Mert kaptam eleget. Jámbor fiúcska voltam én egyébként, csak úgy az intő-rovó konferenciák idején voltak kellemetlen jeleneteim. Pedig én tudtam!

Mindegy. Hát csak jön velem szembe a múltkor az egyik volt tanárom. Pukkadj meg! - gondoltam, - és nagyot köszöntem, hadd hízzon a mája. Rettenetesen barátságos volt, szorongatta a kezemet, mintha pont rám várt volna. Én meg csak mondogattam, hogy tanár úr így, meg tanár úr úgy, a régi dolgok erre, meg arra. Azután megkérdeztem emlékszik-e még rám? Borzasztóan méltatlankodott, hogy hogyan lehet ilyet kérdezni, mikor én olyan kiváló tagja voltam az osztálynak! Hát persze, hogy dunsztja sem volt már arról, hogy ki vagyok.

Kedves szomszéd uram. Én komolyan mondom magának, hogy én tudtam. Én teljesen tisztában voltam mindennel a világon, de mindig olyan túlvilági dolgokat kérdeztek, amivel az osztályban senki sem foglalkozott. Egyszer azt mondta nekem az öreg, kösse le valami kávé üzletet Brazíliában. Eddig rendben lett volna dolog, de azután összezavarta a dolgokat és a végén oda lyukadt ki, hogy adjak egy váltót New-Yorkra.

Azt mondtam - tanár úr kérem szépen, nekem nem szabad ilyen dolgokat csinálni, mert én kiskorú vagyok és ha az apám megtudja, hogy váltóüggyel foglalkozom, rettenetesen kikapok. Rám förmedt, hogy a szemtelenség csimborasszója, ha valaki ilyen butaság mellett

ennyire arrogáns. Tudtam, hogy ő blamáta magát, mert a Csimborasszó Amerikában van, Arrogáns pedig Palesztinában, de az osztály előtt nem akartam felszólalni. Óra után azonban megmondtam neki, hogy az a vöröshajú feltűnő szépség, akire a tanár úr mindennap várakozik, abban a házban lakik, ahol az én onklím házmester és a tanár úrnak mindenkor a legnagyobb készséggel rendelkezésére állva maradok kiváló tisztelettel. Egyebekben pedig az én apám egy vezérkari törzsiszt, aki úgy lő, mint az az izé, aki a kártyában van az almával a fején és nem túri, hogy családunk hírnevén bárminemű csorba essen! Pedig esett, mert olyan pofont kaptam, először a tanár úrtól, másodszor az apámtól, akit becitált, hogy a fogam kicsorbult.

Már akkor irigyeltem a régi magyar urakat, akik hosszú csibukból pipáztak és ha kellett, kardot rántva köszörülték ki a rajtuk esett csorbát. Én meg mehettem a fogorvoshoz és az köszörült rajtam, de úgy, hogy még ma is azt hiszem, hogy a tanár úr lekenyerezte. Bosszúból azután írtam egy levelet a vöröshájúnak, megírtam, hogy az a cvikkeres pasas egy ronda fráter és én mint Anonymus név nélküli utódja, sokkal jobb ízlésűnek tartom nagysádot, semhogy egy olyan alakkal szóba álljon. S a levelet becsúszttam az ajtó alá. Pukkadj meg, kiáltotta és lerohantam a tantimhoz kávézni, ahol mindig piano kellett a findzsákkal zörögni, mert onklím ilyenkor pihente ki az éjjeli kapupénz inkasszállás fáradalmait.

Erről az onklimról majd még mesélek magának szomszéd uram. Az iskolával kapcsolatban csak annyit, hogy ritka bőkezű ember volt szegény megboldogult. Vizsgám után három húsz fillérest adott, hogy menjek kicsit szétnézni a világban. Fiatal fejjel - mondta, - fiatal szívvel és szemmel, sok mindent olcsón végigpróbálhat az ember.

Ez tény. Kimentem a Ligetbe. A körhintánál egy szende hajadon csillogó szemmel kísért a forgó csodát. Mély tisztelettel bátorkodtam megemlíteni neki, hogy boldognak érezném magamat, ha megengedné, hogy egy menetben az költségemen együtt utazhatnánk. Erre jött egy trikós úr és azt mondta, feltűnően tolakodó voltam az illető hölgyel szemben, miért is adjak neki egy forintot, különben feljelent a zsarunál. Mondtam neki, hogy csak három húszasom van, mire egy beleegyező grimasszal zsebre vágta a pénzt és karjára öltvén ama hajadont - eltávozott.

Mindegy már no. Az onklimban megvolt a jószándék. Ezt a kis maradékot az ő megboldogult egészségére iszom. Aztán megyek is, mert ha még egy vágást találok rendelni, felborul az amúgy is billegő materiális egyensúlyom.

Csöndes jó éjszakát kedves szomszéd uram!

V.

Hát akkor igyunk egyet kedves szomszéd uram!

... Tudja, az utóbbi időben mindig inkább érzem, hogy mozog bennem valami. Határozott hajlamom van a művészetekhez. Még nem tudom biztosan, mivé fognak fejlődni a dolgok, mert például néha egészen meglepő dallamokat dudorászom, csak úgy magamtól komponálva a melódiákat. Máskor meg odavetek pár vonalat az itatósra és ahogy azok szétfolynak, fantasztikus ábrák alakulnak ki. Azután előfordul, hogy hazafelé mentemben minden előzetes gondolkodás nélkül egész versszakokat mondogatok, valami szemembe ötlött hirdetésről. Ezek nem olyan dolgok ám, amit mindenki meg tud csinálni. Ehhez tehetség kell szomszéd uram!

A zene a legegyszerűbb! Figyelje csak meg az operákat. Ha valaki nagyon mérges, akkor dörömbölnek. Verik a nagydobot, a kürtök bőgnek, ahogy a torkukon kifér. A végén jön a szerelmi együttes, ami nem más, mint hogy sóhajtozva öklendeznek. Az egyik azt mondja, hogy szehe-rehe-tehem, a másik meg rányögi, hogy ihi-mihi-mádom. Azután együtt ketten, majd négyen végül az egész. Utána megint a dobok jönnek és valami jóképű indulóval legördül a függöny. Semmiség. Egy félóra alatt összehoznám. Sajnos éppen sarlachban

feküdtem, mikor a kottákat tanították és így nem tudom lerögzíteni azokat a dudor futamokat, amik átcikáznak rajtam. Pedig tudnék, hajjaj, hogy én hogyan tudnék!

De pingálni. Az igen! Ide fantázia kell. Sokszor elnézegetem a kirakatokban a képeket. Mennyire nincsenek kihasználva a lehetőségek. Lehet, hogy festeni tudnak, de nincsen bennük fantázia. A múltkor is láttam egy ilyen képet a főnök úréknál. A nagyságos asszony ugyanis nagy műpártoló. De az ért is hozzá! Bejön az üzletbe és azt mondja nekem: Kedves Izé úr jöjjön fel ma este hozzánk, segítsen egy kicsit, magának jó ízlése van. Egy gyönyörű képet vettünk. Hat méter széles és két méter magas Harminc centi széles aranyrámája van. Igazán pompás dolog. Nem is tudom hamarjában ki festette, mert kéz alatt vettük. Gyönyörű. Majd lesz szíves segíteni felakasztani. - Mit mondjak? Egy kifecamított kéz, egy nagy edényben valami hervadt seprűvel turkál. Csendélet. Ez is fantázia?

Most figyeljen ide! Ismeri a képet: Krisztus a Pilátus előtt? Az valami nagy kép, a hogyishívják festette... Valami Mihály... Mindegy no, ezt mindenki tudja. Ez egy úgynevezett világhírű kép. Jó. De most képzelje el magának, hogy abba a képbe kották is volnának festve! Érti? Maga ott áll a kép előtt, nézi a jelenetet és kottát s akkor nemcsak látja, hanem hallja is az egészet! Micsoda zsvajv lehetett ott! Képzelje el azt a sok pólisit egy rakáson!

Ez semmi! Én megfestem majd egy körüti kávéház teraszát! Kottákkal! Az ember hallani fogja, amit a rikkancs kiabál, hogy: Szenzációs kiadáás! A villamos csengetni fog, a findzsák csörögnek és a főúr kiabál, hogy: Igenis jövök, kéremalássan. Egy fekete ruhás dáma oda fogja sügni a kislánynak: Vigyázz, te mafla, ez a pocakos, egy jó pali! És így tovább. Ugye? Lássa, magának ez soha sem jutott volna az eszébe. Hja, aki tud, az tud!

Halló! Egy szép vágást, de gyorsan!

Idefigyeljen! Ez még mind semmi! Tudja maga mi az a lírai hangulat? Figyeljen ide, ezt most érzékelteni fogom magával. A múltkor este tört ki rajtam, ahogy hazafelé mentem a Rákóczi úton. Nagy vehemenciával kanyarodtam ki a Körútról a Baross tér felé és akkor elragadott az a végelethetetlen emberáradat, ami ott este hömpölyögni szokott. Az ember nem tudja megtartani a tempót, mert száz emberrel összeütközésbe kerül. Letapossák a tyúkszemem helyét, fresztrógerrel leöntik a kabátomat, végig boxolnak, morognak, lökdösnek az egész úton. De! Most figyeljen ide!

De, - ha a fal mellett járok, - senkinek útjába nem állok, - minden kirakatnál várok, - bámulok és várok, - hisz úgyis annyi az árok, - mely mind konok, álnok, - na, meg kellenek az álmok, - hogy pénzben jól állok, - na, most bevásárlók! S erre mennyire meg van az ok, - ruháim rojtosak, cipőim foltosok, - ok, ok és mind oly konok, - kéne egy rokon kanonok, - akitől rabolok, - s mindent regresszálok!

Ezek a boltosok! - Könyves boltosok. - Bezárt gondolatok. - Ha pénzben jól állok, - mind hozzám szállhattok, - oh nem ti germánok, - tudományok, statisztikusok, - pikáns trubadúrok, - mind enyémekek volnátok!

Na, és ti csajkások, kulacsos, turista boltosok! Ha a kirakatba bámulok - messziről zúgnak a fenyvesek, havasok, vonaton száguldok, - feltűnnek a sógorok, - tiroli kalapok, - zúgó patakok, alpesi virágok, - független világok.

Meg a rádiósok! - Jó otthoni sarkok, - zenés hangulatok, - téli alkonyatok, - most elmúlt a robot, - a kályhában lángok, hangszóróban táncok, - vagy szellemes románcok, s a söröspohárban táncot járnak a szénsav lángok.

S főleg ti mozisok! - Meghitt kis páholyok, - drága, kicsi lányok, - tipp-topp harisnyátok, - rúzsos kis pofátok, - dimberetek, domborotok...

Megállj! Meg kell állanom! Hát mit szól? Hogy lehet egy emberben ennyi tehetség! Figyeljen ide. Elsején írok egy költeményt. Egy balladát, egy olyan izét, aminek több lába van és hümmögve lehet tagolni. Minden szakma bele lesz foglalva ebbe a versbe. A címe: Okassio, írta egy ifjabb Bocacció. Mert anonim kell írnom a főnök úr miatt, ámbátor nem is egészen biztos, hogy olvassná.

Tyhű, de tele van a fejem gondolattal! Megyek is a levegőre! Húszt forintot fogok kérni a versemért. Az Adél majd legépele az irodában.

A viszontlátásra szomszéd uram!

VI.

Várjon, előbb kiiszom ezt a kis maradékot. - Úgy. Most hozhatja azt a friss csapolást.

Tudja kedves szomszéd uram, micsoda nagyszerű hetem volt? A főnök úr elutazott a nagyságos asszonnyal nyolc napra a hegyekbe.

Micsoda pompás dolog egy ilyen utazás! A főnök úr már két hónapja külön bridge órákat vett egy özvegy vívómesternőtől, hogy jól tudjon, ha elmennek a hegyek közé. Vettek egy vadonatúj, gyönyörű disznóbőr bőrpöndöt fekete viaszkosvászonból. Szegény Fuchs bácsi az ügynök, két napig szaladgált olyan ráragasztható szálloda cédulákért. A nagyságos asszony hosszú, fekete sleppes selyemruhát csináltatott, sárga tearózsákkal. De háta nem volt. A hétköznapi öreg körömcipőjét öklömnyi vasszögekkel rakták tele, mert azt mondják a hegyek közt úgy divat.

Főnök úr külön-külön mindenkit behívott magához az irodába és négyszemközt mindenkinek megmondta, hogy csakis benne bízunk, vigyázzon tehát az illető az üzletre és a többiekre. Reggel hétkor indultak és az egész személyzet kivonult a Keletre. A nagyságos asszonynak vettünk egy csokrot. Adél kisasszony tartotta a búcsúbeszédet, de otthon felejtette a szemüvegét és állítólag ezért dadogott. Azután Kondor lefényképezte őket, amint a kocsi ablakában állnak és alattuk terül el a személyzet. A kalauz és a rendőr úr is odajöttek, mert azt hitték, hogy valami kegyelmes utazik. Úgy is nézett ki az egész, mint mikor az újságban oda van írva, hogy a kegyelmes úr búcsút int a tomboló, lelkesedő tömegnek.

Csak az a kár, hogy hétfőn már visszajönnek. Csodálatos, hogy egy hét alatt mennyi restancia tud összegyűlni. Mindegy. Azért mégis szép volt ez az egy heti pihenés.

Csodálatos dolog lehet egy ilyen utazás. Micsoda pompás kalandokon mennek át ezek a nagyvilágjárók. Regényes élet lehet. A múltkor beszéltem is eggyel. A Kovács és Schmidt utazója volt. Gyönyörű dolgokat mesélt. Színes szöveget vitt vidékre, a vadak közé. Bámulatos élményei voltak. Ő maga is meg volt hatva. A döglött piacról mesélt és sírt.

Isten éltesen benneteket nagy utazók! A ti egészségetekre iszom!

Tudja kedves szomszéd uram, én őszintén szólva, még nem nagyon utazgattam. Egyszer voltam ugyan Martonvásáron, de csak azért, mert a vonat véletlenül nem állt meg Érden, ahol le kellett volna szállnom. Na, és természetesen, ugyebár a nagy háborúban. Nem mondom, akkor volt egy pár nagy utunk. Egyszer Piliscsabáig mentünk, de gyalog. Akkor annyit mentünk, hogy már féltem, hogy a végén oda lyukadunk ki, ahol a Dnyeszter vize bűg. Nem történt semmi baj, de azért érdekes volt ilyen messze vidéken mászkálni. Tudja, hogy arrafelé már magyarul sem tudnak?

Volt egy onklím, nem tudom, meséltem-e már róla magának. Az volt ám utazni! Valamikor régen elment a tantimmal nászútra Nápolyba. Házasságát követő boldog és valódi békebeli hatvan évén keresztül azután mindig és kizárólag csak erről mesélt. Felmászott valami füstölő lyukhoz, azután a Sorrenton némi felülfizetés mellett mandolint pengettek nekik. A gyomrukkal két hónapra elkészültek valami olajos gezemicétől. Elöl-hátul megvágták őket, szóval gyönyörű, eseménydús emlékekkel megrakva, egy egész életre ellátva jöttek haza.

Onklím felesége Mariska néni sóhajtotta mindig a kávéscsészék elrámolása és kifli-morzsák abroszról való felszedegetése idején, hogy: Oh Nápoly! Nápoly csak egy van! - Akkor már tudtam, hogy most következik az öreg galléros skatulya a képeslapokkal és a Vezúv képénél a tanti fel fog sóhajtani: Istenem, mennyit aggódtam két napig, míg ez az ember oda volt, hogy megmássza azt a tenger hegyet!

Hja, könnyű volt nekik! Olyan biztos házmesteri állásuk volt a belső Lipótvárosban, hogy minimum tizenötször kellett egy éjjel kapupénzt inkasszálni. Fiakkerek álltak fél éjszaka akkoriban a kapu előtt és annyi muri volt az uraknál, hogy alig győzték a maradékot enni. Még örököltém is tőlük! Mikor a Fuchs nagyságos úr elköltöztek, nekik hagyták a Gartenlaube tíz évfolyamát. Ezt én örököltém. A Deutsch nagyságos asszony vatelinos házikabátját is én kaptam. Ez valami olyan szolgálati uniformisféle volt, mert ezt vették fel mindig a kapunyitáshoz. Olyan volt, mint a bakternél a piros zászló. Emlékszem milyen mérgesen rángatta magára a tantim a vatelinost, mert onklím nem hallotta soha, ha szólt a csengő. Nem kívánta szegénynek a természete a nappali alvást s napközben így kénytelen volt a szomszéd Kis Tűzokban hosszúlépések mellett virrasztani. De estére elbágyadt s akkor a tantinak kellett felvenni az uniformist.

Most jut eszembe, hogy tavaly nyáron is utaztam, mégpedig hajón. Fehérékkel voltam Visegrádon. Ez a Fehér a Reform Kijárószövetkezet üzletvezetője. Már rég ismerem üzletileg. Mindig rágtam a fületem, hogy látogassam meg. Jöjjenek el velünk valahová, az ő kislánya így, az ő Bellácskája úgy, milyen kedélyes volna, milyen jól érezném magamat. Mi történhet? Elmentem Visegrádra. Hát tudja, csak úgy rövidre fogom a dolgot. A kedves mamának túl nagy volt a szekszepilje, Bellácskának meg túl kicsi. Hogy hogyan értünk mi fel a várba abban a déli melegben, arról nem is beszélek. Azt a rágós rántott csirkét ott egye meg a fene, inkább ne hozták volna. Az étvágyam úgyis elment, mikor a kedves szülők a szabad természet ölében nekivetkőztek. De annak a vámpír hajadonnak egy percre se állt be a szája. Elfújta nekem kívülről és szóról-szóra az egész Rádió Újságot és Mozit. És azt hiszi, hogy kapni ott egy tisztességes pohár sert, hogy az ember legalább egy kis vigaszt találja? Savanyú sváb kadarkákat kínálgattak, hogy az ember messziről hideglelést kapott tőle.

Na, és befejezésül az a hajóút visszafelé. A kedves szülők boldog meglepedéssel hortyogtak egy meghitt, de bűdös sarokban, hogy tátott szájukból csak úgy csorgott a nyál. Engem meg cipelt Bellácska fedélzetről fedélzetre. Persze, minden rendes sötét sarok foglalva volt. Végre találtunk egy helyet, ahol nem ült senki. Csak később kezdtem érezni, hogy a víz mindig felspriccelt és a pad egész vizes volt. A végén megmondtam annak a lánynak, hogy ha máskor a szabad természet ölébe vágyik, akkor előbb vágja le a körmeit, mert azt hiszik az emberek, hogy borotvával össze-vissza vágta a képemet. Valahogy azóta nem találkoztam Fehér úr kedves családjával.

Na szomszéd uram, a főnököm szerencsés nyaralásának egészségére!

VII.

Prosit, kedves szomszéd uram!

Ugye hiába várt múlt szombaton? Nagy, világtörténelmi események zajlottak. Keresd a nőt, - mondaná az a koszorús ember, leszanáltam Mancit!

Tudja, már rég nyomta a begyemet ez az ügy. Szerettem volna már elintézni, de igen ragaszkodó természet volt a jámbor. Nem vett be akármiféle hétköznapi tésztát. Valami különlegességet kellett volna kitalálni, de nem sikerült. Azután magától megjött egyszerre az egész.

A szombat esti hangulat csendes, meglegedett nyugalomával szemléltem Tinódi Lantos Sebestyén napnyugtában vöröslő tarkóját, mikor átvillant az agyamon az egész program.

A meglegedettség az örömek bizonyos érzésével tölti el az embert. Természetszerűleg következik tehát a gondolat, hogy örömeinknek valami külsőséggel is kifejezést adjunk. A meglegedés fokmérője a gyomor, ennek kell tehát valami áldozati hódolatot bemutatni, hogy az ünnepi fényt emeljük. Egy rendkívüli, nem mindennapi, vagyis egyszóval egy ünnepi vacsora pótlék lehet talán leginkább meglegedettségünk méltó kifejezője. Például a normál szafaládén kívül, mondjuk egy kis piros májusi retkecske, aztán tíz deka rokfort, amit az

ember otthon vajjal összekever, egy pompás, pikáns, főleg nem túl drága, azonban mégsem mindennapi, tehát ünnepi vacsora pótlék lesz.

Csoda hangulatos gardenpartit rendezek Mancival Vorschallnétól bérelt különbejáratú termeimben. Azt a vedlett pálmásöprút, ami az ablakban áll, az asztal közepére helyezem. Veszek két papírszalvétát is és ... hajjaj, valami harisnyáról rebegett a drága. Istenem, hát a mezők összes lilomát nekem kell felharisnyáznom? Fiam mit akarsz, ez még egész jó harisnya. Hogy a szemek leszaladtak? Hát húzd fel újra azokat a randa szemeket. Nézd meg az enyéimet. Vozricskáné már nem akarja a mosást vállalni. Azt mondja, mit mosson a szárán, ha talpa már nincsen?

És midőn gondolataim eddig értek, igen, ebben a pillanatban szállt meg az ihlet! Vettem egy családi sört és megvettem a kívánt harisnyát. Kérek egy pár negyvenes füstszínűt!

A hangulat tetőfokán felálltam és kezembe fogtam a poharam.

Imádott Mancim! Midőn poharamat ezen vidám és kellemes est keretében mindkettőnk egészségére emelem, nem a szokásnak hódolok, hanem a bennünket össze-vissza főző, elszakíthatatlan szerelemnek, mit soha senki nem fog szívemből kiirtani.

De, amint a kirakatban kevélykedő legpompásabb primőr áru árát is kikezdi a piszkos konkurencia és valamint bármennyire óvja is színes rolettákkal a kifutó fia a kirakat drága szövetáruát a napfény ellen, azok mégis lankadt szekundává vedlenek, úgy végtelen szerelmünk mosolygó kék egére is, hogy ne mondjam materiális felhők tolakodnak.

Szerelmem egyetlen Mancija! A kérlelhetetlen sors mely állandóan és szakadatlanul fejünk felett lézeng úgy rendelkezett, hogy örökké tartó boldogságunk útjai egymástól távolodó sínpart vegyenek fel. A sorsot, miként az egyes cikkek piaci árát nem lehet kizárólag saját akaratunk szerint irányítani. Fogamat össze kell szorítanom, hogy pyrruszi fájdalommal ne nyögjem tele a világot. De, én férfiú vagyok! Büszke és diszkrét. Manci! Legszenőbb meggyőződésem, hogy te hiszel nekem. Köszönöm ezt neked. Hogy bizalmam végtelen fonálát bebizonyítsam neked. Sejtetni engedem azt az utat, melyen lehajtott fejjel és ökölboszorított fogakkal haladnom kell. Az utat, melyre sajnos nem vihetlek magammal.

Csodálatos, hogy a sors milyen végtelen csekélységen fordul. Lehet, hogy a fordulat ma fájdalmas, - igen nagyon fájdalmas, - mégis, a messze dunsztjából egy szebb jövő hajnalhasadéka csillog felénk s ennek a csillogásnak a koronája a te fejedben ragyog. Miattad, szebb jövőnk miatt kell ezen útra lépnem s ha talán ma nem is, de el fog jönni az idő, mikor mindent meg fogsz érteni.

Egy asszony tűnt fel életemben! Meglátott és megszeretett engem. Ez ugyebár természetes. Sorsom és kenyerem ezen asszony kezébe van letéve, ki is záraskor elaggásnak induló férje támogatása címén nap-nap után megjelenik életemben. Többet nem mondhatok, mert feltűnően diszkrét férfi vagyok. Csak arra kérek, bízzál bennem és a jövőben. Még egyet. E nő kívánsága, - ki előtt mindent feltártam - hogy mi ne találkozzunk. Jellemem nem bírja a kétlaki életet és én megbízom benned. Fényképeimet tartsd meg, mert én jelentkezni fogok. Ma, holnap, vagy jövő ősszel-e, nem tudom. Gondolj arra a nőre, aki éveken át varrta azt a szőnyeget és éjjel mindig felfejtette. Engem, kitartásod méltó jutalmát a sors nem tagadhat meg tőled.

És most búcsúzzunk békés szívvel. Egy hosszú, forró csók, egy utolsó ölelés és ... Nézd vettem neked egy harisnyát. Füstszínű, - mint ködös jövőnk pályaudvara, majd felhúzod, simogasd meg a lábad és gondold, hogy én pusziom a térgyednek kalácsát. Menj, menj, nem akarom, hogy könnyeim megszegyenítsék férfiúi mivoltomat! Ég, ... Oh, ég veled! ...

A helyzet nagyszerűsége annyira szorítva hatolt le kebelére, hogy csak egész halkan tudott sikongatni. Azután távozott. Én leborultam az asztalra és megittam a maradék sert.

A függöny legördült, a dráma véget ért és most, emelem poharam új nyári ideálom, a kis pisze egészségére, kinél édesebb valamit még nem látott a világ.

Hej... Szeretnék május éjszakáján ...
No, jojcakát, szomszéd uram!

VIII.

Isten éltesen bennünket kedves szomszéd uram!

Még nem is mondtam magának, micsoda pompás vacsorán voltam a héten. Tudja, van nekem két jóbarátom. Bajtársaim. Együtt küzdöttük végig a világháborút a szentkleofásfalvi vasúti restiben.

Az egyik Schnassffy, egy ősnemesi család sarjadéka. Kutya bőre van. Az ükapjának volt a legfeketébbre szítt tájékpipája Magyarországon. Ezért kapta. Sajnos a zálogházban nem adnak rá semmit. Végrehajtó a fiú, de csak azért, - mondja, - mert ez az egyetlen terep, ahol jól ki lehet használni az ősmagyar természetben rejlő oda és visszaütések. Egyébként abszolút liberális gondolkodású és rendíthetetlen híve a reakciónak.

A másik Dr. Rombach, egy mégősibb család sarja. Az ükapja ott hadonászott az öklével Pilátus orra előtt s ezért a dédunoka állandóan kis Szűzmáriát hord a nyakában. Bankfiú a gyermek, de csak azért, mert még nincs elég pocakja ahhoz, hogy egy vezérigazgatói széket toljanak alája. Egyebekben százszázalékos arisztokrata és rendíthetetlen híve a cionizmusnak.

Mint régi bajtársak, időnként össze szoktunk jönni egyiknek, vagy másiknak a lakásán, mindenki magával hozza szerény tehetségéhez mérten a vacsoráját. Az én tehetségeim rendesen szerények, de mindig örömmel látom ezeket az összejöveteleket, mert pompásan bevacsorázom.

Az a cionista, meg az a reakcionista, alig hogy összekerülnek, már egymás haját tépik. Én csak csendben hümmögök és táplálkozom. Ezeknek úgyis elmegy az étvágyuk egymástól. Csak nem hagyhatom ott azt a sok jó falatot, amit összehordtak.

Hogyan? Már üres? Nem bánom, hozzon egy korsót, de aztán megyek!

Mondom, ezek mindjárt egymásnak esnek. Fejbeverik egymást Moszkvától-Berlinig mindennel. Öklömnymi szálkákat piszkálnak ki egymás szeméből és tónusuk igazán lenyűgöző.

Vezérmotívumaik legszolidabbjai például: Ki kell taposni a belüket, fel kell akasztani a gazembereket, mind egy szálíg ki kell irtani a nyomorultakat és így tovább. Feltétlen tisztelői egymás véleményének, de miután mindkettő egyszerre ordít, egyiknek sincs ideje meghallgatni a másikat. Véleményük teljesen objektív és velős: Marhaság! Szamárság! Bornírt agyvelő! Így.

Mikor azután mindkettő kimerült az arfumentumokból, akkor közösen nekem esnek. Én vagyok a legrosszabb. A se hideg, se meleg, akiben egyik sem bízhat, aki csak önmagával törődik, akiben nincs semmi idealizmus, semmi siker. Hát lehet. Én ugyanis haspárti vagyok. Ha tele van a hasam, minden szép, ha üres semmi se jó.

A héten hajbaptak a sajtószabadságon. Mondja kedves szomszéd uram, hogy lehet erről vitatkozni? Ezeknek fogalmuk sincs az üzletről! Van nekem például két sajtósboltom. Az egyik a Váci utcában, a másik a Teleky téren. Mondja, ugyanazokat a cikkeket fogom én mind a két helyen a kirakatba rakni? Fenét! Az egyikbe kirakom a cammenbert, meg szép, csiszolt üvegekben a francia salátát, amibe olyan kis, zsenge kukorica csövecskék vannak. A másikba kirakok egy láda kvarglit és madzagon egy heringet.

Hát kérem én azt mondom magának, sajt, vagy sajtó egyremegy. Vevők szerint kell dolgozni minden szakmában! Szájízra kell elkészíteni a dolgokat, úgy mint a sajtnál a szaglásra, ki fog pálpusztait trappistával keverni? Egyiknek ez kell, a másiknak az. Van aki epedve várja a lapot, hogy vajon hány politikust fogtak el tegnap, van, aki panama speciálista és kívülről meg tudja mondani, ki, mikor és mennyit lopott. Ezek határozottan tehetséges fejű emberek. Egyiket az érdekli, mit látott a kis cseléd a kulcslyukon keresztül, mielőtt az a szerelmi dráma megtörtént volna, másikat kizárólag a spanyolviaszragasztók szakszervezetében

felmerült elnökválasztási mozgalom izgat. Nem lehet ezeket összekeverni, mint a rokfortot a vajjal!

Képzeld el szomszéd uram, hogy az újságok egyszerre össze-vissza kezdenének írni, mert kitört a sajtószabadság. Az egyik cikk például azt írná, hogy országunkat vezető bölcs kormányunk legújabb rendelkezései mindenben fedik a legszélesebb néprétegek legrejtettebb óhaját is. Most következne egy cikk: Emberek! Emberek! Ne tűrjétek, hogy a kormány mindent ellopjon. Ohó! Mindig csak más? Mi! Mi! Mi akarunk lopni! Mikor kerül sor mi reánk és mi marad nekünk? - Azután következne egy szép elmélkedés, hogy Magyarországon kéne felépíteni a második Palesztinát. Itt kéne összegyűjteni a világban szerteszét keringő kiválasztott népséget. - Közvetlen utána következne egy értekezés, mely szerint kompenzációs alapon kéne megszervezni a magyarországi zsidó exportot, származási bizonyítvánnyal ellátva. - Rasesónem, a világhírű csodagyerek felmagasztalása következne, aki az emberiség pótolhatatlan értéke, mert héberül zongorázik, csak az a kár, hogy nem pont Heródes idejében élt, mikor is, ugyebár és etcetera.

Mondja, mit képzelsz. Hány olvasója maradna az ilyen nekiszabadított sajtónak, úgy a második, harmadik számnál? Azt hiszem, rituális kormánytámogatással haladna a közundor felé, úgy, mint én most Voprsálné poloskaféskébe.

Na, jojkakát!

IX.

Jól van no, hozzon egy szép vágást Szent János áldásnak!

Tudja, milyen nehéz dolgom volt? Egy levelet kellett írni. Mégpedig egy méltóságos úrnak! Nem olyan kicsiség ez, mint az ember gondolná. A protektorom volt ez a méltóságos. Kiskoromban behozott az ingyentejhez. Azóta minden újévkor írni kell neki. Ezt még az apám hagyta rám örökségül. Most meghalt az anyósa, ehhez kellett gratulálni.

Az ember ugye nem akar ilyen esetben sablonos lenni. Se túl rövid, se túl hosszú ne legyen. Kerekded egész, kis bevezetéssel, tiszteletteljesen szentimentális befejezéssel. Mi közöm az egészhez, nemde? És mégis írni kell. A méltóságos úrnak természetesen fogalma sincs arról, hogy hogyan kerülök én az ő családi boldogságába, de válaszolni fog. Csak nem sérthet meg? Mi mind olyan finom emberek vagyunk!

Most nem erről van szó! Ezzel a levéllel kapcsolatban most komoly dolgokkal foglalkozom. Tudományos művet fogok írni. Szakmunkát. Mikor nekiültem ennek a levélnek, rájöttem, hogy nem tudom mit írjak. Erre áttanulmányoztam az összes családi, rokon és ismerősi könyvtárban porladó levelezőket, szerelmi tanácsadókat és művelt társalgókat és rájöttem, hogy egy mű sem foglalkozik tudományos alapon magának a levélnek a hogyanis-hívjákjával, - a pszichológiájával.

Ezen a problémán rágódom azóta és a dolog kontúrjai már kezdenek kialakulni bennem. Egy ilyen nagyszabású tudományos művet természetesen nem lehet úgy mirnix-dirnix odavetni, mint valami szépirodalmi regényt. Ehhez sok előtanulmány kell. Egész héten előtanulmányokkal foglalkoztam. Végigolvastam az onklím leveleit, amit a tantimhoz írt, mielőtt a Lohengrint rázendítették volna. Áttanulmányoztam az irodában a Blumenkrantz r.t. kényszeregyezségi iratait, mert abban sok humor van. Foglalkoztam Szent Pállal, Mikessel és átolvastam egy egész évfolyam régi Borsszem Jankót is, hogy a történelmi háttérbe is bele tudjak mélyedni.

A mű négy kötetből fog állni. Az első kötet bevezetés és általános történelmi áttekintés lesz. Címe: A levél, mint olyan. Az őskor rapszodikus levelezése, tekintettel a kőbe vésett szarvasmarhákra és egyéb állatokra. Antonius és Kleopátra szerelmi levelezésének történelmi és egyéb következményei. Pápa papa levelei Lukréciahoz. Hitler bácsi levelei Kossuth Lajoskához az emancipációval kapcsolatban. Ezek és ilyenek adják majd a történelmi hátteret.

A második kötet a levél tartalmával foglalkozik. Az üzleti és félüzleti levél. Magánlevél nincs, mert minden levél mögött valami üzlet van. Kérő és kikérő levelek. Diszkrét és nagyon diszkrét levelek. A levelező kisasszony és a levelezőkisasszony levelei.

Harmadik kötet. A levél alakja, anyaga és szaga. Levélalakok szőkék, barnák és feketék részére. Egyéni levélszagok hölgyeknek és uraknak évkor és szakma szerint. Excentrikus levélalakok. Kellemetlen szagú levelek. A nemtetsző levelek letargikus jövője.

Negyedik befejező kötet. Tanácsadó a mindkét nembeli serdültebb ifjúság részére. Amit a szív diktál. Amit az ész diktál. Amit a főnök úr diktál. Amit az asszony diktál. Végül, mint függelék, kis példaadó szerelmi levelező az Orleáni Szűz és Al Capone között.

Na, koccintsunk erre szomszéd uram! Megírom! Elsején veszek papírost. Ha nem írnám meg, akkor az lesz a címe: Meg nem írt levelek.

Hogyan? Üres? Halló, hát nem látja, hogy üres? Hozzon? Persze, hogy hozzon! Micsoda kiszolgálás ez! Hol vagyunk? Tudja maga, hogy ki vagyok én? Van magának fogalma, hogy ki ül itt? Persze nem maga tehet róla, maga egy egyszerű keresetlen pincér. Mit tudja maga, mi történik a világban. De, megsúghatom, maga még meg fogja érni, mikor egymásnak fogják mesélni az emberek, hogy: Igen, természetesen emlékszem, ide járt sörözni. Ennél az asztalnál üldögélt mindig, egy csendesen bólogató úriemberrel. Istenem, ki gondolta volna akkor, hogy az a szerény külső milyen nagy embert rejtett! Tudja! Így fognak majd rólam itt beszélni! Hát, menjen barátom békével és hozza azt a vágást. Én nem haragszom, jegyezze meg, nagy szellemek sohasem haragszanak.

Ne gondolja kedves szomszéd uram, hogy én egészen kezdő vagyok a tudományos irodalom terén. Egyszer beküldtem egy értekezést a „Vezérürünek” nem tudom szokott-e újságot olvasni, azért megmondom magának, hogy a Vezérürü kormánypárti lap s mint ilyen, mezőgazdasági jellegű mivoltunknak legkiválóbb kidomborítója. Beküldtem ezeknek egy értekezést, hogyan lehetne az emberekben felgyülemelő savanyúságokat és keserőségeket vegyi úton úgy átalakítani, hogy azok szilárd halmazállapotba jutván szikrát hánynának, mint kova és ezáltal hazánk érdekeit védő gyufatröszt mentesítve lenne a tűzkö csempészés által előálló gazdasági lehetetlenülés veszélyétől.

A cikket ugyan nem közölték le, de válaszoltak. A grafológus írt. Azt hitte, hogy kislány vagyok. Tény, hogy levelem alá azt írtam, hogy: Szikvíz. Bizonyára ebből gondolta, hogy leány vagyok, mert tisztességes ember sört iszik. Szikvizet csak valami leány ihat. Nézze itt a levelük. Várjon felolvasom.

Szikvíz jelígre beküldött levelét vettem. Azt úgy grafológiai, mint pszichoanalízis alapján levezetve teljes egészében regisztráltam. Helyzete a kétségbeesésen kulminál. Hogy úgy mondjam, ilyen individuális eset prakszisomban még nem is centralizálódott. A reakciók által szült tények conclusióját leszűrve, arra a konkrétumra jutok, hogy minden drasztikum és erotikum mellőzésével a megoldásnak olyan equivalensét kell megteremtünk, mely egyrészt senkire sem dehonesztáló, avagy perhoreszkáló, másrészt artériáira és vénáira oly vitamindús injekcióval hat, mely minden kedélyhullámozást eliminálva, visszazökkenti önt a homo sapiens normális dimenziójába. Az esetet, az érdekességre való tekintettel megemlítettem az akadémia legutóbbi összülésén, valamint a bábaképző klinika évzáró dalosünnepén és azon egyöntetű vélemény alakult ki, hogy legjobb volna, ha ön, - amennyiben még hajadon, - férjhez menne. Küldje be tehát fényképét lapunk szerkesztőségébe s mi igyekezni fogunk ügyét társadalmi közadakozás formájában regresszálni.

Ugye? Ilyet nem kap mindenki! Bizonyára feltűntem. Pedig nem is értett meg, mert én se értettem meg őt. Hát még, ha megértenénk egymást!

Már megint hogy eltelt az idő! Gyerünk tegyük el magunkat holnapra. Jójakát!

X.

Halló szomszéd uram! Mit lógatja az orrát? Hiszen ma szombat van! Proszit!

Hej, de cudar kedvem van nekem így szombat este! Nincs szebb dolog a szombatnál. Vokurkálné szombaton mindig fasírozottat főz. Ezt szeretem. Tudja, én konzervatív ember vagyok, szeretek kicsit elmélkedni az elmúltakon. Ezért szeretem a fasírozottat is. Evés közben az ember a nyelvével végigélvezhet minden húsmorzsácskát s a végén összeállíthatja magának az egész elmúlt hét menőjét. Hopp, - mondom, - mi ez a kemény dolog? Persze, kedden volt az a kutyabőrből készült natursnicli. Ahá, ez a kis főtt marhahús darab ez a csütörtöki levestől való. Ezek a kis mállott rizskásaszemek a hétfői töltöttkáposzta emlékei. Szerdán rántott hús volt, abból maradt ez a kis égett prézli. Ha szombaton nem lenne fasírozott, az ember egyszerűen napirendre térne az elmúlt hét felett. Pedig sokszor jó még egyszer végigtekinteni az elmúltakon. Mondhatnám, jó, ha az ember még egyszer átrágja a dolgokat.

Azután tudja-e szomszéd uram, milyen nap van máma?

Ilyen ünnep sajnos csak tizenkettő van egy egész hosszú esztendőben! Tizenkét ünnep, - tizenkét elseje! Elseje! Érti? Szombat és elseje! Szombat este elsejével körítve, vagy fordítva, variálva, becézve, dédelgetve, melengetve, gagyogva, gügyögve, etyele-petyele ezt a két bájos fogalmat, elérkezünk a szépség ama szuperlatívuszához, ama végállomáshoz, ama legmagasabb hogyishívjákhöz, ahová az a Pinkász tanár repült a ballonjával, szóval aminél magasabbat, szebbet a mi gyarló, de kis hamis emberi agyvelőnk kiraffinálni már nem tud.

Szombat délután, plusz négy krajcár a zsebben! Két órakor leteszem a tollat, becsapom a folyószámlakönyvet, az elintézetlen könyveket elteszem a többihez és „Magamat ajánlom” felkiáltással fejembe nyomom a kalapom. És ekkor - én vagyok én!

Minden jó lélek dicséri az Urat! Meg kell állni az utcán, hogy le ne roskadjak saját, boldog nagyságom tudatában! Most, most úr vagyok! Enyém a világ. Csak éppen egy kis, óvatos, nélkülözhetetlen beosztás, időben, rendben, térben és főleg pedig pénzben és hétfőn reggel nyolc óráig van negyven szabad óráim. Ez pont ötször nyolc. Mert szociális alapon állok.

Hogyan állunk időben? Mindegy no! Most jól érzem magam. Kellemes zsongás uralja a természetemet. A közérzésem jó, érverésem pláne, kitűnő, hangulatom pedig, hogy úgy mondjam szárnyaló. Hozzon barátom egy szép korsót!

Hol is hagytam abba? Igen! Elseje. Vettem egy új gallért a Rákóczi úton, mert holnap délelőtt találkozom a kis Piszével. Szeretem a Rákóczi utat. Nagyszerű nyüzsgés van arra szombat délután minden üzletben. Lehet gusztálni, alkudni, kimenni és visszamenni, szóval nincsen semmi zsená. Apropos! Hallott maga valamit a nyakszámról? A segéd úr kérdezte, ahol a gallért vettem, hogy mi a nyakszámom? Azt tudtam, hogy van száma a háznak, a telefonnak, az évnek, esetleg a csillagoknak, de a nyaknak? Hát ki fogja megszámolni, hogy hány nyak van a világon? És ha mégis megszámolják, honnan tudjam, melyik szám az enyém? Azért valami dereng bennem! Ez valami politikai dolog lesz az új választójoggal kapcsolatban. És pedig azért, mert a választásoknál szokott mindenféle számozás lenni. Szegény, apró kicsiny polgáremberké, mi csak dolgozunk, húzzuk az igát, azután egy szép napon kiderül megint valami újabb kormányrendelet. Figyelje meg szomszéd uram, én mondom magának, egyszer majd ki fog sülni, minek kell az a tenger nyakszám.

Eh, mit! Ma nem rontom a kedvemet a politikával. - Hej, a kicsi apró emberke! - A nagyanyám hívott így engem. - Kicsi, apró emberke, mondogatta, - miért ordítasz te folyton? Te öreg, - szólt a nagyapámnak, - adj egy kis sört a cucliba, meglátod milyen szépen el fog csendesedni. Szegény megboldogult nagyszüleim is az én nyomdokaimban jártak és meg tudták becsülni a vacsora utáni korsó sert. De a történelmi igazság miatt nem hallgathatom el

nagyapám önző jellemét. Nem mindig adott a cucliba sert, inkább maga itta meg. - Hadd ordítson, - mondta, - erősödik a tüdeje, jó énekes lesz.

Szó, ami szó, nem tagadom, énekelni, azt tudok. Gyerekkoromban az iskolai kórusban is szerepeltem. Egyszer pedig március tizenötödikén én szavaltam, hogy ... Mit is? ... Ja, igen! Azt, hogy megállj, megállj kutya Szerbia! Nem, nem jó. Ez nem akkor volt. Ezt Szent-kleofásfalván énekeltük a nagyháborúban. Hej, barátom, micsoda lelkes nótázások folytak ott a vasúti restiben, csendes estéken, a kályhatűz mellett. Azzal kezdtük mindig, hogy: Csak az a baj, sejhaj ... Azután következett hogy: Lengyel földön mit susog a szél... Hogy is van csak? ... Aszongya, hogy: Megkértem a lisztes molnárt, örölje meg a búzámat...

Mi az? Mit akar, Hogy ne énekeljek? Miért ne énekeljek? Maga pincér és azért van, hogy a vendéget kiszolgálja és ne molesztálja, ha a szomszédoddal mulatni akarsz!

Mi? Mit mond? Hogy ez az ember süketnéma? Ember! Halló, szomszéd úr, igaz? Hát nem ért engem?

Nahát, azt a kiskésit! Egy süketnémaiba gyömöszölöm hetek óta a legmagasztosabb argumentumaimat! Micsoda ember! Micsoda társaság! És maga mit tátog? Ne énekeljek! Nagyszerű talán zavarom ez a siketnémat? Hát igenis énekelek! Úgy énekelek, ahogy én akarok! Mit tudja maga ki vagyok én! Kinek parancsol maga?

Hogy fizessenek? De mennyire fizetek! Ilyen helyen nem is maradok! Hallatlan! Szó nélkül túrik, hogy az ember egy süketnémaiba heteken keresztül belebeszélje a lelkét, de ha kicsit énekelni akar, akkor mind összeröffen! Micsoda kiszolgálás! És ennek énekelek én! - Itt van. Ez a magáé. Disznóság így bánni egy törzsvendéggel! Igenis megyek! Disznóság! Alászolgája!

BÉRMÁLÁS

BÉRMÁLÁS

I.

Délután félnégyre a fogadtatás minden előkészülete befejezést nyert.

A plébános úrnál a részletek utolsó átbeszélése véget ért, a főjegyző úr a négytagú fogadóbizottsággal beült a két hintóba. A tizenkét főből álló magyarruhás bandérium lóra szállt és a menet megindult, hogy a község határában fogadja a püspököt.

Imádkozó Sára néni és az öreg púpos Teréz voltak az elsők, akik a templomtéren ünnepi díszben megjelentek. Meg kell hagyni, Sára néni, meg Teréz alaposan kivették részüket a munkából. Ők ketten meszelték újra Nepomuki Szent János kápolnáját. Újra mázolták a Szent palástját is, mert már igen lepattogzott róla a skarlát. A Grünfeldnél nem volt ugyan megfelelő festék, de ők nem jöttek zavarba. Bekenték a Szentet miniummal, hogy csak úgy világított messziről.

Nem szabad azonban elhallgatnunk mások érdemeit sem. Itt van mindjárt elsősorban felvégi Nagy Istvánné. Harmincöt forintot adott, hogy a templom és a parochia közt a téglajárdát újra csinálják. Igaz, hogy tehette is, meg azután az ura képviselőtestületi tag, no meg a deputációban is benne van, hát illő, hogy valamit áldozzanak. De nézze meg akárki a Kis Szent Teréz szobrát ott a főoltártól balra a benyílóban! Olyat talán még Pesten sem látni. Az egész csupa csipke, meg virág, meg szalag. A karos ezüst gyertyatartókat Berger doktor felesége adta kölcsön. Négy-négy virágmintás, színes gyertya áll bennük. Azután itt van a püspöki trónus! Az iskolából hoztak egy dobogót, arra állították fel a plébános úr öreg karosszékét. A dobogóra gyönyörű szőnyeget adott a patikárius felesége, a karosszék pedig brokáttal lett leborítva. És pedig milyennel! Az öreg Csanády tekintetes asszonynak a megboldogult édesanyja királyi fogadtatáson volt egyszer Budán, akkor csináltatták azt a brokát ruhát, amit most felfejtettek drapériának. Istenem, micsoda gyönyörű szép szövet az. Ilyet talán ma már nem is csinálnak.

Mi is van még? Hát minden. Azt nem is lehet mind felsorolni. Hiszen ilyen ünnepség nem mindig adódik. Először is pünkösdi ünnepe van holnap, azután bérmálás, nagyvásár, az iskola anyák ünnepét rendez. Mennyi ember lesz itt! De szép is lesz minden! Mindenki megtette a magáét. Minden házat kifestettek, minden udvart, teret fellocsoltak. A moziban lesz az iskolai színelőadás. A Grünfeldék új cégtáblát festettek az ünnepre. Azután a diadalkapu a főutca végén a templomtérenél, a mozsarak, amik szólni fognak a bevonulásnál. A vásárosbódék, cirkusz, zene, hat csendő is jött, hogy a sokadalomban baj ne történjék. Jaj Istenem, csak jó idő legyen holnapra!

Ahá, nézzük csak! Most vonulnak fel az iskolák. Ideje is, mert négy óra elmúlt és fél ötre itt lesz a püspök úr. Jesszusom, szegény Mari néni még mindig szaladgál. Már ebéd után elküldte a plébános úr gazdaasszonya. Nem lehet az egész községben mustárosedényt szerezni. A jegyző úréknak van egy, de csorba. Micsoda szégyen! Pedig muszáj mustárt feladni, mert vacsorára előételnek meleg kolbász lesz! Itt jönnek a leventék. A zenekar kimegy a község végére és együtt vonul be a bandériummal. Most jön a tűzoltó szakasz. A sisakok mind tiszták, ragyogók. Az öreg Kenyeres Jóska igazán eltehetné a pipáját, mikor így felvonulnak. Hozzák már a kongregáció nagy zászlaját is és utána jön a szívárdá. Nahát, igazán pompás fogadtatása lesz a püspök úrnak!

Háromnegyed öt. Hm. Már jöhetne. Hogy miért tolakodnak úgy az emberek, mikor még nincs semmi, azt nem értem. Végre, végre megszólalnak a harangok. A toronyból már látják

őket! A tömegben nagy izgalom fut végig. Mindenki előre tódul és bámul a Fő utca vége felé. A tűzoltók, tanítók szaladgálnak, kiabálnak, szorítják vissza az embereket, gyerekeket. A plébános úr teljes ornátusban, két káplánnal és négy ministráns gyerekkel megjelenik a templomajtóban.

A harang szól. Várunk. Nem jön senki. Közben vad szél kerekedik és magasan száll a por. Halló! Mit láttok a toronyból? Semmit, minden csupa por! A püspöknek nyoma sincs. A harangozó a toronyban a távoli porfelhőt gondolta menetnek. A harang elhallgat. A plébános úr visszavonul a templomba. Az ácsorgó iskolás gyerekek elfáradnak, leüldögélnek, elszédnek. A rend, a fegyelem lassan lazul és beszélgető csoportok képződnek mindenfelé. A szél közben erősödik és az egyik roham hirtelen letépi a diadalkapura akasztott „Isten hozott” tábla egyik oldalát. Hamar egy létrát!

Most egyszerre félreverik a harangokat. Mi történt? Uram Fia, mi van? A Fő utcán már egész közel bevág a levente zenekar. Szent anyám, itt a püspök! A harangozó is csak most látta meg őket a porban s ijedtében félreverte a harangot. Hamar mindenki a helyére! Bumm, bumm, bumm, hallatszik a nagydob mindig közelebb. Már jönnek a lovasok, a létrát, hamar a létrát elvinni! De a tábla lóg! Már nincs idő. A tábla lóg, himbálódzik. „Isten hozott”, a másik oldalon „Isten veled”. A püspök autója lassan beér a diadalkapuhoz. Isten veled, Isten veled, - integet a tábla.

Uiii, uiii, rőf, rőf. Jézus Mária, hát ez mi? A piactér másik oldaláról becsörtet a disznókonda. Az a szerencsétlen kondás megijedt, hogy zivatar jön és hazazavarta az egészset. Feltartani őket? Képtelenség! Utat törnek az emberek lába között és visítva, rőfögve szaladnak végig a Fő utcán, neki a bandériumnak.

Most megszólalnak a mozsarak. Bumm! Bumm! A bandérium lovai táncolnak, ágaskodnak, körbeforognak. A malacok megszelesedve rohannak össze-vissza, az emberek szaladgálnak jobbra, a püspök autója folyton dudál és a vad szélben nehéz ködként száll a por.

A plébános úr rákveresen a dühtől alig tudja elmondani üdvözlő szavait, de a Főúr elnéző, mosolygó jóindulattal megszorongatja kezét, kissé félrevonja és megkérdezi:

Nem tudna főtisztelendőséged egy kis szódebikarbónát szerezni?

Talán valami baj van? - kérdi ijedten a plébános.

Oh, semmi, semmi. Tudja Kőhegyről jövök és azok a szerencsétlenek ebédre előételnek melegkolbászt adtak mustárral, hát jól esne egy kis szódebikarbóna.

II.

Reggel hatkor már alig lehetett belépni Verzák mester borbélyműhelyébe, annyian szorongtak odabenn. Pedig tegnap este fél tízig dolgoztak két külön segéd úrral. De hát tessék elképzelni a helyzetet. Először is végignyírni és borotválni az összes urakat, a plébános úrtól, meg a főjegyző úrtól kezdve, mindenkit, akinek valami szerepe van az ünnepi eseményekben. Azután a bér málandó fiúk és lányok, az iskolai színelőadáson szereplők frizurája, a vásárra becsődült tanyások és ki tudja még ki mindenki. Persze mindenki első akar lenni, most egyszerre repedjen százfelé szegény Verzák mester.

Kezitsókolom tekintetes asszony. Csak két perc türelmet kérek és máris a kis Mariska következik. Hallom angyal lesz a drága a délutáni előadáson. Nahát kiszthand olyan vuklit fogunk csinálni, hogy akármelyik pesti színházban felléphet. Felül piros másli, kétoldalt lorelei, kissé dauerolva... halló Sándor úr, legyen szíves, kezelje a Mariskát... Maga öregem még várjon egy kicsit. Jobb volna talán, ha kint szívná el a pipáját... Tetszett hallani? Azt mondják, hogy tegnap a nagy vacsorán a liba nem volt egészen kifogástalanul sütvé. A püspök úr csak három melldarabkát evett. Elég nagy szégyen ez kéremalássan. Azután azt mondják, hogy az állomásfőnök úrnak kicsit túl jó kedve kerekedett és mindenáron theodorikus vitát akart kezdeni a püspök úrral, mindenféle vallási kérdéssről... Még szerencse, hogy

ez a fagyaltos éppen itt állt meg a kocsijával az üzlet előtt. Legalább szegény gyerekek nem unatkoznak, míg sorra vehetem őket...

A nap süt, az idő halad, a vásári bódék közt nagy a nyüzsgés és ezernyi légy táplálkozik a kirakott savanyúcukor hegyeken. A körhintás izzadva forgatja a zongoraverklist és a gyorsfényképész molett felesége legbájosabb mosolyával invitálja a nézelődőket.

A plébánián nagy az izgalom. A püspök úr szobája felől semmi nesz, pedig már fel kéne kelteni, mert közeledik a nagymise ideje. A tanakodásnak Imre vet véget, a püspök úr huszára, aki most érkezik vissza reggeli sétájáról, melynek eredménye egy sárga rózsza, két szál piros szegfű, hat kupica pálinka, két korsó serital, négy szivar és számos meghívás, melyeknek még ma eleget kell tenni. Az ébresztési vitát egy kézmozdulattal elintézi s miközben megindul a püspök szobája felé, értésére adja a gazdaasszonynak, hogy mi mindent szokott früstökölni.

Bizony a püspök úr meglehetősen kedvetlenül ébredt, ami nem is csoda, hiszen éppen csak az előbb aludt el. Először is bárhogy hümmögött és bólogatott is, a vacsora utáni kvaterkázás sehogyan sem akart véget érni. Lefekvés után még sokáig hallgatta a piactéri zongoraverklist és különösképpen pedig a cintányéros nagydobot. Ezt a nagydobos embert már jól ismerte, mert bármely községében is jelent meg egyházmegyéjének, a nagydobosra biztosan számíthatott. Éppen érezni kezdte a lassan belopódzó álmoságot, mikor egyszerre rázendített ablaka alatt a levante zenekar. Díszszerenád címén eljátszották neki Offenbach Barcaroláját, a herculesfürdői emléket és az egyes honvédindulót. Most hosszabb pauza következett, de még idejében, mielőtt a püspök úr elalhatott volna, megkezdték azt a háromnegyedórás veszeke-dést a piactéren, aminek aztán a csendörök érkezése vetett véget. Rövid szünet után a nagyvendéglőből hazatérő cigányok összevesztek az osztzkodáson, melynek lezajlása után már csak egyes kóbor kutya jelenetek következtek a vásáros bódék irányából. Pirkadáskor nagy csirkehajszolási izgalmak voltak a paplak udvarán, amit nemsokára követett a levante zenés ébresztője. Most újra üzembe lépett a cintányéros nagydob és a püspök úr feladott minden reményt és elaludt.

Kilenckor volt a nagymise a szentbeszéddel, majd rövid szünet után (nemcsak prédikációból él az ember, - mondotta a plébános úr, miközben a püspököt a reggeliző asztalhoz vezette) - következett a bérmálás. Hogy milyen szép volt minden, azt legjobban imádkozó Sára néni tudná elmondani, mert ő már reggel hatkor beült a helyére és ha az orgona bűgő hangja mellett el is szunnyadt néha-néha, mégis időnként úgy elöntötte a lelkét a meghatottság, hogy hangosan fel kellett zokognia. A mise vége felé, éppen mikor a kántor úr nagy szólója következett volna, az orgona kicsit elakadt, mert a fújtató ember a nagy hőségtől elsédült. Nem is értem, hogyan lehet hadviselt ember ennyire gyenge! Nem volt azért semmi baj, egy kis mozgás volt a karzaton, a kántor úr nagyot káromkodott, azután rendbejött minden.

Déli félegy órakor volt a községháza nagytermében a testületek tisztelgése a püspök úr előtt. Tizenkettőre a nagyvendéglő kerthelyisége és a vasúti resti kiürült és az összegyülekezett küldöttségek felvonultak a községházára. A zártablakú teremben a fekete ruhások tömege szorongott. A főjegyző úr kezében lobogtatta a fogadtatás sorrendjének listáját. Elsősorban következtek az egyházi méltóságok, a református pap, meg a rabbinus, mindkettő ornátusban. Utána jött a képviselőtestület és a községi tisztikar. Most következett az iskolaszék és a tantestület, élén az igazgatóval. Az orvosi kart a doktor, a patikus és az állatorvos képviselték. Sorrendben következtek az oltáregyesület hölgyei, a nőegylet küldöttsége és a kongregáció. Ezek után került sor a gazdakör, a faluszövetség, a szövetségi vezetőség, valamint a helybeli tarhonyagyár igazgatóságának tisztelgésére. Az ipartestület szereplése után már csak a méhészegyesület vonult fel, majd a tűzoltóság és a levanteoktatók, végül pedig a dalárda a kántorral.

Számosan voltak, akik többször is szerepelhettek, itt van például felvégi Nagy István. Négyyszer mutatkozott be a püspök úrnak! Egyszer mint képviselőtestületi tag, aztán mint iskolaszéki tag, mint a gazdakör elnöke és végül, mint a tarhonyagyár igazgatósági tagja. Vagy teszem fel a Czobor tanító úr. Szerepelt mint tantestület, mint tűzoltótiszt, mint szövetkezeti pénztáros és mint leventeoktató. No, de rövid másfél óra alatt lezajlott az egész.

Ugyanennyi ideig tartott a harminckét terítéses díszbéd is. Mikor az iskolaigazgató úr befejezte az ebéd kilencedik szónoklatát és a plébános úr kijelentette, hogy nemsokára indulni kell a színműelőadásra, a püspök úr felkelt, bocsánatot kért, visszavonul pár percre a kertbe breviáriumozni.

A sűrű orgonásban látott egy csendes, árnyas padocskát, oda igyekezett. A padon szőke, pufók kis fiúcska üldögélt, kezében hatalmas tortaszelettel, szemöldökig krémesen. Pistike volt, a gazdaasszony unokája. Hamar barátságot kötöttek.

Azután mi leszel, ha megnősz? - kérdezte a püspök a csámcsogó gyereket.

Pistike meglegedetten nézegette a tortáját, majd büszkén kivágta:

Püspök!

III.

Bizony nem volt igaza annak a Könyves Kálmán királynak, vagy kinek, hogy nincsenek boszorkányok. Itt van a P. Kovács Jánosné! Nem ártana, ha kicsit megpörkölnék a kontyát. Azért, mert az igazgató úr felesége nem adta neki kölcsön a varrógépet, hogy a lányának megvarrja a bérmaruhát, most egyszerűen, az utolsó pillanatban kijelenti, hogy nem engedi el Juliskát az ünnepélyre. Pedig Julis játssza a Patrona Hungariát. Most honnan vegyünk hamarjában egy másikat? Az iskola szolgáról, az öreg Jánosról meg ne is beszéljünk. Fordítva szögezte fel a kulisszát, amit tegnap este hoztak Kőhegyről. Most már késő levenni. Hogy miért nem küldik már nyugdíjba az ilyen öreget. Ámbár, ha az ember így messziről nézi a tavat, a felhőket, meg a parkot, így fordítva is egész szépet mutat. ahol nem jó, ott majd a gyerekek eltakarják.

Érdekesekek az emberek! Itt tolong ez a sok asszony, pedig meg lett mondva, hogy nem férnek be a szülők az anyák napjára. Nem lehet szétnyújtani ezt a kis mozt. Az első sor kell a püspök úrnak, meg a rabbinak. A második sorba jön a főjegyzőúr, a doktor úr a feleségével, a postamester úr a két kisasszonnyal, a plébános úr gazdaasszonya, meg a lódoktor. Azután következik a képviselőtestület meg az iskolaszék. Namármost, itt van a patikus úr a családjával, a Grünfeldék, az állomásfőnök, a tarhonyagyárból az urak, meg a segédjegyző. Helyet kell tartani a testületek részére is azután itt vannak a protekciósook. A Mariska nénit be kell engedni, mert ő adta a virágot. Az öreg Jónásné három petróleum lámpát adott. A Ferenciné küldte a sparherdet, meg az edényt ahhoz a jelenethez, mikor az anya virraszt beteg gyermeke mellett. Az ember nem is tudja hamarjában befér-e ennyi ember?

Csend! Csend! Ne zsidongjanak, álljanak félre, az Istenit! Nem látják, hogy jön a püspök úr?

Az énekkar nyitánya után az iskolaigazgató úr tartja hosszanívelő ünnepi beszédét. Rövid félórás történelmi visszapillantás után áttér a szomorú jelenre, melynek vigasztalhatatlanságában csak eltörhetetlen hitünk csepegteti a szebb jövő reményének mécsét. Majd harsány szózáttal fordul az anyákhoz. Az anyák nincsenek ugyan jelen, de zsidongásuk behallatszik a zárt ajtókon keresztül. Végül áldást kér a jövő nemzedékre, kik hivatva lesznek mindazt pótolni, mit anyáink elmulasztottak.

Most a kis Szedres Anna szólója reszket át a könnybeborult termen: Egy árva gyermek andalog... A színpalak mögött a kar piano dúdolja hozzá, hogy: Szerencsétlen az az anya...

A következő szám élőkép volt, melyben a magyarruhás gyermekek felajánlják piros karton szívüket a Patrona Hungáriának. Miután azonban a Hungária nem jelent meg, hamar

beállították helyére a Kenyeres Mancit, aki angyalnak volt öltözve a következő számhoz, mikor is az elhunyt édesanyát kell mennyekbe vinnie. Jobb előbb mint később, gondolta Mancsi, mikor felállították a pódiumra és nekifogott a következő jelenet angyali ódájához. Szerepét a színpalak mögül jövő pisszegés és integetés dacára is hibátlanul elmondta. Utána még tizenhét szám következett volna, de a kialvófélben lévő lámpák miatt az előadást abba kellett hagyni. Az igazgató úr tehát rövid befejező szónoklattal méltatta a mai nap jelentőségét, mely a magas vendég megjelenése folytán határoszlopot jelent a község történetében. A püspök úr melegen gratulált az igazán jól sikerült előadáshoz, melyet idei bérmakörútján pont hetedszer hallott, szóra sem érdemes változtatásokkal.

Előadás után már csak egészen szűk körű búcsúuzsonna volt a plébános úrnál, azután előállott az autó és a kíséret fogatai és a püspök úr elindult a szomszédos szent Kleofásfalvára a holnapi bérmálásra.

Megelégedett pillantást vetett a zsibongó vásári sokaságra. A nagydobos az egyszer itt marad, - gondolta, - miközben mosolyogva osztotta az áldást jobbra, balra.

A község határában a küldöttség elbúcsúzott és átadta helyét a szent kleofásfalvi lovasbandériumtól kísért díszes fogadóbizottságnak.

Már majdnem beértek a faluba, mikor a menet lassított, mert egy döcögős echós szekeret kellett előzni. A szekér tetején ott táncolt a nagydob és a rászerezelt cintányér. A csepűrágó mély hódolattal köszöntötte a lassan haladó autót és a döcögőkre megcsendülő cintányérok vígan jelezték, hogy estére ők is beérnek Kleofásfalvára.

A püspök úr, - mit tehetett egyebet, - áldó keresztre emelte kezét, mellyel egyben megveté keresztjét ma éjjeli nyugodalmának is.

NAPLÓ

Vasárnap.

Délelőtt megjelent nálunk a Lula néni és közölte, hogy az urának, a Sándor bácsinak, aki portás a Grandban, szüksége van rám. A Grand Hotelnek szüksége van rám! Jó anyám egész nap benzinezte a ruhámat, én pedig nyekergettem a rádiót, hogy némi tájékozódást szerezzek az idegen nyelvekben.

Hétfő.

Reggel hatkor bevonultam a Grandba. Mindenki aludt. Félnyolckor megjelent a Sándor bácsi és végigmustrált. Az irodában le kellett törölgetni az asztalokat, azután a főszakács úr adott számtani feladatokat. Ki kellett számítani, hogy nyolcvan embernek hány kiló karmónádli kell. Délután szaladgáltam számlákat fizetni és este hazavittem egy kazal prospektust, hogy tágítsak földrajzi ismereteimen.

Kedd.

Ma délelőtt megérkezett a csoda. A szüleivel jött. Angolul beszéltek és a második emelet tizennégyet kapták. Szőke és Kékszemű! Egész nap a zöltség számlákon rágódtam és lestem az üvegajtót. Mikor délben lejöttek az étterembe, rohantam ajtót nyitni. Igaz, hogy azt a nagyhasú németet kicsit félrelöktem és Sándor bácsi mérgesen a lábamra lépett, de a szőke mosolygott és ez mindent megért.

Szerda.

A szálló előtti parkban ma reggel letéptem pár szál virágot. A csősz káromkodva futott felém, de én csodálkozva kérdeztem: Hisz másztersz voisz? Ő meghökkent és én fejbőlintva búcsúztam: Wir kommen in fünf minuten wider! Megszagoltam virágaimat és felnéztem a tizennégyes ablakra. Istenem, ő az ablakban állt és lenézett! Most mit csináljak? Szépen meghajtottam magamat, mint a moziban Duglasz. Erre a lédi eltűnt és én megkértem a szobaasszonyt, hogy helyezze el a virágot a tizennégyesben. Később a csokrot visszakaptam. A Sándor bácsi vágta a fejemhez és mindenféleképpen elnevezett.

Csütörtök.

Ma délben egy angol érkezett. Mindjárt unszimpatikus volt nekem. Orrhangon beszélt és pökhendi kis pipát szítt. A hallban találkozott az én lédimmel. Szemtelenül jól ismerték egymást és az angol mindjárt el is vitte az egész családot autózni. A gyönyörű napfényben az én lédim valahol a Svábhegyen andalog és én egész nap statisztikázom, hogy a múlt hónapban hány pasas hány napot töltött a Grandban.

Péntek.

Nem, ezt nem lehet kibírni! Mindig együtt vannak. És ez a lány miért nevet mindig annak a buta angolnak a viccein? Hiszen ha nekem autóm volna! Nem tudok elszámolni nyolc kiló füstölt oldalast, mert mindig az ajtót lesem. Mondtam a Sándor bácsinak, hogy az az ember egy kém, ki kéne dobni, de ő csak azt mondta: Szamár. Este benéztem az étterembe. Tangóztak a parketten. Az az ember úgy átfogta a lédimet, hogy sírni szerettem volna mérgemben. Szép csendesen leakasztottam a tábláról a huszonnyolcas kulcsot, mert ott lakott az angol és zsebrevágtam. Hadd keresse, ha le akar feküdni!

Szombat.

Korán reggel nagy volt a csend Sándor bácsi a kapuban ácsorgott. Fogtam a telefont és jól rácsöngettem a huszonnyolcasra. Kis idő múlva újra. Megismertem az angol hangját, amint álmosan kérdezte: Helló? Erre letettem a kagylót. Két perc múlva újra felhívtam. Azután megint. Belejöttem. Most újra. - Hát te mit csinálsz? - Hördült fel egyszerre mellettem Sándor bácsi hangja. Még nem is válaszolhattam, már csöngött a telefon és nagy kiabálást hallottam a kagylóból. Sándor bácsi feje egész a nyakáig veres volt a dühtől és hebegve hajdujudúzott.

Azután... Azután? ... A kalapom szalagja a Sándor bácsi kezében maradt, de nem mertem érte visszamenni. Az utcán megfordultam és felnéztem a tizennégyes ablakra. A függöny le volt eresztve.

NYARALÁS

Ha jól akarsz nyaralni kérlek alássan, akkor menj le a kisméltóságához Balatonligetre.

Ezt tanácsolta egy barátom és én lementem.

A kisméltósága tudott érkezésemről és legbájosabb mosolyával nyújtotta csókra kezét. Azután bevezetett az ebédlőbe ahol már együtt volt az egész penzió, mert elkongatták a delet.

Kecskés, - mutatkoztam be sorra vagy tizenkétszer és rövid örvendező mormogások után sikerült letelepednem az asztal végén.

Ebéd közben a legaktuálisabb témáról, a legyek természetrajzáról volt szó. Vezérszónok az ezredes úr volt, aki az albán fronton szundikálta volna végig a háborút, de a legyek nem hagyták. No, meg a miniszteri tanácsos úr, aki államköltségen tanulmányozta - természetesen családotul - Egyiptomban a legyek szemtelenségét.

- Mondd kérlek alássan, - fordult hozzám az ezredes úr a feketénél (a fekete kérem, az külön harminc fillér) - te a tószegi Kecskésekhez tartozol?

- Nem, ezredes uram, én a józsefvárosi Kecskések közül való vagyok.

- Ahá, Temes megyéből?

- Nem Pestről.

- Hogy-hogy Pestről?

- Pestről a nyolcadik kerületből.

- Hát nem józsefvárosi a predikátumod?

- Nem, én csak ott születtem.

- És mivel foglalkozik kegyed?

- Egy légyapírgyárban én vagyok a főragasztó.

- So, so. Az nagyon érdekes lehet.

- Tarokkozni tud legalább? - kérdezte a tanácsos úr.

- Sajnos, nem.

- Kedves... ö... Kecskés úr, - mosolygott elnézően a kisméltóságos - este egy kis kedélyes zene lesz a Sirályban. Remélem velünk tart...

És este levonultunk a Sirályba. Abban a megtiszteltetésben részesültem, hogy én vihettem a kegyelmes asszony kabátját, a bárónő narancssárga kárászkendőjét és én vezethettem Zolit a tanácsos úr feleségének kiskutyáját.

Fülledt meleg este volt, no meg az ölembe gyűrt ruhaneműek is melegítettek, úgyhogy egy-kettőre leszívtam vagy két korsó sört. Ettől még jobban nekimelegedtem. A mellém telepedett kutyusra szép csendesen ráborítottam a kabátokat és a műcigány andalító tangójától nekitüzesedve felkértem a kegyelmes asszonyt.

Ő csodálkozva nézett rám és félreérthetetlen keresetlenséggel csak ennyit mondott: nem táncolok!

- Talán csámpás? - kérdeztem.

Miután választ nem kaptam, visszaültem ruhatári helyemre és újabb sört rendeltem. Lehet, hogy a kis kutyus már nem volt akkor a kabátok alatt, de lehet, hogy csak később tűnt el. Volt ugyanis később valami kutyakeresési mozgalom, de erre már csak zavarosan emlékszem. Istenem, miért ne élvezte volna szegény kis kutyus azt a szép holdvilágos estét. Bizonyosan tudta, hogy én majd vigyázok a kabátokra.

Lehet, hogy kicsit sokat ittam, de hát mikor olyan nagyon gyönyörűen kedélyes volt minden! Hogy a báróné kárászkendőjét odaajándékoztam a pincérlánynak? Miért ne, hiszen olyan jól táncolt! Pedig az egyik keze tele volt söröskorsókkal, mikor felkértem. De tagadom, hogy a tanácsos úr nadrágját én öntöttem végig! Én csak azt mondtam, hogy nézd öreg bruderám ne beszélj annyi marhaságot össze-vissza, inkább koccintsunk, és pász. Ő meg mindig hátrált a poharával, hát muszáj volt kicsit utána rúgtatnom... Hogy a kegyelmes asszony férjét mindenféle jelzőkkel aposztrofáltam volna?... teljesen ki van zárva! Azaz... talán ... lehet...

Nézze kedves... izé... Kecskés - szólt a kisméltósága, mikor másnap délelőtt letelepedtem a reggelihez - mi itt olyan szűken vagyunk... Nézze, én kerestem magának egy nagyon szép kis szobát a Sirályban. Maga ott sokkal nagyobb kényelemben lesz, mint itt és ott sem drágább. Ugye?

És mikor búcsúcsókra nyújtotta a kezét, mosolyogva mondta:

Adja át üdvözetemet a barátjának.

Majd átadom!

UTÓPIA

Vadonatúj diplomával a kezemben kiléptem a nagy szárnyas kapun. A kapu előtt a vakító júniusi napon az apám állt és füttyöresztett. A Rákóczi indulót fújta, mint mindig, ha valami öröme volt. Magához húzott, megölelt. Kissé meghatódott volt a hangja.

Kettős ünnep ez fiam, ünnep. Diplomát kaptál ma s egyben huszonöt éves születésnapod van! Erre az ijedtségre nem fog ártani egy jó villásreggeli.

Intett egy fiakkernek. - Szikszai, - szólt a kocsisnak és kényelmesen elterpeszkedtünk. Kis idő múlva megszólalt.

És most mit? Mit csináljak belőled? Hová akarsz menni? Gondolkoztál már ezen? Beszéltem Zsiga bátyáddal. Ha akarsz, holnap beülhetsz a minisztériumba. Őszintén szólva, ez nekem nem nagyon tetszik. - Kálmán írt Biharból, hogy menj a megyéhez. Mit szólsz hozzá? Gondoltam a városra is. Csak egy szót kell szólni Teréz nénéd urának. Marci huszon-négy órán belül akárhová elhelyez. - Tudod mi az én ideálom? Egy jó közjegyzőség, valami zsíros kis helyen. Há? És te?

Tudja Isten, - mondtam, - azt hiszem ráérek egy kicsit nézelődni. Szeretnék valamit látni a világból, mit szólnál hozzá apám, ha elmennék kicsit utazni?

Látod, ez nem rossz! Szólok Gazsinak, kiveszek két hónap szabadságot, felülünk a masinára és... Tudod mit? Nagyszerű gondolatom támadt! Meglepjük Luláékat Erdélyben. Láttad te már Lulának a lányát? Barátom, én csak annyit mondok, vigyázz magadra, mert nagyon könnyen ott ragadhatsz. Azt hiszed utolsó dolog lenne? Van ott mit aprítani a tejfelbe. Te fiú! Lefogadom, hogy Lula fél év alatt képviselőt csinálna belőled! Na, mit szólsz atyádhoz, te honatyajelölt?

Ne menjünk Bécsbe?

Bécsbe? Hát mi vagyok én? Azaz várjál csak... Dezső bátyád pertu barátja a kegyelmesnek. Te, nem akarsz diplomata lenni? Ha ma írok Dezsőnek, péntekre már meg is kaphatod a kinevezésedet. Nem mondom, szép, fényes pálya, nagy karriert lehet csinálni. Gondold meg. Véleményem szerint kezdetnek egy jó alispánság se kutya. Igaz, ráérünk, ne siessük el a dolgot. Ugyan, akárhová mész s az nem tetszik, bármikor otthagyhatsz. Végeredményben joga van az embernek válogatni, hogy hol akar elhelyezkedni. Ha mégis a megyéhez akarsz kerülni, csak szólj, válaszd ki a hetvenkettő közül melyik tetszik legjobban és én garantálom, hogy két nap alatt már utazhatsz is.

A jól táplált fiakkerlovak erős zökkenővel leálltak a vendéglő előtt és én felébredtem.

*

Az apám gyűrött hálóingben, borotvátalanul állt az ablak előtt. A Gotterhaltét füttyülte, mint mindig ha rosszul kezdődött a nap. Ásításomra megfordult, megvakarta őszülő üstökét és leült az ágyammal szemben.

Csak bújjunk ki az ágyból fiatalember, - szólt. - Kettős ünnep van ma barátom, kettős ünnep. Ma huszonöt éve hozott anyád világra. Bizony rosszkor születél, de ez kismiska. Tudod-e, hogy ma jubilálok? Ma huszonöt éve lettem állásnélküli! Na, mi a véleményed? Hát én majd megmondom, hogy mi lesz! Én a mai napon nyugdíjba megyek! Ezután te intézed az ügyeket, te örökjogász! Egyszer talán még doktorálsz is, illő tehát, hogy gyakorold magad a családi ügyekben. Én már kínlódtam eleget, most te következel.

El vagyok ragadtatva, - szóltam. És mi a teendő?

Először is valamelyik fiókban van egy hamis kétforintos. Azt próbáld elsütni, mert reggelizni akarok. Tízkor jön a háziúr! Na, mit gondolsz mit akar? Lula nénéd azt üzenté, hogy ma délig vár azzal a huszonöt forinttal. A fűszeres részére feltétlen kell valahol pénzt keríteni, mert már két nap óta ordít. Dezső bátyádtól maradt egy tajtékpipa. Vidd ki a Teleki térre. Talán kapsz érte valamit. Na, mozogj már, mert éhes vagyok!

Mit tehettem? Befordultam és fejemre húztam a takarót.

TÉVEDÉS

Az autó dudált és fékezett, a hölgy sikoltott és visszalépett a járdára. Nem történt semmi baj, csak a csomagjai potyogtak szét. Miután csinos volt buzgón segítettem összeszedni a csomagjait, azután megkértem engedje meg, hogy segítségére legyek a csomaghordásban.

Kicsit csodálkozott, kicsit nevetett, azután a nála lévő apróbb csomagokat is átadta és megindultunk.

A Baross utca sarkáról indultunk a nyugati felé. A nagyságos asszony még betért két-három üzletbe, én, kezemben a csomagokkal türelmesen várakoztam. Mikor kijött, kedves mosollyal köszönte meg türelmemet, azután tovább. Közben beszéltem és meséltem és vicceltem és szórakoztattam. A Margit hídnál kicsit nehéznek találtam már a csomagokat és megkérdeztem, messze megyünk-e még?

Át kell mennünk a hídon, - mosolygott ismét. - Ugye nehezek a csomagjaim?

Oh kérem, szót sem érdemel. Igazán örömet okoz nekem.

A nap sütött, a víz csurgott rólam és én meséltem az idei tengeri utamról. Meséltem a Dalmát partokról és a palermói kikötőről, ahol sohasem jártam. Elmondtam, mit válaszolt Móricka a tanító úr kérdésére és lelkesültem Gréta Garbóért, ki szakasztott mása nagyságos asszonyomnak. Elpanaszoltam, mennyire egyedül állok a világon és bevallottam, hogy mindig olyan asszony volt az ideálom, mint ő.

Csak hallgatott és mosolygott. Így értünk lassan a Széna térhez. Egy modern bérpalota előtt megállapodtunk.

Én itt lakom, - szólt kissé zavartan.

Ideális hely, gyönyörű fekvés, mindig ilyen helyre vágytam...

Kedves volt öntől, hogy segített, - szólt, miközben egyenként átvette tőlem csomagjait. - Mondja... ráér egy kis ideig?

Hogy én ráérek-e? A világ végéig asszonyom! De engedje meg, a csomagokat talán majd én...

Nem, nem. Köszönöm... Hát ha ráér, akkor legyen szíves és várjon egy kicsit. Én most felmegyek és ... Majd leküldöm az uramat. Ismerkedjék meg vele is. Díjbirkózó...

Nevetve biccentett a fejével, megnyomta a liftgombot és eltűnt.

KIRÁNDULÁS

Tavaly húsvétkor kaptam egy hét szabadságot. - Fiam, - mondtam a feleségemnek, - van nyolc napunk, menjünk valahová! Gyönyörű, - áradozott az asszony és elővettük az újságok hirdetéseit.

Ibolyántúli káprázat az olasz tavaknál, inclusive parmezán háromszázötven! Moszkítómentes delej a Dalmát partokon! Egyéni motozás kizárva, - négyszáznegyvenkettő! Kegyed még nem volt a Glokneren? Szűk családi autokar háztól-házig, hányingermentesen, - kettőszáznegyvenhét! Felejthetetlen élmény a Rajnán! Loreley divatbemutató, egyénileg, vagy társaságban, - hatszázötvenhárom!

Csodálatos! Egy ideig lelkesedtünk, azután vagyoni helyzetünket vettük számba. Kisült, hogy ezeket az utazásokat kicsit túlméretezték. Elgondolkoztam a dolgokon és merész elhatározás vett erőt rajtam.

Fiam, - szóltam végül, - ide figyelj! Nincs még veszve Spanyolország! Egyszázhusz arany forint ütögeti honfiúi zsebemet. Miért szórjuk szét ezt a pénzt a felső-olaszországi császárság és királyság tavainál? Fürödni itthon is lehet. Mint nős ember, még kevésbé költhetem ezt a pénzt kétes hírű rajnai sellőkre. Nem, én mást mondok! Ismerjük meg hazánk szépségeit! Ha körütekintünk e sík mezőn, számos lehetőség kínálja felénk zamatos, magyaros vendégszeretetét. Teszem fel például, Bükkmag és kies vidéke! A MÁV fantasztikus körutazási lehetőséget dolgozott ki a szabad természetbe vágók részére, az árak korlátolt anyagi lényünknek megfelelnek, miért ne próbáljuk ki?

Kipróbáltuk!

Emelkedett közhangulatban érkeztünk meg Fűzfánfűtyülőre, honnan egyenes autóbusz összeköttetés ígérkezett Bükkmagra. A csatlakozó busz természetesen nem várta meg a pesti gyorsot. A következő kocsni három óra múlva indult s az időt addig a Hangya korlátlan italmérési termeiben töltöttük. A helyiség ózondús pipafüstjében gyorsan telt az idő. Légyfogó versenyt rendeztünk. Éppen százhuszonhét - hatvanhat arányban vezettem, mikor jelentették, hogy előállt a busz. Szinte sajnáltuk otthagyni azt a kedélyes helyet.

Az autóút rövid volt, de velős. Velőtrázó. De megérkeztünk. Éppen alkonyodni kezdett. Nagy hegyek látszottak és csípősen fúj a szél. A Kellnerék fűszer- és csemege, kötött és

rövidárú, gabona és bankbizományi intézete előtt állottunk meg és én sürgősen szállás után érdeklődtem.

Itt akarnak megszállni? - kérdezték kissé csodálkozva s csak hosszabb rábeszélés után hitték el a valót. Kerítették egy fiút, mondtak neki egy csomó címet és útnak eresztettek.

Ferenciék nem adták a szobát, mert meszeltek és minden ki volt rámolva. Az öreg Nagy Péterék nem adták, mert három kotlósálja csirkét ültettek a tiszta szobába. Kis Anna azt mondta, ő nem adja, mert özvegyasszony, hátha kiraboljuk. Gelencsér bácsi adta volna, de nem adhatta, mert ő a bíró és mit szólnának az emberek, ha idegennek pénzért adna lakást. A Tószegiék csak egy ágyat akartak adni, mert a fiatalasszony minden percben várta a kisbabát, akkor kell a másik. - Én nem adom, - szólt kereken felvégi Halmos János uram, - mert mit lehet tudni, miféle szerzet maguk! Tarajos Pista bácsi a rólunk alkotott véleményét a következő mondatba sűrítette: Öt forint, de előre! Miután erősen sötétedett, hamar ki akartam szurkolni az öt forintot de Tarajos néni hirtelen meggondolta a dolgot és lefújta az üzletet. Nem adom én! - jelentette ki harciasan. Világ csúfjára árusoknak adjam a tiszta szobát? - De hiszen nem árulunk mi semmit! - Ne árulnak, akkor meg minek jöttek?

Mit lehet tenni? Gyerünk vissza a Kellnerékhez! Itt tört csak ki a botrány! Beállt a zsidó húsvét, Kellnerék becsukták a boltot és nem voltak hajlandók senkivel sem tárgyalni.

Vissza Fűzfánfűtyülőre! Igen ám, de nincs több autóbusz...

Kocsi? Most éjszaka idején? Fáradt lovakkal? Nincs az a pénz!

Tíz forintba került a fuvar és a hajnali személyvonatérkezéséig másfél liter hervadt kadarkát kellett fogyasztani a fűzfánfűtyülői restiben, hogy jelenlétünket a bűdös, de legalább meleg helyiségben indokoltá tegyük.

Másnap délben befutottunk a Keletire és délután megnéztük a moziban az „Afrikai utazások” című exotikus filmet.

GYÓZELEM

A bajnok:

- Mindjárt láttam, hogy nehéz küzdelmem lesz. Knockautolni akartam, de háromszázon már lófejjel húzott. Hat hatnál erősítettem, de a kapufélfa feltartott. Ekkor laposvágást kapott a fejére, úgy, hogy fiftinszörtire egyenlítettem. A második félidő kezdetén rossz volt a fejesugrása, ezzel szemben én a fordulókat kétszer negyven tempóval vettem egész addig, míg a labda a huszonkettes kilométerkőnél tengelytörést kapott. A helyzet egyszerre kritikussá lett! - Ne hagyd magad régi motoros! - buzdítottam magamat a tribünről. Ez hatott! Mesterséges légzéssel fokoztam az evezőcsapásokat Nem láttam, nem hallottam, csak ütöttem a sarkantyúval a kormánykereket. Egyszerre észrevettem, hogy a tribün üres. Mindenki hazament. Így lettem győztes...

A hős:

- Rettenetes pergőtűz szakadt ránk! Szemben tízsoros vonalban jött az ellenség. A jobbszárnyunkat már korábban elsöpörték és egyszerre tenger repülő mászott elő a kukoricásból. De ez semmi! Hátranézek és látom, hogy a bokrok alatt angol hadtestek csúsznak mögénk és torkukszakadtából ordítják, hogy ehe-juh-nyem. Egy pillanatra azt hittem, hogy mindennek vége. Lemondtam mindenről és elfogyasztottam az utolsó konzervet. De hirtelen felbuzdult bennem az ősi vér és nagy lendülettel kimásztam az árokból. Utánam! - ordítottam. Száguldó hengerként hátrakanyarodtunk, magunkkal ragadtuk a szomszédos derék jungbreuslaui vitézeket és elsöpörtük minden tartalékunkat. Másnap meglátogatott bennünket a fő ízé és könnyezve köszönte meg, hogy megmentettük a hazát...

Az alpinista:

- Már majdnem felértünk a csúcsra. Magam alatt láttam a Dolomitokat, a Magas Tátrát, és a Mont Blancot. Társam egyszerre megcsúszott és lehengeredett az alattunk tátongó rettenetes szakadékba. Minden pillanatban vártam, hogy a kötel engem is magával ránt. Még egy búcsúpillantást vettem a Mancsi fényképére, azután hasravágódtam. Rettenetes lavinák gördültek lefelé. Mikor minden hó lement, megrángattam a kötelet. - Sándor élsz még? - kiáltottam. - Öhö - hangzott az elhaló válasz. Akkor mássz fel! - Felmászott és így szabadultunk meg a biztos haláltól.

A vállalkozó:

- Se pénzem, se állásom nem volt, így tehát szinte kényszerítve voltam, hogy meggazdagodjak. Mikor Lajos a fizető pincér megtagadta a további feketék hitelezését, otthagytam megszokott helyemet és elindultam gondolkozni. Minden rendben lett volna, csak azt nem tudtam, mire vállalkozzam. A Körút sarkán biciklista pofozkodott egy sofőrrel és ahogy gyönyörködve néztem a küzdelmet, hirtelen rájöttem, mit kell tennem. Műkotorék gyárat fogok alapítani! A többi már magától ment. Az államtól megkaptam a szubvenciót, a MÁV-tól a kedvezményes tarifát, a várostól az ingyen telket. Minden szépen fejlődik. Tegnap este szóltam a sofőrömnek, hogy hajtson a régi kávéházamhoz. Lajos, a fizető kezecskélt, a tulaj pedig tízezer forintot kért kölcsön. Természetesen nem adtam...

A vőlegény:

- Vettem egy gyönyörű csokrot, új fehér cérnakesztyűt és egy nyakkendőöt. Így indultam neki. - Győzni, vagy meghalni, - dúdolgattam magamban és becsöngettem. - Iduska, mondtam - ön-kegyed a legszebb lény! - De ő kitérőleg mosolygott és így szólt: - Miért mondja ezt nekem Aladár? De én nem hagytam magam. - Iduska, - szóltam - maga, vagy a Duna! - Ekkor kezdett szédülni! - Ha én volnék Rafael, magát fényképezném le angyalnak. - Erre könnyezett. - Iduska, - folytattam a féktelen rohamot - ha kegyed nimpha lenne, önre hordanám az Ararát hegyét. Jaj! - sikoltott ő és könnyezve rámszédült. Mikor a mama látta, hogy így egymásra találtunk, behozta a haboskávét és így szólt: Aladár, kegyed egy gladiátor!

A VEKKER

- Az élet sokszor a legszörnyűbb detektív regény borzalmait is messze felülmúlja, - gondolta Dagadt Dezső a Szépremény Bankház tisztviselője, midőn egy borús őszi reggelen az ágy szélén ülve álmosan keresgélt harisnyái után.

Itt van például ez a reggeli rém, ez a nap-nap után lecsapó pánik. Dagadt Dezső nem ismerte ennek a mechanizált lidércnyomásnak tudományos, vagy öslénytani nevét. Egyszerű, de keresetlen magyarsággal csak úgy hívta, mint mindenki: Vekker!

A hétfőtől szombatig terjedő szomorú időszakra, mint az őszi köd, szinte észrevétlenül rátelepszik ez a szörnyű élősd. Minden reggel végzetszerűen ráront az ember álmodó szívére, agyongyötört idegeire. Dagadt Dezső százszor megátkozta, elnevezte szívkuilancsnak, álmoráknak, idegfűrésznek, mindennek. Nem használt.

Megpróbált mindent. Agyafűrt spekulációval és magasabb matematikával variálta a mutatók ide-oda tologatását. Hiába. Szívfagyasztóan éles, berregő krákogó, sikoltozó hangját próbálta tompítani, finomítani. Kamillateás borogatást rakott rá, feláldozta a kispárnáját, hogy alatta szép csendesen viselkedjen ez a vasthén. Nem használt. Ha eljött az ideje bőgött és ordított. Dagadt rémulten kapkodott levegő után és szomorúan tapogatta mindig jobban romló szíve táját. Nem lehetett megvesztegetni, nem lehetett barátságot kötni vele, még egyezséget sem. Tudta, hogy szükség van rá és nem engedett a jussából.

Dagadt Dezsőben folyton nőtt az elkeseredés. Az egész emberiség ennek a szörnyű lidércnek az átka alatt nyög, - szónokolt nem egyszer társaságban, vagy a kollegáinak. - Miért nem tudunk megszabadulni tőle? Gyógyíthatatlanok vagyunk? Meddig tűrjük ezt az állapotot?

Egy keserű reggel elhatározta, hogy antivekkerista világszövetséget alapít és proklamációval fordul a szenvedő emberiséghez. Nem sok követője akadt. Az úr vállat vont. Engem az inas ébreszt, - mondta. Változtatni a dolgon? - ütődött meg a polgár, - azt nem lehet hiszen már a nagyapámat is a vekker keltegette. Nekem nem kell vekker, - mondta a paraszt, - engem a kakas kelt. Vekker? - szólt a munkás, nem a vekkert kell kiirtani, hanem a szirénát!

Magam megyek, egyedül. Határozta Dagadt. Nem tűröm és nem bírom! Lesz, ami lesz. A szívem gyöngül. Az idegeim roncsolódnak, nem bírom! Nem bírom! Megszabadítom magamat ettől a rémtől és példát mutatok messze századoknak. Kiirtom! Kipusztítom!

Megérlelődött benne a tett! Csak a végrehajtás részleteivel nem volt még tisztában. Gyengédszívű, alkalmazkodó lélek volt, nem szerette az erőszakos dolgokat.

Legjobb volna morfiummal, - gondolta - de hogyan? Megszerezte a tűt és hosszabb töprengés után kicsavarta az ébresztő felhúzó csavarját. A csavarment mentén kis rés támadt. A keze kicsit reszketett, mikor a tűt benyomta a résen, de erősen tartotta magát és beengedte az egész adagot. Idegesen, lázasan lüktető fejjel figyelte mi lesz. Az öreg vekker egyenletesen ketyegett, mintha semmi se történt volna. Természetesen, gondolta, - hiszen csak az ébresztő szerkezet halt el. Reggel a megszokott csörömpölésre ébredt. A vekker vidáman szólt, mintha semmi sem történt volna.

Vízbe fojtom, - gondolta másnap. Megfontolta a teendőket. A fürdőszobában vizet melegített s a kádba beállította a halálraítélt áldozatot. Most határozott mozdulattal elfordította a csapot és a bosszú kellemes érzésével nézte, hogyan lepi el szegényt a gőzölgő ár. Tíz percig várt s akkor leengedte a vizet. A vekker forró volt, hozzá sem tudott nyúlni. Ott hagyta a kádban. Reggel irtó csörömpölésre ébredt. A mechanizmus szinte megtisztult tüdővel trillázott a visszhangos kád mélyén.

Agyonlövöm, - gondolta harmadnap és barátjától kölcsönkért egy revolvert. Minek meséljek? A golyó csak az üveget törte össze, másodszor már nem volt ideje löni, mert berohantak a szomszédok és lefegyverezték.

Rajtam pedig ki nem fogsz! - Morfondírozott a megátalkodott gyilkos. Szörnyű tervet készített, a villamos fogja széttaposni a beled - vicsorította a fogát. A vekkert bedugta az irattáskájába és elindult. Valahol a városon kívül kell végrehajtani a tettet, - gondolta, hogy ne keltsen feltűnést és ne akadályozzanak meg. Villamosra ült és elindult Kőbánya felé. Szegény vekker, mintha érezte volna mi vár rá. Egyszerre megszólalt az irattáska mélyén. Szívhez szólóan, segélykérően csilingelt a hangja a zsúfolt kocsiban. Az emberek csodálkozva, nevetve érdeklődve néztek Dagadra s ő bűnös öntudattal menekült a kocsiból.

Igaz... Szegény vekker... Még az apámtól maradt rám. Ez volt az egyetlen örökségem... Most ezt is elpusztítsam? Végeredményben talán nem is ő a hibás... Hiszen a cserebogár sem tehet róla, hogy lerágja a levelet... Meg a poloska, a légy és minden egyéb ilyen élősdinépség... Nem, nem ölöm meg. De velem ne maradjon többé! Leteszem!... Igen, egyszerűen leteszem és alászolgálja. Útjaink elválnak, örvendtem a szerencsének, most boldogítson mást is. Így.

Egy sötét kapualjban letette és emelkedett hangulatban távozott. Nagy, rég nem érzett megnyugvás töltötte el. Hogy íme nem követett el semmi rosszat és mégis megszabadult az átkos holmitól. Jól bevacsorázott és főúri nyugalommal feküdt le.

Másnap természetesen örült késéssel futott be a bankba.

- Érdekes, - szólt az igazgató úr. - Maga mindig rendesen szokott bejönni. Valami baj van?

- Nem, nekem nincs kérem semmi, csak elaludtam...

- Elaludt? Hát miért nem vesz magának egy vekkert. Harminc forintért már kitűnőt kapni. Ez igazán nem probléma kérem.
- Igenis kérem, még máma veszek egy vekkert.

MARIS

A sok nemszeretem és rafinált városi leány után valódi, hamisítatlan vidéki pancamárit fogadtunk. Messze-messze, valahonnan a Dráva partjáról érkezett, cédulával a kezében. Hajnali háromkor érkezett a lelkem Kelenföldre. Taxival vittük haza. Csuklott az ijedtségtől, azt sem tudta hogyan hívják s csak a kezében szorongatott céduláról tudtuk meg, hogy ő az a bizonyos.

Első nap sírt. Második nap már csak szipogott. Harmadnap már le mert menni a lépcsőn és negyedik nap eltévedt úgy, hogy este kilenckor halásztam elő a kerületi kapitányságról. Egy hét múlva már reggeltől estig vidáman énekelt, sőt néha túl vígan. Hosszú copfja minduntalan megakadt egy szoba összkomfortos zsúfoltságunkban, de ez nem izgatta úgy, mit a parkett, hol naponként kétszer-háromszor hanyattvágódott.

Egy hónap múlva kisütötte, hogy a tejesarnokos kifutója földije, sőt később unokabáty lett belőle és egyik este feleségem rajtakapta, hogy szoknyáját tíz centivel felvarrta. Két hónap múlva vasárnap délutánonként a Keleti előtt zsibongott a többivel, a harmadik hónap végén pedig lebubiztatta a fejét.

Ruhái állandóan alakultak és mindig jobban elütöttek attól a dráwaparti divattól, amiben érkezett. Rajongó mozi látogató lett és jobban ismerte a sztárokat, mint egész családom együttvéve. Egyik elsején megjelent a retikül és azt nemsokára követte a púderdoboz. A tejesfiú unokabáty ekkor már rég letűnt és ártatlan vidéki lelkülete felfedezte az uniformis hódító szépségeit. A vitéz úr eleinte a kapualjban várakozott, de egy vasárnap délből mikor hazaérkeztem, merev tisztelegéssel fogadott a saját konyhámban. Társalgásunk rövid volt de velős, úgyhogy Maris két napig szipogott utána.

Egy szép napon kitépett szemöldökkel érkezett haza és napokig kissé ijedten bámulta magát a fürdőszoba tükreben. Egyszerre a Tüzián fejeéről kezdett mesélni feleségemnek. Nem tudtuk mi legyen az a Tüzián, hamarosan rájöttünk, mert egyik este vörösre festett hajjal futott be.

Ekkor írtam az anyjának, hogy jöjjön fel és nézze meg a lányát. Az öregasszony meg is érkezett, batyura való csirkével, tojással, miegymással. Olyan jó vágású, ízig-vérig magyar parasztasszony volt. Leültettük, kínálgattuk, kikérdeztük. Azután elmagyaráztuk neki, hogy lánya nem éppen a legideálisabb irányban fejlődik. Hümmögött, bólogatott, helyeselt. Azután neki is ágyat szerkesztettünk a konyhában és rábíztuk, beszéljen a lányával, mert feleségem már nem győzi.

Másnap reggel a nyanya elment egy kicsit szénézni és csak délután vetődött haza. Merre járt, nem tévedt el, nem félt? - kérdeztük. Nem, - mondta, nem volt semmi baj. - Hát a lányával miben maradtak? - Elviszem magammal a Marist, - mondta. - Ugyan néni, - csitígtattuk, - azért nem kell mindjárt hazavinni, elég ha jól leszidja, kicsit megcibálja, azután mi majd vigyázunk rá, hogy baja ne legyen. - Nem viszem én haza, - csattant fel a nyanya. - Nem? Hát hová? - Nagyon jó helyet szereztem neki a Sas utcában, - mondta. - Igen finom hely, nem szekérozák örökké azt a szegény lányt. Na Maris, szedd a holmidat, azután gyérünk!

Anya és lánya elvonultak és mi szájtátva álltunk az ajtóban.

ROKONSÁGTAN

Minden hó első csütörtökén azzal az erős elhatározással fekszem le, hogy legrövidebb időn belül hozzálátok fel és lemenő, valamint oldalági rokonságom tüzetes tanulmányozásának. E fontos napon ugyanis családi összejövetel van Teréz néninél és én rendesen azzal a szegyenletes érzéssel távozom e kedélyesnek nevezett unalompróbáról, hogy fogalmam sincs kiterjedt és dicső családom lassanként homályba merülő múltjáról és még homályosabb jelenéről, illetve a homályos jelenben lézengő családtagokról.

Teszem fel Józsi bácsi így kezdi kávé után:

- Mit szólsz szegény Lulához?

Mit szóljak? Ki az a Lula és mi történt vele, hogy szegénynek nevezik?

- Hm... Bizony, bizony, - hümmögöm, - szegény igazán jobb sorsot érdemelt volna...

Óvatos tapogatódzás után kisül, hogy Lula néninek meghalt az ura. A bús özvegy valahol Erdélyben lakik. Szeretne feljönni Pestre, mert megunta az oláh dicsőséget. Keressen a család valami csendes és főleg olcsó pensiót. Esetleg, ha valamelyik rokon kellő díjazás mellett magához venné, az még kellemesebb lenne. - Na mit szólsz hozzá? - kérdi Józsi bácsi.

- Magam részéről minden körülmények között a pensiót ajánlom. Különböző is felesleges szobám nincs, csak egy öreg kanapém, abból is kilóg a seegraz. Tulajdonképpen nem is emlékszem már egész pontosan Lula néni és köztem fennálló rokoni kapcsolatok eredetére...

Több se kellett. Teréz néni azonnal maga mellé ültetett és tüzetesen előadta a családtörténelem szempontjából szerinte nélkülözhetetlen tudnivalókat.

Végighallgattam, de őszintén szólva nem értettem belőle semmit. Úgy éreztem magam, mint hajdanában az iskolában, mikor a tanár úr a másodfokú egyenletekről kezdett magyarázni akkor, mikor nekem fogalmam sem volt arról, hogy elsőfokú is létezik. Teréz néni hiába magyarázta nekem, hogy Lula néni Feri bácsinak testvérhúga és pedig az a bizonyos Feri bácsi, aki postamester volt Karánsebesen, mert mit tudom én ki volt Feri bácsi és rajta kívül még hány Feri bácsi létezett a családban.

- De édes fiam, - magyarázta Teréz néni, - Feri és a te apád együtt szolgáltak Polában a tengerészeknél. Ezt csak érted?

- Egészen világos. És Lula néni ezért rokonom?

- Dehogy fiam. Lula első ura mostohatestvére volt Géza bácsinak, illetve Otil néninek, vagyis apád másodunokatestvéreinek. Érted?

- Nem.

- Nem? Hát idefigyelj! Apádat csak ismerted?

- Egészen határozottan emlékszem rá és a rajtam kipróbált pipaszárazakra is.

- Rádfért! Apádnak édesanyja és Otil néni édesanyja testvérek voltak. Érted?

- Eddig igen.

- Namármost. Otil néninek és Géza bácsinak az édesanyja, aki eredetileg Garabos lány volt, özvegyemberhez ment férjhez. Ez volt Dezső. Érted?

- Mondjuk.

- Dezsőnek még az első házasságából volt egy fia, Béla. Ez a bizonyos Béla vette el Lula nénédet feleségül... Na, érted most már a rokonságot?

- Tökéletesen! Szóval Lula néni nekem a ... a ... mostohaunokaságornagynéném! Tudom az egész folyamatot! Béla bácsi most meghalt és Lula néni fel akar jönni Pestre.

- Jaj, dehogy fiam. Béla Lula nénédnek első ura volt! Tőle származnak Károly és Mariska. Aladár bátyádtól, Lula nénéd második urától szintén maradt egy fiú, a Feri. Érted? Tehát, Feri apja volt Lula néni ura. Érted?

- Hogyne! Lula néni fia, Feri bácsi együtt szolgált Polában az apámmal és...

- Jaj, dehogy kérlek! Hiszen Feri fia lehetne apádnak!

- Ha apám Lula nénit vette volna el!

- Ugyan! Hát soha sem hallottál Aladár bátyádról? Fogorvos volt Karánsebesen. Őt gyászolja most szegény Lula.

- És Otil néni mit szól, hogy Lula néni fel akar jönni Pestre?

- Otil? Miféle Otil néni?

- Akiről Teréz néni az előbb beszélt. Anyám unokatestvére.

- Megáll az eszem! Hiszen összezavarod az egészet! Otil apai nagyanyádnak volt unokatestvére! Hetvennyolcban halt meg Kolozsváron! És te ezt nem tudtad?

- Sajnos...

Józsi hallod? Ez a fiú még azt sem tudja, hogy Otil meghalt! Szörnyű, mit művelnek ezek a fiatalok. Józsi, próbáld meg te elmagyarázni neki az egészet.

Sajnos nem volt módomban Józsi bácsi magyarázatát meghallgatni, mert hirtelen halaszthatatlan sürgős dolgom akadt s így sajnálattal búcsúznom kellett. Elmenekültem. De az idő halad. Lassan újra el kell menni Teréz nénihez. És én még mindig nem látom tisztán, milyen rokonságban vagyok Lula nénivel.

Mi lesz velem?

NYÁRI ZIVATAR

Mit tagadjam csúnyán kikaptam a feleségemtől. Pedig én igazán mondom, hogy... Hát kérem, tessék idefigyelni!

Mariskáék feljöttek Pestre. Hogy minek, azt nem tudom. Sőt azt sem tudom, mi közöm egyáltalán az ő feljövételükhöz. Elég az hozzá, hogy délelőtt telefonált feleségem az irodába, hogy fiacskám délután kimegyünk Mariskáékka a Szigetre, Manciék is ott lesznek, feltétlenül számítanak rád! Ötkor a tejszarnoknál és pá és pontos legyél és ne csinálj savanyú képeket és etcetera. Mikor telefonált az igazgató éppen a fejemet mosta valami marhaság miatt, hát hamar igent mondtam mindenre. Igaz viszont, hogy ha véletlenül nem mosta volna a fejemet, akkor is jóváhagytam volna mindent, mert már a bölcös rabbi is azt mondta, hogy: Mit lehet tenni?

Délután ötkor megjelentem a mondott helyen. Természetesen még senki sem volt ott, így kicsit kószáltam erre-arra. Tagadhatatlanul úri hely ez a Sziget. A mélységes csend és a zajló idegenforgalom totálkeveréke. A strandfürdő megafonja a víztoronyig bömbölte, hogy mister Braun jöjjön a trafik elé. Az egyik kávéház teraszán szmokingos idegenek fújták a dudákat és egyéb külföldi hangszereket. De nemcsak a Frauleinok és nőrszökök emelték az idegenforgalmat, hanem Kovácsék is ott hajdujudúztak, még fényképezőgépet is hoztak magukkal.

Mikor mindebbe beleszédültem, leültem kávézni. Majd csak megjönnek! Minden fellelhető lapot kiolvastam s azután nézelődtem jobbra-balra. Alkonyattájt kezdtem éhes lenni. Megittam még egy kávé, végighallgattam a kenyereslány élettörténetét és megfigyeltem, hogy tőlem balra az a kis szőke már harmadszor békült ki és veszett össze azzal a göndörhajú, fekete, fiatal nagyságos úrral. Mikor a szúnyogok kezdtek túl szemtelenek lenni, vége szakadt honfiúi türelmemnek, fogtam a sátorfámat és hazamentem.

Odahaza valahogy nem jól éreztem magamat. Valami bántott. Egyszer olvastam valahol, hogy a vadállatok is előre megérik a vihart. Azt hiszem én is hasonló lelkiállapotnak örvendtem. Pedig megtettem mindent! Na, nem?

Hát igen. Féltízkor hazaérkezett. Szervusz, - mondta s azután síri csendben vetette le a kalapját. Hm, - mondtam, de azután meggondoltam s a többi bennem maradt. Legyen az övé az első lépés, gondoltam, majd azután meglátjuk, milyen irányban csapkod a villám. Most hosszabb pausa következett, olyan feszült csend, mint mikor az ember minden percben várja, hogy végighasadjon az ég, majd egyszerre, minden bevezetés nélkül kitört az a bizonyos tropikál viheder, vagy hogyan szokták mondani.

... Az ember nap-nap után reggeltől estig dolgozik, hogy minden rendben legyen! Minden kényelme meg van, a kisujját se kell semmiért se megmozdítani, a gondolatát is előre ellesik, bűvészmutatványokat végeznek, hogy abból a kis pénzből mindenre teljen! Neki soha semmiféle kívánsága, vagy igénye nincsen s most az egyszer, de egyetlen egyszer Mariskáék kedvéért, igenis, csak az ő kedvükért és így tovább és így tovább. Hisz ezt mindenki ismeri! Nem?

Behúzódtam egy sarokba, mert vihar esetén nem jó a szabadban tartózkodni és onnan figyeltem a fokozódó tempót. Mikor aztán elérkeztünk a velem szemben falrahányt borsóhoz és magába roskadva leomlott a díván szélén, mint a szerencsétlenség eleven szobra, akkor mély lélegzetet vettem és így szóltam: Hm! Tovább nem is jutottam, mert újra kitört a veszedelem és összes előre spórolt érveim agyon lettek áztatva. Anélkül, hogy elmondtam volna őket. Hogy Mariskának cipőt kellett venni, azért késtek egy kicsit, de azért! Hogy motorossal jöttek, mert azt is meg akarták mutatni Mariskáéknak s azért késtek még egy kicsit, de azért! Hogy... és így tovább!

Egyszer-kétszer megkíséreltem szárazra menteni az irhámát, de olyan jégeső zúdult a fejemre, hogy jobbnak láttam visszaszaladni. Lassan elérkeztünk az engesztelő áldozat terére. Új kalap retiküllel, egy mozi, egy cuki. Továbbá holnapután Mariskáékkal az állatkert. Azonkívül szánom-bánom és - na édes fiacskám ne sírj, hiszen ígérem, hogy ezentúl jó kis fiú leszek. Mariskáékat pedig imádom és belátom, hogy mindennek én vagyok az oka...

Csak azt szeretném tudni, hogy miért kaptam ki?

JUBILEUM

... Végül pedig emelem poharam a mi kedves tiszteletes urunkra és kívánom, hogy pro primo erőben és egészségben érje el a második huszonöt éves jubileumát, pro sekundo pedig azon túl tartsa meg a Mindenható az emberi kor legvégső határáig!

- Éljen! Úgy van! Bravó! Éljen!

A nagyvendéglő zsúfolt termében ültünk, a vacsora a vége felé járt és a hangulat a szó szoros értelmében forró volt. Az ünnepelt tiszteletes meghatottan köszörmelte a torkát, azután szólásra emelkedett...

De, hogy is kerültem én ide? Reggel a Keletinél felültem a miskolci gyorsra, hogy elintézzek végre egy halasztást nem tűrő rokon látogatást és most este itt ülök a kleofásfalvi nagyvendéglőben, a tiszteletes úr jubileumán, akiről azt sem tudom, hogyan hívják. Még hozzá egészen fent, majdnem az asztalfőnél, közvetlen az esperesné mellett, aki mindenféle negyven év előtti pesti dolgokról faggat.

Igen. Alig helyezkedtem el a kupéban, betoppan Pista barátom. Ő az oka mindennek. A szövetkezet megbízásából utazott le Kleofásfalvára, hogy a szövetkezet nevében üdvözlje a tiszteletest. Addig kapacitált, - míg beleegyeztem, hogy vele tartok.

- De milyen címen tolakodjak én oda?

- Bízd csak rám az egészet, majd én mindent elintézek.

Az állomáson kocsit várt. Egyenesen az iskola igazgatóhoz hajtottunk, ahol már nagy társaság volt együtt.

- Dr. Vim. - Mutatott be barátom. Mindjárt meghívtak ebédre. Általában kitüntető kedvességgel, hogy úgy mondjam feltűnő udvariassággal kezeltek, amit csak akkor kezdtem megérteni, amikor Pista barátom egy alkalmas pillanatban megsúgta, hogy mint a kultuszminiszter küldöttjét konferált be az uraknak.

- És mi lesz, ha tényleg jön egy kiküldött?

- Ugyan kérlek, attól ne félj.

Ebéd alatt az igazgató úr a tantestület, valamint az egybegyűlt tanítóság nevében meleg szeretettel üdvözölt, mint a kegyelmes úr képviselőjét és jóindulatú érdeklődésembe ajánlotta a tanítóság nyomott materiális lehetőségeit.

Asztalbontás után, kvaterkázás közben azután előrukkolt a saját dolgával. Ha megtehetném, - de igazán csak akkor, ha semmi alkalmatlanságot nem okoz, - ajánljam be kissé az államtitkár úrnál. - Tudod kérlek szépen, a gyerekek lassan megnőnek, valami város közelébe kellene kerülni az iskoláztatás miatt.

Czobor tanító úr Pemeteszegről szintén kegyes figyelmembe bátorzkodott ajánlani az immár két éve benyújtott kérvényét, az elmaradt előléptetésre vonatkozólag...

Most a tiszteletes befejezte szónoklatát. Éljen! Éljen! Cigány, tuszt!

Egyszerre felbomlott a rend. A cigány rárántott egy csárdásra és az esperesné máris a középén pörgött a főjegyző úrral. Nagyon helyes, - gondoltam - most legalább megismerkedem azzal a szöke piszével, aki mindig ide pislant. Már majdnem elértem a lányt, mikor egyszerre elém tölték a patikusnét és én - mit tehettem - izzadva fuvaroztam. De ez semmi. Alig tettünk két fordulót, máris előhozakodott a kishúgával, aki hat éve várja, hogy a kegyelmes úr észrevegye szerény óhajú folyamodványát. - Hogyne, hogyne nagyságos asszonyom, feltétlenül beszélni fogok a referenssel. Egy hirtelen mozdulattal átjászottam a patikusnét a kántornak és gyorsan lekértem a kis szökét. Nem sokat teketóriázott.

- Tetszem magának?

- Nem vette észre?

- Mondja, tenne nekem egy ici-pici szívességet?

- Magának? Mindent!

- Szeretném, ha elvenne...

- Tessék?

- Szeretném, ha elvenne a Sanyi. De olyan messze van. Ugye, ugye áthelyeztetni ide?

- Kit, mit, miért, hová?

- Sanyit, ide. Tanító és ha idekerül, akkor a többi én elintézem...

Most hirtelen nagyot ütöttek a vállamra.

- Szervusz öreg lóköttő! Végre egy ismerős pofát is látok!

- Pardon! Jé! Te vagy az Mátyás király, hogy kerülsz te ide?

Mátyás vigyorgott rám, ezer éve nem látott iskolatársam. A kis szökét hamar leráztam és elvonultunk egy üres sarokasztalhoz.

- Tudod kérlek, - szólt Mátyás - itt vagyok a szomszédban a Delibláti Hello munkatársa. Azt mondták muszáj valamit írni a tiszteletesről, hát eljöttem. Nagyszerű, hogy itt találalak, te majd elmesélsz nekem mindent. Nem ismerek egy lelket sem.

- Hm. Szóval én adjak neked interjút az ünnepségről?

- természetesen, hát ki más? Mi is van itt tulajdonképpen?

- Nézd kérlek alássan, a dolog úgy van... Talán mégis...

- Ugyan ne csinálj semmi faxnit. Pár szóval elmondasz mindent, a többi bízd rám.

- Úgy? Hát jó! Szóval kérlek alássan, ma, pont ma huszonöt esztendeje, hogy a tiszteletesünk idekerült. Képzeld el barátom! Huszonöt év munkásságának gyümölcsére tekintünk ma vissza. Összejöttünk itt mindnyájan, akik mindig szeretettel és hálával gondoltunk rá...

- Kitűnő, barátom, kitűnő!

- Hagyj békét, ne zavarj, te csak írd... Igen. szóval egy meghitt kis ünnepség, ahol nemcsak a hivatalos fórumok elismerő megnyilatkozása, mint a kultuszkormány, az egyház, az iskolaszék, a szövetkezet és etc. és etc., hanem a hívők keresetlen egyszerűsége...

- Jó, jó, fiam ezt majd én otthon úgyis megírom, de például valami közelebbit mondjál a tiszteletesről.

- Hm. igen... Hát várjál. Körülbelül ötven éves, nő, családos. Hét éves korában kanyarója volt. A jobb felső zápfoga plombált és a balkarján egy kis anyajegye van.

- Na ne marhászkodj. Beszélj valamit a közösséggel kapcsoltban.
  - A közösséggel? Ja úgy! Igen... Huszonöt évi szívós szociális munka. Küzdelem a gümőkór, a gyermekhalandóság, az aranka és a pajzstetű ellen, ahogy a plakátokon szokott lenni. Azaz pardon, ahogy általában lenni szokott.
  - Jó, jó ez semmi. Te, melyik tulajdonképpen az ünnepelt?
  - A mi papunk? Ott ül kérlek a nagyszobánál az esperes úrral beszélget.
  - Várj egy kicsit. Vele is szeretnék pár szót váltani.
  - Ugyan minek! Hagyd kérlek, hagyd. Hiszen én már úgymondtam mindent.
  - Azért mégis beszélnem kell vele.
- Elment. Valami nem jól van. Már le is ült a tiszteletes mellé és előkotorja a jegyzeteit. Látom, hogy a tiszteletes növekvő csodálkozással hallgatja Mátyás komám kérdéseit, aki úgy látszik az én adataimat igyekszik ellenőrizni.
- Hajjaj! Kicsit meleg itt a levegő. Legjobb ha csendben kivonulok.
- Pardon! Bocsánat! - És már kint is voltam. Még jó, hogy holdvilág van, - gondoltam, - hamar kitalálok a vasúthoz.
- Mikor megy a legközelebbi vonat? - kérdeztem az öreg baktort.
  - Hát kérem, az attól függ, hogy melyik irányba szándékozik uraságod. Mert fölfelé csak a kétszázharماس hajnali van, de a pesti, az mindjárt bejár.
  - No, hát akkor adjon hamar egy bilétát Pestre.

VÁLSÁG

A gazdaságkutató intézet statisztikai görbéinek útmutatása nyomán olyan magas konjunktúra keletkezett, hogy egyszerre egész váratlanul igazgatóhiány lépett fel. Szörnyű helyzetbe kerültünk! Az iparvállalatok kétszáznegyvenhat százalékos kapacitással dolgoztak, a bankok éjjel-nappal számolták a pénzt, a nagykereskedők alig győzték a ki és berakodást, mikor egyik szaklap cikke nyomán kipattant a lappangó válság. Már igen suttoztak róla, de hogy az igazgatóhiány ilyen elképesztő méreteket öltön, azt senki sem hitte volna.

A kisipar és kiskereskedelem könnyen nevetett, mert nem ismerték az igazgatói intézmény életbevágó fontosságát. De a gyárak, vállalatok, bankok itt álltak a legszörnyűbb helyzet előtt.

A gépek ugyan tovább forogtak, az ügynökök rendületlenül utaztak, a könyvelők nyugodtan tetveztek tovább a folyószámlán, de az elintézetlen igazgatói teendők toronyba halmozódtak és elborítással fenyegették az egész közgazdasági felépítményt.

Nem volt, aki elintézte volna a veszekedéseket, a bérleszállítást, a felmondást és a hivatalos idő meghosszabbítását. Nem volt, aki jelenetet csinált volna, egy már két év előtt elintézett ügy miatt. Nem fogytak a reprezentációs szivarok és nem olvasta senki a vállalatnak járó lapokat. A luxusautókat belepte a por és az öreg János és Pista bácsi nem tudta, kinek hozza a finom tízórait.

A vezérigazgatók szindikátusa rendkívüli ülést hívott egybe és ott önmagukat egyhangúlag igazgatókká degradálták, hogy ezáltal is növeljék az igazgatók számát. Sajnos nem tudtak egyszerre csak egy autón ülni, a túlzott szivarozástól viszont az orvos eltiltotta őket, úgyhogy nem sokat lendítettek a válságon.

A nyugdíjas igazgatók temetkezési egyesülete is megmozdult és harcba szólította elaggásnak indult tagjait. Össze is gyűltek elég szép számmal, azonban a nagyothallók alcsoportja a közös javadalmi pótigények tárgyalásánál összeveszett a paralitikusok érdekképviselőivel, úgyhogy a nemes törekvés önfeláldozó terve dugába sülyedt.

Az aktív igazgatók gyér csapata emberfeletti küzdelmet folytatott, hogy elintézzék a teendőket. Volt olyan, aki egész nap szóda-bikarbónán élt, hogy este a Hungáriában kétszer vacsorázhasson csak azért, hogy ezáltal csökkenteni tudja a diszkrét természetű kiadások

felszaporodó alapját. Volt, aki gégebajt kapott, mert három helyett kiabált s volt olyan, aki naponként mindenkinek felmondott, csak hogy minél több tevékenységet fejtsen ki. Mindez nem használt. Az idegesség folyton nőtt és lassan áterjedt az utcára is.

Elsőnek a spanyolviaszragasztók szakszervezete lépett a porondra. Ne hagyjuk megrepedni bölcs vezetőinket, - volt a jelszó. Parázs tüntetést rendeztek a városon végig és követelték a kormány beavatkozását.

Valami firkász egy vacak újságban azzal az ideával mert előhozakodni, hogy nem lehetne-e igazgató helyettesekről gondoskodni! Lett is jogos felháborodás. Hogy egy igazgató helyettesíthető! Ki hallott ilyen képtelenséget! Teljesen megérthető a tömeg felháborodása és nem csodálható, hogy ezt a nyomdát haragjukban szétrombolták.

Ha valami nyilvános helyen megjelent egy-egy igazgató, hangosan megéljenezték. A lokálokban az igazgatók indulóját húzták, a szigeten igazgatói szépségversenyt rendeztek s a színházakban egymást követték a drámai igazgató darabok.

Egyik délelőtt az Első Magyar Honmentő Rt. ügyvezető igazgatója az íróasztala mellett jobblétre szenderült. A lapok rendkívüli kiadást adtak. Az emberfeletti munka áldozata! Ismét szaporodott eggyel a vértanú igazgatók száma. Elhatározták, hogy a város legmagasabb pontján a Jánoshegyi Kilátón fogják felravatalozni, hogy mindenki láthassa. Az érdekképviseltek általános gyásznapot rendeltek el és a főváros felajánlotta legkényelmesebb díszsírhelyét. Közben kiderült, hogy a nemes férfiú nem szenderült jobblétre, egyszerűen csak elszenvedt az íróasztala előtt. Csupán rendes délelőtti szundikálását végezte megszokott beosztása szerint a közgazdasági lap felett. És a lapok új kiadást bömböltek. Még a halálból is visszatérő vasszorgalom! Közgazdasági csoda a huszadik század bankegén. Hát ki érdemel itt szobrot, ha nem ő!

Az utca mind hangosabb lett. Tüntetés tüntetést követett. A parlamentben az ellenzék szavalókórussá alakulva követelte a kormány beavatkozását.

Rendkívüli minisztertanácsot hívtak egybe, mely úgy döntött, hogy a feladat megoldására, - tekintettel, hogy egy különleges magas nivójú társadalmi tájfajta létérdekéről van szó, - a földművelésügyi minisztérium hatáskörébe tartozik. Nevezett minisztérium egy kormánybiztossal az élén szakbizottságot alakított a helyzet tanulmányozására, egy választott bizottságot pedig külföldi tanulmányútra küldött, hogy az ott tapasztaltakkal siessenek a helyzet segítségére.

Késő volt! Február huszonnegyedikén a kétségbeesett igazgatók ádáz csapata, mint egy adott jelre megrohanta a Rácfürdőt, megszállta a melegvíz medencéket és pucérra vetkőzve megalakította a forradalmi kormányt. Kinyitották a csapokat és a város meleg örömmámorban úszott.

S íme, ők a tettek emberei huszonnégy óra alatt helyreállították a rendet!

Rendeletileg kötelezték a gazdaságkutató intézet statisztikai görbéit, hogy csak lefelé mutathatnak. A gyárakban minden második gép leállt, a bankokban imitt-amott lézengett egy-egy tízforintos, a nagykereskedők unottan ásítottak az üzletajtókban, s az így normálisra szanált gazdasági élet örömeire tűzijátékkal egybekötött díszbankettet rendeztek az Operában.

VILLON REFLEXIÓK

Anatole France nyomán
/A kyrémi énekes. Ford: Laczkó G./

TALÁLKOZÁS

A dombok alján, a tengerparti sziklák közt tekerődő ösvényen haladt. Göndör, ősz fűrtjeit meg-meg lebegtette a hajnali szél. Tunikája s lába egyszínű volt az út porával. Oldalán durva lant lógott.

Szeme már rossz volt s azért úgy nevezték: a VAK. De egyszerűen csak az ÖREG-nek is hívták s volt aki úgy nevezte: az ÉNEKES. Kyrém felé igyekezett s lépteit szaporázta, mert félt, hogy ráköszönt a nappali hőség.

Az ázsiai hegyek felett kibukkanó nap rózsaszín fénnel vonta be az égen úszó habfellegeket s a tenger színén szerteszórt sok apró sziget partjait. Két magasba nyúló ikerszikla közt egy szent pagony bejárata hívta. A liget közepén egy kútforrás mellett durva terméskőből rakott oltár emelkedett. A százados tölgyek árnyékában még ott bujkált az éjszaka üdítő hűvössége. Az öreg tudta, hogy az oltár Phoebosznak van szentelve, belépett a pagonyba s levonta övéről kis agyag szilkéjét. Leguggolt a patak mellé és megmerítette edényét friss vízzel. De mivel jámbor volt és imádattal övezte a halhatatlan isteneket, ivás előtt edényéből néhány csepp az oltár felé lötytyintett.

Ahogy féloldalt fordult, az egyik tölgy tövénél egy embert pillantott meg, aki hanyatt fekvé aludt. Nem lehet rossz ember az, ki az istenek oltalma alatt pihen - gondolta az öreg és közelebb lépett az alvóhoz. Amaz nem viselt semmi fegyverzetet. Rongyos és piszkos ruhája teljesen idegenszerű volt s lábán olyan sarut viselt, amelyet ő még soha sem látott. Miután útjának nagy részét már ugyanis maga mögött hagyta, meg természetesen kíváncsi volt az öregnek, szép tempósan letelepedett az alvó mellé s hogy unalmát s éhét elűzze, tunikájából pár vereshagymát kotort elő s lassan szétmorzsolgatta őket. Pontosan tudta, mikor fog amaz ébredni, mert ismerte a nap járását s várta, hogy az ágak közt áttörő napsugár mikor éri el az alvó arcát.

Úgy is volt. Előbb a lábait mozgatta, majd oldalt fordult és vakaródzni kezdett. Hosszan vakarta mellét, közben nagyokat ásított és az orrát szívtá. Egyszerre megérezte, hogy ül mellette valaki. Hirtelen felült és csodálkozva, álmosan nézte az öreget.

- Jó reggelt - köszönté őt illendően az öreg.

Majd később azt kérdezte:

- Ki vagy s honnan érkezel?

- Miért beszélsz görögül? - kérde amaz.

- Hát hogyan beszélnek? - csodálkozott az öreg.

- Hm - dűnnyögött a másik s megvakarta borzas, fekete fejét. Hosszan hallgatott, gondolkozott s a szeme járásán látszott, hogy esze csak most ébred az alvás kábulatából. Az öreg hagyta, nem sietteté. Végre megszólalt:

- Hagymát ettél? Nem adnál? Éhes vagyok!

Az öreg előkotort pár maradék gumót s a szomszéd ölébe tette. Az mohón nekilátott, csámcsogva rágtá a vén fejeket s ha itt-ott túl erősen csavarta az orrát, nagyot köpött a lába fejére.

- Honnan jössz? - kérde kis idő múlva az öreg.

Amaz ujjával nyugat felé bökött:

- Onnan.

Az öreg bólintott.

- Ugye nem vagy görög - kérdé azután.
A másik csak fejét ingatta és csámcsogott.

- Itálo? Illyr? - kérdezte ismét.

- Frank - felelt amaz tele szájjal.

- Frank? - csodálkozott az énekes - kik azok? Nem hallottam róluk.

- Tudom - dünnyögte a borzashajú. - Hát te ki vagy?

- Nem látod? Énekes. Szemem már gyenge s azért úgy hívnak: A VAK. De leginkább Öregnek szoktak hívni. Nem hallottál rólam?

A fiatalnak kerekre nyílt a szeme.

- Avagy nem te vagy e az, akiért hét város, kiért hét király verseng?

Az öreg csak bólintott.

- Verseng? ... Igen, dicsekszenek velem, de mit érek vele? A gazdagságot a harcosok kaparintják maguknak. A királyok és hősök. Én örülök, ha van mit ennem...

- Hiszen én azért jöttem hozzátok, hogy téged lássalak!- lelkesedett a fiatal.

- Hallottál rólam?

- Igen, - felelt amaz mosolyogva, majd kis idő múlva hozzá tette:

- Sok, sok király, harcos és hős fog még születni századok alatt s majdan egynek nevét sem fogják tudni. De még mindig ismerni fogja a világ a VAK, az ÖREG, az ÉNEKES nevét!

- Ki vagy te?

- ... Vándor ... ó csak úgy, mint te.

- S mondd még egyszer, mely országból jöved?

- Frankhonból, ... de mindegy, úgy sem ismered, ... nem is ismerheted. Nem ismeri senki, ki itt szerte él ... Csak majdan egyszer unokáitok fognak hallani róla...

- Nem értelek. Szavaid rejtélyesek... Dodonában, vagy Delphiben jártál?

- Szamárságok - mosolygott amaz.

- Tisztelen az isteneket! - emelte fel hangját az öreg.

- Bocsáss meg, nem akartalak bántani... Nézd, neked hoztam...

A fatörzs gyökérzete közül jókora zsákot húzott elő és az öreg elé lódította. Amaz kíváncsian bontogatta, majd hatalmas ökörcombot húzott ki belőle. Megelégedetten bólintott.

- Derék embernek látszol, szólt. - Hol szerezted?

- Került...

- Loptad?

- Zsákmány. Van. Vagy nem kell?

- Nono! Remélem velem tartasz! Hogy bírtad el?

- Pár tavasszal fiatalabbak az izmaim... Ellenben, ha akarod, könnyíthetünk rajta. Vagy nem vagy éhes?

Az öreg szeme felcsillant, de azután legyintett:

- Nincs tüzünk!

- Majd én szerzek!

- Honnan?

- Bízd rám. Csak szedjünk gallyakat!

Alig került fordult az öreg, már lobogott a láng. Csodálkozva nézte, majd kissé félénken megszólalt:

- Szent dolgokból gúnyt űzol? ... Vagy csodát teszel? ... Vagy ... Ki vagy?...

- Semmi az egész, nálunk értik a módját... Majd egyszer megmutatom. Most vágjál húst...

A parázsba dobott húsdarabok sercegeve sisteregtek s az öreg kéjesen szívta be az égett zsír maró szagát.

Mikor fogaival az utolsó zsigereket is elroncsolgatta, kését megtörülte a fűben, szilkéjébe friss vizet merített a forrásból. Majd hátát nekivetette a faderéknek és így szólt:

- A nap már magasán áll. Nem érdemes nekiindulni, szemem úgyis jobban szereti a sötétet. Ha utad nem sürgős, várjuk meg itt az alkonyt. - Amaz helyeslően bólintott és kényelemben helyezkedett.

- Mi a neved, - kérde az öreg.

- ... Csavargó, ... igen, ez a legjobb név... Útszéli dudva, ki senkinek sem kell. Múlt ... s talán jövő...

- Gazdag nem vagy, azt látom, sem harcos. Miből élsz? Szökött rab vagy talán, vagy mesterember?

- Egyik sem. Rokonod vagyok!

- Rokonom?

- Igen ... Nem atyádtól és őseidtől... Ismerem Odisseádat s magam is verset faragok... De nem énekelek, nem érdemes.

- Ki volt atyád s ki tanított?

- Atyám? Senki, koldus... Ki tanított? ... A szél, az erdő. A bor, a nyomorúság s az asszonyok...

- Mondd neved, vagy mondj valamit, amit te szereztél, talán ráismerek.

- Hogy mit szereztem? Nem, azt te nem ismerheted... Talán majd egyszer meg fogod ismerni... Mit szereztem? Megénekeltem a szép asszonyokat, a szeretőmet, a szeretőimet, a gazdagok pimaszságát, a halál táncát és megénekeltem a végrendeletemet...

- S az ősről. A királyokról, a harcosokról miket írtál?

- Hahaha!... Hogy törjék kerékbe valamennyit!

- Istenek ne hagyjatok!... Bolond vagy? ... Te! Te mégis szökött rab lehetsz!

- Ne félj! Nincs semmi baj. Nincs borod?

- Nincs, álmos vagyok...

- Ne, ne aludj, hiszen azért jöttem, hogy veled beszéljek! Alhatsz majd a kőlap alatt eleget.

- Majd este... Szeretek aludni, álmodni. Álmomban én is hős vagyok. Harcos vagyok s csodákat teszek. Felébredve versbe szövöm álmaim. Csak éppen nevem helyére kell egy-egy király nevét illesztenem s kész az új énekem... Az istenekre! Nehogy erről másnak beszélj! Énekeimet őseimtől hallám s ők közvetlenül az istenek leszármazottai! Értesz?

- Tudom, tudom, majd így vagyok én is. Jutalomban ugyan nincs nagy különbség. Én legalább megmondom a véleményemet. Hagyjuk. Hát, ha aludni akarsz nem zavarlak, Magam is szuszogok egyet...

Hosszan elnyúltak már az alkony árnyai, mikor a két vándor felébredt. Énekhangra ébredtek. Egy leány jött a forráshoz. Vállán korsót emelt. Fiatal volt s telt vonalait kihangsúlyozták a tunika laza ráncai. A fa tövében csendesen heverőket észre sem vette. Ahogy a forráshoz ért, korsóját óvatosan letette. Mozdulatán látszott, hogy az edény tele van. Most tunikáját térde fölé kapta és belépett a hús vízbe. A fehér lábszárok világítottak, mint az elefántcsont.

A borzashajú már talpon volt, de az öreg lefogta kezét. Elővonta lantját és belemarkolt a húrokba. Mély döngésből magas trillába csaptak a hangok, majd öblös hangját is nekiengedte az öreg.

A leány ijedten kapta fel fejét, majd kiugorva a vízből és menekülni akart, de a borzashajú elfogta és nevetve hozta az öreg elé.

Magasan szállt az öreg hangja, amint rögtönzött ódában dicsérte a fiatalság szépségeit:

Ősz fejjel szépséged dicséri dalom.

Rajban szállongnak a vágyak öved körül.

Téged látva minden férfiszív derül

S lantom tolmácsolja hódolatom...

- Eresszetek! Rablók! - kiáltott a leány.
- Ne félj hát szépséges királyleány! - szónokolt most a másik. - Ne vess oly villogó szemet reám! Mint látod, jámbor énekesek vagyunk csupán, kiket megszállt az áhítat szépséged nyomán...

- Úgy látom, nem vagytok ép eszűek! Eresszetek!
- Ne menj! - szólt az öreg - hisz látod, dalba fonjuk szépséged...
- Mindenemet feláldoznám - sóhajtott a másik -, ha megcsókolnál...
- Más nem kéne? Na! Vissza! Vissza!
- Ha mást nem, adj hát egy búcsúcsókot!

- Nesze! - szólt a leány s arcul ütötte a borzashajút, majd nagy ugrásokkal eliramodott. Az utána akarta magát vetni, de az öreg leintette. Szótlanul állva maradt tehát, majd ledobta magát a fűbe.

- Ne lógasd az orrod! Ide nézz! - szólt az öreg s nehézkesen cipelte a leány otthagyt korszóját. - Tudod mi van benne? Ciprusi!

- Mutasd! Oh! A szaga is isteni! Hamar a szilkéd!

Letelepedtek s mindent feledve szaporán váltogatták egymás kezében az agyagedényt.

A fák közt lassan belopódzott a sötét, a madarak elhallgattak s valahonnan a tenger felől egy vonuló bárka evezőseinek ütemes éneke hallatszott. Majd halvány fénycsík jelent meg a pagony feletti szikla falán s denevér cikázott a holdsugárban.

Az öreg a lanton pihentette kezét s lassan egymásután pengetni kezdte a húrokat. Először össze-vissza, azután ütembe fonódva. Azután csendben, szinte csak önmagának, rákezdett az énekre. A másik figyelte.

Atyjáról szólt a dal s annak atyjáról, kik szintén daloltak s dalaikat maguktól a halhatatlan Múzsáktól tanulták. És harcokról, nagy véres csatákról szólt a dal, hol ő és atyái voltak elől. Hősök voltak, vezérek és királyok. Garmadában állt előttünk a rabolt kincs. Vert aranyedények, szőnyegek, faragott márvány s bíbor szövetek. Száz szolga várta parancsukat s a palota közepén a csobogó kút mellett fiatal rabnők epedő tekintete követte diadalmas bevonulásukat...

- Várj, várj - kiáltott a másik -, te csak pengesd, most én folytatom:

Hol vagy, merre jársz te tüzes szemű rableány?
Forró perzsa napon nőtt szépséges tubarózsa,
Földnek éke, virágnak gyümölcse, tekints le reám,
Hisz istenek ajándéka minden pásztoróra.
Nílus szent vizében fürdetett illatos bimbó,
Vagy párdúc rugalmas illyr amazon,
Vad phöníciai, kinek csípője ringó,
Jertek mind! Hív, vár kitárt karom...

És folyt a rím, folyt a dal és folyt az édes tüzes ciprusi bor. És elérkezett a pillanat, mikor az öreg belefáradt a szépséges tobzódásba. Keze fáradtan lehanyatlott, szeme könnyes lett és megáldotta az ifjút.

- Áldott legyen e találkozás s áldott legyen az anya, ki téged szült. Érzem, hogy neved elássa majdan nevem emléket s mégis csak szeretni tudlak. Mit ajkam soha ki nem mert mondani, te fennem hirdeted. Te bátor vagy és merész. Jer, elvezetlek házamba s megajándékozlak. Fényes, nagy ajándékot kapsz, miként az az isten oly fényes, kinek emez oltárt emelték itt. Phoebosnak búvköréből jöhettél, legyen tiéd Phoebos legszentebb ajándéka. Rabnőm, Melantho, ki valaha oly szép volt, hogy királyok ágyában hált, szülé nekem, most

tizenhat éve leánygyermekem. Szép, fakadó bimbóm, legdrágább marhám ím neked áldozom. Jer, vedd, legyen a tiéd idegen... Ki tudja mely istenek küldöttje vagy...

Ezüstös homály és végtelen csönd borult a világra, amint a két óriás megindult az éjszakában. Nyugat felé, arra, hol mint mondják a holtak lelkei lebegnek, a derült égen függő isteni hold szórta be ezüstös virággal a tenger mosolygó arcát. Ketten mentek a végtelen éjben: Az agg Homéros és az ifjú Villon. Mentek, csak mentek előre a magas hegyfokon mindaddig, míg a föld el nem maradt lépteik alól...

Karinthy nyomán

VILLON FRÁNCI

/Egészen bizonyos, hogy valahol a csikágóban született, de később kivándorolt, mert szorította az a rongyos kabát, amelyik nem egészen árján feszült rajta. Többször felakasztották és miközben szorgalmasan tanult a bordélyokban, egyetemi tanár lett a szorbetten. Egyszer találkozott egy kiskocsmában Arisztotelésszel /az öreg ciceszsajtelesz nagynénjével/ és akkor elhatározta, hogy halhatatlan költő lesz. Ez sikerült is neki, mert írásait Gyaludi György megtalálta és reformálta. Több volt, mint nagy, mert e nagyobb, vagy Gyaludy, aki kéz alatt átköltötte neki a BOR-NŐ-VÉR című hallódáit. Fő műve a Testamentum, melyből kiviláglik, hogy nem maradt egy bűdös vasa sem. Egészen bizonyos, hogy már meghalt./

Levél Jehan Bourbon vezérigazgatóhoz:

Kormányfőtanácsos Uram! Kedves Vezérem!
Nevem Franci s nem egészen kék a vérem.
A folyószámla osztályon tetvezek kérem
S úgy érzem túl kevés a bérem.

Arról van szó, hogy múltkor este
A cégvezető úr belém kötött
S ahogy sprudzolt a vén számár
Folyton szemem köpött.

Én persze nem hagytam magam
Visszaköptem a randa dögöt,
Mire orvul belém rúgott
S kijelenté, hogy menten röpülök!

Az volna tehát tiszteletteljes kérésem
Rúgd ki őt, míg minden el nem ázott.
Úgy ötszáz pengő javítással beérem
Ha prokuráját reám ruházod!

Post scriptum:

Azt írom a margóra
Kell a pénz a Margóra.
Selyem ing és bugyogó,
Vezér nyála csurogó.
Orrod tőle fokhagymás
Pukkadj meg, te nyavajás!

Mit mutat a görbe tükör?

Ötszáz év! Du lieber Gott! Ez az ember talán még öregebb, mint Pista, a főúr, a körúti kávéházból! Azaz bocsánat, ugyebár nem is erről van szó. Hm. Ami a dolog lényegét teszi szerény, sőt legszerényebb véleményem szerint eme diluviális lyrai műfaj legszembeesőbb jelensége az az izé, hogy a férfiak már ötszáz évvel ezelőtt is, illetve, hogy az úgynevezett szépnem már a tizenötödik században is, illetve, hogy a serdültebb mindkét nembeli fiatalság már akkoriban is ... ö... ö... hogy is mondjam, igen, igen, szóval, hogy a késői renaissance ily korai hajnalán is már ugyanaz volt a probléma mint ma, vagyis, hogy létezhet e önzetlen barátság férfi és nő között?

De ki kezdte akkor tulajdonképpen, ha ilyen nagyon régen is már divatban volt? Ettől eltekintve szenzációs idők lehetnek akkoriban, ha zsákszámra lehetett gyöngyöt látni Génúában s a költők ezüst tentával bíbor pergamentre írták szonettjeiket. S mit szóltak a nagyságos kiadó urak, ha a szerzők ily szerény keretek közt nyújtották át kézírataikat? Mit fizethettek ezeknek egy-egy szonettért, ha ilyen tálalásban adták azt fel?

Őszintén szólva kicsit szégyellem önmagam előtt dicső korunkat, mely semmi újat nem tud felmutatni, ami elütne az akkori idők technikai vívmányaitól. Ismerték az akasztófát, a parlamentet, a kövér Margót s a vörös Coquillardot. Tudunk mi ennél újabbat? A parlament már akkor is futni hagyta azt, ki jól tudott pofázni. Manci lett Margó unokájából, a vörös Coquillardból pedig közgazdasági tudósító. Akasztófa? Mindnyájan rajta lógunk, csak hogy mindegyik a másik fenekével van elfoglalva.

Wilde Oszkár nyomán
/A művész. Ford: Mikes Lajos/

A KÖLTŐ

Megszállta vala lelkét egy este a vágy, hogy öntené versbe AZ EMBERI OCSMÁNY-SÁG költeményét. És elindult vala szerte a világban pergamentet keresni, minekutána ő csak pergamenten tudott verset faragni.

Ámde a világból eltűnt mindennemű pergament, és nem volt vala a világon semminemű pergament található, kivéve, melyre AZ EMBERI SZÉPSÉG verse vala felírva.

Eme verset ennen két kezével pingálta bíbor pergamentre és saját sírjára szánta vala halhatatlan, örök jelképül az emberi szépségnek.

És nem volt vala sehol a világon semminemű pergament ezen pergamenten kívül.

És fogá vala eme bíbor pergamentet, melyet önmaga formált AZ EMBERI SZÉPSÉGGÉ s írta rá vala énjének legszebbik felét és fogá eme pergamentet és éles késsel levakará az egészet.

És AZ EMBERI SZÉPSÉG eme pergamentjére rámozolá vala AZ EMBERI OCSMÁNY-SÁG költeményét.

Romain Rolland nyomán.
COLAS BREUGNON LEVELE FRANCOIS VILLONHOZ.

Élünk még ám cimbora!

Szent Mártonnak áldás! Mind kifolyt a másolás,
Felborult a kupám s oka te vagy komám!
Úgy vágnálak kupán, egy jó sunyi pofám!
Azám! De hol vagy te mán?

Itt ültem mécssem s kancsóm mellett,
Melyben haragos burgundi pezsgett.
Felváltva szürcsölgettem a hegy levét
S pajzán szatírádnak végtelen tengerét.

Az asztalra kellett csapnom öklömmel,
Mert nem bírtam harsogó örömmel!
Hogy ama szent Johanna imádkozna érted
Mikor a poklok fenekét elérted!

Ha rám nyitottál volna éppen
Nem maradt volna csontod épen!
Te randa, maró fúria,
Mert dühös voltam, mint az istennnyila!

Agyon öleltelek volna szőrös mellemmel,
Mint szeretőt, forró szerelemmel!
Te csaholó, hugenotta bölény!
Hogy száradna fejbőröd akasztófa tövén!

Egy jó komám, drága vérem,
Gall kakasom, tejtestvérem!
Kakukk tojásnak a párja,
Sarki kutya lábtartása,

Egyazon fa két hajtása
Úgy hasonlít egy a másra,
Mint a kettőnk észjárása
Tükörképnek hasonmása!

Nono! Csak lassan a testtel!
Nem habarodtam még beléd!
Várjunk egy kissé kedves mester
S örülj, hogy kezet nyújtok feléd!

Én polgár vagyok! - Te csavargó!
Mivoltára egyformán büszke mind a kettő.
Napestig énekel nálam a gyalu,
Napestig korog nálad a bendő.

Büszkeségem: gyalumnak éle
S sorbonnei oklevélre
Tegyenek pecsétet a verebek!
Megmondom neked a véleményemet!

Értjük a tréfát én is, te is!
Késünk s nyelvünk egyformán jól forog!
De én csak ellenséget öltem
S pribékségre kapható nem vagyok!

Engem is érdekel asszonyi comb s kebel
De ribanccsősz nem voltam s nem is leszek!
Hisz szüzek is vannak, te vadbarom
S ha lotyókkal szóbaállok, úrimód fizetek!

Gyűlöljem az urat? S miért te hülye?
Hisz zsíros levéből élünk mindannyian!
Meghajlás közben - magamban mosolygok
S munkám nyomán szivárogoz az arany!

Na, nem papolok, hisz tudom hogy áll a bál!
Gyere a tudómre, te parázna féreg!
Te - művész vagy, kit én soha el nem érek!
Én mesterember vagyok s ezért esz a méreg!

A sárga irigység önti belőlem az epét,
De pofádon a bőr éppen elég vastag,
Hogy kibírd némely intelmem velejét,
Mik csupán kispolgári daczból fakadnak.

Nézd új kupát hoztam s mindjárt kettőt!
Megtöltöm mindkettőt. Bor!... Prosit!... Nahát!...
Közös alap szintén és nagy barát!
Kitárul tőle az ég s ezer csillagát

Ragyogtatja a szellem, a szerelem, az élet.
Minden cseppjében új terv parázslék, éled
Remény és bosszú kavargat véred
S mámorban célotat biztosan eléred!

Egykomám Villon, gyere ülj le mellém!
Hisz mindketten annyi szépet láttunk!
De siess, mert vetve már rideg deszkaágyunk
S hamar szertefoszlik minden álmunk, vágyunk!

Hogy mi kik vagyunk? Két vén disznó!...
S mégis mennyivel különb
Mint ezernyi bonc, varázsló, kuruzsló,
Vagy tribun szemforgató álszemérme,

Ki a hitet, az eszmét pénzért mérve
Szeretet címén vért okád!
Keresed okát? - Csak vakság tátong!
De mi! Ugye? - Mi látunk!

Az ég mint nagy kalap borul reánk
S a csillagok, mint millió, hímporát szóró virág
Mint ezernyi hópehely szitálják csillogó fényüket,
Hogy lássuk pondró mivoltunkban, mily nagy a világ!

Mi meglátjuk az útszéli laput
És meglátjuk az izzadt kötőrőt.
Cifra püspököt és selymes dámát.
Látunk múltat, jelent, jövőt.

Mi látjuk a gyöngyöt a szemétdombon
S csodáljuk a színes napsugárt.
Élvezzük a vihart s a bárányfelhőt
S nem vetjük meg a telt pohárt.

Nem hányunk keresztet, ha szukát szagol a kan,
De megértjük a lecsapó ökölt
Ha kertjében szomszédot talál!
S megbocsátjuk annak, ki bosszúból ölt!

Csak egyet nem tudunk jól, egykomám Villon!
Pedig ez teszi a dolog lényegét!
Azt hittük, múltból a jövőbe lépünk,
Utat egyengetünk! Pedig fenét!

Század - század után halad.
Néha azt hittük virradni fog.
De lassan mindjobban borul
S a szellem nyakára mind több kötél szorul!

... Hagyjuk! ... Ugye komám?
Hisz minden egyre megy!
Gyere!... Koccints!... Igyál!...
Egyszer völgynek megyünk, azután jön a hegy!

S ha előttem rothadtál volna el
Ne félj, én is jövök!
Más tán siránkozik ezen,
Én csak egyet köpök!

S mindezek után mi más következhet, mint a

TESTAMENTUM.

Írásaidat én reám hagytad.
Köszönöm. Élveztem s most tovább adom.
Részeg embert, ha kedélyes, - jutalmazzatok,
Ha bicskás, vagy politizál, - verjétek agyon!

A szép asszonyokat a férfiakra bízom
S legyenek áldottak tőlük az asszonyok!
Ördögök vigyék el a papokat
S a gazdagoknak koldustarisznyát hagyok!

Kik mécsvilágnál írnak, vagy olvasnak,
Azokra hagyom az esti csillagot,
Minden szép reményt és álmot,
A szél zúgást s a virágillatot.

Hogy hová temettek, teljesen mindegy!
Csak hagyjatok nyugodtan pihenni kicsit!
Mégis, egy kérésem volna nékem:
Fejem alá tegyétek Villon verseit!

S még csak egy kis tanulságos utóirat:

Enni jó! Inni jó!
Szépasszonyt ölelni jó!
Vigyázz!
Fejedre hull a hó!
Gyomrodban nő a vad savó,
Szíved parázsa hamvadó,
S mankóra kell a bankó!
És azután?
Egyszerre jő egy fekete ló
Hátán csontarcú sírásó!
Szájadból kihull a falat
S szépen ajánlhatod magad!
Tehát?
Vigyázz!
Enni jó! Inni jó!
Minden másra:
Tojni jó!
Egykomám Villon!
Rég elrohadt
Szőrös pofádat
Csókolják meg
Helyettem:
A pondrók!

ELBESZÉLÉSEK

Dr. ALEX

Az Isonzó fronton, a Hermadán találkoztam először dr. Alex-szal. Egy nehéz ütegnek volt a parancsnoka egészen kint a balszárnyon, ahol az Isonzó front a tenger partján véget ért. Én összekötő voltam s egy váratlan tüzéségi rajtaütés alatt beugrott a fedezékbe, pont a fejemre.

Ettől kezdve jóban voltunk. Már akkor sokat magyarázott nekem a fénytörésekről, de őszintén szólva nem sokat értek hozzá. Egész ládikó távcsövet, lencsét és Isten tudja mi mindent cipelt még ott is magával. Néha, mikor a napsugarak már ferdén táncoltak végig a tükörsima tengeren, szinte lázas volt a magyarázás izgalmától.

- A víz, a pára és a napsugár törésében, - mondta, - még hihetetlen és szenzációs fénytörési lehetőségek vannak. Meglátod, még nagyszerű dolgok fognak ebből kisülni!

- Jó, jó, - hagytam rá, - de előbb meg kell érniünk a háború végét!

Jártam egyszer náluk háború után. Az apjának üvegcsiszoló műhelye volt valahol a Józsefvárosban. Akkor készülődött dr. Alex Jénába.

Azután évekig nem láttam. Lassan meg is feledkeztem, hogy a világon van.

Tavaly tavasszal a körúton összetalálkoztunk. Alig ismertem meg. Megöregedett, arca egész sárga volt, mint aki folyton virraszt, az idegességtől szinte rángatódzott és egyik cigarettát szívta a másik után.

Nem engedte el a kezemet, bevonszolt egy kávéházba.

- Öregem, ide figyelj! - szólt - Nekem nagy szükségem van rád! Beszélni akarok veled! Igen ... Emlékszel még a Hermadára? Igen, te kellesz nekem! Nézd. Megmondom őszintén, ahogy van. Te kellesz nekem. Mert neked fogalmad sincs a dolgaimról. Te nem értesz semmihez és szakértőkkel még nem akarok tárgyalni, mert nem vagyok kész. Ellesik a titkomat. Érted? Félek!... Általában sokat félek, mondta és idegesen megsimogatta a homlokát. - De beszélnem kell valakivel, mert megbolondulok! Érzem, ez nem mehet soká így! Tudok valamit, amiről sejtelve sincs senkinek rajtam kívül!... Nagyon egyedül vagyok... Sokat dolgozom. Kimerültem... Igen! Nekem beszélnem kell valakivel! Van időd holnap délután?

- Kérlek.

- Nagyszerű! Gyere fel hozzám. Azt hiszem kicsit meg leszel lepve. Várjál. A címemet persze nem tudod. Itt van! A Svábhegyen lakom. Vettem egy csendes kis házat, ahol nem zavarok.

- Na és az üzlet? Mi van a műhelyetekkel?

- Miféle műhellyel?

- Apádnak csiszoló műhelye volt.

- Hol van az már! Apám már régebben meghalt. Egy ideig vezettem a műhelyt, de azután eladtam. Nagyon egyhangú sablonos munka volt. Csak az időmet lopta. Van egy pár szabadalmam, azokat értékesítettem. Jénában, Zürichben. Apró számárságok, de elég szépen jövedelmeznek. De most, most valami egészen más dologról van szó!... Különben majd holnap meglátod.

Alig találtam meg a házat, úgy körül volt növe cserjével, bozóttal. Alex örvendezve fogadott.

- Már vártalak! Éppen egy kis rendet csináltam, hogy kényelmesen le tudj ülni.

A rendcsinálás bizony nem nagyon sikerült, mert feje tetején állt minden. A két szoba, verandás lakásban össze volt zsúfolva, keverve ebédlő, háló, dolgozó szoba, csiszoló műhely, laboratórium, könyvtár és csillagvizsgáló. Minden sarokban más. Mennyezetig érő polcokon

könyvek, szerszámok, kísérleti eszközök. A bádoggal fedett nagy kísérleti asztalon hegyén-hátán epruétás állvány, írógép, hajkefe, mikroszkóp, teáscsésze és Isten tudja mi minden.

- Mári, Mári! - kiáltott Alex - gyere, hozzál friss teákat! Látod, - szólt, mikor az öreg cseléd behozta a teát, - én egy nap megiszom tíz - tizenöt teát is. Úgyszólván ezen élek. Látod, ez a Mári, ő az én teafőző asszonyom. Régen ismerjük egymást. Még az apámtól örököltm. Tedd csak le a csészéket Mári. Valahol majd csak találsz helyet.

- Hogyan is értessem meg veled a dolgokat, - kezdte dr. Alex teázás után. - Nézd, én nem magyarázok neked a convex és concáv lencséről, nem beszélek neked sem a szferikus aberrációról, sem a spectrumról, semmi olyan dologról, amihez te úgysem értesz. Nem akarlak ezzel lekicsinyíteni s ezt bizonyítja az, hogy olyan dolgokat mondok neked, amiről a világon senkinek fogalma sincs, de ugyebár minek terheljelek tudományos értekezletekkel, ami téged nem érdekel.

- Nézd öregem, - szólt kis szünet után, - bizonyára tapasztalhattad te is mikor este teljes szélcsendben egyedül ültél egy nyitott verandán, hogy a gyertya lángja néha meg-meg lobban, látszólag minden indok nélkül. Vagy nem láttad-e ugyancsak szélcsendes időben, hogy falevelek, ágacskák himbálózni anélkül, hogy bárki is hozzájuk nyúlt volna? Vagy ha behunyt szemmel, hanyatt fekvé sütkéztél a napon, nem vetted-e észre, hogy a nap melege egyszer intenzívebb, majd megint gyengébb anélkül, hogy a legkisebb felhő volna az égen?

- ... Várjál! Most mondok neked valami mást, - folytatta Alex rövid gondolkodás után. - Emlékezz a régi földrajzkönyvek térképeire. Ugyebár ezeken a régi képeken szépen fel voltak rajzolva a hegyek, völgyek, folyók és az egész ismert mindenséget víz vette körül. A tengereket felhők határolták s a felhők közt ragyogott a nap és az elszórt csillagok. Ami pedig a lényeg, a felhők és csillagok közé csodálatos, fantasztikus lények voltak berajzolva! Emlékszel?

- Egybevetve ezeket a régi dolgokat sok apró megfigyeléssel, mindig erősebb lett bennem a gondolat, hogy igenis kell valami előttünk láthatatlan életnek lenni a levegőben. Kellett, hogy erről a régiek is sejtessenek valamit s a térképek szörnyalakjai nemcsak a rajzoló fantáziájában éltek. Hiszen, hogy mást ne mondjak, a Keopsz piramis csodái ma már közismertek. A régiek talán többet tudtak, mint mi!

- Így kezdtem kutatni... A munkámról, a fénytörésekről, lencséimről melyek láthatóvá tettek, nem beszélek, csak egy érdekes kísérletet említek meg neked. Összevarrattam négy fehér lepedőt s azokat simára kifeszítve elhelyeztem az udvaron, teljesen tiszta, felhőmentes napsütésben. A közepre hegyes karót szúrtam, melynek árnyéka, mint a napóra mutatta az idő forgását. Egy létra tetejéről minden tizedik másodpercben exponáltam egy filmet. Azután előhívtam és lepergettem az egészet. A karó árnyéka, mint az óra mutatója lassan elfordult és a fehér mezőn lomha mozgású árnyékok jöttek elő és tűntek el.

- Most pedig, hogy valami kézzel foghatót, illetve szemmel láthatót is mutassak, gyere ki a verandára. A nap már lebukott a hegy mögé, a sugarak teljesen a hátunk mögül törtek elő, a megvilágítás ilyenkor a legjobb. Gyere!

A kitárt ablakú verandán valami teleszkóp-féle szerkezet állt.

- Állítsd be magadnak ezt a távcsövet - szólt Alex - hogy lássam, milyen a szemed.

Beállítottam a távcsövet, melyről barátom leolvasta a fokokat, azután kis, csavaros székre ült és forgatni kezdte a teleszkópot.

- Na barátom, - szólt azután mosolyogva, - most ülj le és nézz bele!

Eleinte nem láttam semmit. Mintha kékesszürke ködbe néztem volna. Azután lassanként kivettem egy rámcsozátkozó nagy szemet. Majd mintha egy nagy, lomha test elosont volna.

- Egy polyp! - kiáltottam fel meglepetten.

- Nem polyp - szólt Alex -, ámbár van benne valami hasonlóság. Aerumbra! Így neveztem el őket! A levegő árnyai. Figyeld csak!

Tényleg, most már többet ki tudtam venni a képből. Egészen elmosódva láttam a szemközti hegyhátat. A levegő, a távlat csodálatosan tiszta volt s a végtelen kékségben csapatosan mozogtak ezek a polyp féle, felhőszerű, átlátszó lények.

- De hiszen ez képtelenség! - kiáltottam fel, mikor belefáradtam a nézésbe.

- Sajnos, nem - sóhajtott Alex. - Hogy mást ne mondjak, hány esetet olvastál az újságokban, mikor repülőgép katasztrófája megmagyarázhatatlan volt? Én már jó ismerem az aerumbákat, sokat tudnék mesélni róluk... Sajnos valahogy úgy érzem, ők is tudnak rólam. Valami kisugárzás lehet, amit én nem érzékelek, de ők észrevesznek... Néha csapatostól bámulnak rám. Megrohanják a verandát. A függönyt már kétszer letépték. Olyan ribillió van néha, mintha vihar tombolna!...

Valahogy nem éreztem itt jól magamat! Még egyszer, kétszer belenéztem a teleszkópba, aztán mihelyt lehetett - elsziettem. Meg kellett ígérnem, hogy szombaton felmegyek egy éjjeli kíséreltre.

Harmadnap reggel pillantottam meg a lapban az öngyilkosságról szóló hírt. Rohantam fel a svábhegyi villába. Pillanatnyi elmezavarban elkövetett öngyilkosság. Ezt állapította meg a vizsgálat.

Nem! Azt a pusztítást még egy örült sem tudta volna véghezvinni! Hogy a szobában apróra volt törve, zúzva minden, ezt még meg tudnám magyarázni. De a kertben fák voltak kitépve s a tetőről le voltak szórva a cserepek!

Nem szóltam, nem mertem szólni egy szót sem. Valahogy, valamitől féltem. Hiszen én is láttam őket!

Egész délután bolyongtam az utcákon. Kerestem a sok embert és elvegyültem köztük. Azután egy hirtelen gondolattól megkapva kisiettem a vasúthoz és azonnal elutaztam vidékre, egyszerű, természetes, józan emberek közé.

Ott voltam három hétig. Most már mosolygok én is az egészen.

FÉNY

Bielszky Szaniszló, mint minden délelőtt, mióta kimelegedett az idő, csendesen üldögélt a ház elé kirakott öreg nádszéken. Délelőttönként itt szokta kipihenni álmatlan éjszakai tusakodásának nap-nap után megújuló sötét képeit. Világtalan arcát a nap felé fordította s a simogató, meleg sugarak lassan megnyugtatták. Bár sohase lenne éjszaka! Nem a fekete éj nyomasztotta, hiszen örök sötétségben tengődött, de az álmatlanság, a gyűrt, forró ágy, a virrasztás lázas képei, a nyomorúságos jelen és a kétségbeejtő jövő, mind megannyi ragadozó karomként marcangolta.

A napos délelőttöket azonban szerette. Ahogy csendesen üldögélt újra és újra végigjárta a múlt képeit. Visszagondolt a zezugos varsói utcákra ahol egész nap hancúroztak s a többi siheder kölyökkel messziről kövekkel hajigáltak egy-egy részeges muszka katonát. Láta az apját, amint kézenfogva vezeti őt hosszú, gázlámpákkal világított, nyüzsgő raktár és irodahelyiségeken keresztül egy kecskeszakállas úr párnázott ajtajú szentélyébe. Azután látta magát, amint vadonatúj bundában, puskásan elindult messze keletre a prémvadászokhoz, hogy a vállalat részére összegyűjtse a bőröket. Elvonult előtte az obi puszták sejtelmes, fehér végtelensége, majd újra Varsót látta maga előtt. Anna lencsöke haja tűnt fel, amint a népkertben egy sereg gyerekkel játszott. Még fülükben csengett a templomi nászinduló, még szinte érezte a karján a gyerekasszony odaadó, félénk simulását, amikor az alig felszabadult lengyel mezőket vad hordák özönlöttek el. Ezerkilencszázhusz! Varsó keleti külvárosai végig égtek, az orosz nap-nap után támadta a Visztula vonalát és Szaniszló kint hevert a rögtönzött lövészárookban. Csodálatos, napsütéses reggel volt aznap, mikor a Marsall végigjárta a vonalakat. Megveregette Szaniszló vállát, kitüntetés tűzött a mellére és ő büszkén rázta az

öklét a messze észak felé. Azután egyszerre villant valami a szeme előtt és ráborult a nagy-nagy sötétség... Rég helyreállt a béke, mire elhagyta a kórházat. És most mit? A vállalat tönkrement, a raktárak kifosztva, felégetve. Különben is mire használhatnák?... Felköltöztek ide északra, Mostyba, a niemenparti kis fészekbe... Tengődnek. Pár zlotyi segély, Anna tanítónő, a fiú is iskolás már... Lézeng, ténfereg cél és értelem nélkül. Félve figyel az órák múlását és kelletlenül várja az estét. És mindennap eljön az éj, a csend, a virrasztás, az agyonhajszolt asszony fáradt, egyenletes szuszogása, az elhanyagolt dohos ház párás lehelete, a fojtogató keserűség, a tehetetlenség és kilátástalanság idegölő és állandóan titkolt jajai...

A folyón túli kis nyírerdő felől most zúgás hallatszott és Szaniszló arcát gyenge légáramlat érintette. Volt valami különös a szél zúgásában. Felemelte fejét és figyelt. Nedves, párás volt a levegő és ahogy ajkát megnyálazta, úgy érezte, hogy sós. - A Balti tenger üzen, gondolta és maga sem tudta miért elmosolyodott. Figyelte a szelet és lassanként mindig több és több hang éledt körülötte. A kert alatt a kis folyó zizegve csobbant a parti fűvenyen. A réten valahol kecskék legeltek, mert mekegésük ide hallatszott. Feje felett, az eresz alatt fecskepár csivikolt és közalgó, majd tovacsapó bogarak zümmögése duruzsolt a fülébe. A szomszéd udvarban tyúkok káráltak, valahol egy kislány cérnahangon énekelt és mikor a széke alatt heverő kutya állkapcsa összezsáttant, tudta, hogy az légy után kapott.

Izgatottan, eddig még soha sem tapasztalt érdeklődéssel figyelte a hangokat. Élvezte. Átélt az élet zsongását és lassan csodálatos érzése támadt. A hangokkal színek, illatok, csillogások, fények és árnyak jöttek és ahogy figyelt megmagyarázhatatlan zsongással, dallammá fonódott az egész. Oly tisztán érzett, tudott mindent, mint még soha s a csönd lágy, duruzsoló hangjaiból szavak, sorok, gyöngyszemek nevető, csilingelő rímek fonódtak egymásba, tódultak egymás után oly gyorsan, hogy szinte alig tudta követni. Lázas izgalom fogta el. Felugrott, hogy elrohanjon, maga sem tudta hová, de megbotlott és ijedten megállt. Ernyedten süllyedt újra vissza a rozoga székre s a melódiák busongó jajba csaptak. A színes virágok lehajtották a fejüket, de így is csilingeltek, csak hogy szomorúan, mint a lélekharang. Egyszerre elfogta a reszketés, testét forró hullám öntötte el, mert megértette, hogy valami nagyszerűt talált.

Talán sohasem volt olyan hosszú a magános délelőtt, mint most. Lázas fejében egymást kergették a képek. Egemás után születtek apró, kis virágénekek, csendéletek, gyermekdalok és nem tudta lerögzíteni őket. Anna! Csak már itthon lenne!

Anna! A szegény agyongyötört asszony csodálkozva nézett rá. A hang, Szaniszló hangja! Mintha a régi, rövid, boldog múlt hangja szólalt volna meg. Hiszen az utóbbi években keserűség és fojtott türelmetlenség szólt belőle s most egyszerre megint, mintha a régi lenne. Anna! Ettől a régi hívó, vágyó hangtól könnyes lett a szeme. Megsimogatta az önmagát emésztő, deresedő fejet és anyáskodva magához szorította. Azután félve, kétségek közt keresgért a limlomban tiszta papíros után, hogy leírja, amit az ura diktálni akart. És ha nem sikerül? Borzasztó lenne a visszahatás!... Leszállt az éj és Szaniszló még mindig diktált. A fiú egy ideig csodálkozva hallgatta, azután elbújt a vackába. Az öreg petróleumlámpa már az utolsókat pislantotta, az asszonyka feje néha nagyokat bukott az asztal fölé, de ő mindezt nem látta, csak beszélt, ömlött belőle egyik sor a másik után. Így ment ez napokon át. Délelőtt a csendet figyelte, délután pedig a kisfiát, aki Lengyelország történetét bifláza. És estére megszülettek a véres lengyel mezők balladáái. Legendák régi királyokról, lovagokról, hősookról és mártírokról. A lázas vergődés helyét lázas munka foglalta el.

Egyszer azután borítékba rakták az egészet és beküldték Varsóba. Lassan, nagyon lassan kúszott egyik nap a másik után. Anna talán még türelmetlenebb volt. Szaniszló biztatta, érezte, hogy tud.

- Bielszky Szaniszló! - kiáltott be egyik reggel a postás, - levél!

- Nézd meg ki küldte, - kérdezte Szaniszló és érezte, hogy előnti a meleg.

- Varsói Napló, - szólt a postás és kezébe nyomta a levelet. Most! Vajon? Önbizalma egyszerre összeomlott és gyerekes félelem fogta el. Itt a kezében a válasz, az ítélet és nem tudja mi van benne! Anna!... De hátha nem mondják meg neki? Ha eltitkolják, vagy előre kitervezték? Forgatta, tapogatta a levelet, azután egyszerre keserűen felnevetett. Hiszen ezek visszaküldték a verseit! Ez a levél vastag, ugyanilyet küldött fel Varsóba!... Vége. Vége mindennek... Poéta! - görbült öngúnyra a szája... Szamár! - kiáltotta és elhajította a levelet. Ült, ült és nem gondolt semmire. Nyílt a kapu. Megismerte kisfia lépteit, de csak szótlanul bólintott, mikor a gyerek köszönt. A fiú szokás szerint letelepedett melléje a földre és éneklő hangon referálta a legújabb tanultakat. Azután szaladgálni kezdett az udvaron, majd elcsendesedett.

- Apu, - szólt egyszerre, - szavaljak verset?

Szaniszló nem is hallotta. Azután egyszerre felfigyelt. A gyerek iskolai hangon szavalt:

Duzzadt vizű futó erek

Temetik a tespedt telet...

- Mi ez? Honnan veszed? - rivallt rá a fiára.

- Itt van az újságban.

- Miféle újságban?

- Itt hevert egy levél, tele volt újsággal...

A Böjti szél! Az ő verse!

- Mutasd!

Kezébe szorongatta a zörgő lapokat.

- Mi van még? Olvass!

És a gyerek egymás után szavalta a beküldött verseit. Azután pár sor a szerkesztőtől: Pénz megy, küldjön még, még, mindent...

- Apu, miért sírsz? - kérdezte a fiú.

Szaniszló nem válaszolt. Magához húzta a gyereket és sírt boldogan, mint egy megdicsért iskolásfiú.

FINIS

Eleinte a dolgot természetesnek tartottam. Azt hittem ezzel mindenki így van. Már gyerekkoromban megfigyeltem magamon. Néha csodálkoztam, néha nevettem rajta, azután vállat vontam és szaladtam tovább.

Ha jól emlékszem, egy földrajzórán tűnt fel nekem először. Kint álltam a katedrán és feleltem. Ha a pálcával a térképen mutogattam, jól ment minden, de mikor a tanár úr felé fordulva válaszoltam egy-egy feltett kérdésre, akkor egyszerre mindjárt nevetni kellett. Miért? Azért, mert ahogy a tanárra néztem, egyszerre valahogy megértettem az ő gondolatait. És nevetnem kellett, mert azon gondolkozott, hogy jó volna beteget jelenteni. Már unja az osztályt, fáradt és a múltkor két hétig helyettesítette a Béli kollegát, hát miért ne csináljon ő is egy kis szabadságot magának.

De hát hogyan is volt ez? Igen. Lassan rájöttem, hogy ha valakinek mereven a szeme fölé, a homlokának egy bizonyos pontjára nézek, akkor egyszerre megértem a gondolatait. Nem mindenkinnél volt egyformán ugyanazon a ponton ez a kisugárzás, vagy mi. Először próbálgatni kellett és csak bizonyos idő múlva jöttem rá, hogy kinél hová kell nézni.

Barátom természetesen nem igen volt, mert nagyon hamar tisztában voltam mindenkivel. Az emberek mind önzők és csupa képmutatás, álszenteskedés minden. Nagyon-nagyon kevés önzetlen embert találtam. Ezek leginkább öreg, töpörödött nénikék voltak. Az öreg bácsiknak azonban nagyobbra irigykedő és zsarnok természetük volt.

Eleinte azt hittem, hogy ez a meglátás, ez a gondolatolvasás mindenkinek adva van, de azután kipróbáltam és rájöttem, hogy ha valakinek szépeket mondok és ugyanakkor a fenébe kívánom, az nem vesz észre semmit.

Iskola után bedugtak egy hivatalba. Könnyű helyzetem volt, mert senkinek sem volt titka előttem, de a rettenetes csömör miatt annyira visszahúzódtam mindenkitől, hogy félszegnek tartottak és folyton háttérbe szorultam.

Vonzódtam a lányokhoz - és menekültem előlük, mert bennük is csak számítást és hamisságot találtam.

Ennek dacára megnősültem.

Most, mikor már mindenem túl vagyok, most már bevallhatok egy titkot.

Soha sem néztem a feleségem homlokára!

Mikor először találkoztunk, valahogy ösztönszerűleg megéreztem, hogy ő lesz a sorsom és nem mertem a szemeim túl pillantani.

Szerelem? Lehet, sőt valószínű. Igen hiszen rendben lett volna minden, ha nem kellett volna percről-percre, óráról-órára, napról-hétre, évről-évre folyton folyvást uralkodni önmagamon!

Nem! Nem akartam látni! Nem akartam tudni semmit!

De az idegeim lassan felőrlődtek! Csak egy pillantás és megtudhatod, hogy az, aki legközelebb áll hozzád, mit gondol rólad! Nem, nem! Hiszen rendben van minden. Hiszen érzem, hogy szeret, hogy vonzódik hozzám! De hátha? Mikor száz és száz embert ismertem, aki mind-mind képmutató volt, miért lenne éppen ő kivétel? Nem, nem, nem akarom! Nem akarom!

Hol voltál? Ja, a Matildéknál. Jól van fiacskám, helyesen tetted, hogy elmentél. De hátha nem ott volt? Nem, nem akarom!

És az idegességem minden lépéssel nőtt.

Sajnos, az Ön részére nem tudtam fizetésjavítást kieszközölni - mondta az osztályvezető sajnálkozó szemforgatással. Nyomorult gazember! Hiszen tudom, hogy te gáncsoltál el, mert utálsz és félsz tőlem, mert ösztönszerűleg érzed, hogy beléd látok.

A tolakodó emberek a villamoson, akik ha csak tőlük függne, minden gondolkozás nélkül leütnék az embert, hogy egy fél másodperccel előbb szálljanak fel. - A házmester, aki a pokolba kíván, mert a liftet kell neki miattam kezelni. A cselédlány, aki az apám Krisztusát szidja, mert sáros a cipőm, a kereskedő, aki kárörvendő mosollyal csempészi be a stanicliba a rohadt almát, - mind-mind naponként más és más alakban jelentkeztek és vittek a vég felé.

Igen, a vég! Azt hiszem a házassági évfordulónkat ültük aznap este. Egy üveg édes malaga bort vittem haza, mert azt szerette a feleségem.

Ittam? Igen, de nem voltam részeg! Vacsora után a rádió szólt, valami valcert játszottak és elkezdünk táncolni. Ő nevetett és hozzám simult. És akkor megfeledkeztem mindenről! Először a szemébe néztem, de szeme be volt hunyva. A szája mosolygott és úgy táncolt velem behunyva szemmel.

Ekkor néztem, egyetlen egyszer ez életben a homlokára és akkor, - nos igen, - akkor vége lett mindennek!

Hiszen ez nem is velem táncol! Tehát a Jenő! Úgy! Bestia! Az övé vagy? Igen! Átkozott! Átkozott!

Valami rettenetes erő szállt meg. A kezem szinte görcsösen szorult a torkára. Nem is engedtem el, csak mikor már egész kék volt a feje.

Nesze! Nesze, te nyomorult! És ez a rádió mit ordít! Mit vágjak hozzá! Gyere öreg ingaóra! Bele! Úgy! Mi van még. Mit ordít ez a cseléd! Menj innen, mert megöllek! Hol a balta, a baltát! Neki a szekrénynek! Ni, az álló tükör! Gyerünk! Ohó, hiszen itt állok én teljes életnagyságban! Na nézzük mi van a homlokom mögött?

Örült! Gyilkos! Örült! Hahaha! Hahahaha! Gyerünk! Törni, törni mindent!

Mi történt azután? Nem tudom. sok mindenféle zavaros dolog volt.

De itt most jó. Itt jól bánnak velem. Az ápolókat utálom, mert ők is utálnak engem, de egyébként jó, mert szabadon sétálhatok a kertben.

Néha szerzek egy kis papírost, akkor leülök ide a padra és össze-vissza firkálok mindenféle bolondságot.

MUSZKA ÁLOM

Iván a határőri ügyeletes kissé csodálkozva nézte a lassan befutó balti gyorsvonatot. A máskor kongó ürességű gyors most zsúfolva volt emberekkel.

- Mi a csodának utazik ma ennyi ember Moszkvába - dünnyögte magában. Egy kicsit még várt, míg a fékek csikorgása megszűnt, aztán megindult társával együtt az első kocsi felé a szokásos útlelvizsgálatra.

Ahogy felkapaszkodott a lépcsőn, magas szál emberrel találta szemben magát.

- Nem lehet leszállni, míg a vizsgálat be nem fejeződik - szólt Iván.

- Ma nem lesz vizsgálat barátom - válaszolt az utas.

- Tessék? Hogyan mondja? - csodálkozott Iván.

- Nézze fiam figyeljen jól ide. Ebben a negyedórában a cár, - érti, minden oroszok cárja ezzel a vonattal ismét orosz földre lépett, hogy újra elfoglalja ősei trónját. És most fiam szedje a lábát és hozza ide a parancsnokot.

Iván nem tudta nevéssen-e vagy bosszankodjon, de nem volt sok ideje gondolkozni mert tuszkolták lefelé a lépcsőn. Bement az állomásépületbe és szólt a parancsnoknak, hogy valami nincsen rendben. A parancsnok csodálkozva hallgatta Ivánt, majd három fegyverrel megindult a kocsi felé.

A kocsi belsejében rövid idő alatt nagy változás történt. A hálókba zsúfolt csomagok mind lekerültek. Csöndes sürgés-forgás járt kocsiról kocsira. Régi gárdauniformisokat adtak kézről kézre, majd fegyvert, töltenyt osztogattak. Gyors kezek ruháskosarakból előszedett gépfegyveralkatrészeket szereltek össze. A vonat előtt fegyveres gárdaszakasz sorakozott.

A határőrcsapatot már várta az előbbi ember.

- Maga a határőr parancsnok? Ide figyeljen. Még délelőtt két szerelvény érkezik át a határon emberekkel, felszereléssel, lőszerrel. Magát teszem felelőssé, hogy minden a legnagyobb rendben azonnal továbbíttassék utánunk. Feltétlen engedelmességet kívánunk. A cár nem ismer tréfát.

- De hát kicsoda maga és ki az a cár? Hiszen...

- Ne papoljon sokat barátom. A vonaton a cár utazik, Sándornak legkisebb fia, Mária Teodorovna unokája, érti? Én vagyok a szárnysegédje. És most intézkedjék, hogy a vonat azonnal tovább induljon. Halló őrség beszállni, indulás.

A vonat lassú tempóban kisiklott. A parancsnok zúgó fejjel rohant be az irodába.

- Halló, azonnal táviratozni Pszhovba, itt valami nagy baj lesz.

Pszhovban fegyveres őrség fogta körül a befutó vonatot.

- Senki ne próbáljon kiszállni, mert azonnal lövetek - kiáltotta hangosan a századparancsnok.

A vonatban nem mozdult senki. A parancsnok kissé tétován állt, hamarjában nem tudta mit csináljon. Most hirtelen kinyílt egy ajtó.

- Jöjjön fel - szólt le egy parancsoló hang. - Na mi az, miért nem mozdul, nem mer feljönni?

- Hogy én nem merek? Hát igenis felmegyek. Vigyázzatok - szólt hátra, miközben felkapaszkodott.

- Úgy látom vártak - fogadta az ajtóban a szárnysegéd - tehát tudja miről van szó. Most szedje rendbe kicsit magát, bevezetem a cár elé.

A parancsnok szó nélkül követte a szárnysegédet. Az egyik szakaszban kékszemű, szőkehajú katonatiszt fogadta őket.

- Felség - jelentette a szárnysegéd - a pszhovi őrség parancsnoka jött tisztelegni.

- Örvendek fiam - szólt a cár. - Voltál katona a háborúban?

- ... Igen.

- Melyik ezredben szolgáltál?

- A moszkvai 134-es lövészeknél fel...

- Ohó, az a Nikolajevics nagybátyám ezrede volt... Jekaterinoszlávban nem történt minden úgy ahogy meg lett írva... Látnod én megmaradtam. ... Na de hagyjuk most a múltakat... A szárnysegédem megadja majd neked a kellő utasításokat. Szervusz.

A parancsnok némán tisztelgett.

- Ide figyeljen - szólt a szárnysegéd az ajtóban. - Sürgősen össze kell terelni minden épkezláb embert. A raktárakat ki kell üríteni, ha van anyag barakkokat kell összeütni. Ma két szerelvény jön, azok itt letáboroznak, berendezkednek. Mi egyelőre Sztarajaig megyünk, ott lesz a főhadiszállás. Intézkedjen, hogy induljunk.

És Sztarajában díszőrség, zene és templomi zászlók fogadták a befutó vonatot.

...

Natasa dühösen rúgta be rongyos papucsát az ágy alá.

- Szamarak, szamarak, mind együtt - kiáltotta mérgesen. Lecsapta az újságot és kiugrott a szoba közepére.

- Szamarak, elvtársak, pipogya fráterek! irkálnak össze-vissza, semmi baj, semmi az egész és közben ez a kalandor minden nap közelebb jön Moszkvához. De majd én megmutatom! Hát én csak görlnék vagyok jó, tucátjával a háttérben? Igen? Hát igenis tisztelt elvtársak, én leszek a drámai hősnő. Olyan szerepet kreálok magamnak, hogy az egész ország tapsolni fog!

Felvette legszebb ruháját, a homályos tükör előtt szépen kicsinosította magát és elindult a Kreml felé.

...

A cár a régi gyneszkovszkyi kastélyban székel.

- Bocsánat felség, hogy ily későn zavarom - kopogott be a szárnysegéd. - Egy öregasszonyt fogtak el az Ilmen tavon jött át csónakon. Mindenáron felségeddel akar beszélni.

- Hát vezessék be, hátha tud valamit.

Két ór hajlott hátú öregasszonyt vezetett be. Az mélyen meghajolva szótlanul állt, míg az örök ki nem mentek, aztán felegyenesedett, fejéről ledobta parókáját, rongyait lerázta s egyszerre csinos fiatal nő lett belőle.

- Felségednek legalázatosabb szolgálja védelemért esedezik. Üldöznek. A moszkvai balettnek vagyok a tagja. Üldöznek. Mind-mind egyforma. Először hízelegnek és mikor látják, hogy semmire se mennek velem, akkor bosszúállók lesznek. Gyanúba hoznak, kémkedéssel vádolnak. Egyik besúg, a másik reménykedve kiment, aztán az is ellenségem lesz. Nem bírom, nem bírom tovább. újra besúgtak, holnap megint letartóztattak volna. De elég. Kérem felség, könyörgöm, ne engedjen bántani. Én hálás, nagyon hálás leszek. Sok mindent, ó igen sok mindent tudok. Tessék feljegyezni szárnysegéd úr, bemondom sorba melyik ezredek lettek mozgósítva. Ugye felséges uram - mosolygott könnyein át - nem enged engem bántani... nem küld el magától.

...

- Te, Nata, mit lábatlankodik mindig itt ez a sánta öregasszony?
- Ugyan felség, hiszen valaki csak kell nekem is, egy asszony ennyi férfi között. Nagyon jámbor szegény, itt szedtem fel a faluban. Ő az én szárnysegédem, no és pász.
- Jó, jó kicsikém, hát ne mérgelődj, nincs semmi kifogásom ellene, ámbátor különbet is választhattál volna. Aprópó, ma nagy vacsora lesz. Az előőrsök elérték a valdai magaslatok szélét, ezt meg kell ünnepelni. Táncolni fogsz nekünk Nata, jó? Fél tízre legyél kész, érted jövök. Agyó.
- Masa, Masa itt vagy, gyere be - szólt ki Natasa, ahogy a cár eltávozott.
- Masa, itt az alkalom. Ma vége lesz mindennek. Te rögtön indulsz, a fűszeres bolt mögött vár a kocsi. Az ismert helyeken avizáld végig, ha a tűzjelet meglátják azonnal adják tovább. Köröskörül mindenütt megindulhat a támadás. Eredj, siess.
- És te?
- Én - sóhajtott a lány - én majd elvégzem a magamét...

...

- Milyen szép nyugodtan lélegzik - figyelte Nata a mellette alvó cárt. ... - Szeret engem... Kár... Jaj, meg kell lenni... Hogy is csináljam?... Erő, ne hagyj el most... Az apámat... az apámat agyonlőtték... a borda közé kell döfni egyenesen, erős kézzel... így mondták... Az apámért... az apámért!!! ... Nesze!
... Jaj! Mit tettem! Vér! Vér!... Rémes... Alig sóhajtott... Szegény...

...

A függönyön végigkúsztak a lángnyelvek és pattogva tapogatták a gerendákat. Natasa nagy kendővel a fején kiosont a házból, de a kútkávánál leroskadt. Most a tetőgerendák alól lángnyelvek kezdtek felcsapdosni. A házban kiabálás, szaladgálás kezdődött. A messzi dombokon fényjelek gyúltak.

- Nem, nem, veled megyek! - sikoltott a lány és berohant az égő házba...
- És messze-messze körül megszólaltak a gépfegyverek. -

TAVASZI FUTÁS

Akkoriban esténként bíbor palástban izzottak a stajer hegyek. Frissen kaszált alpesi rétek illatától volt terhes a levegő és cítera szólt minden majorban. Az óriás fenyők közé ezüst sávokat szőtt a növekvő hold és az erdei tisztásokon szomjas szerelmespárok csókolództak.

Valami nagy várakozás ült szívünkben és ziháló mellel róttuk a holdvilágos ösvényeket barátommal Kurttal. A langyos szellő megremegtette szívünket s a nevető lány szemek rejtelmes ígéretektől izzottak. Vad futásokat rendeztünk a holdsütötte sziklákon s ha éjfél után kifáradva leértünk a völgybe, keserű szájjal eszméltünk rá, hogy még mindig nem történt semmi. Habzó söroket nyakaltunk és vad teuton nótákkal bögtük tele az éjszakát.

Tavaszi volt, a féktelen fiatalság tavasza s ha egyikünk elcsípett itt-ott egy-egy asszonyi mosolyt, vad féltékenységgel néztünk egymásra. Valami semmiségen összevesztünk s a szomszéd kisváros diákbizottsága komoly képpel tárgyalta mérkőzésünk feltételeit. De mikor nekivetkezve szemben álltunk, messzire hajítottuk a kardokat, nevetve kibékültünk és rohantunk tovább.

Így vártuk a tavaszi napéjegyenlőség ünnepét. Valaminek történni kell! Vajon ki lesz a párom e forró, szabad éjszakán? Kivel fogok átugrálni kéz a kézben a lobogó máglyákon?

Kivel fogok lesiklani lampionos csónakon a folyón? Ki lesz a párom a park sötét útjain? Ki? Mindegy! Egy édes, nevető kisleány. Egy? Nem, mind, mind legyen az enyém!

Éjjelenként a hold mind kövérebbre hízott s így értük el a nagy ünnepet.

Talán soha sem volt az esti harangszó oly ígéretdús, mint akkor. Rózsaszínű alkony, bíborpiros hegyek. Félre robot, tudomány, poros könyvek! Faust, igen halljátok? A parkban zene szól, valcer. Faust valcerére hajlonganak a virágfejek, bólogatnak a fák a tó partján. Még az örökké komoly fenyőóriások is lázas pírban égnek ott fenn a hegyhátakon. Faust valcere, az élet minden szépsége és fájdalma dalba fonva száll a parkban és vele zúg, csattog minden, zuhanó patak, csobbanó tó, bólogató fenyő, kongó harang, szerelmes párok, szerelmes világ.

- Nézd Kurt, egy szívet vettem. Gyönyörű szép mézeskalács szív. Vajon kinek adjam? Mennyi ember, mennyi szín, mennyi lány és mind, mind milyen szép!

- Látod, már égnek a tüzek a hegyeken, már indulnak a csónakok lefelé a folyón.

- Kinek, kinek adjam a szívet?

Aztán... Aztán?

Aztán egyszerre vége lett mindennek. A zene elhallgatott, a tüzek kialudtak és az öreg fenyőkön végigsepert a vihar.

Valahol Boszniában meggyilkoltak aznap egy embert.

...

Szeretem ha vadul dudál a szél, bár ilyenkor mindig újra fájnak a rég behegedt sebek. Botom végével megpiszkálom a parazsat, letelepszem a tűz elé és nézem a lángok játékát.

A lángocskák táncolnak, mesélnek, zenélnek. Micsoda élet van ott belül! A meleg, a fény nagy ünnepét üli a sok-sok apró lángnyelvecske.

A lángfolyóban lángpiros csónakokat látok lefelé úszni egy folyón. Mindig messzebb és messzebb. Az apró kis fénypontok mindig kisebbek lesznek és lassan egymás után eltűnedeznek. A duruzsoló kályhából mintha hallanám az öreg fenyők suttogását mikor rájuk borul a csönd és a sötét.

Csak imitt-amott világít még egy-egy kis fény - az emlékek.

ÜZENET

Ernst Tollernek, A fecskék könyvéhez.
St. Bartoloma kolostor.

1.

A téli lavinák dübörgő zaja már elült.
A komor sziklafalak visszhangja más vidékre szállt.
Elcsendesedtek a tavon a harsogó hullámok,
S kicsiny félszigetünket selymes pázsit borítja.

A nap barátságos mosolyára
Kertcskénkben az öreg almafák
Virágdíszet öltöttek.
Ők az elsők,
Kik hozsannázva várják
Húsvét ünnepét.

2.

Már a kápolna sem mutatja rideg kripta képét
S az ablakon beáradó széles, színes sugárözön
Gyengíti a gyér gyertyák fényét.

Másutt, mély mezőkön, messze
A fák virágdíszének már vége van.
Hozzánk későn ér el a tavasz lehelete,
De reményünk zsenge zöldje nem fakul soha.

Nagy utat kell megtenni
A napnak,
Hogy cellám ablakát elérje.

Számtalan szürke sziklafal birodalmát
Ha lassan megmászva felér a nyeregbe
Majd hogy már
Delelőre jár.

De eljön!
Nap-nap után egyformán
Pár perccel előzvé a tegnapot.
Bekukkant hozzám
S megsimogatja cellám fehér falán
A feszületet.

3.

Kitárom kicsiny ablakom
S a szellő végigborzolja
Sárgult papírjaimat
Íróasztalomon.
Sárgult, zizegő papírokon

Zsoltárok zengenek.
Egyazon melódia minden lapon,
Egyazon kérdés,
Egyazon felet:
Szeretet... Szeretet!

Szeresd felebarátodat, mint tenmagadat!
Istenem!
Mennyi harc, harag
Dúlt évezredek alatt
S mindig meddő maradt
E legszebb gondolat

4.
Valami zavar!
Végtelen vékony
Zümmögő húron
Hangot ad folyton.
Mi lehet az?

Ahá! Egy darázs!
Bevágódott az ablakon
A sötét cellába, vakon.
Az előbb távozott,
Most újra visszatért.
Miért?

Ni, már ketten vannak. Cikáznak, kavarnak,
Zümmögnek, hadarnak. - Vajon mit akarnak?
Mit akartok itten, hol egy morzsa sincsen?
Ahol nincsen virág? Az ívek dallamát
Nem értitek. Buták! Analfabéták!
Ohó! Hess, mozogjatok!
Szúrós rablólovagok!

Hess, hess hát kifelé... azaz... maradjatok,
Vagy menjete... ahogy ti akartok.
Végtére nektek is megvan a jogotok
Örvendeni a napnak, akárcsak magamnak.

De csendben legyetek, ne zavarjatok
Egy művet írok, címe: Szeretet.
Bánt, ha zavarnak, úgyis félek,
Az emberek is analfabéták,
Nem értik meg a gondolatot.

5.
És másnap alkonyatra
Kicsiny sejtvaracska
Húzódik meg
Ablakom hajlatán.

Bizony, bizony.
Lám, lám.

Nem csak fecskepár van, nem csak fecskefészek.
Van kicsiny darázs is, szűrös rablólovag!
Sejt labirintusuk talán kevésbé bámulatra méltó,
Mint amazok sárfészke? Tudásuk nem nagyobb-e?

Szemtelenségük legalább is nagyobb,
No, de ez nem egyéb,
Mint természetes butaság.
Dolgoznak, de analfabéták
Szegények.

Kis szemtelenek!
Beültek az ablak hajlatába,
S most,
Ha jön a hideg este,
Nem tudom becsukni.

Csak nem nyomhatom őket agyon
Azért, mert buták!
Szegények, tévedtek,
Mert rövidlátók!
De hogyan tegyem látóvá őket?

Ha közeledem, - szűrnak!
Mit tegyek? - Egyelőre fázom,
Mert az éji szél hideg.
De, - ha az ember fázik, úgy virraszt
S így legalább - gondolkodik.

6.
Ez mind nem volna baj.
De a sejtvár gyorsan épül,
A labirint nő
És a két darázsból
Pár nap alatt
Meglett
A raj!

Az első ijedten zümmögött,
Majd kiröppent újra.
No jó, rendben van,
Azután ketten jöttek,
Kergetőztek
S tovaszálltak.
Semmi baj.

De ma már fejem körül
Zsong a raj!
A dél süket csendjében
Ide járnak
Megpihenni.
Mitévő legyek?

Fejem kapkodni kell.
Írásom ellepik.
Nincs egy nyugodt percem,
Hideg virrasztás az éjem.
Mitévő legyek?

7.
Hiszen könnyen segíthetnék!
Egy rocska forró víz,
Semmi az egész!
S azután -
Betenném ablakom.

De:
Ne ölj!
Bocsánat - Uram!
Csak védekezni akarok!

8.
Mi légyen hát igazságos?
Hisz nekem is vannak jussaim!
Igazság...
Igazságtalanság...
Mily tág, - mily szűk,
Mily rokon fogalom.

Ma véték,
Mi tegnap
Erény volt
S holnapután
Újra szent lesz
A ma megvetett.

A tegnap szürke ködéből
Ezer hang suttogja felénk:
Szabadság!
Ma, - szabadon süt a nap
S fényére ezer kar
Unottan legyint.

Holnap?
„Ó, mily szép volt a múlt”
S ezer nyak
Boldogan hajlik újra
A korbács alatt.

9.

Mi légyen hát igazságos?
Hisz nekem is vannak jussaim!
Árny és fény,
Vagyon és nyomor.
Mily rettenetes
Szakadék tátong
Ember - és
Ember között.

Kincs a faluvégi putri a szegénynek,
Sóhajtva tekint fel füstölgő kéményére
Az országút didergő vándora.

Eh, élni csak kőházban lehet!
Roggyant putrim fala fejemre szakad.
Mily átok, hogy nem építhetek!

Szép, szép e kőház, de olyan szegényes!
Nézd a parkban a kastély mily csodás!
Miért van annak, ha nekem nem lehet?

Kastély? Ez? Ugyan, cifra nyomorúság
Pénzt! Pénzt! Hisz másnak annyi jut!
Ha volna, - építenék palotát!

10.

Mi légyen hát igazságos?
Hisz nekem is vannak jussaim!
Ez zümmög,
Az dalol.
Van, aki vak,
Van, aki lát.

Mind azt hisszük,
Hogy látunk!
Mind azt hisszük,
Dalunk elbájoló!

Tudatlan
Csak a tudós lehet.
Mert az szerény,
Megalégedett.

Próbáljam mondani: Ne zümmögjete!
No nézd! Már zümmögni sincs jogunk?
Szóljak: Emberek! Váltsatok hangnemet!
Ohó! Zümmögünk, ahogy mi akarunk!

Én látok, - én zümmögök!
Én tudok, - én zümmögök!

Egyhangú?
De ütemre dobban!
Ez nekem elég!

Más is van? Ugyan, - nem érdekel, minek?
Én zümmögök s ha bántanak, - szúrok!
Térj ki nekem!

11.
Mi légyen hát igazságos?
Hisz nekem is vannak jussaim!
Az igát én húzom
Nap-nap után,
S nekem jut a jaj,
Másnak az öröm.
Soha se válnak
Valóra álmaim?
Ugye, Testvér, minden baj csak engem ér!
Ugye, Testvér, hisz mi oly jól látunk!
Én, te, ő, az ember,
Mind, mind tudjuk
Hogyan kellene lenni!

És mégis!
Miért?
Miért volt,
Van és lesz
Mindig így?

12.
Mi mindent oly jól tudunk!
Az igazságtalanság tűje
Oly mélyen szúr belénk!

De, - én, te, ő, az ember
Igazságosabbak vagyunk-e?

Testvér!
Ne fölfelé nézz!
Nézz -
Magad alá!

Szegény, gyalog vándorló mivoltomban
Lefröccsent a tovarohanó autó sara.
Ó, bosszú, bosszú, gyűlölet!

De ím, öreg néni ezerráncú keze nyúl felém
S reszkető ajkán én „Nagyságos úr” vagyok.
... Segítsetek, az Isten is segíteni fog...

S az öreg néni vasárnap délután
Bekopog a beteg szomszéd ajtaján.
Reszkető kezében öreg kávéscsupor.
- Én egészséges vagyok ... had segítsen magán...

13.
Testvér! Jer!
Tekints könyvembe:
Látod?
Hisz ezt hirdeted Te is!
Emberszeretet!

Ó!
Tudom!
Baj!
Gyenge fegyver!
Ugye?

Mennyivel lángolóbb a gyűlölet szava!
A gyűlöletet szítani, fokozni lehet
S a hatalomhoz gyűlölet kell!

Oh, tudom!
A szeretetért
Csak meghalni lehet.
Ugye?
Áldozat, ma, minek?
Nekem jussaim vannak!

Krisztus
Csak egy volt
S ha követője
Annyi van,
Miért nem
Valósult meg
A Tan?

14.
Hess, hess, ti szúrós rablólovagok,
Hisz már írni sem tudok tőletek!
Oly nagy a világ, miért itt zümmögtek hát
S miként magyarázzam ezt meg néktek?

Nono, azért szépek vagytok ti is,
Ha nincs is fecskeszárnyatok.
A fejetek kócos, az igaz
S a potrohotok, -
Miként a tigrisé
Csíkos!
Ti vérengző bestiák!

De a szárnyatok csodás!
Lomha testeteket
Hogyan bírja el
E vékony hártya?
Röptetek nem
Nyíl suhanása.
De nem is kell.
Nem lehet mindenkinek
Fecske szárnya!

S ki megteremte titeket,
Engem, meg a fecskét:
Művész volt, vagy zseni!
Rájött már bárki is
Az Ő titkára?

15.
Aki él - öl! Jól mondod Testvér!
Darazsamat megeszi fecskéd
S fecskédet megeszem én.

De miért szentebb az állat, mint az ember?
Tigris marja a tigrist a préda felett
S szarvasok koronája csattog bőgés idején,
Vagy nem láttál még galambot marakodni a szemén?

Szentebb a virág, mint az állat?
Ugye mily szép egyformák a kis fenyők?
Ártatlanok, barátságosak, mint a kisdedek.
De azután megnőnek
S szűk lesz a hely
Csak tör mind fel
A fény felé.
A gyengébb
Alul marad.
Azt elborítja
Az árnyék,
Azután
Az avar.

A Föld szentebb, mint a virág?
A legszentebb a kő, az élettelen anyag?
Hisz a kő már kihúlt, halott!
Vagy szent azért, mert szülte az élőt, aki öl?

S ha legszentebb a kő miért gőgös az,
Ki lapjából gótikus egyházat emel?
Hisz a gótikus oszlopsor nem más,
Mint a fenyő szálderdeje

S a templom színes ablak sokasága
A mezők pompázó virágcsodája.

16.

Keletre nézel
Álmok, ábrándok keletjére...
Igazad van,

Hisz minden szavad ábránd.
Egyetértünk itt is!
Nem kell rekord,
Nem kell hejehuja!
Álom. Ábránd, gyerekkacaj,
Ez elég...

De, tagadom!
Nincs üresség!
Nincs félelem!
Nincs elhagyatottság!

Üresség nem lehet ott, hol hit van.
Hisz néked is van hited!
A hitnek határa nincs, -
Mindenki a saját dalát zengi
S a diszharmóniát kiküszöbölheti
Az emberszeretet!

Félelem? Bántottam volna más jussát?
Bíráld magad úgy, mint mások tetteit!
A patkány mi bennünk van,
Ne másban keresd!
Félelem? Nem. Bennünket vezéreljen
Az emberszeretet!

Testvér! Nem hiszem,
Hogy elhagyott lehettél valaha is.
Fecskéid, fáid, virágaid,
Álmaid, ábrándjaid
Mindig veled voltak.
Elhagyott csak a darázs lehet.
Ő szegény csak zümmögni tud.
De Te vagy az Ember!
Te dalolsz!

Tiéd az álom, tiéd az ábránd
S ez elég,
Hogy elhagyott
Ne légy!

17.

Itt hagyom a cellám,
Már úgylát alkonyodik.
A kertben kissé
Kiszellőzőm a fejem.

Darazsak, zümmögjetelek.
Estére, ha csend lesz
Munkámat
Folytatom.

18.

Lám ni, a testvérek felásták a veteményes kertet.
Pompás a frissen ásott föld szaga.
A tavalyi avar eltűnt, nyoma veszett.
... A maradék kocsányok, száraz, levelek
Szépen meglapultak a hó alatt.
Elment a hó s az ásó éles nyele
Most beforgatta őket a földbe.
Az idei káposzta fejeket a tavalyi csutkák
Hizlalják kövérré.
Örök körforgás,
Megváltoztathatatlan.

19.

Milyen meleg a szél!
Úgy látszik vihar lesz.
Bejön az első tavaszi zivatar?

Igen, a Watzmann pipál
S a bajor síkság felől
Távoli dörgést hallani!

Antal testvér is érez valamit.
Erősen hajtja a csónakot,
Hogy ide érjen a vihar előtt.

A városban járt
Egy kis lisztet kérni.
Nagyon szűken vagyunk...

Csodálatosan bírja a hetven évet,
Pedig talpalt eleget...
Mióta a népek országútján

Fenn a Szent Bernát hágón
Kihúzott a hóból egy csavargót
Fáj a lába, mert fagyos...
Szegény, a fülét Kínában hagyta
S még sincs bíbornoki kalapja...

- Jobb így,
Úgy sem tudna mit kezdeni vele.

No lám, már partot ért.
Gyerünk segíteni neki,
Mert sietni kell.
A szél már dudál
S egy-kettőre beáll
A setét.

20.
Mily biztató az orkán zúgásában a harang szava!
Nem hiszem,
Hogy volna ember
Hívó, vagy hihetetlen,
Ki nem szeretné a harang szavát.

Összeülünk mind
Kicsiny templomunkban.
A vihar csodálatos erejében
Érzi az ember leginkább
Kicsiny mivoltát.

Földeríthetetlen erők örök rejtelsei!
Mily parányok vagyunk mi hozzátok képest!

Erőlködünk, kutatunk, utakat keresünk.
Tervezünk, alkotunk, építünk.

Elfog a gőg saját nagyságunk tudatában.
De ránk tör a vihar és romba dönt mindent.

Reszkető inakkal kiáltunk az ismeretlen felé
Miért dolgoztam hát, ha minden megsemmisül?

Kifürkészhetetlen kérdések ezrei gomolyognak,
Az ember csak zümmög, miként a darázs.

Mindnyájan emberek vagyunk!
Mindnyájan bajban vagyunk!

Hit és tudomány karöltve kell, hogy járjon.
Mindent felfogni úgy sem tudunk soha.
Soha!

Titkok mindig lesznek, hitnek lenni kell!
S a tudomány hangolja egybe a kettőt.

Nem kell az örök harc, vér, gyűlölet!
Jöjj el, te új világ: Emberszeretet!
Amen!

21.

Az orkán zúg,
A gyertyák lobognak
S az ablakon átvakít
A villámlás.

A zápor susterog
S a sziklaóriások
Hömpölygetik
Az égzengést.

A harang szól.
Bim-bam
Bim-bam.
Uram!
Mi mindnyájan
A Te kezében vagyunk!

22.

Az óra üt.
Az idő halad.
A csattogó zivatar
Csendes esőbe ment át.

Asztali áldás után
Mindenki kezébe fogta
Gyertyáját
És nyugovóra tért.

Cellám nyirkos, setét.
Nyitva volt az ablak!
Befűjt a szél,
Bever az eső.

Papírjaim
Szerte a földön,
Kuszálván,
Ázva.

Darazsaim?
Eltűntek!
A sejtvárnak
Semmi nyoma!

A vihar
Letépte, lemosta
S a romokat a szél
Szerteszórta!

23.

Szegények...

A sejtvárba zsúfolva

Vártátok a jövőt.

S az orkán elsodort benneteket

Sorsotok íme: beteljesedett.

Zümmögtetek?

Daloltatok?

Már egyre megy!

Epizód

Mely elmúlt,

Mint annyi más.

S mit kellett volna

Tennem?

Lett volna módom,

Hatalmam

Sorsotokat

Kezembe vennem?

24.

Nékem kicsiny epizód,

Néktek szörnyű végzet!

Ez vonul végig életünkön!

Kicsit dalolunk,

Kicsit zümmögünk,

Azután megyünk!

Nézz ki az ablakon vihar után!

Hány virágszál tört le?

Hány madárka tűnt el?

Kitépve hány fenyő hever?

Ma, holnap, holnapután

A mi óránk is üt Testvér!

Új vihar jöhet, siessünk!

Valamit tenni kell!

25.

Az idő rövid, az út végtelen!

Előttünk, utánunk

Milliók lábnyoma.

Talán-talán

Egyesült erővel

A végtelen úton

Egy kis karót

Egy útmutatót

Letűzhetünk!

Testvér!
A világ két szélén állunk!
Szemben egymással,
Végtelen távol!
Pedig célunk közös:
Emberszeretet!
Testvér!
Jer! Nyújtsunk kezet!

Ne keressük a szálkát!
Borítsa fátyol
A múlt átkát!
Hallod Te is
A jövő szavát.
Halljuk mi is!
Előre hát!
Hangoljuk össze,
Hisz oly egyszerű!
Dalunknak címe:
Emberszeretet!
Testvér, jer,
Fogjunk kezet!

26.
Az éj leszállt, a vihar elült.
Befejeztetett a mai breviárium.
Pihenni térek.
Betszem ablakom.

TÖREDÉKEK

SZEKSZEPILES KÖZGAZDASÁGTAN

I. Alapfogalmak

A közgazdaságtan a társaságban élő emberek virtsaftjának törvényeit igyekszik összehozni.

Gazdálkodás: A közgazdaságot, vagyis a közös virtsaftot az egyes virtsaftok összessége adja. De nem egymás fölé rakva, hanem össze-vissza szőve és a közgazdaságnak éppen az a feladata, hogy ezeket a szövődéseket piszkálja.

Természet és gazdálkodás: a természetnek nagy befolyása van a virtsaftira. Ez természetes. A fekvés, a hőmérséklet, a sík vagy dombos területek, a gazdasági dolgokra nagy befolyással bírnak. Különösen a földműveseknél, a halászoknál no meg a vadászoknál.

Jog és gazdálkodás: A gazdálkodás jelenségei a jogrend szempontjából két csoportra oszlanak.

I. Az első csoportba tartoznak azok, amelyek mindenféle jogrend mellett egyformán alakulnak.

II. A második csoportba az összetett vagy másodlagos jelenségek tartoznak mikor is már igen fontos a jogrendnek a sorrendje.

Szorosan ide tartozik a népességgpolitika. Ez pedig azon dolgok összessége, amit az állam népességgel szemben tesz. És fordítva. Ezzel kapcsolatban Malthus már 1798-ban megállapította, hogy a házasságon kívül és belül mindenféle preventívákat kell alkalmazni.

Technika és gazdálkodás: A technika szülte a kapitalisztikus termelést és ez szülte a típust. Az egyes privát virtsaftok közös típusai megfigyelhetők a standon, az FTC-n és etc.

Kultúra és gazdálkodás: Az ember nem csak kenyéren él. A kultúra befolyása a szemén és a fülön keresztül történik. Marx Károly történelmi materializmusa a „felépítményre helyezi a fő súlyt”.

A szükségletek tana: A gazdasági élet mozgatója a szükséglet érzet. A szükségletek folyton változnak alakulnak finomodnak (átszellemülnek).

Jószágtan: Korlátlan csak a nap melege, meg a tengervíz. Ezen kívül mindennel virtsaftolnak. Na igen, vannak aztán feltételesen szabad javak is, csak tudni kell a feltételeket (mozi-jegytől anyakönyvvezetőig). Áralakulás szempontjából fontos a javak helyettesíthetősége.

Értéktan: A javak értéke kétféleképpen mérhető: áldozattal és élvezettel. A klasszikus angol iskola szerint az érték egyenlő azzal a áldozattal, amibe a megszerzés került. A szocializmus szintén ezt vallja. Szemet szemért, fogat fogért és etc. A szubjektív iskola ezzel szemben az élvezetből indul ki és azt mondja, hogy mindig az utolsó élvezet után jövünk rá az áldozat nagyságára. Ez a határhaszon.

II. Fogyasztás

Szorosabb értelemben fogyasztás alatt a javaknak a szükségletek fedezésére való fordítását értjük. Tágabb értelemben pedig fogyasztás áll be, ha a felesleges ajjaj javainkat akarjuk lefogyasztani.

Gazdasági anyagcsere: Ez a törvény azt mondja, hogy a jószág a használat következtében nem vész el, hanem új jószággá válik. Na igen. Az a szegény jószág, ha már nem bírja a kocsit húzni - virsli lesz belőle.

Elsőrendű életszükségletek: Ezek a táplálkozás, a lakás és a ruházkodás.

Az Engels féle törvény azt mondja, hogy a szegény ember többet eszik, mint a gazdag. Ez természetes, mert aki nem dolgozik, ne is egyék. Na és mire valaki gazdag tud lenni, addigra már csak pempőt ehet.

Lakásra nem csak az eső miatt van szükség. Erkölcsi értelemben is szükség van rá. Nem lehet minden szükségletünket utcán kielégíteni.

Elsőrendű szükséglet a ruházkodás is. Ebből a szempontból kétféle társadalmi osztályt különböztetünk meg. A bundán belülieket és a bundán kívülieket.

Háztartás: Háromféleképp rendezhető be. 1. magánháztartás. 2. szövetkezeti. 3. kommunisztikus.

Az első mottója: egy szemétdomb - egy kakas.

A második: egy feleség - „egy anyós (kontra virtsaft).

Harmadik: Több kakas - egy tyúk.

Fogyasztási szövetkezetek: Egyik roppant előnye, hogy felírásra lehet venni, a másik előnye, az év végi visszatérítés, mikor is legalább öt-hat darab mosószappant adnak ingyen.

...

LEVELEK

Budapest, 1940 március 1.

Drága Gyuri Bátyám!

Íme: a második kötet! Ki hitte volna? Hogy mit csinál az emberből egy ilyen kölyök! Jó apja fogát, haját hullatja s közben gyermekdalokat gügyög. Mit lehet tenni? Mindenkinél más formában kezdődik a paral. No meg aztán nem kis adag hiúság is piszkálja az ember begyét, mondván majd melyik atya tud hasonlót nyújtani magzatjának ebben a nagyon gyönyörű világban. Hogy aztán mi lesz a verseskötet sorsa, az más lapra tartozik. Uram bocsáss, vajon kamasz korában melyikünk volt elragadtatva szülőink bölcs mondásaitól? Szeretném látni a NEUSIEDLER A.G. WIEN vezérigazgatójának a képét, mikor az évi mérleg közben, úgy odavetve megemlíteném, hogy: tudja mi újság? - gyermekverseket írok a pályásomhoz! Wie meinen bitte? - mondaná és feltenné a monokliját. Nem gondolom, hogy a szituációt feltűnően alkalmasnak találná egy fizetésemelésre. Pedig megint meg akarom vágni! Feltett szándékom ugyanis, hogy valahányszor lejön, hogy teletöltse a pocakját, mindig srófolok rajta egyet. Sajnos ritkán tud jönni. Legutóbb jól megnyírtam a kisöreget. Azt kérdi, milyen javítás okozna nekem örömet? Mondom ötezer pengő! Egy ideig hápogott, aztán hosszú sopánkodás után kinyögte, hogy annyit nem adhat, mert ha most annyit ad, mit fog később adni. Mondom, akkor a vezérigazgató úrra bízom és teljesen meg leszek elégedve az ő döntésével. Na, sehr brav! Hát mégis mennyi legyen? Erre kihúztam a zsebemből a cédulámat és megmutattam neki, ha ad havi százat, akkor ennyivel több adót kell leadnom. Ha ad kétszázat, akkor ennyit, ha háromszázat, ennyit, ha négyszázat, ennyit, ha ötszázat, ennyit. Ha hat... na, wartens, warten... Nézze, azt mondja, tudja mit, maradjunk háromszáz javításnál, jó? Mi az, hogy jó, gondoltam és óvakodtam megemlíteni, hogy tizennégyszer kaptunk fizetést, minek alapján nem sokat kerestél az én ötezres álláspontommal szemben. Samu, te dicsekszel, mondhatná rám joggal Gyuri bátyám, miért is gyorsan abba hagyom ezt a témát, annál is inkább, mert itt Mariról van szó és nem arról az édes kis Neusiedlerről, melyet ma délutánra leszanáltam, lévén a kormányzó jubileuma és a szakma testületileg elhatározta, hogy de azért ők jó hazafiak! Így aztán délben bezártam a boltot s miután megrendeztem az ünnepi alvásomat, sietve sajtó alá rendeztem a Mari Ódák csatolt második díszihletét s ezennel, szíves engedelmet kérve átnyújtom!

Nagyon szépen köszönöm Gyuri Bátyám kedves levelét és a jóleső kritikát. Hát szó, ami szó, tagadhatatlanul szépek, szépek! Ha végignézem önszületett verseimet, azt hiszem olyasféle érzés támad bennem, mint mikor a gazduram az ólnak támaszkodva meglegegedetten vakargatja a szépen fejlődő hízóját. Hogy aztán a végén kiderül, hogy disznó kevés volt a zsírja, hogy komisz rágós a szalonnája, hogy a füstölt sonka agyon van sózva, az nem is olyan nagy baj mert, de a kis késít mégis csak az én disznóm! Meg aztán, aki ezeknél különbet faragott, az már úgylis mind benn van az irodalom történetben, hát minek tolakodjak? S legyünk őszinték, mit ér vele Kisfaludy s az egész Kisfaludy Társaság? Le merném fogadni, hogy Gyuri Bátyámnak is már több mint két hete nem volt a kezében a Zalán futása, vagy a János vitéz.

Elég az hozzá, hogy nem pályázom irodalmi sikerekre eme mütyürkével. Schlögümühlben, az egyik teremben, ahol a dinamók és a dízel-motorok istenei zúgtak és sisteregtek, volt egy nagy fehér márvány fali tábla. Ezen a táblán volt egy nagy fekete, lakk fogantyú, rézpántos nyelvekkel s ha az ember ezt a fogantyút lenyomta, akkor a zizegés, pöfögés egyszerre lecsendesedett, a gépek leálltak és minden sötétségbe borult. Ez jut mindig eszembe, ha azt mondom: kikapcsolás! Kikapcsolás. Szóval erről van szó. Igaz, hogy ezért a pénzért elmehetnék a moziba is, vagy a Hági sörözőbe, sőt még a fejemet sem kellene törni a kínrímeken, de kell, hogy mindenkinek legyen valami extra sigánja, mert ha mindenki egy kaptafára mozogna, túlságosan túltengne a szociális unalomból fakadó hányinger. Van, aki festő és mégsem fest! (Heil!). Van, aki tanító és mégsem tanít! (Eviva!). Hát miért ne lehetnék én költő, anélkül, hogy verset írni tudnék? Na meg aztán mi nagyok, felnőttek szeretjük rázni a rongyot, fitogtatni a bölcsességünket, mutatni, hogy mi mindent tudunk. Ámulj világ és ide figyelj, te takonypóc: látod bölcs apád hogyan brillírozik. Igen ám, de ott a bökkenő, hogy hátha bennem szorul ez a fene nagy tudomány! Mert hiszen most beszélhetek neki a Fűzfánfüttyülőtől a Herkópáterig mindenről, rá nézve sokkal szenzációsabb dolog, hogy rájött arra a világmegváltó nagy felfedezésre, hogy ha megunta egyik, vagy másik ujját szopogatni, akkor egyszerűen az egész öklét is be tudja kapni abba a pici szájába, sőt ezen felül még egyidejűleg ordítani is tud! Vagy például, ha szép csendesen kezdi a paplan szélét begyömöszölni a szájába, akkor egész tekintélyes darabot le tud nyomni belőle. Igaz, hogy kicsit fuldoklik, de apró részletekkel ilyen felfedezések közben nem törődhetünk. Igen ám, de mi lesz a bölcs mondásaimmal és tanácsaimmal? Uram Fia! Hiszen még gázmaszkom sincs, ami adott esetben minden ellen megvéd a tizennyolc pengő ötven! S ha közgazdasági életünket ama nemvárt csapás érné, hogy akár párnák közt, akár a nélkül felfordulnék, mi lenne a bennem maradt ihlettel? Ki vele, hisz papiros még van! Haszt eine örökség, mondaná a bölcs rabbi, ha meglátná azt a vörös, szattyánbőrbe kötött kötetsort, mely lelki szemeim előtt lebeg, mint gyermekeknek szánt műveim kézi kiadása! S érzem serdülő Mädchen gyermekem orcájának pirulását, midőn zavartan rebegi egy szépreményű ifjú ember előtt, ki a kötetek iránt érdeklődik, hogy: Ó, szegény atyusnak voltak néha olyan komikus bogarai... No, no! Csak várjunk egy kicsit! Mint jó kereskedő ismét a bölcs rabbira hivatkozva így kiáltok én: mit lehet tudni? Hátha megvan az egy érték, amit a jövő kor fog felfedezni, csodálni és leborulni!? Fiam, megütlek, ha ezeket a könyveket kidobod! Hátha egy meziehe van benne? Na, ebből elég!

Villon? Egyetlenegy alkalom, hogy sajnálom, mert nem tudok franciául. Villont csak Faludy Györgyön át ismerem. Átköltései tagadhatatlanul mesterművek, bár erősen kihangsúlyozza az erotikát. A meglátásai azonban minden valószínűség szerint eredetiek s ezeken van a hangsúly. Nem fogadom el fenntartás és kritika nélkül s alkalomadtán szolgálni fogok Gyuri Bátyámnak Karinthy Frigyes, Anatole France, Romain Rolland és Wilde Oscar stílusában és szemszögéből szerkesztett reflexióimmal. Nagyságát tagadnom álszemérem volna s iskolapéldája mellett egyéni életének négy évszázad kódéba vesző piszkosságai felett szemet

kell hunynunk. Nem tudom, messze járok-e az igazságtól, ha azt mondom, lehetségesnek tartom, hogy sok száz követőjével, talán alapítója annak a francia szellemnek, mely minden népek közt talán a legtöbb dicsőségre tud visszatekinteni. Destruktív, mint mindenki, aki gondolkodik s talán szégyen és gyalázat, de be kell vallanom, hogy a magam részéről a nemes értelemben vett demokráciát többre becsülöm, mint bármely izmust. S ha nálunk egy Móra Ferenc destruktívna számít, akkor nem csodálkozom, ha Villon verseit a cenzúra fésülgeti. Na, ebből is elég.

Magunk ügye. Lóg az orrunk! B. nőm, jobban mondv szopós gyermekem anyja oly magas állami funkciót tölt be, hogy a magyar kir. vallás és közoktatásügyi miniszter jó szolgálatait nem tudja tovább nélkülözni. Ennek következtében fájdalommal megtört szívvel jelentjük, hogy itt az anyós! Tudniillik folyó hó elsején megkezdük azt a bizonyos nagyon gyönyörű hajnali felkelést s nőm, orrával négy emelet lépcsőjét végig horzsolva hat órákor ellejt a balfenéken. Miután sem ő nem léphet fel, mint néhai Mária Terézia, karján a kisdettel a harmadik bé osztály előtt, sem pedig én nem lejtethet be a hónom alatt a kölyökkel a néhai Goldzieher szentélyébe, mit lehet tenni, itt az anyós! Azt mondják, hogy már Törökországban sincs hárem, de a Józsefvárosban még van! Hajjaj, de mennyire van! Nem tudom, lehet hogy még cenzúra is van, azért jobbnak látom ha nem mondok semmit. Majd titokban írok egy verset. Csak négyszemközt!

Fenti 269877 betűt pedig nem azért halmoztam össze, hogy ezzel mentesítsem magamat a szidalmak alól, adott szó be nem tartása miatt. Elek jönni fog, ha jönni kell kedves Gyuri Bátyám, de nap-nap után várom, hogy Generáldirektor, Obering. Emil von Linhart mikor pottyán be. Látogatása már rég esedékes s nem merek semmilyen programot csinálni, míg le nem rázom. Sajnos nyolc napra kapott beutazási engedélyt s esetleg képes lesz itt annyi ideig gyomorrontás nélkül kitartani. De mihelyst lehet jelentkezem s el fogom hozni Gyuri Bátyámnak az évi jelentésemet, hogy szigorú kritikát gyakoroljon felette.

Olga néninek kezeit csókolom, Gyuri Bátyámat legőszintébb szeretettel üdvözlí és bocsánatot kér

Elek

UTÓIRAT

Azt kérdi Gyuri Bátyám levelében, mikor van időm hazánk lyrai kultúrfölényének oszloposításához? Ama bizonyos hetedik napon. Mert amilyen jól esne hétfőn, kedden s a többi beteges hétköznapiokon, mikor nincs mód rá, hogy az ember a takarójánál hosszabbra nyújtózkodjék, még, ó Istenkém legalább öt rövid perccskére a paplant a fejemre húzni, épp oly megbocsájthatatlan emberi gyarlóság és könnyelműség űzi az embert a hetedik nap hajnalán arra, hogy proletár életének csimborasszóját, a vasárnapi ráadás alvást más élvezetek aprópénzére váltsa és szórja szanaszét, míglen a szomorú hétfői hajnalon ráeszmél pazarló gyarlóságainak rettenetes következményeire, hogy ugyanazon öt perc ráadásán siránkozik, mint szombat este. Ez már így van. Namármostan, ha ezen a bizonyos vasárnapon, úgy délután tájban azon a címen, hogy szegény asszonykának is kell valami szórakozás, általános sárkányeresztést rendez, mondván eredj fiacskám a moziba testvéreddel, vagy látogasd meg a mamáékat, akkor bekövetkezik az a felettébb ritka, de mindig végtelenül bájos természeti tünemény, melynek neve: csend! Átvesszem gyermekem felett a köztisztasági teendőket, értvén alatta, hogy úgy hagyom, ahogy éppen van és bevonulok a konyhának nevezett szeparémba. S ekkor megszáll az ihlet! Úgy, mint versemben írom: Sok régi holmi, sok régi emlék, a csendben ketyegő óra, etc., etc., szóval csupa konzervatív momentum. Hiába, múlt század szülötte vagyok s a romantikát levezetni nem tudom, de nem is akarom. A jó, öreg, konzervatív romantika sok mindent kibír. Úgy érzem többet, mint a ma, melytől az ember

akarva, vagy nem akarva, megértve, vagy meg nem értve, mindig jobban távolodik. Mindennek dacára az egyén nagy felszabadulása alól, mely talán a szeccszíós bútoroknál kezdődött s tartott a tőke és munka harcának véres kirobbanásáig, nem tudom mentesíteni. Ha végig nézek az életemen, cselekedeteimen és főleg írásaimon, magam is érzem, hogy két part között állok. A múlt és a jelen között és egyikhez sem tartozom. Múlt alatt a József körút 50 kispolgári körét, a Józsefvárost és Schlögümühl Gesankvereines, sörkoccintós, Gartenlaubés szociáldemokráciáját értem. Az otthon szép volt, bár kissé rideg, de szép volt épp azért, mert otthon volt. Schlögümühl pedig az újat jelentette, a fiatalságot, az önállóságot, a szószerinti holdvilágos Gartenlaubét. Mindezt 1914-ben agyonverték. Megértem, felfogom és méltányolom az újat is. Haladok is vele bizonyos mértékig, de ellenszenvem s valószínűleg ez a korommal jár, mindig nagyobb. Nem vagyok hajlandó az egyént a tömeg érdekeinek alárendelni sem nemzeti, sem nemzetközi járom alatt. Szörnyülködöm magamban az emberi ész rövidségén és csodálkozva állok a fokozódó gyűlölködés előtt. Ez a huszadik század? Miután hajlamos vagyok a kritikára, a szó hétköznapi értelmén hívőnek sem tartom magamat. De szörnyülködni tudok, hogy emberek, kik magukat jó keresztényeknek tartják, mennyire meg tudnak feledkezni a ma nékem, holnap néked elvéről. Ez a kölcsönös nagy gyűlölködés csak teljes anarchia felé vezethet s teljesen bizonytalannak látom azt az utat, melyre az utánunk következők lépnek. Két nagy problémája van az embernek. Első és legfontosabb a kenyér s másodsor, ha ez megvan, akkor a gondolat. Ezt a két nótát fújom verseimben, talán ismételve önmagamat. Megélhetés: a föld; gondolat: a szeretet. Vissza, vissza mindennel! Nem kell hejehuja, tömeg és ököl. Igénytelenség, munka és felebaráti szeretet. Ezt szeretném emlékül hagyni erre a porontyra. Ha valaki, Gyuri Bátyám meg fog engem érteni, hisz az a Horánszky utcai sarok mindig úgy él bennem, mint a fenti gondolatoknak a megtestesítője.

Szeretem humorral és szatírával körülvenni a gondolataimat, mint a keserű pirulát ostyával és mégsem tartom pesszimistának magamat. Bízom a józan észben és reménykedek egy nagy-nagy felszabadulásban. Lehet, sőt valószínű, hogy nem érjük meg. Sajnos túl rövidlátók még az emberek s ha annyi évszázad nem tette látóvá őket, kevés remény van arra, hogy pár év alatt megjöjjön az eszük.

Mindennek dacára azt mondja a jó, öreg baka közmondás: még sohasem volt úgy, hogy sehogy se lett volna és semmi apostoli hivatást nem érzek magamban arra, hogy a vakokat látóvá tegyem. Még a kesergők közé sem óhajtok beállni. Haza megyek, lehányom a gatyám, elterpeszkedek az asztalom mellett. Kényelmesen, könyökölve befalom a szafaládémat, leöntöm a korsó seritalomat s verses intelmeket írok a gyermekemnek. Befellegzik a világ, vagy kiderül? Ha betűim során, érett korában felfigyel a gyermek a humanizmusra, akkor célomat elértem. Ha pár akkord, motívum a fülében marad, ha kis dolgokkal elégedett lesz s csöndes kis fény mellett nyugodt, akkor célomat elértem. Ezt akarom mondani neki kis verseimmel.

Budapest, 1976 december
Kedves Livia és Lajos!

Szent Márton áldás! Így kezdi Romain Rolland Colas Breugnon című regényét. És Colas nekem ugyanolyan régi, jó barátom, mint Villon. Két fényes és szellemes gall koponya s ezért szeretem őket. Szóval és megkezdve, illetve befejezve a folyó évet is lassan lekortyintgattuk. Ez persze megint nagyképűség, mert hát én már csak úgy csücsörítgetek a kulacs végéből. Mert hát ugyebár a kor, meg a gyomor, a pénzes szatyor, no meg a házi morgó motor, meg egyéb nyomor, az a bizonyos kortyolgatás is már csak egy olyan tor. Még szerencse, hogy fiamnak a Jézuskája minden esztendőben hoz egy finom, édes sámpányert, aminek csak az a

baja, hogy Szilveszter atyánk évenként csak egyszer tartja a névnapját. Nem is értem! Mi itt annyi mindent „újítunk”, miért ne lehetne valami mennybéli kooperációt e téren is kitalálni?

No de félre a komoly dolgokkal. Én legalábbis már úgy érzem seckujednu minden, hát minek nagyképűsködjek.

Boromat megittam, vacsorám megettem, megehet a fene mindenkit helyettem, írja a nagy költő, vagyis én...

BÖJTI SZÉL

NÉGY ÉVSZAK

TAVASZ

Nevet a Nap,
Nevet az ég.
Csobog a víz,
Színes a rét

Kis fészek épül.
Új élet zsendül.
Fiókák-gyermek
Kórusa csendül:

Szeresd a virágot,
Szeresd a világot.
Szeretettel ültess
S virágát meglátod.

Méhike s kis hangya
Buzgalma, szorgalma
Legyen útmutatód
A közös munkára.

Szavaló kórus:
Fonjuk össze koszorúba kis madár dalát,
A rét színes virágait s a Nap sugarát.
Énekszóval köszöntsük a hangya szorgalmát
És akik rólunk gondoskodnak: jó Anyát s Apát.

NYÁR

Lángol a Nap
Párás az ég
Dombháton végig
Sárgul a rét.

Fiókák megnőnek,
Lassan kirepülnek.
Új világot látnak
Új dalba kezdenek.
Búg a cséplő gépe
Anyaföld termése:
Hangya szorgalmának
Verejtékes bére.

Szeretet virága:
A kenyér csodája!
Dolgozd meg részedet
S áld a munkás kezét!

Szavaló kórus:
Új világban új dalt zengünk: a kenyér dalát
Kenyer nélkül nincsen élet, csak nyomorúság.
Verejtékes napsugárban a föld magvat ad,
Búzakalász koszorúval áldjuk a munkát.

ŐSZ

Elbujt a Nap,
Szürke az ég.
Sáros az út,
Vizes a rét.

Fiókák elszállnak,
Hosszú útra kelnek,
De bármerre mennek,
Mégis visszajönnek.

Ezüsthamvas szilva,
Dió s piros alma,
Lágy kenyér és szőlő
A munka jutalma.

A mezőt köd járja,
De ébren a bányá
S szikrát hány az üllőn
Kovács kalapácsa.

Szavaló kórus:
Hozsannázva dicsérjük az ősz diadalát
S üdvözljük az öreg Nap búcsúsugarát
Tekints végig réten, kerten, házon s műhelyen
Áldott legyen pihenésed túl a fellegen.

TÉL

Fehér az ágy,
Fehér a párna.
Pihen a Föld,
Fehér az álma.

Árva és elhagyott
Fiókák kis fészke
Elszáll vándormadár,
Vajon visszatér-e?

Nem lesz a kis fészek
Tavasza elhagyott
De a két vén szülő
Útközben megfagyott.

Áld a fehér fejet
S nyújts segítő kezét.
De szeresd a tavaszt
Mely virágot fakaszt.

Szavaló kórus:
Ki munkáját
Jól végezte,
Áldott legyen
Annak neve!
Fehér télben
Jó pihenést
Fájó sebre
Írt s feledést!

FINÁLÉ

Nevet a Nap!
Lángol a Nap!
Búvik a Nap!
Vihar fakad!

Hajjahó
Viharos az élet!
Hajjahó
Villám eget éget!
Minden munkád romba omlik!
Minden remény szertefoszlik!
Tépett virág, tépett fészek,
Jégvert termés öreggé tett!

És megtörve és lerogyva
Hamut szórj a homlokodra.
Gyűlöletből bosszú támad
Rosszul vetetted az ágyad!

Békét! Békét! S szeretetet
Ez vihart űz s a Nap nevet.
S nevetése éltet fakaszt
És az élet ad majd vigaszt.

Hozsánna Nap!
Hozsánna Béke!
Gyermekdal-madárdal
Az élet éke!

Szeretet virága
Az ember világa
Váltsuk hát valóra
Hozsánna, hozsánna!

BÖJTI SZÉL

I.

1.
Biztatva fúj a böjti szél.
A rideg tél tavaszba kél.
Biztat már a déli sugár,
Nemsokára eljő a nyár.
2.
Vén télapó aludni mén
Új tavasz jó s sok új remény.
Reményfácskánk kis ágai
A zord telet hogy bírták ki?
3.
Sok ágacska bíz lefagyott,
Sok kis remény szertefoszlott.
De a sebek behegednek
S új kis bimbók reménykednek.
4.
Kicsiny ágon sok kis bimbó
Böjti szélben ingó-ringó.
A törzs hajlik erre-arra
Jaj, csak a fagy meg ne marja.
5.
Reményfácskánk éled, ébred
Új tavasz jó és új élet.
Új tavaszban új remények,
Új reményben régi képek.
6.
Sugarában déli napnak
Régi képek új színt kapnak
Régi álmok, régi vágyak
Bimbócskái reményfánknek.

II.

1.
Minden éled, minden dalol
Új élet búvik a föld alól
Mintha egy nagy szív dobbanna
Ezer kürtös hozsannázna.

2.
Hozsannázik a böjti szél
A rideg tél tavaszra kél.
Duzzadt vízű futó erek
Temetik a tespedt telet.

3.
Futó felhők színesednek
Kis madárcák csicseregnek
Nagyot dobban a föld szíve
S zöldbe borul fakó színe.

4.
Dallam van a böjti szélben
S visszhangra kél az a vízben
Pezsdül a víz, pezsdül az élet
S a mámoros szív dalban ébred.

5.
Dalol a Nap, dalol az ég
Dalol a felhő, dalol a rét,
Dalol a vágy, dalol az élet,
Dalol a szív s a remények.

6.
Harsonái új életnek
Reményfáknak mit ígértek?
Mámorító tavaszi szél
Bevált mindent amit ígér?

III.

1.
Mámorító tavaszi szél
Miről mesél, kiről mesél?
Egy kislányról, szerelmemről
Bimbócskámról, életemről!

2.
Mesét mond egy kisleányról,
Tavaszwáró rózsafáról,
Daloló kis bimbócskáról,
Reményfácskám virágáról.

3.

Mesét mond egy kicsiny szívről,
Szívjóságról, szeretetről,
Mesét mond egy királylányról
Glóriás kis Madonnámról.

4.

Biztatva fúj a böjti szél
Minden remény életre kél
Régi álmok, régi vágyak
Lassan mind valóra válnak.

5.

Tik-tak, tik-tak jár az óra
Folyton halad mutatója
Minden perce azt dalolja
Elmúlt már a tél utója.

6.

Mesemondó tavaszi szél
Szerelemről s dalról beszél.
Te vagy a dal, mely száll a szélben
S Te vagy a Nap fenn az égen.

IV.

1.

Biztatva fúj a böjti szél
A rideg tél tavaszba kél
Mintha egy nagy szív dobbanna
S ezer kürtös hozsannázna.

2.

Duzzadt vizű futó erek
Temetik a tespedt telet
Fű, virág, fa, ember éled
S fellángolnak a remények.

3.

Sok magyar szív összedobban
Záró bilincs összeroppan
Dallam van a böjti szélben
S reményt ébreszt az a vízben.

4.

Minden vérünk, minden jajunk
Igazságunk s minden bajunk
Benne zsong a böjti szélben
S nagy hozsanna kél a légben!

5.

Biztat már a déli sugár
Minden bajunk végére jár.
Harang kondul, ünnep lesz
Minden úgy lesz, mint volt régen.

6.

Mesemondó tavaszi szél
Bevált mindent amit ígér?
Igen, kell hogy új nap jöjjön
S reményfácskánk bimbót öltson!

1934. II. 25.

IDŐ

Kikeletkor
Bimbó fakad
Minden ágon,
És az idő
Gyorsan szalad
Madárszárnyon.

Nyáron
Kalász érik
Minden szálon,
És az idő
Továtűnik
Napsugáron.

Ősszel
Nincs már levél
Fenn a fákon,
És az idő
Lassan döcög
Ólomlábon.

Télen
Fergeteg dúl
A pusztákon,
És az idő
Megáll
Mint az álom.

Még döcögök ólomlábon
Télbe fordult őszi ködben
S a percek tartom számon
Időváró végtelenben.

Az óra nap, s a perc óra
A mutató lassan fordul,
És álomból virradóra
Harang szava mikor kondul?

Karácsonyi harangszóra
Angyalszárnyn, mint az álom
Oly régen várt, hosszú csókra
Ide repül majd a párom!

Budapest, 1933. XI. 23.

JÉGVIRÁG

Jégvirág nyílik újra az ablakon
Pedig már azt hittem itt a kikelet.
Magamba mélyedve tűnődöm az okon,
Mi hozhatta vissza újra a telet?

Tegnap színes felhők úsztak az égen
S ma újra nagy pelyhekben hull a hó.
Tegnap gyermek voltam úgy, mint régen
S ma öregesen elgondolkodó.

Miért kell sóhajtanom máma,
Hiszen tegnap még kacagtam én?
Hát minden csak múltó, röpke, kába
És sohasem marad más, csak remény?

Tegnap még együtt voltunk
Azért volt derűs az ég.
A tegnap ma már múltunk
Egy édes, drága, szép emlék.

Behunyt szemmel a múltra gondolok
És minden percét újra élvezem.
Behunyt szemmel terólad álmodok.
Vajon átérzed e mit jelentsz Te nekem?

Pajkos tavaszi sugár a szemed,
Ajakad puha, fakadó virág,
Pázsitos pihenő - simogató kezed
S kacagásod trillázó tavaszi világ.

Ezért volt tavasz tegnap az égen
Ezért volt minden muzsikaszó.
Kéz a kézben jártunk a fenyéren
S lábad nyomán elolvadt a hó.

Ma jégvirág nyílik újra az ablakon
S szorongó szívvel lesem a telet.
A ködös semmibe jajongva kiáltom:
Jer, jer, Te édes, Te drága Kikelet.

1934. I. 8.

ÁLOMTÜNDÉR

Szitakötő szárnyon
Röpke holdsugáron
Álomtündér
Átsuhan
A szobámon.

Zaj, z sivaj elhallgat
Zsongó nagy kábulat,
Álomtündér
Szárnya
Cirógat.

Színes fátylat lenget
Apró gitárt penget.
Álomtündér
Országából
Üzenget.

Szerelmi dal, virág illat
Lezárja a szempillámat.
Álomtündér
Szép csendesen
Elringat.

Kicsiny szárnyak felemelnek
S vélem messze útra kelnek.
Álomtündér
Országába
Repülnek.

Szitakötő szárnyon
Röpke holdsugáron
Álomtündér
Átsuhan
A szobámon.

Kicsiny szárnyak felemelnek
S véled hosszú útra kelnek
Álomtündér
Országába
Repülnek.

Álomszárnyon elrepülve
Találkozunk egykettőre
Álomtündér
Országának
Közepébe.

Valahol mélyen döng egy gongütés
Most a nagy függönyt félrevonják.
Özönben tódul a vidám napsütés
S trónod lépcsőit virágok borítják.

Az ünnepi csendben felbúg az orgona
Amint lassan közelgek trónod felé
A távolban mintha ének szólana
S téged dicsér a dal, téged, ó királyné!

Csacsog a szökőkút, kicsiny harang csendül
Itt madárcsicsergés, amott hárfa pendül.
Kis tücsök ciripel, valahol egy kürt szól
S virágszirom hullik lassan a magasból.

Merjek, vagy ne merjek közeledni feléd?
Megenged e nékem ily nagy kegyet az ég?
Leborul előtted leghívebb rabszolgád
S várja ajakodról a sors parancsszavát!

Szegény legény vagyok, ajándékom nincsen
Mit eléd tehetnék, nincsen semmi kincsem.
Azaz mégis - íme, itten van a szívem,
Szerény ajándéku trónod elé teszem.

Jó, kicsiny, meleg szív, talán használhatod
Hidd el ó királyné, csak teérted dobog
Gondos szeretettel, ha majd ápolgatod
Meglásd melegít az, ha lángja fellobog.

Úgy érzem, úgy látom szemed kacagása
Azt mondja, azt súgja ajkad mosolygása
Hogy királyném szívem a szívébe zárja
A kis szív fellángol és égig ér a lángja.

A trón magas, fényes ámde igen rideg
Ritkán mutat meleg, mélyen érző szívet.
Jobb, ha földön járunk és nem fenn az égben
Jer én vélem kis királyném, járjunk kéz a kézben.

Álomtündér országában
Nem ismernek telet
Álomtündér országában
Nincs más, csak kikelet.

Álomtündér országában
Nem mozdul az idő
Álomtündér országában
Hosszú árnyék nem nő.

Álomtündér országában
Nincs észak és kelet,
Álomtündér országában
Mindenki bűt feled.

Álomtündér országában
Nincs múlt és nincs jövő,
Álomtündér országában
Csak a perc éltető.

Perc
Röpke
Jelen.

Sóhaj,
Csók,
Szerelem.

Lánykám
Jer
Velem.

Téged
Vár
Szívem.
Megyünk?
Járunk?
Úszunk?
Szállunk?
Nem tudom!

Hideg?
Meleg?
Tél?
Kikelet?
Nem bánom!

Reggel?
Este?
Dél?
Napkelte?
Nem látom!

Zene?
Zsivaj?
Zsongás?
Vagy dal?
Nem hallom!

Itt csak Te vagy!
S körül minden
Elenyészik a végtelen
Semmiségben.

Látom szemed kacagását
Érzem csókod forróságát
Hallom szíved dobbanását
Álompercek valóságát!

Jaj, mi történt,
Merre vagyok?
Végtelenbe
Mért zuhanok?

Hol vagy, hol vagy?
Hisz itt voltál!
Kis királyném
Enyém voltál!

Merre mentél?
Hová tűntél?
Álomtündér,
Óh, mit tettél!

Álomország összeomlik
Színes fátyol szertefoszlik
S beköszönt a józan reggel
Hétköznapi fellegekkel.

Minden borús, minden rideg,
Minden unott, minden hideg
Mégis szép volt s jó új álom,
Minden nap az estét várom.

Szitakötő szárnyon
Röpke holdsugáron
Álomtündér
Átsuhan
A szobámon.

Szerelmes szívek
Néked dalt zengenek

Álomtündér
Szeretettel
Köszöntelek.

Budapest, 1934. III. 14.

MARIÓDÁK

MINDSZENT UTÁN

Mint tépett, foszló, ázott fátylak
Szállnak az őszi ködben a rég eltűnt árnyak,
Egy csontkezű, cincogó hegedős, a szél
Messze-messze szállt képekről mesél.

Savanyún erjedt az ázott föld szaga
S koppanva ejti gyümölcsét egy vén gesztenyefa.
Szárny csattan valahol s hang kiált - kár!
Egy nagy fekete madár egy sírkeresztre száll.

Járom a temetőt az ünnep után,
Hol nagy csend támadt a nagy nyüzsgés nyomán.
A tömeg elvonult, a mécsek kiégtek,
A pompa véget ért és maradt az enyészet.

Gúnyos szatírával, - hisz egyszer ők is éltek
Hunyorít a sok sír, amint rájuk nézek.
A tépett koszorúk, az ázott virágok,
Mind ráncosodó, elnyűtt, vénülő lányok.

Kesernyés szájízt ad a lehulló avar,
Mely szegény és gazdag sírt egyformán takar.
Aztán jön a szél és tép mindent szerte-szét,
Majd egy nagyot kavár, s mi tovaszáll, - az már szemét.

Kijöttem hozzátok kik enyéim vagytok
S kik itt nyugosztok közös hant alatt.
Az élet csúnya, irgalmatlan hajsza
S tőletek mindig távolabb ragad.

Szürke, ocsmány napok kergetik egymást,
Napfény és vidámság lassan alig akad.
Mégis, ne higgyétek, hogy bármit is feledek,
A múlt fátyla sokszor fel-fel szakad.

Egyszer nevetgélve, máskor kicsit fájón
Felmerül egy emlék, mely a múltba mutat.
Néha mosolygunk rajta, néha bólogatunk
S látjuk magunk előtt ugyanazt az utat.

De tegnap vihar volt! Idegtépő, féltő!
Elkerült az álom s nyomott a büntudat.
Vajon mi lesz holnap? Mit hoz majd a reggel?
De hosszú ez az éj! Mikor lesz virradat?

Aztán az is eljött! a szélvihar elült
Az égbolt kiderült s rajt szivárvány fakadt.
A múlt tépett fellegei felett
Új szempár csillogott a felkelő Nap alatt!

Valami történt!
Én magam sem értem
És csak azt érzem,
Hogy ez a kis élet,
Mely viharból éledt,
Az én kis életem!
Hogy szeretlek téged
Én kicsiny gyermekem!

És hogy ez az élet
A Ti életetek!
Kilobbanó fények
Kis szikrája éledt!

Drága, édes árnyak
Kik ott fenn pihentek
Nézzétek meg, jertek,
Hiszen ti ismertek!

Hisz ti mindent tudtok
Ami volt és leszen,
Ti tán már tudjátok
Útja merre viszen...

Egyszer hajdanában
Ti is így álltatok
Egy kis bölcső mellett,
Amint én állok most
Múlt és jövő között
Ott bölcső, itt sír előtt.

Ezer emlék támad!
Ezer bimbó fakad!
Bölcsődalok kelnek,
Életszakra terjed!

Vissza üt a múltba
Mindent lángra gyújtva
Világít előre
Messze a jövőbe!

Tegnap, ma és holnap
Egymásba omolnak.
Nincsen múlt és jelen
S ami volt küzdelem,

Baj, jaj és fájdalom,
Elenyész a múltba
S lassan elcsitulva
Zsongása mind halkabb,
Hangot alig hallat...

... Csit, csit... csak figyelem
Új bölcsődal terem...
Kicsiny harang kondul,
Egy új élet indul...

A vadgesztenye gyümölcse már lehullott.
Rozsdabarna leveleket hajszol a cincogó szél.
Az őszirózsa hervadó levele is lekonyul
S a pocsolya jégvirága a télről mesél.

Lélekharang kondul a végtelen temetőben
S a ködfátyolon át, mint fekete varjúhad
Az ázott, viharvert kocsik után
Lassan húz egy-egy gyászoló csapat.

De! duzzadt rügyek ülnek az őszirózsa hajtásain,
A gesztenye hajlékony ágán is lüktető rügy dagad.
A pocsolyából valahol kristályforrás buggyan
S a sírdombon a tavasz szavára gyöngyvirág fakad.

Májusi eső után nyári vihar támad,
Majd őszi eső veri az avart.
De a tócsába hulló, gyűrűző cseppkörök
Formája ugyanaz, változatlan, - örök!

SÍRÁS

Mint akit kínozt a deres
Könnye csorog, arca veres,
Úgy ordít! Jaj, mi baj lehet?
Alig győzi, majd bereked!

Hol a dudli? A pelenka?
A kis csörgő, a bubujka?
Semmi se jó. Mi sem használ,
Ordít szegény, mint a sakál!

Hasa csikar? vagy megfázott?
Talán lázas? vagy beázott?
Tán az orvos? vagy csak éhes?
Mi baj lehet? Szörnyű! Rémes!

Szegény anyja bánatába
Felemeli a karjába.
Erre sóhajt, kicsit nevet
És csendesen elszendereg.

GYERMEKEMHEZ

Hogy elnézlek, - irigyellek!
Előtted áll mind az élet
S mikor nékem befellegett,
Te tán még csak el sem kezdted.

Sok idő kell, hogy elteljen,
Míg meglátod, amit kelljen.
Azt figyeld csak mindig, mi szép!
Csúnya úgyis több mint elég.

Figyeld meg a nap lementét,
Rózsaszínű fellegecskét
Odafenn a magas égen,
Hol a mennybolt ragyog kéken.
Figyeld meg a virágokat,
Hajtásokat, kis szirmokat.
Kicsiny bimbók fakadását,
Tavaszkeltét, télmúlását.

Figyeld meg a madárkákat,
Villámfecskét, pacsirtákat,
Kotlós anyót s a csirkéket,
Sok kis apró házi népet.

Figyeld meg a bogárkákat,
Főerdőben kóborlókat,
Kis hangyákat méhikéket,
Harcos darázs-nénikéket.

Figyeld meg a patak partját,
Kis csobogó locsogását,
Nyájbégetést, pásztor sípját,
Öreg fűzfák suttogását.

Magas hegyek havas csúcsát,
Zúgó tenger harsogását,
Pusztai táj végtelenjét,
Sötét vihar égzengését.

Pára táncát forró napon,
Levélzörgést az avaron,
Esőcseppek kopogását
Kis hópelyhek csillogását.

Szeresd őket,
Mert mind szépek.
Ez az élet!
Apró képek
És emlékek.

És ha néha
Túl sötétek,
Haragosak,
Félned nem kell!

Csak egytől félj!
Neve:
Ember!

PUKKANCS

Fékomadta, teremtetten,
Vajon kitől örökölte
Széllélelélt természetét,
Dirrel-durros tehetségét?

Adva van az apja s anyja,
Kik részesek e dologba!
Vizsgáljuk meg, melyik oka
Hogy oly jól szól ez a duda!

Hogy az anyja volna oka?
Ráfogás ez s mily ostoba!
Ilyen szóra az orcáját
Szégyen pírja elborítja.

Hogy is volna lehetséges!
Lánya nem is tehetséges!
És ha mégis itt-ott durran,
Apjára üt bizonyosan!

Hogy is volna lehetséges!
Szakrekőri neveléshez
Ilyen nem fér! Jó szülei csendes lelkek,
Ilyet tenni sosem mertek!

Sok a tanti, nagy a család,
Igazolni sok tudja hát
A nagyszülők magas korát,
Ilyen nem volt századokon át!

Fékomadta, teremtetten,
Akkor kitől örökölte
Durrall spékelt tehetségét?
Hej, az apja mindenségét!

Hej, az apja, a nagyapja,
A dédapja, a szépapja!
Sorba, sorba sok bakancsos,
Egy kettőre a raportra!

Hun az apja? Itt az apja!
Sörös kancsót szorongatja!
Kérdik tőle, örökölt-e
Valamit a gyerek tőle?

Sörös kupát égnek tartja,
Nagyot kiált s ezt ordítja:
Dudája van, mint a csoda!
Jó szokását Isten tartsa!

Immár itt jön a nagyapja,
Pipaszárát lóbálgatja.
Durránást hall s ezt kiáltja:
Ez a gyerek - fiam lánya!

Rákacsint az ő apjára
Öreg ordas dédapjára.
Az meg bólint s jóváhagyja,
A botjával lekopogja.

Sok bakancsos sorba, sorba,
Összegyűlnek hívó szóra.
Mankó tipeg, ősz fej mozog,
Jönnek mind a vén harcosok!

Sok bakancsos hol tanulta?
Durrall szól a bakanóta!
Országutak végtelenje
Mindegyiket ránevelte!

Apja kopott mentéjére
Olaszhonnak pora, vére
Száradt rája,
Azért koszos a gúnyája.

A nagyapja csákójára
Ráragyog a nap sugára.
Ferencz Jóska katonája
Vakparádén járt a várba!

A dédapja bakancsára
Sár tapadt lenn Boszniába.
A szépapja negyvennyolcra
Kossuth Lajost vivátozta!

Jönnek mind a vén harcosok
Nagyanyai bakancsosok!
Lengyelhonból származottak
Kostyiuskót vivátoztak!

Mind csak bólint s mosolyog,
Tetszik nekik ez a dolog!
Új szerszámon régi nóta,
Nem kell ahhoz külön kóta!

Fékomadta, teremtetten,
Ezt csak tőlük örökölte!
Nem lehet azt megtanulni,
Tehetség kell azt így tudni!

De, egyszer csak szól az anyja,
Hiszen mindez baj nem volna,
Trombitálna, durroghatna,
Ha magzatja fiú volna!

Igen ám, de itt a bibi,
Leánygyermek ez a pici!
S mi lesz vele, majd ha megnő
Szűzi lánnyá fejlődendő?

S pont beesvén araságba
Kürtől egyet izgalmába,
S a vőlegény ijedtében
Eltűnik a balfenéken?

A sok bakancsos erre hümmög,
Szakállába dirmeg-dörmög,
Az új apát húzzák-vonják
S kimondják a kádenciát:

Miként egykor hajdanában
A nünbergi palotában
Összegyűlt a sok jó dalnok
Hogy megtelt velük a csarnok,

Éppen úgy lesz, majd ha megnő
A leányzó s itt az idő!
Összehívunk sok daliát
S összemérjük a sok dudát!

Kihirdetjük fennen szóval
Ki legyőzi dirrel-durral
A hajadon tehetségét,
Annak nyújtjuk lányunk kezét!

Hét országos lakodalom
Lesz majd akkor a várfalon
Kis angyalkák hasonfekve
Durrognak fel a mennybe!

S odafenn a magas égben
Sok vén bakancsos kezében
Összekoccan majd a kupa:
Soká szóljon ez a duda!

BÖLCSŐ ELŐTT

Bölcsőd fölé hajolva szemedbe néztem
S te rám emelted nagy, csodálkozó szemed.
Kék tenger mélyén ezer kis fény táncolt
Jelezve ébredő, apró kis életed.

Bölcsőd fölé hajolva szemedbe néztem
S kutattam a messze-messze jövőt.
Ezer kis fény rezdült, öröm s bánat fénye
És kimérten ketyegte az óra az időt!

Egyszer valamikor fogsz-e emlékezni
Én kicsiny szempárom, kéklő tengerszemem,
Hogy föléd hajolva egymást hogy csodáltuk,
Örültünk s bánkódtunk semmiségeken.

Egyszer valamikor fogsz-e emlékezni?
Hogy bölcsőd előtt álltam s téged csodáltalak?
Ha rám nem emlékeznél, figyelj az órára,
Mely egyformán jelzi, az idő mint szalad!

MARIVÁRA

Gondolkozunk,
Tervezgetünk,
A gyerekekkel majd
Hogy leszünk?

Életgondját
Egyengetjük,
Kenyér morzsát
Szedegetjük.

Megépül majd
Marivára!
Az lesz az ő
Kis tanyája!

Fillért rakunk
A garashoz,
Ezüst pengőt
A húszashoz.

Sok kis fillér
Gurul szerte,
Nem gyűlnek jól
A perselybe!

Nocsak, nocsak,
Rajta, rajta!
Rakosgassuk
Nagy halomba!

Nagy halomból
Sok téglá lesz,
Meg gerenda
S kész az eresz!

Kopog az ács,
A cserepes.
(Az ablakban
Muskátli lesz!)

Eresz alján
Fecske fészek
A falon
Zöld repkény lesz.

A szobában
Nagy kandalló
Jól befűt, ha
Esik a hó.

Kerti kútba
Vödör csüngjön.
Kémény mellett
Gólya üljön.

Ház körül
A kicsiny telek
Ad majd Marinak
Kenyeret!

Ásó, kapa
És gerebje
Tanítják a röögöt
Rendre.

Egyszer sáros,
Máskor fagyos,
Hun meg köves,
Hun agyagos,

Hun nem győzi
Majd dudvával,
Kukac, féreg,
Meg pudvával.

Hun nincs eső,
Hun meg túl sok.
Gondra, bajra
Mindég van ok.

Csurog a víz
A hátáról
Kora hajnal
Hasadtától

Késő nyári
Holdas estig,
Rogyó térdde
Míg lefekszik!

Mégis, mégis!
Áldott legyen
Az a föld, mely
Neki terem!

Gyümölcs piroslik
Az ágon.
Szederinda
A palánkon.

Hosszú ágyban
Zöldség terem.
Krumplit vár
A téli verem.

Kert végében
Kis üvegház
S míg odakünn
Fagy dudorász

Salátácska
Petrezselyem
Tél utóján
Abban terem.

Csirke csipog
Kotlós nyomán
Kacsa hápog
A pocsolyán

Kicsi bodri
Fülhegyezve
Legyet kapkod
A melegbe.

A virágágy
Jobb sarkában
Döng a kas
A nagy munkában.

Forró nyárnak
Melegében
Gyarapodunk
A termésben.

Málnaszüret,
Mézcsorgatás,
Hamvas gyümölcs
Sok friss tojás!

Piszke borból
Nagy áldomás,
Hízott libán
Zsír olvasztás!

Késő ősszel
Szőlő szedés,
Fehér télen
Nagy pihenés!

Kicsiny kis ház
Épülj, épülj,
Gondolatban
Szépülj, szépülj!

Kis garasok
Jertek, jertek,
Kicsiny házhoz
Ti kelletek!

Adja Isten
Nemsokára,
Hogy meglegyen
Marivára!

ÉBREDÉS

Hogy felébredt, morgott,
Ide-oda forgott.

Majd nagyot ordított,
Mert a gyomra korgott,

Fényt akart és grimbus mókát,
Anyatejet, cukros teát.

Hogy megkapta, mindjárt unta,
Tele bendőt szuszogtatta.

Nem kellett már semmi móka,
Kettőt szusszant s szemét hunyta.

Ebből áll az egész élet.
Mindig morog aki ébred.

Ha pedig a horpasz dagad
A szempilla mindjárt ragad.

MESE

Mese-mese mesketé
Egyszer volt egy királyné.
Annak volt egy kislánya,
Arról mesélünk máma.

Nagy úr ám a király lánya!
Alig jött még a világra,
Minden már eltörpült legott,
A világ is érte forgott.

Mozdulatát nézték, lesték,
Nevetését kincsnek vették.
És ha elgömbült a szája
Felleg borult a világra.

Előbb szopott, később evet.
Előbb csúszkált, majd tipeget.
Szaladgált is nemsokára
Rövid, kicsi szoknyácskába.

Ahogy nőtt a szoknyácskája,
Úgy csökkent az urasága.
Forgott a világ tengelye
S nem ő volt már a közepe.

Aztán elvitték a bálba
S férjhez is ment nemsokára.
Királyné lett király lánya
S neki is lett egy kislánya.

Királyasszony ölbevette
A kislányt s megetette.
S hogy szépen szenderegjen
Mesét mondott ilyenképpen:

Mese-mese mesketé
Egyszer volt egy királyné.
Annak volt egy kislánya,
Arról mesélünk máma...

ANNO DOMINI

Anno Domini, amikor eljöttél
Csontig fagyasztott mindent a tél.
Nem vert a szív, meghalt a szeretet,
Kifagyott minden amit a jószág vetett.

Megfagyott az élet s a remény-virág.
Ember, család, nép és világ
Egymást marta s az aranyra
Alvadt vér tapadt a harcba.

Csordákban hajszoletta a gyűlölet,
Mely mindig nagyobb lángot vetett,
Az embert az ember ellen
S nem volt, ki szót emelni merjen!

Vak villáma az emberi butaságnak
Recsegve, csapkodva földet ráztak.
Csendes családi otthonok helyét
Vércafatos, üszkös romok jelezték.

Felelőtlen tribunok szadista szavára
A baromi tömeg az öklét rázta
S nemzeti, vagy nemzetközi alapon
A gyilkosságra „hős” szó volt a jutalom.

Magán, vagy állami kapitalizmus,
Nacionál, vagy szocializmus
Szívta a vért és új tant hirdetett,
Mely nem ismert mást, csak gyűlöletet!

Csordákban menekültek a népek és nemzetek.
A józan ész szava régen feledve lett.
Igazság csak egy volt: Az ököl szava
S ki nem hitt benne: fajtája gyilkosa!

Selyem csuhában prédikált a barát
S utána hazament meginni jó borát.
A tömeg orrot szítt, amint szerte oszlott
S elfeledte legott, amit a pap mondott.

Becsapják a kaput, döng a templomhajó,
Az orgona utolsó akkordja elhaló
Csendbe vész. Csak az örökmécs fénye
Világít a rideg, szívfagyasztó éjbe.

Oltár felett Krisztus-kereszt nemes fémből.
Vér szívárog öt sebéből, könny csorog a két szeméből.
Szenvedése hiába volt, legszebb tana semmivé lett,
Ki lett irtva, meggyilkolva, megfagyasztva: A szeretet.

EMLÉKEZZ!

Didergő hajnali szürkületben
Ha ásítva, fázva mész reggeli ködben,

Ha végtelen robotban sajog a hát
S zúgó fejjel húzod a nehéz igát,

Ha sírni szeretnél s nevetned kell,
Ha sóhajtva virrasztasz lázas beteggel,

Ha hibáztál s aggaszt a lelkiismeret,
Ha éhes vagy s nincsen betevő kenyered,

Ha lerogysz a keresztnél, hol aki szeretett
Nyugszik elhantolva s többé rád nem nevet,

Ha üldöz a végzet s minden csupa örvény,
Ha nem véd senki sem, sem ember, sem törvény,

Ha nem látsz kiutat s a józan ész megáll
S azt hiszed, hogy mentség csak egy van, a halál

Akkor gondolj mindig a múlt jajra, bajra,
Emlékezz mily gyorsan gyógyul a seb varja,

Emlékezz, mint múlik a tegnap bánata,
Szívet tépő sírást idő mint gyógyítja,

Emlékezz a hitre, amit elvenni nem lehet,
S hogy az ember legszebb kincse a szeretet!

MOTOR

Monoton
Motor
Rúg
Kotor

Mozog
Szem, láb
Kar,
Valamit
Akar.

Száj nyílik
Nyekken.
Újra csend.
Csak
A kar
Kever.
Nyekken
Újra.
Nyújtja,
Húzza.

Csönd.
Pauza.
Szem
Kutat,
Fül fülel.

Semmi
Jel
Biztatás
Válasz
Vigasz?

Sóhajt,
Prüsszög.
Újra
Felnyög.
Nyújtja
Hosszan,
Fájdalmasan.

Most átkapcsol.
Nyekergésre,
A második
Sebességre.

Majd
Leáll.

Vár.
Fülel,
Figyel.

Rezegtet,
Riszál
Öklel
Ráz.
Majd
Visít
Kicsit.

Látták?
Hallák?
Észre
Vették?
S.O.S.
Halló!
Bajban
Vagyok!
Új jelt
Adok.

Csönd.
Pauza.
Fül
Fülel.
Szem
Keres.

Kavar
A kar.
Gurul
A düh.
Méreg
Lobban,
Hang
Kirobban.

Most átkapcsol
Ordításra,
A harmadik
Gyorsaságra.

Könny
Kicsordul.
Ököl
Szorul.
A száj
Görbül.

Torok
Bődül.

Visít
Üvölt
Reszket.
Trilláz
A hangzavar
Dobhártyát
Ráz

Figyel.
Újra
Ordít.
Szívszorongás
Jelzi a
Kínt.
Fal
Reszket.
Tányér
Táncol.
Fény
Pislákol.
Minden
Omlik.
Az ész
Bomlik.

Fül
Figyel
Szem
Kever.

Valaki
Jön!
Ő az!
Öröm!

Csönd.
Végtelen.
Kéz, láb
Pihen.

Anyját
Nézi
Az meg
Öt.

Fölé hajol,
Integet
És a
Motor
Felnevet.

GYERE!

Múlik a tél,
Jön kikelet.
Zöldbe borul
Rét és berek.
Megtisztul a
Patak vize
Lombdíszt kerül
Az erdőre.

Napsugárka
Vidám kedvvel
Dudorász
A szél gyerekekkel.
Kis kankalin
Szöszke fejjel
Kacérkodik
Rigó füttel.

Gyere Mari
Kézenfogva
Nagy sétára
A szabadba!

A kis zsákba,
A nagy zsákba
Rakdjunk csak
Hamarjában.

Jó étvágyhoz
Jó falatot.
Csirke mellét,
Sajt darabot.

Pohárkát
A forrás vízhez.
Pokrócot
A pihenéshez.

Kicsiny lábra
Nagy bakancsot,
A kezedbe
Szöges botot.

Indulásra
Dob pereg.
Megyen is már
A sereg.

Csúnya kőház
Rengeteget
Elhagyjuk már
Magunk megett.

Jaj de finom
Itt a napon!
Elénk tárul
Völgy és halom.
Száz kis ösvény
Szalad szerte
Ismeretlen
Végtelenbe.

Egész mindegy
Merre megyünk!
Minden csoda
Itt köröttünk!

Őszi vetés
Zöldbe borult
A tavaszi épp,
Hogy kibujt.

Eke nyomán
Fekete föld
Az ugar meg
Virágdísz ölt.

Keskeny csíkok,
Széles táblák,
Amerre látsz
Csupa kockák.

Kibontották
Már a szőlőt,
Eper tövét,
Málnavesszőt.

Kapálgatják,
Rendezgetik,
Csípte e fagy,
Nézegetik.

Út sarkában
Krisztus kereszt
Rajt a repkény
Hajtást ereszt.

Valamikor
Réges-régen
Bánatban, vagy
Örömében
Állította
Fel valaki.
Ki tudja azt
Megmondani.

Nincs egy felhő
Szerte-szerte
S odafenn
A végtelenbe

Hol mély kék
Az ég titka,
Himnusz dalol
Egy pacsirta.

Bogár zümmög
Erre arra.
Szél ficánkol
Fűszált hajtva.

Vad virágból
Illat árad.
Bokor tövén
Harmat szárad.

Valahol kis
Bárány béget.
A berekben
Gólya lépked.

A domboldal
Hajlatában
Rózsaszínű
Disz pompában

Kis királynék
Ébredeznek,
Kis gyümölcsfák
Díszelegnek.

Álmosító,
Langyos napon
Nyújtózunk a
Gyep pázsiton.
Fejünk felett
Kis méhecske
Álom hímport
Szór szemünkbe.

Nagy zsongásba
Vész a világ
S szempillánkat
Szirom virág

Betakarja.
Nap melege
Mari arcát
Csókolgatja.

PICIKÉM

Bölcsőd széle szívemnek réve lét viharában.
Ha nevet az ajkad, baj, gond hallgat, vége a jajnak.
Külzaj enyész és kél nevetés. Eltörpül a kérdések tömege
Napi gondok tornyos épülete semmivé omlik percek alatt.

Órült emberi hajsza dühében, vad kétségben,
Fényben, éjben, koldus szegényen áll a világ.
Egy dalt tanulj meg én kicsi lányom, bárminő sors ér
El ne feledd. Neve a dalnak: A szeretet.

GYŰJTÉS

Öreg óra,
Régi csipke,
Ezer apró
Kis műtyürke.

Kávés készlet
Kézzel festve,
Ódon könyvek
Szépen kötve.

Kristály pohár,
Bronz figura,
Cinn fedeles
Sörös kupa.

Egy régi pénz,
Sápadt fénykép,
Egy-egy levél,
Mind-mind érték.

Régi bútor,
Öreg képek,
Mind megannyi
Szép emlékek.

Hogy is volt csak
Egyszer régen
Béke honolt
Földön égen.

Minden anyag
És művészet
Szolgált a
Nemest, szépet.

Így születtek
Szobrok, képek,
Díszes könyvek,
Szép edények.

Az emberek
Vígan éltek,
Mütyürkéket
Gyűjtögettek.

Ma már csak
A múltból élünk.
Romok között
Keresgélünk.

De azért csak
Gyűjt mindenki.
Ki mit talál
Szedegeti.

Kis gyerekek,
Nagy gyerekek
Egyformán csak
Gyűjtögetnek.

Így gyűjtött
Az apád, anyád.
Nagyszülőid,
Egész család.

Ittott, eztazt
Meg egyebet,
Ki cserepet,
Ki könyveket.

Gyűjt a gyerek
Önmagának,
Nagyszülő az
Unokának.

Mostantól már
Neked gyűjtünk
S te átveszed
Azt majd tőlünk.

Te is gyűjtesz
Nemsokára
Sok műtűrkét
Nagy rakásra.

Villamos jegy,
Kocka, golyó,
Ringyrongy baba,
Homokásó.

Aztán jön a
Színes papír,
Ceruzavég, meg
A radír.

Kis kocsí, mely
Rugóra jár.
Végül meg az
Arany krajcár.

Egy-egy emlék
Minden darab,
Időt jelez,
Amely szalad.

A tegnap ma
S a ma holnap,
Múltba vesznek,
Elsimulnak.

Egyszer aztán
Észre veszed,
Sok a kincsed
S deres fejed.

S akkor rájössz
Nagysokára
A legnagyobb
Igazságra.

Minden gyűjtés
Csak balgaság.
Egy érték van:
Fiatalság!

GOND

Valahol megfagynak
Rettenetes télbe.

Valahol megégnek
Forró nap hevébe.

Valahol halomba cseng
Az arany érce.

Valahol sápadt arc
Fillért kér kenyérre.

Valahol nagy tűz ég,
Mennyig lobog lángja.

Valahol árvíz dúl,
Vagyont sodor árja.

Valahol gyilkolnak
Sötét éjszakába.

Valahol ágyú szól
S cseng halál kaszája.

Bölcsődnél elhallgat
Külvilág robaja.

Eltörpül, ködbe vész
Milliók sóhaja.

Jó anyád sóhajt csak
S azon fő a feje:

Estére hogy leszünk?
Lesz e még teje?

DE JÓ NEKED!

Felleghajó,
Csodavár,
Minden mese
Te rád vár.
Törpe, manó,
Griffmadár,
Mókus, malac,
Sorba áll.
Hamupipő,
Hófehérke,
Kövér mackó,
Kis egérke,
Tündérország,
Babák boltja,
Alig várja,
Hogy elmondja
Mindegyik a
Kis meséjét,
Meseország
Sok regéjét.
De jó neked
Kicsiny koma!
Mese ország
Nagy kapuja
Kitárul s a
Csodavilág
Kinyílik majd,
Mint a virág.
Érted jön az
Álomhajó,
Körültáncol
Száz kis manó.
Holdfátyollal
Letakarnak
S altató dalt
Míg dúdolnak,
Csengő harang
S tücsökzene
Ringatnak majd
Szenderegve.

A TE NEVED

Glóriával dalba szőve
Majdan egyszer elmesélem,
Hogyha megnősz én gyerekem,
Mért nevezünk épp e néven.

Nem azért, mert ezt a nevet
Viselte volt Jézus anyja,
Nem azért, mert benne látja
Védőszentjét Hungária.

Nem azért, mert sok királynak
Így hívták volt a leányát
S mert viselte sokszor e név
Dicsfény töviskoronáját.

Sötét emberrengetegben
Élt egyszer egy drága lélek.
A neveddel néki szántunk
Állítani szent emléket.

Jó anyád, ha megtanít majd
Imádkozni minden este,
Emlékezz így mindég róla:
Áldott legyen az ő neve.

ÖRÖKSÉG

Szeretném halomba gyűjteni mindazt,
Mi biztosítja néked a jövőt.
Háztetőt, kalácsot, örömet, vigaszt,
Napsugaras létet, kitartást, erőt.

Millió ember sok ezer éve
Ugyanígy indul s célhoz mennyi ér?
Mindben él mégis a szebb jövő képe
S mindegyik előtt ugyanaz a cél.

Reményvirág koszorú övezi kis ágyad,
Tavaszi bimbók, színes csokor,
Melyből, ha vad életvihar támad,
A baj, jaj, gond sok szirmot elsodor.

Hogy mi van megírva a sorsnak könyvében,
Az a jövő titka, meglátni nem tudom.
Gazdagságban élsz majd, vagy koldus szegényen,
Reményvirág óvjon s vezessen utadon.

Lehet, hogy nevetős, napfényes lesz élted,
Száz barát közt nyüzsgösz s néked áll a világ.
Boldog békében élsz, célodat eléred
S körülötted vidám, elégedett család.

Lehet, hogy megkímél a sors minden bajtól
S élted oly sima lesz, mint csendes tó tükre,
Mentve leszel minden nyomor, gond és jajtól
S békesség száll majd a szegény, vérző földre.

Bármerre is vezet sorsodnak útja,
Lesz idő, midőn egyedül állsz,
Ha leszáll a nagy csend, az esthomály búa
S nem jön el többé, akire vársz.

Ha fájdalom szaggat, vagy csalódás ér,
Ha ízetlen minden s az embert unod,
Ha tépődve aggódsz valakiért
S nincs ki vigasztaljon, barátod, rokonod,

Akkor emlékezzél, van neked egy kincsed,
Mit apád hagyott rád. Keress meg valahol.
Pókhálós porosan egy nagy halom könyvet
S meglátod legottan a betű mint dalol.

Pajzán vidámsággal, derűs humorával
Vigasztal az egyik. A másik kitárja
Az ég birodalmát s utazhatsz amazzal
Szellemsebességgel csodás új világba.

Egyik bölcselkedik, másik tájakat fest,
Egyik tanácsot ad, más a múltról mesél.
Színes fantázia sárkányokat ereszt
S a költő elmondja, mit súg a falevél.

Kötet kötet mellett, mint egy nagy orgona
Millió hangsíppal és hogyha megszólal
Csoda hangorkán kél s barátoknak kara
Dalol az életről s nem hazudnak soha.

A sorok dalolnak, hogyha végigveszed
S mint a billentyűkön végigfut a szemed.
Sorod legyen bármily elhagyott, mostoha,
Bennük mindég bízatsz, nem csalódhatsz soha.

Van pár régi könyvem, ezeket rád hagyom.
Édes kis gyerekem, szeresd őket nagyon.
Bármerre is vessen ez a cudar élet,
Ne feledd, bennük él az emberi lélek!

NEVESS!

Jönnek, néznek
És csodálnak
A bölcsődnél
Ha megállnak
S intésükre
Rájuk nevetsz,
Bólongatnak
Örömükbe.

De, hogyha sírsz,
Sajnálkoznak,
Sopánkodnak
És ott hagynak.
Bácsi, néni
Tanácsot ad
És ideges
Apád, anyád.

Ide figyelj
Én gyermekem!
Így megy végig
Az életen!
Siránkozót
Mind otthagynak,
Nevetőhöz
Csatlakoznak.
Azt mondom hát
Kicsiny koma,
Az orrod ne
Lógasd soha.
Mindig ne vess
Ha más látja,
Könnyeid más
Sohse lássa.

Kérjél mindig
Mosolyogva.
Gond ne üljön
Az arcodra.
Mindenkinek
Mondjál szépet,
Derítsd fel a
Morcos képet.

Hogyha kaptál
Köszönd szépen,
Kezet csókolj
S bókolj mélyen.
S annak, aki
Semmit sem ad,
Köszönd a jó
Indulatát.

Felettesed
Nagy tudását
Csodáld s legyezd
Hiúságát.

Minden ember,
Asszony, férfi,
Szereti ha
Hír dicséri.

Ha mesélnek,
Hallgasd szépen
S légy ugyanoly
Véleményen.
A nyelvedre
Mindig vigyázz.
Másnak vermet
Soha se áss.

Azt mondja a
Példabeszéd:
Nézd az érem másik felét.
Nem sír mindig
A hegedő,
Mindig jön
Borúra derű.

Te csak ne vess
Kicsiny koma,
Hisz az ember
Mind ostoba!
S ha vágyasz érző
Tekintetre:
Menjél ki az
Állatkertbe!

ANYÁD

Csúf hajnali szürkületbe
Jár az anyád Rákoshegyre.

Tanítja a gyerekeket
És kap érte filléreket.

Hogy majd egyszer értékeljed,
Elmondom, hogy mit jelent ez.

Télen, nyáron, minden reggel
Megszólal a rideg vekker.

Kezdődik a napi robot,
Hej, de nehéz egy állapot!

Öltözködni, reggelizni,
A gyereket is megetetni.

Gyerünk, gyerünk csak kapkodva,
Jaj, már rég elmúlt öt óra!

Villamoson, autóbuszon
Tolakodni minden napon.

Hóban, sárban, nyári porban,
Szélviharban és záporban,

Szaladni az iskolába,
Hol a gyerek sereg várja.

Betűvetést taníttatni,
Mindent jól elmagyarázni.

Fegyelmezni csendes szóval
S ha nem használ - mogyoróval!

Közben hányszor jut eszébe,
Nem sír-e a kis gyereke?

Enni kap-e? Nem e fázik?
Kap pelenkát, ha beázik?

Autóbuszon, vagy vonaton
Zónáz anyád minden napon.

Hazafelé szaladtába
Majd kiugrik szíve, mája.

Alig liheg, arca veres,
De a szeme téged keres.

Hamar-hamar megszoptatni,
Babujgatni, simogatni.

Összeenni minden levet
Hogy legyen neked elég tejed.

Széjjelnézni otthonába,
Mihez kezdjen hamarjába.

Készülni kell a holnapra
Iskolai tanításra.

Van-e tiszta pelenkája?
Szépen vasalt kis ruhája?

Garmadában sok füzet már
Helyesírás javítást vár.

Jaj Istenem, hány az óra?
Fürdetni kell nemsokára.

Hát az apád vacsorája?
A harisnya stoppolása?

Jaj, már rég aludni kéne
S hol van még a munka vége!

Lassan aztán nem bír vele
S lehanyatlik anyád feje.

De éjjel sincs pihenése,
Ha felsír a csemetéje.

Talpra ugrik, pelenkázik,
Teát forral, babujkázik.

Télen, nyáron minden reggel
Megszólal a rideg vekker.

Egy pár órát alig aludt
S kezdődik már az új robot.

Csúf hajnali szürkületbe
Jár az anyád Rákoshegyre.

Keresi a filléreket
Hogy majd egyszer legyen neked.

Azt mondom hát én tenéked:
Jó anyádat megbecsüljed!

Nem lesz senki az életben,
Aki érted többet tegyen!

EJNYE, EJNYE

Azelőtt, ha megszomjaztam,
Torkomat megolajoztam
Árpa lével, vidám serrel,
Egy korsóval, vagy kettővel.

Torkomat, ha köszörülöm
Mostanában s érdeklődöm,
Hogy is állunk seritallal,
Anyád bólint nagy sóhajjal.

S bár nem mondja, jól tudom én,
Hozományod jár az eszén,
Mít az apád sörbe ölve,
Nem gondol a jövődre.

Hej az apád mindenségét!
Leendő vőm teremtését!
Ha a sert kívánja nagyon,
Ne az én bőrömrre igyon!

VALAMIKOR

Valamikor
Réges-régen
Fillérekből
Éltek szépen.

Sok munka volt
És bér kevés
Mégis több volt
A nevetés.

Alig virradt
Már dolgoztak
S napnyugtával
Sem nyugodtak.

Pislákoló
Fények mellett
Éjfélig is
Elgörnyedtek.

Nem volt gáz
És villanylámpa,
Autókár és
Aszfalt járda.

Nem volt mozi,
Flór harisnya
S nem volt bodros
A frizura.

Nem volt reklám,
Likőrbonbon,
Filléres gyors
És gramafón.

Nem volt divat
Esti program
Jazzband zajos
Lokálokban.

Otthon ültek
Komótosan
Ki csizmában,
Ki papucsban.

Nagy pénz volt
A forint - pengő!
Hat napig se
Bírt a bendő

Annyit enni,
Hogy elfogyjon,
Pedig jól főzött
Az asszony.

Nem volt külön
Gyermekbútor
S jutalomnak
Krumplicukor

Járt a jó kis
Gyerekeknek.
Arany krajcárt
Gyűjtögettek

Nagyhasú kis
Disznócskába
A abból gyűlt
A cipő ára.

A vasárnap
Nagy ünnep volt,
Akkor látott
Az asztal bort.

És az ünnep
Dísze, fénye
Volt a gyenge
Rántott csirke.

Ebéd után
Pipázgattak
A komótosan
Sétálgattak

Német sógort
Szedte-vettek,
Magyar sorson
Keseregtek.

A férfiak
Kvaterkáztak,
Az asszonyok
Meg pletykáztak.

Fiúk, lányok
Összebújva,
Összesúgtak
Nagy titokba...

Megpendül
A gitár húrja
S felhangzik egy
Régi nóta.

Az öregek
Elcsitulnak,
Megértően
Bólongatnak.

A kávéhoz
Kalács szelve
Háziasszony
Lelke benne.

Ropog a tánc,
Reng a padló,
Piruló lány
Mind eladó!

Tizet mutat
A mutató
Alvásra int
A nagyapó

Szép csendesen
Elszélednek,
Fiatalok
Tervezgetnek.

„Új vasárnap
Hat nap múlva,
Zsófi néni
Meghív zsúrra!”

Ház és utca
Elcsendesül,
Minden ablak
Elsötétül.

Holdvilág ül
Torony hegyén
Macska nyávog
Ház tetején.

Nem látni már
Senki mást most,
Csak egy öreg
Alabárdost.

ALTATÓ

Csingilingi
Cseng!
Csingilingi
Bong!
Ici-pici ágyba
Ici-pici párna
Csak a Marit várja,
Csingilingi
Cseng!
Csingilingi
Bong!
Álomtündér várja,
A karját kitárja.
Csingilingi
Cseng!
Csingilingi
Bong!

Sziszsziszzi
Szissz!
Sziszsziszzi
Szissz!
Szitakötő szárnya,
Színes szivárványa,
Csak a Marit várja.
Sziszsziszzi
Szissz!
Sziszsziszzi
Cseng!
Sziszsziszzi
Bong!

Cseng, - bong, - kong!
Cseng, - bong, - kong!
Diri - diri
Dongó
Dalt dúdolunk
Döngő
Hangon, mint a
Pengő
A csengése
Csengő
Csilingelő
Bongó
Erre-arra
Kongó!

Álomhajó
Ringó
Öle vár mint
Hintó
Gyerünk kicsiny
Bimbó
Szenderegni
Oly jó!
Hajjajjó!
Hajjajjó!
Ringat az álom
Hajó!

Pici párna
Marit várja
Szitakötő
Szivárványa
A szemedet
Már lezárja,
Hajjajjó!
Hajjajjó!
Ringat az álom
Hajó!

Csend, - csend,
Csitt!
Csend - csend,
Csitt!
Még dúdolunk
Egy kicsit.
Hajjajjó!
Hajjajjó!
Ringat az álom
Hajó!

Bimm, - bumm,
Bamm!
Bimm, - bumm,
Bamm!
Csak mindég
Halkabban!
Hajjajjó!
Hajjajjó!
Elvisz az álom
Hajó!

Csend, - csend,
Csitt!
Csend, - csend,
Csitt!
Nem dúdolunk
Már semmit,
Hajjajjó!
Hajjajjó!
Elindult már
A hajó!

Lapát
Koppan,
A víz
Csobban.
Hajjajjó!
Hajjajjó!
Mindég kisebb
A hajó!

Szitakötő
Vitorlája
Elvész már
Az esthomályba.
Hajjajjó!
Hajjajjó!
Eltűnt az álom
Hajó...

DRÁGA!

Bölcső, pólya, kis kád, paplan,
Púder, vatta, krém, meg szappan,
Víz, szoba- és láz hőmérő,
Lábas, tölcser, mérleg, csörgő,

Gumizáros dudlis üveg,
Tápszer, porok, cucli, csöppek,
Tenger pénz ennek az ára,
Mondják hát, hogy nem vagy drága!

KIS ÖRÖMÖK!

Apró kicsiny
Örömben
Teljen kedved
Életedben,

Öröm, hogyha
Reggel vagyon
S besüt a nap
Az ablakon.

Öröm, ha az
Ápolásra
Hajtást ereszt
A palánta.

Öröm, ha egy
Új ház épül,
Üres telek
Benépesül.

Öröm, ha látsz
Erdőmélyét
Mohás követ,
Kis őzikét.

Öröm nézni
A mókuskát
Hallgatni a
Kakukk hangját.

Futni kanyargós
Ösvényen
S nem tudni, hogy
Merre viszen.

Pázsit ágyon
Hanyatt fekve
Bámulni a
Fellegekre.

Eső után
Lélegzeni
A föld szagát
Mélyre szívni.

Öröm a jól
Végzett munka
S ne gondolj a
Jutalomra.

Öröm máson segíteni
Gondot és bajt
Csökkenteni.
Öröm másnak
Az öröme
S igaz szívből
Örülj vele.

Nagy-nagy öröm
A nevetés
Értékeljed hisz
Oly kevés.

Öröm ülni
A tűz mellett
S kézbe fogni
Régi könyvet.

Öröm hallgatni
Muzsikát
Ének hangot,
Madár dalát.

Öröm meglátni
A szépet
Szépet vidéket
Szobrot, képet.

Kis örömök
Feldíszítik
Az életet
Véges végig.

Figyeld őket
Mind oly szépek
Ebből áll az
Egész élet.

Így van ezzel
Minden ember
Aki néz s lát
Nytott szemmel.

S van nekünk egy
Nagy örömünk

S ez az öröm
Te vagy nekünk!
A KINCS

Megmozgatta
A nagy ujját!
Ki látott már
Ilyen csodát!

A szemével
Hogyan keres!
Ez a gyerek
Csoda eszes!

Nevetésre áll
A szája!
Angyali e gyerek
Máma!

Nézd a lábát
Hogy mozgatja!
Hisz ez egy kész
Akrobata!

Hallod, hogy sír,
Hogy kiabál?
Hisz erre az
Opera vár!

Hogy lubickol
A teknőbe!
Úszóbajnok
Lesz belőle!

Ordít, ha
Üres a bendő?
Ne féltsd őtet,
Hogyha megnő!

Kincset érő
Kis babája!
Pelenkája
Arany sárga!

A KINCS

Megmozgatta
A nagy ujját!
Ki látott már
Ilyen csodát!

A szemével
Hogyan keres!
Ez a gyerek
Csoda eszes!

Nevetésre áll
A szája!
Angyali e gyerek
Máma!

Nézd a lábát
Hogy mozgatja!
Hisz ez egy kész
Akrobata!

Hallod, hogy sir,
Hogy kiabál?
Hisz erre az
Opera vár!

Hogy lubickol
A teknőbe!
Úszóbajnok
Lesz belőle!

Ordít, ha
Üres a bendő?
Ne féltsd őtet,
Hogyha megnő!

Kincset érő
Kis babája!
Pelenkája
Arany sárga!

NAGYSZOMBAT

Harang kondul. Halleluja!
Krisztus urunk feltámadta.
Itt az ünnep, félre munka
Jön az ünnepi vacsora.
Hej!
Előttem egy nagy tál sonka,
Piros retek, reszelt torma,
Kezemben a nyitott bicska,
Mostan lesz a böjtnek tora.
Hej!
Foszlós kenyér, kemény tojás,
Habzó serből nagy áldomás.

Mákospatkó kóstolgatás,
Tele bendő, nagy durmolás,
Hej!
Sörös kupám felemelem:
Isten tartson én gyerekem!
Érd meg sok böjtnék a torát
S ne vesd meg a füstölt sonkát,
Hej!

SZÁZ ÉV MÚLVA

Ha megéred, - száz év múlva
Mint elaggott, vén anyóka,
Te leszel majd, mint valaha
Nagy időknek nagy tanúja.

Körülvesznek, becézgetnek,
Hírlapokba kiszerkesztnek
És kérdeznek régiekről
A múlt század elejéről.

Dédanyád is nagy kort ért meg,
Elnyűtt több mint kilenc X-et.
Sokat mesélt régi múltról,
Múlt századról, arany korról.

Azt mesélte, hajdanában
Jó világ volt e hazában.
Nem halt éhen senki fia
S bőven akadt mindig munka.

S ha volt is baj, elmúlt régen,
Átszűrve a feledésben
A múlt csak a szépről dalol
S így születik az arany kor.

Kolera járt? Háború dúlt?
Mindent elborít a régmúlt
Békítő, zöld borostyánja
S egy mécs ég az esthomályba.

Pislákoló mécses fénye
Mesze idők szép emléke,
Minden élet nagy csodája:
Fiatalság napsugára.

Ha megéred, - száz év múlva,
Ugyanez a világ sorsa.
Te is azt mondd, mit szépanyád:
A múlt nem más: Fiatalság!

MELÓDIA

Valami bánthatott. Nyűgösködtél, sírtál
Bölcsöd előtt álltam és téged néztelek.
Örök titok marad, könnyet mért ontottál,
Panaszkodtál nekem és én nem értettelek.
Láttam, hogy kínlódtál, elkerült az álom,
Nem kellett a móka, mindent megpróbáltam,
Hordoztalak körbe végig a lakáson
Bánatodra gyógyszer sehol sem találtam.
Tudj, Isten honnan, talán dédanyádtól
Hallott régi dalok vonultak fel sorba
Rőt bíbor nyalábot lövellt a szobába
Az alkonyat fénye az ablakon át.
Aranyképet festett a szoba falára
S daloltak a képen régi melódiák.
Künn nyüzsgött az utca, az élet zakatolt,
De zsongásba veszett és az idő megállt.
Aranyfény festményből zenélő óra szólt
S petyegtette halkan a régmúlt sok dalát.

S peregtek egyenként rózsafüzér láncról
A sárgult gyöngyszemek halk dalkoszorúba.
Dúdolgattam halkan, álltam önfeledten,
Füleltem a múltba s szemembe könny szökött.
Te meg megnyugodtál, aludtál csendesen
S aranybíbor alkony festette a jövőt

KICSINY MÉCSEM

Idegtépő, vad viharban küszködő kis életmécses
Lángját féltjük reménykedve, bízva abban, ami kétes.

Messze nézünk, évtizedre s azt sem tudjuk mi lesz holnap.
Hatalmas, nagy fellegvárok egymás után leomolnak.

Százezer kis embermécses lángja alszik nap - nap után
Szörnyűséges vad viharnek mindent söprű szele nyomán.

Százezernyi menekülő, mindmegannyi feldúlt lakás,
Sötét éjben asszony sikoly, vak hajszában tömegfutás.

Kicsiny mécses, itt a vihar! Hallod, hogyan zúg a szele?
Csendet, békét, otthont, jövőt, mindent elsodor ereje!

Kicsiny lángot ölbe kapva hová fussak? Omlik minden!
Sok millió embermécses menekül a vak sötétben.

Állok apró ágyad mellett tehetetlen vad kétségben,
Mind hiába, nincsen kiút, életlángod bárhogy félttem.

Ma békés, csendes a ház. Kémény füstöl, vacsora fő,
De ki tudja mi lesz holnap, mit hoz majd a sötét jövő?

Csendes, békés esthomályban búcsúzzunk hát kicsiny mécssem,
Hiszen lehet, hogy már holnap Mars csillaga gyúl az égen.

Édes kicsiny, meleg lángom, felemellek a kezembe,
Szorongatlak, ölelgetlek: ne vess-nevess a szemembe!

Isten áldjon s vezéreljen szebb jövőnek arany képe!
Mit tehetek? Megnyugszom a vak sors írta véletlenbe!

JÓ, JOBB, LEGJOBB!

Jó a napon sütkérezni,
Zöld erdőben vándorolni,

Koccintani telt kupával,
Nem törődni más bajával!

De még jobb a csendes otthon,
Hol kedves és jó az asszony,

Tálhoz ülni harangszóra,
Korán térni nyugovóra!

Mégis legjobb téged nézni,
Felemelni, becézgetni,

Ölelni kis, meleg tested,
Nevetni a nevetésed!

GYŰJTÖGETTEM

Örökölttem, kaptam, vettem,
Erre-arra gyűjtögettem,
Simogattam, kézbe vettem,
Folyton folyvást rendezgettem

S mind szerettem a sok könyvet
Ejts hát te is majd egy könnyet
Ha ócskásnak dobod őket,
Mert nem tűri az ízlésed.

NO NÉZD!

Nevetnem kell, anyád mondja:
Már pedig az én leányom!
Azt hiszi tán, hogy majd akkor
Nem lesz többé leányálom?

Tudniillik szóba került
Egy ismerős kis leánya,
Ki az anyja tudta nélkül
Szaladt el a találkára.

Már pedig az én lányom...
Így szólt anyád, de én kétkem,
Hogy a lánya másmilyen lesz,
Mint amilyen ő volt régen.

BÚN

Rend a dolog veleje
És aki vét ellene
Dá-Dá annak kenyeke,
Viszkethet a feneke!

A tett elkövetetett,
A kis bugyi tele lett,
Tagadni nem lehetett,
Sorsod beteljesedett!

Megtörtént a nagy verés,
Sírás, jajveszékelés
Utána kis dünnöögés,
Majd a nagy kibékülés.

Egyszer ború, máskor derű,
Mindig cincog a hegedő.
Ugye komám meseszerű,
Hogy az élet mily keserű!

Márpediglen kicsi pajtás
Nem egész így fest a dolog!
„Csúnya kislány” mondja anyád
S míg te bömbölsz, ő mosolyog!

De te már rég nevetsz újra
S feledted a bajt bánatot,
Mikor ő még sír magában,
Hogy tenéked bűt okozott!

1941. VI. 14.

VIOLINKULCS

Lá-ba!
- Bá-ba?
Ági!
- Bá-gi!

Minden
Szót jól
Meg kell
Rágni.

Pá-pá!
- Bá-bá?
Jut-ka!
- Kuk-ta?
Haladunk
Így
Fokról
Fokra.

Ma-mma
Ham-hamm,
Ten-te,
E - e.
Ez a látó
Kör teteje!

Bi-bi,
Dá-dá,
Ez az
Élet
Bármerre
Lépsz
Csak ezt
Éred.

KATI

Ő volt minden. Reggel este
Szemed csak a Katit leste.
Katit kértél, ha ébredtél,
Kati nélkül nem ehettél.
Katival mentél az ágyba,
Kati volt a szíved vágya.

Kati szép volt a nagy fejével,
Öklömnyi két kék szemével,
Piros csíkos ruhájával
Főkötős kis frizurával
Elnyerte az elsőbbséget,
Babák közt a kegyenc ő lett.

Kikapartad aztán szemét
S kicsavartad mindkét kezét.
Lassan elsorvadt a lába
S ki-kilógott hasikája.

Behorpadt a dagadt feje.
Törődött a csoda vele!

Itt-ott néha előkerül
S kóccal bélelt kebeléből
Felfakad egy nagy, mély sóhaj:
Hej, de rövid a diadal!
Mégis! Adtam sok örömet
S melegített a szeretet!

HÓ

De megrázták a dunnákat
Alig látszanak a házak.
Keveri a szél a havat,
Hegybe rakja s tova szalad.

Üresek az utcák, terek,
Haza szalad ember s gyerek.
Télapó szakállát rázza,
Szánkó csilingel nyomába.

De hideg van! Nincs is hideg!
Huncut aki most didereg!
Gyere koma ki a hóba
Hancúrozni csikó módra!

Egyik pihe szűrös orrú,
A másik meg libatollú,
Csiklandoznak, szúrnak, vágna,
Szembe, fülbe belemásznak.

Kergetőzünk, letottyanunk,
Fehér hóval dobálódzunk.
Futunk tovább körbe-körbe,
Szinte melegünk lesz tőle.

Szaladj most gyorsan haza,
Mégfőtt már a jó vacsora.
Ugye komám, milyen jó,
Hogyha szépen hull a hó?

EGY ÉV UTÁN

Nagy ideje, majd egy éve,
Hogy legutóbb beszélgettünk.
Öröm s bánat váltakozva
Siklott tova így felettünk.

Koccant közben a kiskanál
S kibujt egy nagy kisegér fog.
Ropogtatod azóta már
Mint a pinty, a kockacukrot.

Riadóra hítt a haza,
Jó apád is kardot kötött,
No, de csak úgy örögesen
Messze hátul erősködött.

Kapaszkodtál ágy szélébe,
Soká tartott míg felültél,
S mire talpra tudtál állni
Beköszöntött a hideg tél.

Ma legény vagy a talpadon
S fogad is van, vagy egy tucat,
Itt-ott ugyan nagyot tottyansz,
Mégis, tudod már az utat.

Imitt-amott már beszélnél,
Ha nem lennél olyan lusta,
S karattyolsz így össze-vissza:
Kati, Mami, Bözsi, Jutka.

Gyarapodtál mindenképpen,
De anyád egy aggasztja:
Idestova kérőd lesz már
S mégsem fogy el a pelenka!

1941. VI.

SÜRGÉS

Sürög
Forog,
Tesz
És vesz.
Mindent
Kóstol,
Szájba
Vesz.

Tipeg,
Topog,
Ki és
Be.
Nincs
Egy
Szabad
Perce se.

Folyton
Rendez,
Rámol,
Dobál.
Lassan
Minden
Fejtetőn
Áll.

Minden
Fontos,
Minden
Kéne
S ahogy
Kapta,
Dobja
Félre.

Rohan
Tovább.
Sűrög,
Forog.
Nincs
Pihenés
Sok a
Dolog.
Szoba,
Konyha,
Sarok,
Ablak
Úgy
Rohan,
Hogy
Beleizzad.

S mint
Ki dolgát
Jól végezte,
Ott hagy
Mindent
Szana
Szerte.

S mikor
Lefekszik
A dáma
Rom...
Halmaz
Marad
Utána.

Anyja
Rámol
Álmos
Jajjal.
Ő meg
Alszik
Mint egy
Angyal.

MIÉRT?

Ne hidd majd, hogy bolond voltam
S rögeszmém volt verset írni.
Írok, mert nem lesz már időm
Felnőtt korodat kívárni.

Ólomlábon jár az idő
S mire megnősz én már régen
Túl leszek a magam részén
S künn porladok az útszélen.

Te is leszel majd szerelmes
Holdvilágos május éjjen.
S csókolódzol nagy titokban
Andalogva erdőmélyen.

Téged is majd vonzani fog
Hegy, völgy, vidék, tarka rétek
S kézt a kézben világjádni.
Így lesz ez jó, ez az élet.

Balga dolog lenne tőlem
Azt várni, hogy ilyenkor
Apád rozsdás írására
Ne csak mosolyogva gondolj.

Én csak szeretnék óvni
S megkímélni csalódástól,
Hogy kibírd az élet terhét
S le ne roskadj a súlyától.

Hiszen talán senkid sem lesz
Ki melléd áll, tanít, oktat
S kézenfogva figyelmeztet:
Lábra vigyázz, mert botolhat!

Fiatalos, bolond kedvvel
Ne végy kézbe öreg könyvet.
Ne vess, ha kell! Elmélkedni
Ráérsz, hogyha ontasz könnyet.

Hogyha meglep a nagy magány
S vágyódsz majd egy régi dalra,
Megértesz majd, mit akartam
S mit készítettem utadra.
S ha döcög is itt-ott néha
Az a régi versszerkezet,

Gondolj arra, hogy apádat
Egy vezette: a szeretet!

MESE A KIS PATAKRÓL

Messze-messze
Fenn a hegyen
Hol már fő sincs
Csak kő terem,

Élt egy kicsiny
Patakocska
Kövek között
Ficáncolva.

Fiatal volt
Azt hitte hát,
Csupa játék
Ez a világ.

Kíváncsi volt
Mindent tudni,
Világjárni,
Tapasztalni.

Intették
A komoly hegyek,
Meg a sötét
Bús fellegek:

Vigyázz kicsiny
Patakocska!
Maradj itthon,
Ne menj útra!

Meglátod majd
Visszavágyol,
Ha elmész e
Szép világból!

Patakocska
Csak nevetett:
Mit tudtok ti,
Öreg hegyek!

Csak nevetett
És elszaladt
Völgynek alá
A kis patak.

Hosszú völgyön
Egyenesen
Végigsiklott
Szép csendesen.

Útja mellett
Fenyők nőttek,
Gyönyörködve
Nézte őket.

Balga, morgó,
Öreg hegyek
Sohase láttok
Ilyen szépet!

Igen ám, - de
Nemsokára
Odalett a
Vidámsága!

Komor szikla
Útját állta,
A fejét jól
Belevágta!

Mély szakadék
Öle várta,
Belezuhan
S fájdalmába

Habtajtékot
Túrt a szája,
Vére freccsent
A sziklára.

Erről-arról
Nagy zúgás kél,
Csupa síró,
Futó testvér.

Kis patakok
Ölelkeznek
Sírva-ríva
Mind könnyeznek.

Súgva-búgva
Panaszkodnak
És elfutnak,
Ahogy tudnak.

Mind szidják
Az öreg hegyet,
Biztos az
Ijeszti őket!

A völgy végén
Csúnya kőgát
Szorítja a
Patak torkát.

Nincsen kiút
Jobbra-balra,
Muszáj futni
Be a bajba!

Malomkerék
Fejbe vágja.
Gyerünk, gyerünk
Csak munkára!

Fűrészmalom
Sikoltozva
Hajszolja, ahogy
Csak tudja.

Szeretne már
Megpihenni,
Úgy mint régen
Játszózni.

Ohó! Gyerünk
Csak munkára!
Patak partján
Vár a szálfa!

Hosszú szálfát
Raknak rája,
Alig bírja
Szegény háta!

Nincs megállás,
Nincs nevetés!
Vár a folyó,
Nincs pihenés!

Piszkos, zagyva
Folyóvízbe
Beleolvad
Kényszeredve.

Vízmalmot hajt,
Tutajt cipel,
Hajólapát
Sebet tép fel.

Piszkos olaj
S iszap árban
Fuldoklik a
Nagy munkában.

Fáradt testét
Lomhán húzza,
Míg a tenger
Befogadja.

Napsugárka
Észrevette,
Milyen fáradt
Szegény teste.

Szerette a
Patak vizét,
Benne nézte
Saját képét.

Megsajnálta,
Megölelte,
Fáradt testét
Felemelte.

Csókolgatta,
Melengette,
Báránylelke
Lett belőle!

Száll a felhő
Szellő hajtja,
Messze-messze
Magas hegyek
Barátságos
Orma nevet.

Repül-repül
A kis felhő
S megöleli
A hegytető.

Könnye csorog
Orom arcán
S patak támad
Könnye nyomán!

PATAK PARTJÁN

Öreg fűzfa
Lombos ága
Árnyat borít
Víz partjára.

Fa tövében
Letelepszünk,
Csendben ülve
Nézelődünk.

Csacsog a víz
S szalad tova
Kis patakból
Nagy folyóba.

Folyó szalad
A tengerbe,
Ismeretlen
Végtelenbe.

Víz fenekén
Színes kövek
Hegyről hozta
Az ár őket.

Simogatta,
Csiszolgatta,
Szép kerekre
Lefaragta.

Kövek alján
Piros rákok
Lóbálják a
Hosszú csápot.

A zúgóban
Kis hal táncol,
Mint a villám,
Úgy ficáncol.

Sás tövében öreg béka
Mélabús
Nótáját
Fújja.

Tekerődzik a
Gilisza,
Ahogy az ár
Sodra hajtja.

Papírhajó
Fut a vízen,
Üzenetet
Merre viszen?

Vigye el az
Üzenetünk:
Csak jó gyereket
Szeretünk!

SÁRKÁNY ERESZTÉS

Csiriz, nádszál,
Vékony spárga,
Selyempapír
Kell sárkányra.

Innen-onnan
Megszerezzük,
Jól kimérjük,
Megszerkesztjük.

Próbálgatjuk
Merre billen,
Nincs e hiba
A méretben.

Most kivisszük
A szabadba.
Repülj sárkány
A magasba!

Sárkány repül,
Spárga szalad,
Magasban van
Egy perc alatt.

Táncol erre,
Táncol arra,
Felhő szélét
Megcsapdossa.

Felküldünk
Lyukas levelet
S várunk reá
Üzenetet.

Írd meg sárkány
Mit látsz ott fenn,
Csipkeszélű
Fellegekben?

Hány falunak
Látod tornyát,
Szép e onnan
A nagy világ?

Látod-e
Erdély határát,
Magas Tátrát,
Tenger partját?

Látod - az
Angyalkákat,
Kik mi reánk
Úgy vigyáznak?

Kik imánkat
Dalba szöve
Elviszik az
Úr elébe?

ERDŐBEN

Halkan lépjél,
Ügyelj neszre.
Rád figyel az
Erdőcsendje!

Óriás fák
Állnak sorba
Minden neszre
Súgva, bűgva.

Templomszentély
Félhomályban
Napcsík villan
Hosszú sávban.

Bóbitás kis
Kökörcsinek
Mindmegannyi
Gyerekfejek.

Csend uralta
Rengetegben
Hány fül figyel?
Hány szem rebben?

Itt hang kiált,
Ott szárny rebben,
Patak csobban,
Vén ág reccsen.

Ezer kis hang
Tölt be mindent
Kakukk dalol,
Rigó fütytyent.

Kis őz figyel
Csalit mélyén
Mókus táncol
Fa tetején.

Zöldszemű gyík
Liheg kövön.
Pille táncol
Kis napkörön.

Fácán rikolt,
Nyúl megugrik,
Vadméh zümmög,
Kígyó siklik.

Vércse vijjog
A magasban,
Szarvas csörtet
Láthatatlan.

Bogár zümmög,
Hangya nyüzsög,
Fészek csipog
S kontráz tücsök.

Hol a víz mély
Utat vágott,
Barlangnyílás
Szája tátong.

A barlangban
Sok kis törpe
Vigyáz az
Erdei csöndre.

Jól ügyelj hát
Rendre, csendre
Ha barangolsz
Az erdőbe.

Halkan lépjél,
Ügyelj neszre!
Rád figyel az
Erdőcsendje!

HEJ KOMÁM, HAJRÁ!

(Pista fiam egy éves születésnapjára.)

Hát ezt is megértük!
Ez évet kínnal mértük
S bár majd az ég szakadt ránk
Egy éves a pulánk!
Hely komám, hajrá!

Kis komám, Anyukám!
Nem így képzeltük ám
Tíz évvel ezelőtt
Ott az oltár előtt!
Hej komám, hajrá!

Hajrá bizony Fiam.
Folyton nőtt az iram.
Vitorlánk szétszakadt
S sodort az áradat.
Hej komám, hajrá!

Hej elmúlt esztendő
Percenként észet vesztő
Rettegő, suttogó
Újabb csapást váró.
Hej komám, hajrá!

Tovább már nem mehet!
Rosszabb már nem jöhet!
Mondottuk, s roskadoztunk,
Ha új ütést kaptunk.
Hej komám, hajrá!

El akartak vinni,
Szét akartak tépni
S cibáltuk napon át
A halál szakállát.
Hej komám, hajrá!

Sokszor elnéztelek!
Itt volt e két gyerek
S hogy velük lehattél
Sok gondot feledtél.
Hej komám, hajrá!

Segítő kéz akadt
Ha a gond ránk szakadt
S Mari s Pista komám
Is segített talán.
Hej komám, hajrá!

Komám, kibírtuk ám,
De kicsiny még a pulyám!
Hajrá! Gyerünk tovább,
Egy év nem a világ!
Hej komám, hajrá!

Komám kibírtuk ám
S meséljük majd talán
Hogy és mint volt egykor
Édes kis unokám.
Hej komám, hajrá!

Ha pedig elmennék
Két kis pulyám kezét
A kezedbe adom
S nekik is azt mondom:
Hej komám, hajrá!

Budapest, 1945. III. 10.

NEMZETI ÚJSÁG

1937-39

INVÁZIÓ

Szent István ünnepén nemcsak tűzijáték, ökörsütés és más hasonló népöröm adódik, hanem hála a MÁV kedvezményes utazási lehetőségeinek, váratlan meglepetésekre is nyílik alkalom.

Ünnep előtti este vacsora után nagyot nyújtózkodtam és így szóltam: Ha lúd, legyen kövér, ha ünnep, legyen alvás. Így kívánja ezt a polgári illemkódex.

Feleségem már meg is vetette az ágyat, mikor vészes csöngetés sikoltott végig egy szoba összkomfortos termeinken.

Az ajtóban Mihály bácsi napbarnított, harcsabajuszos képe tűnt fel, nyomában Misi, a kamaszkorba zsendült trónörökös.

- Szervusz, édes öcsém! Remélem nem neheztelsz, hogy ilyen későn zavarlak benneteket. Felhoztam a fiam Pestre, hogy lásson valamit. Na, gyere be, te mamlasz!

Általános örvendező fogadtatás. - Parancsoljatok helyet foglalni. Mi újság Somogyban? Hogy van Teréz néni? De megnőtt ez a fiú! - Ilyen és hasonló életbevágó fontosságú probléma követte egymást, nehezen elnyomható ásítás közben.

- Vacsoráztatok már? - kérdezte feleségem.

- Hát ettünk éppen valamit - hümmögött Mihály bácsi -, de a vasútról egyenesen ide siettünk, hogy megspóroljuk a kapupénzt.

- Majd csinálok egy kis rántottát - indítványozta élettársam.

- Jó lesz lelkem, nagyon jó ... Csak egy szobátok van? ... Na, nem baj, sok jó ember megfér kis helyen. Hiszen csak éjszakáról van szó...

- Tessék?

- Majd letesszük a matracot a földre... Voltunk mi már külön helyzetben is, mikor ott fent a Dnyeszter partján két hétig áztunk ... Remélem, nem veszitek rossz néven az alkalmatlankodást...

- Hát... No. Majd csak megleszünk valahogy.

Feleségem éppen hozta a rántottát, mikor újra csöngettek.

Lula néni állított be Hajdúvárról a két kislányával.

- Csókollak édes gyermekeim! Csakhogy már itt vagyunk! Szörnyű utazás volt! Légy szíves, fiam, menj le és fizesd ki a taxit, nincs nálam aprópénz, majd aztán elszámolunk... Vendégeitek van? Jé, te vagy az Mihály? Hogy kerülsz te ide?

- Csak úgy, mint ti, az olcsó masinával. Ehun a fiam!

- Szervusz. Lányok, gyertek pakoljátok ki a csirkét. Nézzétek meg ezt a combot, akkora, mint egy libáé...

- Szállásuk van már? - kérdeztem, amint a taxi-ügyet elintéztem.

- Szállásunk? Csak nem képzeled, hogy idegen helyre megyünk, mikor itt vagytok ti! Talán poloskát vigyünk haza a pesti szállodából? Majd megleszünk mi itt szépen, ha másképp nem, elüldögélünk a kanapén.

- Hát hogy is leszünk Mihály bácsi? - kérdeztem.

- No fene, no fene, majd csak leszünk valahogy.

- Te is itt akarsz aludni Mihály? - kérdezte Lula néni.

- Hát hun? - csodálkozott Mihály bácsi.

- Na, igazán megírhattad volna, hogy vendéged van!

- De kedves Lula néni, hiszen nem is tudtam...

- Te is mindig akkor jössz Mihály, ha nem hívnak. Mintha máskor nem érnél rá! Bezzeg a szegény Pista bácsi hagyatéki tárgyalásánál nem nagyon igyekeztél, hogy együtt legyél a többi atyafival. Persze, mert szárazon érezted a szénádat!

- Hogy az én szénám volt szárazon? Hát ki perelte ki az árendástól azt a tizenkétezer pengőt? Hát ki beszélte rá a Terézt, hogy ne akadékoskodjon azzal a haszonélvezettel? És különben is én és a fiam már rég itt voltunk, mikor ti jöttetek.

- Úgy! Szóval mi menjünk. Fel is út, le is út, mert a te vonatod véletlenül fél órával korábban ért be, mint a miénk. Hát kérlek vedd tudomásul, hogy mi éppen olyan rokonok vagyunk, mint ti. Most éjnek idején kószáljak az utcán ezzel a két lánnyal? A csirke mellit látom jóízűen eszed. Arra jók vagyunk. A pörre pedig csak azt mondom, hogy kétszer annyit lehetett volna kihúzni, ha nem a te kezedben van az úgy.

- Persze, hogy persze. Most, hogy rendbe jöttünk, most egyszerre mindenki tudós asszony lett. Bezzeg akkor szaladgáltatok főhöz-fához. Te meg fiam tedd le azt a combot. Nem látod, hogy kinézik belőled?

- No csak egyél, rád fér, hiszen úgy nézel ki, mint a szegény ember agara.

- Majd zsíros bődönbe dugom, mint te a lányaidat. Mondhatom, jól sikerült töltött galambok!

- Mit? Az én lányaim? Vedd tudomásul. Hogy az én lányaim...

- Nem vagyok rá kíváncsi...

- De igenis! Hogy az én rokonaim köréből ki akarsz túrni, az még hagyján, de a lányaimat nem engedem...

- A te rokonaid? Talán az én rokonaim!

- Úgy! És ha a Mariska nem ment volna hozzá a bátyádhoz, akkor most hol szállnál meg? Akkor hol volnának ezek? Gyertek csak edeseim! Tisztázzuk a helyzetet!

- Igen, igen! Nagyon helyes... Mi jöttünk előbb!

- Itt nem a sorrend a fontos!... Gyertek ide és mondjátok meg, kinek van igaza!

De mi ketten ekkor már az ajtóban álltunk.

- Egy pillanat - kiáltottam. Hirtelen felrántottam az ajtót és futólépésben elmenekültünk.

Az első szállóban szobát nyitattunk és másnap tízig aludtunk.

A BARLANGLAKÓ

Mikor Remegő Demeter a legjobb szándéktól áthatva a hetvenhetedik marhaságot csinálta az irodában, az igazgató úr behívta és így szólt hozzá:

- Nézze barátom! Ami sok, az sok! Tudja mit, - tűnjön el! Ma szombat van, hétfőn már be sem kell jönnie. A többit majd a pénztár elintézi. Alászolgálja!

És Demeter ment. A végkielégítésből szép csokrot vett és délután beállított Mancikáékhoz. Többen voltak együtt, de ez Demetert nem zavarta. A csokrot átnyújtotta a nevető Mancikának és megilletődöttségtől reszkető hangon rebegte, hogy komoly beszélőnivalója lenne a Mariska nénivel.

- Mielőtt beszélne, - nevetett a lány, - bemutatam Szemfüles Gábort, a vőlegényemet.

És Demeter újra ment. Hazament. Beült Woperschalnéhoz, a kosztkvartélyos özvegy-asszonyhoz a konyhába és elpanaszolta minden keservét. A jó asszony végighallgatta, azután így szólt:

- Nézze, Remegő úr! Magát kirúgták az állásából, magát kidobta egy lány, maga nem partiképes, maga el fog zülleni. Tudja mit? Maga ne zülljön el az én kosztkvartélyomon potyára! Menjen, amerre lát.

- Még ma?

- Na, ma még itt alhat, de holnap reggel szedje a sátorfáját.

Remegő Demeter azonban nem aludt. Gondolkozott az emberek butaságán, akik őt nem értik meg. Az ő elmerengő természete, az ő szívjósága nem erre a világra való. Legjobb lenne meghalni. De hogyan? Duna? Nem, nem, - az hideg! Kötél? Pfuj, az utálatos. Golyó? Nincs is pisztolya. El sem merem sütni! Méreg? Van három aszpirinje. Ez kevés. Hiszen, ha az ember csak úgy behunyná a szemét és mindennek vége volna! Nem, nem olyan egyszerű a halál! És kár is volna, mert azért mégis szép a világ. Igen, a kis madár az ágon és a tavaszi felhők az égen, ahogy mondani szokták és... és... hogy is van ez? ... Ő ezt tudja, ő ezt olvasta... az erdőmélyiben meghitt barlangocskák... mohos kövek közt csobogó forrás... szamóca, málna, mogyoró, vad méhek méze... Igen, igen! Ez az! Most érzi, most talált az igazi hivatására. Eldob magától mindent és mindenkit. Barlanglakó lesz! Elmegy az erdőbe, nem lát többé embert, csak mókuskát, stiglicet, vagy pintyűkét, szóval ilyen valami madarakat. Nagy-nagy csöndességben fog élni, gyűjti a szamócát, meg a mogyorót, azután majd ha megismerik őt, szegény emberek fognak hozzá járni tanácsért, szerény ajándékok ellenében és ő gondolkozni fog, hogy mi a teendő?

Sorsában megnyugodott és elaludt. Másnap ragyogó reggelre ébredt és szinte örült az elhatározásának. A szekrényből előkotorta öreg vulkanizált bőröndjeit és összekészítette a legszükségesebbeket. Barlangi ruhája nem volt ugyan, de talán később az is akadni fog. Magával vitte az „Élet a természetben” című sorozat három kötetét és két tiszta inget. Az új piros nyakkendőjét kis sóhajjal visszatette a szekrénybe. Erre már nincs szüksége. Mikor minden megvolt, szép csendesen eltávozott. Villamosra szállt, de azután eszébe jutott, hogy egy barlanglakónak mégsem illik átszállóval kivonulni a természetbe, tehát a következő állomásnál lelépett és gyalog indult a Hűvösvölgy felé.

Dél lett, mire a meglehetősen nehéz bőrönddel kiért a Nagyrétre. Csurgott róla a víz, megivott egy málnaszörpöt. Azután tovább. Egy szembejövő turistától megkérdezte, hogy milyen hegy ez itt előtte. Remetehegy - mondta az, Remetehegy! Hát hiszen ez az ő hegye. Itt egész biztos lakott már egy világgyűlölő, azért hívják így. Csak meg kell keresni a barlangot. Soká csatangolt fel-le, de nem találta. A végén nem bírta tovább és egy nagy fánál letelepedett. Menten el is aludt. Mire felébredt, reggel volt. A nap szépen süttött és a gyomra borzasztóan korgott. El kell menni szamócát keresni - gondolta és ment. De nem talált mogyorót sem. Semmit. Kicsit elkalandozott, úgy hogy nehezen talált vissza a fájához. A kalapja egy ágra volt akasztva, arról ismert a fára, de a vulkanizált táskát eltűnt. Demeter kicsit siránkozott, kicsit szundított, azután megszámlálta a pénzét. Volt még három negyvene. Levánszorgott a Nagyrétre. Vett három vajaskiflit és megivott egy egész üveg kristályvizet. Lassan visszasétált a fájához, leült és gondolkodott. Így találta az este, majd az éjszaka. Holdvilág volt, az erdőben mindenféle árnyak mozogtak, mindenféle neszek és hangok hallatszottak és Demeter ijedten lapult a fa tövében. Hajnalban elaludt. Egy kerülő ébresztette fel.

- Maga mit keres itt?

- Éhes vagyok, - mondta Demeter álmosan.

- No, csak szedje az irháját innen. Nem látja, hogy ez ültetés? Nem olvasta lent a „Tilos” táblát?

És Demeter ment. Sokáig bandukolt, végre kiért az erdőből. Egy falut látott maga előtt. A kémények füstöltek és Demeternek rögtön eszébe jutott, hogy tegnapelőtt óta csak három óriáskifli lézeng a gyomrában. Betért az első kocsmába. Mit lehet enni?

- Eierspeiz, - volt a rövid válasz.

- Jöhet, - szólt és kivette a sváb kocsmáros kezéből az újságot. A világ folyásáról azért illik tudomást venni, - gondolta - és elmerült a spanyol háború részleteibe. Egyszerre csodálkozva meredt a lapra. Nem akart hinni a szemének. A saját nevét olvasta! „Újabb eltűnés a fővárosban. Az igazgató halálba kergetett egy ártatlan fiatalembert. X kisasszony könnyező nyilatkozata. Mit mond a szobaasszony?” És így tovább, minden szépen meg volt írva. Woperschallné szaladt a rendőrségre, hogy öngyilkos lett a lakója. Így kavarták föl az egészet.

- Hiszen ez én vagyok, - ütött az asztalra diadalmasan Remegő Demeter.
- So, so - mondta a sváb és rövid idő múlva két csendőrrel jelent meg. Estére Demeter a főkapitányságon volt. Onnan hazakísérték Woperschalnéhoz, aki a nyakába borult, úgy sírt egy darabig, aztán nagy vacsorát főzött. Másnap reggel az igazgató hívatta. Félreértés volt az egész. Kap egy csendes helyet az irattárban.
- Demeter, - könnyezett Mancika, mikor újból találkoztak, - maga egy hős és ha úgy gondolja, beszéljen a mamával...
- Kifürkészhetetlen a sors útja, - gondolta Demeter egy remete bölcsességével és csendben fejet hajtott a megváltoztathatatlan előtt.

ARANYBÁNYA

Mikor folyó hó másodikán felváltottam utolsó bélistás tantuszomat, úgy éreztem, hogy életemet valami biztosabb materiális lehetőségre kéne fektetni.

Körülnéztem a nagyvilágban az ötödik és nyolcadik kerület között és számos úgynevezett aranybánya ötlött szemembe. Teszem fel, az a bizonyos sajtos bolt, ahol esténként ember-ember hátán tolong vagy az a fényes hentesüzlet, ahol néha félóraig kell várni egy bágyadt szafaládéra, nem utolsó sorban pedig azok a folyton szaporodó kalap- és cipőüzletek, hol mindig látható egy-két vevő. Miután pedig sajtos, hentes és kalapos végig a körúton nem egy van és nem tíz s ennek dacára mind megélnek, feltétlen aranybánya van bennük.

Miért ne próbáljam meg én is? Kivettem egy üzlethelyiséget. Még ki sem szegeztem a cégtáblát, máris tele volt az üzletem ügynökökkel.

- Uraim! - mondtam - egy megveszekedett rézgarasom sincs. A közeljövőben azonban effektív hatezer pengő hozománnyal nőülök.

És jöttek az ügynökök, hogy fekete volt tőlük a körút és külön közlekedési rendőrt kellett felállítani a bolt előtt. Estére hatvanezer pengő adósságom volt. Négy napig hordták a teherautók az árut.

Eljött az üzletnyitás gyönyörű reggele. Káprázatos kirakatot varázsoltam a nagyérdemű vásárlóközönség elé. Fekete zakót öltöttem, amire fehér munkakabátot borítottam. Még egy igazítás a nyakkendőmön, Úgy. Jöhet a menet!

Első volt a kerületi előljáróság koldus-nyugtája. Igaz, most nincsenek koldusok, illő tehát adakozni.

Ah! Egy hölgy! Tessék? Hogy nem ismerem-e a Hampölc és Deutsch céget? Miért ne, parancsol? Hogy ő a cég unokahúga és vegyek indigót vagy egy tucat ceruzát. Jól van. Isten neki, ne mondja, hogy rossz ember vagyok.

Következett két bóher, kik bejelentették a csaroszlauai csodarabbi érkezését, de hajlandók voltak fejenként egy-egy pengő tiszteletdíj ellenében a magas látogatót másfelé kalauzolni.

Most egy jól fésült, monoklis fiatalember jött. Kecskéssy kormányfőtanácsos legszívélyesebb üdvözlését hozta és a pinkafői liga céljaira gyűjtött.

Jött egy fiatalember. Rumkortyot kínált. Egy idősebb hölgy pedig szappant és cipőfőzőt.

- Szervusz bajtárs! - kiáltott egy nagy bajuszos úr. - Nézd kérlek, a magyar lírai költők spiritisza köre kiadta a díszalbumát. Tudod, kérlek, csekélység az egész és etc...

Nevetve gördült be egy pocakos hájcsomag. Gratulálok! Gratulálok! Remek üzlet, remek gondolat, egy azonban hiányzik, ami pedig nagyon fontos a mai zavaros világban. Ez pedig a repülő- és gáztámadás elleni biztosítás. Biztosítottam. Miért ne?

A társaságbeli Úrhölgyek Egyesülete természetbeli adományokat gyűjtött a hadárva nagyanyák aranylakodalmára.

- Miskolci ember vagyok - köszöntött be az a bekötött szemű úri ember, akit mindig kint látni az alagi ügetőn. - A jó szív a legszebb erény és Isten óvjon mindenkit a nyomortól á ötven fillér.

A kanáritenyésztők szakszervezetének ünnepi hangversenyére kaptam díszülöhelyet. Egy pengő ellenében egy nyugalmazott főjegyző úrtól.

Csak egy téglát a babjagórai ősgermán rabbiképző intézet felépítéséhez! Istenem, egy téglát az nem sok s ma annyi a menekült.

Jó napot kívánok. Kérek egy... No nézd, te vagy az Pista? Neked itt üzleted van? Nahát! Micsoda szerencse! Képzeld milyen kellemetlen helyzetbe kerültem. Otthon felejtettem a pénztárcámat, mikor egy nagynénim érkezik a Keletin és taxin hazavinném... Ó kérek, semmiség az egész. Négy pengő hetvenként fillér elég és holnap reggel egész biztosan...

Bácsi, kérem, elvesztettem tizenhat fillért és most nem merek hazamenni...

Elég! Elég! Elég! Ha még valaki jön, lövök!

- Jó napot kívánok ... Kérem...

- Kérem nem veszek semmit, nem adok semmit! Odakint tágasabb. Alászolgálja!

- ... Bocsánat! Én ugyan csak egy apróságot akartam venni, de ha nem lehet ... jó napot!

- Egy vevő! ... Elment! Utána! Fogják meg! Fogják meg ... Elment...

Másnap átadtam aranybányám kulcsait a hitelezőimnek.

ÚRI MÓD

De nagy úr voltam én egyszer az életben! Csak az a kár, hogy igen rövid ideig tartott.

Jó apám német szóra küldött ki egy stájer városkába. Praktikáns úr voltam egy gyárban, ami azt jelentette, hogy jogom volt mindenkinek szép nagyot köszönni és az élettörténetét végighallgatni.

Elég az hozzá, hogy a háború első nyara volt akkor és a kis város társadalma nagy nekibuzdulással tevékenykedett egy hadikórház felállításán.

Elsősorban megalakult az intézőbizottság. A polgármester úr indítványára, kellő előrelátással, díszelnökül egy bécsi pénzarisztokratát választottak, kinek villája volt a környéken.

Az intézőbizottság kiküldött egy hölgyválasztmányt. Ennek a rendezendő jótékony célú előadás előkészítése volt a feladata.

A hölgyválasztmány kebeléből alakult küldöttség azután felutazott Bécsbe, egyrészt, hogy felkérje a kiszemelt díszelnököt tisztjének vállalására, másrészt, hogy a jótékony célú előadásra kiválasszon egy megfelelő színdarabot és egyéb programszámokat.

A díszelnök a hölgyküldöttség kérésének nem tudott ellenállni, sőt biztosította a legmagasabb megjelenését is. A küldöttség eredménydús visszaérkezése után az intézőbizottság nagygyűlést hívott egybe. Itt elhatározták, hogy hadikórház céljára a polgármester úr öreg villáját veszik meg. Utána társasvacsora volt és tánc.

A jótékony célú előadás természetesen fényesen sikerült. Sőt, kétszer meg kellett ismételni. Az anyagi eredmény azonban sajnos jóval a várakozáson alul maradt. A polgárság ugyanis a kórház céljaira szánt áldozatát leginkább természetben kívánta leróni, öreg vaságy, hintaszék, gramofon és egyéb hasonló értékmegváltás formájában.

Továbbiakban az intézőbizottság teljes felhatalmazást adott a díszelnöknek, aki hajlandó volt ugyan segíteni a bajokon, de csak úgy ha a kórház vezetését az ő két kis lánya veszi át.

A hölgybizottság erre a polgármesternével az élen testületileg lemondott. Az elnök úr táviratilag intézkedett a pénz kiutalása iránt és másnap a délutáni gyorssal megérkezett a két kis lány, Alice és Baby.

A kerületi főnök zászlódísz és ünnepi beszédek közepette megnyitotta a kórházat és az érkező első sebesülteket a polgárság diadalmenetben vitte végig a városán.

Másnap délelőtt hivatott a polgármester. A kecskeszakállas, cvikkeres öreg úr nagy, leereszkedő mosollyal fogadott és hosszabb kertelés után kinyögte, hogy a tegnap érkezett sebesültekkel baj van. Azok mind magyarok, egy kukkot sem értenek németül s ezért a város nevében felkér, legyenek állandó tolmácsuk.

És ekkor kezdődött az én úri módom!

Annak a tizenöt jámbor jászkun bakának, kiket egy bécsi kórház ide küldött üdülni, mindig hálás adósa maradok. Mindennek én voltam a középpontja. Alice, Baby és a többi ápoló kisasszony, akik azelőtt észre sem vettek volna, most egyszerre mind körülöttem forogtak.

Ott tanyáztam én reggel, délben, este. Kinek mi a fájdalma? Majd én tolmácsolom! Ki mit szeretne enni? Majd én tolmácsolom! A Kis Péternek szivar kéne, a Nagy Jóskának meg kimenős ing. A Kovács Pista újságot akar, a Gelencsér meg tokányt szeretne enni. Szaladgáltak a fehérkabátos kisasszonyok erre-arra, hogy minden a vitézek kívánsága szerint legyen. Hja, ez volt akkor a divat.

Egyik reggel azután váratlanul beállított a felülvizsgáló katonaoorvos két ápolóval. Sorba vette az embereket és örömmel állapította meg, hogy makk egészséges a társaság egytől-egyig. Másnap már ki is kísértük szegénykéket a vonathoz. Volt nagy sütés-főzés, batyuzás, búcsúzkodás, integetés.

Az éjjeli személyvonattal megjött a második csoport.

Bemegyek másnap délelőtt a kórházba megnézni az új jövevényeket, hát látom, hogy mind körülülük az Alicét meg a Babyt, kik valami idegen nyelven tartanak nekik előadást. A hosszú szál szőke legények össze-vissza kiabálnak, nevetgélnek, szóval nagyon jól érzik magukat.

Hajaj, itt valami nincs rendben!

Hát nem is volt. Mind a tizenöt legény tót volt. Méghozzá Amerikát járt valamennyi, azután úgy beszélt mind angolul az Alicével, meg a Babyvel, mintha ánglius lenne.

Bizony máskor ilyenkor már hozták nekem a finom tízórait és kérdezgették, hogy mit főzzenek ebédre a vitézeknek. Most éppen csak, hogy kicsit sajnálkoztak a tegnapiakon, aztán megköszönték a fáradságomat és már búcsúztak is, hogy fel ne tartsanak teendőinkben.

Mit tehettem? Visszaballagtam szépen a munkahelyemre s miközben nagyot és mélyet köszöntgettem erre-arra, elgondolkoztam azon a régi közmondáson, hogy: Egyszer volt Budán kutyavásár!

TELKET VETTÜNK

Egy szép napon feleségem így szólt:

- Mindenki vesz telket, miért ne vegyünk mi is?

- Jó, jó, de miből?

- Miből? Istenem, majd szépen lespóroljuk. Én már ki is spekuláltam. Nézd. Itt van a Kéjliget hirdetése. Most mindenki ott vesz. És mi az egész? Napi negyven fillér! Pár cigarettával kevesebbet szívsz, én meg lemondok arról a blúzról és kész. Vasárnap ingyen autóbusz. Miért ne próbálnánk meg?

Megpróbáltuk! Az ingyen kocsiban, lehattunk vagy hetvenen. Feleségemnek jó volt, csak egy kis fiút ültettek az ölébe, de rajtam egy meglehetősen molett házaspár pihent egész úton. Pár, szóra sem érdemes defekt után a kocsi bekanyarodott a parcellázó iroda elé, ahol díszes fogadóbizottság várt ránk, élén a főmérnök úrral, az intéző úrral és az igazgató úrral. Az igazgató úr rövid szónoklatban ismertette a helyzetet.

- Hölgyeim és uraim, - szólt - a Parcellázási iroda igazgatósága megértette a kor szociális intencióit és soha többé vissza nem térő vásárlási lehetőséggel siet az önök segítségére. Itt, úgyszólván a főváros kellős közepén, negyven, méltóztatik érteni, már napi negyven fillértől felfelé teljesen kamatmentesen bárki azonnal megkezdheti a legszebb családi ház, villa vagy kastély építését. Méltóztassanak bepillantani, ott a két akácfa mellett megy a vasútvonal, közvetlen csatlakozással Nápolytól a Ferencvárosig. Hölgyeim és uraim! Korlátlan lehető-

ségek perspektívája nyílik meg előttünk, ha végigtekintünk a telepen megindult pezsgő életen. És most, parancsoljanak egy körsétát!

Minek meséljek? Vettünk százötven négyszögölt. De nem negyvenért... - Hja kérem, az ott egészen hátul van, - hanem nyolcvanhatért. Egye fene, dupla vagy semmi, pár cigaretta és a többi.

Visszafelé az autón egy vásárló kolléga nyílt őszinteséggel fordult hozzám:

- Kérem uram, mi az, hogy perspektíva?

- Tessék?

- Az igazgató úr mondta, hogy megnyílik a lehetőségek perspektívája.

- Ja úgy! Nahát igen kérem. A dolog tudniillik úgy van, hogy ... Izé ... Hm... Tetszik tudni, egy ilyen új településnél ugyebár ... Nagyon sok lehetőség van ... Közöttük természetesen perspektíva is ... Istenem, manapság az emberek annyi mindenféle vállalkoznak. Mihelyt az építkezés megindul, szükség van a perspektívára is, mert kérem, az ugyebár éppen olyan, mint a triangulum, el sem lehet képzelni nélküle az építkezést...

A hét folyamán több apró költség merült föl. Az első havi részletet egy összegben kellett kifizetni. Kicsit fáj az a huszonhat pengő, de a többi költség hamar elfeledtette velünk az elsőt. Igen. Jött a szerződési illeték, a személyünkről beszerzett információ költség, kezelési díj, költség, bélyeg és nyomtatvány. Életbiztosítást is kellett kötnünk, továbbá be kellett lépünk a telektulajdonosok érdekeit védő egyesületbe. Ez után már csak a telepfelügyelői és éjjeliőri szolgálat díja, a területi felmérési illeték, a közvilágítás kijárási akció és több, lényegtelen tétel következett.

Ja igen! Vettem egy menetrendet, vettem egy pörge kis kalapot, olyan földbirtokosat, vettem egy hátizsákot. A feleségem vett egy trottőrcipőt és több apró mindenfélét, ami már úgy adódik. Végeredményben igazán nem nagy különbség, hogy az ember száz vagy kétszáz pengő kölcsönt vesz fel.

Alig vártuk a vasárnapot, hogy kimehessünk. A vonattal egy kis baj volt, mert a tizenegyes délelőtti vonatot későnek találtuk, így hát a négy óra harmincas hajnalival mentünk. Igaz, hogy Óbudától a józsefvárosi pályaudvar kicsit messze van, de hát aki korán kel, az aranyat lel és így tovább.

Micsoda megrendítően boldog, büszke érzés tölti el az ember nyolcvannyolc és fél centis mellbőségét, mikor a tavaszi napsütésben megáll a saját tulajdonát képező birtok kellős közepén! Ilyen érzés tölthette el Árpádot, mikor megállt a verseci szorosban, azaz pardon Verbőcön vagy hol, szóval ott a határállomáson és lepillantott a körképről, amint az a Városligetben látható...

És most lássuk azt a tízórait. Fiacskám, azt mondják, itt a vasúti restiben nagyszerű sör van... Igaz... Spórolni kell... Na nem baj, de egy kis árnyék azért jó volna. Nyisd csak ki az ernyőd. Hahó! Úgy látom, idegenek járnak az én birtokomon! Halló tessék!

- Hja, a gyümölcsfák! Igen, már beszéltünk róla a feleségemmel. Szóval ön kertész. No és mit ajánl? Csonthéjas? Igen. Hm. Fiacskám, mi a véleményed a csonthéjasról?

- Barackot ajánl!? Az jó. De miért törpét? Nem! Csak legyen szép, rendes, sudár, mint a jegenye. Hallod fiam, egy pengő húsz egy egész barackfa! És otthon mit fizetünk egy kiló gyümölcserért!

Vettünk nyolcvannégy fát. Vegyesen kérem, vegyesen. Törpét és sudarast, csonthéjast és zaftosat. Vettünk orgonabokrot, málnát és ribizlit. Vettünk pünkösdi rózsát, muskátlit, májusi retket és futóbabot. Természetesen kedvező részletfizetési feltételek mellett.

A kertész úr volt olyan szíves, hogy elhozta a kútmester urat, mert ugyebár, az csak természetes, hogy egy ilyen belterjes bolgár gazdálkodáshoz, - Istenem, milyen hamar eltanulja az ember ezeket a szakkifejezéseket, - öntözés is szükséges. A kedves mester biztosított, hogy remek kútforrásai vannak és alig kilencven méter mélyen esetleg már vizet is találunk. Természetesen kedvező fizetési feltételek mellett. Később felkeresett a Drótostótkartel vezér-

igazgatója. Egy ilyen remek gyümölcsöst tényleg nem lehet kerítés nélkül hagyni. Na, nem valami cikloposat, csak egész egyszerű drótfonatot. Be is kell festeni? Magától értetődik! Részletre, természetesen részletre. Havi harminchat? Egye fene, pár cigarettával kevesebb és etc.

- Hogy kegyed az ácsmester? Szép, szintén telket vett? Nem? Fabódét csinálni nekünk? Minek? ... Azaz várjunk csak. Tényleg jöhet valami zivatar, meg az ember kihoz egyet-mást magával. Hát nem bánom, valami egyszerű kivitelben, esetleg... De csak részletre kérem, természetesen csak részletre...

Feleségem gyönyörű csokrot szedett a birtokon, pipacs, margaréta, búzavirág. Otthon betettük abba a vázába, amit a Málcsi nénitől kaptunk nászajándékba.

Íme, az anyaföld első üzenete, a természet öléből. öléből... Százötven öl... Fiacskám, kicsit számolnunk kell, mert úgy rémlik, kicsit túl intenzíven kezdtünk gazdálkodni.

Hát igen, a részletek összege csak kétszáznegyven pengővel volt több, mint a havi jövedelmünk. A főnyereményt más húzta ki, a Málcsi néni öröksége még bizonytalanabb. Mit lehet tenni?

Ő kérem, nagyon egyszerű. A Parcellázó Bank volt szíves kettőszázhatvanért visszalépni az üzlettől.

Természetesen részletre.

VONATON

Balassagyarmat felé igyekeztem és korán beszálltam a vonatba, hogy jó helyet biztosítsak magamnak. Éppen előkotortam az újságomat, mikor megszólított egy filcsapkás nő.

- Kérem szépen... Ugye, lesz olyan kedves és vigyáz a Pistikémre Vácig... Ott már várni fog rá a Matild néni, ő majd átveszi. Ugye kérem, rábízhatom önre a kisfiamat?

Mit tehettem?

- Kérem, csak hagyja itt nyugodtan a Pistikét, majd vigyázok rá. Na, gyere szépen barátocskám ide az én helyemre, az ablakhoz. Majd átadom kérem Vácon a Matild néninek.

A kedves mama rám bízta még a kis kosarat, a kis vulkanizált táskát, a tízórais csomagot, egy kis üveg kávét és a zsebkendőt. Megcsókolta a fiúcskát és eltűnt.

Bármennyire diszkréten is tűnt el azonban a kedves mama, Pistike csakhamar ráészmélta a szomorú valóságra. Csendes vinnyogásra görbült a szája és bánata lassan fokozódó bőmbőléssé fajult. - Szaladtam a cukroskocsihoz és vettem egy stanicli savanyút. Nem használt. Vettem egy képes folyóiratot. Nem használt. A szemben ülő kendős néni indítványozta, hogy neki nagyon finom mazsolás kalácsa van, próbáljuk meg azzal. Nem használt. Próbáltam a kávésiüveggel.

Ellökte és a finom kis kávé végiglötytyent a nadrágomon. A mellettem ülő vasutas bácsi a Pistike orra előtt himbálta a szép, nagy, ezüstóráját. Nem használt. Az utolsó pillanatban leugrottam és a már mozgó vonatba sikerült átmentenem egy banánt. Nem használt. A néni megsértődött, mert nem kellett a kalács. A bácsi morgott, mert nem kellett az óra. Az utasok mind odanézték, sajnálkoztak, megjegyzéseket tettek, a gyerek bögött és én nem tudtam, mit csináljak.

Alig hagytuk el Rákost, belépett a kocsiba a cigány. A kis cigány, meg a nagy cigány. A kicsiny húzta keservesen és vékonyka hangon visítózott a hűtlen babájáról, az apja meg kontrázott neki. - Ez használt! Pistike felfigyelt. Abbahagyta a sírást, a szája mosolygósra húzódott, végül hangosan nevetni kezdett. Hála Istennek!

- Látod Pistike! Ugye milyen szépen hegedül az a kisfiú? Várjál csak! Itt van pénz, add oda neki szépen!

Ezután a cukros néni következett, a kosarat Pistike ölébe kellett rakni és ő boldogan turkált a mentholos karamellák és tejszín csokoládé között. A gyönyörű nyaláncságok meghozták Pistike étvágyát. Hamar előkerestem a kedves mama előkészítette tízórait, de kevésnek

bizonyult. Volt egy sonkás zsemlyém. Megette. A vasutas bácsi is adott egy kis fokhagymás kolbászt. Megette. Megette a néni kalácsát, utána a savanyúcukrot, a narancsot, a banánt, végül a maradék kávé. Mikor így szépen mindent elintéztünk, Pistike elfáradt és szép csendesen elaludt.

- Ez a kisfiú kihez tartozik? - kérdezte a kalauz.

- Énhozzám kérem, azaz rám bízta.

- Kérem a jegyet.

- Igen a jegy! Hol is a jegy? Várjunk csak, nekem nem adták. Biztosan a gyereknél lesz. Pistike! Mondd édes gyeregem, nem tudod hol a jegyed? Alszik.

Nézzük csak, mi is van itt a kis táskában? Ing, harisnya, fésű, semmi. Várjunk csak, hát a kosárban? Kis ásó, vödör, homokjáték, semmi. Talán a zsebében!

- Gyere vitézkém, úgy ülj szépen az ölemben, majd megnézzük a zsebecskéidet. Fűtyülő, ceruzavég, spárga, radírgumi, semmi.

- Fáj! Fáj! - nyöszörgött Pistike.

- Mi fáj, édes fiacskám és hol a jegyed.

- Fáj! Fáj! - nyöszörgött a gyerek.

- No, ez beevett alaposan!

Elővettük a néni nagykendőjét és bebugyoláltuk a nyöszörgő gyereket. A kalauz reklamálta a jegyet. Nincs. Váltani kell! Mit, még bírságot is! Na jól nézek ki. De bevasalom a... a... várjunk csak... Uram fia! Hogy is hívják azt a nénit, akinek a Pistikét át kell adni? S betűvel kezdődik a neve, erre pontosan emlékszem!

- Pistikém Sári nénihez megyünk?... Nem?... Sarolta nénihez?... Stefi nénihez... Szeréna nénihez...

- Vác következik kérem! - szólt be a kalauz.

- Hál Istennek! Gyere csak angyalom, szedjük össze a holmit! Ennyi ember! Most melyik az a néni. Ahá! Itt keres valakit ez az asszony, halló! Itt a Pistike!

- Áz a gyármáti vonát?

- Persze, hogy ez, itt a Pistike!

- Mit bánom én, csak szállják le az úr!

- Nem az. Gyere Pisti, fogj egy csomagot! Kendős néni, kalapos asszony, batyus néni. Kínálom a Pistikét erre-arra, senkinek sem kell. A peron kiürül. Szaladok az állomás-főnökhöz. Most nem ér rá.

- Jé... - nyöszörgi egyszerre Pistike, - ott integet a Matild néni.

Csakugyan, a kijáraton túl integet egy asszony, hát ez igazán beljebb kerülhetett volna.

- Már a torkom kikiabáltam maguk miatt - förmedt rám -, ha már a gyerek nem hallotta, legalább maga figyelt volna rá. Na gyere szépen fiacskám!

- Pardon kérem! A gyerekeknek nem volt jegye, nekem kellett váltani...

- Úgy! - szólt Matild néni visszafordulva - nem volt jegye! Csak úgy jegy nélkül engedték fölszállni? Mi? Ismerjük már ezt! Szégyellje magát! Ha sokat jár a szája, szólok a rendőrnek!

S azzal eltűnt - Pistikével együtt.

A KUTYA

Tanítónéni a kutyáról magyarázott. Kellő szemléltetés céljából Kerekes Pista, a vigyázó behozta az iskolaszolga kis, fekete puliját. Tanítónéni Pistát, a kutyával az ölében a dobogóra állította, hogy mindenki jól láthassa.

- Látjátok? - kérdezte. - Itt a Kormos, ugye mindenki ismeri? Ki tudja megmondani, minek tartja János bácsi a kutyát?

- Hogy megegye a csontot! Hogy ugasson! Mert két lábon tud állni! Őrzi az iskolát!

- Lassan! Lassan! Vegyük sorjába. Mikor ugat a Kormos?

- Mikor éhes! Mikor holdvilág van! Ha idegent lát!

- Igen. Ha idegent lát, akkor a kutya ugat. Figyelmeztet, hogy vigyázzunk. Tehát őrzi a házat. A múltkor hallottam, hogy egy ilyen kis kutya megkergette a szomszéd faluban Hosszú Ferit. Feri a legjobb futó, a kis kutya mégis utolérte. A kutya kitűnő futó, mert inas lábai vannak. Tehát ugyebár... Mit akarsz Kerekes?

- A Sanyi bátyja is inas.

- Mit akarsz?

- Inas. Lakatosinas.

- Jó, jó, ezt majd máskor meséled el... Tehát a kutya a ház őrzője. Nappal is, de különösen éjjel minden kis zörejt észrevesz. Éber, mert nagyon éles a hallása. Vigyáz a nyájra, segít a vadásznak... Éber Pista! Miért bántod a Kis Pétert?

- Tanítónéni kérem, mindig bök, hogy coki, coki, te is kutya vagy... A tanítónéni mondta...

- Mit mondtam?

- Éber... A kutya is éber...

- Ne sírj, te csacsi. Péter! Maradj csendben! Ajánlom... Tehát a kutya... igen. A kutya vigyáz reánk, de nekünk is vigyázni kell a kutyára. Van kutyátok, Kis Péter?

- Van.

- És mire kell vigyázni a kutyánál!

- A kutyánál?... Hogy ne jöjjön be a konyhába.

- Na igen, hiszen az is helyes. Hát még?

- A kutya... ha szűkül, akkor ki kell engedni...

- Jó, jó. De ugyebár beteg is lehet a kutya! Gyere csak ki tapogasd meg a Kormos orrát... Na, milyen?

- Vizes.

- Helyes. Hideg, vagy meleg?

- Hideg.

- Tehát a kutya orra nedves és hideg. Ha a kutya beteg, akkor az orra meleg. Ha szomorú, nyugtalan... Telekes!... Hallatlan! Itt nevetgélsz a szemem előtt! Mars ki, a sarokba!

- Tanítónéni kérem, a Dénes megfogta a Harmos orrát és nedves volt...

- Dénes, mit csináltál?

- Megfogtam... de hideg...

- Délben itt maradtok, majd akkor meglátjuk...

- Tanítónéni kérem...

- Mit akarsz Kerekes?

- Szeretném letenni a kutyát.

- Nehéz?

- Nem... csíp...

- Látjátok! Ezért is kell vigyázni a kutyára. A kutya tele van élősdivel... Tedd le szépen a dobogóra, de fogd meg, hogy el ne szaladjon... A kutya... Sokféle kutya van. A házat komondor őrzi, a nyáját juhász kutya. A vadásznak a vizsla segít és így tovább. Ki tudja megmondani, melyik a legmérgeesebb fajta?

- A komondor! A puli! A foxi!

- Harmos! Láttad már a mészáros kutyáját?

- Igen! A mészáros kutyája a legmérgeesebb!

- Ugy van! És miért?

- Mert vörös!

- Vörös?

- Igen. Vörös kutya, vörös ló, vörös...

- Leülhetsz!... A kutya még akkor is hasznos az emberre, ha már nem él. Mi van a kezemben? Tamás!

- Kesztyű.
  - Igen. A kutya bőréből kesztyűt csinálnak. Kutya bőrből készül az oklevél is. Mi az oklevél? Szerencsés!
  - Oklevél... Marha pakszus.
  - Nem. Az okirat. Ki látott már oklevelet? Mi az Ferenczi, te láttál?
  - Igen. Az apám kapta!
  - Úgy? Milyen oklevele van az apádnak?
  - Pestről küldte a sógora, a Mihály.
  - Oklevelet?
  - Igen, édesanyám mondta, hogy a Mihály felesége az oka... - Leülhetsz!... Most összefoglaljuk a tanultakat. Tehát a kutya az ember barátja, őrzője. Szaglása kitűnő, hallása éles. Várjatok csak, maradjatok egész csendben. Ágoston, ide figyelj! Te ott az utolsó padban egész halkán mondasz valamit és meglátjátok, Kormos azonnal hegyezni fogja a fülét. Tehát csend!
  - Hej! - ordította Ágoston tele tüdővel.
- Kormos ijedtében magasra szökött. Az ajtó éppen nyílt s a kutya két ugrással kint termett. Tanítónéni kicsit meglepetten nézett az eltűnt szemléltetési eszköz után, de pedagógus mivolta azonnal levonta az eset tanulságát és így szólt:
- Látjátok! Ezt hívják gyáva kutyának!

FŐ A BEOSZTÁS

Miután a múlt hónapot erős deficittel zártuk, feleségemmel elsején komoly családi tanácsot tartottunk. Újból, hogy ne mondjam ismételten elhatároztuk, hogy gyengéd felépítményű háztartási költségelőirányzatunkat egészen új alapokra fektetjük.

Elsősorban meg kell adni Dezső bácsinak a múlt hóban kölcsönként húsz pengőt, hogy új életünket adósságmentesen kezdhessük. Továbbiakban az általános és titkos takarékoság lesz a jelszó. Leszanálni, lefaragni mindent, ami labilis egyensúlyunkat felbillenéssel fenyegeti.

Kaviárt ugyan eddig se nagyon fogyasztottunk, ezután még kevésbé. Az ezen felül mutatkozó elsőrendű életszükségleteink számbavétele mellett pedig megállapodtunk, hogy folyó hóban nem lesz se mozi, se gesztenyepüré. Nem lesz újabb könyvvásárlás és nem lesz új nyakkendő. Ezzel szemben igenis minden este melegített csuszpejz lesz. Jaj!

És megszokott, végevárhatatlan lassúsággal megindult a napok pergése a messze távol világító harmincegyedikre felé.

Kelkáposzta... Kelkáposzta... Hiszen nem mondom, végeredményben a rántott csirkét is meg lehet unni, de szerény véleményem szerint ezen unalompróbát inkább utóbbival játszánám végig, mint előbbivel. Drága, öreg, bágyadt kelkáposzta levelek, ezek még nagyszerű dolgok, ha arról van szó, hogy délben paradicsomos tök és este is paradicsomos tök. Na és spenót? Mikor úgy péppé dagadozva ragaszkodik az ember szájpadrálásához. Káposzta. Reménykedve keresgél a villa a lucskos káposzta sűrű szálai között a nem létező füstölt oldalas után. Már megint sárgarépa! De hiszen tegnap is ez volt! - Ugyan fiam, múlt péntek óta nem ettünk, pedig ez nagyon egészséges.

Igen, ez a vezérmotívum. Nagyon egészséges! Az ember túlrad a nagy egészségtől. Szinte jól esne egy kis beteges özgerinc, vagy egy egészen közönséges serpenyős rostélyos, mondjuk á la vulgaris, hogy ne legyünk egész hűtlenek a tudományos csuszpejztanhoz.

- Nincs étvágyad fiam? - Ó dehogy, csak kissé túl vagyok telítve ezekkel az egészségi medicinákkal. Ha legalább leöblíthetné az ember egy pohárka tokajival. Végeredményben a keserű orvosságot is szokták valamivel édesíteni. Igen, ezt a szegény Gréta Garbót is elviszik majd valami zúg moziba, pedig most itt játsszák ezt a jó filmet a közelben. És milyen tojásfeje

lesz szegénykének, ha a jövő hónapig várunk és valami kis helyen nézzük meg. A hangja is egészen rekedt lesz már.

Hm, hm. Egyszer egy hónapban csak lehet egy kicsit könnyelmű az ember. - Tudod mit? Megnézzük a Garbót... és... na, nem bánom, egyszer, de csakis egyszer bemegyünk egy gesztenyepürére. Ohó! Várjál csak fiacskám... Tudod... érdeklődtem... azt a könyvet, amit a múltkor mutattam neked a kirakatban, nagyon olcsó részletre meg lehetne szerezni.

Úgy gondoltam, hogy az a két-három pengő ugyebár... hiszen most úgylis nagyszerűen spórolunk... Merem állítani, hogy a Gutenberg előtt az emberek boldogabb időket éltek, mint most. Valószínűnek tartom ugyanis, hogy abban a bizonyos aranyos korban, mikor még nem ismerték a nyomtatott betűt, sőt a papiros is csak úgy félig-meddig volt elterjedve, nem gyűltek az ember asztalfiókjában a részben fizetett, részben fizetetlen számlák. Akkoriban még valószínűleg kutyabőrre pingálva nyújtották át a gázszámlát s miután az ölebek, pincsik és egyéb kuvaszok ekkor sem adták olcsón a bőrüket, a gázszámlát nem havonként prezentálták. Nem, nem havonként s főleg nem a hó második és feltűnően hosszabb felében, hanem egy életben talán csak egyszer, mondjuk úgy alkonyattájt, mikor minden tisztességben megőszült rablólovag megépítette már a saját összkomfortos öröklovagvárát. Vagy teszem fel, tessék elképzelni, milyen nehéz helyzete lehetett annak a szegény ókori villanyszámla inkasszánsnak, aki kötáblára vésett nyugtákkal szaladgált emeletről-emeletre!

A helyzet most is nehéz, de a kő most az én gyomromat fekszi meg, ha arra gondolok, hogy a gázon és a villanyon kívül még meg fog jelenni Verzák mester, a szabó, Juliska, a tejcsarnokos leány, postás bácsi a rádiónyugtával, Salamon bácsi a könyvrészlettel és még ki tudja ki mindenki, mind csak azért, hogy lenge anyagi helyzetünkön könnyítsen.

Na, de nincsen ürmöm öröm nélkül és ha csigalassúsággal is, de tolódnak a napok ama várva várt elseje felé, mikor az ember újra csörgetheti agyonfoltozott zsebében az elsejei négy krajcárját. Már számoljuk a napokat, már érezzük pénzügyi egyensúlyunkon a sok csuszpejz által teremtett egészségesebb jövőt, mikor, amint az már rendszeren lenni szokott, derült égből lecsap a villám, Lula nénit megüti a guta és a kedves rokon utolsó gutájának kellemesebbé tételéhez egy nyolc pengős koszorúval kell hozzájárulnunk.

A pénztár üres. Egy hervadt pengő szomorkodik két sovány húszfilléres és három tantusz között a pénzes ládának nevezett úrban. Ezzel szemben még két nap van hátra és elfogyott a kockacukor is. Mit lehet tenni?

Hm. Kedves Dezső bátyám! Ha volnál olyan szíves húsz pengőt... És elseje után, ugyebár úgy mint a múltkor is...

- Fiacskám, mit szólnál hozzá, ha elmennénk végre egy rendes helyre vacsorázni? Nem sok az egész és a jövő hónapban majd behozzuk azt a pár pengőt...

A pincér elénk rakja az étlapot.

- Előételt parancsol?

- Előétel? Természetesen! Hozzon előételnek egy fatányérost!

MOST, VAGY SOHA

Dédapám fringiáját megette a rozsa. Nagyapám tajtékipáját elvitte a handlé. Apámnak még jutott egy íróasztal a tekintetes vármegyénél, saját szépreményű életem azonban már leginkább csak a régmúlt dicsőségünk homályba merülő emlékein rágódik. Na, nemigen fekszi meg a gyomromat a sok rágnivaló.

De egyszer felderült az égbolt. Tengerre magyar! - kiáltották ezelőtt ötven esztendővel jó apáink. - Kereskedelemre magyar! - hangzott most az új jelszó. Ez igen, ez nekem való! Majd én megmutatom! Ha lúd, legyen kövér, - gondoltam - és elhatároztam, hogy sajtban fogok dolgozni. Nagyanyám aranyórájának zálogházi ellenértékét különféle fajsúlyú és illatú sajtba fektettem. Az Első Magyar Sztratoszféra Kft. nagybani árban bocsátotta rendelkezésemre az

árút. Pókhálós vulkanizált bőröndömet leporoltam, vettem egy kis mérleget és egy pengőért sajtcsomagoló szépirodalmi terméket. Tervszerűen felosztottam az egész várost és megindultam, hogy meghódítsam a főváros nagyrészt közönségét.

Itt az első kipécézett sarok! Ez tehát a modern Rubicon. A kocka el van vetve, illetve a sajt a nyakamon van, ezt kell eladni. Gyerünk! Első emelet. Megnyomom a csengőt. Fehérkötényes, csinos szobacica se szó, se beszéd, betessékel a szalonba. Szép társaság volt együtt és én kissé elfogódott hangon adtam elő jól betanult mondókámat. Szavaimat általános csodálkozás fogadta. Itt-ott nyögtek, néhol püsszegték, valaki nevetett is. A zivaj mindenestre általános lett úgy, hogy a szomszéd szobából csodálkozó arccal nyitott be egy fehérkabátos úr. Azután a szobacica jött és csak az előszobában értesültem, hogy egy fogorvosi rendelőben szónokoltam. Mindegy, gyerünk tovább! A második emeleten eladtam tíz deka trappistát, de a harmadik emelet tizenegyéből kidobtak, mert a nagyságáéknak szintén sajtüzletük volt a házban.

Végtelenbe nyúló lépcsőkön rohantam fel és le. Itt vettek, ott nevettek, amott bevágták az orrom előtt az ajtót. Délben már nem éreztem a lábamat s egy sötét lépcsőházban leültem. Megettem öt deka gorgonzolát s azután rohantam tovább. Bőröndöm estére majdnem kiürült. A délutáni órák, mikor az asszonyok már a vacsorán törlik a fejüket, kitűnő üzleti időnek bizonyultak.

Hajnalban új készleteket vásároltam és megkezdtem újra a rohanást. Egyszerre az egyik ajtóban Lula néni hangjára döbrentem. - Hát te mit csinálsz?... - Kezicsókolom Lula néni... Gyönyörű trappistám van. Középszíros, omlós, csoda. Nézze, micsoda remek darab! Remélem, vesz vagy huszonöt dekát... - Mi... Mi bajod van? Megörültél? Mi van ebben a kofferben? - Sajt van benne, kedves Lula néni. Gyönyörű sajtok, igazán prima minőség. Parancsol talán inkább pálpusztait?... Lula néni először sikongatott, majd kétségbeesett, a végén elájult, de nem vett semmit. Otthagytam. Én nem érek rá, hívják a mentőket, pláne nem is vevő. Tovább! A villamoson néha kicsit idegeskedtek az emberek, ha bőröndömmel végigvonultam a kocsin, de én nem sokat törődtem vele. Fő az üzlet. Igen, az üzlet ment, sőt kitűnően ment, úgyhogy a hét végén a Sztratoszféra Kft. felemelte a rabattot.

Szombat este letettem a kalapácsot, illetve a sajtot, a nyereségből új inget és nyakkendőt vettem magamnak és vacsora után büszkén állítottam be Mariska néniékhez. Mariska néniék az úgynevezett jobb középosztályhoz tartoztak és Mancikájuk körül leggyengédebb érzelmekkel forgolódtam. Nagyobb társaság volt együtt és én dagadó kebellemmel meséltem üzletalapításom regényes történetét s forgalmam emelkedő ívének nagy jövőjét. Kábító színekkel ecseteltem az üzlet szépségeit és nagy lelkesedéssel fejtettem ki a magyarországi sajtkereskedelem reorganizálására vonatkozó terveimet. Előadásomnak nem várt hatása lett. Pupák tanácsos úr egyszerre magázni kezdett. Dr. Snasszfy, az örökké éhes napidíjas egyszerűen hátat fordított. Mancikának nem tudom mi baja lett, de egy sarokban sírdogált, Mariska néni pedig hangosan magyarázta Polditantinak, hogy: bizisten, az apja még egész tisztességes ember volt. Azután nagy csendesség következett...

Két nap múlva megfogadtam Mancikának, hogy soha többé nem nézek sajtra. Pupák tanácsos úrral újra megittam a pertut és felvittem a minisztériumba a harminchetedik számú kérvényemet, melyben a kegyelmes úr atyai pártfogásába ajánlom ama bizonyos kis íróasztal iránti legalázatosabb folyamodványomat.

JUTKA

Sógoroméék új lakásba költöztek s megkértek bennünket, hogy amíg a ki- és becsomagolási és hurcolkodási izgalmak lebonyolódnak, hároméves kislányukat hozzánk adhassák. Természetesen örömmel vállalkoztunk a kis Jutka gondozására és feleségem már előre mindenféle mókát készített a gyerekeknek. Aznap reggel együtt mentünk el hazulról a feleségemmel. Én a hivatalba mentem, ő pedig elment a gyerekéért.

Délben hazafelé jövet egy játékkereskedésben vettem egy gumikacsát, egy söprű- és személtapát-készletet, egy labdát, néhány apró homokjátékot és több hasonló apróságot. Diadallal és csomagokkal megrakva indultam hazafelé. Úgy képzeltem, hogy a gyerek majd még késő aggkorában is engem fog emlegetni, mint azt a bizonyos milliomos nagybácsit, aki minden széppel és jóval elhalmozta.

Már a lépcsőházban gyanús hangok ütöttek meg a fületem. Eleinte azt hittem, macska nyávog, később úgy gondoltam, hogy valami szerencsétlenség történt, de minél jobban közeledtem otthonomhoz, annál jobban erősödött bennem a gyanú, hogy a mi gyerekünk bög. Igen, ő ordított. Csodálatos hangszálai voltak s a tempót és hangnemeket variálni tudta, mint egy koloratúr énekes. A lakást kissé zilált állapotban találtam s ajtónyitáskor erős kozmaillat csapott meg. Feleségem mindenféle pedagógiai bűvészmutatvánnyal szórakoztatta a szoba közepén hanyattfekvő kisdedit, ki minden újabb kreációra csak hangnembelváltoztatással reagált, de a bögést nem hagyta abba. Engem természetesen azonnal mint mumust mutattak be, aki, jaj, mit fog csinálni, ha meghallja, hogy Jutka sir!

... Hm, hm, - köszörültem a torkom és rövid elmefuttatást végeztem magamban, hogy hasonló esetben mi a teendő? Elfogta szegényt a honvágy, ez világos. Nem tehet róla. Jó szóval, becézéssel kell kezdeni. Szép csendesen kiteregettem a csomagjaimat és a drágaságokat kiraktam egymás mellé a földre. Amikor meglátta, egy-két pillanat szünet következett, azután egy gyors rúgással szanaszét repült minden s újra kezdődött a hangverseny. Ez tehát nem volt jó. Most bementem a fürdőszobába, a kádat megtöltöttem vízzel és beleraktam a kiskacsát, a kis hajót, meg a gumibabát. Fogtam a gyereket és odavittem a kád elé. Nem érte el a szélét s ezért zsámolyt raktam a lába alá. Néhány percre csendben nézte, azután leugrott, fogta a zsámolyt és belevágta a kádba úgy, hogy valóságos tengeri hullámok csapkodtak a fürdőszobában. Csusomvizesen menekültem és száraz ruhát kellett váltanom. Ezalatt feleségem újságpapírost teregetett a szőnyegekre, kiszedte a cserepekből a virágokat és az új homokjátékkal nekiálltak a pogácsakészítésnek. A homokjáték lekötötte egy időre a gyerek figyelmét, sőt fel is nevetett és mikor az első pogácsa elkészült, körülszaladt vele a szobában, azután zsupsz - bevágta a könyvespolcra a nedves homokot. A második pogácsa a nyitott ablakon keresztül az utcára repült úgy, hogy ezt a játékot sürgősen be kellett szüntetni. Erre Brünhilda nagyiája következett s tartott öt óráig. Ekkor hirtelen elcsendesedett. Nem bírta tovább és elaludt.

Mikor a fejem már nem zúgott annyira, eszembe jutott, hogy még nem ebédeltem. Az ebéd részben elfőtt, részben elégett, úgy hogy kénytelen voltam lemenni egy kis kávéházba. Nem időztem soká, mert éreztem, hogy feleségemnek segítségre lesz szüksége. Hazaérkezésemkor az ajtó előtt nagyobb csődület fogadott. Ott volt a házfelügyelő úr, a szomszédasszony, a vicéné és még több kevésbé ismert egyéniség. Volt aki azonnali felmondást kiabált, mások azt mondták, kínozzák azt a gyereket, azért üvölt.

Bentről egyre hallatszott az ordítás és elhatároztam, hogy erélyesebb eszközöz folyomodom. Miután cserépvirágaink úgyis elpusztultak, fogtam az egyik karócskát és nagyhangon kijelentettem, hogy ha két perc alatt nem lesz csend, következik az elfenekelés! Újabb üvöltés. Fogtam a karót és erre a feleségem is sikongatni kezdett. Volna szívem megütni azt az ártatlan gyereket?

- Édes fiam, - kezdtem magyarázni, de szavaim elvesztek az általános jajongásban. Erre én is ordítani kezdtem. Mi vagyok én? Nem tűröm! Saját lakásom bolondokháza és így tovább. Már csurgott rólam a verejték, mikor megjelent a rendőr. Mögötte egész tömeg tolongott és prakkerék meredtek az égre. Közbotrányokozás! Ez hiányzott még! A gyerek ordított, a rendőr írt, a tömeg zúgott és a feleségem elájult.

- Egy országot egy taxiért! - ordítottam. Felkaptam a gyereket és már robogtunk is vissza a kedves szülőkhöz.

NYILATKOZAT

Szomszédom, Teknős úr és közötttem felmerült nézeteltérések mindég nagyobb hullámokat vernek, indíttatva érzem tehát magamat az alantiek közlésére.

Ha a hajdani jószomszédi viszony elromlásának indítóokaira akarok történelmi visszapillantást vetni, akkor úgy érzem, hogy az egésznek Rozi, Teknősék háztartási alkalmazottja volt az oka. Igenis ő kezdte! Tudniillik kies villámat szomszédomtól a szokásos drótkerítés választja el és ezen kerítésnél tört ki az első villongás. Azon a bizonyos reggelen feleségem átszólt Rozinak, nem látta-e a tejesasszonyt? Rozi nemcsak hogy választ se adott, hanem egyszerűen bement a házba és becsapta maga után az ajtót! Családom tekintélyén esett ezen sérelmet természetesen nem hagyhattam szó nélkül és még aznap délután átmentem Teknősékhez, hogy tisztázzam a helyzetet. Általános és zajos kibeszélés következett, sőt Teknősné egy kosárka málnát is küldött feleségemnek. Másnap reggel Teknős bácsi kinn ült az udvaron, látta, hogy feleségem kijön s erre egyszerűen az újságjába temetkezett. Na, hát mit szólnak hozzá? Fellépése direkt provokáló volt és én nem is késtem felelősségre vonni szomszédomat. Még neki állt feljebb! Feleségem állítólag elcsábította Rozijukat a Pucerkáék részére, ahol három pengővel többet ígértek neki, de elhallgatták Rozi előtt, hogy nyaralóknak adtak ki egy szobát, kiknél a kisgyerek után a mosást Rozinak kellett vállalni. Rozi ezért fújt a feleségemre s Teknősékkal is így kezdődött a vitatkozás.

Ha lúd, legyen kövér és én nem hagyom a jussomat! A kerítés alatt azt a lyukat igenis Teknősék foxija kaparta ki és ha a mi szegény árva kacsánk át is ballagott a nyíláson, igazán nem tehetett olyan kárt a fejes salátában, hogy azért meg kelljen gyilkolni azt az állatot. Igenis meggyilkolták! Teknősné szurokkal kente be úgy, hogy anyagcserélési zavaraiiba belepusztult. Még szerencse, hogy akkor szombaton kijöttek Pestről a sógoromé, kik azután elfogyasztották szegény állatot. Azt mondja a szomszéd úr, hogy ő nyugalmazott tisztviselő s ezért elvárhatja, hogy mi köszönjünk előre nekik! Hiszen alig tudja végigböngészni azt az öreg újságot, amit a veje küldözget neki potyán és ő akarja fölénk tolni magát! Hiszen már tizenhét éves koromban négy középiskolám volt! Nekem nyolc éve jár a Gartenlaube és a feleségem nagybátyjának a sógora állomásfőnök volt Kleofásfalván! Hogy képzelem ez az ember, hogy mi köszönjünk neki előbb! Azt mondja, hogy a mi almafánkról mászott át a hernyó az ő girhes gyümölcsösébe. Hallottak ilyet? Pont az a hernyó tett kárt, mikor a barackjuk tele volt tetűvel, a szilvájuk moniliával? Elsősorban a fám nem is volt hernyós, másodszor is, ami hernyó volt, azt leszedtük és el is égettük.

Akkor azért panaszkodtak, hogy a füst mind az orrukba megy. Majd szagosítóval füstölöm a hernyóimat, hogy az uraságokat ne zavarja! Azt mondja meg inkább nekem valaki, hogyan kerültek a mályvák Teknősék kertjébe, mikor nekik nem is volt és a kerítésünk szegélyét én ültettem tele? Azt mondja meg nekem valaki, hová lett a kerti ollóm, mikor én adtam nekik kölcsön a miénket és egyszerűen ráfogták, hogy az az övük? Azt mondja, fizessem meg az oldalkerítés festésének a felét, mert az engem illet. Ki mondta, hogy fessék? Az én szememet nem bántotta s ha nekik nem tetszett, hát fizessenek. És talán a jó törpék szállították Teknősékhez azokat a karókat a múltkori zivatar után, melyek addig az alsó utcán lézengtek egy öreg palánkon? Vagy mit szólna hozzá az én szomszéd uram, ha a fűszeresné által becses nejéről terjesztett adósságok tudomására jutnának? Nem kell olyan nagyon büszkélkedni! Hogy tizenöt pengő volt a feleségem pongyolája és tartozunk a mészárosnak? Kinek mi köze hozzá? Hogy tavaly karácsonykor a kaszinóban nem volt rendben a spóregylet kaszája. Hát ki nem kapta meg a pénzét kamatostól, hogy még ki meri nyitni a száját! A pallér? Igenis ordíthat a kapu előtt, amennyit akar. Ha nem csinálta meg a dolgot úgy, ahogy kialkudtam, akkor csak várjon a pénzére. Ez mind az én ügyem és senkinek semmi köze hozzá! Csak maradjanak Teknősék szép csendben és örüljenek, hogy ilyen béketűrő szomszédjuk van! Különben is, holnap bemegyek a községházára és megnézem, befizették-e az ebadójukat. Ha az a disznó itt ugat egész éjszaka az ember kapuja előtt, legalább fizessék meg

az élvezetet. A kerítésfestés árát pedig jussztse fizetem meg, csak pereljen be érte, ahogy tegnap átkiabálta. Majd a tárgyaláson találkozunk. Én nem engedek egy jottányit sem a jussomból! Ezt vegye mindenki tudomásul, akit illet! Alászoigája!

ÁDÁM TRAGÉDIÁJA

KOMÉDIA 10 SZÍNBEN

ELSŐ SZÍN

Körúti kávéház.

Teréz néni, mint fő gügyü. Putifárné, Salome mámi és Kleopatra tánti a barátnői. Luci Feri, Teréz néni unokaöccse. Pincér.

Pincér.

Egy kapucíner szűrve, habbal,
Parancsoljon, a délutáni lappal!

Teréz.

Köszönöm. Ti mit rendeltetek?

Putifárné.

Én kakaót kérek!

Kleopátra tánti.

Én egy csésze teát.

Nahát! Megesz a méreg,

Úgy ennék egy krémet,

De nem merek, érted?

Nem engedi a mérleg!

Teréz.

Kedveseim! Nagy az örömöm,

Hogy mind eljöttetek

S így teljes a köröm.

Nagy újságot kell közölnöm!

Nem volt ilyen azóta,

Mióta elmúlt a vízözön!

Putifárné.

Jaj, mondd már, ne eméssz!

Salome mámi.

Teréz! Mondásod merész,

De ha te akarod, minden lehet!

Kleopátra tánti.

Halljuk a szót! Ne fecsegjete!

Teréz.

A szó? Nos, hát ide figyeljete!

Be van fejezve a nagy mű! Igen.

A gép forog, minden anyós pihen!

Férjhez adva minden hajadon

S férfi nem mászkál többé szabadon!

Putifárné.

Energiád mindent kívív!

Hozsánna néked: szív!

Salome mámi.

Hogy ezt is megérhettem!

Hozsánna néked: szerelem!

Kleopátra tánti.

Teréz! Tiéd a babérág!
Hozsánna néked: házasság!

Teréz.

S Feri öcsém, te kaján?
Az eset nem tetszik talán?

Luci Feri.

S mi tessék rajta?
Gyenge egy fajta,
Ha fejét ily könnyen
Járomba hajtja!
És most mi van?
Néhány féreg
Kiáltja: élek!
Az asszony kotyvaszt
S azt hiszi
Urának a nektárt viszi!
Szemétdombján az ember
Mukkanni sem mer.
Megszokásból turbékol
Papucs alatt
Kukorékol!

Teréz.

Az eszmét
Csak hódolat illeti!
Ez az,
Mi a dolog lényegét teszi!
A nő előtt
A győztes férfi áll
S a férj előtt
A női ideál!

Luci Feri.

Ó, hogyne, hogyne kedves rokon,
De nékem megvan minden okom
Megkontrázni e boldog heppiendet!
Adj módot és bizonyosságot teremtek!
Merem állítani, hogy az ember,
Ha a világot nem vak szerelemmel
Nézi, hanem tiszta szemmel,
Házasságra lépni nem mer!

Teréz.

Legyen, amint kívánod!
Látok még két virágot
A körúton árván bolyongni - ott,
Nos, tehát fel!
Segítsetek ti elemek,
Ádámot látod? Ezekkel megpróbálhatod!
A fiú: Ádám, a joghallgató,
A lány: Éva, szende és bohó.
De rád szálljon az átok,

Ha balul üt ki vállalkozásod!
Itt a kezem! Állod fogadásod?
Luci Feri.
Fukar kezekkel mérsz,
De hiszen ráérsz
Újabb próbát tenni,
Ha e kettő nem fog
Lépre menni.
Nos, tehát fel!
Segítsetek ti elemek,
Ádámot agglegénynek
Nyerni meg!

MÁSODIK SZÍN

A paradicsom ügy.
Ádám, mint albérlő szobaúr. Éva, a háziasszony lánya.
Luci Feri, mint ószeres.

Éva.
(Énekel.)
Így élni szép, így élni jó,
Így oly vidám az élet...
Ádám.
Nézzé kedves Évi...
Arra szeretném kérni,
Lehetne-e a takarítást
Valami más motívummal
Variálni! Utóvégre bárki
Ráunna egyazon melódiát
Hallgatni órákon át!
Éva.
Csuda grimbus maga máma!
Későn került tegnap az ágyba?
Soká méltóztatott a kávéházba
Tanyázni s most álma
Folytatása volna minden vágya?
Ádám.
Ugyan Évi! Hiszen tudja,
Hogy utolsó szigorlatra
Készülök s azért ülök
Kávéházba, mert ott
Barátokat találok,
Kikkel jegyzeteket rágok.
Nincs pénzem különórákra,
Remélem maga is belátja.
Éva.
Mama már százszor mondta,
Semmi kifogása,
Ha néhány barátja

Feljön ide tanulni.

Ha a maga szobája kicsi,
Menjenek az ebédlőbe,
Nem csinál esetet belőle!

Ádám.

Hagyjon békét a mamával!
Úgy érzem rossz szándékai
Vannak velem és magával!

Éva.

Hogy mondhat ilyet Ádám!

Ádám.

Tudok, amit tudok. Azám!
Próbáltam már hívni a fiúkat,
De mindjárt láttam az utat,
Mit a kedves mama követne,
Ha lehetne. A Kelement persze
Mindjárt uzsonnára hívta,
Mert jobb szobaúrnak látta!
De megmondtam előre,
Nem eszik belőle!

Éva.

Hagyjon békét Kelemennel,
Tudja, hogy a kutyának sem kell!
De azt nem értem, mi baj van anyával,
Mikor ő igazán nem törődik mással,
Csak, hogy magának jó dolga legyen
És ha ezt eléri, minden rendben megyen.

Ádám.

Tudja fene, ez ösztön dolga
S az utóbbi időben mintha...
Nézze Évi, én jogász vagyok,
Filozófiához nemigen konyítok,
De ösztönös filozófus nézetem
Gyomromon keresztül érzékelem.
Ezen az alapon indulva,
Miként a költő mondja:
Paradicsomi jólétben szenvedek
S a jóléttől lassan beteg leszek.

Éva.

Mi baja?

Ádám.

Nem érti? Csoda!

Mi volt tegnap a vacsora?

Éva.

Főzelék. Káposzta.

Ádám.

Paradicsomos, tudja!

Éva.

Persze, hisz az volt délben.

Ádám.

Hogyne kérem, és tegnapelőtt?

Éva.

Ha jól emlékszem marhahús, főtt.

Ádám.

Igen s a marhahús dús

Paradicsom szósszal leöntve,

Hogy a hideg rázott tőle!

Éva.

Miért? Nem szereti?

Ádám.

Oh, hogyne kérem,

Szerényen beérem.

De kedden mi volt

Délben?

Éva.

Kedden?

Már nem is emlékszem.

Ádám.

Csuszpeiz, de genere krumpli

S e krumplinak paradicsomban

Kellett úszni! Hétfőn

Paradicsom volt, makarónis

Hússal. Vasárnap a leves

Volt felöntve e szósszal!

Éva.

Érdekes, fel sem tűnt nekem.

Várjunk csak, most már emlékszem!

Anya mondta, el kell fogyasztani

A régi paradicsomot, hogy legyen

Üres üveg az új befőzéshez,

Mert később nehéz lesz

Ily olcsón beszerezni. De majd

Elintézem a bajt. Szólok anyának...

Ádám.

A mamának ne szóljon,

Csak mérges lenne

S a kávémba is

Paradicsomot tenne.

Hanem, tudja mit?

Mondok valamit!

Titokban eladunk pár üveget

S a zsákmányon veszünk

Mozijegyet!

Éva.

Bomba idea!

De kinek adjuk oda?

(Luci Feri hangja kívülről)

Ószeres! Ószeres!

Ó... szeress... Ó... szeress...

Ádám.

No lám ! Kérdésre felelet!
Ez veszi meg az üveget!
Évi, csak annyit mondhatok,
Hívjuk e mesterdalnokot!

Éva.

Jó. Kiszólok!... Halló!

Ádám.

Éljen! Derék! Brávó!
Vajon hány üveg van?

Éva.

Nem tudom pontosan...
Csak anyu meg ne sejtse,
Baj lenne belőle...
Tiltott dolgot teszünk!

Ádám.

S ha mindent megeszünk,
Akkor mi van? Ugyanaz!
A különbség csak az,
Hogy felcseréljük az élvezetet.
Eladjuk a piros levet
S árán veszünk mozijegyet.
Hozzon be pár üveget.
Hallom jönni az öreget!

Éva.

Legyen hát! Én megyek...
(*Éva el, Luci Feri belép.*)

Luci Feri.

Jó napot!
Szolgálhatok?
Vagy mi legyen az ok,
Melyért hivatott?

Ádám.

Azonnal kérem...
Érdekes, úgy érzem
Ha magát nézem
Didereg a vérem.
Valami azt súgja nekem,
Maga lesz a végzetem!

Luci Feri.

Ezt hagyjuk talán,
Nem cikk ma már.
Nadrág, vagy kabát
Jobban kelletti magát!
(*Éva belép*)

Éva.

Tíz üveg van eladó!

Luci Feri.

Paradicsom, ohó!

Paradicsom nem érdekel,
Mondhatnám onnan jöttem el.
Meguntam a második helyet,
Hol még kritizálni sem lehet!

Ádám.

Mi baja?

Luci Feri.

Na ja! Persze, nos igen!
A paradicsomot nem kedvelem!

Ádám.

Én sem, s ezért eladó!

Luci Feri.

No jó, de engem csak az üveg,
A külszín érdekel. Tartalom?
A kutyának kell!

Ádám.

Hogy mondja? Ki maga?

Luci Feri.

Ki vagyok? Genthog, az ószeres!
Hajam deres, lábam visszeres,
Pocakom terhes, orrom rezes.
Mint a farkas - éhes,
Mint bárány - kezes.
Senki, semmi - ószeres!

Ádám.

Érdekes!

Luci Feri.

Azt elhiszem!
Rongy, vagy arany?
Én megveszem!
Múltból csinálom
A jövőt!
Szemétből a
Kincset érőt!

Ádám.

Nos, itt a múlt loma,
Pirosuló paradicsoma!

Luci Feri.

Mondtam, erre nem alkuszom.
Ma a külszín fontos fiam!
Az üveget megveszem,
Vagy - ajánlom magam!
Paradicsom? Kérem, ugyan!
Bár néha jó, ha van,
De nem fontos, ha nincs!
Egy jó kis nő nagyobb kincs!

Ádám.

Hogyan?

Luci Feri.

Tudja barátom,
Én vén kujon, a dolgot
Tisztán látom!
Paradicsom?
Polgári sablon!
Adva egy garzon
S egy bájos hajadon.
Nos, ugye vonzalom
Aztán lakodalom!
Előbb paradicsom,
Utóbb csak unalom!

Éva.

No, de ilyet! Kérem!

Luci Feri.

Mindent tudok! Értem!
Szerényen beérem
Ha azt elérem, Hogy gondolkoznak
Vélem.

Ádám.

Nem értem!

Luci Feri.

Úgy látszik kár
Magasba törnöm.
Nos, akkor tehát
Maradjunk a földön.
Csere üzletet ajánlok!
Tudják-e mik az álmok?
Bűbáj, földöntúli szerelem?
Íme: az álmoskönyvben
Mind benne leszen!
Tíz üvegért, semmiségért
A tudás könyvét adom!
Nos, ifjú ember,
Mit szól hozzá s Éva
A bájos hajadon?

Éva.

Nevemről vajon
Honnan hallott?

Luci Feri.

Lám, az első okos szó
S kérdése mily bohó!
Az ószeres mindent tud kérem
S e címmel én most beérem
Szerényen. Tehát, múlt nyár delén
Gróf Teleky terén
A paradicsom sok volt.
Nemde, kegyed ott volt,
Hogy anyjának kezére járjon
S a befőzésnél asszisztáljon!

Éva.

Mindent tud barátom!

Ádám.

S mennyit ér ez üzlet?

Luci Feri.

Egy álmoskönyvet!

Se kevesebbet,

Se többet!

Ádám.

Mit érünk vele?

Ennek rég elmúlt

Már ideje!

Luci Feri.

Ez bűbájt szállít rátok

S éltetek hurokvágányáig

Mindent beláttok!

Éva.

Ez érdekes lehet!

Ádám.

Vagy, bolondgombát

Evett az öreg!

Luci Feri.

Ne higgyétek, hogy dőre a cél!

Sok az akadály, mely útközben ér!

De Ádám, ne félj, Éva ne reszkess,

Ezt mondja nektek

Az öreg ószeres!

Íme, a könyv! Vegyétek

S fejeteke alá tegyétek!

A tudás, mint illatos méreg

Álomban szívódik belétek!

Éva.

Vegyük meg Ádám!

Ádám.

Álom könyve? Mi van benne?

Tanácsot ad a jövőre?

Ám legyen az üzlet kötve!

Luci Feri.

Bűbáj, álom szálljon rátok!

A végén majd meglátjátok,

Hogy sok az ok és mind konok,

Mely torlaszként elállja utatok!

De él egy csalfa tünemény,

Ennek neve: remény!

Aludjatok! Él a remény!

Mai neve: Főnyeremény!

HARMADIK SZÍN

Egyiptomban. Ádám, mint az Első Egyiptomi Textilművek vezérigazgatója, Luci Feri a titkára. Éva munkás asszony.

Luci Feri.

Méltóságos uram!
Úgy a tisztikar,
Mint a munkásság nevében
Egy szívességre kérem.
Arról van szó csupán,
Hogy az ön jubileumán
Egy küldöttség keretében
Bizonyos emléket letégyen
Méltóságod asztalára,
Annak bizonyosságára,
Mily nagy ragaszkodása
S az összszemélyzet hálája.

Ádám.

Mit kertel annyit máma?
Mondja ki valahára, mit akar!

Luci Feri.

Nincs kérem semmi baj!
Egy emlékről van szó csupán,
Márványból, gondoltuk talán
Ez volna legméltóbb nevéhez,
Méltóságod emlékéhez...

Ádám.

Emléket akarnak állítani?
Hát mi vagyok én? Fáraó?
Hallott már ilyet valaki?
Szóval még életemben
Piramisom legyen?

Luci Feri.

Úgy gondoltuk,
Méltóságod bölcs belátása,
Midőn az emlék
Ünnepélyes átadása
Alkalmából a megható
Hangulat hatása
S kapcsolatban... a személyzet
Helyzetének javítása...

Ádám.

Úgy! Szóval a ceppet én fizessem!

Luci Feri.

Méltóztassék megérteni
Kegyesen
Ez népszerűségét emelné
S helyesen
Következtetek, ha megjegyzem,
E lépés sokat jelentene

Az egyenesben,
Hogy méltóságod -
Kegyelmes lehessen!

Ádám.

Gondolja?

Luci Feri.

Fontolva, latolva,
Minden szó megrágva
Jutott az ajkamra!
Méltóságod tudja,
Titkára mindenkor
A leghűbb szolgája!
E szolga úgy látja,
Vezérének álma
Valóra válna!

Jövő választásra
Mindnyájunk vágya
Mandátum adása!
S ha ön már honatya,
Csak ugrás választja
S kegyelmes a rangja!

Ádám.

Mond valamit... Hát ez mi?
(*Kívülről zaj. Éva berohan.*)

Éva.

Végem van. Meghalt az uram!

Luci Feri.

Szerencsétlenség érte?
Hol a mentők jelentése?

Éva.

Milliószor mondtam: Fiam,
Halál van a snapszbutikban!
De ő el volt keseredve,
Egyre azt fejtegette:
Miért él a pór?
Reménye nincs, jöjjön a bor!
Csak a Gúlához hord követ,
Hiába okád mennykövet!
Egy ideig húz, aztán sakk-matt!
Milliók egy bank miatt!

Ádám.

Micsoda jó nő, Istenemre!
Ha fáraó lennék, csak intenék:
Jer keblemre! Szeme, haja, termete,
Mintha régi emlék kísértene...
E hang a múltból szól felém,
Midőn még paradicsomban úsztam én!

Luci Feri.

Ádám, vigyázz!

Ádám.

Mit magyaráz?

Luci Feri.

Semmi! Csak az érem túloldalát nézem!

Ma nincsenek csodák kérem.

A könny könnyen felszárítható!

Miért ne volna pont e nő kapható?

Igéneyei még nem lesznek túlméretezve

S ha méltóságod velem rendelkezne...

Egy csendes budai villa talán

A kies Rózsadomb oldalán...

Igaz! Most Egyiptomban vagyunk!

Mi lehet tehát legfőbb óhajunk

E hölgy kegyét megnyerni vele?

Talán egy szép, kétpupú teve?

Ádám.

Nehogy félreértés legyen közöttünk,

Kell, hogy a dologgal tisztába jöjjünk!

E hölgy sokkal nagyobb hatással van reám,

Semhogy holmi kalandba bocsátkoznám!

Úgy érzem, oldalamon a helye!

Igen! Ő lesz a vezérigazgató neje!

Luci Feri.

Minő dicső dolog a szerelem!

Ez az a bizonyos verem,

Melybe fejem beverem!

Vezérem! Óhajod parancs nekem,

Majd sietve közhírré teszem...

Ádám.

Ezzel várjunk talán...

Luci Feri.

Azt hiszem én is!

Jó lenne mégis

Rendezni előbb

Több apró tényezőt.

Ha nem csal a látszat,

Én a fürdőkádat

Ajánlanám mielőbb.

Sőt, nem ártana e nőt

Többször öblögetni,

A kefével kezelni.

No, de ez semmi!

Ádám.

Hogy a manóba!

Luci Feri.

Aztán sürgős volna,

Hogy a cipő sarka

Oly csámpás ne legyen,

Nem kacsázna annyit

Amint jön a hegyen.

De, ez sem probléma,
Segíthetünk rajta!
Ami a frizura
Kérdését illeti,
A dús haj halmaza
Gubanca és kóca
Elég modern volna.
Csak fénye mutatja,
Hogy zsírtartalmának
Igen nagy a foka!
Ádám.
Mit tud még?
Luci Feri.
Nem elég?
Tehát, parancsára:
Telepátia csodája
E nő! Ura halála
Váratlan nem találta.
Körmének mély gyásza
Előre felkészült
E nagy sorcsapásra!
Orrának formája
Egyenes, de hegyes!
Ez veszedelmes!
Orrnak ilyen éle
Veszekedés jele.
No, de ugye,
Mit törődünk vele?
Ez minálunk nemde,
A szobalány ügye.
Főjön annak feje!
Ádám.
Hát még, barátom?
Luci Feri.
Azonnal lezárom
Nézetem közlését.
Osztom véleményét,
Mindez csak külsőség.
Elég tudós a nő,
Ha eresz alá áll,
Midőn csurog az eső,
Mondja a bölcselő!
Hiszen helyes néha,
Ha analfabéta,
Csak ne legyen méla
És a társaságban
Urát ne blamálja!
Körmit ne rágja,
Orrát ne piszkálja

S Voltaire szülőházát
Ne rakja Nizzába!
Ádám.
Vigyétek csodába!
Menjen mosodába
E nő, még máma!
Te titkár megállj!
Megbosszulom magam!

Luci Feri.
Ádám! Ugyan!
Hisz ez még szép!
De míg pénztárcád ép,
Nyakadon él
Az új rokon nép!
Viselt ruháidban
Apósod díszeleg.
Autódat ellepi
A sok rokon gyerek.
Vasárnap ebédre
Beállít sógorod,
- Egyébként sofőröd ...
S megissza borod.
Anyósod kéjeleg,
Hogyha veled mehet
S az operapáhollyban
Slafrokban díszeleg.
Pistike tintával
Bekeni képedet
S a kedélyes család
Mindenen úgy nevet!

Ádám.
Pokolbeli káprázat,
El veled!
Éva.
És én?... Hát nincs remény?

Ádám.
Menj a mosodába fiam!
Engem másfelé vezet az utam.
Lehet, hogy majdan te maradsz felül,
Ha éned kivasaltan előkerül.
Egyelőre e helyet itt hagyom.
Luci, vezess! Követlek vakon!

NEGYESEDIK SZÍN

Athénben. Ádám, mint győztes maratoni futó. Luci Feri a barátja. Éva, mint szépségkirálynő. Pincér. Ácsorgó tömeg.

Első a népből.
Reggel óta járom a teret
S egy bűdös vasat sem keresek!

Második a népből.

Bolond világ ez, eb aki bánja.
Hová lett Athén dicső világa!
Emlékszel komám, hogy éltünk hajdanán?
Nincs már görög vér az érben talán?
Hétfőn koronáztunk
S letettük a királyt kedden.
Szerdán az elnökkel cicáztunk,
Csütörtökön lógtak mind a ketten!
Pénteken fogtunk egy tábornokot.
Szombaton kirúgtuk, mert sokat lopott
S szent vasárnap virradatra
Új királyt hoztunk a nyakunkra!

Első a népből.

Bizony sok szép dráma lefolyt,
Mikor a fenséges népnek szava volt.
Nem ártana valami mozgalom,
Mert a gyomrom korog nagyon.

Második a népből.

No, lám!
Nézd csak komám!
Úgy látszik,
Valami mozdul tán!

Első a népből.

Atyám! Nagy tömeg jön a vár felől!
Pénzszagot érzek! Jer, legyünk elől!
(Zsibongó tömeg)

Első demagóg.

Polgárok! Fájva emelek szavat!
Az előbb képemhez kenték a sarat!
De tévednek, ha azt hiszik,
Hogy a panama diadalt arat!
Dicső, fejedelmi nép,
Hallgasd hát vádamat!

Első a népből.

Miről van szó,
S mennyit ér haragunk?
A pénz beszél!
Ha fizetsz, meghallgatunk!

Második demagóg.

Jól beszélsz apám! E buxa, látod,
Tele van ám!
Ide figyeljete!
Vigyázzatok,
Azok a gazok,
Csak ugratnak
Benneteket!

Első demagóg.

Az igazság szent nevében kérem...

Második demagóg.

Úgy! Kevesebbel be sem éred?
És mondd kérlek, mennyi a béred?

Első a népből.

Drága pofáim,
Itt ne veszekedjete!
Azt mondjátok meg,
Mennyit kereshetek?

Első demagóg.

A zsűri döntése panama!
A szépségkirálynőnek
Hamis a fogsora!

Második demagóg.

Felséges nép!
Luciának minden foga ép!
Mindnyájan jól tudjuk,
Mily rettentően fontos tényező
Ki legyen hazánk fővárosában
Az ünnepelt szépségkirálynő!
A zsűri azt mondta: Lucia!
De, legyen meg a nép szent akarata!
Népszavazás döntsön e kérdés felett!
(*Jaj annak aki pálcát tör Lucia felett!*)

Első demagóg.

Ki fog sülni hát végre a panama!
Hiszen Luciának nincs is haja!
Bandzsa a szeme, vörös a keze!
Ott egye fene! Le vele! Le vele!

Második demagóg.

Ne töltsük az időt hiába!
Mindenki menjen a zsűri házába!
(A kapuban én ott leszek,
Minden kézbe két drahmát teszek!)

Első a népből.

Ez jól beszél, gyerünk!
Ideje, hogy valamit tegyünk!
Nos, éljen Lucia!
Szép-e, vagy fúria?
Fő a guba!
(*A tömeg zsibongva el. Ádám és Luci Feri jönnek.*)

Ádám.

Mily kihalt minden!
Kissé fáj. Azt hittem
Győzelmem után
Ünnepelni fognak,
Vagy legalább fogadnak
Baráti szóval,
Ha haza érkezem
Győztes koszorúval.

Luci Feri.

És ugyan miért?
Azért, mert babért
Hoztál az olimpiásról?
Az nyílik ott bárhol!
Nézz körül. Az útmenti fákön
Babérlevél lóg minden ágon.
Dicsőség? Barátom,
Ahogy én a dolgot látom,
Egy jó pozíció,
Vagy tőzsdei akció
Jobban emeli neved,
Mint győztes babérleveled!

Ádám.

De, menyasszonyom, Lucia
Csak elém jöhetett volna!

Luci Feri.

Igen ám, ha más dolga nem volna!
Tudod-e, minő napra virradtunk ma?
A szépségkirálynő lesz megválasztva
S ha érdekel e gyönyörű móka,
Megsúghatom: a királynő neve - Lucia!

Ádám.

Szeretném remélni, hogy tréfálsz csupán!

Luci Feri.

No lám! Az ám! Nem tetszik talán?
Az én arám! Mi? Féltékeny vagy komám?
Hja, ma már nem úgy dudál a szél Budán!
Mondjad te győztes babérlovag,
Miért lógotod ezért orrodat?
Mit győzelmed nem szerzett meg neked,
Lucia pótolja, emelheti neved!
Vagy félsz, hogy más vethet rá szemet?
Na és, mit tudhatod, hátha úgy jobb neked!
De mit vitázom veled! Ím, ott jön végzeted!
Hallod, hogy ujjong a tömeg?
Nos, fel! Derítsd hát képedet!

(Zajongó, éljenző tömeg hozza Luciát)

Éva.

Jó emberek, köszönöm néktek...
De, adjatok helyet, hogy haza térhessek.
Ég veletek! Vezéreljenek az istenek!

Impresszárió.

Szépséges királynő, csak egy pillanat!
Elmondom még egyszer programodat.
A perc rövid, az idő halad,
Kell, hogy mindenre előkészítsd magad!
Tehát ugyebár délután
Megkezdjük a filmfelvételeket,
Hogy a híradók hétfőre kész legyenek.

Ami legfontosabb mindenek felett
Még ma felkeres egy szabónő sereg.
Egy pár szó csupán a holnap lapokba
S hírneved egy-kettő meg lesz alapozva!
Holnap megkezdjük a tárgyalást Nizzával.
Mérközhetsz bátran Miss Amerikával!
Aztán jelentkezik majd az ékszerész,
A manikűr, a fodrász. A villa kész!
Egy lecsúszott tőzsdés örökébe lépsz!
Meglátod, autódon hétágú korona leszen
S mindezt csekély tíz százalékért teszem!

Ádám.

Kedves Lucia, ha ideje volna...
Szeretném remélni, hogy észre fog venni!

Éva.

Nini, Ádám! Pá! Maga még él?
Lépjen közelebb, talán csak nem fél?

Ádám.

Nem! Csak epedek
Hogy veled
Négyszemközt legyek!
Megrepedek,
Ha e pimasz sereg
Közé nem verhetek!

Éva.

De kérem! Igazán nem értem,
Miért néz oly kimérten!
Ma mindenki boldog, ha hozzám érhet,
Ennyi ésszel igazán felérhet!
Szépségem diadala milliók álma.
Egyéni vágya hátra szorul máma.
Hisz látja, a dicsőség átka
Már elkapott és röpít legott
A csillagok felé, hol ragyogok,
Mint bolygók közt a napok.

Ádám.

Hisz éppen ez a felháborító!
Mit akar itt ez a széltoló?
Ékszer? A villa kész?
Egy-kettő! Haza mész!
Maga meg mit néz?
Elszállt fejéből az ész?

Éva.

Párdón Ádám! Azt hiszem tévedett!
Kissé túllépett a határon kegyed!
A régi időknél ma már befellegzett,
Velem jelenetet csinálni nem lehet!
S most, ha úgy tetszik, elmehet!

Luci Feri.

Na, ezt megadták neked!

Most verheted saját fejed!

Éva.

Kedves igazgató, legyen olyan jó,

Az autó, ha jön várjon! Agyó!

Impresszárió.

Agyó dicső királynő!

Luci Feri.

Szép búcsú nemde?

Nos vitéz uram,

Az én autóm is itt van,

Folytassuk utam!

ÖTÖDIK SZÍN

Római divatbemutató. Catulus, római polgár, Cluvia, a felesége. Ádám, mint lyrai költő, Luci Feri, mint szerkesztő, Éva, mint manöken, Hippia, mint dizőz.

(Halk zongoraszó.)

Catulus.

A ruhatári számot csak add nekem,

Legalább az biztonságban legyen!

Egyébként úgy is tudom mi a végzetem,

Ha divatbemutatóra adom fejem!

Igen! Pont ez hiányzott nekem!

Cluvia.

Kissé zsémbes vagy ma öregem!

Ha kellemetlenség ért az üzletben,

Jobb, ha hazamegyünk menten.

A savanyú képedet nem szeretem!

... Ámbátor, ha nem csal szemem,

Úgy látom mindenki itt leszen,

Ki a mai világban számot teszen.

Úgy érzem, nem csak az én érdekem,

Hogy neved a megjelentek közt legyen!

Ettől eltekintve szinte szégyellem,

Hogy bundám egészen ókori legyen!

Ha a divattal haladni igyekszem,

Ezt megkívánja rangom és nevem!

Catulus.

Jó, ezt már ismerem!

Nézzük, merre van a helyem?

Zene is lesz? És milyen meleg a terem!

Igen! Pont ez hiányzott nekem!

Cluvia.

Kérlek, vigyázz!

Ismerősök jönnek,

Ne magyarázz!

(Ádám és Luci Feri jönnek.)

Luci Feri.

Nagyságos asszonyom, csókolom a kezét!

Szervus Catulus, mi rágja az epéd?
Besszre ment a papír, vagy sok a savad?
Vén róka vigyázz! Ismerem fajodat!
E sok szép lány közt lógatod orrodát?
Catulus, Catulus, te csak teszed magad!

Cluvia.

Kedves szerkesztő úr, igazán jól teszi,
Hogy ezt a vén morgót megleckézteti!
Egyebekben, hogy van? A nyáron merre járt?
Nem szép, hogy sohasem látni magát!
Nahát! Múlt heti cikkében felülmúlta önmagát!

Luci Feri.

Legyen szabad bemutatnom barátomat:
Ádám, lyrai költőt. Csupa szív, hangulat!
Szívének lángja az egekig lobog,
Tárgya: az a szűke a balsarokban, ott!
Nála még jövő az én régmúlt időm,
S a lányt bemutatni az én feladatom lőn.

Catulus.

Örvendek. Ha nem vagyok indiszkrét,
Anyagilag ez a líra milyen érték?
Ha jól tudom ugyanis a líra mai ára,
Természetesen a napi értéket kalkulálva...

Ádám.

Ez az kérem, ami kétségbe ejtő!
Ár és érték, mily távol áll e kettő
Egymástól, ha nézem az érem
Két oldalát és mérem, hát kérem!
Úgy látom ön reális, hogy ne mondjam
Materiális értékeket kedvel.
A lyra értékét ne mérje ezzel.
A lyra, ha megszületett maga az érték!
Pénzben, aranyban erre nincs is mérték!
Az ár, az igaz, csekély kérem,
De én kevéssel beérem s ha nincs pénzem
Borbélyra, sörényem öt ujjal hátra söpröm.
Nékem ez is öröm, aranyért magam nem töröm!

Cluvia.

Mily kedves és lelkesítő a heve,
De a lyra alaphangjának szerelem a neve.
Szerелеmből megélni lehet-e,
Kérdem én s ott az a szűke szende?

Catulus.

A szeget végre a fején találod!
Barátom, ha elfogad tőlem egy tanácsot,
A lyráját váltsa be más valutára.
Szálljon le a földre, térjen át prózára.
Gyűjtsön arany lírát s akkor majd meglátja,
Az a szűke szépség mily nehezen várja
Hogy elvigye magával: nászútra - Rómába!

Luci Feri.

Miután azonban ez divatbemutató
S nem házassági ingyen tanácsadó,
Hölgyeim és uraim kérem figyelmüket
A színre fordítani és hegyezni fülüket,
Mert a bemutató legjobb kreációja,
Hogy ne mondjam az est szenzációja
Jön: a pauszákat kitöltő hangcsoda,
Suttogó dizőzünk, a molett Hippia!

Catulus.

Pont ez kell nekem!
S mi lenne velem,
Ha itt hagynám nejem
S egy kávéházban
Kiszellőzném fejem?

Luci Feri.

Gondolja,
Akad még
Rómában
Kávénak
Dizőzmentes
Háza?
Lássa?
Már jön!
Nagy lesz
A hatása ...
Az ásításra!

(Hippia énekel.)

Hippia.

Bolond világ volt hajdanában:
Rögeszme élt a nagyanyákban,
Azt hitték, úgy hozza az illem:
Bundát csak hercegnő viseljen!
Szerencse, anyánk kitalálta a boát,
S ebből nőtt ki a szörme kabát!
A haladás
Dicső dolog
És a világ
Tovább forog!
Hajjaj,
Hová forog?

Bolond világ volt hajdanában:
Minden lány táncolt a bálban.
Ma sok fiút kell összeszedni,
Mert nem akarnak lépre menni.
A ceppet fizeti a kedves papa,
Ebbe öszül bele maradék haja!

A haladás
Dicső dolog
És a világ
Tovább forog!
Hajjaj,
Minek forog?

Bolond világ volt hajdanában:
Naiv lelkek éltek általában!
Két érző szív kis padlásszobában
Megfér - mondták, mint galamb ducában!
Összkomfort mellett ma nem kérnek többet
S ordít a rádió a gyerek helyett!

A haladás
Dicső dolog
És a világ
Tovább forog!
Hajjaj,
Meddig forog?

Luci Feri.

Ádám gyere! Úgy látom a döntő pillanat
Elérkezett, mely nagy diadalt arat,
Vagy ellobban és csak hamu marad.
Azt hiszem Juliska a próbát befejezte.
Most bemutatlak, aztán lásd te,
Mire mész vele. Én tartok tőle,
Hamar kiábrándulsz belőle!
A papa, mint mondám házunknak őre,
Hol lakom s bár nincs különösebb okom,
Kérlek ne vedd zokon, úgy érzem a hajadon
Orrának tartása magasabb fokon áll,
Mint egy egyszerű polgár-lánynak jól áll.
De, nem vágok elébe a dolognak,
Kovácsold te a szerencsét magadnak!

(Júlia jön.)

Luci Feri.

Juliska! Engedje, hogy bemutassam barátomat,
Ádám, lyrai költőt s most ajánlom magamat!
Ja, igen! Barátom rég várta e pillanatot,
Remélem értékeli a lyrai hangulatot!
Egyébként Juliska engedje megjegyeznem,
Hogy különb fiút keresve se keressen!

Éva.

Kedves Feri úr, ha szabadna kérnem,
Igaz, engem otthon Juliska néven
Hívnak az ismerősök, lakók,
Azonban itt, mondjuk üzleti téren,
Ha szabadna remélnem a jövőben
Júlia néven nevezzen kérem.

Luci Feri.

Júlia? Kérem! Értem. Remélem
Csütörtökön éjjel a találkozáson
Szerencsém lesz!

Éva.

Csütörtökön? Semmiről sem tudok...

Luci Feri.

Szent Gellért hegyére gondolok,
Hol összegyűlnek mind a boszorkányok,
S maga kedves Julis, ó, pardon, Júlia
Pont közéjük illő édes, kis fúria!
Nos semmi harag, hiszen csak viccelek!
Ádám! Itt hagylak, én Hippiához megyek.
Kedves gyermekeim, áldásom veletek!
Ádám, ha baj van szólj s én megjelenek!

(El.)

Ádám.

Barátom Feri a helyzetet nem ismeri.
A világon semmi sem szent előtte
S ha bohó, vagy maró nyilait ellőtte,
Azt hiszi élte célját betöltötte!
Én azonban a világot másképp látom!
Az élet szép, rózsaszínű álom,
Szerelem vágya él minden virágszálon.
De mindez eltörpül széles e világon,
Mert eljöttél: Te! Ki után vágyom!
Téged látva lobog lyrám lángja
S zengi lantom: Júliát imádom
S úgy érzem, megtalálom párom!

Éva.

Bókját köszönöm kedves szívkirályom.
Látta az előbb azt a perzsát rajtam?
Lássa barátom, pont olyanra vágyom.
De, ... akárhogy vetem, hányom, ez csak álom!

Ádám.

Júlia, álom az egész élet!
Téged látva annyi erőt érzek
Megszerezni érted mindent s néked
Lábad elé rakni, mielőtt kérted!
Aranyt, ékszer? Prémet?
Óhajod parancs, érted?
S szerelmed bár legszűkebben mérjed
Éltemet kéj áldozni érted!

Éva.

Hermelin, mókus, nutria,
Szilszkin, nerc, vagy mormota,
Egyre megy! Mind gyönyörű puha,
Simogató, édes, elegáns, csoda!

Ádám.

Puha, édes, simogató,
Mint a nevető lány szeme!

Most ihlik bennem az alkotó
Költői lyra! Címe: A bunda,
Mint remény! Minő tünemény!
Új hang az irodalom terén,
Közgazdaság! Hősköltemény!
Útmutató lesz hosszú századokra
S a világ összes róka bundája
Majd epedve várja,
Hogy ráomolhasson
Júliám vállára!

Éva.

Ugye, ugye, Ádám, kedves!
Végre egy őszinte, rajongó barát,
Ki nem tolja előtérbe önmagát!
Ki nem pocakos és nem deres,
Ki nem mutat aranyat, látod: szeress,
Hanem dicsőíti a pillanatot
Mely módot ad, hogy minden áldozatot
Elém rakhasson, mint hódolatot!
Én bízom magában s jó ízlésében
S hogy ezt lássa, jöjjön kérem,
Válasszon maga bundát nékem!

Ádám.

Tessék? Nem értem kérem.

Éva.

Megsúghatom, a direktorral lehet beszélni!
Ha az árat kissé magasan méri,
Maga egyszerűen, a felét ígéri!
Ha készpénzt mutat, fogadom ennyivel beéri!

Ádám.

Én és készpénz? Két távoli planéta
A végtelen űrben egymástól taszítva!
A dolgok végzetszerű átka,
Hogy e planéták találkozása
Teljesen ki van zárva!

Éva.

Nincs pénze?
Az égre!
Hát mi végre
Tölts az időt
Máma,
Mikor minden perc
Drága,
Céltalan vitára!

Ádám.

Júlia kérem! Félre ne értsen!
Én szívem s éltetmet hozom!
Kezét kérem s ha nincs is vagyonom
De érzem, magát imádom,
S ettől oly erős lesz karom,

Hogy ha akarom, a világon
Mi arany van mind kiásom
S lába elé halomba hordom!

Éva.

Ezüst, tűz, vagy kékróka
Jobb híján elhordható volna...
Ha nincs pénze, Feri úr garantálja
A megfelelő részletletagadásra!

Ádám.

Ha szívet ígérek, maga bundáról beszél!
Ha megkérem a kezét, kékrókáról mesél!
Úgy érzem Feri barátom új diadalt arat!
Igen, a láng kialszik s a hamu alatt
Parázs nem marad. Elmúlt a pillanat!

Éva.

Szóval ennyi az egész?
Ó, mily szép a szív,
Mely áldozatra kész!
De mihelyt a legkisebb jelét kérem
Mindennek vége! Pedig szerényen beérem
Egy ezüst, vagy kékróka boával!
Ez is sok? Mit kezdjek magával?

Ádám.

Köszönöm. Már készen vagyunk!
Jobb, ha többé nem találkozunk!
Azaz - egy pillanat!
Látom jönni barátomat.
Habár elmulasztá az alkalmat
Szeretném, ha megismerné
Igazi mivoltomat!

(Luci Feri jön.)

Ádám.

Barátom, úgy látszik immáron
Pénz nélkül hiába imádom párom!
Úgy mondád, minden földi
S ha kell, földöntúli eszközzel
Ruházol fel, hogy adott esetben
Céлом elérhessem.
Nos, most úgy érzem,
Meg kell tenned értem,
Mit eddig nem kértem:
Földi javat, dús vagyont teremts elő,
Hogy lássa e nő, bár már késő,
Lyrai költő is lehet kincset érő!

Luci Feri.

Legyen! Idézlek szellem, völgyön s hegyen!
Az ősi tagadás hív! Nem bírsz velem!
Sápadtan, sárgán gurulva árván,
Vagy tömegben, rúdiban, zsákban állván:

Jelenj meg arany! Gyapjas bárány!

Kőtábla zúzó, átkos ármány!

(Dörgés.)

Ki vagy te rém? Nem téged hívtalak!

Koldus, vagy csavargó ez a rongyos alak?

Moloch.

Mit kívánsz féreg? Siess, rá nem érek

Vitázni véled! Vár az esti zárlat

A párizsi tőzsdén, hol cibálnak

Össze-vissza, mint kopott zekét!

Nos? Mi nyomja ez ifjú begyét?

Luci Feri.

Vén kuruzsló, hisz tudod: a betegség

Neve, melynek írást várják: szegénység.

De régi recept szerint, legott szerencse int,

Ha orvosság gyanánt egy zsák aranyat

Hagysz itt és ajánlod magadat!

Moloch.

Egy zsák aranyat? Nagyon jó!

Tudod-e te fakó földi halandó,

Hogy e sárga csikó sehol sem látható?

Azt hiszed, csak úgy kapható és adható

E guruló érc kígyó? Ohó!

A művelt technika szörnyű vívmánya

Beton rekeszben tartja zárva,

S szellem, mint lézengő, árva kísértet,

Kint rekedtem, mert a zárhoz nem értek!

Kulcslyuk rég nincs, min beférjek

S így, mit kértek s tőlem reméltek,

Tényleg nem adhatom meg néktek.

De íme, nehogy azt mondjátok,

Hogy csak káprázat voltam,

Egy valóságos tíz pengőst ajánlok!

A sok közül az utolsók egyike.

Tudom, elég gyenge, de sok ember örül,

Ha így véletlenül birtokába kerül.

Vegyetek rajta sorsjegyet

S most, agyó, megyek!

(Dörgés.)

Luci Feri.

Ez alaposan megadta nekünk!

No, semmi baj, gyerünk!

Ádám.

Befolyásod, mint látom, jóval biztatásod

Alatt maradt e magas körökben!

Állásod tekintélyét aláásod

Barátom! Kérd nyugdíjazásod!

Luci Feri.

Ohó! Eb ura fakó!

Korán ítélsz!

Még nem olvadt el
A tavalyi hó!
Nagyobb ez a sárgolyó
Mint hinnéd, bohó!
Akad még bőven rajt
Szájtátni való!
Éva.
S az a tíz pengő most hová való?
Luci Feri.
Mi a manó! No lám, ez jó!
Úgy érzem, téved kegyed,
Ha e tíz pengős után eped.
E pénz a taxisofőré leszén,
Ki minket új világba viszen!
Ha az út végén pár fillér maradna,
Magának küldünk képeslapot rajta!

HATODIK SZÍN

A felvilágosodás kora. Ádám, mint Kepler, szatócs. Borbála a felesége - Éva. Luci Feri, mint Samu, a segéd.

Vevő.
Disznóság! Nyolc fillér a kocsikenőcs ára?
Ha nem adja hatért, megyek a Hangyába!
Nem szégyelli, vén korára uzsorára
Adni fejét, más kárára?
Ádám.
Mein Gott! Hatért veszem
S ha ennyiért adom, én mit eszem?
Nyolc fillér az ára, érti! Sok az adó!
Sajnálom, olcsóbban nem adható!
Vevő.
Nem ettem kefét! Legyen hát hét!
Mennykő csapjon beléd! Ez sem elég?
Ádám.
Ha nem kell, hagyja!
Ki olcsóbban adja,
Csak önmagát csalja!
Vevő.
Hát ide vele, ott egye fene!
Ádám.
Tessék. Az árával mi lesz?
Vevő.
Mi lenne? Írja a többihez!
Ádám.
Tudja-e tartozása mennyire megyen?
Nagyon kéne a pénz most nekem!
Vevő.
Mit csináljak? Leharapjam a fejem?

A szőlő virágban, a gabona lábon,
Nincs egy garas az egész világon!
Várjon! Majd a nyáron!
Na, Istennek ajánlom!

Ádám.

Samu, hé! Adj bort, had iszom!

Luci Feri.

Főnök úr, megárt!

Ádám.

Árt, nem árt, csak bennem tesz kárt!
Kinek adjam ezt a szörnyű nektárt?
Lőrék királya! Hat havi hitel ára!
Ezt kaptam pénz helyett! Ám, ha rágja
Torkom, legalább eszemben tartom:
Ádám vigyázz! A hitel határa,
Ha túl magas, magad kára!

Szomszédasszony.

Szerencsés jó napot Kepler úr! Kaphatok
Kávé babot? A lányom, hisz tudja jó uram,
Most olyan bolondos hogyhívjákja van,
Hogy mindég extra dolgot kíván.
Ez is olyan városi szokás nyilván,
Mert magam hatnak adtam életet,
De azt nem tudtam, hogy kávéval is lehet.
Meg egyszer uborka, másszor torta,
Tudja az ég, hol tanulta
A sok külön dolgot ez a Borcsa.

Ádám.

Tessék. Egy deka császárkeverék.

Szomszédasszony.

Köszönöm. Na akkor én mék.

Itt van három tojás érte.

Remélem jól megérte?

Ádám.

Tojás? Nézze szomszédasszony,
Nekem pénz kell, ne tojást hozzon!

Szomszédasszony.

Pénz? Uramfia! Hát azt hol vegyek?

Ádám.

Mit bánom én, mit tegyek?
Reggeltől estig tojást egyek?
Az áruért én készpénzt fizetek
S ha fizetni nem tudok, tönkre megyek!

Szomszédasszony.

Jó, jó, azért ne kiabáljon.
Majd a feleségének ajánlom
A tojást. Hol a ténsasszony?

Ádám.

Nincs itthon s nyughasson
Azzal a tojással!

Majd felírom,
Fizesse aratással!
Szomszédasszony.
Kepler úr, na lássa!
Nincs magának mása!
Kísérje Isten áldása!

Ádám.

Istennek áldása, tojás áradása,
Pénznek apadása, a bornak más lássa!
Samu hé, adj bort!
Nem bírom e kort!
Hadd igyak tort
Saját magam felett
Míg az adósság eltemet!

Luci Feri.

A négyórás vonat fűtyült már régebben!
Asszonyunk egykettőre megjöhet.
Jobb, ha elteszem a borosüveget.
Főnök úr tudja, Borbála asszony ebben
Az ügyben tréfát nem ismer az üzletben.
Azért kérem, nehogy megint jelenet legyen
Jobb, ha a dolgokat félre teszem.

Ádám.

Samu, Samu, te örök bölcselő!
Mily híg fejedben az a kis agyvelő!
Azt hiszed, ha félre teszed az üveget,
Ezzel minden dolgod rendbe szeded?
Óvatosságodért kár és az meddő,
Mert, ha megjő ő -

A zivatar el nem kerülhető!
Mindegy, hogy mi, hogyan marad.
Te hajts fejet és add meg magad!

(Éva bejön.)

Éva.

Szervusz, fiam! Samu tessék segíteni
A kocsiról a poggyászt leszedni!
A kocsisnak egyhuszat kell fizetni!
Jaj, adjatok valamit enni!
Nem keresett senki? Nini!
Ki látott délután üzletben bort inni?
Fürdéshez vizet kell feltenni. Hát ez mi?
A Grün nem jött el fizetni? Vagy csak
A krétát felejtettétek el letörölni?
Hát ez az írás? Persze adót kivetni,
Azt értenek, de az utat rendbe szedni,
Azt nem! Az ember a nyakát töri,
Míg a vasúttól beér! Így ni!
Végre ki tudom magam fűjni.
Szörnyű mennyit kell lótni-futni
Pesten. Villamosra várni, ázni, fázni,

Kiabálni, vitázni, hogy a hideg ráz ki!
 ... De sikerült mindent lezárni!...
 Azám! Várni! Megállni!
 Nem kell semmit sem csinálni!
 ... Kepler, jer... Had mondjak el
 Egy dolgot, mely téged érdekel...
Ádám.
 Mily baljós e bájdús hang nékem!
 Beteg vagy talán édesem?
Éva.
 ... Kepler... Ádám... Te jó ember voltál
 S emléked előttem mindig szent leszen.
 Most, hogy magam mögött az ajtót beteszem,
 Hidd el, csak mindkettőnk javára szolgál
 Az út, melyre lábam a mai napon teszem.
Ádám.
 Szent ég! Borbála!
 Lázban jár a szája,
 Hamar az ágyba!
Éva.
 Nem, nem, kedvesem. Fejem tiszta teljesen.
 Azt hiszem, legjobb, ha elmondom mi leszen
 Ezután velem... Kérem, sőt remélem
 E téren egyet értesz velem.
Ádám.
 Samu! Egy orvost hamar!
 Ó, minő baj, újabb zavar!
Éva.
 Már mondtam, semmi bajom,
 Csak sorsomat változtatom!
 Megérted végre az égre, hogy mivégre
 Jártam a talpamat kékre?
 Elvégre e hely a világ vége
 És én pesti lány vagyok!
 Igazán nem kívánhatod, hogy itt penészedjek
 Sötétségbe, cipőkrémbe, ostornyélbe,
 Szomszédasszony meséjébe! Nem látom be,
 Miért ne élhetnék fényben, mikor a nexusom,
 Családom, rangom és vagyonom
 Feljogosít mindezen igényre!
 Egy ügyvéd barátom mondá: tanácsolom,
 A hozományi negyvenezer pengőt
 Folyószámlára utaltassa mielőbb!
 Mi elválunk! Bérházat veszek Pesten
 S férjhez megyek rövidesen!
Ádám.
 Samu, adj bort!
 Megüt a guta!
 Negyvenezer pengőt?
 Miből, te ostoba?

Tessék a bolt: ostornyél, suvix és gyufa!
Tízezret elvitt a sertésvész! Még csoda,
Hogy a tavalyi karlsbadi kúra ára
Nem ment hitelbe és máma
Örülök, ha kávét adhatok tojásra!
Tessék: itt a lista, lássa?
Kis Péter, Nagy János tartozása.
Ha talán ebből telik pesti házra,
Hát tessék kísérje ég áldása!

Éva.

Ádám, nagyon rosszul esne
Ha haraggal válnánk, de lásd be
Vagyonom nem hagyhatom parlagon.
Ügyvéd barátom ezt majd rendezi!
Új kalapot vettem, ugye jól néz ki?
És most - megyek! Ádám! Kedves!
Úgy látom szemed nedves...
Igen... e búcsú fáj nekem
Megyek is, hogy rövid legyen!
Samu, hord ki a poggyászat!
Fiam, vedd búcsúcsókomat...

(El.)

Ádám.

Samu, adj bort!
... Könnyem folyt?
Ugyan, nekem is van eszem!
Csak egyet nem tudok még,
Hogy azt a negyvenezret
Honnan veszem?

Luci Feri.

Ha egybe vetjük az ismert és ismeretlen tényezőket,
Az engrosszistákat és mind a hitelezőket,
Albertust, Paracelsust és Salamon pecsétjét
Megoldhatjuk helyzetünk reménytelenségét!
Rájövünk a rejtett hibára, a szürke érc
Bölcsleletsavára, melynek szavára
Nedvessé tesszük a tüzet és ütünk kettős legyet
Egy csapásra! Főnök úr érti? Eb aki bánja!

Ádám.

Értelek! Megteszlek első famulusnak!
Szemébe nézünk az elavult tanoknak!
Hallom, óh hallom a jövő dalát!

(Növekvő zsibongás.)

Megleltem a szót, az ész diadalát!
Hallom, ó hallom a hitelezők karát!
Holnap bemondom az insolvenciát!

HETEDIK SZÍN

A hely átváltozik ülésteremmé. Hitelezői értekezlet. Ádám és Éva, mint volt, Luci Feri, mint kezes. Zaj, beszéd, zsidongás.

Elnök. (Csenget.)

Csendet kérek! Az ülést megnyitom!
Danton Ádám fűszer és rokon,
Szatócs szakmák érdekes képviselője,
Lépjen előre és terjessze a plénum elé
Indokait, mely arra készteté,
Hogy fizetéseit beszünteté!

Hitelező.

Pardón! Mi az, hogy Danton?
Tudtommal a cégnek Kepler a tulajdonosa!
Ki ez az úr? Rokona, apósa, garánsa?
Kíváncos volna a helyzet tisztázása!

Elnök.

Hölgyeim és uraim, be kell jelentenem,
Danton, vagy Kepler egyre megyen!
Úgy vélte üzletének reorganizálása
S egyben nevének magyarosítása
Ellen a hitelezőknek kifogása nem lehet
És ezzel minden régi dolgot eltemet.

Első hölgy.

A múltat nem lehet egyszerűen eltemetni!

Elnök.

Milyen minőségben tetszik megjelenni?

Első hölgy.

Hitelező vagyok!
Hátrább nem állok!
Nem deferálok!
Tartásdíjat várok!

Elnök.

Asszonyom! Úgy látom a helyzetet nem ismeri.
Szó csupán az üzleti hitelezőket illeti!
Követelése Danton urat privát terheli
S ez a plénumot sajnos nem érintheti!

Éva.

Úgy! És az én ügyem
Talán szintén privát legyen?
Hetek óta fő a fejem,
Azt sem tudom mi lesz velem!

Elnök.

Ha jól tudom, kegyed Danton úr hitvese
S a quotális hitelezők között szerepel neve.
Ha Danton úr ajánlata elfogadtatik,
Ötven százalékra bizton számíthat itt!

Éva.

Azt hiszi pénzem felével beérem?
A végén még megérem kérem,

Hogy öt pengős részletre fizet a férjem!
Nem is a férjem! Otthagytam régen!
Engedményt részemről ne reméljen!

Maris.

Én vagyok a Maris!
A Danton úr hamis.
Mosok és vasalok
S egy vasat sem kapok!
Hitelező vagyok,
Én is pénzt akarok!

Elnök.

Maris, üljön le!
Szolgálati bére
Előnyös tételbe
Ki lesz fizetve!

Hitelező.

Pardón! Egyezségi
Tárgyalásra szólt az idézet,
De úgy látom ez itt
Leánynevelő intézet!
Danton, látja, ez a végzet,
Nőkkel minek kezdett?
Elnök úr, remélem
A végén mégis
Tárgyalást rendezhet!

Elnök.

Kérem a megjelent hölgyeket
Írásban közöljék igényüket!
A tárgyalást folytatom.
Szakértő uram várom
Jelentését és hallgatom!

Második hölgy.

Bocsánat, volna egy ajánlat
Danton úrral szemben,
Most jutott eszembe.
Kislányom igénye
Szerény s ha ígérne
Ötven százalékot
Megérné, hogy érte
Békesség legyen végre!

Elnök.

Ez ékesszólásra
Mily címen van
Feljogosítása?

Második hölgy.

Danton úr korábban,
Ifjú korában
Nálunk lakott
A hátsó kis szobában.
A Hofbauer és Deutschnek volt segédje,

Ártatlan kislányom egyetlen reménye.
 Később a vétke, majd újabb reménye.
 De Danton úr elment vidékre
 S az a kis pénz mi járna tőle
 Most nagyon elférne, mert kéne!
Hitelező.
 Az ember esze megáll! Micsoda kékszakáll!
 S ez a vén kujon ötven százalékot ajánl?
 Elnök úr! Nem tűröm, nem egyezkedem!
 Bolondok háza ez? Jobb, ha csődbe megyen!
 Pénzemet gazember, kis nőkre költöd el?
 Uraim! Tűrjük ezt? Legalább jól verjük el!
Hitelezők össze-vissza.
 Úgy van! Üssétek! Csak a fejét!
 Háremőr! Gazember! Kinullázta nejét!
 (Luci Feri belép.)
Luci Feri.
 Csönd! Elég!
 Gyáva söpredék!
Elnök.
 Ki maga?
 Ily hangot
 Megütni
 Mi joga?
Luci Feri.
 Garáns vagyok!
 Kápé ötven
 Százalékot adok!
 (Hitelezők össze-vissza.)
 Áh! Ó! Derék! Beszéljen!
 Úri ember! Éljen! Éljen!
Luci Feri.
 Előbb felemmel tárgyalok,
 Aztán adok nyilatkozatot!
 Danton! Egy pillanat!
 (Súgva) Jer ki és aztán
 Uccu, vesd el magad!

NYOLCADIK SZÍN

Az úr. Ádám és Luci Feri.

Ádám.
 Őrjítő futásunk mondd hová vezet?
Luci Feri.
 Ne félj semmit! Add ide a kezed.
 Nem vágytál-e új világba,
 Magasabb körökbe, hol belátja
 A szem az együttes egészet,

Hol a Földet távolról szemléled
S lakóit szellemszemmel nézed?

Ádám.

Ez igaz. De ily hidegnek, ridegnek
Nem képzelém s főleg ily sötétnek
Azt a helyet, honnan az egészet
Átlátom, mit a végzet
Az emberre kimérhet.

Luci Feri.

Tagadhatatlan, e hely rideg és sötét.
De ez csak kezdetét jelenti utunknak,
S a szemét és hulladék, mely itt szerte szét
Tenyész, a nyirkos falon a penész
S mind az egész környezetből nem nehéz
Kitalálni, hogy a hely neve
Hol most járunk: Pince!
Alapja minden bérháznak,
Csontja a rajta nyugvó váznak,
Hol kisebb nagyobb odúba préselve
Éli az emberi lény életét le.
Íme, e résen itt a szabadba jutunk
S nyugodtan folytatjuk utunk
A magasba fel, hol fénylenek a csillagok,
Vagy, ha úgy tetszik a világos ablakok.
Lichthof a neve az úrnek, melyben szállunk
S egy-egy pillanatra itt-ott megállunk.
Minden emelet és minden lakás
Külön világ, egészen más.
Mégis, miként a bolygók rendszere,
Fénylő planéták millió szeme,
Közös sablonra, egy kaptafára
Rángatva járja pályája
Útját, úgy e földi világok lakások,
Bolygóí, emberi lények milliói
Szerteszét szaladván és mind mást akarván
Keringnek kis, nyúlfarknyi pályán,
Ki nagy családdal, ki egészen árván,
Egy irányba jutnak s neve az útnak,
Melyen futnak: Szerelem!
S most jer velem! Elértük a föld színét,
Röptünk első megálló helyét.
Te belépsz s szellemalakot
Cserélsz a bennlévővel!
Én kint maradok és várok,
Míg elégnék találod
A hallottakat s akkor
Folytatjuk az utat!
Előttünk ez ablak a házmester lakása!
Íme, lásd, miként becézi élete párja!
(*Szél süvít.*)

Földszint. Házmeisterlakás. Ádám - házmeister, Éva, a felesége.

Éva.

A tizenötösben folyik a csap!
Németéknél betört egy ablak!
Kleinné pincéjéből szemet loptak
S téged egész nap nem láttalak!
Szégyen és gyalázat! Mindent magamnak
Kell elintézni s a végén lekapnak,
Semmi sem jó az uraknak!
A fene egyen meg téged,
Minden lakót s az egészszet!
Az ember az öt ujj között nézhet
Minden garas után, mit a végzet
A te kezébe juttat! De vedd tudomásul,
Hogy a hosszúlépések sora most lezárul!
Elég volt a kocsmából s mától
Kezdve a kapupénzt én szedem be!

Ádám.

Fiam, a szád ne járjon!
Egész nap a várost járom,
Hogy tippet szerezzek az ügetőre!
Te dőre! Annyi pénz lesz egykettőre,
Hogy megvesszük e házat belőle!

Éva.

Igen! az ügető! Vén fecsegő
Tudod-e mi ő? Második temető!
Ha a hosszúlépés járványból maradna
Pár fillér, mit eltennénk holnapra,
Te, tippeknek atyja, felteszed egy lapra!
Aztán sirathatja az úr s fejét vakarhatja,
Hogy rossz volt a szimatja, mert a lovacska
Meggondolta s nem jött be a célba!

Ádám.

Azt mondod, engem egész nap nem látnak,
Ha meg itt ülök, akkor csak piszkálnak!
Szapulnak, rágnak, fejemhez vágnak!
De a mindenségit ennek a világnak,
Ilyen lehet élte a kivert kutyának!

Éva.

Úgy? Szép! Talán még neked áll feljebb!
Álljon csak hátrább az agarakkal kelmed!
Dolgozom, mint az állat, nincs napom s éjjelem,
Sokszor azt sem tudom, merre van a fejem!
A hajam megöszült, durva lett a kezem!
Falba verem fejem, hol volt az én eszem,
Mikor hozzád mentem, én szerencsétlen!
Igaz az a mondás, most látom be végre:
Mindenkire kacsint a sors szerencséje!

De ki elmulasztja, loholhat nyomába,
Többé az életben sohasem találja!
... Megboldogult, első, jó uram halála
Után hivatott a gyárba
A vezérigazgató és ahogy megláta,
Amint ott állék gyászba,
Pontosan emlékszem minden szavára,
Így szólt s ránézett a titkárára:
Micsoda jó nő, Istenemre!
Ha fáraó lennék, csak intenék,
Jer keblemre!...
Ha egy kicsit több az eszem,
Életem nem házmester lakásban végezem!
Selyemben járnék s autóm volna,
Így, járok rongyba s az uram goromba!
Ádám.
A múlt kísért? Az idő visszatért?
Ebből elég! Ezt ismerem!
Feri, hívlak, jer velem,
Új planétát mutass nekem!
(*Szél süvít.*)

Első emelet. Fogorvosi rendelő. Ádám, mint fogorvos, Éva, mint paciens.

Éva.
Ez az első fog sem menthető?
Teremtő Isten, mily rettentő
Hamar megvénül egy nő!
Ádám.
A rohanó idő és a fogban rejlő életerő
Nem párhuzamosan haladó tényező.
Fiatal embernek is lehet rossz agyara,
S láttam aggot, kinek megvolt minden foga.
Éva.
Hiszen a fog hagyján, az még menthető,
De a sok apró ráncsal mi a teendő,
Melynek száma nap - nap után nő?
Az ember igyekszik, de úgy látszik hiába!
A tükör gúnyosan nevet az arcába,
S mit tegnap nem hittem, elhiszem máma:
Betelt a végzetem! Nincs kiút, hiába!
Jaj, kedves doktorkám, kétségbeesem!
Tudja mi történt a villamoson velem?
Hely nem volt. Állok és kapaszkodom.
Mikor egy kislány megérinti karom.
Azt mondta: Kérem kedves néni,
Tessék az én helyemet elfoglalni.
Tudja kedves doktorkám, azt hittem,
Mentem meghalok szégyenemben!

Ádám.

Miért? Úgy látom derék lány lehetett
S udvarias szándékkal jót cselekedett.

Éva.

Eh, nem érti? Pár évvel ezelőtt
Gavallér sereg táncolt az ember előtt!
Ha villamosra szálltam autóm helyett
Urak, s nem kislányok adtak helyet!

Ádám.

Hja, a régi szép szokások eldurvulása
S a mai nemzedék korcsosulása...

Éva.

Ugyan kérem! Ne áltasson, érzem
S látom, ha nézem, épp úgy mint régen
Ma is rögtön pezsdül a férfinépség,
Ha a kocsiban feltűnik egy szépség.
Minden elmúlik, higgye el doktorkám.
Istenem, hogy ily hamar került sor rám!
Pár éve, - hajdanán - el se hinné talán
Nizzában legyőztem Miss Amerikát!
Rólam írt a világ, én voltam a dicső,
Ünnepelt szépségkirálynő...

Ádám.

Szépségkirálynő? Nem Lúcia a neve?

Éva.

Igen. Emlékszik? Megvénültem, ugye?

Ádám.

Nagyon jó! Hogy én emlékszem-e?
Magának nem jut eszébe egy ifjú neve?

Éva.

Egy ifjú neve?... Az arcát nézve,
Mintha valami rémlene...

Ádám.

Ádám vagyok, a maratoni futó!

Éva.

Ó... Ádám! Lássa, mily bohó
Voltam akkor. Higgye el sokat gondoltam
Azóta magamban s bánkódtam,
Mert beláttam, rosszul választottam utam!
Talán a maga oldalán Ádám
Több boldogság várt volna rám.
Kedves barátom, mondja, nem gondolja,
Hogy ez óra... Két lélek találkozója?...

Ádám.

Szelek szárnyán gyorsan el!
A múlt kísért, mit feledni kell!

(Szél süvít.)

Második emelet. Beke Manó szücsmester lakása. Ádám, mint végrehajtó, Éva, mint Beke Manóné.

Ádám.

Ez Beke Manó lakása?

Éva.

Ki van írva! Lássa?

Ádám.

Úgy! S kegyed a neje?

Éva.

Igen, mit óhajt vele?

Ádám.

Nyugalom asszonyom!

Három bunda a fogason?

Hopp, ezt lefoglalom!

Tudniillik kérem,

A törvény nevében

Adóhátralék fejében

E bundákkal beérem!

Éva.

Ezt nem értem! A férjem

Adóhátralékban lenne?

Nem menne le az üzletbe?

Tévedés az ön nézete!

Ádám.

Tévedés esete teljesen kizárva!

Az üzletben? Nincs ott egy árva

Róka vagy nyúlskin boa,

Mire a végrehajtónak

Fájhatna a foga!

Éva.

Habakukk az égben!

Ezt kelljen megérnem!

Jaj, ne is beszéljen,

Megöl a szégyen!

Ádám.

Ön három bundát hord egyszerre?

Éva.

Én? Na hallja! Hát mivégre

Lettem szűcmester felesége?

Kellett a kutyának a kehes személye,

Ellenben a prémje - mindennel felére!

Ádám.

Emlékszem magára!

Hajadon korában

Is ez volt az álma!

Éva.

Igen... A szörmét imádom...

De ezt honnan veszi?

Múltamat ismeri?

Ádám.

Ifjú és bohó koromban

Lyrai költő voltam.
 Verseim egy név körül
 Fonódtak koszorúba,
 Legszebb leánynév volt,
 Úgy hívták: Júlia!
Éva.
 Érdekes!
 Én vagyok Júlia!
 De kicsoda maga?
Ádám.
 Találkoztunk egy divatbemutatón.
 Szerelmet vallottam forrón, odaadón!
 De magát csak a szörme érdekelte,
 Ádám lyrai költőre emlékszik-e?
Éva.
 Nem,... Ismeretlen e név nekem.
Ádám.
 Nem emlékszik nevemre,
 Szerelmes versemre?
 Szívem ajánlottam
 S kezét kértem!
 Ezt nem értem!
Éva.
 ... Esetleg feltehető,
 Más hölgy volt az illető.
Ádám.
 Eh, a csodába! Emlékszem magára!
 Szemére, hajára, kezére, hangjára.
 És maga Júlia elfelejtett volna?
Éva.
 Fogalmam sincs róla.
 Igazán nincs okom
 E tényt elhallgatnom.
Ádám.
 Költői ihlet! Isteni lyra!
 Mindkettő feledve? Szívem ezt kibírja?
 El, el a régi ideállal!
 Feri! Gyere a rakétával!
 (Szél süvít.)

Harmadik emelet. Úri penzió. Éva, mint Borbála asszony, a tulajdonos, Ádám, mint vendég.

Éva.
 Tessék, egy szép barátságos szoba!
 Világos, tiszta s meglátja, otthona
 Gyanánt fogja szeretni e csoda
 Édes fészket, melynek alacsony ára
 Penzióm komfortos mivolta dacára
 A mesék határát járja!

Ádám.

Igen. S a poloskákkal hogy állunk?

Éva.

Teljesen ki van zárva nálunk!

Uram, az ország legjobb körei

Keresik házamat s azt ismeri

Mindenki, ki számottevő valaki.

Papok, katonák, földbirtokosok,

Kereskedők és nagyiparosok

Egymásnak adják a kilincset

S címem őrzik, mint a kincset!

Ádám.

Na, jól van asszonyság!

Higgye el, manapság

Annyit magyarázni nem kell!

A szobát kiveszem, az árát fizetem.

Éva.

Bocsánat, a helyzetet tisztázni óhajtom:

Én tulajdonos vagyok és nem szobaasszony!

Engedje szerényen megjegyezmem,

Hogy e házat is magaménak nevezhetem!

Barátaim s vendégeim Borbála asszonynak

Hívnak és remélem ez az úrnak

Is megfelel. Most pedig kérem,

Tudassa velem, mily réven

Került a házamhoz s mily néven

Jelentsük a rendőrségen.

A bejelentő lapot értem,

Melynek kitöltését kérem.

Ádám.

Borbála? Ház? E rettentő sok beszéd!

Mintha ismét a múlt rémlenék!

Hát semmi sem új a nap alatt?

Minden változik és ugyanaz marad?

Nevem s címem óhajtja asszonyom

Megtudni? Ám legyen! Bár nincs okom

Azt szégyellenem, úgy érzem

Nevem korántsem leszen

Oly kellemes, mint nekem

Újra látni önt, annyi év után,

Melyek folyamán nyilván

Rég feledésbe ment a múlt,

Mikor kettőnk ügye lezárult.

Éva.

Kellemetlen múlt? Minő beszéd?

Kettőnk ügye? Elvesztette esztét?

Ádám.

Fejébe menten

Világot gyújtok

Édesem!

Az a kis, vidéki bolt
Petróleum szagú volt.
Kaszák s ostor nyelek
Lógtak a kötélén
S légykongresszus ült
A sajtos edényen.
Ha nyílt az ajtó
Kis csengő csilingelt,
Samu reggel vizes
Nyolcasokat slingelt.
Nagyságos asszonyom
Rég feledte, ugye,
Hogy egyszer, hajdanán,
Ténsasszony volt a neve!

Éva.

Ádám! Nahát!
Nem szégyelli magát!
Évekig fizette
Hozományom felét!
Más felét ellopta
És becsapta nejét!
Ide jönni lakni?
Köszönöm, nem lehet!
Nálam csak az lakhat,
Ki előre fizet!
De maga még úgy se,
Nincs az a pénz, érti!
Vigye a poggyászát!
Istenem, hogy néz ki!
Na, itt van egy pengő,
Aztán menjen szépen
És csak egyre kérem,
Vissza sohse térjen!

Ádám.

Ezt kelljen megérnem!
Szörnyű, minő szégyen!
El, el! Luci Feri, jer!
Mutass egy pontot valahára
Hol látható röptünk határa!
(*Szél süvít.*)

KILENCEDIK SZÍN

A temető. Ádám és Luci Feri. Mindketten öregek.

Ádám.

Mit járjuk e végtelen hóvilágot,
Kietlen, néma sírvilágot,
Hol havas keresztek s köemlékek
Hirdetik, mit hoz a végzet?

Luci Feri.

Fejed felett e pislogó golyó - napod.
Lábad alatt a föld szintén halott.
Minek járjuk e havas vidéket?
Légy kis türelemmel azonnal megérted.
Épp egy menet indul a halottas házból,
Egy a sok közül s ugyanúgy, mint bárhol
Rokonok s barátok fekete tömege
Kíséri útjára. Vajon nem gondolod-e,
Hogy észrevétlen közénk vegyülve,
Őszinte kritikát hallasz majd felőle?

Ádám.

S engem vajon mennyiben érdekelne
A sok milliók ezen egyike?
Hisz a temetés jellege nem mutatja,
Hogy a halott nagy ember lett volna.
Nincsenek zászlók, nincsen zene,
Nem ágyútalpon gördül teteme,
Útját nem kísérik testületek,
Újat s nagyot itt mit lelhetek?

Luci Feri.

Igen, e temetés elég kispolgári,
De, azért érdemes egy percre megállni!
Ím, itt a kocsi s rajta a koporsó.
A halott neve s kora jól látható!

Ádám.

Nem! Nem igaz! Ez lehetetlen!
Koporsóra írva látom nevemet!
Éltem ötven évet...
Ez tehát a végzet,
Mít senki el nem kerülhet!

Luci Feri.

Óbégatásodból látom, hogy érdekel
Mégis e menet, mely viszen tégedet
Utolsó pihenőre! Tekints a nőre!
Íme: Éva! Ő volt nejed!
Nos, jer, vegyüljünk a tömegbe,
De figyelmeztetlek előre,
Ha olyat hallasz, mi nem tetszene,
Szót se szólj, csak okulj belőle!
Végeredményben nem mindennapi eset,
Hogy valaki a saját temetésén lehet!

Ádám.

Mint macska az egérrel,
Úgy játszol velem.
A sok szörnyűségtől
Szédül a fejem.
Remélem, ez lesz utolsó utam
S a saját síromon
Főbelövöm magam!

Luci Feri.

Tessék. Itt a pisztoly
S bár nincs benne golyó
Újságcikknek így is
Elég szenzáció!
Na, gyere te mamlasz,
Hallgasd, mit beszélnek
Rólad s ha vége lesz
Nem bánom, elég!
Álmodból ébredhetsz!

Első kolléga.

Ismertem szegényt ifjú korában.
Isten nyugosztalja a haló porában,
Szebb jövőnek indult s pár kezdő pere
Nagy karriert jósolt, de aztán letörte.

Második kolléga.

Szerelemből nősült s ez lett betegágya!
Szabad pályán élő fiskális állása
Megkívánja, hogy a lány hozománya
A karrierrel álljon egyenes arányban!

Első kolléga.

Nem ügyvédi fej volt az ő koponyájában,
Álmodó gyerek volt már jogász korába.
Ha bedugta fejét a törzskávéházba,
Fejét az „Igazság” mániája rágtá!

Első barátnő.

Nézd a bájos, bús özvegyet!
Mint letört madárka úgy lépeget.
Arca halovány, de ajka piros
A fekete fátylában egészen csinos.

Második barátnő.

Messziről tényleg majdnem jól mutat.
Kíváncsi vagyok vajon megmarad
E a híres jogtudós, a tanár,
Urának barátja, az a vén számár,
A ház önzetlen támogatójának,
Mint eddig, kivel éveken át
Minden nap együtt ették a vacsorát.

Első barátnő.

Nahát! Hogy nem szégyellte magát!
Hisz a vak is látta, hogy a barátja!
Az a szegény mamlasz ember,
Tele gonddal és teherrel,
Csak bedugta a fejét az aktacsomókba,
Mint struccmadár szokta a homokba!

Házmester.

Kedves Kissné, mondja,
Az ügyvédné goromba
Volt szegény emberrel

S ébredtek-feküdtek
Nap-nap után perrel?
Szomszédasszony.
Hisz, ha per lett volna,
Rendbe lenne sorja!
Ügyvéd hivatása
A per folytatása!
Nem per volt az kérem,
Hanem veszekedés!
Azaz, nem, tévedés,
Mert azt hiszem kevés
Ember bírta volna
Szó nélkül hallgatni
Mit ez a perszóna
A fejéhez vágott!
Ám ott, a falon túl
Csak egy hang hallatszott.
Az asszony ordított,
Ő, szegény, hallgatott.
Házmester.
Én, az ő helyében fogom a kalapom,
Megyek a kocsmába s egy nagyot iszom!
Pipogya fráter volt, sohse mert lumpolni,
Művészet volt tőle kapupénzt pumpolni!
Szomszédasszony.
Lompolni? Kapupénz?
Ugyan menjen kérem,
Nem volt ott arra pénz!
Ma reggel beszéltem
A sarki fűszeressel.
Szegény, haját tépte,
Amikor mesélte,
Hogy hatvan pengőjét
Temeti el véle.
Mert, hogy az asszonyon
Egy vasat behajtsón,
Azt előre kétlem!
No, de már remélem
Kiérünk végre!
Hol a fenébe kaparják be szegényt!
Mester úr, az égre,
Hány óra, nem tudja?
Este a húgommal
Megyek a moziba.
Még jegyet kell vennem,
Mielőtt elfogyna!
Első sírásó.
Gyenge ügy
Komám!

Második sírásó.

Azám!

Tegnap délután

Mit keresett?

Első sírásó.

Keveset.

De a mai eset

Az előbb

A hentessel

Jól jött.

Zsíros falat!

Ekkora halat

Ritkán fog

Az ember.

Bár disznó

Nehéz volt

A gazember,

De megérte!

Jól fizettek

Érte!

Második sírásó.

Ez a világ

Sorja!

Kevés a foka!

Ritkább

A hentes,

Mint az

Ügyvéd.

Na, én mék

Előre,

Hogy egykettőre

Sor kerülhessen

A következőre.

Ádám.

El innen, el! Luci Feri, jer!

Vezess jövőmből a jelenbe vissza!

Nincs az a nő, Lucia, Júlia,

Borbála, vagy Éva, ki miatt igába

Hajtanám nyakam! Hiába!

Meghalni kell! De mint szabad ember

Óhajtom életemet járni s a halál

Vígan talál! Az ideál elszáll!

A tanulság íme megszületett:

Válóperes ügyvéd leszek!

Luci Feri.

Ébredj hát Ádám! Álmod véget ért!

Láttad az utat s most látod a célt!

Csak egyre kérlek, ha Teréz néni kísért,

Vigyázz! Ne hidd, hogy céljától eltért!

Ő nem ad fel semmit, ne légy együgyű!
Teréz a legrafináltabb gügyü!

TIZEDIK SZÍN

Újra otthon. Ádám, mint albérlő szobaúr. Éva, mint a háziasszony lánya. Ádám fel s alá sétál, Éva a kanapén nyújtózkodik.

Ádám.

Rettentő képek, hová levétek?
Micsoda rémek, csoda, hogy élek!
Ily álom árt az egészségnek,
Remélem, vége az egésznek!

Éva. (Felkel.)

Ádám, miért lopódtál el tőlem?
... Istenem, mit gondolna anyám felőlem,
Ha sejtené, hogy még a várost járja,
A szobaúrral csókolózik lánya!

Ádám.

Jó, jó, hagyj gondolkoznom.
Határoznom kell, mi legyen sorom.
Annyi minden történt velem,
Látásom tágult, új út kell nekem!

Éva.

Ha meghallgatsz könnyebb lesz talán
Új útra lépni - egymás oldalán...
Nem szóltam addig, míg kétséges vala.
Ádám!... Mindennek te vagy az oka...

(Sír.)

Ádám.

Mi baj van? Hogyan?

Éva.

Anyának érzem magam...

Ádám.

Tyhú a kiskésit! Jó kis bökkenő!
Ilyen még álmaimban sem fordult elő!
A nemjóját neki! Ha anyád megtudja,
Egy ültiben, mentem megüti a guta!

Éva.

Rettentőn oda lesz! De, hisz ő megértő,
Végeredményben még semmi sem késő...

Ádám.

Beszéltél orvossal? Az adott valamit?

Éva.

Hova gondolsz fiam! Nem kell az orvos itt.
Más orvosság van, más út. Kivezető
S ezen út neve: anyakönyvvezető!

Ádám.

Feri! Luci Feri! Mit lehet itt tenni?

(Csöngetnek. Luci Feri és Teréz néni belépnek.)

Luci Feri.

Bocsánat, hogy ily váratlanul,
De, mint hallom nem hívatlanul
Zavarjuk mindketten önöket.
Szabad említenem mentségünket...

Teréz néni.

Te csak hallgass, most én beszélek!
Csókollak édes kis lányom téged!
Magát Ádám barátom, üdvözlöm!
Mondhatom, igazán nagy az örömöm,
Melyet remélem nem zavar majd üroöm.
Nagyon csodálnám, ha két ily sudár pálma
Álma kölcsönös vonzalmat nem találna.

Azt hiszem Feri öcsém állítása

Merő fantázia kitalálása.

Azt mondta ugyanis nekem,
Bármely összegben fogad velem,
Hogy - mi szerinte csapda s verem, -
A házasság és a szerelem
Ajtaja ön előtt, Ádám zárva leszen
Örökre. Oly leckét kapott belőle,
Hogy elment a kedve tőle!
Remélem ez tréfa. El sem hihetem,
Hogy fogadásomat elveszíthetem!

Luci Feri.

Kedves néném, csak beszélj,
De sokat ne remélj!
Útja egyenes, mint a szálfa,
Letéríteni őt más irányba
Teljesen ki van zárva!
Látott és tanult eleget,
Végigpróbálta az életet.
Csókolta szépek szépét,
Szívta az élet minden mézét
És - megkapta fullánkját, mérgét,
Csalódást, féltékenység férgét,
Szégyent, mely forralta vérét,
Szóval mindazt, minek neve: szerelem!
Állítani merem: fogadásom nyerem!

Ádám.

Hm. Igen. Tulajdonképpen
Nem egész jól értem,
Hogy miért nem másutt
Próbálnak szerencsét?
Miért én döntsem,
Vagy védjem az eszmét?
Én csak egyet tudok
S annyit mondhatok,
A nemjóját neki,
Túl nagyok a bajok!

Luci Feri.

Ádám komám! Orrod súrolja a földet,
Mi történt veled, hogy elváltam tőled?

Ádám.

Talán... Évi inkább megmondhatja,
Bár szerintem a bajnak én vagyok az oka...

Teréz néni.

Gyermekeim! Jól értem? A helyzet
Az, mit Ádám oly burkoltan jelzett?

Éva.

Kedves néni... Én voltam ostoba.
Az a buta álmoskönyv az oka!

Luci Feri.

Átok, Átok! Na, gratulálok!
Féreggel kezdtem, méreggel végzem!
Hogy minek néztem én e fajankót,
Agyában észnek véltem a savót!
Na, jót nevet rajtam a világ,
Luci Feri, jó éjszakát!

Teréz néni.

Várjál csak Ferikém,
Még nem is végeztünk.
Elsimítjuk mindjárt
Rendezetlen ügyünk!
Barátom Ádám! Remélem tudja,
Hogy nevének múltja s követendő útja
Elöl kitérni nincs módja s belátja:
Évi az arája, majd élete párja
Kell, hogy legyen! Higgye el nekem
Ez így rendjén megyen!
Most ide figyeljen!
Fogadtam öcsémme, Ferivel,
Hogy az utolsó legényember
A földön - Ádám,
Nem marad árván.
Mindenki révbe ért
S vajon maga miért
Ne találná meg a párját,
Célját, ideálját?
Hisz maga oly derék
Ember, ki még
Egy jó asszony mellett
Mindent elérhet,
Mi szépet az élet
Nyújtani képes.
Évi, jer, add kezed,
Ádám, ím vezesd
E nőt, ki előtt

A győztes férfi áll,
Ki mindent
Rehabilitál!

Luci Feri.

Könnyem szitál
E romantikán!

Teréz néni.

Ne higgyétek gyermekeim,
Hogy üres kézzel jöttem!
E napon feltettem
Éltem koronáját,
Melynek gyöngyét - Évát
Lányommá fogadom
És sarokházamat,
Hol lakom, a körúton
Ezennel ráhagyom!

Luci Feri.

Úgy látszik családi jelenet leszzen,
Jobb, ha távozom a balfenéken!

Teréz néni.

Várjál barátom!
Én álltam fogadásom
S bérét most várom!

Luci Feri.

Tudja az ég
Mi volt a tét!

Teréz néni.

Mindjárt közlöm veled!
Jegyezd, mit kell vened:
Két karikagyűrű, virág csokor,
Babakelengye s konyhabútor.
Hogy az eset az eszemben maradjon,
Násznagy leszel a lakodalmon!
És minthogy az egésznek te vagy az oka,
Te leszel a boldog keresztapa!

Luci Feri.

Valóban dicső egy pálya!
Minden bajnak csírája!
Vége! Alászolgája!

Teréz néni.

Gyermekeim! Oly boldog vagyok,
Hogy sikerült ez utolsó, konok
Esettel megbirkóznom! Éva!
Anyádnak üzenem:
Boldog anyós legyen!

Ádám.

Gyanítom, hogy mit kell tenni,
Csak ezt az álmod tudnám feledni!

Teréz néni.

Bízzál ember, hisz megmondottam,
Évié a ház legottan, ha elveszed!
Most én is megyek! Ég veletek!
(*Mendelssohn nászinduló.*)

„ Vége „

HEPIEND

Hangkomédia

Szereplők:

Vezérigazgató
Mama, a felesége
Däsy, a lányuk
Miklós, állás nélküli szögmérő
Dr. Savanyú, titkár
Magda, gépíró kisasszony
Igazgató
Mr. Oel
Sofőr
Rikkancs
Rendőr
Ápolónő
Rendező
Bemondó

Hat jelenet.

Az előadás időtartama egy óra.

I.

Iroda. Magda gépel. Kopognak.

Magda:

Tessék!

Miklós:

Jó napot... Bocsánat...

Magda:

Tessék! (*Tovább gépel.*)

Miklós:

Bocsánat, a titkár urat keresem...

Magda:

Mindjárt jön... Á!

Miklós:

...Magda!... Kezít csókolom.

Magda:

Minek köszönhetjük a szerencsét?

Miklós:

Kérem! Fogalmam sem volt, hogy maga itt dolgozik. A titkárt keresem.

Magda:

Úgy. Minek?

Miklós:

Mondja Magda, maga még mindig haragszik?

Magda:

Tessék?

Miklós:
Nézze... Most hetedszer vagyunk haragban. Idestova már hat hónapja. Nem gondolná talán... Nézze Magdus...

Magda:
Bocsánat! Nem vagyok Magdus! Kövérekés kisasszony vagyok.

Miklós:
Nézze Dusika... Komolyan elfelejtett mindent?

Magda:
Lesz szíves talán közölni, hogy milyen ügyben óhajt a titkár úrral beszélni?

Miklós:
A titkárral? Arra akarom kérni, hogy jelentsen be a méltóságos úrnál.

Magda:
A vezérnél? Mit akar a vezértől?

Miklós:
Kérem... Semmiség az egész. Pár perces audiencia... bizonyos ügyben...

Magda:
Miklós! Sikerült?

Miklós:
Micsoda?

Magda:
A szabadalma! Az az eljárás, amin dolgozott!

Miklós:
Fenét!

Magda:
Nem?... Hát akkor mit akar?

Miklós:
Mit akarhat ma egy diplomás szögmérő, mit akarhat egy őstehetség?

Magda:
Úgy!... Szóval már állása sincs?

Miklós:
Hiszen tudja... Félreismert őstehetség...

Magda:
Persze... szorította a kabát...

Miklós:
Nézze Magda...

Magda:
Bocsánat, Kövérekés vagyok!

Miklós:
Látom...

Magda:
Tessék?

Miklós:
Látom, maga még mindig neheztel...

Magda:
Kérem, ezt talán hagyjuk... Sajnálattal kell tudatnom, hogy a méltóságos úr nem fogad. A titkár be sem jelentheti.

Miklós:
Pedig kár, mert nagyon sürgős lett volna...

Magda:
Ne mondja! A vezérnek?

Miklós:

Talán neki is. Utóvégre nem minden nap találhat egy ilyen őstehetséget... De nekem még sürgősebb lett volna.

Magda:

Én is azt hiszem.

Miklós:

Hát kérem... Nézze kedves Magda... Nem szeretném, ha haraggal válnánk el. Én búcsúzom... örökre... most tíz óra van... féltizenegykor befut a Keleti Express... mire a mozdony leáll a csarnokban, én már nem leszek az élők között...

Magda:

Úgy! És pont a Keleti Express elé kell vetnie magát? Olcsóbban nem adja?

Miklós:

Na hallja! Egy jó családból való fiatalembert ez igazán megilleti...

Magda:

Maga már bevett egyszer három aszpirint...

Miklós:

Az is maga miatt volt Magda...

Magda:

Igen? És ez is?

Miklós:

Ha be sem jelentenek a vezérnél, nincs más kiút...

Magda:

A vezérrel pedig sajnos nem lehet beszélni.

(*Dr. Savanyú titkár belép.*)

Titkár:

Nem kerestek?... Tessék!... Miről van szó?

Miklós:

Kedves titkár uram!

Magda:

Állás ügy kérem. Már említettem, hogy a méltóságos úr nem fogad...

Titkár:

Igen, igen. Sajnálom kérem.

Miklós:

Kedves titkár úr! Diplomás szögmérő vagyok...

Titkár:

Tessék a címet a kisasszonynál leadni.

Miklós:

Magdánál? Ő tudja úgyis...

Titkár:

Tessék?

Magda:

Már mondtam, én nem vagyok Magda!

Titkár:

Kisasszony ismeri ezt az urat?

Magda:

...Látásból... Néha... szót sem érdemel.

Miklós:

Igazán kedves.

Titkár:

Hát, sajnálom...

Magda:

A cím megvan... A vezér!

(Vezér belép.)

Vezér:

Légy szíves Savanyú, írd meg ennek a Balmztavi Műkotoréknak, hogy én nem vagyok hajlandó többé egy megveszekedett rézgarast sem adni! Vagy elő tudják teremteni a saját rezsijüket, vagy alá szolgálja!

Miklós:

Alászolgálja!

Vezér:

Tessék?

Titkár:

Ó, semmi méltóságos uram! Az ön címét már előjegyeztük. Mást nem mondhatok!

Vezér:

Igen... Itt van a levelük. Megint pénzt kérnek! Invesztálni és megint invesztálni. De a saját költségüket nem tudják előteremteni. Nem játszunk tovább. Alászolgálja!

Miklós:

Marhaság!

Magda:

Jesszusom!

Titkár:

Kérem, kérem!

Vezér:

Tessék?

Miklós:

Igenis marhaság! A Balmztavi Műkotorék csak két hónapja indult! Gyereketegségek! Semmiség az egész! Majd én megmutatom!

Vezér:

Maga?

Miklós:

Igen, majd én megmutatom, ha átveszem az üzemet, hogy mi lesz ott!

Vezér:

Maga? Maga veszi át az üzemet? Kicsoda maga?

Miklós:

Őstehetség vagyok! Diplomás szögmérő. Mondja méltóságos uram, nem éppen ilyen emberre van szüksége annak a szegény Balmztavinak? Ha én átveszem azt az üzemet... Hopp! Nagyszerű ideám van! Nincs véletlenül méltóságodnak egy kislánya?

Vezér:

...Igen, de mondja kérem...

Miklós:

Nagyszerű! Minden rendben van! Fantasztikus lehetőségeket látok! Az élet olyan, mint egy színház, csak meg kell játszani! Tessék idefigyelni! Engem ön most kidob s ezzel vége az első felvonásnak. A második felvonásban megismerkedem a kedves lányával. A harmadik felvonásban átveszem a Balmztavi Műkotorék vezetését s egyidejűleg elveszem a kedves lányát feleségül. Pompás! Igazán egyszerű az egész.

Vezér:

Gondolja... Mondja fiam, volt már orvosnál?

Miklós:

Semmi baj kérem, csak dobjon ki nyugodtan. Ez hozzá tartozik a bonyodalomhoz. Állásnélküli szögmérő! Fenyegető ínség. A szívtelen vezér kidob. A végzet feltartóztat-hatatlan! Megyék a Keletre az express alá! A többi következik! Alászolgája!

(El.)

Vezér:

Szegény fiú... De van valami igazsága...

Titkár:

Hogyan méltóztatik gondolni?

Vezér:

Tudniillik nekem is a Keletre kell mennem, mert most érkeznek a kislányom... Hát kérlek fogalmazd meg ezt a levelet, ha visszajövök, majd átnézzük.

Titkár:

Alázatos tisztelettel méltóságos uram!

II.

Utcai zaj. Rikkancs: Szenzációs kiadáás! Elmosódott beszédfozlányok. Autó. Villamos.

Miklós:

Könnyű azt mondani lenni, vagy nem lenni! Igenis! Most vagy soha! Talán a Duna mégis kellemesebb lenne, mint ez a Keleti Express. De hát mit csináljak? Így van előírva a sors szövegkönyvében... Ez az alsó zápfogam mihelyt egy kis huzatot kap, mindjárt bele nyilall. És ott a Keletin mindig milyen nagy cűg van!... De hová tegyem a fejemet, hogy ne legyen túl kellemetlen. Legjobb lett volna egy kis légpárnát magammal hozni, azt letenni a sínre és szép csendesen ráhajtani a fejemet. A mozdony a csarnokba már erősen lassítva fut be úgy, hogy egész finoman, simán, minden zökkenő nélkül leborotválja az embert. Micsoda marhaság! Mi mindent meg nem tesz az ember manapság, hogy rendes állásba kerüljön. Ejha! Már elmúlt féltizenegy! A végén még lekésem az expresszt. Kellemetlen lenne. Gyerünk hamar át a téren!

(Autótülkölés. Miklós felkiált. Fékcsikorgás. Kiabálás.)

Sofőr:

Az istenit!

Tömegből:

Jesszusom! Szörnyű! Darabokra tépte! Meghalt? Nahát! A mentőket! Hol van a rendőr! Ő maga volt az oka, én láttam! Mi történt kérem?

Sofőr:

Na, tud a lábán állni?

Miklós:

Egy kicsit... Csak egy lábon...

Sofőr:

Süket maga jó ember, vagy vak is?

Vezér:

(Kiszól a kocsiból) ... Mi történt Gábor?

Sofőr:

Egy kis gázolás méltóságos uram.

Vezér:

Hallatlan. Megnézem. Kérlek Däsy maradj a kocsiban. Semmi szükség, hogy belekeveredj a tömegbe. Na, tessék neked persze muszáj mindent látni. Mindig mondtam...

Däsy:

Szörnyű. Hol sérült meg? Fáj?

Miklós:

Tegnap vasaltam ki a nadrágomat... Kellemetlen nehéz az első kerekük... Jaj, a bokám... Mondja, maga a Keleti Expresszsel jött?

Däsy:

Igen... Miben lehetünk segítségére?

Miklós:

Már késő... lekéstem a vonatot... a papa mindent tud.

Vezér:

Tessék?... Ejnye, hol is láttam én magát?

Miklós:

Az előbb az irodában társalogtunk egy kicsit... Jaj a lábam. Nem tudok állni.

Däsy:

Kérem üljön be a kocsiba. Gábor, ugye maga nem tehet róla?

Sofőr:

Vak is, süket is ez a szerencsétlen...

Däsy:

Csak hogy nem maga, hanem mi vagyunk az oka... Papa légy szíves intézd el a rendőrrel, hogy mehessünk...

Rendőr:

Jó napot! Mi történt kérem?

Sofőr:

Süket is meg...(Beszéd.)

Vezér:

Minek van maga mindig a nyomomban?

Miklós:

Bocsánat, nem az ön nyomában voltam sőt, amint látja éppen keresztezték egymást az útjaink... Jaj a lábam!

Vezér:

Na, szépen nézünk ki. Most mit csináljak magával?

Miklós:

Mikor jön kérem a legközelebbi Keleti Express?

Däsy:

Istenem, vár valakit?

Miklós:

De hogy vártam! Csak a fejemet akartam a mozdony alá tenni. Kicsit elkéstem...

Däsy:

Öngyilkos akart lenni? Ez érdekes.

Miklós:

Gondolja?

Däsy:

A lelki motívumok, a depressziók fokozódó halmozódása, míg az emberben megérlelődik az elhatározás...

Miklós:

...Igen az elhatározás... A papa nem mondta?

Däsy:

A papa? Mit?

Miklós:

Hogy én öngyilkos leszek.

Däsy:

A papa tudta?

Vezér:

Ugyan fiam!

Miklós:

Jaj a lábam... Igaz, hiszen csak ebben a percben érkezett... A papának még nem volt ideje említeni.

Däsy:

De hát miről van szó?... Kicsoda maga?...

Miklós:

Állás nélküli szögmérő vagyok. Tényleg, maga még nem tudhat semmit...

Däsy:

A mama türelmetlen lesz. Apuci nézd meg nem mehetünk-e?

Vezér:

Tényleg, mindjárt intézkedem.

Däsy:

Hol lakik kérem?

Miklós:

Egészen mellékes... Maga még nem tud semmit. Figyeljen ide... Jaj, a bokám egészen dagadt... Én úgy gondolom, hogy maga szerelmes lesz belém és...

Däsy:

Tessék?

Miklós:

Itt csont repedés is lehet! Legjobb volna megröntgenezni...

Däsy:

Én is azt hiszem. Elvisszük a legközelebbi kórházba, ott megvizsgálják... És ugyebár, hiszen mi vagyunk az oka... a költségeket majd a papa...

Miklós:

Igen, a papa nem látta olyan egyszerűnek a mi helyzetünket. A kedves papa ugyebár egy idősebb, konzervatív úr, de maga kedves Däsy, maga meg fogja érteni a mi szerepünket... De hogy hasogat!... Ugye maga is egészen egyszerű esküvőt gondol. Semmi nászinduló és lovasrendőr, meg ilyesmi...

Däsy:

Persze... hogyan... természetesen...

Miklós:

Lássa, ezt szeretem. Maga különben is egész csinos. Nem is olyan rémes eset... Jaj a lábam... Mondja, a mama milyen? Őszintén szólva a mamától félek egy kicsit. Bizonyára ő lesz az intrikus, a cselszövő, ahogy az már általában lenni szokott. Milyen arcot fog vágni, ha megtudja, hogy mi egybekelünk...

Däsy:

...Igen... Persze... Papa, papa gyere. Ezt az urat be kell vinnünk a kórházba. Igen rosszul van.

Vezér:

Na, szépen nézünk ki! Hová vihetjük itt legközelebb?

Däsy:

Gábor, maga mit gondol?

Sofőr:

A Dunába, azaz azt akarom mondani, hogy itt a sarkon túl van a Kéjszanatórium...

Vezér:

Egye fene, csak legyünk már túl az egészen.

Sofőr:

Na, maga holdkóros, kibírja a szanatóriumig?

Miklós:

Däsyért mindent!... Jaj... Mehetünk!

III.

Szanatórium. Külön szoba.

Miklós:

Lázam? Az nincs.

Däsy:

Étvágy?

Miklós:

Az van.

Däsy:

És úgy... a gondolatai már tiszták?

Miklós:

Tessék?

Däsy:

Úgy értem, hogy emlékszik mindenre?

Miklós:

...Emlékszem... A nagymamám olyan krumplinudlit tudott főzni, hogy azóta sem ettem olyat... Harminckettőben láttam a ...mondja, a papa nem üzent semmit?

Däsy:

Papa?... Javulást kíván...

Miklós:

Köszönöm, az megvan. Mi történt a Balmztavi Műkotorékkal?

Däsy:

Mivel kérem?

Miklós:

A Balmztavi Műkotorékkal. Nem ismeri? Nem hallott róla?

Däsy:

Sajnos. Én most egy hónapig Eviánban voltam, nem tudok semmiről...

Miklós:

És a papa nem nyilatkozott róla?

Däsy:

Papa? Papa ismeri ezt a Balmztavit?

Miklós:

Na hallja! Maga még mindig nem tudja, hogy én fogom átvenni a Balmztavi vezetését?

Däsy:

Apa nem szokott üzleti dolgokról beszélni.

Miklós:

Jó, jó. De hogy a saját vejével mi lesz, azt csak megmondhatja?

Däsy:

Saját vejével?... Istenem, már megint ez a lázas beszéd... A... A feje nem fáj? Megvizsgálták?

Miklós:

A fejemet? Nem, a fejem rendben van.

Däsy:

Igen... de... talán megütötte, mikor elesett...

Miklós:

Hogy magának milyen nehéz felfogása van!

Däsy:

Nekem?

Miklós:

Igen, igen!

Däsy:

De hát miről van szó?

Miklós:

Nézzé, nagyon egyszerű az egész. Adva vagyok elsősorban én, a diplomás szögmérő, az őstehetség, a lehetőségek társkarú várományosa, pillanatnyilag állás nélkül, de telítve magas feszültségű vehemenciával. Megjelenek a papánál és egyszerűen lehengerlem azt az öreg paralt...

Däsy:

Tessék?

Miklós:

Pardon. Ezt csak úgy mondtam, mert általában így szokás. Aki oly magasra tudja vinni, annál ugyebár semmi sincs kizárva. Elég az hozzá, hogy másodszorban adva van egy bájos, fiatal vezérigazgató kisasszony, ki örületes szerelemre gyullad becses személyem irányában. Ez maga!

Däsy:

Oh... Igazán?... Micsoda kitüntetés... Nem is mertem remélni...

Miklós:

Remélhet... A papa ugyebár gyenge jellem...

Däsy:

Kikérem magamnak!

Miklós:

Bocsánat, csak úgy általánosságban mondtam a kedves papáról. Férjhez adandó leány, ugyebár, gazdag, elkényeztetett, kissé hisztérikus...

Däsy:

Nem tudom hol kezdődik a butaság és hol kezdődik a szemtelenség, de azt hiszem...

Miklós:

Nézzé, még ne higgyen semmit és ne izguljon! Hiszen még nem tartunk a bonyodalomnál se. Az csak természetes, hogy maga nem borulhat egyszerűen a nyakamba, mert akkor túl simán menne minden. Az életben nem úgy vannak a dolgok mint a színházban, vagy a rádióban. Lesz még bonyodalom is, de ne féljen, a maga nagy szerelme minden akadályt le fog győzni és a végén elnyeri élete legszebb jutalmát - engem!

Däsy:

Nagyon meg vagyok hatva... Megjegyzem nem rossz... Írt már több ilyen darabot? Biztosítom, hogy a bemutatón ott leszek!

Miklós:

Csak ne siessen a bemutatóval! Még át kell esni a bonyodalmakon.

Däsy:

Ugyan, milyen bonyodalom jöhetne itt?

Miklós:

A mama!

Däsy:

A mama?

Miklós:

Igen. Leendő anyósom. Vagy gondolja, hogy házasságunkkal dicsekedni fog?

Däsy:

Őszintén szólva még nem beszéltem vele erről az életbe vágóan fontos dologról...

Miklós:

Nem fontos. Úgyis idejében meg fogja tudni.

Ápolónő:

(*Benyit.*) A kisasszonyt keresik.

(*Mama kissé lihegve bejön.*)

Däsy:

Mama!

Mama:

Däsy! Mit csinálsz te itt?

Miklós:

Csókolom kezét.

Mama:

Csak hagyja...

Däsy:

Ez az az úr, akit elgázoltunk... Hogy kerülsz te ide?

Mama:

Ezt talán inkább én kérdezhetném!

Däsy:

De mama! A szerencsétlenségnek mi voltunk az okozói, úgy gondoltam tehát, hogy illő, ha érdeklődöm hogyléte iránt...

Mama:

Úgy! Azt hiszem ezt a sofőr inkább elintézhette volna.

Miklós:

Bocsánat, hogy közbeszólok méltóságos asszonyom, de a dolgok végzetszerű mikéntjén változtatni, hogy ne mondjam, a sors útjába állni, túl nagy merészségnek tartom.

Mama:

Ki állt az útjába? Maga állt az útba! A sofőr azt mondja, legalább hatszor dudált. Nem is értem apádat, minek csinál ilyen nagy faxnit az egészből!

Miklós:

Már késő asszonyom! A találkozás megtörtént!

Mama:

Mi történt?

Miklós:

A találkozás. Két ifjú szív. Däsy és én...

Mama:

Jesszusom! Däsy, az istenért, mi történt!

Däsy:

Hagyj rá mindent mama, úgy a legjobb...

Mama:

Megőrültél? Hagyjak rá mindent? De hát mit?

Miklós:

Kedves mama!

Mama:

Jaj!... Jaj! Mi történik itt? Däsy! Én megbolondulok! Egy kis vizet... szédülök...

Miklós:

Däsy, lássa, maga nem hitte, hogy bonyodalom lesz.

Däsy:

Mama, anyuci, ülj le szépen ide a díványra... úgy... Hiszen nincs semmi baj, csak egy színdarab az egész... így... Igyál egy kis vizet...

Mama:

Däsy, ... hát mi ez?

Däsy:

Ugyan mama! Ez az úr csak viccel. Színdarab problémákkal foglalkozik... Éppen arról beszélgettünk, mikor jöttél...

Mama:

Jaj Istenem... Rettenetesen megijedtem...

Miklós:

És miért?

Mama:

Tessék?

Miklós:

Mitől ijedt meg?

Mama:

Én?... Na hallja!... Azt hittem... Igen, valahogy félreértettem, amit mondott... olyan különös volt... megrémített... már elmúlt...

Miklós:

Természetesen kérem. Nem lehet mindent egyszerre. Ezt én sem kívánhatom... Megértem az anyai szív ízét... De gyakorolni kell. Gyakorlat teszi a majszt, írja valahol Schubert. Gyakorolja ön is magát, méltóságos asszonyom.

Mama:

Mit csináljak?

Miklós:

Próbálja beleélni magát ebbe a szerepbe.

Mama:

Miféle szerepbe.

Miklós:

Az anyósi szerepbe.

Mama:

Azt csak bízza rám!

Miklós:

Igen, de engem is érdekelne.

Mama:

Magát? Miért?

Miklós:

Kedves mama, ha én elveszem Däsy...

Mama:

Jaj már megint kezdi... Däsy, hát ez mi?

Däsy:

Ugyan mama, mondtam már, legjobb ha mindent tudomásul veszel.

Mama:

Mit vegyek tudomásul?

Däsy:

Hogy én az ő felesége leszek!

Mama:

Megörültél?

Däsy:

Hiszen mondom, hogy csak játék az egész!

Mama:

Játék? Miért játsszam én itt egy idegen emberrel? Miért legyek én ennek az embernek az anyósa?

Miklós:

Teljesen igaza van méltóságos asszonyom! Tiltakozzék ellene a lehető legenergikusabban. Mozgasson meg minden követ, hogy ez a házasság létre ne jöhessen. Hová jutnánk bonyodalom nélkül?

Mama:

Bonyodalom? Miféle bonyodalom?

Däsy:

Hagyd, ez is rögeszméje...

Mama:

Szegény...

Miklós:

Igen, küzdjön minden eszközzel, hiszen úgyis tudja, hogy minden hiába.

Mama:

Minden hiába?... Persze, persze... Hát... mi most megyünk. Ugye Däsy? Mondja fiam, van valami kívánsága?

Miklós:

Däsy, hallotta? Már gyakorolja! Azt mondta ... Fiam!

Mama:

Tisztára örült ez az ember. Te! Ezt fejbe ütötte az autó, meghibbant a veleje. Ez most az egész életét a mi költségünkön fogja leélni a szanatóriumban?

Däsy:

Majd a papa ügyvédje elintézi... Hát kérem, mi most megyünk...

Miklós:

Däsy, köszönöm a virágot...

Mama:

Mit? Virágot hoztál ennek az embernek?

Däsy:

Én? Eszembe sem jutott!

Miklós:

Ez tény. De illet volna a sebesültnek virágot hozni és ha legközelebb jön...

Mama:

Azt hiszem erre nem fog sor kerülni...

Miklós:

Mindegy. Nem a látogatások számán van a hangsúly. Tehát, ha nem találkozunk... kérem a kedves papának megemlíteni a Balmaztavi Műkotorék ügyét. Egyébként felgyógyulásom után hálaadó tiszteletemet fogom tenni a kedves mamáéknál.

Mama:

Szörnyű! Däsy, gyere, mert megüt a guta!

Däsy:

Rémes, de jó pofa!

IV.

(Iroda. Magda gépel. Kopognak.)

Magda:

Tessék!

Miklós:

Kezit csókolom, Magda.

Magda:

...Miklós... Á... A hősszerelmes!

Miklós:

Én?

Magda:

Na igen!... Hallottuk!... Gratulálok!

Miklós:

Köszönöm. Mihez?

Magda:

Talán még nem nyilvános az eljegyzés?

Miklós:

Az eljegyzés?

Magda:

A vezérigazgató lánya és a diplomás szögmérő úr... gratulálok...

Miklós:

Ugyan kérem!... Hopp! Mondja, maga féltékeny?

Magda:

Kissé túl erősen téved!

Miklós:

Kár. Igen szép jelenet lett volna. Mondja Magda...

Magda:

Bocsánat, Kövérkés vagyok!

Miklós:

Tudom...

Magda:

Szemtelenség!

Miklós:

De kérem!

Magda:

Azért, mert a méltóságos kisasszony nyújtja is kézcsókra legbájosabb kacsóit...

Miklós:

Te nő! Te féltékeny vagy! Gyönyörű! Gyönyörű!

Magda:

Utálatos! Pfuj! Pfuj!

Miklós:

Drága Dusika, ne értsen félre... Tulajdonképpen, mióta ez a vezérkisasszony felém se nézett többé a kórházba én sokat gondolkoztam, hogy maga meg én, illetve, hogy én meg te... hiszen tudod... De itt nem csak mi rólunk van szó. Itt a darabnak bonyolódni kell és ha te most például féltékenységi jelenetet rendeznél a Däsy miatt, az nagyszerű intermezzo lenne.

Magda:

Úgy! Köszönöm!... Maga, hogy úgy mondjam, nincsen teljesen tisztában a helyzettel.

Miklós:

Miért? Nézze kedves Dusi...

Magda:

Kövérkés...

Miklós:

Ugyan, szóra sem érdemes...

Magda:

Én ugyanis és Dr. Savanyú... Dr. Savanyú és én ugyanis a mai napon, igen pont a mai napon...

Miklós:

Magda! Ez igaz?

Magda:

Igaz! Na, mit szól hozzá?

Miklós:

...Mit mondjak?... Ja, igen, gratulálok!

Magda:

Tessék?

Miklós:

Gratulálok!

Magda:

Szemtelenség!

Miklós:

Már megint! És miért? Mit kellett volna mondanom?

Magda:

Utálatos! Mást nem tud, csak gratulálni?

Miklós:

Én ugyan östehetség vagyok, de jelen esetben...

Magda:

Nincs is felháborodva?

Miklós:

Felháborodva? Várjunk, illik ez a darabba?

(Dr. Savanyú titkár belép.)

Titkár:

Nem kerestek? Hozzám kérem? Tessék!

Miklós:

Alászolgája titkár úr!

Magda:

Ez az a bizonyos úr akit a vezér autója...

Titkár:

Ó... Á... Igen... Tessék helyet parancsolni... Szivart, vagy cigarettát...

Miklós:

Gratulálok!

Titkár:

Tessék?

Magda:

Kérem!

Miklós:

Gratulálok az igazán jól sikerült választáshoz!

Titkár:

Mihez kérem?

Miklós:

A kisasszony említette, hogy ő és kegyed, illetve, hogy ön és ő, vagyis tulajdonképpen, hogy önök ketten.

Titkár:

Magda! Ez igaz lenne?

Magda:

Ha ez az úr mondja...

Titkár:

Végre! Végre kisütött az én napom is! Magda! Kedves Magda én olyan boldog vagyok...

Miklós:

Na lássa, ezt is nekem köszönheti.

Titkár:

Uram, mindenről pontosan informálva vagyok!

Miklós:

Tessék?

Magda:

Hogyan?

Titkár:

Uram! Én az ön útján értesültem rég óhajtott boldogságomról. Én önnek hálás adósa vagyok. Uram, én a méltóságos úr bizalmasa vagyok, ismerem Däsy kisasszonyt, hallottam az ön ügyéről. Legyen meggyőződve, hogy rám mindenkor számíthat!

Miklós:

Nagyon derék. Kedves titkár úr, ha számításom nem csal úgy az a bizonyos, minden darabban előforduló főúri fogadó-estély ma este lesz a vezérnél. Arra kérném, legyen szíves adjon nekem egy meghívót és adja kölcsön a szmokingját, mert az enyém nagyon gyerekes, olyan naivum tudja. Mindig zálogosdit játszik.

Titkár:

Minden meg lesz. A szmokingot házhoz szállítom, a meghívó pedig, íme herceg Risenoxé, aki a szokott afrikai vadászat miatt kimentette magát.

Miklós:

Köszönöm kedves titkár! Doktorkám, ha jól van informálva a darab további folyásáról, azt hiszem elegendő, ha azt mondom: Mi nem felejtünk és megtaláljuk minden titkár helyét a nap alatt.

Titkár:

Kérem, kérem, szót sem érdemel... mindent tudok kérem ugyebár... diszkrécia... és most egy kézszorítás... én tudniillik most ... egész szolgálati időm alatt először... elrohanok pár percre. Kisasszony! Magda! Ha valaki keres, csak egy pillanat. Uram, önnek megsúghatom, nekem muszáj pár szál virágot a hölgy lábai elé vetnem, illetve dobnom, vagyis hajítanom, vagy hogyan mondják... szóval... egy pillanat...

Magda:

Szegény fiú. Olyan szerelmes, mint egy pincsi kutya.

Miklós:

Pincsi kutya? Az ma már nem divat. Däsynek foxija van.

Magda:

Igen? És maga szerelmes a foxiba, vagy a foxi magába?

Miklós:

És mit szólna hozzá, ha Däsybe lennék szerelmes?

Magda:
Fogadja legőszintébb részvétemet!

Miklós:
Köszönöm. És miért? Én nem lehetek foxi, vagy pincsi, vagy más öleb?

Magda:
Lehet, lehet... Mondja, hallott maga már valamit a sziámi olajpogácsa gyárosról?

Miklós:
Olajpogácsa? Sziámi? Nem. Talán az ikreknek a bátyja?

Magda:
Nem. Önálló! És milliomos. Itt van Pesten és ma este a méltóságos úr vendége lesz! Na, mit szól hozzá?

Miklós:
Úgy? Természetes.

Magda:
Hogy-hogy természetes? Mit gondol, minek hívták ezt oda? Nőtlen, gazdag, sőt milliomos. Na, mit szól hozzá?

Miklós:
Nagyon természetes.

Magda:
Úgy?

Miklós:
Ez hozzá tartozik a bonyodalomhoz. Ez az anyós műve!

Magda:
Kié?

Miklós:
Az anyósomé!

Magda:
Az anyó... Jézus Mária! Magának már anyósa van?

Miklós:
Na nem egészen. Most még nem. Csak a végén lesz az anyósom. A méltóságos asszony.

Magda:
Ja úgy! Igen? A méltóságos asszony? Nevetnem kell!

Miklós:
Csak tessék egész nyugodtan, teljesen egyre megy.

Magda:
Micsoda?

Miklós:
Hogy nevet-e, vagy sír. Nézze Magda, itt nem lehet változtatni a dolgokon. Ez egy olyan jól kipróbált, bevált módszer, itt hiába ugrálna úgyis.

Magda:
Micsoda rendszer?

Miklós:
Ez a vezérigazgató kisasszony, meg én a diplomás szögmérő. Mondja, nem természetes, hogy mi egymásra találtunk?

Magda:
Mink! Miklós! Ugye, ugye?

Miklós:
Eh, nem maga meg én, hanem a vezér lánya meg én!

(Kopogás. Däsy belép.)

Däsy:

Jó napot kedves Magda!

Magda:

Ó... kedves kisasszony...

Miklós:

Kezét csókolom!

Däsy:

Jó... Jó... Na nézd!... A színész úr... Meggyógyult?

Miklós:

Teljesen.

Däsy:

A papa nincs itt?

Magda:

Bent van a szobájában.

Miklós:

Hogy van a kedves mama?

Däsy:

Kérem?

Miklós:

A kedves mama. Már megszokta a gondolatot?

Däsy:

Nem tudom miről van szó...

Miklós:

Ugyan kérem, hát a mi házasságunkról!

Magda:

Sajnos kérem, amint mondtam, a vezérigazgató úr nem fogad senkit. Tessék talán a címet itt hagyni, majd értesíteni fogjuk!

Miklós:

Nézze Magda, ne murizzon!

Magda:

Kérem!

Miklós:

Nekem muszáj beszélnem az öreggel a Balmaztavi miatt.

Magda:

A titkáru kérem majd elintézi...

Miklós:

Nézze Dusi, ne csináljon grimbust. Hozzá tartozik a jelenethez, hogy én itt az öreggel találkozom.

Däsy:

Érdekes. Ki az az öreg? Apuci? Jó!... A kisasszonyt Dusinak hívják? Lám, nem is tudtam!

Magda:

Kérem, ez az úr... igazán nem tudom milyen alapon... kissé túlságosan intenzív a fel-lépése...

Däsy:

Dusi!... Kedves név... kedves lány... Már régebből ismeri a szögmérő urat?

Magda:

Kérem, az én koromban még nem szoktak régebbi ismeretségek lenni...

Däsy:

Bocsásson meg, félreértett. Én csak úgy gondoltam, hogy a szögmérő úr és ön, illetve, tehát ugyebár...

Magda:

Oh, dehogy kérem, igazán nagy tévedés. Ha ilyen ügy egyáltalán szóba jöhet nálam, akkor örömmel tudatjuk, hogy kedves lányunk Magda és Dr. Savanyú titkár úr a mai napon...

Däsy:

Igazán? Nahát, ez igazán pompás! Miklós! Gratulált már?

Magda:

Miklós?

Däsy:

Igen, ez az úr. Vagy nem úgy hívják?

Magda:

Igen, de...

Däsy:

Nos... kedv...

Magda:

Bocsánat... Tudniillik nem tudom, hogy a kisasszony és a szögmérő úr... ilyen szívélyes viszonyban vannak...

Däsy:

Na hallja, hát kivel legyenek jóban, ha nem Miklóssal?

Magda:

Hát... Hát ez komoly... ez lehet?

Däsy:

Miért?... Mi kifogása lehet ellene?

Magda:

Nekem? Oh, Istenem, mi kifogásom lehet nekem... Én csak egy szegény gépírólány vagyok... Mi kifogásom lehet, ha a vezérigazgató úr kislánya férjhez megy...

(Sír.)

Däsy:

Lám, lám. Tehát így vagyunk! Kedves szögmérő úr, mit szól ön ehhez?

Miklós:

Mit szóljak? Tessék csak nyugodtan enyelegni.

(Fütyül: Lesz maga juss is az enyém...)

Däsy:

Kinek fütyüli ezt?

Magda:

Miklós!

Miklós:

Én? A Balmaztavi Műkotoréknak!

Däsy:

Nem is olyan buta!

Magda:

Savanyú! Imádlak!

(Vezér belép.)

Vezér:

Hol van ez a Savanyú? Már rég várom!

Däsy:

Szervusz papa!

Vezér:

Hát te?

Miklós:

Alázatos szolgája méltóságos uram.

Vezér:

Jó napot... Maga az az izé...

Miklós:

Szögmérő vagyok kérem, szögmérő. Méltóztatott már gondolkozni a Balmaztavi ügyön?

Vezér:

Balmaztavi? Először is, az már le van tárgyalva, másodszor miért érdekli az magát?

Miklós:

Le van tárgyalva? Képtelenség! Csak most kezdtünk vele foglalkozni. Miért érdekel? Hogy lehet ilyet kérdezni, mikor én veszem át az üzem vezetését és a legnagyobb export lehetőségekre nyílik kilátás.

Vezér:

Miféle export lehetőségekre?

Miklós:

Meg kell fogni, meg kell ragadni az alkalmat! Az üstökénél fogva kell megszorongatni ezt a sziámi olajpogácsást...

Vezér:

Á... maga tud róla?

Miklós:

Én mindenről informálva vagyok kérem! Szóval ezt az embert le kell hengerelni! Meg kell győzni, bele kell tukmálni a Műkotoréket. Kóstolja meg, azután beszéljen!

Vezér:

...Igen, ez nem is rossz. Ezt meg kell gondolni. Ha a kapcsolat Däsyvel sikerül...

Miklós:

Bízsa csak rám! Majd ma este a fogadáson elintézem ezt az embert.

Vezér:

Ma este? Maga is kapott meghívót?

Miklós:

Na igen... Tudniillik herceg Risenox felkért, hogy helyette és nevében üdvözljem a ház bájos asszonyát.

Vezér:

Maga ismeri a herceget?

Miklós:

A legszebb reményekkel tekintek rá... és mihelyt az olajpogácsás hindu műkotorék ügy rendbe jön, akkor, nos igen, akkor majd megmutatjuk, hogy micsoda idők következnek itt Balmaztavon! Nem oda Buda! Elkövetkezik az én mottóm, az én szisztémám ideje: Forogjanak a gépek, keressenek a népek!

Vezér:

Érdekes, nagyon érdekes ez az izé. Van benne valami lendület, nagy lendület. Olyan, mint a ligetben a hintán. Egészen új gazdasági elgondolásokat csíráztat bennem ez a mottó. Forogjanak a népek... hogyan is mondta?

Miklós:

Forogjanak a gépek, keressenek a népek!

Vezér:

Nagyon jó, nagyon jó... egyik közgazdasági munkában olvastam már valami hasonlót... Ki is írta?... Azt hiszem Csokonai Vitéz Mihály... Erről még beszélünk. Szóval este te is eljössz?

Miklós:

Ha megengeded kérlek alássan!

Däsy:

Hogy fog örülni a mama...

Vezér:

Tényleg, anyád nem nagyon szimpatizál ezzel a mottógyárossal. De hát mit csináljak, ha te akarod.

Däsy:

Én akarom? Ugyan...

Miklós:

Nézze kedves Däsy! Legyen szíves erőltesse meg magát egy kicsit. Nem érti, hogy magának akarni kell? Nézze, ez a darab úgylis csak a boldog hepiendíg megy. Mikor vége van maga megy erre, én megyek arra. Legyen boldog azzal a málészájú melaszpogácsás hinduval, vagy ikerrel, vagy mit tudom én kivel, akit a kedves mama akar a nyakába varrni!

Däsy:

De én nem akarok se olajat, se szögmérőt! Hagyjanak nekem békét! Én azt akarom, akit én szeretek!

Vezér:

Däsy. Te szeretsz valakit?

Däsy:

Én?... Apuci... Nem... Talán... majd máskor...

Vezér:

Egészen meg vagyok lepve... Hát, majd ezt is megbeszéljük. Végeredményben ez a hely itt iroda, ahol csak gazdasági mottók kerülhetnek szóba. Szerintem ezek a szerelmi ügyek úgylis egészen feleslegesek.

Däsy:

Apuci, ezt te nem érted. Hiszen a gazdasági dolgokat is a szerelem mozgatja...

Vezér:

Már megbocsáss! Az én vállalatomnál ez nem létezik!

(Titkár belép. Kezében csokor. Kissé liheg.)

Titkár:

Már itt is vagyok!

Vezér:

No lám, a titkár! Hát ez a saláta micsoda?

Titkár:

Ez kérem vezérigazgató úr... Vezérigazgató úr kérem ez...

Vezér:

Nyögje ki már.

Titkár:

Méltóságos uram! Van szerencsém tisztelettel bejelenteni...

Vezér:

Jaj, ez milyen mottóval jön?

Titkár:

...hogya Magda kisasszony és én a mai napon...

Vezér:

Tessék? Mindenki megbolondult! Maga az oka az egésznek, maga szögmérő, maga mottógyáros! Kérem, az a salátás ízé, az a csokor nem fér össze a vállalat komolyságával! Titkár úr, legyen szíves a szerelmi mottókat a hivatalos órák után lebonyolítani!

Däsy:

Ugyan apuci! Kedves Magda és kedves titkár úr, fogadják a papa nevében is a legőszintébb együttérzésünket. Ugye apa?

Vezér:

Jó, jó.

Miklós:

És maga?

Däsy:

Én? Hogy-hogy?

Miklós:

Hát kérem, valaminek kell történni!

Däsy:

Miért kell! És mi történik, ha nem történik semmi?

Miklós:

Na jól néz ki az egész darab!

(Erős csöngetés.)

Vezér:

Magda kérem, a telefon!

Magda:

Ez nem telefon. Ez nincs a darabban!

(Rendező előbb halkán, majd mind hangosabban.)

Rendező:

Halló kérem, halló, halló! Hát mi lesz? Ne tessék elaludni a nyílt színen!

Vezér:

Hát mit csináljunk, ha Däsy nem akar?

Rendező:

Miért nem akar? Halló művésznő, mi van?

Däsy:

Kérem, egyáltalán nem látom be...

Rendező:

Botrány lesz kérem, botrány! Ki kell kapcsolni!

Miklós:

Pont most, mikor a mottóm kezdi megtenni a hatását?

Vezér:

Ugyan kérem, a maga mottója!

Rendező:

Hamar kérem bemondó úr... valamit... viharszünet... igen, ez lesz a legjobb! Kérem hamar dörgést!

(Kakukk, madárcsicsergés.)

Rendező:

Mi ez? Bolondok háza? Menjenek azzal a kakukkal! Hol a dörgés?

(Dörög.)

Bemondó:

Halló, itt rádió Budapest. Viharszünet kérem, viharszünet!

V.

(Dörgésből nagydob, dobból jazz alakul. Beszélgető tömeg. Elmosódott hangfoszlányok.)

Mama:

Mit akar itt ez az ember?

Vezér:

Kicsoda, fiam?

Mama:

Ez az éhenkórász gázoló! Az előbb láttam belépni.

Vezér:

Kiről beszélsz fiam?

Mama:

Eh, nem látod? Ott a sarokban. Az a szögmérő, vagy micsoda.

Vezér:

Ja... a... hogy is hívják? Miklós. Igen... Mit tudom én? Valami nexusban van a herceggel...

Mama:

Én nem bánom akárkivel van nexusban, azt az embert dobd ki! Te, az valamit akar Däsy-vel! Ez egy veszedelmes alak. Örült, vagy színész, vagy mit tudom én mi a foglalkozása, de meglátod a végén valami botrányt fog csinálni! Dobd ki, vagy adj pénzt neki, mindegy. Valamit csinálj. Ó, a kegyelmes asszony megérkezett! Megyek, dobd ki!

Vezér:

Azt is? Hajjaj! Báró úr. Lesz szíves egy pillanatra kölcsönadni a lányomat! Däsy!

Däsy:

Parancsolsz apuci?

Vezér:

Te, nézd, itt van az a szögmérő. A mama azt mondta dobjam ki. Mit csináljunk?

Däsy:

Már megint ez az ember! Idegesít, hogy mindig vele van valami baj. Az előbb is milyen jelenetet csinált a rendező miatt. Már akkor megbeszélhettétek volna mi legyen a mamával. A végén megint befuccsolunk.

Vezér:

Hát mit csináljak?

Däsy:

Küldd ide! Ne küldd, már jön!

Miklós:

Csókolom kezét! Legalázatosabb szolgája méltóságos uram!

Vezér:

Izé...

Däsy:

Nézze, kedves Miklós. Nekünk rendezni kell valahogy ezt az ügyet.

Vezér:

Igen, igen. Mi volna például, ha egy szép kerek csekkkel...

Däsy:

Ugyan papa! Mit értesz te egy őstehetséghez! Kedves Miklós, értse meg, hogy nekünk meg kell állapodnunk!

Miklós:

Természetesen kérem, hiszen azért jöttem ide!

Vezér:
Azért jött ide? És hogyan gondolja?

Miklós:
Nagyon egyszerű az egész. Én vagyok a lézengő ritter...

Vezér:
Ritter? Csak nem a Ritter és Hofbauer fia?

Miklós:
Nem azonos! Lovag, tetszik érteni, lovag!

Vezér:
Zsoké. Maga zsoké?

Däsy:
Jaj apa, te nem értesz ehhez. Na és?

Miklós:
Na igen. Szóval én vagyok a lovag és Däsy a királykisasszony.

Vezér:
Gratulálok!

Miklós:
A kedves papa az öreg király...

Vezér:
Hogy mi milyen előkelőek vagyunk. És a mama?

Miklós:
A mama a boszorkány!

Däsy:
Szemtelenség!

Vezér:
Hehehe... van benne valami fantázia... na és?

Miklós:
És? Nagyon egyszerű. Meg kell oldanom a feladatot és ha ez sikerül, megkapom a királykisasszony kezét.

Vezér:
És mi az a feladat?

Miklós:
Létrehozandó a Műkotorék és a sziámi olajpogácsa exportfrigye!

Vezér:
Nem is olyan rossz! Megpróbálhatjuk. Nézd kérlek, ha ezt tényleg megcsinálod, akkor... én mosom kezeimet és átengedlek a mamának!

Miklós:
Pardon! Nem oda Buda! A mamát Däsynek kell megpuhítani!

Däsy:
Gondolja?... Persze, persze, hiszen én örültem szerelmes vagyok magába. Most jut az eszembe. Jó, a mamát majd elintézem... Azt hiszem kicsit meg lesztek lepve valamennyien...

Vezér:
Akkor rajta fiam! Jöhet az az új izé, az a gazdasági mottó. Hogy is? Emeljenek a pékek, keressenek a szegények!

Miklós:
Ugyan kérem! Nem a pékek, a népek!

Vezér:
Igen? Na, mindegy, egyre megy, fő hogy emeljenek! Jön a mama a sziámival! Däsy, ez téged keres!

(Mama és Dr. Oel jönnek.)

Mama:

Mister Oel már régen keres téged Däsykém...

Däsy:

Jesz.

Mama:

Maga még mindig itt szerencsétlen bennünket? Azt reméltem, hogy már elutazott...

Miklós:

Bocsánat, csak pár pillanatról van szó. Megsütjük ezt az olajpogácsát, hogy legyen útravaló. Aztán megtartjuk Däsyvel az esküvőt és már utazunk is. Kedves mama mit javasol, Olaszország, vagy az északi tenger?

Mama:

Fiam, légy szíves intézkedj ezzel az emberrel, mert én elájulok!

Vezér:

Azonnal fiacskám, azonnal. Gyere csak velem, majd felkísérlek a szobádba, ott nyugodtan elájulhatsz.

(El.)

Däsy:

Mister Oel, bemutatom önnek Miklóst... papa barátja... önnel volna pár szó megbeszélni valója... Én magukra hagyom az urakat...

(El.)

Mr. Oel:

Jesz.

Miklós:

Helyes. Jesz csak ide a pamlagra. Nézd kérlek alássan... Elsősorban ugyebár rendes úriemberek vagyunk, tehát ... szervusz!

Mr. Oel:

Szervusz? Olrájt!

Miklós:

Nahátakkor! Neked persze fogalmad sincs arról, hogy mi az a műkotorék, éppen úgy, mint ahogy én sem tudom mi fán terem az olajpogácsa. De ez nem is lényeges sőt, mondhatnám előny, mert így sokkal hamarabb rendbe jöhetünk. A részletek átbeszélését pedig későbbi időpontra halaszthatjuk. Nem?

Mr. Oel:

Oké!

Miklós:

Én nem vagyok diplomata, csak egyszerű keresetlen szögmérő. De szorgalmas újság-olvasó létemre tudom, hogy minden nehéz probléma úgy lesz elintézve, hogy sehogy se lesz elintézve. Azért a dolgok maguktól mennek tovább, illetve önmaguk intézik el magukat. Azt hiszem te is ezen a véleményen vagy.

Mr. Oel:

Jesz.

Miklós:

Nos ugyebár akkor nagyjából, ... természetesen elvi álláspontunk fenntartásával - már meg is egyeztünk.

Mr. Oel:

Stimmt.

Miklós:

Hát igen... Illetve nem egészen. Mert egyrészt adva vagy te meg én, másrészt adva van a műkotorék és az olajpogácsa, aztán adva van Däsy és én, adva van a mama és te és végül adva van ez a darab és mi. Mit szólsz hozzá?

Mr. Oel:

Híz másztersz voisz!

Miklós:

Ugye? Én is azt mondom. Nem olyan egyszerű dolog ez kérlek. Valami botrány kéne. Valami robbanás, ami mindent a levegőbe röpít. Valami tisztító vihar s azután jöhetne a nagy egymásra találás, a kibékülés, a nászinduló és etcetera... Jé, Magda!... Hogy kerül maga ide?

Magda:

Miklós, nekem beszélni kell magával...

Miklós:

Csak tessék egész nyugodtan, ez a pasas úgy sem ért belőle semmit. Bemutatom Miszter Oel...

Magda:

Örvendek... Mondja Miklós... Még nem történt semmi?

Miklós:

Sajnos. Éppen ezen keseregtem az imént...

Magda:

Hála Istennek! Nézze Miklós, én igazságtalan voltam magához...

Miklós:

Jó, jó, de hová lyukadunk így ki?

(Däsy jön.)

Magda:

Miklós, hát nem érti! Én nem bírom ki, hogy ez a Däsy, ez a hisztérikus, elkényeztetett kisasszony...

Däsy:

Nagyon hízelgő a rólam alkotott véleménye! Kérem, csak folytassa!

Miklós:

Most, most üsd a vasat! Úgy látszik tüzesedik valami. Magdi, nem tűrhetem, hogy Däsyről így beszéljen!

Magda:

Úgy!... Csak védje, csak védje a drágát!

Däsy:

Igenis véd! Ki védene, ha nem ő?

Magda:

Szóval mégis! Miklós! Nyolcszor esküdtél hűséget...

Miklós:

Bocsánat, csak hétszer. Nyolcadszor még nem békültünk ki!

Däsy:

Hétszer? Szerencsés szám. Kezd érdekes lenni. Mikikém, nekem mikor fogadsz örök hűséget?

Magda:

Mikikém? Jaj, jaj szegény agyongépelt szívem!

Mr. Oel:

Miszisz... Sir!

Miklós:

Sír? Magda, Dusika, ne sírjon!

Däsy:
Dusika? Ide figyeljen Miklós! Vagy Műkotorék és én, vagy Dusika, érti? Itt nem lehet kukoricázni.

Mr. Oel:

...Dusinka... Darling...

Miklós:

Tessék? Na nézd, az olajos!

Däsy:

Felháborító! Mondja kedves... ő... Dusika, Mr. Oel hányadszor fogad örök hűséget?

Magda:

...Oel... Oel... milyen kedves név...

Mr. Oel:

Jesz Dusika, jesz?

Magda:

Jesszasz, a titkár!

(Titkár jön.)

Titkár:

Lám! Úgy látszik éppen jókor jöttem. Egy idegen ember ölelgeti az én Magdám!

Miklós:

Nagyszerű! Az urak nem ismerik egymást? Szabadna bemutatnom. Izé... Ha segédre lesz szükségük, mindenkor a legnagyobb készséggel...

(Vezér jön.)

Vezér:

Mi az kérem? Micsoda láрма van itt, már kezdenek ide nézni.

Miklós:

Pompás bonyodalom fejlődik! Nem is mertem remélni.

Vezér:

Savanyú! Történt valami?

Titkár:

Méltóságos uram, a Magda! A sziámi a Magdát átkarolta!

Vezér:

Magda? Maga is itt van? Az egész vállalat részt vesz a zsúromon?

Magda:

Méltóságos uram... a sziámi... Miklós... Jaj, hogy is vagyok tulajdonképpen...

Vezér:

Szeretném végre megtudni, hogy az irodai személyzetem milyen címen...

Miklós:

Talán nem is fontos a cím, fő a bonyodalom.

Vezér:

Titkár úr! A Magda kisasszony ügyén kívül van még valami jelenteni valója?

Titkár:

Még valami?... Bocsánat, a menyasszonyom ügye... Igaz, most jut eszembe, hiszen azért jöttem. Táviratot kaptunk a Balmaztavítól...

Vezér:

Távirat? Már megint pénzt akarnak?

Miklós:

Hallatlan! Majd én megmutatom!

Titkár:

Kissé megkésett a mutogatással. Tessék a távirat méltóságos uram. A Balmaztavi Műkotorék leégett. Teljesen leégett!

Vezér:

Leégett... szegény... Talán jobb így... Ő már mindenen túl van... és a biztosítás?

Titkár:

Teljesen rendben.

Miklós:

Leégett... Én leégtem, te leégtél, ő leégett...

Magda:

Kérem Savanyú, legyen szíves kísérjen haza... Magára vártam, tudtam hogy értem jön... ő leégett... mi megyünk...

Däsy:

És a szíámi?... a darling... Hogy maga hogy játszik a szívekkel...

Magda:

Ugyan kérem! Nem is ismerem ezt a félbarna vadevezőt!... Savanyú jöjjön!

Däsy:

És maga?

Miklós:

...Én leégtem, ő leégett... A bonyodalom kissé túl lett méretezve... De megmondtam, ember küzdj s míg én ezt elintézem, legyen szíves tartsa melegen ezt az olajpogácsát... Mister Oel! Tangó, hallja? Miszisz Däsy ...ugyebár?

Mr. Oel:

Jesz.

(Tangó.)

VI.

(Tangó elhalkul. Ütemes dob, majd gépzakatolás a távolból. Gyári iroda a Balmaztavi Műkotorék telepén.)

Igazgató:

Hát ez hamar ment! Hat héttel a tűzeset után újra felépítve, üzembe helyezve, reorganizálva minden! Azt hiszem a vezér meg lesz elégedve! Voltál lent a kaszinóban? Rendben van minden? A terítés, a söröket behűtötték?

Miklós:

Minden rendben van direktor uram. Meg lesznek elégedve.

Igazgató:

Helyes... Te honnan ismered a vezér családját?

Miklós:

Istenem... Fiatalság, tánc, tenisz, zsúrok, hiszen tudod kérlek, hogyan szokott lenni...

Igazgató:

Persze, persze. És a vezér behozott a vállalatához, mi?

Miklós:

Mit lehet tudni? Vagy az öreg, vagy Däsy...

Igazgató:

A fenét! Olyan jó viszonyban vagytok?

Miklós:

Kérlek igazgató uram, diszkrét dolog ugyebár...

Igazgató:

Kérlek, kérlek, egy szót sem szóltam. Minden esetre gratulálok. Úgy látszik jól tudod adminisztrálni magad.

(Autóütkölés.)

Igazgató:

Már itt is vannak! Szaladok fogadni őket. Te légy szíves maradj itt!

(El.)

Miklós:

Eljött! Utánam jött ez a lány! Hát nem szép simán megy minden? Egyelőre ugyan csak tiszteletbeli segéd szögmérő vagyok, de megvettem a lábam a Balmaztavi Műkotoréknál! Az öreg hozott be? Nevetséges! Däsy addig sírt a papának, míg én ide kerültem. Nem is olyan unszimpatikus ez a lány és jó ízlése van, azt mondhatom!

(Däsy, a vezér és az igazgató jönnek.)

Igazgató:

Erre méltóztassanak... Vezérigazgató úr bizonyára ismeri az én fiatal adjutánsomat, Miklós szögmérő urat...

Miklós:

Alázatos szolgálja. Däsy, kezeit csókolom!

Vezér:

Jó napot... Hol is láttam én magát?

Däsy:

A szögmérő! Már megint ez a hőstehetség?

Vezér:

Ez az a gázoló! Hát maga még él?

Miklós:

Szolgálatára méltóságos uram!

Igazgató:

Az urak a gyárban várják méltóságos uramat, de Miklóst ide kérettem, hogy amíg végzünk, a kisasszonyt kalauzolja.

Däsy:

Nagyon lekötelez!... és hová fog kalauzolni kedves szögmérő úr?

Miklós:

Ha óhajaink találkoznak...

Vezér:

Mi akkor megyünk. Däsy, te itt maradsz?

Däsy:

Miután engem Miklós vezet, nem tudom merre fog vinni utunk. Remélem nem lesz semmi karambol...

Igazgató:

Méltóztassék parancsolni vezérigazgató úr. Amint méltóztatik tudni, az üzem egész szervezetét reorganizáltuk és...

(Beszéd, el.)

Däsy:

Hogy kerül maga ide?

Miklós:

Kedves Däsy, igazán nagyon köszönöm, hogy kisegített ebből a túlméretezett bonyodalomból. Már azt hittem befagy az egész ügy, mikor megkaptam a balmaztavi levelét, hogy azonnal jelentkezsem szolgálatra... Nagyon jól tudom, hogy ez nem a kedves papa intézkedése volt, hanem maga járt közbe...

Däsy:

Megbolondult? Mi közöm nekem az egészhez?

Miklós:

Kérem, kérem, nem szóltam semmit, de mindig hálás leszek...

Däsy:

Csak nem képzeli, hogy én interveniáltam a maga állása ügyében?

Miklós:

Nem? Ez komoly?

Däsy:

Fogalmam sem volt róla, hogy maga itt van.

Miklós:

Hát akkor ki? A papa?

Däsy:

Ugyan! A papa rég elfelejtette, hogy maga egyáltalán a világon van.

Miklós:

Talán a kedves mama változtatta meg a rólam alkotott véleményét és ennek következtében...

Däsy:

Mama? Mama még mindig csuklik a méregtől, ha maga eszébe jut.

Miklós:

Nagyon hízelgő! Szóval néha még az eszébe jutok?

Däsy:

Igen... Én szoktam az eszébe juttatni...

Miklós:

Látja ez kedves. Köszönöm.

Däsy:

Igen, ha valamivel bosszantani akarom, csak magát említem. Akkor mindjárt fenn van a harmadik emeleten.

Miklós:

Köszönöm!

Däsy:

Azért mégis érdekelne, hogyan került maga ide? Mindjárt itt lesz a titkár, annak tudnia kell.

Miklós:

A titkár? Az is eljön?

Däsy:

Igen és még egy pár úr a vállalatától. Utánunk jöttek egy másik kocsival.

Miklós:

Talán a kedves mama is lejön?

Däsy:

Nem. A mama a sziámit szórakoztatja.

Miklós:

Az megint itt van! Azt hittem elment a herceg után Afrikába vadászni.

Däsy:

Visszajött. Most rám vadászik. Illetve a mama engem szemelt ki csaléteknek.

Miklós:

Egész jó csalétek. Én ugyan nem vagyok se herceg, se sziámi olajpogácsagyáros, de ha maga is úgy gondolná, még mindig nem késő egy szép, kerekded hepienddel befejezni ezt a darabot...

Däsy:

Az agya még mindig rázkódik attól a gázolástól?

Miklós:

Miért ne? Igényeim és kezdő fizetésem ugyan csekély, de egy jóképű apanázs keretében egész tűrhetően el tudnám képzelni további teendőinket.

Däsy:

Tudja mit? Én nem vagyok kíváncsi a maga teendőire!

Miklós:

Kérem. Egy jól nevelt úrilánynál ez természetes.

Däsy:

Talán beszéljünk arról, hogy magának mi a feladata itt a gyárban velem kapcsolatban.

Miklós:

A szórakoztató kalauzolás. Az üzem négyszemközti megtekintése. Az érdeklődés felkelése és fokozása. A díszebédnél az udvarias figyelmesség és ecetera. Szóval mindazon teendők, melyek egy jól nevelt vőlegényjelölt hatáskörébe tartoznak.

Däsy:

Vőlegényjelölt? Talán itt is azt hiszik?

Miklós:

Miért? Nagyon kellemes, hogy ne mondjam kivételes állapot. A kedves mamán kívül még igazán senki sem botránkozott meg ezen. Sőt! Mindenki igen természetes és célszerű állapotnak tartja. Mondhatom, nem kevés az irigység és leendő apósom révén igen sok embert tüntethetek ki megtisztelő barátsággal.

Däsy:

Őszinte és önzetlen szerelmi vallomása igazán könnyekig meghat. Azt hiszem, hogy most már csak idő kérdése...

Miklós:

Na ugye!

Däsy:

Idő kérdése, hogy megválasszuk az önnek megfelelő helyet.

Miklós:

Helyet?

Däsy:

Igen. Attól függ, hogy az örültség, vagy a szélhámosság kritériumát meríti ki előbb! Eszerint kell a bolondok házában, vagy a rendőrségen az intézkedést megtenni.

Miklós:

Köszönöm. Szóval örök harag és magázás?

Däsy:

...Igen... Nem... Nézze Miklós, maga ezt a bonyodalmat úgy sem tudja megoldani... Figyeljen ide. Próbáljon engem kikapcsolni.

Miklós:

Kikapcsolni?

Däsy:

Nézze. Ne bántsuk egymást és én akkor a segítségére leszek. Ha rám bízza magát, én elintézem az egész ügyet.

Miklós:

Nem értem!

Däsy:

Nem baj, majd később meg fogja érteni. Szóval, ha rám nem számít, akkor számíthat rám!
Jó? Itt a kezem!

Miklós:

Bár nem értem, de remélem...

(Autóberregés.)

Miklós:

Itt a titkár!

(Magda belép.)

Magda:

A titkár nincs itt?

Däsy:

Mi van kisasszony? Miért olyan izgatott?

Miklós:

Magda, mi van?

Magda:

Jaj istenem! Kisasszony! Nem, nem is tudom megmondani... Savanyú nincs itt?

Däsy:

Lepsénynél még meg volt... De hát, mi baj van?

(Vezér és igazgató belépnek.)

Vezér:

Igen, úgy látom menni fog minden. Ha ez a katasztrófa közbe nem jön...

Magda:

Jesszusom, a vezér!

Vezér:

Kisasszony, maga itt?

Magda:

...A titkár urat keresem... Savanyú...

Vezér:

Savanyú még nincs itt? Maga már megint a szerelmi ügyeivel jön? Kissé túl sokat foglalkozik ezekkel a dolgokkal!

Magda:

Én? Istenem, dehogy... Most mit csináljak?... Szörnyű helyzetben vagyok...

Vezér:

Mi az kérem? Mi baj van?

Magda:

Istenem, hogy is mondjam... méltóságos úréktől telefonáltak... a méltóságos asszony...

Däsy:

Mi van a mamával az Istenért?

Magda:

...Eltűnt... Eltűnt a méltóságos asszony... Sziámi is eltűnt... együtt tűntek el... Elutaztak... a levél... A méltóságos asszony egy levelet írt... én autóba ültem és most itt vagyok...

Vezér:

Hol az a levél?

Däsy:

Milyen levelet írt a mama?

Magda:

Savanyúnak írta... a titkár úrnak...

Däsy:

Adja ide azt a levelet!

Vezér:

Fiam, azt nem lehet... végeredményben azt hiszem úgy is mindegy... Szóval a dolog lényege, ha jól értettem... Mondhatom kellemes meglepetés... Hogy nekem minden ügyet a személyzettel karöltve kell elintézni!

Magda:

A titkár urat kerestem, de nem találtam...

Vezér:

Jó, jó... Nem tudja, hová utaztak?

Magda:

A szobalány vitte a csomagot. Taxin mentek.

Vezér:

Hová?

Magda:

A Keletire.

Vezér:

És?

Magda:

És jegyet vettek...

Vezér:

Hová?

Magda:

Azt nem tudom...

Vezér:

Köszönöm.

Däsy:

Ugyan papa, nem mindegy az?

Vezér:

Gondolod?... Lehet, hogy igazad van... Most mit is kell csinálni?... Legalább ez a titkár itt volna...

Miklós:

Majd én kérem átveszem az irányítást! Csekélység az egész!

Vezér:

Csekélység?... Az egész vállalat rajtam fog mulatni...

Miklós:

Volna egy szerény indítványom! Rendezzünk ebből az örömnépből egy kettős eljegyzési...

Däsy:

De kérem!

Miklós:

Kérem. A vélemények lehetnek eltérőek, de végeredményben... Hát ez mi?

(Mama belép.)

Mama:

Végre itt vagyok!

Däsy:

Mama!

Vezér:

Hát te?

Magda:

Jesszusom!

Mama:

Mi az. Mi van veletek? Úgy álltok itt, mint az a sós asszony, aki visszanézett...

Däsy:

Hol van Oel?

Mama:

Valami autókarambol volt itt a közelben, oda ment segíteni.

Igazgató:

Megyek intézkedni.

(*El.*)

Vezér:

Kissé különös, hogy pont ide jöttetek...

Mama:

Különös? Miért volna különös? Fiam, itt nagyon meleg van, leveszem a kabátomat.

Miklós:

Ha megengedi méltóságos asszonyom...

Mama:

Úgy! Maga itt! Tehát jó, hogy jöttem!

Miklós:

Hogy én itt vagyok azt még értem, de hogy méltóságos asszonyom itt van, azt őszintén csodálom.

Mama:

Mit csodálkozik itt mindenki?

Vezér:

Már engeddd meg fiam, a történtek után...

Mama:

Történtek után?... Däsy! Csak nem történt valami?

Däsy:

Mama... Anyuci... Én igazán nem is tudom mit mondjak...

Mama:

Jézus Mária!... Jaj... jaj... Egy kis vizet... Szédülök! Nem, nem, ezt nem élem túl...

Miklós:

Parancsoljon egy kényelmes bőrfotel... egy pohár víz... így...

Mama:

...Maga... Maga anyagyilkos... Maga lázálom... Fiam! És te ezt tűröd?

Vezér:

Igazad van! Nem tűröm, érted nem tűröm!... Vagyont, elismert nevet, társadalmi állást, mindent megszereztem neked és te mindezt egyszerűen eldobod egy félbarna kapucínerért, egy félsziám jampecért, egy... egy... De ez semmi! A személyzet előtt, itt a legnagyobb nyilvánosság előtt keversz szégyenbe és ráadásul még ide jössz! Minek jössz pont ide? Minek?

Mama:

De fiacskám!... Däsy!... Jézus Mária! Hamar egy orvost! Apád magán kívül van!

Vezér:

Persze, hogy magamon kívül vagyok! Talán legyek elbájolva azok után amit tettél?

Mama:

Mit csináltam?

Vezér:

Tettél!

Mama:

De hát mit tettem, az Istenért?

Vezér:

Tönkre tettél!

Mama:

Tönkre... Tönkre tettelek?... Däsy, gyere, vigyük szépen haza apucit...

Däsy:

Haza?... Mama, te haza akarsz jönni?

Mama:

Persze, hogy haza megyünk... Szegény kislányom... Majd együtt ápoljuk apukát, ugye?

Vezér:

Köszönöm! Nem kérek semmi ápolást. Ha valami bajom lesz, majd Däsy ápol, de te... nem fiam... abból nem kérek!

Däsy:

Apuci, talán nem is igaz az egész...

Mama:

Nem is igaz?

Vezér:

Hát kérlek, ami sok az sok! Azt hiszem legfőbb ideje, hogy tiszta bort öntsünk a pohárba! Remélem, te is a sima megoldást akarod. Kölcsönös megegyezés alapján elválunk és ha ennek a szíáminak pont te vagy a legfőbb vágya hát,... éljete boldogan!

Mama:

Mit?... Mit csináljak? Elválni? Én?... Oel és én? Itt valahogy meg van mérgezve a levegő... Már én is egész zavart kezdek lenni... Ezt is maga csinálta! Maga hőmérő!... Borzasztó!

Miklós:

Szögmérő vagyok! Ami pedig a dolog lényegét illeti, a magam részéről csak annyit, hogy bár mindig nagy tisztelője voltam méltóságos asszonyom érzelmeinek, mégis a legfőbb óhajom volna ezt a családi botrányt lehetőleg simán rendezni. Ha egyszerű szögmérő vagyok is, azért becsületes családi nevemet nem szeretném egy ilyen szöktetési ügy kapcsán szellőztetni.

Mama:

Szöktetési ügy? Däsy! Mi ez?

Däsy:

Mama!... Te?... Te kérdezed tőlem?

Mama:

De... de... ki szökött meg?

(Csönd.)

Mama:

...Mi bajotok van? Miért néztek mind rám?

Däsy:

Mama!

Vezér:

Ugyan kérlek!

Miklós:

Méltóságos asszonyom...

Mama:

Megáll az eszem!

Vezér:

Kérlek, mi mindent tudunk!

Mama:

...Mindent tudtok?... Mit, az Istenért? Mondjátok meg, mert megbolondulok!

Vezér:

Kérlek! Hazulról telefonáltak az irodába, hogy eltűntél. Ez a sziámi is eltűnt... együtt tűntetek el... A Keletire hajtottatok... Egy levelet írtál a titkárnak... Mit mondjak még?

Mama:

Borzalmas! Rettenetes!... Elájuljak?... Nem, nem! Ne mondj többet! Köszönöm... Szóval én megszöktem... Ti szerencsétlenek! Még mindig nem látjátok, hogy az egészet ez a köbmérő csinálta?

Miklós:

Én?

Mama:

Igen, igen! Szörnyű! Átokká, családi átokká növi ki magát ez az ember! Minden eszköz jó neki! Összekuszálni mindent, tönkre tenni az egész családot csak azért, hogy ezt a lányt megkaparintassa!

Miklós:

Asszonyom!

Vezér:

Várjunk kérem. Mondd fiam, itt van a levél. Te írtad a titkárnak. Mi van benne?

Mama:

Csak nem gondolod talán, hogy a titkárt is megszöktettem? Olvasd el! Igen, csak olvasd el!... Utolsó pillanatban értesültem, hogy ez a szél... mérő, nem tudom milyen körülmények folytán itt van a gyárban. Írtam a titkárnak, hogy az Istenért vigyázzon, ne engedje közel ehhez a lányhoz... Mikor a szobalány a levelet visszahozta, akkor tudtam meg, hogy a titkár is elutazott... Aggódtam, ezt a mamlasz sziámit nem akartam egyedül hagyni, fogtam tehát és mind a ketten vonatra ültünk. Na! Most itt vagyok. Úgy látom éppen jókor érkeztem, az utolsó pillanatban, mielőtt az egész társaság megbolondul... Egyebekben képzelheted fiam, hogy meg vagyok hatva, végtelen bizalmadtól...

Vezér:

Igazán nagyon sajnálom kérlek...

Däsy:

Mama! Anyuci, drága anyuci...

Miklós:

A szép családi jelenet ezen tetőpillanata talán alkalmas lenne...

Mama:

Hogy végre egyszer örökre búcsút mondjunk egymásnak! Ugye ezt akarja mondani?

Miklós:

Majdnem! Ami pedig a rólam alkotott elbájoló véleményét illeti méltóságos asszonyom, erre vonatkozólag engedje meg...

Mama:

Ezt talán hagyjuk. Nem hiszem, hogy fontos volna. Csak azt szeretném tudni fiam, minek hoztad ide ezt az embert?

Vezér:

Én hoztam? Fogalmam sem volt róla, hogy itt van.

Mama:

Nem te, hát ki?

Vezér:

...Talán te beszéltél a titkárral Däsy?

Däsy:

Ugyan!

Vezér:

Akkor igazán kíváncsi vagyok, kinek köszönhetjük ezt az örömet. Végeredményben valakinek csak tudni kell róla! Majd beszéljek az igazgatóval, vagy talán maga tudja?

Miklós:

Én tulajdonképpen azt hittem... De úgy látszik tévedtem... Esetleg a titkár...

Magda:

Nem a titkár volt kérem.

Vezér:

Tessék?

Miklós:

Hát akkor ki?

Magda:

Én.

Vezér:

Maga? Ezt nem értem. Hogyan?

Magda:

Kérem szépen vezérigazgató úr... Miklósnak nem volt állása és én tudtam, hogy a Balmaztavinál kell ember... Gondoltam, miért ne ő, miért valami protekciós... Én kérem szépen megírtam a levelet az igazgatóság nevében az alkalmazása ügyében... és... és a méltóságos úr egyszerűen aláírta a többi postával... így... és...

Vezér:

Gyönyörű! Mondhatom gyönyörű! Igazán kiválóan megbízható személyzettel van az ember körülvéve! Hát mit szólsz ehhez fiam?

Mama:

Kedves kisasszony, én nagyon jól megértem az ön aggódó gondoskodását. Mondhatom, hasonló helyzetben lehet hogy én is így cselekedtem volna. Nekünk, nőknek ugyebár ilyen kis, apró, mondjuk segédeszköz meg van engedve. Remélem fiam, a dolgoknak nem tulajdonítasz nagyobb fontosságot, mint...

Vezér:

Igazán nem értelek! Az előbb inkvizíciót rendezel, hogy milyen körülmények között került ide ez a... körmérő és most, mikor kisül a turpisság, most egyszerűen meg vagy elégedve a dologgal.

Mama:

Ezt csak bízd rám fiacskám... De... én úgy hallottam, hogy maga kedves kisasszony és a titkár úr... mintha...

Magda:

Ó... a titkár... az a Savanyú?... az csak olyan légyapír...

Mama:

Légyapír?

Magda:

Úgy értem kérem... olyan csalétek, hogy lássák, hogy más is van. Hogy van aki örül, aki megtiszteltetésnek veszi... aki önzetlenül szeret... Ó Istenem...

(Sír.)

Mama:

Szegény kislány... Nézze kérem, végeredményben ez az izé... légymérő, vagy mi ... feltéve, ha nem Däsy akarja elvenni ... egész rendes fiúnak látszik... ugye papa te is hajlandó

vagy támogatni ezt a fiatalembert... Két szerető szív, ha egymásra talál, emberi kötelesség, hogy egyengessük az útjukat.

Vezér:

Mindig meghatódom, ha a te jó szívedről van szó és ha úgy gondolod, akkor... most mit is kell csinálni?

Däsy:

És én?

Vezér:

Aha!

Mama:

De Däsy!

Däsy.

Igenis! Itt ítékeznek elevenek és titkárok felett és engem egész egyszerűen kihagynak a számításból. Tudtommal Miklós és én vagyunk itt a főszereplők és most, mert mamának úgy tetszik, most egyszerűen álljak félre és statisztáljak ehhez az eljegyzéshez! Tessék tudomásul venni, hogy ezt egyszerűen kikérem magamnak!

Vezér:

Tessék, most mit csináljunk?

Mama:

Däsy, légy szíves ne hisztériáskodj! Meddig akarod még nyújtani ezt a dolgot? Magda, meg ez a szív mérő, vagy mi, nagyon összeillő pár. Légy szíves ne csinálj semmi jelenetet és hagyd nyugodtan befejezni a darabot. Áldásunk rajtuk és örüljünk, hogy végre itt vagyunk!

(Titkár bejön.)

Titkár:

Vége itt vagyok!

Däsy:

Jé, a titkár!

Vezér:

Savanyú, hát maga hogy néz ki?

Magda:

Jesszusom, mi történt?

Miklós:

Na, ezt alaposan kikészítették!

Titkár:

Óh, kisztihand hölgyeim! Alázatos tisztelettel méltóságos uram! Egy kis karambol kérem, csak egy kis karambol.

Vezér:

Már megint karambol?

Titkár:

Csekélység kérem, csekélység. Csak a fejem vérzik.

Däsy:

Mondja kedves Savanyú, legény maga a talpán?

Titkár:

A talpamon? A talpammal nincs semmi baj, csak a fejem vérzik...

Däsy:

Vérezzen a szíve is! Tudja meg, hogy a menyasszonya, Magda kisasszony és Miklós, az igen tisztelt szögmérő úr eljegyzése a kedves mama asszisztálása mellett éppen az elmúlt pillanatban kötött meg!

Magda:

De kérem!

Titkár:

Magda, maga itt?... Hogyan méltóztatott... a méltóságos asszony és a szögmérő úr...

Däsy:

Ugyan, dehogy! A szögmérő és Magda! Na, mit szól hozzá?

Titkár:

Az nem lehet kérem! Az nem lehet! Méltóságos asszonyom engedje meg... Jaj vérzik...

Mama:

Kedves Savanyú! Én teljesen méltányolom az ön érzelmeit, de higgye el, hogy úgy a vállalatnak, mint a családnak igen nagy szolgálatot tenne, ha elállana ettől a lépéstől, illetve nem gördítene akadályt két szerelmes szív találkozása elé...

Titkár:

Két szerelmes szív? Mármint, hogy ők ketten?... Az én szívem szerelmes... vérzik a fejem és most még ezt is kívánják... nagyon gyenge lábon állok...

Däsy:

Nézze titkár úr, itt van egy pohár konyak. Hajtsa fel, azután üssön az asztal közepére és mondja, kiabálja, ordítsa hogy: de azt már nem!

Mama:

Däsy!

Däsy:

Igenis! Majd én megmutatom hogyan kell ezt a dolgot elintézni! Savanyú, hát mi lesz? Igyék még egy pohárral!

Titkár:

Igenis... Köszönöm, ez nagyon jól esett...

Däsy:

Na és?

Titkár:

Nem, többet nem kérek...

Däsy:

Hát akkor lépjen fel, üssön az asztalra és ordítson!

Titkár:

...Igenis ...és mit tetszik gondolni, mit ordítsak?

Däsy:

Mit tudom én? Ordítsa, hogy: de a rézangyalát!

Mama:

Ugyan Däsy! Szóval kedves Savanyú, ugyebár maga megért minket...

Titkár:

De a rézangyalát!

Vezér:

Savanyú! Hát ez mi?

Titkár:

Bocsánat méltóságos uram... a kisasszony óhajtotta...

Däsy:

Bravó titkár úr!... Parancsoljon még egy pohárával!

Mama:

Däsy, vidd el azt a konyakot, mert mérges leszek!

Däsy:

...Hát jó, elviszem... látom, úgy sem használ... szóval... anyuci, figyelj ide... Én szeretem ezt az embert!

Mama:

Savanyút? Megáll az eszem!

Däsy:

Nem... Mondjuk... Miklóst, a szögmérőt!

Mama:

Mikl... Miklóst? Akkor is megáll az eszem!

Däsy:

Nem baj, azért én szeretem... és ő is szeret engem. Ugye Miklós?

Miklós:

Hogyne kérem, hiszen azért jöttünk itt össze.

Däsy:

Látod?... Mama, ha én nem lehetek szögmérő... én... én... nem tudom mit csinállok...

Mama:

Däsy! Däsy! Az Isten áldjon, csak ezt ne! Csak ezt ne!

Däsy:

...Szóval csak ezt ne... és mást igen?

Mama:

Mit bánom én, akárkit, csak ezt az embert ne lássam!

Däsy:

Úgy!... Hát jó!... Akkor legyetek szívesek valamit határozni... Nekem tudniillik egészen mindegy. Értitek? Egészen mindegy!... Míg ti tanácskoztok én kicsit kiszellőztetem a fejem... Mama, ugye nem haragszol?... Apuci, Isten veled!

Mama:

De hát hová mész?

Däsy:

Csak határozatok nyugodtan... Majd aztán meglátjuk. Agyő!

(El.)

Vezér:

Tulajdonképpen nem értem az egész komédiát...

Mama:

Azt látom! Végeredményben...

Titkár:

Méltóságos asszonyom!

Magda:

De kérem szépen...

Miklós:

Szerény, de tehetséges véleményem szerint...

Mama:

Maga hallgasson! Mindennek maga az oka. Ha az uram végtelen jó szíve nem nézné ezt a lányt...

Miklós:

Mit néz kérem?

Mama:

A menyasszonyát fiam, a menyasszonyát!

Miklós:

Na végre! Csakhogy méltóságos asszony is, azaz kedves mama...

Mama:

Kikérem magamnak! Önnel kapcsolatban nem vagyok mama!

Miklós:

Bocsánat, félre méltóztatott magyarázni...

Mama:

Nem fiam, nem...

Miklós:

Fiam? Na lássa!

Mama:

Most már igazán elég legyen! Itt nem Däsyről, hanem Magdáról van szó. vegye végre tudomásul, hogy mához három hétre Magdát feleségül veszi!

Titkár:

De kérem...

Mama:

Savanyú, ugyan kedves Savanyú... Csak nem gondolt komolyan erre a dologra... Egy ilyen nagy jövőjű férfi... Ugye fiacskám, éppen a múltkor beszélgettünk az urammal magáról... Most következnek az előléptetések... Önnek már rég esedékes egy igazgatói cím... Aki a vállalat és a család érdekeit ennyire önfeláldozóan viseli a szívéen... Ugye fiacskám?

Vezér:

Hm, hm... Igen, persze... ha úgy gondolod...

Titkár:

A szívem vérzik méltóságos asszonyom... a fejem is.... mindennek dacára... ha a közérdek úgy kívánja, hogy meghozzam ezt az áldozatot... és, amennyiben Magda kisasszony is úgy gondolja...

Magda:

Kérem! Én magának nem vagyok Magda! Kövérkés vagyok!

Mama:

Nézze kedvesem, ez egészen egyéni felfogás és azt hiszem a mostani kérdésben... körülbelül mi a véleménye?

Magda:

Én azt hiszem... úgy érzem... Miklós!

Mama:

Kedves... ö... szög... Miklós!... Nézze. Szeretném ha megértenénk egymást. Az uram említette, hogy a Balmaztavi fejlődési lehetősége az ön őstehetséges lendületének éppen megfelelő terepnyújtana egy jól átgondolt házasság keretében... Ugye fiacskám?

Vezér:

...Hát igen, egye fene, majd megbeszéljük a direktorral.

Miklós:

És Däsý?

Vezér:

Igen, igen. Hol az a lány? Megyek megnézem...

(Igazgató belép.)

Igazgató:

Egy levelet kell átadnom méltóságos uram...

Vezér:

Levelet? Kitől?

Igazgató:

A kisasszony írta, mielőtt elment.

Vezér:

Elment? Hová ment?

Mama:

Däsy elment? Ez megint mi? Uram fia! A sziámi nincs itt!... Apa! Ez a lány megszökött a sziámival!

Vezér:

Mindjárt meglátjuk! *(a levelet felbontja, olvas)* ...Ha talán első haragodban el is ítélsz... Olyan derék ember... Nagyon szeretem... Tessék! Hát ezt mégsem hittem volna!

Mama:

Hallatlan!... Csak azt nem értem minek kellett megszökni, mikor úgyis azon dolgoztunk, hogy összekerüljenek.

Vezér:

Micsoda? Mit mondasz?

Mama:

Ugyan fiam! Hetek óta erről a házasságról tárgyalunk és most úgy bámulsz, mintha semmiről sem tudnál?

Vezér:

Erről a házasságról? Megbolondultál?

Mama:

Miért? Mert sziámi? Most egyszerre?

Vezér:

Sziámi? Micsoda sziámi? Mióta sziámi a Gábor?

Mama:

Gábor? Miféle Gábor?

Vezér:

Nagyszerű, igazán nagyszerű! Leendő vőm, akivel a kedves lányod megszökött!

Mama:

Jézus Mária! Ki az a Gábor? Nem is ismerem!

Vezér:

Nem ismered? Tíz éve ismered fiam, tíz éve! A sofőröm, sofőröm! A hadnagy úr! Ez a lecsúszott kártyavitéz, ez a nyakkendőkirály... ez a...

Mama:

Jaj!... Jaj!... Vízet!

Miklós:

Parancsoljon méltóságos asszonyom... Talán egy kényelmes bőrfotel...

Vezér:

Maguk még itt vannak? Hogy nekem minden családi ügyemet a személyzettel karöltve kell végigjátszanom...

Miklós:

Már megyünk méltóságos uram! Savanyú, szaladjon egy orvosért. A méltóságos asszony ájuldozik... Dusika, jöjjön... szóval mához három hétre...

Magda:

Miklós!

Miklós:

Méltóságos uram, csak azt akarom még mondani, hogy a rádió is be van kapcsolva... Alászolgája!

Vezér:

Micsoda? Még mindig! Halló, rendező. Rendező!

Rendező:

Az Istenért kérem!

Vezér:

Kapcsolja ki! Kapcsolja ki, mert én belelövök ebbe a mikrofonba!

(Gong.)
Bemondó:
Hála Istennek!

Halló, itt rádió Budapest...

NAGY GYEREKEKNEK

NAPLEMENTE

Mérhetetlen magasságban nap lövellte sugárkéve.
Felhő szélén lángfoslányok, arany kohó folyó féme.

Napnyugatnak bíborözön, napkeletnek sötét árnyak,
Ég peremén sugárdárdák szemvakítva szúrnak, vágnak.

Mint, ki nem hisz elmúlásban, lángpallóssal vadul csapkod
S bár ereje folyton csökken, állja a vén Nap a harcot.

Feszült csendben fülel minden. A természet valamit vár.
Madár hallgat, fű nem rezdül s a vad szeme kutatva jár.

Erdő szélén sóhajtás kél s lopva nőnek sötét árnyak.
Lángfoslányok fenn az égen halvány rózsaszínre válnak.

Haldoklik a földnek ura! Sír a fűszál künn a réten
S harmat könnycsepp csillog szerte a reszkető falevélen.

Óriási kék palástját kibontja a sötét este
S ködfátyolt ölt gyász jeléül magára a hegy gerince.

Valahol a berek felől mélabús kar hümmög.
Kialszik a kohó fénye! Bagoly rikolt, szellő felnyög.

Gyászos, sötét kísértetek imbolyognak erre - arra
S ezer csillag hunyorog - a napnyugati ravatalra.

NAPKELTE

Sötét bársonydrapéria fátolszürke színre fakul,
Úszó felleg csipkés széle halvány rózsaszínre pirul.

Valahol hír cikázik: Kelet felől búbáj ered!
Erdő fái összesúgnak, s viszi a hírt rét és berek.

Hullámfodor fut a folyón s part fövenyén halkan csobban.
Ezer nesz kél, minden figyel csodaváró ámulatban.
Havas orom bíborszínt ölt s szikrázik jégkoronája.
Öreg fűzfa rejtett ölén csipog fészek fiókája.

Felhő szélén kigyullad az ezer színű tűzijáték,
S elhúzódik vert had gyanánt nyugatnak a sötét árnyék.

Szirom zászlócskát lengedezve millió kis színes virág

Vár az ünnepélyes percre, hogy meglássa földnek urát.

Nagy zsongással hangok kelnek, rigó fütytyent, pacsirta szól,
Patak csobban, bogár zümmög, mókus rikolt, madár dalol.

Fűszál hajlik s ezer lepke szárnya lebben s száll eléje
S lángtengerből lassan felbukkan a napkeleti csodák fénye!

TALÁLKOZÁS

I.

Néha, ha rózsaszín fényben
Úszik a háztetők füstje,
Vagy sugárzó napnyalábot
Lövell a felhők gerince,
Megállok a Belvárosban
Egy-egy régi utca sarkon,
Mikor a házakra díszet ölt
A pompázó nyári alkony.

II.

Sok-sok lépés visszhangjától
Konganak a szűk kis utcák,
Egybehangzó ütemükkel
Mind a múlt dalát dalolják.
Millió kis, apró lépés
Siet tova s tér meg újra,
Gyors útjában egy sem látja
Hogy szalad tova a múltba.

III.

Öreg házak némán állnak
Alkonyfénytől aranyozva,
Ismerik a léptek hangját
S tudják kinek mi a múltja.
Tipegő, kis, öreg néni
Lépteinek visszhangjára
Emlékeznek, egykor mint járt
Tánclépésre a bokája.

IV.

Rikkancs kiált ott a sarkon:
„Óriási szenzáció!”
Döng a visszhang elmosódva:
De sokszor volt már hasonló!
Régi falak emlékeznek
Vak koldusra, mikor régen
Cilinderes gavallér volt
Kint a zenés sétatéren.

V.

Milliónyi emberlépés
Folyton egy irányba halad,
Ők nem tudják, de tudják jól
E sárguló, régi falak.
Sarkon állva és figyelve
Ahogy nézek messze múltba,
Sok millió apró lépés
Mintha lassan elcsitulna.

VI.

S ahogy álltam meghallottam,
Megéreztem az Ő léptét,
Amint jött a templom felől
Hol érchuszár őrzi képét
Régen elmúlt nagy csatának.
S döngve lépett óriásom
Alkonyfélben, mint egy álom,
Felrebbenő galambszárnyon.

VII.

Rég vártam e találkozást
S mégis féltem, mint kis diák,
De Ő mosolyogva intett
S rögtön derűs lett a világ.
Hozzám lépett, kezet fogtunk
S szembe nézve álltunk némán,
Aztán lassan átöleltem,
Úgy suttoztam: Édesapám!

VIII.

Rég vártam e találkozást.
Évszázadnak egy negyede
Szaladt tova, hogy elmentél
Édesapám oda, messze,
Hová mindenki elmegyen,
Ha lejárt már az ideje.
S itthágy bajt, munkát és gondot,
Törje magát most más vele!

IX.

Rég készültem elmesélni
Mindazt ami közben történt,
Kikérni a tanácsodat,
Merre lépjek, hogy s miként.
Elmesélni, hogy mit tettem,
Merre jártam, mit hogy láttam.
Mi, hogy épült, nőtt és szépült
S mi újság van a családban.

X.

Uram Isten! Hol is kezdjem?
De sok történt már azóta!
Így látja meg csak az ember
Hogy pereg a homokóra!
Tenger gondolat cikázik,
Sok száz régi kép gomolyog,
Hol is kezdjem, hogy is mondjam?
Apám csak áll és mosolyog.

XI.

Ahogy álltunk harang kondult,
Galamb röppent a toronyban,
S apám képe lassan szürkült
A közelgő alkonyatban.
Nem! Nem lehet! Apám! Apám!
Jaj, mit mondjak? Egy szót csupán!
Mi mostan a legfontosabb
Ennyi tenger sok év után?

XII.

Lassan, lassan távolodott
S ahogy álltam elkábultan
Egyszerre csak visszanézett
S akkor végre kiáltottam:
Kis fiam van Édesapám,
Semmi kincsért el nem adom!
S mosolyogva intett vissza:
Tudom fiam, tudom, tudom...

Ó!

Hej pápua irigyellek.
Gondok téged nem terhelnek.
Hogyha nagyon korog gyomrod
Elfogyasztod az anyósod!

VACSORA UTÁN

Sörömet megittam,
Vacsorám megettem,
Minden bánatomat
Hasamba temettem.

Ha jól ittam, ettem
S gondom elvetettem
Nyavalya törhet ki
Mindenkit helyettem.

Hej, te dínom-dánom!
Pénzemet nem bánom
Csupán azt sajnálom,
Hogy rövid az álom.

Hej, te cudar reggel,
Tele bús fellegekkel!
Ha kicsit alhatnék,
Felérne mindennel!

FAUST

A doktor felébredt
S rögtön újra kezdte,
Szerelmi nyavalyát
Persze rég feledte.
Mint mindig - úgy újra
Csak baj lett belőle
Éppen csak ránézett
S már érett gyümölcse.

Vakarhatod fejed,
Kellett ez te néked?
Vén kecske, könyvet bújj,
Hagyd másnak a mézet!

Mefisztó röhögött
Csak úgy folyt a nyála,
Valpurgisz éjjelén
Ahogy referálta.

Doktorkám menj vissza
A fészkes csudába,
Örülj, hogy két lyuk van
Orrod irányába!

NEGYVENKETTES TAVASZ

Megcsordult az eresz, télapó kivénült,
Hóember megroggyant, szürke és megkékült.

Délben már érezzük öreg nap melegét,
Unjuk a bundánkat s várjuk böjtnek szelét.

Várjuk a bokrokon pihés barka ágát,
Várjuk a templomból húsvéti hozsannát.

Várjuk a pázsitos, zöldellő mezőket,
Színes naplementét, kis bárányfelhőket.

Várjuk a messziről megtérő fecskéket,
Várjuk a tavaszban rejlő minden szépet.

Pedig hát ne várjuk!
Temessük el álmunk!
Ez évnek tavasza
Nem a mi világunk!
Sír a böjtnek szele
Mint sziréna jele
S barkaágot tépdés
Vad vihar ereje.

Dederum mee mondja
A templom harangja.
Lélekharang hangja
Nem hozsannát kongja.

Ha zöldül a mező
Sírdomb és temető
Nő majd a rónákon
Mint sok báránnyel.

Kis fecskék riadtan,
Tépetten, fáradtan
Szállnak a romok közt,
Ahol gránát robban.

Nehéz a kereszted,
Uram, adjál jelet,
Hogy még nem vesztett ki
Az emberszeretet!

KLÓR

Kérdeztem az öreg boltost, mi lelte most a papirost,
Olyan szürke lett szegényke, hová tűnt a fehér fénye?
Sóhajtván szólt a vén boltos: azért szürke a papiros,
Mert nincsen jól fehérítve, nem fehér a cellulóze.

Nem fehér a cellulóze, nemigen lett klórral főzve
A klór máma igen ritka. Szegény fiam már tudhatja
Mi e nagy hiánynak titka. Elvitték a háborúba,
Nem is jön már többé vissza. Betették a tömegsírba.

S hogy az élő ne fertőzze, klórmésszel lett megöntözve.
Tudja uram, - szólt a boltos - azért szürke a papiros.
Álltunk csendben, ő könnyezve s míg ajkam a szót kereste,
Odakünn tombolt az utca: VIKTÓRIA! VIKTÓRIA!

FIAMNAK

Szeresd őket, mert szépek,
Mint a májusi holdas éj,
S mert az életben
Legszebb a kéj.

Félj tőlük, mert veszélyesek,
Mint hínár a tóban
S mosolyuk mögött
Janus fő van.

Imádd őket, de mind!
Csak egyet - soha!
Az élet szép, de rövid,
Ne légy ostoba!

Gyűlöld őket, mert ellenségek
S töménytelen a fegyverük.
Csókot ne kérj, de végy,
Csak így bírsz velük!

Ha vén leszel gyűjtsd egybe kit szerettél
S míg kórusban zengnek rólad ódát,
Simogasd meg egy kis cseléd
Gömbölyű popóját!

Láncot ne köss, de egy asszonyt szeress
Ki érted adta önmagát
Egyetlen, ki hozzád önzetlen
S e nő: az Anyád!

TAVASZI ZSONGÁS

Nevet az ég, nevet a Nap
S az óriási kék baldachin alatt
Mint jókedvű, részeg koboldcsapat
Báránnyelű karnevál halad.
Dudál a szél és táncol a rét
És porba írják az új mesét.
Madárdal viszi azt szerte szét.
S kiált a fürj: az élet szép,
Bólint a Nap s kacsint a tó,
Mosolygó szeme oly biztató
S suttog az erdő mint hangadó:
A régi dal tehát újra jó?
Tárt szírom várja zsongó méhet
Ezernyi fűszál sóhajtván ébred,
Száz kicsiny madár rak puha fészket,
Pillangó szárnyon szerelem reszket,

S amint lassan beáll a holdas est,
Az egész világ egy gyönyörű női test.

TANULSÁG

Évszázados szorgalommal Duna partján város épült.
Gazdag ország hordta kincsét, évről évre bővült, szépült.

Óriási krátertölcsér tátongott már Rákos mellett,
Milliónyi agyagtégla mind kevés volt, mind több kellett.

Szinte nem volt már feneke, folyton vájták a nagy árkot
S felépült a csodaváros, hogy hódítsa a világot.

Büszkék voltunk városunkra, mint vidék a faluszépre
S tódult ide öt világrész sok ezernyi gazdag népe.

Mint nagy nyitott seb ásított kint Rákoson a bányatölcsér,
Várt nyugodtan, ő tán tudta, hogy bennünket milyen sors ér.

Büszkeségünk kártyavár volt, dicsőségünk összeomlott,
S mindazért mi velünk történt csak magunkra szórjunk hamut.

Városunkból üszkös rom lett s Rákoson a bánya nevet,
Hogy gyomrába visszahordunk várost, múltat és szemetet.

1945. VII.

KI TUD RÓLATOK

Itt laktatok, igen, e helyen.
Éltetek még visszhangzik e falon.
Csendes estén gyermekének szólt
S pohár csendült a terített asztalon.

A lakás rommá lett és a ház elhagyott,
Penész ül a falon s mindenütt por, szemét.
Vad szél tépi a rozzant ablakot
S régi írások hevernek szerte-szét.

Eltüntetek, mint viharban a levél,
Senki se tud semmit, nyomotok veszett.
Vándor rongyaitokat tépi-e a szél,
Vagy van-e valahol sírkeresztetek?

Golyótól vesztetek, avagy megfagytatok?
Napot követi a hét s a hetet hónapok.
Vadul ordítok az elhagyott romok közt:
Ki tud rólatok? Ki tud rólatok?

1945. XII.

SUITE

(Fáradt ember estje)
1944

I. A PART

A part hideg, rideg,
Mint a hétfő mocskos reggele.
Szürke sziklák közt csupasz bokrok
S száraz avaron az ősz dere.

Fáradt lomha árnyak zsonganak,
Mint tűz fölött a rotyogó üst.
A síkos kövek közt köd húzódik,
Mint pállott, savanyú pipafüst.

Sötét szemekben rosszindulat
S a kövek közt kígyó sziszeg.
Bűzhödt odúkból szél süvölt
S fekete szárnyon károg a rémület.

Parancs rikolt a rideg ködben
S ezren figyelnek meredt békaszemmel.
Síkos kövek közt, hideg parton,
Görnyedt háttal, így él: AZ EMBER.

II. A FOLYÓ

Mély, mint a hallgatás
S fekete, mint a bársony.
Fodra nincs és habja sincs,
Sima, mint az alabástrom.

Ered a múltban, végtelenben.
Táplálja sóhaj s az éjjeli csönd.
Sima tükreben kémlelhető,
Van-e még csillag odafönn?

Mintha állna, pedig folyton halad,
Mint a láva, vagy gleccser jege.
Vizében nem csobban a lapát,
Tükrét nem borzolja szél ereje.

A túlpart a végtelenbe vész
S szétfolyik a fekete semmibe,
Mint orgonaszó a templomhajójában,
Vagy téli estén az altató: MESE.

III. A GONDOLA

Drága fából faragott bordája
Kiverve végig aranyos szögekkel.
Círadás orra hárfába hajlik,
S a hárfa szárán száz harang csilingel.

Teteje örökzöld folyondárból szöve.
Óarany mécsesben türkizláng pislákol
Opálkék brokáttal terített asztalkán
S bronz háromlábból ámbraillat táncol.

Csiszolt kristálytálban érett déligyümölcs.
Puha selyem párnák. Szattyánbőrös könyvek
Merített papíron, aranyszegély lappal,
Napdicsérő dalok, szerelmes szonettek.

Hátul az ébenfa lapát pehely könnyű.
Mozgása halk akkord, csendes muzsikaszó.
Láb alatt Tebrisz életfás szőnyege
S lebeg a gondola, mint a díszes: KOPORSÓ.

IV. INDULÁS

Halkul a parti zsongás
S mint vert kuvasz kúszik az árny.
A kormánynál állva figyelem a partot
S a végtelenből megjön a dagály.

Mozdul a bárka! Eljön a perc!
Lesz-e visszatérés? Lesz új küzdelem?
S rideg sziklák közt árván, elhagyatva
Követi-e bárkám szomorú, könnyes szem?

Nicsak, hisz a kő közt apró virág nyílik
S a rideg sziklán napsugár siklik át!
Mintha valamerre gyermekének szólna
S szellőszárnyon hallom kis madár dalát!

Valahol messze mélyet kong egy torony.
Eljött a perc! Bár félek, de várom!
Úgyis minden mindegy! Már mozdul a bárka
S a fekete folyón megindul, mint: ÁLOM.

V. AZ ÚT

Fekete tükrön siklik a gondola.
Valahol halkan gordonka szól.
Dallama folyton visszatérő,
Mint mikor jegenyén szél dúdol.

Mint a múltból néző ködből szőtt sejtelem,
Fekete tükörből olyan árnyak kelnek,
Emelkednek, szállnak, jönnek és megállnak
S ahogy szétterjednek folyton színesednek.

Acélkék lidércfény opálzöld fátyolban
Imbolygó táncot lejt északfény vörössel.
A múlt ábrándjai halovány színt kapnak
S messziről oszlopsor vetekszik az éggel.

Az elmaradt parton, mintha ég dörögne.
Elöl, az oszlopsor mögött láva fénye.
Sóhajfolyón siklik a csendes gondola
Múltból a jövőbe, hol vár már a: BÉKE.

VI. A CÉL

Lassan-lassan leáll a gondola
S díszre foszlik, mint arcról a mosoly.
Mindaz mi mosoly volt most komolyra válik
És semmibe vész minden, ami nagy és komoly.

Ópium köde, feledés fátyla
És lágy fény terjed a figyelő csendben.
Az óriás parány lesz és megnő a semmi.
A folyó szétfoszlik idővégtelenben.

Nem fordul át a Nap, nem olvassa senki.
Meggzúnnak a színek s nincsen többé illat.
Elernyed az agy, becsukódik a szem
S az akarat trónjára fellép a kábulat.

Nincs emlék, mely fáj is és mégis jóleső.
Nincs parancs, mely görnyeszt, sem gyilok, mely talál.
Nincs robot, de cél sincs és nincsen értelem.
Nincsen part, se folyó, nincs hajó, csak: HALÁL.

ÁLLATKERT

1. A

A, az Alfa
Mint a
Remény
Mindig csalfa!

2. Háború.

Pompás egy találmány!
Tébécét irt s rákot
S erősen csökkent
A gyermekhalandóságot.

3. Ember.

Egyedül - bölcs,
Párosan - járvány.
Falkában - csorda,
Tömegben - ármány.

4. Gazdag.

Sok a gondja,
Félteni kincsét
S ritkán lát szép
Naplementét.

5. Szegény.

Verejtékez, lótfut,
Megyen:
Csakhogy ő is
Gazdag legyen.

6. Szerelem.

Holdvilág
És virágillat...
Nem hinnéd,
Mily gyorsan poshad.

7. Élet.

Mire kinyílik
A csipád,
Leteheted már
A pipát.

8. Törvény.

Adóból nőtt
Bunkós inga.
Hol jobbra üt,
Hol meg balra.

9. Város.

Jó vidéknek
Szemétdombja,
Ahová az
Ocsút hordja.

10. Lányok.

Vihogó titok
Csokorba kötve.
Egyik sem érti
Mire a köldöke.

11. Fogfájás.

Ha enyém - jajgatok,
Ha másé - bólongatok,
S mint mindég, - számár
Tanácsokat adok.

12. Renaissance.

Egy-kettő mécset gyújt,
A többi elfújja.
Egyház és a Törvény
Máglyát gyújt alatta.

13. Fésű.

Büszke tetűfogó
Nem is gondol arra,
Hogy nagy akarását
Csak a foga bánja.

14. Tánc.

Műnyelvű kerítés!
Mit forogjunk körbe,
Ha a vége mindig
A ritmikus görbe?

15. Színház.

Nagy élet majmolás,
Problémák halmaza,
S röhögve vár otthon
A lyukas harisnya.

16. Halál.

Kellemetlen vége
Minden reménységnek,
De biztos gyógyszere
Gondnak s aranyérnek.

17. Erény.

Büszke a hajadon
Jó kemény mellekkel.
Később alább adná,
De már kutyának kell.

18. Proli.

Csalódott szívében
Gennyes rosszindulat,
Félművelt agyából
Csak gyűlölet fakad.

19. Pap.

Szívében csírárt hajt
Minden jóindulat,
Csak a véghezvitelt
Gátolja a pocak.

20. Ágy.

Gondtemető
Virágszirma,
Éhes szájak
Szülőanyja.

21. Kultúra.

Grand Hotelt, operát
Végig kritizálta.
Később a fogságban
A zabszemet rágta.

22. Kíváncsiság.

Lótné visszanézett
S sóvá lett zúzástul!
De mégis megtudta
Mi történt ott hátul!

23. Objektív.

Csodálatos lencse,
Mindenki bírálja,
Senkinek sem passzol,
Rossz a csiszolása!

24. Történelem.

Aki üt - dominál,
Ki igát húz - hitvány.
Ebből áll az egész
Történet - tudomány.

25. Lámpa.

Pocakos burzsuj,
Napnak kollégája.
De ha jön az este,
Fütyül a gyertyára.

26. Vonat.

Nászutasok álma,
Vigécnek kenyere,
Idegsokkos Földnek
Gyulladt ütőere.

27. Családi fénykép.

Házi szoborpótló
Gyűjtve skatulyába.
Később dobott lim-lom,
Unokák játéka.

28. Kutya.

Akárcsak az ember!
Mint tacsó oly buta
És hogyha megvénül
Oldalba lesz rúgva.

29. Eső.

Angyali
Reterát
Csurgatja
Zamatját.

30. Vekker.

Hajnali zsarnok,
Vérszopó szipirtyó,
Anyóspótló, hajcsár,
Ketyegő mementó!

31. Élvezet.

Kezdetben a szellem,
Majd a női kellem,
Aztán a jó evés
S végül - az emésztés.

32. Antik.

Télen, kályha mellett
Érték minden kacat.
Nyáron, napsütésben
Az Alt Wien is vacak.

33. Zsuzsanna.

Zsuzsannát meglátták!
Nagy fara lehetett,
Hogy azóta izgat
Lyrát és ecsetet.

34. Regény.

Cipzáras történet,
Lélektani söntés.
A finálé előtt
Szerelmi beöntés.

35. Erkölc.

Szezonszerű
Női kalap.
A ma tilos
Holnap szabad.

36. Váza.

Nagyigényű
Kokott dáma.
Rabszolgáit
Folyton váltja.

37. Politika.

Törvény szélén járó
Legutolsó szakma.
Törtetve bukik rá
Az ember salakja.

38. Bába.

Mióta kipattant
Az almafa eset
A fő arkangyálnak
Províziót fizet.

39. Alkohol.

Öl, butít és
Nyomorba dönt.
A háború
Bezzeg különb!

40. Ablak.

Háznak szeme,
Lakás szája,
Minden pletyka
Kútforrása.

41. Ex libris.

Marha farán bélyeg
Gazdája jelével.
Így az örökösök
Később tépik széjjel?

42. Naptár.

Fő, hogy legyen.
Meg nem nézem,
Szilveszterkor
Tűzbe vetem.

43. Szekrény.

Kívülről hasonlók,
Csakis a tartalom
Mutatja, hogy belül
Érték van-e, vagy lom.

44. Girl.

Otthon lyukas harisnya
Fél pár virsli vacsora,
De éjfélkor pezsgőt iszik
A sleppes selyemruha.

45. Handlé.

Tudója mindennek,
Piacnak királya,
Kisujjából rázza
Minek mi az ára.

46. Betű.

Rombol, - épít.
Gyilkol, - szépít.
Ő a végzet,
Túl él téged.

47. Rádió.

Különb, mint a
Házmesterné hangja,
Mert hogyha megunom,
Rúgok egyet rajta.

48. Játékszer.

Felnőttek öröme,
Gyerekek unalma.
Kislánynak - fiúcska,
Fiúknak - kislányka.

49. Csók.

Eleinte lopják,
Aztán viszonozzák,
Később megszokják
S végül mosolyogják.

50. Létra.

Jelképes mankó
Kicsiny embereknek.
Így talán elérik,
Mit el nem érhetnek?

51. Zivatar.

Váratlan perpatvar
Csapkodó mennykővel.
Asszonyi könnyzápor,
Hallgass hajtott fővel.

52. Hazugság.

Ha nem lenne,
Szülni kéne,
Mert igazság
Nincs nélküle.

53. Újság.

Derék, jó papiros
Festékekkel rondítva,
Önzetlen emberek
Sokan élnek rajta.

54. Ruha.

Fügefalevele
Kissé kevés lenne,
Hogy a Mella néni
Bájjait befedje.

55. Társadalom.

Részeg hangyazsinat
Hajtépő tusában
Kenyeret s cirkuszt vár
Nyakig a lekvárban.

56. Világtörténelem.

Paritty és stuka,
Páncél és panama,
Vezér és dicsőség,
Emberi hülyeség.

57. Villamos.

Türelemjáték,
Idegjárvány,
Önnönmagát szülő
Hurokvágány.

58. Kávéház.

Akvárium
Telve füsttel,
Mucuskákkal
És dzsesszbenddel.

59. Jó-rossz.

Rossz a jónak
Szülőanya,
Vagy ha tetszik,
Hát fordítva.

60. Diogenes.

Melyben a hegy
Leve erjedt,
Gondolkozott
Hordó mellett.

61. Házasság.

Kis dózisban
S csak receptre
Legjobb szer
A szerelemre.

62. Lexikon.

Bőrbe kötött
Pótagyvelő,
Halva született
Nagyszülő.

63. Közgazdaság.

Tőke s munka
Harca,
Rubrikába
Rakva.

64. Vicc.

Cukorka
A ricinushoz,
Szordino
A csikaráshoz.

65. Vitrin.

Félte őrzött
Családi kincs,
De a zálogházban
Értéke nincs.

66. Seprű.

Új korában
Ambíció,
Nyugdíj előtt
Kopasz karó.

67. Leander.

Budai történet
Nagyapám korából.
Citerás kis kocsmá.
Reterát? Ott hátul!

68. Papiros.

Türelem
Jelképe,
Mindent
Tehetsz vele.

69. Cigaretta.

Te őt szívod
S téged ő.
Elsenyveszt
Akár a nő.

70. Léghajó.

Dagadt mellű
Felfújt has.
Azt hiszi, hogy
Ő a sas.

71. Adó.

Csodálom, hogy
Nincsen szobra
Annak, annak
Aki feltalálta.

72. Piramis.

Emlék? Nem, nehezék!
Rakták a sok követ,
Hogy minél nehezebb
Legyen a kijövet.

73. Alagút.

Klisztirozó
Hegy hasába,
Emberféreg
Végig járja.

74. Szél.

Szemetet
Kavar,
Értéket
Takar.

75. Görög szobor.

Szép
Lenne,
Ha végtagja
Ép lenne.

76. Híd.

Utat
Vág
Stixen
Át.

77. Motor.

Sziszeg, pöfög,
Folyton forog,
Akkord mérő
Átkos robot.

78. Buddha.

Sok keze mind
Azt mutatja,
Hol domborul
A pocakja.

79. Botanikus.

Kertész, néha
Bolgár is.
Minden csuszpájz
Vulgaris.

80. Előszó.

Öndicsérő
Exkuzálás,
Kivonatos
Exhumálás.

81. Ajándék.

Fogát szívja
Aki adja,
S csalódott mind,
Aki kapja.

82. Tűz.

Fazék alatt
Házi szellem.
Női szemben
Veszedelem.

83. Ünnepe.

Amíg megjön
Csodavárás.
És ha itt van ...
Nagy ásítás.

84. Palota.

Fény, pompa,
Mámor - átok.
Nem oly tartós,
Mint a vályog.

85. Ékszer.

Gazdag,
Proletár
Nejének
Nektár.

86. Gémeskút.

Pusztai újság.
Marha és ember
Itt oltja
Szomját.

87. Ádám.

Gondja szörnyű,
Örület!
Hol vesz árja
Ősöket?

88. Tor.

Róla jót,
Vagy semmit.
Borban az igazság,
Így hát az utóbbit.

89. Pikáns.

Női boka
S osztriga,
Majd papucs
És diéta.

90. Szanatórium.

Tüsszentésre
Consilium.
Kioperált
Tárcaizom.

91. Lokál.

Palinak érvágás,
Jazz, füst, jeges veder.
Girhes cicababa
Éhgyomorra bort vedel.

92. Őrház.

Cseppet sodor
Vonat orkán.
Cseppben ki él,
Hogy tudhatnám?

93. Csorda.

Kutyának
Élmény,
Tömegnek
Irány.

94. Bolha.

Tiszteletlen személy.
Nem kímél se papot,
Se szép női keblet,
Amíg jól nem lakott.

95. Álom.

Ha koplalok...
Jó vacsora,
Ha jóllaktam
Bivalycsorda.

96. Mese.

Minden olyan
Szép lenne,
Ha hétköznapi
Nem lenne.

97. Babér.

Homlokunknak
Dísz,
Főzeléknek
Íz.

98. Csiga.

Filozófus
Remete,
Vikkendháznak
Remeke.

99. Jellem.

Gazdagnál
Családi vonás,
Szegénynél...
Megalkuvás.

100. Csapágy.

Minden tengely
Rajta forog.
Ha nem kenik
Csak csikorog.

101. Don Quijote.

Fehér kesztyű,
Piké mellény,
Kevés nyugdój,
Régi élmény.

102. Duna.

Kéknek álmodott
Zöld piszok.
Szerelmesnek ábránd,
Öngyilkosnak titok.

103. Ecet.

Kedélynek
Rontója
Saláta
Bon tonja.

104. Dissertáció.

Fodrászsegéd
Ollójával
Összehordott
Szénakazal.

105. Perpetum mobile.

Pénzverdéből kikerül
Hetibérben elrepül
Szalad, gurul, karikázik,
Újra jön és léggé válik.

106. Disznó.

Mocsok, piszok,
Példa, kincs.
Egyházi ünnepre
Baj, ha nincs.

107. Európa.

Rakoncátlan
Gyermekszoba,
Minden tépve,
Összezúzva.

108. Paradicsom.

Színe piros
S Ádám óta
Lóg tőle
Az ember orra.

109. Párt.

Vezérnek
Konc,
A nyájnak
Kolonc.

110. Emigráció.

Néha
Parádé,
Legtöbbször
Finálé.

111. Deviza.

Szabadság destrukció
Szele,
Csupán nagyfejűek játszhatnak
Vele.

112. Boldogság.

Ha jelen van,
Észrevétlen.
Csak a múlttól
Mesél szépen.

113. Orvos.

A kezelés
Mindig jó,
Csak az ember
Halandó.

114. Futball.

Tízen rúgják,
Ezren nézik,
Aztán egymás
Fejét verik.

115. Etikett.

Címke
A csomaghoz,
Illem
A ranghoz.

116. Szem.

Boldog, ha néz
S nem lát,
Elszalaszt sok
Csúnyát.

117. Gólya.

Fészket rak,
Hol nem várják.
Kis leányok
Imádják.

118. Hozomány.

Bibitakaró,
Mert legjobb
Mankó
A bankó.

119. Kaktusz.

Nem szép, - de szúr,
Nem fényes, nem illatos,
Akár a szatíra
Mely tilos s nem divatos.

120. Aquincum.

Hungária! Figyeld
Népek országútját,
Elkerülheted-e
Pannónia sorsát?

121. Tejföl.

Tagadja, hogy lenne
Kannatej rokona,
De a teavajnak
Bezzeg szülőanyja.

122. Doboz.

Eleinte dísz,
Később emlék.
Kacatgyűjtő aztán
S vicené örökség.

123. Fő-fő.

Kaszál a halál
S egyre nő,
Akár az emberi
Fő.

124. Film.

Cirkuszt ad
S kenyeret.
Kívánhatsz
Egyebet?

125. Habverő.

Katona banda
Ütemre dobban,
Tömeg kedélye
Magasra lobban.

126. Bajnok.

Hírnév
És bámulat.
Szívizom
Tágulat.

127. Illúzió.

Szűznek fátyla,
Szende bája
Szétfoszlik mint
Anyós hája.

128. Reménység.

Itt a vége!
Tudom s mégis!
Azután meg
Itt az ég is!

129. Probléma.

Tudósnak
Öröm,
Asszonyinak
Verem.

130. Vetélytárs.

Bár a győztesé
A babér,
A vesztes mégis
Vígabban él.

131. Káröröm.

Szürcsölgetve
Zúzáat hizlal,
Vetekszik
Az aszú borral.

132. Anyós.

Az elején:
„Kedves Mama”
Később csak a
„Maga anyja”.

133. Magány.

Árnyékkod
Megett
Egy számár
Üget.

134. Bölcsélet.

Ára drága!
Életünk
Elfonnyadt
Virága.

135. Korbács.

Ne hidd vezér,
Hogy javít.
Suhintása
Csak vadít!

136. Öregség.

Ha bevallja
Tragikus,
Ha tagadja
Komikus.

137. Munka.

Himnuszát
Csak az zengi,
Aki folyton
Kerüli.

138. Dicséret.

Vigyázz!
Ki dicsér
Utóbb
Kér.

139. Kormány.

Ormány
Csónak farán,
Kolonc
Ember nyakán.

140. Colombus

Népszerűbb
A tojása
Mint nagy
Utazása.

141. Barát.

Istennek
Szolgája,
Szerető
Kasszája.

142. Eldorádó.

Egynek rang
Másnak csók
Harmadiknak
A kancsók.

143. Kerítés
Udvarnak
Határa,
Vénasszony
Szokása.

144. Maszlag.

Mérgezett már
Nem is egyszer,
Azért mégis
Tömegtápszer.

145. Púder.

Istennő, mondd
Emlékszel-e
Hogy jó anyád
Hol kent vele?

146. Szamár.

Bölcs és szerény
Ritka madár.
Mindent eltűr,
Tehát - szamár!

147. Adósság.

Kicsinyben
Szégyen,
Nagyban
Érdem.

148. Csokor.

Szobának dísz
Leányszívnek ír,
De a virágnak
Tömegsír.

149. Fonal.

Vézna öregasszony.
Ki gondolná róla,
Hogy királyi palástnak
Szerény szülőanyja.

150. Névjegy.

Jólét-kapun
Kopogtató.
Díszvitorlás
Üres hajó.

151. Alapítvány.

Házaspár
Ha gyerek nincsen,
Így ad túl
A lopott kincsen.

152. Füge.

Mutatva gúny,
Évának új ruha,
Magjából kávé lesz
S fognak Istennyila.

153. Hab.

Tengernél vihar,
Kutyánál nyavalya,
Borbélynak kenyér
S a kávé korona.

154. Pofon.

Gyereknél megszokás,
Suhancnál dicsőség,
Uraknál nagy botrány,
Nőknél féltékenység.

155. Tükör.

Kislánynál iskola,
Majomnál játékszer,
Férfinél jampecség
Asszonynál meg fegyver.

156. Háj.

Disznóöröm,
Kappanszégyen,
Asszonybánat
Most és régen.

157. Szűz.

Agg korában
Haj, de bánja,
Hogy oly nagyon
Ügyelt rája.

158. Utópia.

Gazdagnak
Az éhes gyomor,
Szegénynek
A jó disznótor.

159. Rongy.

Damasztból kapca,
Kapcából bankó,
Bankárból koldus,
Rongyos zsebe kongó.

160. Kémény.

Hogy a vaksors
Felemelte,
Gőgtől bűdös
Mocskos feje.

161. Forradalom.

Séta jobbra,
Séta balra,
S helyt cserél
Egy garnitúra.

162. Galamb.

Szerelemnek
Bájos képe,
A tetűnek
Meleg fészke.

163. Rémhír.

Gördül mint
Lejtőn a hó.
Gyorsabb, mint
A rádió.

164. Fazék.

Büszke kis pocakos.
Mintha rajta múltna,
Mi lesz majd tálalva
Pulyka, vagy polenta.

165. Pénz.

Nem szégyen,
Sőt érdem,
De hol van?
Nem értem!

Finis

Kinek nem
Gúnyája,
Ne vegye
Magára.

POSTUMUS

Postumus. Bár szerintem teljesen mindegy, hogy egy könyvnek, versnek, vagy bármiféle írásnak mi a címe, mégis úgy érzem, ha egyáltalán címnnek kell lenni, úgy ez lesz a legmegfelelőbb. Több okból.

Elsősorban saját majdani nyugalmam miatt. Remélem ugyanis ha jelen betűim postumus kerülnének majdan valamely írástudó kezébe, lesz annyi tisztesség benne, hogy a régi mondással - halottakról vagy jót, vagy semmit, - ad acta teszi írásomat anélkül, hogy nevem, vagy felmenő rokonságom szapora emlegetésével csuklási zavarokat okozna nekem az ibolyákat alulról szagoló szendergésemben.

Helyesnek vélem a postumus címet másodszor azért, mert betűimet nem eljövendő írástudók, hanem utódaim részére róttam le. Egyrészt pedig azért, mert ha most mesélget nekik az ember, az természetesen unalmas, hiszen az utód előtt a szülő meséje a történelem előtti korokra vonatkozik s igen kevés összefüggésben van a fiatalságot izgató jelennel. Másrészt s az előbbivel szoros kapcsolatban így az ember zavartalanul meditálhat s nem intik le beszéd közben, hogy jó, jó, ezt már ismerjük. Jobbnak vélem tehát mondanivalómat lebetűzve eltenni azon időkre, mikor majd egyszer magunktól felteszik a kérdést: hát, hogy is mesélték ezt valamikor? Utódaimnak szánom ezt a remekművet /természetesen, hogy remekmű, mert ha nem az volna, minek írnám?/, hogy lássák, miszerint hajdanában sem volt fenékgig tejfel a világ annak dacára, hogy főleg a nagymamámban mindig meg volt és van a hajlandóság az x év előtti világot az aranykor nívójára emelni.

Helyesnek vélem a postumus címet végül harmadszor azért, mert ha postumus, akkor senkinek sincs módjában, hogy fejbeverjenek érte. Bár távol áll tőlem, hogy bármiféle anyaszentegyházi, világnézeti, nemzetiségi, vagy bármely más szakmai véleménynek kifejezést adjak, mégis úgy érzem, hogy ha az utóbbi két-háromezer esztendőben, akár kőbe vésve, akár rotációs gépen nyomva megpróbálkozott valaki a gondolatátvitelre, ki volt téve annak, hogy fejbeverték, vagy legalábbis megégették. Hades árnyékába húzódva bizonyára kényelmesebb nevetni az engem furkósbottal keresőkön, ha egyáltalán érdemesnek találnák a keresésemet.

Tisztában vagyok azzal, hogy sem utódaim, sem a világirodalom egyáltalán nem kíváncsiak arra, hogy mit is akarok mondani. Hát aztán? Nono, csak várjatok, azért nem kell mindjárt kidobni ezt az öreg vackot. Minden ócskaságra lehet még szükség, másrészt ki tudja, hátha van benne valami siker? Soha sem lehet tudni kéremszépen, hogy egy tisztességben megőszült postumus mivé nővi ki magát. No de nem is erről van szó! Írok, mert jólesik. Nem kínálom és nem adom, nem élek belőle s így fütyülhetek arra, akinek nem tetszik. Nekem jólesik s ez a fontos. Utóvégre, ha naponként ledolgoztam a magamét, akkor mindegy, hogy az orromat piszkálom, breviáriumot olvasok, kártyázok, vagy nézem a füvet, hogyan nő. Eb ura fakó!

No meg azután, legyünk egy kicsit őszinték, igen megszaaporodtak az x-ek a hátamon, hát félek, hogy egy mit tudom én miért szépnek nevezett napon belém ragad a szó, pedig szeretek pletykálkodni. Így hát igen sajnálnám, ha nem mondanám el a mondókámat. A családi mondakör ugyan inkább a nagymamák reszortja s igyekezni is fogok ezt a témakört annál is inkább leszűkíteni, mert az ember a fel és oldalági atyafiságának minőségi összetételében igazán ártatlan.

Igen az őszinteség. Egy ilyen postumus alkotás ugyebár természetesen a legőszintébb kell, hogy legyen, hiszen csak így adhat tiszta képet arról az időről, melyről szólni akar. Hát igen, természetesen, sőt magától értetődően szerény postumus mivoltomnak is feltett szándéka a legteltesebb őszinteség. Azaz..., nem, semmi, semmi. Tudniillik csak azt akartam mondani, hogy... pardon. Kérem, én igyekeztem világeletemben a legkorrektebb ember lenni. Remélem, sőt elvárom, hogy ezt minden rendű és rangú utódom elismeri. De ugyebár, - hogy

is mondjam. Szóval a jó ló is botlik, meg azután a kákán is lehet csomót keresni, hogy ne is mondjam a más szemében a szálkát és így tovább. No meg nem szabad figyelmen kívül hagyni ugyebár, hogy én vagyok az előd, a nagy a példamutató, sőt továbbmenve majdan az ő. Erre feltétlenül s a jövő generáció idealista fejlődésének érdekében tekintettel kell lennem még akkor is, ha ősi mivoltomban esetleg közelebb állok az emberszabású legősibbekhez, mint majdani magasabb nivójú utódaim. Nehogy azonban tévedés legyen közöttünk. Távol áll tőlem bármit is elhallgatni, mindössze úgy érzem nem muszáj feltétlenül mindent kidomborítani.

E kidomborítás vonatkozik elsősorban az úgynevezett szerelemre. Egy postumus alaknak ugyebár nem is nagyon illik ilyen régmúlt dolgokról traccsolni. Azután meg... harmadszor ugyebár ismét az utódok, no meg a család, no meg az ember sok mindent elfelejt egy bizonyos korban. Bár néhai telivér Adonis mivoltomnak tudatában vagyok, mégis ez a témakör a világirodalom kebelén belül oly magas százalékot tölt be, hogy szerénységem ennyi ezerféleképp variált úgynevezett lelki problémával úgy sem tudna konkurálni. Meg azután még ez a témakör is átalakulhat valamilyen világ-, vagy inkább családnézetté s akkor újabb fejbeverés fenyegetne.

Azt hiszem ebből ennyi elég.

Emlékezetem szerint a memoárok fejezetekre oszlanak, teszem fel a gyermekkor, az ifjúság, az úgynevezett boldog, vagy boldogtalan szerelem, illetve családi élet, a küzdelem évei, nehéz napok, a cél előtt és így tovább.

Miután minden újítási szándék távol áll tőlem, no meg ahhoz, hogy valaki valami újat mondjon sütnivaló is kell, mindezekért jobbnak látom szépen a fal mellett járni és megmaradni a rendes sablon mellett. Ez megszokott, kényelmes út s megvan az az előnye, ha megakadok egyszerűen előveszem hazánk valamelyik dicső nagyjának emlékiratait, - hiszen ilyen fajta bőven akad, -, akár dicső, akár emlékirat, - és átnézegetem, hogy adott helyzetben mit és mennyit illik mondani. Végeredményben azt hiszem, ez is teljesen mindegy, mert az ember úgyis mindig és minden körülmények között túl sokat mond.

Mindenki tudja, hogy ne szólj szám és etcetera és mégis kivétel nélkül túl sokat mondunk. Pláne, ha önmagunkról kell, - bocsánat, dehogy kell, - szóval mondjuk inkább úgy, ha önmagunkról akarunk beszélni. Hogy ne menjek messzebb, ha például tegnap nem feleltem volna vissza annak a tolakodó fráternek ott a zsúfolt villamoson, mondhatnám talán úgy is, ha az a tolakodó fráter nem tett volna megjegyzést, hogy miért nem megyek beljebb, mikor a kocsi üres, szóval ha nem kezdtük volna meg azt a leszállásig tartó társalgást, nem került volna majdnem tettelegességre sor közöttünk. Igenis kérem, ha az emberek nem beszélnek annyit a saját igazságukról, akkor háborúra sem kerülne a sor. Ezt ugyan nem tudom egészen bizonyosan, mindenesetre azonban egy igen dicséretre méltó elgondolás.

Két esetben feltétlen előnyös, ha az ember a legmélyebb hallgatásba burkolózik. Egyik, ha valahol politizálnak. Akár erre, akár arra, vagy pláne, ha különbözők a nézetek. Ebből kérem szépen soha semmi jó nem sült ki, mert mit lehessen tudni ugyebár, hogy ki kinek mikor mit mond vissza és az ember nem tudhatja, hogy az az illető, akinek visszamondják benn van e, vagy kinn van e, vagy fenn van e, el van e ejtve, vagy a jövő embere és ezt lehet nyújtani, mint azt a tengeri kígyót, melyet még soha senki sem látott, szóval ugyanúgy, mint azt a polipot, melyet politikának neveznek.

A másik eset pedig az, ha az ember a főnökségével beszél, illetve ha az emberhez a főnökség beszél. Az köztudomású ugyebár, hogy minden főnökség született hülye. Az is köztudomású ugyebár, hogy én mindent jobban tudok, mint az a paral. Ennek következtében semmi sem jó, amit én csinálok, vagy teszek, vagyis a főnökség legtöbbször nincs egy véleményen velem. Ilyen esetekben nagymértékben ajánlatos a hallgatásba merülés. Amíg a főnökség magyaráz, fedd, vagy leckéztet, legjobb, ha az ember valami szépre gondol, teszem fel tormás virsli, vagy egy kevésbé átjátszott operára, mint a Trubadúr. így egyrészt nem kell

végighallgatni a dumát, másrészt nem jut eszébe, hogy a főnökségnek jól odamondhasson, ami annál is inkább előnyös, mert felszólalásának egészen bizonyosan meglepnének az egyáltalán nem kívánt következményei. Végeredményben teljesen mindegy, hogy az a bizonyos főnökség irodafőnökség, vagy műhelyvezető, vagy a doktor úr paciense, a suszternél a megrendelő, vagy a kereskedőnél a vevő. Főnökség valamilyen formában mindig volt és lesz. Egyszer úgy hívják, hogy király, máskor meg párttitkár, vagy személyzeti osztály, vagy főherceg, vagy alhadnagy. Seckojednu.

Ha pedig így szépen leszűrve a leszűrendőket kilyukadok ama közismert mondáshoz az aranyos hallgatásról, akkor igazán illene, hogy mielőtt nekifogok a betűvetésnek meggondoljam, mik azok a világrengető események, melyek addig furdalják az oldalamat, míg feltétlenül szükségesnek tartom azoknak az utókor számára történő megörökítését. Vagy reflektál talán valaki az úgynevezett élettapasztalataimra, avagy pláne, hogy nagy tudásomnak legalább egy töredékével boldogítsam az utókort?

Élettapasztalatom nem más, mint lassú megöregedés a kapott pofonok alatt és félelem az újabb pofonoktól. A nekem kiosztott pofonok csak nekem fájnak s felebarátom, vagy elvtársam legfeljebb elmormolja legőszintébb együttérzését. Én, te, ő hiába mondjuk a gyereknek, ne nyúlj a sparherdhez, vagyis akadémiai nyelven /de milyen a sok közül?/ a tűzhelyhez, mert az bibit csinál. Nem, meg kell kapnia a bibit, hogy rájöjjön, hogy az tényleg úgy van. Az én hascsikarásom csak nekem fáj és hiába magyarázom, hogy látod bezabáltam, vagy ott járt a szám, ahol nem kellett volna s most azért csikar. Nem, mindenkinek külön el kell rontania a gyomrát. Ez azért is fontos mert másképpen nem tudná élvezni a hascsikarás utáni örömeket. Ne vegyük kérem ezt az állítást egyszerűen méltánytalannak. Idővel az ember arra is rájön, hogy még a csikarásnak is megvan az öröme. Milyen pompás dolog, hogy még a csikarásnak is megvan az öröme! Milyen pompás dolog, hogy most megint jó étvágyam van. Az utcán megint szabadon sétálhatok, nem omlik hirtelen a kalapom szélére valami épület, vagy a rendőrségen azt mondják az embernek, hogy na apuskám, most hazamehet. Azután pedig ami az öreget csikarja, azon a fiatal csak nevet. - Megörültél ebbe a hideg vízbe beleugrani, hiszen az kész görcs és tüdőgyulladás! Te szerencsétlen, - mondom én, s ő - te vén szivar. S azt hiszem ez így van helyesen, mert ha nem így volna, bizonyára még mindig állatbőrbe burkolva leskelődnék barlangom előtt a kőbaltával a kezemben, hogy vajon a szomszéd barlangban annak a hosszúfejűnek a nőügyei nem lépik e túl a keresztény nemzeti öntudat ideológiai káderkövetelményeit.

No és a tudásom! Hát mit tudok én? Vajon melyik középiskolással, - bocsánat nem olyan néhai magamfajta, hanem egy úgynevezett jótanuló középiskolással, - merném és felvenni a versenyt? Csak maradjunk a legegyszerűbbnél, saját tulajdon anyanyelvünkönél, ahol mindig a hieroglifák olyan tömege rohanná meg az embert, hogy az a jó öreg rozetta kő egy kismiksa, vagy Miska, vagy mit tudom mi. Teszem fel kettős magánhangzó, vagy igeigök, szóelemzés, vagylagosság, tő és rag és ki tudja még a többi. Hát van ezekről valakinek fogalma? S ha már az édesnek nevezett anyanyelvünkönél megakadunk, hogyan nézhetünk ki a többi nem is olyan édes dolgokkal, mint a csonka kúp, a Kazah köztársaság fővárosa, vagy hogy nyolc traktor tizenhét kolhozban... és a többi.

Bevallom, hogy a magam részéről többek között például az állattanból sem teljesítettem soha a normát, mert a tehénnél mindig elakadtam. Ez a tehénügy mindig a jóízlésem ellen volt s ebből kifolyólag a többi állattal sem foglalkoztam. Szeretem, a szép kutyákat, bár nem vagyok kutyabolond s váltig azt tartom, hogy az útszéli keresztezések sokkal nemesebb és hasznosabb fajtákat tenyésznek, mint a pedigrés Arisztidek. Szeretem a madarakat is, bár mióta kertészkedni is szoktam rájöttem, hogy ezek a disznók kicsípi a zöldborsót, kicsípi a gyümölcsöt, általában kicsípi mindent, csak éppen a rovarokat és a tetveket hagyják meg nekem. S hozzá még legrandább közöttük a galamb, ez a dicső, szegény és sokat emlegetett, állítólagos békés pára. Jó, jó, ez mind hagyján, de ezt a tehénügyet, ezt nem bírom. Mindég

nagy öröme szolgál az embernek, ha a foga között piszkálva talál egy kis déli maradék füstölt húst, vagy miegymást. De hogy egyszerre az egész menüt újra kérőddze, hát ez mégis egy kicsit sok. Pláne, ha valami hervadt spenótról, vagy sárgarépáról van szó, amin örül az ember, ha egyszer már átrágtta magát. Nem vagyok én kérem álszent, de ez a kérődzési história az idegeimre megy s ne tessék csodálkozni, ha az állattanból majdnem olyan laikus maradtam, mint a többi tantárgyból.

S mindezen, az életben soha elő nem forduló tantárgyak mellett hol vannak még azok, melyek valami igen tág fogalmazás alapján az általánosnak nevezett műveltséget lennének hivatva dokumentálni. A múltkoriban megütötte a fületem, amint a gyerek félhangon tanulva azt mondta: Numa Pompilius. Várjunk csak, - gondoltam - várjunk csak, hiszen én ismerlek téged öreg Numa Pompilius. Hogyan is volt ez akkoriban? És képzeljék el Numa Pompiliusról nem a római történelem, nem a Cézár és a többiek jutottak az eszembe, hanem az a rezes orrú tót, aki az iskola lépcsője előtt aszaltkörtét árult. Kemény volt az a bűdös körte és nem volna az a pénz, amiért ma megenném és látom az öreg tót mély gyászbá borult körmeit, amint a körte között kotorászik, hogy kimérje azt a kettős markot, ami egy fillérért járt. És ha szavalt is az osztály, hogy temetni jöttem Cézárt, mégis inkább az aszaltkörte területén igen gyakran fellépett fillérhiányaim emléke maradt meg bennem s nem Caius Mucius és társai.

No és a művészetek, amiről igazán illendő válna, hogy az embernek némi fogalma legyen. A stílus, az oszlopfaj, a szobor, a kép, a hang, a zene, az írás, a gondolat s mindaz, ami az életet, - mint mondják, - szebbé teszi. Az áfium, ami kitölti a semmit, ami saját ürességünk és mások meglátása és tehetsége között tátong. Az a kultúrának nevezett kinin, mely azonnal lenyomja az elakadt társalgás következtében beállott kellemetlen érzést, de ha anyagi háttér nélkül szenvedéllyé fajul, ugyanabba az utcába visz, mint az italbolt anélkül, hogy legalább a mámor jókedvét, magabizását és megnyugvását tudná nyújtani. Az a kultúrának nevezett vékony fátyol, mely ideig-óráig eltakarja bestiális, vérengző mivoltunkat. Vagy nem többen tapsoltak e mindég a gladiátoroknak és a bikaviadaloknak, mint a piktorok ecsetjének? Vagy ki nem rángatta gyerekkorában élvezettel a béka lábát, hogy dicső és magasra tartott kultúránk széllal bélelt mivoltának igazolására ne is említsem az elmúlt háború gyönyöreit.

Legőszintebben be kell vallanom, hogy többek között a művészetek terén is hatökör vagyok. Milyen szép és felemelő, ha az embernek egy hozzáértő elmagyarázza, hogy ez és ez a mű mi mindent fejez ki, ezen a szobron, vagy képen milyen meglátások vezették a művészt, hogyan húzta alá, jellemezte, fejezte ki ezt, vagy azt. - Figyelje meg azt a kézmozdulatot, a sötét háttérből előrenyúló, megvilágított mutatóujjat. Vagy, - most figyelje meg ezt a folyton visszatérő futamot, hogy az mi mindent fejez ki. Nagyon, nagyon érzem ilyenkor hitvány pondró mivoltomat, teljes hozzánemértésemet. Otthon leülök egy sarokba s újból átgondolom, hogy hiszen mindezt meg lehetne tanulni, szép is és érdekes is, tehát nem lehet olyan nagyon nehéz. Nagyon szép, nagyon szép, mondogatom és ekkor eszembe jut, hogy pár év előtt valaki ugyanennél a műnél pont az ellenkező magyarázattal világította meg azt a kézmozdulatot. Az egyik szerint az égbolt ragyogó felhői a túlvilági boldogságot jelképezik, a másik szerint a hófehér kumuluszok a közelő szocialista forradalom viharát vetítik előre. Az a visszatérő futam a mennyei gondviselés megnyugtató akkordjait intonálja, avagy figyelj, figyelj s halld a jövő dalát, melyben a visszatérő futam a tömeg kórusa a nép akaratának figyelmeztetője.

Kell-e jobb bizonyíték abszolút hozzánemértésemről, mint fenti, mondjuk finoman kifejezve - elme-futtatásom? Aki tud, aki hozzáértő, az megfontoltan nyilatkozik. Az megrágja, szürcsölgeti először a gondolatot, azután a kifejezéseket, azután mérlegel s csak a legvégén és kellő óvatossággal nyilatkozik. De nekem, az analfabétának bezzeg jár a szám s legszebb, hogy mi analfabéták igazunknak meggyőződéses tudatában vagyunk. Hát az csak természetes, hogy mi mindennel a világon teljesen tisztában vagyunk, mindenről megvan a véleményünk, legfeljebb időnként revideáljuk álláspontunkat. S hogy megmutassuk tájékozottságunk

sziporkáit, nyilatkozunk is mindenről. Tehetjük pedig ezt annál is inkább, mert ha esetleg véleményünk nyilvánításánál olyanok is vannak jelen, akik tényleg tudnak, azok rendesen igen csendes, finom emberek. akik nem fognak megjegyzést tenni mindent elsöprő szakértői előadásunkra.

Azután meg végeredményben úgy is beállíthatom a dolgot, hogy azt mondom: Nézze kedves szaki, maga igazán klassz, festi ezeket a Paál László-féle erdőrészleteket /na látod, hogy én milyen tájékozott vagyok!/, vagy nézze kedves művész kolléga én már régen hallottam olyan pompásan verni az üllőket, mint maga csinálta ott a színpadon azon a cigány röpggyűlésen, de mondok magának valamit kedves szakikám. Hát ide figyelzen, hogy csak valami egész egyszerűt mondjak. Tudja maga szakikám, hogy mi az a három collos fejesszög, vagy kettős anyacsavar? Nézze, én még emlékszem, hogy 25 év előtt a Weiss és Bergernél a Nagymező utcában a három collos fejesszögek hátul a második benyílóban a kézraktár felülről hetedik fakkjában voltak és kilója 12 fillérbe került. Most pedig a Vasértben balra a 128-ik rekeszben tárolnának, ha volna és darabonként a luxusadóval együtt, az annyi mint 33 - szóval beleszámítva a vállalat kultúrgárdájának a rendezvényét is, - pontosan hetvenhét fillér lenne darabja, illetve lesz, ha új beütemezés érkezik. Na, hát mit szól hozzá művész szakikám? Próbálja meg ezt csak úgy kívülről utánam mondani akkor, mikor még meg sem említettem a többi ezerféleséget, a paiszert, a winklit, a fűrészárut, az edényt, a speciál kerti dolgokat nem is beszélve az éjjeliedény újításainkról. Na szakikám, hát olyan nagy művész maga? Amellett biztosítom, hogy akinek korog a hasa, vagy didereg, vagy akinek az élete egy három collos szögön lóg, annak hiába fog áriákat festeni, na, szia! - Pfuj, de ordinaré pofa vagyk!

Visszatérve pedig az őszinteségre be kell vallanom, hogy tulajdonképpen folyó életemnek igazán kellemesnek nevezhető zajlása folyamán nem is történt velem semmi különös. Ezt azonban szimplán leszögezni túl egyszerű lenne s főleg olyan rövid, hogy nem volna értelme az utókor számára megörökíteni. S amellett mindenki abbahagyná eme írás élvezetét mondván, hát akkor mi a fenének töltsem vele az időt? No, hát nem egészen így van ez kéremszépen. Mert bár a világ legnagyobb eseményei is lassanként az idővel a feledés és érdektelenség irattári anyagává vedlenek, mégis egy legújabbban kifejlődött tudomány, a dokumentáció igazolni látszik azt az érzésemet, hogy az eseménytelen eseményeket, vagy a meg nem történt eseményeket, illetve a megtörténhetett eseményeket oly formában is lehet szervírozni, hogy attól idejében csuklani kezd az ember, vagy, - de ezt csak úgy egész magában dűnnyögi, - hogy, jó, nofene, hát ezt így is lehet?

Vannak kérem olyan kis események, melyek csak apró mellékszöngéi a nagy fejleményeknek és esetleg talán mégis nagyobb érdeklődésre tarthatnak számot, mint amazok. Teszem fel meglehetősen gyakran olvas az ember nagy nemzetközi értekezletekről, hol a világ nagy kutyái összejönnek, hogy bölcsességüket fitogtassák az emberek előtt. Hosszú, kimerítő, sokszor a késő éjtszakába nyúló komoly tárgyalásokról olvashat az ember a lapokban. A Nagy Xerxes találkozott Párisban, vagy Makón a Még Nagyobb Cézárral, vagy az óriási Nagy hatalom képviselői összeültek a Rettenetes Birodalom megbízottjaival s hetekig tartó tüzetes tanácskozások után minden kilátás meg van arra, hogy esetleg megállapodnak abban, hogy legközelebb határozatot fognak hozni a határozandókról.

No jó, ezt mindannyian ismerjük. De mi mindent ettek eme Nagyok e fontos találkozások és tanácskozások alatt? Mi? Hát nem volna érdekesebb ezt végigcsámcsogni? Hát hol van mindez dokumentálva? Hányféle sült lett szervírozva? És az előételek, a körítékek, az imbiszek, a parfék és italok! A szakácművészetnek hány remeke merül egy-egy bankett után feledésbe, ahelyett, hogy tüzetes dokumentáció alapján a bankett csámcsogásában az egész világ közvéleménye részt vehetne.

Vagy teszem fel, nem nagyszerű dolog lenne, ha a Kheopsz piramis rejtelseinek feltárásánál ráakadtak volna a Nagy Fáraó sírkamrájában a temetkezési segédszemélyzet eldugott

feljegyzésére, melyben őszinte üzenetet küldtek volna az utókor számára nemcsak arról, hogy pocakos és nehéz volt e a Nagy Hulla és volt e megfelelő sírközzáró borraivaló, hanem, - miután feltételezhető, hogy ezen segédszemélyzet is az udvari papság keretébe tartozott és így az intimitásokról is tudomással kellett bírnia, - teszem fel arról is érdekes feljegyzéseket tartalmazhatott volna, hogy milyen volt a Nagy úr emésztése, mi volt az udvari cicababák véleménye a Nagy úrról, vagy volt e bütyök a jobb lábán, stb. Kellő dokumentáció híján ezen kérdésekre soha többé nem kaphatunk választ. Pedig ugye kár?

Ezerkilencszáz mittudoménhányban a fogorvos kihúzta a bölcsességfogamat. Biztosítok mindenkit, hogy ez egyáltalán nincsen semmi kihatással jelen soraimra és azok művészi értékére. Azelőtt is pont így írtam. Ezt az epizódot csupán azért említem, mert ugyebár ehhez senkinek nincs semmi köze és egyáltalán nem is érdekel senkit. Nahát kérem, éppen erről van szó! Nem történt semmi. Nagyon jó! Nem történt semmi? Ugye, ugye, ha egy kicsit gondolkozunk, akkor mégsem olyan nagyon semmi ez a dolog. Hiszen próbáltam ezt én is, te is, ő is. Nahátakkor! Először is fáj az a disznó és hasogatott és csillagokat szórt és megdagadt és öblögettette magát és kendőztette magát és borogattatta magát és mindenféle orvosságokat szedtetett be. Mikor pedig az ember elindult, hogy megállj kutya, most kihúzatlak, akkor egyszerre kisfiú lett, megszűnt fájni. Mit tettél erre én is, te is, ő is? Gyorsan hazamentél. Erre újra elkezdett fájni. És akkor az ember beült abba a bizonyos szalonba, amit nyugodtan lehetne siralomháznak is nevezni és ott meditált a többi medítálóval. Mert volt már rá eset kéremszépen, hogy valaki belehat a foghúzásba. Emlékszem egyszer mesélte a Lula néni, nem, nem is a Lula néni volt, hanem várjunk csak, azt hiszem... Szóval egyszerre csak azt mondja az a vadember ott a szalon másik ajtajában, - hogy tessék! És akkor tudjuk, hogy az a tessék nekünk szól. És akkor az ember magyarázott erre, arra és nem akarta megérteni, hogy a doktor azt mondta, hogy nyissam ki a számat. És akkor az a vadember kotort ide és kotort oda és nyomogatott és piszkált és akkor szúrta, jaj, inkább hagyjuk az egészet. - Na, hát nincsenek az életben események? S ha az embernek valamilyen szerencsés születési hibája nincsen, ez az esemény esetleg az élete folyamán harminckétszer megismétlődhetik. Már maga ez is elegendő lenne, hogy ne nevezze az ember az életét eseménytelennek. Hát még a többi baj! Pardon, mondtam, hogy a szerelemtől nem fogok beszélni, de van más is. Például egy gyomorrontás, mikor a legszebb borjúvesés is parlagon heverhet, vagy például egy nátha, mikor az ember feje nem fér bele a vizesstanderbe. Ne is beszéljünk arról, mikor reggel, amikor úgyis már mindég jajdekéső van, pont akkor szakad el a cipőmadzag és így tovább.

Ne higgyük kérem szépen, hogy ezek a látszólag apró dolgok nincsenek befolyással az ember életútjára. Sőt, merem állítani, hogy ezek izgalmasabbak, mint az úgynevezett nagy történetek, melyeknek nagy része úgy sem igaz. Ha Hannibált nem izgatta volna a monte-carlói rulett, hogy átkelt miatta az Alpokon, vagy ha a Knöpfler néni nem vágta volna be a nagyujját tyúkszemvágás közben, vagy ha Árpád apánk nem pont a vereckei szorost ütemezte volna be, vagy teszem fel én a harmadik bében nem buktam volna meg latinból, vagyis ha mindenféle kellemetlen apró epizódok sorozata nem játszott volna közre az emberek életében, akkor ma minden egészen másképp nézne ki. Mondja valaki, hogy ez nem igaz!

Schopenhauerhez méltó fenti következtetéseim úgy érzem mindenkit kellőleg meggyőztek arról, hogy feltétlen szükséges életem folyását utódaim s az egész emberiség javára lerögzítenem. Bizisten irigyellek benneteket kedves elkövetkezendő nemzedékek, hogy milyen nagyszerű élvezetben lesz részetek jelen nagyrabecsült postumus soraim olvasása közben.

El tudom képzelni, midőn halálom 175-ik évfordulója alkalmából a Nemzetközi Irodalmi Akadémia Állami Vállalat, vagy a Jászkiséri Gazdakör, mint TSZCS méltatni fogják hervadhatatlan izédús érdemeimet. Az ünnepi szónok feketében jelenik meg a pódiumon, beszédét természetesen több nyelven lát-hallják, megkoszorúzzák születésem egyszoba-konyháját és utána 240 terítékes bankett következik. Az ebéd szónoklatainál kérem szépen talán mégis

kihagyni azt a megemlékezést, hogy igen szerettem a szafaládét ecetes hagymával. Ez talán mégsem lenne illő. Ilyen nagy ember esetleg nem is táplálkozott röpke pályafutása alatt. A menüt sajnos nem írhatom elő, mert nem tudom, hogyan áll akkor majd az emberiség gyomorsavval és diétával s miután a banketten valószínűleg akkor sem fognak szódabikarbónát szervírozni, így az esetleges rossz emlékek elkerülése végett ezt inkább mellőzöm. Egyelőre azonban még nem tartunk itt. Mindenekelőtt meg kell írnom jelen posztumuszomat. Hajjaj, hogy erre mennyi előkészület kell. Az ember este hanyattfekszik az ágyban és megpróbálja lelkiének nevezett szemei előtt életének fejezeteit, vagy jeleneteit felsorakoztatni. Erre azonnal a forgalmi akadályok tömege jelentkezik. Mindenféle ide nem tartozó apróság és megfigyelés kezd rajzani. Na nem, a Mancsi igazán nem fontos, nem is tartozik a témakörbe. Most a bal térdem felett viszket, meg kell vakarnom. Ki az az állat, aki a folyosón úgy bevágta az ajtót? Várjunk csak, tehát az úgy volt... Micsoda egy ló voltam, mikor az a kis szőke fitos, várjunk csak, hogyan is hívták? Fenét, hát ez se tartozik ide. Mintha itt a derekamnál valami ránc lenne a lepedőn. Nézzük csak. Persze a Kisné a szomszédban megint nyekeregteti azt a kólikás rádióját... Az a piros kendős lány Prágában minden reggel ott állt az ablakban. Na, gyerünk tovább! Most megint pattant a könyvespolc deszkája. Érdekes, már vagy húsz esztendeje itt áll, akkor sem volt új, mikor ide került és a fa még mindig dolgozik. Nedves, vagy a levegőből szedi a páráját? Hej alpesi fenyők, alpesi pára, vízesések zúgása... Uramfia, már szól az a bűdös vekker. Na, holnap majd jobban fogok igyekezni.

Egészen más a helyzet és sokkal pompásabban halad az előkészület, ha az ember szert tesz némi boritalra. A borital egy igen nemes gyógyszer. Kismirglizi az ember berozsdásodott agytekerceit és indantrén színekbe mártogatja a múlt eseményeit. Természetesen boritalt gondolkodok és pedig se nem valami hervadt kadarkát, sem pedig valami házifőtt csodafinommat. Ne legyen ecetágy, de ne legyen limonádé se. Ne legyen túl erős, mert az lenyomja az ember fejét és ne legyen idei murci, amit még a szódavíz sem tud minőségivé nívózni. Legyen egyszerű, mint a badacsonyi kurtanemes füredi pap, kedélyes, mint a hevesi dombok, beszédes, mint a sátorhegyi szél és színes, mint a kecskeméti barack. Nono, hiszen csak rázom a rongyot, mert manapság már igen kitágult e téren is a jólétünk. Kitágult a buxám a széljárástól s kitágult a lehetőségek skálája is, mert a Nagy Csemegéhez címzett ínycsiklandozóban vagy egyáltalán nincsen boritalnak nevezett folyadék vagy ha van, olyan kollektív konglomerátum, hogy nincsen az a rezes orrú boroshordó, aki meg tudná nevezni származásának mindenestre igen sötét környékét.

De feltételezve a legjobbat, hogy terülj-terülj asztalkám alapon ott villog az ember poharában az a harmadéves füredi! Micsoda hangulat, micsoda perspektíva nyílik ilyenkor a múlt felé. - Hogyan is jellemezték nagy eleink az ilyen stimmungot? - Odakünn a fagyos szél farkasordító hókísérteteket táncoltat a fehér éjszakában. Igen, szakad az eső és a harmadik emeleti repedt ereszcsonna harsogva pacskolja lenn a kövezetet. De idebenn a hatalmas kandallóban pattogva zizegnek az ó fahasábok. Igen, kínjában néha pattog egyet-egyet az a fűtőtestnek nevezett vasharmonika. János, az öreg hajdúm a tűz közelébe húzza kényelmes karosszékemet s a lángokba bámulva elmerengek nagy múltamon. Igen, ez a vacak huszonötös égő pokoliul világít, de nem merem közelebb húzni a fotelt, mert potyog a seegraas.

Ugyan kérem! Ne rontsuk az emelkedett hangulatot, mikor itt villog előttem a füredi. Emelem poharam Füredre, e nagymúltú helyre, emelem a Balatonra, a balatoni regékre. Hej regék, mesék, mese-mese mesketék. Hogyan is volt? Igen, akkoriban még sokkal melegebbek voltak a nyarak, valahogy kékebb volt az ég, valahogy sokkal többet nevtünk és így tovább haladván egy-kettőre benn vagyunk az indantrén mesében. Egy kis toldás erre, egy kis színezés arra, amit természetesen magunk is elhiszünk. A kiskésit ennek a füredinek, ez túlsmirglizi az agytekervényeimet. Olyan, mint egy finom látcső, közelebb hozza a távoli dolgokat, de valami színes üveg is van benne, ami levegősebbé, könnyebbé tesz mindent. Ha

pedig a tisztánlátás érdekében az ember újratölti serlegét és hümmögve hörpintget belőle, akkor egy-kettőre elérkezik az a postumushoz egyáltalán nem illő pillanat, hogy az ember rázendít valami régi nótára, teszem fel: sárgalábú istenit az anyádnak... Hát lehet kérem ilyen felséges ital mellett a múltból meditálni, vagy pláne keseregni? Ott egye meg a fene az egészet, eb aki bánja! Ismeritek a nótát, hogy aszongya: ... Elég nagy a feje, búsuljon a ló ...

De feltételezve a legjobb formát, vagy kondíciót, illetve azt hiszem úgy mondják ihletet, akkor is mindjárt a legelején megakadok, mert hát tulajdonképpen hol is kellene kezdeni? Hiszen behunyt szemmel is mindenki tudja, hogy minden önéletrajz úgy kezdődik, hogy születtem... Igen, ez tulajdonképpen így jól is van, mert mindenestre döntő körülmény és okmányokkal megtámadhatatlanul igazolható, tehát őszinte. Amellett igen nagy esemény. Sőt izgalom. A srác izgul, mert mindjárt az elején nem érzi itt jól magát, a mama izgul a srácért, a nagymama izgul a mamáért és így tovább. A papa izgul és szimatolja a távoli jövőt, mert ugyebár minden káplár mit tudom én hol hordja a marsall botot s bár ez az ordító, vörös vakarcs szörnyen néz ki mégis mit lehet tudni, hogy nem raknak e egyszer koronát, vagy esetleg valami más kitüntető edényt a fejére. az a Kinizsi sem született kérem egy Mercedes Benzben, mégis két törökkel táncolt a foga között. Hogy nem féltette a plombáit! Azért, mert valaki egy keresetlen, egyszerű egyszoba konyhában születik, azért még érheti sok mindenféle szép kitüntetés.

Micsoda felemelő érzés lehet kitüntetést kapni! Sajnos nekem eddig még nem sikerült. Többek között úgy látszik ez is postumus jön. Az iskolában egyszer majdnem kaptam egy jutalomkönyvet, de mielőtt rám került volna a sor, elfogyott. Te majd legközelebb kapsz, - mondta a tanító bácsi, - ami persze elmaradt. Ezzel szemben igaz, hogy másnap a Sanyi, aki kapott, azt mondta, egy nagy vacak az egész. Pedig mennyi mindenféle cím, szalag, érem, zászló, méltóság, tanácsosság és érdemesség lehetőségének a szele csapkodta az embert az elmúlt jó néhány esztendő alatt.

Igen, csodálatos dolog lehet valami címet viselni. Mondjuk például udvari szállító. Ez legalább pont aktuális. Felemelő lehet egy udvarnak szállítani. Bocsánat, nem a mi házunk udvarát gondolom teszem fel fűszer és gyarmatáruban. Na, köszönöm azt a sok vénasszonyt végighallgatni. Hogy a negyedkiló lencsébe 78 zsizsiket szállítottam, hogy a nagysága parmezánt rendelt és én pálpusztait kentem a nyakára, hogy a mazsola kukacos és penészes volt. Namegazután, hogy mit szólok a Steinernéhez, még az meri kinyitni a száját pedig a megboldogult ura halála óta igazán csak a zsidó hitközség, no meg az unitárius egyház adományaiból és azokból a párocskákból él, akik feltűnő gyakran és felváltva csengetnek be ott a második emelet huszonkilencbe. Na és hallotta, hogy mit kiabált tegnap a házmesterné, mikor a gyerek kiöntötte a tejet? Hát mit szól? És így tovább.

Nem kérem, én egy valódi udvari szállítót értek. Egy királyi, vagy császári, szóval valami ilyen nagy kutyaszörnek az udvari szállítóját. Nem kicsiség az kérem, ha az emberről tudják, hogy udvari szállító. Hogy a fűszer és gyarmatárúnál maradjunk ugyebár egy udvari szállítónak a megbízhatóság megtestesülésének kell lennie. Az egész udvar étvágya az ő vállain pihen. Micsoda felelősség! Tessék elképzelni, hogy egy szerencsétlen inas összecsereéli a safrányt a szennával és az egész udvar ott tülekedne ama kis helységek előtt, hol az ember a legbelsőbb énjével szokott találkozni. Rágondolni is rossz, még a lapok is szellőztetnék. Nem kérem, egy udvari szállítónak nagyon kell vigyázni s főleg igen sok urasággal fenntartani a barátságot. Mit tudom én ki mindenki akad egy ilyen fényes udvarnál. Főkamrás, főszakács, bizalmi, udvari káplán, szakszervezet, no meg a kincstárnok és a minőségi ellenőr. Tudott dolog, hogy apró figyelmességek elmélyítik a barátságot s így bővülnek lassan a kitüntetések. Az egyszerű, keresetlen és népi származású udvari szállítóból így lehet lassanként tanácsos úr, azután főtanácsos úr, míg végül báró úr lesz belőle. Ekkor szokták az emberek a nevüket magyarosítani.

No és az ordók, azok a kis ityegő-fityegő micsodák, melyek, mint a címek szintén a többiek fölé emelik az emberek mellbőségét. E fityegők közül is lettek azután címek, szintén legtöbbször névmagyarosítással s egyes deli vitézeknek szépen hoztak is. Igazán kár, hogy néha váltakozva használhatatlannak válnak, sőt károssá vedlenek. No és a kutyabőr, az kutya? Ha az ükapám ükapja udvari szállító lett volna István királynál, ha nem is fűszer és gyarmatáruban, hanem valami akkoriban aktuális cikkben, mondjuk expresszó berendezés, feketére szívott tajtékpipa, augusztus 20-i jelszavak, vagy ilyen valamiben, akkor bizonyára nekem is maradt volna egy kutyabőröm. Lehet fejelni cipőt kutyabőrrel? Volt azután egy atyámfia, aki pláne lófő volt, legalább is így mondta. Én tudom kérem, én csak kívülről ismertem a fejét s az olyan volt, mint a többié. Lehet, hogy az ükapja tártos volt és lovakat áldozott, de ugyanúgy lehetett lókupec is.

Felmenő őseim úgy látszik szintén kimaradtak a jutalomkönyv osztásból. Miután azonban jelen postumusom az utódok felé fordul, íme szíves figyelmükbe ajánlom fenti használati utasításaimat. A postumusról jut eszembe, hogy vissza kell kanyarodnom a kiinduló pontra. Tehát születtem... Igen. Valószínűleg a bábaasszony számlája volt az első, ami ezen esemény komolyságát jó apám eszébe juttatta. Feltételezem ugyanis, hogy a többi szomszédasszonyok és nagynénik tovább is ott maradtak, hogy apám örömét emeljék, viszont a bába látván, hogy már úgy sem tud segíteni rajtam, összeszedte a holmiját és imígyen szóla jó apámhoz: - Hát tetszik tudni én most már elmennék és kérem szépen tekintetes úr, azt a kis pénzt, amit éppen rá tetszett szánni, mert a taksa az ugyebár tulajdonképpen csak úgy van mondva, de hát tetszik tudni, hogyan szokott az lenni egy ilyen örvendetes esetben, mikor hála annak a jó Istennek, no meg hát én is megtettem a magamét, szóval, hogy miután ilyen szép simán ment és ugyebár egy ilyen ritka aranyos kisfiú, ne tessék gondolni, hogy csak úgy mondom, én igazán látok eleget és én mondom a nagyságos úrnak, hogy ritka egészséges lesz ez a nagyon jól sikerült kisaranyos, bár kicsit girhes szegényke, no de majd csak kinövi és ne tessék hinni, hogy nagyon megnyomtam a kisédessnek a fejét, abból igazán nem lesz semmi baj, legfeljebb olyan csendes íz lesz, aki úgy magának írogat, egyébként kéremszépen régen láttam ilyen aranyost és a méltóságos úr igazán büszke lehet rá és kezitcsókolom.

Annak dacára, hogy fentieknél minden bizonnyal jelen voltam, mégis csak feltevésekre alapítom megállapításaimat. Felteszem továbbá, hogy akkoriban kezdte meg zálogházi pályafutását az az íróasztali óra a két karos gyertyatartóval /ezüsből!/, mely azóta valahol a régmúlt feledés ködlepte homályába lehelte utolsó hajótörését. Ez a zálogházas ügy is csak azt bizonyítja, hogy jó apám se tartozott az udvari szállítók szektájába. Mert abban a bizonyos aranyos korban, - lehetne talán úgy is mondani, hogy éppen úgy, mint ma, - dicső hazánk még dicsőbb állampolgárai két szektában lézengtek Vereckétől a Rumbach utcáig. Az ember vagy az udvari szállítók szektájába tartozott, vagy pedig nem tartozott az udvari szállítók szektájába. Az első csoportba tartoztak a gróf úr, a Berger úr, no és ugyebár kérlekalássan a miniszteri segédfogalmazó úr. A második csoportba tartozott a többi ízé. Eme második csoportbeliek mindent elkövettek, hogy befurakodhassanak az első csoport tagjai közé. Voltak e célt szolgáló intézmények is, mint például a házasság, a készfizetői kezesség, a kártya és hasonló. Sokkal nehezebb dolguk volt azonban a furakodás terén az udvari szállító csoportbelieknek. Ez a csoport a kérlekalássan gróf Berger szerint szintén hármas tagozatú volt s a csoportok átminősítése elé meglehetősen merev válaszfalak emeltettek. Voltak kérem olyanok, kik egész életüket ezen magasztos csoportosulási tényezőnek szentelték, de meg is volt az értelme. Hiába, ma már a temetési pompa sem olyan lenyűgöző, mint akkoriban.

Nem tartom valószínűnek, hogy jó apám túlságosan tülekedett volna fenti szektaügyekben. Úgy látszik e téren is az én nyomdokaimon járt. Nem emlékszem, hogy könyvei között jutalomkönyv lett volna. Barátai között nem volt se gróf, se Berger. Szerette a seritált, szerette a régi Albeckernél a fiatal libát, kuglizáshoz a körözött liptait. Szeretett menetközben fütyülni és valószínűleg éppen úgy fütyült a szektákra és az egész világra, mint kedves utóda.

Régmúlt dicsőségünk hol késel az éji homályban. Talán jobb is, ha homály takarja a régmúltat, a pelenkás korszakot, melyre se én, se te, se ő nem emlékezünk, ellenben kedvelt utódaink nyomdokai alapján élénken visszapillantunk. Eme pelenkák és a velük kapcsolatos fegyelmi eljárások sorozatának alapján fejlődtem ki nemzetalkotói mivoltommá. Ez mindenkinél nehezen megy, mert lépten-nyomon értelmetlen és természetellenes dolgokba ütközünk. Ezeket azonban később megszokjuk, bólogatunk rá, legfeljebb kifejlődő szakállunkba dörmögünk.

Az az érdekes, vagy mondjuk inkább szomorú, hogy az összes természetellenes dolgokat én, te, ő, szóval mi magunk találtuk ki, esetleg már eleink s bár mindannyian szenvedünk tőlük, mégsem változtattunk rajtuk. Mindannyiunknak már kora ifjúságunkban beleszórólták a fejébe például, hogy aki korán kel, az aranyat lel. Mindannyian tudjuk, hogy ez micsoda emeletes marhaság. Aranyat lel elsősorban az aranyásó, azután meg az, aki az aranyásót fejbeveri és elveszi tőle. Mondják van olyan, akinek aranybánya van a torkában, van aki kecses bokáival rátalál öregedő urak aranybányájára s van aki ügyesen tud más zsebébe nyúlni. De, hogy valaki azért lelt volna aranyat, mert korán kelt, hát ezt mesélje az öreganyjának. Igaz viszont, hogy én is az öreganyámtól hallottam. Aki korán kel, az álmos és nem hogy aranyat lelne, hanem azt mondja, hogy odaadnám minden kincsem, ha még egy icike-picikét alhatnék. Pedig egyszerűen csak ki kellene mondani nekem, neked és neki, szóval nekünk, hogy már pedig holnaptól kezdve mindenki addig alszik, ameddig akar. Annyit hallunk manapság a népakaratról, hogy a nép erős, s ha összefogunk keresztülvisszük amit akarunk. Hát akarjuk és holnap kiirthatjuk az ős ellenséget, a vekkert!

Hogy még egy pillanatig az aranyköpéseknél maradjak, a fent említett magasröptű mondáshoz hasonló és közeli rokonságban áll az a mélységesen bölcs megállapítás, hogy ki mint veti ágyát, úgy alussza álmát. Na kérem, hát nem röhögni való? Vagy tudok aludni, vagy nem. Ha nem tudok, akkor vagy nyom valami és felkelek és megigazítom, vagy csíp valami s akkor is felkelek, világot gyújtok és megkeresem, vagy csikar valami s akkor szintén felkelek, vagy bánt valami s akkor altatót veszek be s végül, ha beteg vagyok és azért nem tudok aludni, akkor nyögök, sóhajtok és forgolódom. De ez mind nincs összefüggésben az ágyvetéssel. Az ember aludt már szalmán, padlón, erdőben, szénapadláson és hasonló helyeken, ahol szó sem volt szó sem volt ágyvetésről és mégis simán ment. No, de továbbmenve azt mondja a példabeszéd, hogy úgy alussza álmát. Hát mi összefüggésben van az ágyvetés az álmaimmal? Ez beavatkozás kérem az emberi jogokba. Attól tenni függővé az én álmaimat, hogy hogyan rendezgetem a kispárnámat. Vigyázz, mert csak így lesznek megfelelő álmaid! S kinek mi a megfelelő? Éhes disznó makkal álmodik. De lehetne anyaszentegyházi mondásokat is idézni, például másnak feleségét még álmaidban se kívánd. Valamint és miről álmodik a leány? Vagy teszem fel ama legfőbb és legősibb káderünk, kinek Álmos volt a neve, mindég álmodozott-e, vagy megcsípte az a csecse légy?

Egyszer a felsőbb faiskolában magyarázták ugyan nekünk, hogy az ilyen bemondásokat nem kell szó szerint mellre szívní, hanem csak úgy képletesen. Ha azonban megpróbálom ezt a ki mint veti ágyát ügvet álmodozó képletté beütemezni, akkor se leszek sokkal okosabb. Álmodjuk például, hogy a Poldi tantinak vagyona lett volna. Álmodjuk most hozzá, - ami még valószínűtlenebb, - hogy a vagyonát rám hagyta volna. Nem szeretem ezt a sok volnát. Tehát mondjuk kapom az idézést a közjegyzőtől, hogy néhai és mélyen megboldogult Poldi tanti hagyatéki tárgyalásán jelenjek meg. Nofene, mondanám, úgy látszik itt kinéz valami! Hát aztán mondjuk, hogy rámszakadt 100.000, nem ez kevés, mondjuk 250.000, de micsoda? Mindegy, annyi mindenféle volt, hogy mindegy, szóval rámszakadt. Vigyázz, vigyázz Nepomuk, csak maradjunk szépen a fal mellett, csak semmi duma, semmi barátság és atyafiság, semmi Mancika és lokál, szóval feltűnés. Azt hiszem ezt mindenki így szokta kezdeni, ha rászakad. Tehát kellő és óvatos körültekintés, környezet tanulmány után és engedve a bölcs rabbi rég bevált receptjének, a fejemre szakadt 250.000-et három részre osztom. Hiszen ezt

ismerjük, egyharmad föld, egyharmad áru, egyharmad pénz. Na kérem, hát jól megvetettem az ágyam? Üdvözöllek kedves Tszcs, kedves Mintabolt és pá-pá drága Napóleon. Még szerencse, hogy Poldi tantiról csak az a repedt levesestál szakadt rám, amit ugyan nem lehet semmire se használni, de nem is kellett senkinek sem.

A pelenkás korszakban kezdődő értelmetlenségek azonban tovább halmozódnak, fejlődnek, terebélyesednek és végigkísérik az embert a pelenkától az utolsó lepelig. S mindannyiunk életében elkövetkezett vala egy pillanat, midőn jó szüleink megrendült mélabúval s komor tekintettel fogtak vala körül engem, téged és őt, azokban a rettenetesen hosszúra nyúló néma percekben, midőn oly csend ül meg a szobát, hogy egy állítólagos szü percegését is meg lehetett hallani, /kit érdekel ilyenkor egy szü?/ - várakozván pedig jó szüleink eme hosszú, néma percekben arra, hogy választ adjunk valamely eltűnt cukor, betört ablak, vagy szakadás irányában feltett kérdésre. S azután kitörtek vala. - De hiszen ez rettenetes fiam, hiszen te nem mondtad meg az igazat. Te hazudtál! Minden jó lélek dicséri az urat! Emlékszel, micsoda mély és őszinte megbánással fogadkoztál akkor, hogy soha többé? És este az ágyban, ha a büntetés után jól kibőgtük magunkat elhatároztuk, hogy legközelebb ügyesebben kell csinálni a dolgot s akkor nem lesz semmi baj. Alázatos tisztelettel, avagy elvtársi önkritikával bátorodom feltenni a kérdést, hogy van-e a világon emberségesebb, szociálisabb igazság, mint a hazugság? Hát nem hazudjuk állandóan az igazságot, vagy nem vagyunk kénytelenek állandóan hazudni, hogy igazunk legyen? Ezen állapot legszebb formája az önfeláldozó hazugság. Ez volt például jó szüleim részéről, midőn örömüknek adtak kifejezést, mikor Poldi tanti vasárnap délután pont akkor csörtetett be, mikor kicsit le akartak pihenni. Mert mit kellett volna apámnak mondania? Azt, hogy nézze maga vén szipirtyó, ha szúrja a zabszem magát és nem tud nyugodtan ülni a fenekén, akkor menjen ki a vurstliba és hagyja meg az embernek azt a nyomorult kis vasárnap délutánját, hogy kiszuszogja magát. Hogy Poldi tantit megütötte volna a guta, ez apámat nem izgatta volna különösebben, de ugyebár nem illett ilyet mondani, hát nem mondta. Azt hiszik én nem láttam, hogyan ásítózott magában szegény apám?

Vagy találkozik az ember az utcán és kebelére ölelgeti a drága jóbarátot, megveregeti a hátát, hogy na végre, hogy téged is látlak, annyit gondolok rád, mi van veled és milyen pompásan nézel ki, hát igazán remek, hogy így összetalálkoztunk. Magamban meg, hogy te vén disznó, pont neked kellett az utamba kerülnöd, te alattomos, tudok én mindent rólad, nekem hiába vágsz fancsali képet, tudom, hogy te fűrészeltél tavaly, pedig megmondtam neked, hogy fiacskám igazán nem kívánom ingyen. No jó, hiszen emlékszem, hogy még tartozom neked, te pocsék, de tudhatnád, hogy mennyi bajom volt, persze hogy meg fogod kapni, te pimasz és legközelebb úgy el foglak fűrészelni, hogy égnek fog meredni a lábad, vagy hajad, vagy mit tudom én, hogyan mondják.

Az iskolai természetellenességekről nem is beszélek, arra egy postumus, de még egy emberöltő sem elég hosszú. A dolgok bonyolódása úgy sem szűnik meg az iskolával. Sőt. Vendégségben például megkínálják az embert kávéval, vagy teával és eléje teszik a cukortartót, melyben a kockák tetején egy kis kanalacska pihen. Ez a jelkép azt mondja, hogy, meg ne próbáld te szerencsétlen csak úgy pusztá kézzel belemarkolászni a cukorba, csak balanszírozz, amíg a hideg ki nem lel és vigyázz, hogy a kanalacskáról ne pottyanjon a kocka túl magasról a lötyedékbe, mert akkor fröccsen. Hát mit gondolsz tulajdonképpen, nem tudod micsoda előkelő házban vagy te itt vendégségben? Csak nem képezed, hogy a kedves háziasszony, vagy a vendégségre való tekintettel szobacicának beállított bejáró takarítónő nem ezüst kanállal rakosgatta a kockákat a cukkerpixnibe. Sőt a fűszeres közért is külön a nagyságos elvtársnő részére tart fenn egy ezüst merőkanalat a félkiló kockához, hogy ne menjek vissza a cukorgyáron keresztül a répa föld trágyázásáig.

Na és a csirke, azzal hogyan vagyunk? Sült, pörkölt, paprikás, vagy becsínált. Értem alatta, hogy hát kézbe vesszük-e valahára azokat a nyomorult csontokat, vagy piszkáljuk

továbbra is késsel-villával s kénytelenek legyünk rajta hagyni a legjobb maradékot? Egyszer egy előkelő helyen libaragut kellett ennem. A leves tele volt mindenféle alig felismerhető libaroncokkal s koronázva egy olyan jó tizenöt centis libanyakkal. Mi az isten csodáját lehet kezdeni kanállal kotorászva egy bőrös, nyúlós libanyakkal? A bőrét utálom, azt előbb le kellett valahogy fejtenem, azután az a kis nyakhúsocska a világért sem akart megválni a porcogóktól. Már mindenki kész volt a levessel, az izzadság kiült a homlokomra az erőlködéstől. Azután rövid elhatározással feladtam a harcot s a pincér gyors mozdulattal eltüntette a romokat. Utána rákpörkölt következett, amitől a hideg rázott s a végén még meg is kellett köszönni a kitüntető meghívást.

Pillanatra sem kételkedem, hogy a töpörtyű ezüst tálon szervírozva sokkal előkelőbb, mintha csak úgy a hentespapírról esszük és bicskával szeletelünk hozzá kenyeret. Természetes, hogy pár szál virág az asztalon még emeli a hangulatot. Lehet, én még nem ettem töpörtyűt ezüst tálon, virággal. Érzem azonban, hogy egyrészt a természetellenes őszinteségek transzírozásában túlmentem a megengedhetőség határán, másrészt ugyancsak túlságosan kitergettem haspárti mivoltomat. Határozottan érzem, hogy túl ordenaré voltam. Legőszintébb önkritikát gyakorolva tehát, bocsánatot kérek mindazoktól, kik ajkbiggyesztve vették tudomásul alacsonyról felfogásomat s kikben azt az érzést keltettem, hogy pelenkás-parterlis gyermekkori szabványos szobatisztaságom túlságosan alatta maradt a normának.

Továbbmenve pedig, mint említettem minden újítási szándék nélkül vagyok s így visszatérve saját postumusomra s annak első pozitív megállapítására, hogy tudniillik születtem, azt hiszem szokás szerint ezután a születési évszám megnevezése következik. Kellemetlen, igen, határozottan kellemetlen. Dehogy akarok én kéremszépen az évszámaimból letagadni s bár az életnek öregedő színjatszója vagyok, nem ez a kellemetlen. Mi tagadás, az a kellemetlen, hogy ha az ember visszapillant ama bizonyos évszámra s azonnal önkénytelenül összead, kivon, szoroz és oszt, akkor előre is tekint és ez a felettébb kellemetlen. Tudniillik kellemetlenül rövid. Mi tagadás, igen maradias ember vagyok, szeretem a megszokottat s őszintén szólva nekem hiába ígérnek kulcsbeadás utánra mindenféle földöntúli dolgokat, mennyei mannákat, gömbölyded és aranyszőke angyalokat hárfával, menüben, vagy á lá carte. Én kéremszépen itt szoktam meg és itt érzem magam a legjobban.

Hogy azonban évszámnál maradjunk, azt is meg kell mondanom, hogy azért arra némi büszkeséggel is tudok visszatekinteni. Ez az kérem, visszatekinteni. Nem mindenki tud kérem annyi tenger x-re visszatekinteni. Hogy mi ebben az érdem? Hát, hogy visszatekintek. Miért ne? Volt, hogy azt mondták, legyek büszke, hogy száz méteres futásban én vagyok az osztályelső. Hát tehetek én róla? Azt is mondták, legyek büszke arra, hogy sikerült katona vagyok. Pláne nem az én hibám! Van aki arra büszke, hogy sikerült mind a tizenhat nagyapját árkásítania s van aki büszkén kijelenti, hogy felmenőleg az összes dédapja párttag volt. Miért ne legyek én büszke arra, hogy megvénültem? Ezt sem tudja mindenki.

S ama dicsőségverte évszám, melyben megjelenésemmel megörvendeztettem a világot nem is olyan akármilyen, hétköznapi, közönséges, tucat, megszokott vagy ilyen valami. Nem kéremszépen. Az az évszám nem csupán szerény és igénytelen, mindazonáltal általam nagyabecsült csekélységem megjelenése folytán lett kiváló. Ezen szintén nem apró epizód mellett ezen évszám nemzetünk dicső történetének egy olyan mérföldköve, melyre ha felkapaszkodunk egy elmúlt évezred kaotikus összevisszaságára tekinthetünk szintén vissza s következtetni tudunk belőle az elkövetkező évezred még nagyobb zavaraira. Úgy ám kérem! Saját, néha visító, néha kesergő tónusú bölcsőhangjaim mellett ünnepi kürtök, tárogatók és harsonák, valamint tenger vivátok zengtek szerte ama nevezetes esztendőben e hazában. Saját hangjaim a szobától a konyháig, a vivátok pedig a Kárpátoktól az Aldunáig. Mint egyszobakonyhánkban a pelenkák, úgy lógtak szerte a palotákban a zászlók és drapériák. Végeláthatatlan ünnepi felvonulások, bandériumok végig az utcákon, fel a királyi várba, hogy a felség lábai elé lerakják a nemzet ajándékait, valamint a nagynénik, tantik és szomszédasszonyok

végeláthatatlan látogatása, hogy a felséges kised jó anyja nachtkasztlijára lerakják azt a kis kompótot, meg - hoztam egy kis süteményt, meg - nézze szomszédasszony, igya meg ezt a kis söröcskét, ez ilyenkor nagyon jó, no meg - szivikém nézd, hoztam egy kis fokhagymás kolbászt, ettől erősödik a kisaranyos és így tovább. Arany kupák és serlegek emelkedtek az ünnepi asztalok körül, hogy habzó szájú lelkesedéssel éltessek az ezredéves hazát és - no de erre az öröme már inni is kell egyet, - kiáltott fel Tóni bácsi és elcipelte jó apámat az amúgy is túl zűrös családi környezetből a sarkon túli búfelejtőbe egy korsó habzó seritalra.

Emlékezetes is maradt ezen díszes esztendő jó apámnak egész életére, mert nemcsak királyok, zászlósurak, bandériumok és egyéb cigánybandák kószáltak hazánk szeretett és fő városában a millenium alkalmával, hanem jó szüleim teljes atyafisága is szent kötelességének tartotta, hogy fellátogatván Pestre természetesen csak nem sérthettek meg bennünket azzal, hogy nem a mi egyszoba összkomfortunkban helyezkedtek volna el. S bár apám kellő előre-látással a lehetőség szerint beütemezte a hetvenhét megyére szerteágazó és nagyrészt azelőtt soha nem ismert atyafiság elszállásolási menetrendjét, mégis előfordult, hogy a tervszerűségbe objektív okok folytán túlteljesítés állt be s vendégtárolási lehetőségünk gyakran túl szűk keresztmetszetűnek bizonyult. Szüleim ilyenkor szállodába költöztek, de engem juszta is otthon hagytak a vendégek örömeire. - Pipafüst, pacsuli, spirituszos hajsütővas és felmelegített hazai ételek szagorkánja lengte körül azt az öreg ruháskosarat, melyet bölcsőnek kereszteltek. Volt alkalmam látni a reichstadti herceg bölcsőjét is s meg kell állapítanom, hogy igazán csak a külsőben különböztek némileg egymástól. Hogy mennyivel praktikusabb egy régi vágású ruháskosár bebizonyosodott akkor, mikor esténként úgy kilenc óra tájban kedvelt rádiónk bemondta azt az alig várt és közismert dalt, hogy műsorunkat megszakítjuk! Trónörökösöm ugyanis akkoriban pont a pelenkás korszakban töltögette tejtelen, de légiókkal fűszerezett napjait s fenti dallam elhangzásakor csak a kosár fülét kellett megfogni és fordulni - arccal a pince felé.

A születési évszámhoz szervesen kapcsolódik a születési hónap s ezen kívül, - sőt ez még az évszámnál is fontosabb, - a születés napja. Ezt nem úgy véletlenül találtam ki, hanem alapos búvárkodás után jöttem rá. Hogy postumuszom tökéletességét senki még csak kétségbe se vonhassa, elmerültem a régi tudományok tanulmányozásába, speciel az asztrológiába, az égi jegyek kutatásába, a planéták és állatkörök szemlélésébe. Így jöttem rá, hogy a születési hó megjelölése nem elegendő, hanem tudni kell a születés napját is. Az asztrológiai hónap ugyanis nem azonos a naptárral. Hogy miért, azt nem tudom, nem is merem firtatni, mert hátha valami klerikális csökevény. Szóval miután én ezt a hónapot beosztást nem tudtam, majdnem rettenetes bajba keveredtem. A naptári hónap szerint megállapítottam, hogy az ikrek állatövéhez tartozom. Ezen csodálkoztam egy kicsit, mert semmiféle családi mondanakör nem emlékezett meg az ikreiről. Ettől függetlenül az ikrek planétája a Mercur. Most tessék elképzelni, ha nem jövök rá a tévedésekre! Nem is jó rágondolni, hogy mi minden történhetett volna velem! Ijedten elolvastam a régiekben, hogy ezekkel a szerencsétlenekkel a sors labdázik, mint a szél a falevelekkel. De ez még semmi! Azt is ki lehetett olvasni, hogy az ezen uralkodó bolygó alatt született férfiak egyszerre több nőt szeretnek! Hát ki hallott már ilyet? Nem, - mondom, ez lehetetlen, itt feltétlen valami tévedés van. Elővettem a vonatkozó szakirodalom legvonalasabb műveit s akkor jöttem rá, hogy az állatövi hónapok, illetve az uralkodó égi jegyek, vagyis helyesebben mondva ezek a planétás állatövek, szóval mikor a Nap belép a Kosba, vagy mit tudom én, tehát a hónap nem a hónap elején kezdődik, hanem a végén s ennek folytán én, hála annak a magasságos jó égnek, nem az ikrek, hanem a rák állatövéhez tartozom. Na ugye, nem kell mindjárt annyira megijedni! Uralkodó planétám a Hold. Hát jól van, ezt ismerem. És mit mond a horoszkóp? „Erős vágy él bennünk a jó mód után”. Hát ez nagyszerű. Mit is csinálnék, ha a vízöntő, vagy a skorpió jegyéhez tartoznék? S a szűz állatövéhez tartozókban milyen vágy él? Na, de gyerünk tovább. „Díszes állás után áhítóznak, nyilvános szereplésben szeretik kitüntetni magukat”. Hát ez igen, ez azután

eltalálta. Ugye mégis már rég valami udvari szállítói cím után kellett volna néznom. És a nyilvános szereplés pláne. Hölgyeim és Uraim! Elvtársak és elvtársnők! Magyar testvéreim! Nagyszerű közönség” Szeretett választóim+ Keresztény felebarátaim az Úrban! Tisztelt közgyűlés, taggyűlés, országgyűlés, fűtő és így tovább. Már éppen a falhoz akartam vágni azt a szüneti kódexet /azt hiszem pókhálót kellett volna mondanom/, mikor szemembe ötlött a következő: „Ékköve az ónix”. Emiatt sokáig igen nyugtalan voltam epekőről, vesekőről már hallottam. Étlapon is olvastam már epe-velővel, bocsánat, az vese volt. De hol lehet az ékkövem? Ja... nem, az mégsem lehet, nem vagyok kiskutya és különben sem lehet mindenkinek külön-külön ékköve. Ez még nem volna megoldhatatlan, de mi az az ónix? ezen hetekig töprengtem, míg végre találkoztam a Kohn bácsival s ő egyből kivilágosította az ónixot mondván, hogy én nix, te nix, ő nix, grosspapa nix, ahol nix, ott nincs ónix.

Fentiekkel tehát igyekeztem teljesen tiszta képet adni születésem pontos dátumáról. Sajnos megközelítőleg sem tudom megmondani sem azt, hogy hétfőn történt e vagy csütörtökön, sem pedig azt, hogy délelőtt, avagy este háromnegyed nyolc után öt perccel. Az utóknak ezen adatokat nélkülöznie kell. A szépapám unokaöccse második feleségétől származó harmadik fiúgyerek születésének legfontosabb adataival ugyanis szolgálni tudok. Egy ócska családi biblia utolsó lapjain ugyanis, ha kissé berozsdásodva is de legkimerítőbb adatok sorakoznak a régmúlt családi eseményekről, fel és lefelé menően másodpercre beütemezve. Milyen nagyszerű volt ez kérem, mikor kitört az árjasági járvány. Egyszerűen vettem egy csomó levelezőlapot és szétküldtem erre-arra, hogy kérek egy nagypapát, vagy egy nagymamát, született itt és ekkor, reggel háromnegyed hétkor, hétfőn, esett az eső, az izgalomban kifutott a tej és pont. S erre sorra visszaírtak, hogy ilyen eset nincsen raktárunkon, Alfonzia névre náluk egyáltalán nem szokás keresztelni, ezzel szemben újra kellene festeni a Nepomuki Szent Jánost és miután a gyűjtés éppen most kulminál, úgy szerénységemhez képest, a nemes cél érdekében stb.

Tyhű a kiskésit, - kapkodtam, - hát hogy a fészkes csodába keveredtek így össze a rokonaim? Szaladgáltam tantitól onklig s be voltam gyulladva, hogy a végén még kormányfőtanácsost csinálnak belőlem. Hja édes fiam, - mondta az Ottilia néni, - nem úgy volt az akkoriban, hogy zofort beírták a könyvbe. Egyszer, egy zivataros este, mikor együtt ültek, valakinek eszébe jutott a biblia. Jé, - mondta például, - na nézzétek, a Pista még be sincs írva. Lehetett a Pista akkor úgy harminckét éves. Te atyus, mikor is született a Pista? Persze, éppen akkor voltunk Nagyszebenben. Emlékszel a Dezső bácsi mennyit mókázott? Pedig megvolt akkoriban az öreg vagy hetvennyolc. Várjál, talán még ez sincs beírva, mindjárt utána számítom. Valahogy így születhettek ezek a régi, pontos családi feljegyzések. Mennyi ilyen pontos, hiteles feljegyzés lehetett mondjuk egy grófi családi irattárban az ősrókok vitéz tetteiről, kik hajdanában Styriából származtak át a Duna-Tisza közére, mikor hamis kártyázás miatt kigolyózták őket az ősrókság kaszinójából, de mielőtt elvették az öreg Bergernek a másodszülött 250.000 forintját. Aranyforint volt az kérem. Sajnos az örökségeim ugyanolyan pontatlanságnak örvendtek, mint őseim születési adatai. Legalább is így néz ki valahogy nagyanyám meséje után.

Beállított egyszer egy fuvaros Krakkóból, - mesélte a nagyanyám, - és üzenetet hozott, hogy meghalt a nagyapám bácsikája, menjen fel örökölni. Sütöttek, főztek vagy két napig, megpakolták a tarisznyát jobbra, balra és elindult az öreg Krakkónak. Persze csak úgy gyalogosan. Masina se igen járt még mindenfelé, meg olcsóbb is volt így. Szóval atyus elment, nem is hallottak róla háromnegyed esztendeig. Nagyanyám csak annyit tudott, hogy valahol Krakkó környékén egy faluban van az atyafiság, a jó ég tudja hol. Sírtak-ríttak itthon nagyanyám, meg a srácok, meg koplalgattak is. Hát azután egy késő este, már igen fordult akkor az idő, harmonikaszó verte fel az udvar csendjét és nagy kurjongatások között bevonult a nagyapám. Éppen volt még egy kis maradék sült krumpli, azután az öreg kihúzott a zsebéből egy piculát, elzavarta a Tóni gyereket egy ki borért s miután megöntözte a krumplit

nekiállt elmesélni az örökséget. Volt ott szépen mindenféle, mit tudom én hány lánc föld, házacska, berendezés. Szépen meg is egyeztek s atyafiságosan megosztottak. Akkorra beállított a tél, meg a hó. Nem lehetett visszaindulni. No meg a disznótorok is megkezdődtek. Azután illet a szomszéd falukba is végiglátogatni az atyafiságot. Hát ettek, ittak, főleg ittak, no meg kártyáztak egy kicsit erre, arra. Így szépen lassan elfogyott a tél, elfogytak a disznótorok és elolvadt az örökség. De megmaradt a harmonika. No gyerekek, - fejezte be a nagyapám, - lássátok, ímhol la, a krakkói örökség! Íme az első családi legenda, amit ünnepélyesen átadok az utókornak.

Tehát a kezdet kezdetével így szép lassan tisztába jövünk. Megállapítottam a világra-jöttöm, tisztázva lett születésemnek nemcsak az éve, hanem hónapja is. Igaz viszont, hogy születésem napját nem tudom hamarjában megjelölni. Őszintén bevallom, ezt mindig összecserélem. Csak annyit tudok, hogy olyankor van mikor a családnak nincs egy bűdös vasa sem, tehát a hónap végén. Igaz viszont, hogy ettől nyugodtan lehetne folyó hó másodikán. Közvetlen hozzátartozóim, vagyis családom, tehát oldalbordám, ágam és lemenőim valahol titokban feljegyezték ezt a napot s ilyenkor mindig egy úgynevezett meghatott, illetve meghitt családi ünnepségen kell átesni. Ez úgy kezdődik, hogy az ember elől mindenfélét eltiltanak, a háta megett sugdolódnak s az embert a frász töri, hogy mi a szentséges nyavalya történhetett már megint, amit az ember elől el akarnak tussolni. Azután napokon keresztül paprikás krumpli és hervadt kelkáposzta járja, este meg pirítós kenyér, míg végre felvirrad a dicső nap, mikor este az egész nép összejön. Az embert leültetik egy sarokba, hogy kérlek, most maradj egy kicsit itt. Azután felvonul a család, ki-ki leadja a mondókáját és bevezetik az embert az ünnepélyesen megterített asztalhoz, ahol, igenis kérem a virág mellett, az asztal közepén ott díszeleg atyus kedvence, egy tál szafaládé s a tányéromon keresztülfektetve az obligát nyakkendő. Nahát gyerekek, - kiáltom én, micsoda meglepetés! Ekkor gördül fel az ünnepély fénye, - egy üveg minőségi bor. Na hát akkor asztalhoz emberek, - vezényelek vidám hangulattal s közben magamban számolgotok, hát hogyan is van ezekkel a ronda évszámaimmal?

Már azon kezdtem gondolkozni, hogy kedvelt postumusomat milyen megható szavakkal fogom befejezni, mikor eszembe jutott az a végtelen szociális gondoskodás, mely szerint bölcs vezetőségünk még arra is figyelemmel van, hogy agyacskáinkat ne kelljen túlságosan igénybe vennünk. E célból mindnyájunkat felszerelt egy mindentudó kis enciklopédiával, mely á-tól cettig minden fel van róluk jegyezve s így teljesen ki van zárva az általam fentvázolt zavartkeltő születési körülmény. Sőt ennél sokkal tovább menve és újítva, valamint előrelátva képes postumusunkról is gondoskodott, mellékelvén kis könyvecskénkhez egy olyan örökértékű felvételt, melyen az utódok számára meg lettünk örökítve halálunk pillanatában, éppen akkor, midőn mindenféle csikarások között igyekszünk megszabadulni földi paradicsomunkból.

Elővettem tehát illusztrált zsebtudományomat s egy pillanat alatt megállapítottam, hogy a sok ide-oda traccsolás között teljesen megfeledeztem a születés helyének megjelöléséről. Na, sok karattyoló vénasszony, ugye, hogy jó egy ilyen igazolvány? Itt lebegnék az úrben tanács-talanul, hogy hol is születtem s még a végén fejbevernének valami vacak Nansen útlevéllal. Hiába a dokument az dokument. Egy másodperc alatt meg tudtam állapítani, hogy születésem helye: Budapest. Lehet ennél valami szebbet elképzelni? A székvárosban születtem! Várjunk csak, mi is az a székváros? a székvárosban székelnek, - meséli a hamar előrángatott lexikon, - székelnek pedig az egyházi és politikai hatóság főnöke, itt székel az államfő és az egész kormány, sőt a törvényhozó testület is állandóan itt székel. Megjegyzí még a lexikon, hogy Budapestnek a székelést ő felsége 1892. júniusban adományozta. És mit csináltak azelőtt?

Mindegy no, borítsunk többek között erre is fátyolt, vagy valamit. Tehát Budapest, a jó öreg Budapest, az ifjú Budapest, az ékkő, az ónix, a drága, a pocsék, pont. Ha a jó öreg Budapestet diáknak tekintem, akkor meg kell állapítanom, hogy már minden tantárgyból le

van osztályozva s a tanári konferencia már minden oldalról kiértékelte. Magatartás, hit és erkölcsstan, szavalás és ének, torna és menetgyakorlat, növény és állattan és a többi, mind ki lett tárgyalva. Néha az osztályzatok kicsit ellentmondók, de tanulási ideje alatt többször változtak a tanító bácsik s tudjuk ugyebár, hogy minden pedagógusnak megvan a külön raplija. Mint tanuló általában igen jámbor fajta, a mindenkori tanító bácsik oda kenik, ahova akarják. Udvariassága az osztályfőnök úr felé mélységes, igaz viszont, hogy háta mögött fügét mutat mindenkinek. Osztályában néha feje tetején áll a rend, erről azonban szegény nem tehet, mert idegenek járnak ki-be és összezavarnak időnként mindent. Ennek következtében az idegen nyelvek is változnak. Nagyszülei svábok voltak, kik azonban később eltótosodtak. Viszont a galíciai zsidók révén kialakult az ősmagyar pesti nyelv és főleg az irodalom.

Hit és erkölcsstana mondjuk, ha nem is éppen kifogástalan, de talán éppen olyan, mint a többi ilyen kamasz városé. Természetszerűleg mindég az a jó, ami tilos s miután az iskolai rend is igen változó, hitét is eszerint váltogatja. Erkölcsse a vénasszonyok szerint szörnyű, viszont eme nyanyák szeretik elfelejteni, hogy mielőtt az oltáregyesület tagjai lettek, hányszor nyújtogatták almájukat Ádám atyus felé. Földrajzból feltétlen jelest kell kapnia, mert nincs az az egyetemi tantestület, amelyik kiismerné magát benne, hogy mondjuk délelőtt tíz óra húsz perckor melyik kerület, tér, vagy utca hol fekszik s pillanatnyilag hogyan nevezik. Az ilyen alaknak legtanácsosabb kérdés nélkül megadni a kitűnőt.

A többi tantárgyat talán ne is részletezzük. Hiszen úgy is tudjuk, hogy sehol annyit nem szavalnak, mint itt. Hogy tornából pompásan tudunk egymás hátán felkapaszkodni. Hogy állattanból a marhák mesterséges kitenyésztesében túlteljesítettük magunkat. Hogy számtanból mindég elkalkuláljuk magunkat. Hogy fizikában a lombik mindég elpattan s időnként mindég előlről kell kezdeni az egészet s végül, hogy történelemből őseinket váltogatva hol szentté avatva adoptáljuk, hol megpaskolva a szakállszárítóra akasztjuk.

Születésem e nemes pompás helyéről már számos és számozatlan postumus jelent meg, így annak az őskommunizmusba visszanyúló leírását azt hiszem e helyen mellőzhetem. Fel kell azonban emelnem szavam a személyazonossági igazolvány egy olyan hiányossága miatt, amit véleményem szerint sürgősen pótolni kellene. Én ugyebár és természetesen a teljes emberi egyenjogúság alapján állok. Természetes, hogy egyforma jogunk van a munkához és nagyon jól tudom, hogy az milyen szép és nemes dolog. Méltón bámulom is azon nagyjaink önmegtartóztatását, kik a nemesen izzadt melót hirdetve nem ragadnak csákányt, hanem meg tudnak maradni a szószéken. Én tudom kérem, hogy marhaság, az hogy valaki fehér, vagy fekete, hogy párisi, vagy üzbég, vagy ki hogyan piszkálja a fogát. Meg kell vallanom azonban, hogy még sok téren csökevényes előítéletekkel kell találkozunk. Ismerek például a Népszínház utca végén egy kies Italboltot s nem tudom felfogni, hogy ez a hangulatos, kis-bicskás hely az egyenjogúság alapján miért nem cserélt még helyet a margitszigeti Nagyszálló éttermével. Vagy micsoda pompás, népies és nyelvezetében zamatos tömegjelenetekkel lehetne magas kultúránkat szemléltetni, ha a Kelenföldi pályaudvart betolnánk a Nemzeti Színházba, hogy íme hallgassátok a nép egyszerű dolgozóinak őszinte hangjait. De nem is erről van szó, hanem arról, hogy igenis van egy bizonyos határ, ahol mégis különbséget kellene tenni ember és ember között.

Mert nagyon egyszerű lenne az kérem csak úgy napirendre térni afölött, hogy született Budapesten. Ez azonban olyan általánosítás, mely feltétlen bántólag hat az ember igazság-érzetére. Az általánosítás kérem a rákfenéje minden szubjektív megítélésnek, ami nem egyeztethető össze folyton haladó, vagy legalább is bandukoló mivoltunkkal. Nem kérem, csak ítéljük meg objektíve és reálisan a dolgokat. Természetesen nem állítom, hogy az újszülött tehet arról, hogy hol született. Ez kérem, hogy ótestamentumi szóval éljek, a gólyanénitől, esetleg elvétve a gólyabácsitól is függ. De miként mégis csak különbség tétetik, hogy valaki grófi társbérletben, vagy zuhanyozóval ellátott pontházban született, éppen úgy nem mindegy

az kérem, hogy valaki székvárosunk melyik kerületében látta meg ezt az igazán szimpatikus emberközösséget.

Igenis kérem a kerület az fontos, mert a kerület az kötelez, miként a rang, a vagyon, a vitézi székhely, vagy a párttagság. Hogy melyik mikor, mire és mennyire kötelez, ezt hamarjában nem tudnám megállapítani. Nem mondom, vannak jócskán, sőt mondhatnám többnyire egyszerű, szürke, hétköznapi kerületek, de a kerületek kerülete, a kerületek nesztora, a tekintélyek tekintélye az: a Józsefváros! S miután szerénységem abban a vissza nem vonható megtiszteltetésben részesült, hogy a Józsefvárosban szülehettem, igenis tisztában vagyok ennek jelentőségével s éppen ezen oknál fogva nehezményezem, hogy ez az adat, nem szerepel az igazolványomban. Talán szerénytelenség, hogy születésem kerületét így kihangsúlyozom, mert a többi szegény ember igazán nem tehet róla, hogy nem itt született, mégis meg kell hajtanom elismerésem zászlaját önmagam előtt, megveregetem vállamat és így szólok magamhoz: kitűnő öregem, kitűnő, hát tudod kérlelkéssal, ha valaki, úgy te ezt igazán kiérdemelted s mondhatom őszintén irigyelek józsefvárosi nagyszerűségedben.

A Józsefváros az kérem egy egészen különálló eset, egy önálló egész, amit nem lehet egy egyszerű postumus keretébe beolvasztani. Nem, ennél sokkal nagyszerűbb, fontos és méltóságteljesebb. Itt röviden csak annyit: hja, a Józsefváros! Ha valaki csak egy kicsit gondolkodik, minden gondolkozás nélkül kell hogy Nagy Kerületek kiváló helyzetét elismerje. Hát hol szavalta Petőfi a Talpra Magyart, vagy melyik kerületnek van ilyen SzTK tornya?

S ha már a kerületnél tartunk szükségesnek vélem a születés utcájának a kérdését is érinteni. Az ember életét, jellemét, világnézetét, felfogását s egész magatartását az az utca szabja meg, melyben született, vagy csecsemő korát eltengette. Nagy kerületünk területét két önálló világra osztja a kerület derekát övező József körút. Ez az elválasztó határsáv egyben összekötő kapocs is. Az egyik részben néhai Arisztidek, a másik részben néhai nagy dádek szelleme lengedez s bár közben a dádek népi zenészekké, az Arisztidek pedig Ikka-kupecekké vedlettek, mégis demokratikus keveredésük dacára kerületünk kettőssége ma is fennáll. A körúton belül svábok, a körúton kívül a tótok szintén többször átvedlett utódai zajlanak. A körúton belül hajdan pezsgőt ittak, kívül pedig sasadi vöröset. Ma emitt az expresso, amott a fröccs a divat. Eltűntek az egyik oldalon a svábbogarakként nyüzsgő reverendák, a másik oldalon a zsidóbarátok és ószerekek s mégsem mosta el az idő a Múzeumkert és a Kálvária tér közötti különbséget.

E kettős kerület derekán, mint díszőv ékeskedik az ívlámpákkal gyöngyözött József körút. Magához öleli gyermekeit mindkét oldalról s azok, dádek és grófok, spiszek és Szvatopluk nemes utódai, rózsafüzérek és totózók, mint mondani szokás úgy érzik itt magukat, mint az Ábrahám kebelén. S micsoda nagymúltú Körút! A történelem cúgja dudorász a mi körutunkon. Miként hazánk történetében a mérföldkövek, mint Árpád, István, Lajos, Mátyás és a többiek, a nagyok, úgy száll a körúton a nagy nevek emléke, mint Valéria, Deák, Bodó, Spolarich. Mindegyik egy nagy, önálló egyéniség és mégis összetartozó világ, egy világ, amelyik tökéletesen postumus. Dicső csataterek, melyek csak az elázottak lelkében és néhai mucuskák emlékeiben élnek. Igen, itt születtem én ezen a tájon, a körúti szép, nagy rónaságon. József körút születésem helye, mintha most is dádekkal vón tele. S ott, ahol a hatos most is megáll, dúdolták a cicák: gyere pali, gyere csecse bogár...

Legkomolyabban mondom mélyen meg vagyok rendülve saját nagyszerű születési helyzetemtől. Alig hogy megszülettem máris mennyi kiválóság lett a tulajdonom. Egy milleneumi születés, egy székhelyi születés, egy Józsefvárosi születés, sőt egy József körúti születés. Ennyi kiválóság láttára igazán vissza kell térnem a gomblyukvizketegségi témakörre és revidiálni kellene álláspontomat, legalább is egy elmunkás nemzetvédelmi kereszt erejéig.

Nem tudom említettem-e, hogy meg is kereszteltek. Ezt kérem nem a személyazonossági igazolványomból merítem, hanem a nagyanyám mesélte. Tudniillik már vagy hatodik napja ténferegtem abban a bizonyos ruháskosárban hol ordítva, hol kiabálva, mikor a szomszéd-

asszonyok röpgyűlése úgy határozott, hogy ha már el kell pusztulnia ennek a szegény kukacnak, legalább kereszteljék meg, hogy ne maradjon pogány.

A pogányság megmentése akkoriban igen nagy divat volt. Ez az ügybuzgóság abban nyilvánult, hogy a családanyák és hajadonok a csokoládé sztaniolpapirosát labdává gyűjtötték, a családapák és bohémek pedig a borosflaskók kupakjának gyűjtésével merítették ki társadalmi tevékenységüket. Ezek a gyűjtemények azután előttem ma is ismeretlen körülmények között szenteltvízzé változtak, amit elárvult szerecsen gyerekek nyakába zúdítottak. Azt hiszem az effektív csokoládénak nagyobb sikere lett volna, bár úgy mesélték, hogy a szenteltvízen keresztül ezek a néger és egyéb pogány gyerekek mindenféle köténykéket, gyöngyöcskéket és egyéb csecsebecsét is kaptak. Vajon nálunk miért nem volt bevezetve az, hogy különféle misszionáriusok, pld. Mohamed prófétái, vagy kínai boncok, esetleg hottentotta mágusok szintén csecsebecséltek volna. Én sohasem kaptam gyöngyöcskéket, vagy kínai köténykét. Miért csak mi küldünk boncokat az úgynevezett pogányokhoz?

Sürgősen elvittek tehát arra a néhai elől-hátul nagy szépségű királynéről elnevezett térre, hol kettős keménykalapját emeli plébánia templomunk, ahol annak rendje és módja szerint nyakon öntöttek. Ijedtemben, - mint nagyanyám mesélte, - dús pelenkám dacára, - alul is kifolyt a szenteltvíz, úgy hogy a plébános úr főtisztelendősége igen rosszallólag nyilatkozott egyéni felfogásomról. Így léptem be a keresztény szeretet csodái közé. Ezen szeretet csodái éveim növekedésével mindig több csodálkozást váltottak ki belőlem. Csodálatraméltó volt a keresztény kufárok küzdelme, hogy kiűzzék a nem keresztény kufárokat a templomudvarról. Csodálatos volt marakodásuk a rabolt koncon s betetőzése volt a keresztény szeretetnek a szent Bertalan éjszakák hosszú sora, örök dicsőségére a mennyei gondviselésnek. Röhögnöm kell néhai jólfésült úgynevezett úri keresztény testvéreimen, kik most, hogy kihúzták alóluk a széket, ugyanúgy nyüzsögnek az anyaszentegyház, meg az expresszók eldugott berkeiben, mint a zsidócskák a gettóban.

Bármennyire is töröm a fejemet, nem emlékszem, hogy a családi szájhagyomány szerint volt-e keresztelői uzsonna, vagy sem. Mérlegelek ide-oda, hogy mit is lehetett volna akkoriban szervírozni s nem vagyok képes erről tiszta képet alkotni. A mai úgynevezett készételeknek titulált közutálattal a világ még nem volt megajándékozva. Cukrászsüteményt szervírozni egy polgári háztartásban egyszerűen családi szégyennek számított. Ki süttött volna kuglófot abban a nagy zűrben és egyáltalán kitől lehetett volna még egy kis kölcsönt kérni egy ünnepélyes keresztelői uzsonnára? A családi szájhagyomány egyetlen fix pontja, hogy jó szüleim lakodalmán lencsefőzelék volt ebédre. Be kell vallanom, ez igen közönséges dolog, egyáltalán nem vagyok rá büszke s nem is olyan hetedhét országra szóló lakodalmi céció, melynek emlékét illő az utókorra átplántálni. Viszont úgy látszik ez a meztelen, materialista történelmi igazság. Ünnepi lakoma helyett lencsefőzelék éppen olyan nem szép, mint amilyen nem szép a meztelen igazság. Az igazság mindig rideg, kietlen, tapintatlan, - feltételezve természetesen, hogy egyáltalán van igazság. Az én igazságom ugyanis nem azonos a te igazságoddal s pláne a mi igazságunk a ti igazságotokkal. A keresztelői uzsonnával kapcsolatban az igazság valószínűleg az volt, hogy egy bűdös, megveszekedett rézgaras sem fityegett már a család zsebében. Ezt viszont kellemetlen lett volna bevallani, így hát az uzsonnát elhallgatták. S bár Poldi tánti az igazsághoz híven megmondhatta volna, hogy tudom én szívikém, hogy nincsen pénzetek, mégis jobbnak tartotta megsértődni, hogy nem hívták meg a meg sem tartott uzsonnára. Valami ilyen háttere lehetett annak a lakodalmas lencsének is.

Olvasgattam egyszer egy német iskolai történelem könyvet. Emlékezünk ugyebár őseink dicső történelmi kalandozásaira arra nyugat felé. Ezt tanultuk az iskolában is. De a mi könyveinkben az nem szerepelt, hogy akkoriban mi voltunk a barbár rémek, a gyújtogató, asszonyrabló gyilkosok s a styriai mamák azzal fenyegették a rakoncátlan gyereket, hogy vigyázz, mert jönnek és megesznek azok a kutyafejű magyarok. Hogy a történelmi igazságnál maradjunk ismét meg kell említenem, hogy harmadikban latinból pótvizsgáznom kellett. Én

bizisten tudtam kéremszépen legalább kétharmadra, de ha az oszi kihívott, úgy begyulladtam, hogy csak makogni tudtam. Szóval már akkor kezdett kibontakozni későbbi vitéz mivoltom. Erre helyrezavart. A dolgozataimat eltépte, mondván, - ezt loptad! Így azután megbuktam. Erre jó atyám a nyáron az oszi egyik kollégáját kérte fel, hogy kellő tiszteletdíj ellenében foglalkozzon velem, mire a pótvizsgám szó nélkül pompásan sikerült. S vajon az én, vagy az ő igazsága volt-e valódi?

Az igazság valahogy egy vastag, nem is egészen egyenes, nem is egészen szilárd vonal. Kicsit hepehupás s ha nem is olyan folyósan nyúlós, mint a lekvár, de semmi esetre se keményebb, mint az öregedő cipőpaszta. Alatta és felette számos hasonló, lefelé és felfelé mindég vékonyodó és folyékonyabb igazság vonalak helyezkednek el. Az egész állandó mozgásban van, egymástól és egymásra rezonál. A vonalak néha összegubancolódnak és színüket is változtatják. Fő jellemvonása, hogy mindég az az igazság, ami éppen nem igaz. A jelen igazsága mindég rossz. Mindannyian rettenetesen tudjuk, hol vannak az igazságok hibái s mit hogyan kellene elrendezni, hogy az igazság végre igazság legyen. Természetesen a magam igazságáról beszélek, mert a tiédhez kérlekalásan azután igazán és absolute semmi közöm és különben is fütyülök a te igazságodra és nem érdekel és pofa be és vigyázz magadra, mert ha sokat jár a szád, úgy becsukatlak, mint a pinty!

Már megint olyan dolgokba keveredtem, amihez nem értek és nincs is semmi közöm kivéve, hogy a harmadikban latinból pótvizsgáztam. Ennek a szerencsés körülménynek köszönhetem, hogy nem lett belőlem esperes. Jó apám ugyan ezt a pályát váltig ajánlotta, mert tudta, hogy ez nyújtja a legtöbb lelki nyugalmat a terített asztal szertartásának kellő kiértékeléséhez. Utólag persze rájöttem erre én is, de akkoriban még nem revidiáltam lehetőségekről alkotott fogalmamat. Viszont pályát most már csak akkor változtathatok, ha újra világra jöttem. Nem tudom pontosan, hogy ez mikor fog elkövetkezni. Addig majdcsak kihúzzom valahogy.

Kereszteltek vala pedig az Elek, István és László nevekre. Ez a sok név valami régi szokás lehet. Hogy mi értelme van nem tudom, mert a gyerek elkószál, hiába kiáltoznak utána három néven is, úgy sem kerül hamarabb elő. Az első elemiben már csak egy neve van az embernek. Az iskolától kezdve ez az egy is lassan feleslegessé válik, mert helyettesíti a te hülye, te ló és a te számár. Katonaságnál viszont közkedvelt keresztnév pótló az állat, a barom és a marha jelző. A főnökség már finomabb pótlékokat kreál, mint pld. maga paral, vagy maga idióta.

A keresztelő a szülőanyja a névnapnak, ami a születésnapkal teljesen analóg családi örömnepély. Ezt még ki lehetne bírni, de ugyebár illik, hogy ezeket az igazán megható figyelmeztetéseket az ember a családtagokkal szemben viszonzza is. Itt kezdődik az inszolvencia. Egyszer a születési és egyszer egy névnap alapon szorozva a családtagok számával, plusz évfordulók és egyéb norma ünnepek, jutalmak, aranylakodalom, na még egy születés és így tovább s lassanként családi ünneppé tágul az egész kalendárium. Még szerencse, hogy lassanként minden hónapban kitóznak valami békekölcsönt s így legalábbis a húzások előtt megvan a remény, hogy valami kis gubus lepottyan. Húzás után azután tovább vakarhatja az ember a fejét, úgy mint azelőtt.

Ezen anyaszentegyházi kilengés után térjünk vissza a materialista világra s nézzünk szét, nem felejtettem e ki valami fontosat életem eddig felvázolt eseményeiből. Szégyen ide, - szégyen oda, ismét a kiskönyvemet kell csak felütnöm s már látom is hogy hol a hiány. No és az állampolgársága, kérde a könyvecske. Jó, jó, hiszen be van írva, természetes, hogy be van írva, hogy magyar. De kiráz a hideg, ha arra gondolok, hogy ezt be kell bizonyítanom. Mert egyszer már bebizonyítottam. A dolog úgy kezdődött, hogy az a Tisza Pista bejelentette, hogy elvesztettük a háborút. Ki gondolt akkor arra, hogy ennek mi mindenféle szép következménye lesz. Többek között én nem. Akkoriban még vidáman vakargattam tetűimet. Ott, nem is olyan messze a Rivierától, a Piave partján és sejtelmem se volt arról, hogy állampolgárság is létezik.

Egy napon azt mondták, hogy hölgyeim és uraim, most a háborúnak vége és tessék, parancsoljanak hazafáradni. Szépen haza is sétálgattunk, ki előbb, ki később. Itthon is vakaródtunk, nyújtózkodtunk egy kicsit. Egyszer azután kimondták, hogy ebben az igen megszükül hazában kicsit sokan vagyunk, hát ki a gyepűre, lássuk ki a magyar, gyerünk az állampolgársággal. Hamar kiderült, hogy akkora már minden tisztességben és hadiszállításban megöszült Bergernek és minden Grázban megöszült cs. kir. sváb tiszt nyugdíjasnak, valamint minden Arisztidnek megvolt a legpedigrébb állampolgársága.

S miért van baj az enyémmel kérdém ijedten, mikor kisütötték, hogy igenis baj van. Azért van kérem baj, mert maga kiskorú, az apja meg Erdélyben született, maga tehát oláh, vagy cigány, vagy ilyen valami. Oláh-cigány az öreganyád térdekalácsa mondtam /bocsánat, csak gondoltam/. - És most mit lehet csinálni kéremszépen, - kérdeztem az ilyen alkalmakra beütemezett szerénységemmel. Nézze kérem, - mondta a jóindulatú főnökség, elöljáróság, tanács, céghivatal, árvaszék, tűzoltótestület, szóval az a bizonyos hatósági személy - ez egy nehéz ügy. Legjobb, ha az egészet átadja egy ügyvédnek. Mondok magának valamit, itt van ez a Dr. Grün, ugyan egy büdös zsidó, de már sikerült neki több ügyet is elintéznie nálam. Próbálja meg. Pénz beszél, kutya ugat s miután már akkor is legfőbb érték a pénz volt s ugyancsak már akkoriban sem volt tehát egyrészt ezért, másrészt ugyebár, hiszen nekem igazam van, (tehát meg kell kapnom az igazságomat, illetve azt a koszos állampolgárságot) mély tisztelettel bocsánatot és visszaszívást kérek, ezen az igazán feddést érdemlő, tiszteletlen kifejezésért, szóval minden pénz nélkül is meg kell kapnom azt a dokumentumot.

Követve ama nagy Széchenyi példáját rászántam négy heti szabadságidőmet, útiköltségre egy havi előleget, plusz egy pár cipőtálpalást és megkezdtem a talpalást. A negyedik hét végén már fel tudtam venni a versenyt a legrafináltabb és legpikánsabb igényeket is kielégítő bármely idegenvezetővel. Akkorra már nem volt olyan hivatali helység Pestbudán, ahol én kétszer meg nem fordultam volna. Bebizonyítottam, hogy az apám 50 évig itt székel, sőt adózott is. Bebizonyítottam, hogy itt oltottak kétszer tévedésből újra. Bebizonyítottam, hogy itt esküdtem fel a királyra, azután a köztársaságra, azután a tanácsköztársaságra, azután a darutollra, hogy mindegyiket külön-külön az utolsó csepp véremig meg fogom oltalmazni. Bebizonyítottam, hogy utálom a köleskását pirított hagymával, tehát nem lehetek oláh és bebizonyítottam, hogy svindli mindaz, amit bebizonyítottam, tehát kizárólag magyar állampolgár lehetek. Összegezve az eredményt a negyedik hét végén újra elvittem a cipőmet talpalni, felvettem még 250 előleget és szép csendesen letettem Dr. Grün úr asztalára s egyszerre magyar állampolgár lettem. És ez jó?

Mi a foglalkozása??!! - förmedt rám további nyolc perc böngészés után a hekus, feltekintvén kis könyvecskéből ott az utcakeresztezésnél, ahol beletenyelerlem a tilosba. Én a körülálló nagyérdemű közönség kaján öröme között makogtam és topogtam s közben átvillant az agyamon, hogy mi köze lehet a foglalkozásomnak az elkövetett ballépésemhez, de ezt nem mertem megkérdezni. Mi a foglalkozása, maga szerencsétlen, - kérde az örvezető úr drága, mikor kioktatott, hogy két olyan bal lábam van, amilyet ő még soha az életben nem pipált. Mi a foglalkozása barátom, - kérdezte a főorvos úr, ott ama másfél perces tömegaudencián az OTI-ról elkeresztelt SzTK-ban, mikor egy kis aszpirinért folyamodtam. Mi a foglalkozása, - kérdezte az anyakönyvvezető, mikor éppen elhatároztam, hogy házasságra lépek néhai menyasszonyommal, illetve jelenlegi nőmmel. Mi a foglalkozása, - kérdezte a kapu zord őre, mikor a múltkor a Ku-Klux-Impexben fel akartam keresni egy barátomat, amihez természetesen belépési engedélyre volt szükség. S mi volt a halott foglalkozása, - kérdezte a temetkezési főbeütemező, mikor egy atyámfia ügyében kellett intézkedni.

Érdekes, hogy ahol érdekes lett volna, ott soha senki sem kérdezte, hogy mi a foglalkozása? Na és, mivel foglalkozhat egy ember? Ha van pénze, akkor azzal foglalkozik, hogy azt elköltse. Ha nincs, akkor valamiféle pénzszerzéssel foglalkozik. Erre állítólag igen sokféle mód van, legtöbb azonban nem célravezető, mert - mint egyesek mondják -, hogy az utcán

heverne, ezt speciel még nem vettem észre. Általában mindég kevés. Elmúlt x éveimben akár kapitalista, akár szocialista alapon is mérlegeltem az időnként markomba olvasott obulusokat, azok súlya mindég könnyűnek találtatott. Igaz viszonyt, hogy a majdani szebb jövő kecsegtetéséből is adagoltak mindég valamit hozzá különféle vignettával ellátva. Ez mindég nagyon megható volt, sőt ideális, csak éppen a zaciban nem adtak rá semmit. Viszont annyi szent, hogy eddig még nem haltam éhen s ha néha francnis is a kabátom ujja, vagy beszivárogo a hólé azon a randa ki repedésen a cipőmbe, mégis azért valahogy csak vagyok. S hogy csak valahogy vagyok és nem jobban a valahogynál, annak csakis és tisztán önmagam vagyok az oka. Ha az ember megvénülve visszatekint a gyerekkorára, akkor abból a korból is felfedezhet bizonyos jeleket, melyek előre vetik saját élete eljövendő árnyékát. Micsoda mély elgondolás! Na nem? Kár, hogy egy öreg zsidó közmondás úgy szól, hogy mindenki hátulról okos.

Most, hogy visszatekintek a gyerekkoromba belenyúló törökbálinti uszodára, ahol Herr Karl, az úszómester úr igyekezett belém oltani a tempók ideológiáját, egyszerre világos lett előttem, hogy hol hibáztam el azt, ami elkövetkezett. Akkor sem tudtam jól úszni és azóta se tanultam meg. Igaz, hogy kicsit bűdös volt az a víz ott az uszodában, mert egy nyáron csak egyszer cserélték és az összes terézvárosi nagyságák, mint Sommerpartie-zók ott áztatták magukat, de hát melyik víz tiszta, amelyikben úszni kell s amelyik ilyen vízben nincsenek terézvárosi nagyságák, vagy asszonytársak? Egyáltalán nem a tisztasági igényeimet akarom ezzel kipellengérezni, csupán aláhúzni tutyimutyi mivoltomat, mert sohasem mertem fejest ugrani. Egyrészt féltem, hogy a terézvárosi nénik felpofoznak, pedig mások bátran csipkedtek a víz alatt, - másrészt általában a vizek hullámozni szoktak s nem voltam olyan merész, - miként Terézvárosunk számos és számtalan kiválósága, - hogy állandóan a vizek tetején tudtam volna magamat tartani, vagyis féltem, hogy lebukom a víz alá.

Így leginkább csak a kisvízben tapsikoltam s bár ez éppen olyan zavaros, mint az Óceán, mégis nagy halakat itt nemigen lehetett horgászni. Mindég bámultam a nagy horgászokat, kik ha már nagyon zavarosak és tarajosak voltak a hullámok, egy hirtelen fordulattal vagy egyszerűen láthatatlanná váltak, vagy bementek az insolvenciát, esetleg revidiálták az álláspontjukat, vagy egyszerűen önkritikát gyakoroltak és hoppsz, ott vagyok - ahol akarok, egy hatalmas tempóval ismét uralták az uszodát. Be kell vallanom, hogy a többi sportágban sem tekinthetek vissza semmiféle sikerre. Egy ilyen híres kitenyésztésű sportnemzetnél, mint a mienk, ez bizony szégyen. Én sajnos, mihelyst versenyre került a sor, mindjárt lemeredtem. Kézi könyöklés, asztal alá buktatás, nehézsúlyú fűrés, hosszú távú helyezkedés, vagy maratoni tolakodás, mindegyiknél játszva elintézték. Talán egyetlen sportágban volt némi kitartásom, a talpalásban. Csak az a baj, hogy a talpaláshoz sok idő kell. Én mint turista hajnalban indultam neki a hegynek, mikor mások még szundikáltak, azután megfürödtek, kényelmesen megreggeliztek s felülve a kötélpályára előbb voltak fenn, mint én. S mikor a hegyen találkoztunk, ők mosolyogva lenéztek s én bosszankodva megvettem őket.

Merem állítani, hogy ezen kötélpálya-ügy végigvonult egész életemen. Életnívó, tudás, szalon, autó, nő, társadalmi érintkezés, mind külön-külön kötélpályás magaslatok. Csak az olyan menedékházakat szerettem, melyeket nem lehetett kötélpályával megközelíteni, hanem csak erőfeszítéssel, izzadsággal. Igaz, hogy szűken voltunk ott fenn a kis alpesi házban és bűdösek, mégis mindannyian szögesek voltunk, egy családba tartozók és fütyültünk a kötélpályásokra. Ugyanúgy, mint azok mireánk. Pedig mi szögesek ugyebár hiába fütyülünk, a mi fütyünk alaphangja az a bizonyos sárga irigység s ha sikerül felülnünk a kötélpályára, azonnal fütyülünk a többi szögesekre. Ez valószínűleg már a neandervölgyi társaséletben is így volt s így lesz, ha majd a bőség szarujából mindenki egyformán fog kötélpályázni.

Mikor a keresztelőről hazahoztak, szépen tisztába tettek, megetettek, szájamba nyomták a cumit, amin azután megnyugodva és elcsámcsogva szemlélődni kezdtem a világban. S elkövetkeztek a hétköznapiak, midőn lassan megszűntem a királyság központi csodájának lenni. Lassan hozzászoktak az orrom hegyének s a lábam nagyujjának formájához s mindég

több időm maradt a szemlélődésre. Körülbelül ezt csináltam azóta is jelen postumusomig. Akkoriban sem mutattam különösebb érdeklődést a dolgok iránt s most meg pláne. Eleinte sok mindent megcsodáltam, elsősorban a villamost, hogy ló nélkül szalad. Később azután rájöttem, hogy semmin sem szabad csodálkoznom, legfeljebb a villamoson, egyrészt, hogy ezek az öreg elaggott vastehenek még mindig cammognak, másrészt, hogy még nem süllyedtek el szégyenükben a rájuk szórt szitkok özönétől. Viszont a villamos előnye, hogy jobban lehet bennük szemlélődni, mint teszem fel a luxusautómban, ha lenne. Ha valaki összegyűjtené mindazon párbeszédeteket, beszédfoszlányokat, nézeteltéréseket, összehajolt sugdolózásokat, szemjátékokat, fel és leszállási szellemsziporkákat, melyeknek hosszú évtizedek alatt az ember tanúja volt, s azokat egy német professzor alaposságával kiértékelné nap és évszakok szerint, nemek és korok szerint, társadalmi osztályok és politikai rendszerek szerint s az egészet valamilyen önmagába visszatérő csillagászati rendszerbe foglalná, már kész is lenne az Ember Tragédiája No. II. -

Szemlélődtem tehát cumival a számban, amit később a bagó váltott fel, szemlélődtem a ruháskosárban, amit az iskolapad váltott fel. Szemlélődtem a pelenkában, mit később felváltott a bugyogó és vártam a tejes dudlit, amit később a rostélyos váltott fel, - ha volt. Hogy közgazdasági nyelvet használjak, általában mindig nyugodtan szemlélődtem, ha elsőrendű életszükségleteim ki voltak elégítve. Másodrendű életszükségleteim kielégítésében igen nagy segítségemre volt a Nick Karter és a mozi s miután, mint említettem sem udvari sem pedig kötélpályás nem voltam, így harmadrendű életszükségletem nem is illő, hogy lett volna.

Szemlélődtem tehát egész életemben és vártam a csodát, mint mindannyian kivétel nélkül. Ki meri állítani önmagáról, hogy nem csodaváró? Csoda alatt értem a galambnak azt a fajtaját, amelyik sülve repül. Hogy jó-e, nem is tudom, mégis ezt várjuk. Az ember egész életében úgy tátog, hogy ezt a sült szimbólumot valahogy bekaphassa. Helyezkedünk, ügyeskedünk, vadászunk, halászunk, fűrünk, faragunk és totózunk. Ez a szimbolikus sült minden étlapunkon szerepel reggel, délben, este s úgy érzem szerény, egyszerű igénytelen, sőt sült mivoltában is az emberiség legnagyobb jótevője. Körüllengi az embert Grönlandtól a Fokföldre, valamint az első szeret-nemszeret akáclevéltől a mankóig. Lehet hogy táj-fajtánként más-más íze, szaga, vagy kinézése van s valószínű, hogy az új guineai más csodát vár, mint Londonban az Angol Bank könyvelője, mégis ez a sült szimbólum az egész világot uralja.

... Hiszen vannak csodák és csodálatok a mindennapi életben is, teszem fel ma csoda idő van, vagy asszonyom ma csoda elegáns, vagy ez a krémes csoda finom, vagy öregem csoda színben vagy, vagy csodálatos dolog Poldi tanti felépülése, avagy csodával határos, hogy össze nem ütköztünk, stb., de ez mind nem az igazi csoda. Az igazi csoda, amit várunk az, hogy este lefekszünk a szokott vackunkra s reggelre minden megváltozik. Hogy mi változik meg? A mindennapi gond, taposómalom, bizonytalanság, kilátástalanság, a cipőmtől a takarékbetétkönyvemig minden. vagyis leegyszerűsítve minden mellébeszélést, dumát, mesét, frázist, tant és hitet félretéve az élet legfontosabb definíciója így hangzik. Mi a csoda? A csoda a váratlan guba! - Igazán kár, hogy Kálmán király korra való tekintet nélkül racionalizálta a boszorkányokat, mert guba-csudákat ma már legfeljebb a boszorkányok tudnának elővarázsolni. Miután azonban dacára megrendíthetetlen materialista felfogásunknak mindannyian ugyancsak rendületlenül tovább is várjuk a csodát, nyilvánvaló, hogy jó Kálmán királyunk bármilyen haladó szellemű is lett legyen vala, mégis a maradiság olyan csökevényét hagyta reánk, melynek eddig kellek fel nem tárt lelki motívumai bizonyára egyenes utat mutatnának egyrészt a sült szimbólumnak üzemi termelése és elosztására vonatkozólag, másrészt a boszorkányoknak a céltudatos termelés terén történő átképzésére s így a kettő együtt szolgálná a népi tömegeknek kellő csodamennyiséggel való tervszerű ellátását.

Hát igen. Szemlélődtem és vártam a csodát, éppen úgy, mint te is és ő is, mint a nagyapánk és a dédapánk, valamint esetleg az unokáink. Általában mindig várunk, valamit folyton

várunk. Reggel várjuk a déli szünetet, délben az ebédet, délután a munka végét, munka után a lefekvést. A hét elején várjuk a hét végét, hó elején a következő elsejét, ünnep előtt az ünnepet, télen a tavaszt, azután a nyarat. Mindég mást, mint ami van s ha eljött, megunjuk és nem törődünk vele. Közben Kálmán király legveszedelmesebb boszorkánya, az idő észrevétlenül körültáncol, kicibálja a hajunkat, kirángatja a fogunkat, gyomorsavat csepegtet belénk, az orrunkra szemüveget rak, vagy hónunk alá mankót s minderre csak akkor kezdünk ráéjszmelni, mikor az a hejretyutyú nőcike ott a villamoson azt mondja, hogy tessék bácsi leülni az én helyemre. Tyű az anyád!

Az ember ilyenkor igen meg van sértődve, mert önmagában szemben mindenki bámulatosan érzékeny, finom lelkű és tapintatos. Elég, ha az embernek csak annyit mond valaki, hogy nézd kérlek, ez talán már mégsem neked való. Teljesen mindegy, hogy az cicababa, vagy rostélyos, vagy gyűrűs havanna, vagy a Jungfrau megmászása. Az ilyen, az ember orrába megy, onnan a mellére szívja és leereszkedő mosollyal gondolja magában, hogy mit tudod azt te, hogy én ki vagyok. Igen, én egészen más vagyok, mint a többi s ez ugyebár természetes. Ugyanígy van, ha az ember valakitől tanácsot kér. Jaj neked, ha nem azt mondd, amit én hallani akarok, amit én már úgy is kiraktam magamnak. - Öregem, mondom már reggel óta viszket az orrom hegye, hát hallottál már ilyet? Erre tapintatos barátom kicsit hallgat, megcsóválja a fejét s azután így szól: Nézd kérlek, én nem azért mondom, hogy megijedj, de jó, ha az ember tisztában van a dolgokkal. A múltkor hallottam egy hasonló esetet, várjál csak, igen az öreg Dickschádel professzor operálta az illetőt és pedig háromszor egymás után, természetesen altatással, mert szepszis lépett fel s a vérkép egy belső agy-furunkulust konstatált s ez tette sürgőssé a koponyalékelést. Ezen most már túl van az illető, de még hat hónapig mozdulatlanul kell feküdnie. Ez még nem volna baj, de közben beleavatkozott a gazdasági rendőrség, mert kisült, hogy egy kuláktól feketén vett tyúkot s az lépfenés volt s onnan kezdődött a viszketés. Szóval csak ezért mondom, hogy legyél kicsit óvatos kérlekalásan, na szervusz bruderkám! - Miután én tapintatos ember vagyok szépen megköszönöm a szíves felvilágosítást, mire ő barátságosan visszaint és utánam kiált: jól tennéd, ha kicsit kikapcsolódnál, mert olyan pocsekul nézel ki, hogy alig ismertem rád. Pá!

Az idő boszorkánya mégis tapintatosabb. Legtöbbször nem hengerli le az embert egyszerre. Úgy szép lassan adagolja be a dolgokat. Egyszer itt szisszentett veled egy kicsit, máskor ott. Itt fáj egy kicsit, ott szúr. Egy kicsi szív, egy kicsi máj, egy kicsi gyomor, orra, füle, míg a végén kialakul a teljes disznótor. Nagyképűség lenne azt állítani, hogy ez különösen felemelő érzés. Sőt pocsek. No fene, nofene, azért csak vagyunk valahogy. Vagy használ, ha jajgatok? Vagy csináljak leltárt, mint Romain Rolland Colas Breugnonja? Hiszen, ha én azt úgy meg tudnám csinálni! Legfeljebb a mottóját tudom átvenni: Élünk még ám, cimbora!

Így érkeztem el a mai napig.

Most illene egy meghatódott és romantikus összefoglaló körképet pingálnom, szép példázatokkal éltem nagy múltjából. Fűszerezve bölcs és időnként változó anyaszentegyházi, hazafiúi és ideológiai bemondásokkal, hogy utódaimat óvjam a beletenyereseléstől. Gondolkodtam is valami ilyesmin, de mindig eltévesztettem az irányt a sokféle irányzat között. Például aszongya, hogy bizony mondom néktek szeretett magyar testvéreim az Úrban, könnyebb befejezni egy színdarabot azzal, hogy az a burzsuj háziúr egyszerűen odakiáltja azt a kizsákmányoló mottót annak a szerencsétlen melósnek, hogy csak küzdj és bízva bízzál, mint kívárni, míg a totószelvényed tizenkettesbe tenyerel. - Ilyen és hasonló torzszülöttek pattantak ki onnan, ahol állítólag az agy fészkel úgy, hogy ezt a vonalat jobbnak láttam elejteni. Nem fonalat kellett volna mondanom? Jó, legyen fonal akár tündérújjá, akár röltexes minőségi, nekem mindegy. Azt hiszem Penelopémnak is mindegy lesz, ha majd eltűnök a balfenéken s eszébe fog jutni éjtszaka fejtegetni, hanem örülni fog, ha estére befejezheti a foltozásokat. Bocsánat, egyáltalán nem érzem magamat Ithaka királyának. Sem a kalandok,

sem a csábítások, sem a hajótörések terén nem vagyok méltó, hogy megoldjam saruját, feltételezve, hogy egyáltalán volt még saruja, mikor annyi hecc után hazaballagott, illetve vitorlázott. Vajon tagja volt e a Trójai Jaht Clubnak?

Apám, a család, az iskola s legfőképpen az élet belémoltották az abszolút tekintély-tiszteletet. Ez az egyetlen erényem, mely csecsemőkorom óta változatlanul bennem maradt. Rettenetesen tisztelek mindenkit a tanító bácsitól az előljárómig, a kegyelmes úrtól az elvtársig, valamint a gondviseléstől a népakaratig. Tiszteletem talán túl is megy az illendőség határán.

Resummálva tehát a resummandókat s összegyűjtve mindazt amit az eltelt x évek elém gurítottak s abból kifacsarva az élettapasztalat quinteszenciáját, az utánam következő generációkhoz a következő figyelmeztető szót intézem:

Télen a verebek délután négy óra körül térnek haza a körúti fákon lévő tanyájukra. Háromnegyed ötig befejezik az emésztést. Háromnegyed öt után tehát ne járjatok gyermekeim a körúti fák alatt sem mint szerelmes párok, sem mint botra támaszkodó öregek. Amen.

JÁMBOR PÉTER

ELSŐ KÖNYV

I.

Bonyhádi tanár úr óvatosan leitatta az osztálykönyvbe beírt sorokat:

Szerda, 1875. április 12. 11-12-ig: Történelem.

Azután kissé türelmetlenül kopogott az asztalon.

Kint napsütés fénylett a virágba borult gesztenyefákon és az osztályon a tavasz nyugtalansága futott végig.

- Fiúk, ide figyeljete! Látom, mind kifelé fordítjátok a nyakatokat. Igen, a napsütés, a tavasz kifelé vonz mindenkit, de ezt a pár percet még kibírhatjátok. Hiszen mi is a tavaszba, a napsütésbe lépünk most a történelemben. Fiúk, becsaptuk magunk mögött az öreg, dohos lovagvárak kapuit. Virágba borult a föld és ahol legtöbb a virág, a dísz, a pompa, ott van Itália!

- Itália! Quattrocento! Firenze! Három olyan szó, melyben bennfoglaltatik a renaissance minden szépsége. A renaissance kor örökké fényes lapjait fogjuk most forgatni. Bizanc, a keletrómai császárság gyönyörű fővárosa, a Boszporusz ékköve romokban hever. Az oszmán diadalmas zászlóival vannak teletűzdelve a romok. Látjuk a menekültekkel megrakott velencei gályákat. Menekül a tudomány és a művészet is. És látjuk a keresztes hadak felvonulásait, megtérve hol dicsőséggel, hol vereséggel és újra nekiindulva az akkor még hihetetlen messzeségű útnak. Látjuk, hogy emberek, tömegek menekülnek, keverednek, harcolnak, véreznek, rabolnak és szenvednek, de új világokat látnak a messzi idegenben. A kelet-római birodalomból a régi görög-római világ emlékei terjednek a menekülőkkel és itt is, ott is mint az ókori világ szabad, kutató szellemének márványba faragott virágszájai kezdik felütni fejüket. A világjárt emberek lassan ráeszmélnek, hogy az egyházi művészetek mellett van még más is, amivel foglalkozni érdemes. Van fő, fa, virág, van kék ég és az égen apró báránnyelű felhőcskék. Van vörösen izzó naplemente, van csörgedező patak és van pásztorsíp. Rájönnek, hogy ez mind szép, mert ez az élet!

A sok ragyogó renaissance csillag közt, amilyen Velence, Párma, Nápoly, Modena, van egy nagy fényes csillag, - Firenze! Fiúk! Neveket fogtok hallani, melyeket soha sem szabad elfelejtenetek. Alkotásokat fogtok megismerni, melyek örökké hirdetni fogják az emberi ész dicsőségét. Dante, Petrarca, Leonardo, Michelangelo, Raffael és sok más. De másféle nevek is ragyognak a Quattrocento egén, Kopernikusz, Guttenberg, Morusz Tamás. Aztán megint mások, mint Diae Bertalan, Kolumbus, Vasco de Gamma, sorba, sorba csupa fény és dicsőség.

A Földközi tengeren török gályák terpeszkednek. Ázsia, a gazdag India felé új utakat kell keresni. Egymást követik az új felfedezések, melyek nagyszerű lehetőségeket nyújtanak. Új nyersanyagokat kap az ipar és új piacokat a kereskedelem. Lázasan tevékenység uralkodik mindenütt. Az emberi szellem kutató, kritizál és felfedez és ebből indul ki azután a hitújítás...

A pedellus kolompja most véget vetett az órának és a fiúk zajongva tódultak ki a napsütésre.

Péter kissé kábultnak érezte magát. Megcsapta a meleg tavaszi levegő, a feje is zsongott, mert erősen figyelt az előadásra. Még nem igen fordult elő, hogy valamelyik tanár előadása túlságosan érdekelte volna. Csodálkozott is kissé magán, hogy Bonyhádi meséje így lekötötte. Hangos kiáltással elhagyta a fiúkat és gyors nekilendüléssel kiszaladt a Bástyára.

A Bástya, ilyenkor délben üres. Egy-egy nyugdíjas öregúr sétálgat csak, egy-két mama tologatja a gyerekkocsit, embert nem igen látni. Péter nekitámaszkodott a kőfalnak és bámult a semmibe. Szemben az Orbán-hegy gyümölcsfái színesedtek, felettük a Sváb-hegy üde, tavaszi zöldje világított. A Vérmezőn katonák gyakorlatoztak és sötétkék uniformisukkal tarkázva volt a mező. Odébb sárkányt eregettek a gyerekek és a Déli-vasút felől hasítva fűtült egy vonat.

Pétert mindez a mozgás most valahogy nem érdekelte. A kék eget bámulta, amiről Bonyhádi beszélt. Gondolkozott a hallottakon és érdekesnek találta az egészet. Micsoda nagyszerű világ lehetett az! Tavaly tanultak Mátyás király udvaráról, a sok olasz tudósról, a budai vár ragyogó pompájáról, a könyvtárról, a vörös márvány folyosókról. Ez mind egybeesik a renaissance idejével. Milyen élet lehetett akkor itt Budán! Milyen szép lehet Firenze. Igen, Firenzébe kell menni. Ha ő elmehetne Firenzébe, ő mindent ami szép és pompás elmagyarázna Évikének. És Évike nézné őt és csodálná, hogy mi mindent tud.

Évike! Már megint Évike! De hát miért? Eddig sohasem jutott eszébe és most, pár nap óta mindig rágondol. És olyan jól esik rágondolni. Évike szép. Évike... Jaj az ebéd! Anyuci megint haragudni fog, ha elkésik.

Péter rohant hazafelé, de a Szentháromság téren megtorpant. A téren nagy összevisszaságban sok-sok kő hevert. Hosszú oszlopperendát húztak felfelé az öreg templomtorny mellett és emberek faragták, vésték a ragyogó fehér, nagy kőkockákat.

Egy magas kőpiramis tetején javakorabeli férfi kiabált, gesztikulált mérőléccel a kezében. Péter szájtátva állt a nyüzsgő munkában, majd lassan beljebb került. Azt az embert bámulta, aki a kőrakás tetejéről vezényelt.

- Vigyázz öcsém, odébb! - ordított rá egy hórihorgas legény és egy talicska kötörmelékkal majd a lábának ment. Péter félreugrott és belebotlott egy öreg bácsiba, aki sétapálcájával ütögette a köveket.

- Bocsánatot kérek - hebegte Péter és mikor látta, hogy az öregúr nem haragszik, megkérdezte, hogy ki az ott fent aki kiabál.

- Hát a Schulek! Nem hallottál róla? Ő reparálja a templomot.

Építész! Templomot épít! Bizonyára volt már Firenzében! Péter mindig közelebb somfordált és egyszerre ott állt az egymásra rakott kövek mellett, ahonnan az előbb Schulek dirigált. Az építész éppen lefelé mászott és egy pallérnak adott utasításokat.

Péter kissé bizonytalanul közeledett, de Schulek éppen feléje tartott. Nekidurálta magát és megszólította.

- Bácsi kérem...

Az nem is hederített rá, tovább magyarázott a pallérnak. Már majdnem elhaladtak mellette, mikor Péter újra szólt.

- Bácsi kérem...

- Mit akarsz? - szólt rá az építész kissé mogorván, miközben tovább beszélt az emberéhez.

- Bácsi kérem, tetszett már Firenzében lenni?

Schulek megállt, kicsit csodálkozva nézett a fiúra, szemöldökét összeráncolta.

- Mit akarsz fiam?

- A bácsi építész és én ma tanultam Itáliáról, Firenzéről és szeretnék elmenni Firenzébe...

Schulek állt egy ideig kissé elmerengve, azután közelebb lépett a fiúhoz és megsimogatta a fejét.

- Értelek fiacskám! Sokat, nagyon sokat kell még olvasnod, hogy Itáliát, Firenzét megértsd. - Igen, voltam Firenzében, voltam Itáliában. Szép, nagyon szép dolgok vannak ott... Igyekezz, szerezz könyveket és olvass. Ha majd szintén megnősz és még mindig érdekel Itália, Firenze és a művészetek, akkor köss batyut a hátadra, fogj vándorbotot és menj el

megnézni mi van ott. Szép út az, gyönyörű dolgokat láthatsz. Azután keress majd fel engem és meséld el mit láttál, én emlékezni fogok rád. Isten veled fiam.

- Igenis bácsi kérem... El fogok menni oda, köszönöm szépen.

Mint a szélvész rohant be Péter a konyhaajtón.

- Anyuci, nekem Firenzébe kell mennem!

Jámborné szelíd szemrehányással nézett a fiára.

- Péter, már megint be voltál zárva?

- Nem anyuci, komolyan mondom, hogy nem. Csak Bonyhádi Firenzéről mesélt és most beszéltem Schulek bácsival, aki a templomot reparálja és ő is azt mondta, el kell mennem Firenzébe.

- Jól van fiacskám, hát csak egyél szépen, mert aztán dolgozod van. Ha ettél, fel kell hozni pár kosár fát a pincéből, azután el kell vinned a vékonyabbik cipődet a Sabler bácsihoz, hogy talpalja meg, mert kezd kimelegedni az idő és ezt a téli cipőt el kell tenni jövőre. Aztán van itt egy csomag, amit el kell vinni Teréz nénihez. Ha hazajössz, meg kell tanulni a holnapi leckét. Azután nem bánom elmehetsz Firenzébe, vagy akárhová, de fél nyolcra itthon légy és ne csavarogj nekem az utcán. Na, egyél szépen.

Csendes kis asszonyka volt Jámborné. Nem tudott arról senki semmit, még a szomszédok sem. Csak varrt, varrt reggeltől estig. Mikor Frau Hanusz, a házmesterné reggel ment fellocsolni a járdát, Jámborné már ott ült a kis muskátlis ablaknál. És régen elkongatták az öreg budai tornyok az esti tíz órát, mikor a kis szobából még mindig világított a petróleum lámpa.

Jámborné csak varrt, varrt. Hosszú fehér vég vásznakból egymás után születtek az ingek, a csipkés bugyogók, a selyemszalagos fésülködő kabátok. Drága batiszt kelmék és erős háziszőtt lepedők heverték nagy összevisszaságban asztalon, ágyon, dívány sarkában. Jámborné nem ért rá kiülni esténként az udvarra kicsit tereferélni abba a meghitt sarokba, ahol Frau Hanusz leanderei pompáztak a kút mellett. Néha talán gőgösnek is tartották a szomszéd-asszonyok, de Frau Hanusz leintette őket.

- Die Frau Jámbor csak tolgazik-tolgozik, hágyjanak neki pékét.

Péter sokszor vitt csomagot erre-arra, még Pestre is tekintetes és nagyságos asszonyoknak. Néha, ha pajtásokkal találkozott, szégyellte a csomaghordást, mégis legtöbbször szívesen ment, mert kapott pár krajcár borraivalót és ez mindig éppen jókor jött.

Finom úri hölgyek jártak hozzájuk és fiatal lányok a mamájukkal, kik kipirult arccal vitakoztak a készülő stafírung egy-egy darabja felett. Ha próbára került a sor, Péternek ki kellett menni a konyhába. Jámborné csak varrt, varrt és mosolygott mindenre és mindenkire. Mosolygott a nagyságos asszonyok hetvenhét fájdalmán. Mosolygott, ha fejteni kellett. Mosolygott a zavart mentegetőzésen, ha nem tudtak fizetni és mosolygott, ha este, mikor már nehezen mozgott a tű, rárontottak azzal, hogy - de kedvesem, ugye ezt holnap reggelre megcsinálja?

Péter szerette a szobát, mert nagy volt benne a rumli. A hosszú varróasztal olyan volt, mint a csatatér. Az asztal lapja össze-vissza volt szurkálva, vágva, rágva és rajta rendetlen csomókban gombok, gombostűk, ollók, centiméterek, szalagok, csipkék, vászondarabok, minták, vizespohár virággal, zsömle maradék, színlap, daloskönyv, vég vászon és Isten tudja mi minden tornyosult. A varrólányok jókedvűek voltak reggeltől estig. Nagy volt néha a kacagás, visongás, de Jámborné csak hagyta, mosolygott rajtuk és a munka ment tovább.

Szívesen üldögélt Péter a sarokban a cserépkályha mellett az öreg, vedlett plüssfotelban, kezében a könyvvel - és hallgatta a lányokat. Gyönyörű és érdekfeszítő történeteket - és főleg szerelmi történeteket - meséltek és színdarabokat az első szótól az utolsóig. Unalmas csak az volt, mikor arról meséltek, hogy ki hogyan volt öltözve, kik voltak a színházban és milyen toalettben.

- Péter, a kávé! - adta ki Mimi a legidősebb varrólány minden délután öt órakor a parancsot. A cserépkályha benyílójában, aranyvirágos, hasas bögrékben melegedett mindenki kávéja és Péter kötelességei közé tartozott a kiosztása.

Péter szerette a lányokat. Azok becézték őt. Kiflivéget és sütemény-maradékot kapott tőlük. Jóba volt velük. Ismerte szívük bánatát-örömét. S jóba volt azokkal a fiatalemberekkel is, akik türelmetlenül sétáltak esténként a csendes budai utcán, várva a munkaidő végét. Néha levelet, virágot, cukros staniclit nyomtak a markába, hogy vigye be a Manci kisasszonynak, vagy Piri kisasszonynak.

Változtak a lányok, változtak a fiatalemberek. Pétert ezek a dolgok nem igen érdekelték. Ha néha a könnyes szemű Mancit, vagy Piroskát szeretettel vigasztalták a többiek, Péter is sajnálkozva nézett rájuk, mert érezte, hogy valami bánatuk van és ez neki is rosszul eset. De a könnyek nem igen tartottak soká és nem egyszer fordult elő, hogy röviddel a könnyes napok után már diadalmas arccal állított be Piri, vagy Manci és apró kis gyűrű csillogott az ujján.

Apjára nem nagyon emlékezett már Péter. Mindössze két kép maradt meg az emlékeztében. Asztalos volt az öreg, egy malomban dolgozott. Beleesett egy liftaknába és a lábát törte. Istenem, milyen ijedtség volt akkor! Nem volt sem ebéd, sem vacsora. Aztán hosszú... hosszú éjszakákon át égett a kis petróleum lámpa az asztalon. Emlékszik apja mankóira, melyek mindig oda voltak támasztva a kályha mellé. Mert ott üldögélt atyus naphosszat a plüss fotelben és hol zsörtölődött, hol viccelt a lányokkal. Még emlékszik a pipafüst savanyú szagára, de apa mintha egyszerre eltűnt volna. Talán kórházba vitték.

Ezen kívül még egy hosszú kocsikázásra emlékszik. Anyucival meg Teréz néniel ültek egy gyönyörű nagy fiakkerben. Fekete kalapot kapott és anyuci meg a lányok mindig sírtak. De az a kocsis nagyon szép volt. És soká, nagyon soká kocsikáztak, végig egész Budán, amerre ő még sohasem járt. Mikor haza jöttek meleg kávé volt kaláccsal és sok néni és bácsi volt a szobában. Nagyon sokat beszéltek össze-vissza és Péter elaludt a plüssfotelben.

A holzsupfnit, ahol apjának kis műhelye volt, ki kellett üríteni. A szerszámokon kívül sok mindenféle faragása és apró műtűrkéje volt az öregnek, mert szabad idejében állandóan pepecselt. Az egésztest el akarták kótyavetyélni, de Teréz néni úgy rendelkezett, hogy ládába kell rakni mindent és elvinni őhozzá.

- Szegény embernek nem szabad semmit sem kidobálni, - mondta - eladogatni. Mindenre szükség lehet még egyszer és akkor milyen jó ha megvan. Kótyavetyéljen a gazdag, az mindent újra megvehet magának.

Ez volt Teréz néni határozata s miután ő volt a család legkimagaslóbb alakja, minden úgy történt, ahogy ő akarta. Teréz néni óhajta parancs volt és pedig fellebbezhetetlen. Ő volt a család krózsusa. Emeletes háza volt a Fortuna utcában és évjáradékot kapott Schotter báróéktól. Jámbornak testvérnéje volt, a Schotter báróék ispánjának az özvegye. Abszolút arisztokrata, az oltáregyesület tagja és minden délután kávéházba járt, lakói folyton változtak, mert egyik sem tudott elég rendes lenni.

Jámbornénál gyakran megjelent, mert hízelgett neki a tudat, hogy milyen tekintélynek örvend a családban. Nagy csönd ülte meg ilyenkor a varróasztal környékét. Senki sem szólt egy szót sem, a lányok lehajtott fejjel, szorgalmasan öltögettek. Teréz néni a plüss fotelban trónolt és dikciózott. Jámborné engedelmes mosollyal hallgatta és mindent helyben hagyott. Ha valamit rendelt ő maga szabta meg az árát. Átlag kétszer kellett neki mindent csinálni, mindent kritizált, semmi sem volt jó, de ha valami baj történt ő volt az első aki ott termett, átvette a dolgok vezetését és fizetett mindent a magábólól.

Péter a konyhafüggöny mögött megmosdott, mert Teréz néni előtt csak kimosakodva volt szabad megjelenni, azután hóna alá fogta a cipőt és óvatosan kézbe vette a kék szalaggal átkötött csomagot.

Kilépett a kapun és számba vette a komissióit. Először is bélyeget kell venni Mici kisasszony levelére. Hopp, hol is a levél? Áhá, gyönyörű kék boríték. Tekintetes Holubán Demeter úrnak, ez a Demeter az a nagyhajú szűke, aki mindig itt kint várt. Ez most Pécssett van? Na jó. Tizenkettőért ibolyás savanyút kell hozni Mancinak. Miért tizenkettőért? Biztos nincs már megint pénze, pedig még csak szerda van. Ojjé, holnap ez már vajaskenyeret fog ebédelni. Két spulni 40-es és két spulni 60-as cérnát kell hozni a Hofbaueréktől. Be kell vinni a cipőt a Sabler bácsihoz és el kell menni a Teréz nénihez.

Semmi az egész, hamar el lehet intézni mindent - gondolta Péter. - Mindenesetre beülök egy kicsit a Sabler bácsihoz, mert ott érdekes és az öreg nagyszerűeket tud mesélni. Bizonyára ismeri Firenzét is. Istenem? Anyuci milyen, még azt sem tudja mi az a Firenze!

- Krisztigott dominus spectabilis - kiáltott fel Sabler bácsi, mikor meglátta a fiút.

Hja, Sabler bácsi nagyszerű ember volt. Tengerészkatona volt, bejárta az egész világot, beszélt minden nyelvet, tudott mindent, ami történt és ami történni fog.

- Sabler bácsi tessék ezt a cipőt megtalálni és ne tessék sokat számítani - szólt Péter és már le is telepedett egy homorú tetejű kis, háromlábú székre.

- Walde bene freunderl, majd kitapogatjuk a bibijét. Hát hogyan állunk Ovidius Naso barátommal?

- A Naso jól érzi magát, de tessék mondani Sabler bácsi, volt maga Firenzében?

- Hol fiacskám?

- Firenzében.

- Firenzében? Hát hogy a csudába ne lettem volna én Firenzében! Úgy ismerem én fiam Firenzét, mint a tulajdon tenyeremet. No das were erst schön, hogy Firenzét ne ismerném, én aki körülhajóztam az egész világot, mint a wihászter... Benyovszky Móric. No was glaubst du, eigentlich, ha egy olyan nagy csatahajó, mint a miénk volt, kifutott a pólai kikötőből, az csak úgy kirándulni ment egy délelőttre? Was? Hiszen két hétig hordták csak a szenet a hasába hinein, akit útközben megevett. Hát még amit mi megettünk. A liszt zsákszámra, vagonnal, a zsír hordókban, a vágott marhák egész féloldalak, a fűszer, a cukor, a kávé! Hát még az ivóvíz, a rumocska, a bagó, meg a dohánykötegek. Jetzt kommen die Rüstungen, a fehérenemű, a szanitéc, a doktor, a sok kriplivel. Na és a muníció, hát ez kutya? Akkor lövegeket húztak fel csigával, mint egy borjú. Kosárba volt rakva mindegyik, mint a pólyás-gyerek. Na, visított is úgy mint a pólyás, mikor szaladt a levegőben. Meine Herrschaften, micsoda legények voltunk mi! Mondd te Ovidius Naso, ismered te a királyt?

- Nem ismerem, Sabler bácsi.

- Micsoda! Te még a királyt sem ismered? Nahát - bist dun ein Rotzbub! Én ismerem, beszéltem is vele, de ezt majd máskor mondom el. Most az öccséről, a Miksáról akarok beszélni. Ő volt a mexikói császár. Felakasztották szegényt. Elég bolond volt, hogy oda ment. Ámbár lehet, hogy muszáj volt neki. Weist du Teufel. Tudod, úgy unter uns, a politikában mindig vannak dolgok, amik nem tisztázódnak teljesen. Én már csak régen politizálok, de még velem is előfordul, hogy nem ismerem ki magamat. Itt van a Szedlacsek fiának az esete. Pékműhelye van az Úri utcában, biztosan ismered. Hát tudod, én még az apját ismertem, amikor peracet árult a Bécsi kapunál. Még németül sem tudott a nyavalyás, de elég rendes ember volt, hát megszedte magát. Igaz, nagy szerencse volt, hogy hozzáadták az öreg Schichhofer idősebbik lányát. A Mici kicsit bicegett ugyan, aber mein Gott nem lehet minden együtt, jó volt ő úgy is a kasszában ülni. Mert házat vett a Szedlacsek és megcsinálta a pékműhelyt. Elég az hozzá, hogy lett a pemáknak egy kölyke. Elég gyöngén nézett ki mindig, de egyébként war ein anstendiger Bursch. Nem olyan, mint a Martinnak a fia. Der war immer besoffen! Mikor csinálták a gázlámpákat, az a spezierstokkal leveregette őket úgy, hogy a konstabler vitte be. Pedig azt az ezüst nyelő botot még az öreg Hampöltztől kapta, mert az volt a bérmaapja.

- De Sabler bácsi, Firenze...

- Aber red nicht so viel, hiszen arról akarok éppen beszélni. Na hol is hagytam? Ja freilich, a Szedlacsek fia. Igen, persze. Hát ki gondolta volna, hogy a pemák fiának mi van a fejében? Idefigyelj! Tudod mit csinált az az ember? Bankót hamisított! Na, was sagst du dazu? Egy Szedlacsek akar bankót csinálni! Még ha egy tisztességes hozzáértő iparos próbál valami ilyen csintalanságot, hát nem mondom, de egy pék, egy Szedlacsek! Most aztán sütheti a prófuntot Vácon. Látod, így van a politikával is. Az ember soha sem tudhatja kiből mi van. Vagy nem érti meg az ember őket, vagy nem értik meg az embert. Így voltam a plébános úrral múlt vasárnap. Az most haragszik rám. Hát warum, mit mondtam én? Azt mondtam, már bocsásson meg plébános úr, én jó polgár vagyok, én jó keresztény vagyok, én minden vasárnap ott vagyok a misén, de prédikálni már igazán nem tud a plébános úr, mert akkor igazán nem aludnának úgy az emberek, mint a múltkor mellettem az öreg Texböckné, aki úgy hortyogott, hogy meg kellett böknöm. Most meg haragszik rám, mert ezt megmondtam. Mein Gott, was soll ich bald machen? Elég az hozzá, hogy a király öccséről beszéltem. Az nagy úr volt ám, ő volt az egész flotta parancsnoka. Hogy aztán miért, miért nem el kellett neki menni Mexikóba. Hát ez megint olyan politika, amit nem értek! Mindegy már no, most már késő, mert felakasztották szegényt. Azaz nem, várjál csak agyonlőtte valami zsidó. Juarecnek, vagy minek hívták. Sajnáltam szegényt, mert igen rendes ember volt. Jól ismertem, egyszer együtt hajóztunk át Brazíliába. Ott volt a baj, hogy nem vitt minket magával Mexikóba. Mert, ha mi ott vagyunk nem görbült volna meg a haja szála sem! Mert nem kicsiség ám az Freunderl, mikor a flotta felvonul. Itt persze mindenki csak azt mondja huszáren her, huszáren hin, de mit csinálnak a huszárok mikor ott a nagy víz? Egyszer elvonultunk az ablaka előtt, mert ott lakott egy gyönyörű kastélyban a tengerparton. Úgy hívták, hogy Miramare, ott lakott a Miksa. Mi meg jöttünk sorban Pola felől, egyik hajó a másik után, ő meg az erkélyen állt és szalutált nekünk. Hej, dass war ein Kiritag nachher in Triest! Csak az volt a baj, hogy én nem mehettem ki az ünnepélyre Triestbe, mert szolgálatban voltam. Hát igaz, valakinek csak vigyáznia kellett a hajóhadra, nem mehetett be a városba mindenki táncolni. Bizony Friendl egész éjjel fenn ültem a legmagasabb árboc tetején és onnan néztem nem jön-e valamilyen ellenség. Azért ne képzeld, hogy valamiben is volt hiányom, mert az admirális csónakokat küldött ki a hajókhoz megrakva fresáliákkal az inspekciósok részére. Én meg csak úgy spagáton húzogattam fel a rostprátlit meg a flaskó bort. Ha elfogyott leengedtem a spagátot és lekiáltottam: repitír, és már jött a másik.

- És Sabler bácsi, tessék mondani, mikor volt Firenzében?

- Én nem értem, hogy te milyen türelmetlen vagy! Hát mi vagyok én? Én vagyok a csizmás kandúr, aki Triesztből csak úgy át tud lépni Firenzébe? Hohó, mein lieber Freundl, hát közbe van ám az Óceán! Bizony, aki csak úgy könyvből olvassa, vagy tanulja az Óceánt, annak fogalma sincs arról, hogy az micsoda! Tudod, amikor egy olyan nagy csatahajó, amelyik akkora mint ez az egész Budai Vár, még az is úgy táncol a hullámokon, mint az a tojáshéj, na akkor legény legyen ám az, aki ott marad a helyén. Egyszer lent jártunk az Afrikai partokon, amikor egyszer csak...

- Kisztihand Frau Hüber, nahát igazán milyen rég nem volt szerencsém. Éppen jókor tetszett jönni. Nagyszerű kis sevro cipőt tudnék csinálni most a nyárra...

Péter érezte, hogy felesleges és ment. Kissé csalódottnak érezte magát és valami azt súgta neki, hogy Sabler bácsinak fogalma sincs Firenzéről. De nem volt sok ideje spekulálni, mert már ott volt Teréz néni háza előtt. A haját lesimította, a kissé gyűrött csomagot helyre rángatta, felszaladt az első emeletre és meghúzta a csengőt.

- Isten hozott Pépikém, - fogadta Pétert az ajtóban Mári néni, Teréz néni vén cselédje. - Töröld meg szépen a lábad és vigyázz a padlóra. A tánti még nincs itthon, gyere be addig a konyhába. A milimári hozott friss cseresznyét, gyere kóstold meg.

Mári néni éppen úgy beletartozott Teréz néni garnitúrájába, mint a többi öreg bútor. Amióta Péter számára a világ állt, Teréz néni és Mári néni mindig ugyanabba a fogalom

csoportba tartoztak. Különbség csak az volt, hogy ha Teréz néniről beszéltek, mindig a szalonban függő aranyos zenélő óra jutott az eszébe, ha meg Mári néniről volt szó, akkor az a csodálatosan nagy sparherd a konyhában, amihez hasonlót Péter még sehol sem látott.

Gyönyörű darab volt ez a sparherd. Nem tudom, a zenélő óra is tetszett Péternek, de ha úgy elgondolta, hogy adott esetben mit választana, mindig a sparherd javára billent a mérleg. Olyan sparherdja talán csak a királynak lehetett! Először is négy olyan lábon állt, melyek oroszlánkörömben végződtek. Azután minden ajtó gombja ragyogó sárgaréz volt, az ajtók keretei pedig úgy ragyogtak, mint az ezüst. A sparherd szegélyén is ezüstös keret futott végig és az a keret szép szabályosan ki volt pontozva. A fényes pontokat Mári néni csinálta mégpedig úgy, hogy a hüvelykujjával megforgatta a smirglipapírt. A sparherd vége emeletes volt és az emelet alján egy rézcsap nyúlt ki, amiből melegvizet lehetett engedni. Aztán volt egy tányérmelegítő rostély is és a sütő akkora volt, hogy három tepsit is bele lehetett egyszerre rakni. A sparherd hatalmas fénylő, fekete csöve pedig ragyogó, sárgaréz karikában végződött a falon.

Amilyen imponáló volt a sparherd, olyan nagyszerű volt az egész konyha is. A konyhakredencet nem is lehet jól elmesélni, azt látni kell! Oltárhoz hasonlított. Alul két hatalmas szárnyas ajtaja volt, ha az ember ezeket kinyitotta, egymás mellé sorakozott ragyogó rézedényeket lehetett látni. Az ajtók felett fiókok voltak, tele csodálatos szerszámokkal. Azután egy kiugró terasz következett, melyen két oldalt két gyönyörű üvegajtós szekrény állt. Az üvegszekrényeket polcok kötötték össze és a polcokon nagy, színes pléhskatulyák sorakoztak. Soha nem jutott senkinek az eszébe, hogy Péternek egy ilyen pléhskatulyát adjon, pedig de sokat álmódzott róla. A kredenc teteje csupa faragás volt és a faragások mögött hatalmas üvegekben díszelgett az ecetes uborka és paprika.

Azután ott volt a mosogató asztal. Ez egy csodálatos alkotmány volt, a tetejét félre lehetett húzni és akkor látta az ember, hogy az egy kettéosztott fürdőkád. Az egyikbe öntötték a melegvizet, a másikban öblögettek. A sarokban magas polc állt és azon nagyság szerint sorakoztak a fazekak és lábosok. Volt ott egy torony egymásra borított sötétkék lábosokból. A legalsó akkora volt mint egy lavór. A legfelső pedig picike, mint egy gyerekjáték. Vajon minek az a rengeteg edény?

Mindez szép volt, de nem ez volt a legérdekesebb. Az ablak melletti sarokban a falba építve volt egy vasvályú és a falból egy rézcsap nyúlt ki. Ha az ember megnyitotta a csapot folyt a víz! De nem ám csak egy ideig, hanem folyton folyvást. Addig amíg az ember újra el nem zárta. Teréz néniéknek nem kellett soha vizet venni, vagy hozatni, mert náluk Wasserleitung volt. Kinyitni a csapot, folyni hagyni a vizet, azután újra elzárni, meg megint kinyitni, hát lehet ennél gyönyörűbb szórakozást elképzelni? Csodálatos valami egy ilyen Wasserleitung, csak az a kár, hogy nem nagyon engedik csavargatni.

Mári néni és Péter viszonya a kölcsönös jóindulat, a kéz kezét mos jegyében alakult ki. Megállapodások voltak, melyek önmaguktól alakultak ki, melyekről egyik sem beszélt, de mindegyik ismerte a kötelességét. Ha Péternek valami olyan kérése volt, mellyel nem mert előhozakodni, Mári néni volt a szószónok. Mári néninek Péter mindig fesztelenül elmondta minden fájdalmát és Mári néni ki tudta szimatolni a kellő alkalmat, mikor Teréz néni hangulata megengedte a tolmácsolást. Ha valami bibi volt a kréta körül, betört ablak, elveszett labda, vagy miegymás, Mári néni mindig megtalálta az orvosságot.

Ezzel szemben Péter volt Mári néni levelező titkára. Na-na, nem mintha Mári néni nem tudott volna írni, olvasni. Hogy lehetne ilyet állítani, hiszen okuláréja is volt! Nem, csak a szemei nem igen bírták már a betűt. Vasárnap reggel Mári néni Teréz néni mellett ült a templomban és feltett okuláréval olvasgatta a bibliát. Péter nem egyszer látta ugyan, hogy az öreg fordítva tartja a könyvet, de nem szólt, mert érezte, hogy ez bántaná Mári nénit. Mondom, önmagától szépen kialakult a szerep. Péter volt az írődeák és Mári néni a prókátor.

Most is jött már az öreg az imakönyvvvel, az okuláréval és a levéllel. Péter bekapta az éretlen cseresznyemutatványt, elrakta a tányért, a konyhakredenc felső sarkáról levette a tintásüveget és neki készült a levélnek. Mári néni letette az imakönyvet és felvette a szemüveget. Tudja Isten honnan vette, de valahogy úgy képzelhette, hogy az okuláréhoz kell az imakönyv, vagy hogy az imakönyv ad erőt a levélíráshoz, vagy talán, hogy okularé és imakönyv nélkül nem lehet diktálni. Elég az hozzá, hogy levélírás esetén a kettő el nem maradhatott.

- Kati sógornőmnek fogunk írni Kassára - szólt Mári néni ünnepélyesen. Ismered a Katit, már meséltem róla neked. Szegény megboldogult István öcsémnek a felesége. A múltkori levelére akarok válaszolni, hát írjad Pépikém.

Mári néni szép tempósan leült a székre, felvette az okulárét, lesimította a kötényét és diktálni kezdett.

- Kedves sógornőm Kati! Megkaptam a múltkori leveledet és én is kívánom, hogy soraim jó egészségben találjanak. Mindenről írsz, csak arról nem amiről sürgettelek. Pedig az a diófaszekrény az az én jogos jussom és én azt nem fogom hagyni! Tudom Istenem, szegény öcsém megfordulna a sírjában, ha tudná, hogy ki akarsz forgatni. Vagy talán nem mondta neked soha, hogy az a sifon az enyém? Hát amilyen pipogya fráter volt szegény egész életében, még ez is kitelik tőle. De én nem félek tőled, én megmondom és szégyen ide, szégyen oda, ha kell a törvénybe is elmegyek a jussomért. Igenis! Hogy nem voltunk sohasem jóban? Tévedsz lelkem, mert csak azóta került, mióta feléd hajlott. Mert én megmondtam neki mindjárt akkor, mikor Kassán a Rusznyák-féle disznótorban bemutatott téged, megmondtam én annak az állatnak, - Isten nyugosztalja szegényt - hogy vak, aki nem látja, hogy ki van rolnizva a hajad! Egy szál rendes ing nem fityegett a ládádban mikor jöttél, de nyelved az volt lelkem, mintha legalább is vicispánné lettél volna. Isten bocsássa meg lelkemnek, de én csak annyit mondok, hogy egy tisztességes polgárasszony, a kassai harangozó felesége igazán nem szokott ilyen hegyesnyelvű, rolnizott fejű kisasszonyokat a világra hozni, mint te voltál lelkem. Hogy az a számár István mégis elvett, az már az ő baja volt. De tudd meg, hogy én a jussomat nem hagyom! Május végén lesz a vásár, a sifonomat küld le akármelyik fuvarossal, mert ha nem világcsúfja lesz belőled! Erőt és egészséget kívánok és szeretettel csókol sógornőd Mári.

- Leírtad? Vége. Régen nyomta már a begyemet, most kipakoltam a véleményemet. Tudod, hogy milyen sifon volt az? Olyan sifont ma már nem is csinálnak. Alul két fiók volt, de jó magas. Csöngettek!... Itt a tanti!

Mári néni kiment ajtót nyitni, Péter meg hamar elrámolt az asztalról. Teréz néni bevonult a szobába, Mári néni vele és Péter hamarjában nem tudta, bemenjen-e, vagy várjon. Mindig valami megilletődött zavar vett erőt rajta, ha Teréz nénihez be kellett menni. Érdekes, ha Teréz néni hozzájuk jött, Péter soha sem volt zavarban és egy percre sem gondolkozott, mit hogyan kell tenni. De itt mindig kicsit idegennek érezte magát. Minden olyan szép volt és előkelő és mindig arra kellett gondolnia, hogy illedelmes legyen.

Három egymásba nyíló utcai szobája volt Teréz néninek és Péter sehogy sem tudta megérteni, minek ennyi szoba, mikor ő anyucival meg a lányokkal egy szobában milyen jól megvolt. És micsoda szobák voltak Teréz néninél! A padló vörös olajfestékkal volt bekenve és ahol nem volt szőnyeg, ott úgy fénylett, mint a tükör. Hát még a bútorok. Volt ott például egy tükörhátú üvegszekrény, aminek a polcai tele voltak rakva üveg és porcelán edényekkel és figurákkal. Azután itt volt a nagy ebédlő asztal. Péter látta egyszer, hogy az asztalnak mind a két végét kihúzták és a tetejét kétoldalt deszkalappal kitoldták. Mári néni akkor az egész asztalt leterítette egy hosszú abrosszal és ahogy meg lett terítve, úgy nézett ki, mint az az aranyrámás kép a hálósobában, ahol az utolsó vacsoránál ül Krisztus az apostolokkal. Ugyancsak a hálósobában volt az a hatalmas szekrény, amelyiknek három ajtaja volt és pedig a középső tükörből úgy, hogy ha az ember eléje állt tetőtől talpig látta magát. Na és a zenélő

óra, amelyik ott lógott a szalonban a sublót felett! Az óralap egy aranyráma felső faragásai közt foglalt helyet. A rájában egy alpesi tájkép volt. Egy tajtékzó hegyi patak malomkereket hajtott. Az alpesi ház előtt tehenek legeltek, a patak a tóba szakadt, s a tavon egy vitorlás bárka úszott. A ház körül fenyveserdő volt és a háttérben nagy, havas hegyek látszottak.

De ezek a dolgok most nem érdekelték Pétert. Merész tervet forgatott a fejében. A múlt hét végén egyik este gyalog loholt egy csomaggal a Stáció utcába és így megspórolta az omnibusz pénzt. Már régebről is volt négy krajcárja, úgyhogy ha most a tantiól sikerülne egy hatost szerezni, akkor bátran bemehetne egy antikváriushoz egy könyvet venni Firenzéről és a renaissanceról. De hogyan csinálja? Csak úgy, egyszerűen kérni nem mer. Nem, ilyet még nem is próbált soha, nem is nagyon tudná kinyögni. Valami ügyes dolgot kellene kitalálni, de mit?

- Pépi, hát miért nem jössz be, a tanti már vár!

Mári néni persze bevonult Péterrel együtt, mert mindig megcsodálta Jámborné alkotásait.

- Kisztihand Teréz néni - köszönt Péter szép illedelmesen, amire otthon anyuci mindig figyelmeztette őt. Mert valahányszor útnak indult, anyuci az ajtóból mindig utána szólt: „Péter szép illedelmesen köszönj, hajtsd meg magad, ne maradj soká és vigyázz a fiakkerekre, hogy el ne gázoljanak”. Péter az utasításokat mindig szem előtt tartotta, de Teréz néninél pláne vigyázott, mert a tanti nagyon akkurátus tudott lenni. Nem is volt soha semmi baj, csak azt nem szerette, ha néhanapján kávézni kellett. Ha Teréz néni valami okból nem ment a kávéházba s Péternek éppen akkor kellett csomagot vinni, akkor nem kerülhette el a kávézást. Ez nagyon kellemetlen, szertartásszerű dolog volt. Mári néni nagy színes abroszt terített az asztalra, azután aranyos szegélyű kávék findzsákat rakott fel és az asztal közepére cirádás ezüst cukortartót tett. Akkor helyet foglaltak ketten az asztalnál és Mári néni tálcára rakva behozta a hosszú, magas feketekávé edényt és a kövér, hasas tejesibriket. Teréz néni összetöltögette a kávé és Péter nem mert tiltakozni sem a kávé forrósága, sem azok ellen a rettenetes bőrlebernyegek ellen, melyekkel Teréz néni megrakta a findzsáját és melyeket ő tiszta szívből utált. A cukortartóba nem volt szabad csak úgy, kézzel belenyúlni, hanem csak egy kis ezüst csipesszel kellett kihalászni a cukrot és vigyázni kellett, hogy bele ne ejtse, vagy hogy túl magasról engedje bele a findzsába, mert akkor szétfreccsent a kávé. Péter nevetésnek találta az egészet, mert nem egyszer látta, amint Mári néni a konyhában megtöltötte a cukortartót, de bizony csak úgy puszta kézzel markolászta a cukrot.

Ma azonban nem volt semmi kávézási veszély, mert Teréz néni éppen a kávéházból jött.

- Szervusz fiam, - szólt - hát mit hoztál?

- Anyuci küldi ezt a csomagot és kéri tessék megnézni, rendben vannak-e a dolgok.

- Gyere Mári, bontsd ki a csomagot, nézzük meg a monogramokat.

Teréz néninek gyengéje volt a monogram. Monogramnak minden darab ruhán, a legutolsó mosogató rongyig lenni kellett. Hja, Teréz néni vérbeli arisztokrata volt, nem hiába élt évtizedekig Schotter bárók környezetében. Tudta ő minek, hogyan kell lennie és abból nem engedett egy jöttányit sem.

- A monogram olyan, mint a családi címer, - szónokolt nem egyszer Jámboréknál a plüss fotelben. - Én és az öreg méltósága soha semmiről el nem engedték a monogramot.

Az öreg méltósága az öreg Schotter báróné volt, kinél Teréz néni olyan belső fraj, kulcsárnő, vagy mi lehetett, de Teréz néni mindig csak úgy beszélt róla, mint legbensőségesebb barátnőjéről. Hogy és mint volt, ne kutassuk.

Tény az, hogy Teréz néni ismerte a Schotter báró család történetét egészen első Miksa innsbrucki hercegig visszamenőleg és a világon szép, jó és rendes dolog csak az volt, ami a Schotter bárók holmijához hasonlított.

- Családi címere, - szónokolt Teréz néni a fotelból - mégsem lehet mindenkinek, mert ha mindenkinek volna, nem lenne előkelő. De minden rendes polgári háztartásnak lehet monogramja. Ez különbözteti meg a polgárt a parasztasszonytól. Nézzétek meg a kredenciókban

az abroszt, meg a szalvettákat, hajtsátok fel az ágytakarót, van-e monogram a párnákon, lepedőkön és mindjárt tudni fogjátok, rendes családnál vagytok-e vagy sem? Lányok, mindig vigyázzatok, hogy a zsebkendőtokön monogram legyen. Mert akinek módja van, az batisztból csináltatja a zsebkendőit, aki nem olyan tehetős az sifonból, de a vagyon független a rendtől és a rend megkívánja, hogy a zsebkendőn akár batiszt, akár sifon az monogram legyen! Vagy mit fog gondolni rólatok egy komoly szándékú fiatalember, ha azt látja, hogy nincs monogram a zsebkendőtokön? Hát kinek legyen, ha nem egy varrólánynak?

A lányok szeme összevillant, de nem mertek kuncogni, csak mikor Teréz néni elvonult tört ki a vihogás. Piri, a legkisebb egy öreg kuplé refrénjére énekelte: Monogram, te édes álom... Monogram a boldogságom...

Mimi magasra lobogtatta gyűrött zsebkendőjét és tettetett kétségbeeséssel visítózott: Béla, Béla! Most már tudom mért hagytál el. Ó szívem monogramja! Zsebkendőm és szívem csücskében lángoló vörös betűkkel stikkelem bele a neved.

- Kérek egy kávét monogrammal! - Nekem egy monogramos karzatülést! - Nagysád! Van a maga miderjén monogram? Na, de mit szól a Sándor, ha meglátja, hogy nincs?

Visított, kacagott mind össze, vissza.

- Lányok - kiáltott a Bözsi - karácsonyra egy nagy párnát stikkelünk a Teréz néninek csupa M.M. betűkből. Ó lesz a Madame Monogram!

A Madame Monogram azután rajta is maradt Teréz nénin és ha valaki meglátta, amint jött át az udvaron, csak elvisította magát: jön az M.M. és egyszerre csend lett.

- Ügyetlen vagy Mári, ne tépd azt a szalagot, add ide, majd én kibontom.

- Jól van már no, nem kell türelmetlenkedni, hát nem látja tekintetes asszony, hogy csomóra akart menni. Na, már ki is nyílt.

Teréz néni és Mári a csomag fölé hajolva gusztálták az új törlőrongyokat, Péter meg állt és spekulált, hogyan kérjen pénzt.

- Na jól van, most tedd el ezeket Mári az előszoba szekrénybe, az alsó nagy fiókba. Nehogy hozzá nyúlj amíg a régiék tartanak. Én nem is értem, eszitek ezeket a rongyokat? Alig pár éve, hogy egy tucatot csináltattam és már csak imitt-amott van egy pár darab.

- Pár éve tekintetes asszony? Hát tetszik tudni mikor vettünk újat? Hatvanhétben! Tudom biztosan, mert amikor hazahoztam őket, majd agyon tapostak, annyi nép volt az utcán. Valami bandérium érkezett a koronázásra, onnan tudom. Annak most éppen nyolc éve. Nahát kezicsókolom nyolc évnél igazán nem tarthat tovább egy tucat törlőrongy.

- Jól van már no, - eridj a dolgodra, vagy várjál csak, a rumpliban kéne egy kis rendet csinálni. Péter, te mikor érsz rá átjönni segíteni a Márinak?

- Én, amikor tetszik Teréz néni, én mindennap átjöhetek - szólt Péter gyorsan, mert nagy izgalom fogta el egyszerre, hogy a rumpliról volt szó.

Hja a rumpli! Az egy gyönyörű, rejtelmes birodalom volt. Magyarul Rumpelkammernak hívták, de röviden csak rumpli volt a neve.

A földszinten hátul, az udvar végén volt egy kétszobás lakás, ami nem volt kiadva, hanem Teréz néni öreg holmijai voltak benne összezsúfolva.

A rumpli birodalma minden képzeletet felülmúlt! Már az ajtón lógó óriási lakat is mutatta, hogy odabent kincsek vannak. Az ajtó a konyhába nyílt és ettől balra két szoba volt, jobbra kamra és pincelejáró. A konyhában több sparherd volt egymásra rakva, azután nagy ládák fel a plafonig. Az első szobában csupa öreg szekrény volt, néhol kettő is egymáson, meg rozoga vitrinek, egymásra rakott kisebb-nagyobb asztal, vedlett karosszékek, üvegszekrénykéek, sublótok, íróasztalok, faragott ládák egymásra tornyosítva. Hasonlított ehhez a másik szoba is, de itt hatalmas stelázsik álltak a fal mellett, melyeken dobozok, kosarak, csomagok sorakoztak. Barna papírosba csomagolt, spárgával átkötött batyuk, kisebb-nagyobb fadobozok, ingaóra, lyukas edény, egész polcok könyvekkel, kötéllel átkötött utazó táska, fekete zsákokban rongy és csipkemaradékok, egymás mellé fektetett aranyrámás képek,

mindenféle üres üvegek, összecsavart szőnyegek, porcelánedények, kardok, öreg cipők, kerti szerszámok, nagy doboz tele levelekkel, szóval minden elképzelhető lim-lom holmi.

Mert kidobni semmit sem volt szabad a házban. De nemcsak hosszú évtizedek gyűjteménye volt itt összehalmozva, hanem az öreg Schotter báróné régi holmija is. A fiatal báróné minden régi holmit kidobott, Teréz néni pedig, akit szintén akkor nyugdíjaztak, mikor az öreg méltósága meghalt, hordta haza fuvarszámba a holmit.

A pincében egymás mellett pihent vagy öt-hat cserépkálya darabokra szétszedve. Faragott fakorlátok, kályhacsövek, ládák, hordók, üst, madárkalitka, hintaszék, kocsilámpa és ki tudja még mi minden.

Péternek ünnepnapja volt, ha a rumpliból szabadulhatott. Akár hajnalig elturkált volna a sok rejtélyes dobozban, ládában, szekrényben, de sajnos a rumpli szentélye csak ritkán nyílt meg és akkor is csak törölgetni, rakosgatni lehetett a dolgokat, Mári néni utasítása szerint.

Pedig volt ott egy rejtett kincs, amiről bizonyosan sem Teréz néni sem Mári néni nem tudott, amit Péter feltétlenül magához akart kaparintani. Mikor legutóbb segített Mári néninek a befőttes üvegek összeválogatásánál, már majdnem sikerült a dolog, de Mári néni éppen rosszkor fordult hátra úgy, hogy abbamaradt.

A kincs egy mesészerű gyöngyházbicska volt! A bicska az egyik kerek asztal fiókjában pihent. Valami rámoláznál az asztalt egyszer odébb kellett húzni és Péter, amint az asztalt ferdén megemelte hallotta, hogy a fiókban valami koppan. Kicsit kihúzta a fiókot és akkor meglátta a bicskát. De várni kellett amíg Mári néni átment a másik szobába és csak akkor tudta jobban szemügyre venni a bicskát. Nem, az a bicska nem lehetett sem a Teréz nénié, sem a Márié. Olyan bicskája még a Gubacs tanár úrnak sem volt, pedig ha az kezdett ceruzát hegyezni, az egész osztály a bicskáját nézte. Ez a bicska rövid, zömök, vaskos darab volt, két oldalán gyönyörű gyöngyház berakással. Ága pedig annyi volt, hogy ha az ember mind kinyitotta úgy nézett ki, mint egy sündisznó. Volt azon minden, egy nagy és két kis bicska, fúró, dugóhúzó, reszelő, srófhúzó és végül egy olló is volt és pedig olyan, hogy rugóra járt! Rozsdás volt ugyan az egész, de az semmi. Az ember becsapja egy kis tál petróleumba és a rozsdá szépen lemállik. Akkor az ember a pengéket szépen kismirglizi, az éleket kövön kiköszörüli és akkor mutassa meg, kinek van szebb bicskája az egész suliban, az igazgató úrral együtt! Mári néni hirtelen vissza jött a másik szobából és Péter ijedtében visszadugta a bicskát az asztalfiókba. Azóta százszor meghányta-vetette magában a bicska ügyet és erős elhatározással várt az alkalomra, mikor azt megszerezheti.

Péter ott állt Teréz nénivel és Mári nénivel a szobában és érezte, hogy mai kihallgatása pár perc múlva véget ér és még mindig nem tudta, hogyan kérjen pénzt. Segélykérően kereste szemével Mári nénit és az, mintha csak megérezte volna, hogy valami kellene, intett neki a szemével a tanti mögött, hogy mi van? Péter az ujjával mutatta, hogy tíz krajcár és Mári bólintott, hogy megértette.

- Hát mondjuk gyere szombaton, ugye Mári - szólt Teréz néni - szombat délután akkor te is ráérsz, mert a szennyest csak hétfőn fogjuk össze készíteni a mosáshoz.

- Igen, szombat jó lesz, akkor mindjárt csinállok helyet a sifonnak, mert a vásárra várom, hogy Kati felküldje. Ja, igen - tekintetes asszony a Pepi nagy bajban van, valami tíz krajcár kéne neki. Ugye meg tetszik segíteni, tekintetes asszony?

- Péter, minek neked annyi pénz?

- Teréz néni kérem szépen egy könyvet szeretnék venni és anyucinak most nincsen erre...

- De hiszen megvettük az ősszel minden könyvedet, hát minek akarsz még?

- A renaissance-ről tanultunk Teréz néni kérem és szeretnék még valamit olvasni ezekről a dolgokról.

- Miről tanultatok?

- A renaissance-ről, Itáliáról és Firenzéről és ott minden olyan szép a szobrok, a képek, az emberek, az utazások, meg minden.

- Megáll az ember esze, hogy mire tanítják manapság ezeket a gyerekeket! A Kistükör már nem kell a kutyának sem. Nem, „Itália” kell, meg utazások. Nagyzási hóbortot nevelnek a szegény emberek gyerekeibe, hogy aztán semmi se legyen jó, ami otthon van. Itália kell nekik ahelyett, hogy spórolni tanítanak őket. Ámbátor, mondd csak te Péter, aztán biztos vagy te abban, hogy abból a tíz krajcárból könyv lesz?

- De Teréz néni kérem én meg fogom mutatni, hogy mit vettem...

Teréz néni megigazította a zsabóját. Mert Teréz néninek mindig gyönyörű csipkezsabói voltak, középen arany bross, ami Pétert a templomi Istenszemre emlékeztette, mert háromszögű volt. A háromszögű arany brosson három vékonyka láncon, három golyócska fityegett. Teréz néninek szokása volt, hogy határozathozatal előtt, ha kicsit gondolkodni kellett, a zsabóját igazgatta és a fityegő aranygolyócskákkal játszott. Péter izgatottan figyelt és várt.

- Az István báró, mikor körülbelül annyi idős lehetett mint te most, szintén rengeteg könyvet vásárolt. Minden napra esett valami tudomány, de a könyvekből nemigen látott soha senki semmit. Az öreg méltósága csak mosolygott és kikitorta a bugyellárisából a hatosokat. - Én azonban nem vagyok méltóságos asszony és a bugyellárisomban nem szaladgálnak a fölösleges hatosok. Mári, most az egyszer add ki a pénzt a Péternek, de slussz-passz, nem fogjuk bevezetni a tudományokat. Azt a könyvet pedig látni akarom, hogy tényleg Itáliáról szól-e, aztán majd ettől tesszük függővé a többi.

Péter kezét csókolt a tantinak, Mári meg kicsoszogott, mert csöngettek.

- Szervusz fiam, csak hagyd. Anyádat csókolom és mondd meg neki, hogy hétfőn eljövök, addig vegye meg azt az anyagot amiről beszéltünk.

- Igen is Teréz néni kérem, nagyon szépen köszönöm a hatost és majd elhozom a könyvet.

Mári néni meg Péter megértően összemosolyogtak a konyhában, mikor az öreg a fiú tenyerébe olvasta a pénzt. Mári néni ezen kívül még egy kis papírosba csomagolt aszalt gyümölcsöt is csúsztatott a fiú kezébe, hogy útközben éhen ne haljon, azután kituszkolta az ajtón.

- Mári néni köszönöm a segítséget, meg fogom még hálálni - búcsúzott Péter és már rohant is lefelé a várból a Fő utcába, ahol ismert egy antikváriust.

A kirakat előtt megállt egy kicsit bámulni, gondolkozni. Tulajdonképpen nem is tudta, hogy mit akar, na meg a pénzt is meg kellett számolni. A vagyon huszonkét krajcárra rúgott és ez igen tekintélyes összegnek látszott. Ennél több pénze csak egyszer volt életében, első áldozás után, amikor Józsi bácsitól, a keresztapjától egy egész forintot kapott. Igaz viszont, hogy abban a forintban nem volt köszönet, mert anyuci mindjárt el is vette és eltette a fehérneműs szekrénybe, abba a barnapolitúros ládikóba, ahol a pénzt szokta tartani. Nem is látta többé Péter a forintját. Kérdezte egyszer anyucit, hogy hová lett a pénz, de azt a választ kapta, hogy bent van az új kalapban. Valahogy nem is szerette Péter azóta azt a kalapot, pedig eleinte örült neki. De most, most övé az egész huszonkét krajcár! Hohó, hiszen most rengeteg mindenfélét be lehetne vásárolni! Huszonkettőért törmelék cukorka például olyan imponáló tömeg volna, hogy talán még egy nagy cukros doboz is tele lenne vele. Vagy egy olyan pléh pisztoly, amilyen a Nagynak van. Kakassal, kapszlivál össze-vissza nem kerülhet többé tizenötönnél és még mindig maradna hét. Vagy például papírost és spárgát venne egy szép sárkányhoz. De ne is menjünk ilyen messzi, itt van a könyvesbolt. Huszonkettőért talán már megkapná Sándor Mátyás mindkét kötetét. Igen ám! De Teréz néni! Nem, teljesen lehetetlen a bevásárlás. Tulajdonképpen hozzá már nem is illő egy sárkány, vagy egy Verne. A pisztolyt nem mondom, mert az egy fegyver, azt még használhatja, ha valami háború törne ki. De sajnos nem lehet, semmit sem lehet csinálni. Azaz várjunk csak. Még nincs veszve minden. Hiszen nem kell valami nagy könyvet venni. Elég egy egyszerű, szerény, de mindenesetre képekkel, s talán még marad jócskán vagyunkája. Be kell menni!

- Jó napot kívánok!

Az öreg antikvárius tárgyalt valakivel az egyik asztal mellett. Mindketten háttal fordulva egy könyv fölé hajoltak. Kis idő múlva az öreg felnézett és meglehetősen közömbös hangon kérdezte:

- Mit akarsz fiam?

Most a másik is megfordult - uram fia - ijedt meg Péter, hisz ez a Bonyhádi! - Tényleg Bonyhádi tanár úr nézegetett ott valami könyvet, ő is megismerte Pétert.

- Nini, te vagy az Jámbor? Hát mit akarsz te itt?

- Én tanár úr kérem szépen... kérem szépen tanár úr... én egy könyvet szeretnék venni.

- Könyvet? S milyen könyvet?

- Milyen könyvet akarsz fiacskám - kérdezte az antikvárius is valamivel barátságosabban.

- Én kérem szépen - akadozott Péter és nem tudta kihez beszéljen az öreghez, vagy a tanárhoz - én kérem egy olyan könyvet szeretnék, amiben benne van Itália, Firenze, meg a renaissance.

- Minek neked az a könyv? - kérdezte az öreg.

- Kérem szépen, szólt most már valamivel bátrabban Péter - a tanár úr magyarázott ma Itáliáról és a renaissance-ról és a az nagyon érdekes volt és délben beszéltem fenn a templomnál Schulek bácsival és ő azt mondta, hogy olvassak sokat, akkor mindent meg fogok érteni.

- Micsoda? - szólt Bonyhádi - Te a Schulek tanárral beszéltél?

- Igenis kérem, a templomnál épített és én odamentem és megkérdeztem, hogy volt-e már Firenzében és ő azt mondta, hogy olvassak és én szeretnék építész lenni, vagy felfedező...

Bonyhádi tanár úr barátságosan mosolygott és leült a pult előtti székre.

- Hát ha így van a dolog, az nagyon szép. Majd kikeressünk valami neked való könyvet Áron bácsival. Mondja, mit is lehetne ennek a fiúnak adni?

- Várjunk csak... van nekem például egy nagyon jó könyvem, a Franc-féle művelődéstörténet, de azt hiszem az egy kicsit nehéz.

- Nem, nem, valami egyszerű, sima dolgot, ami leköti a fiú érdeklődését.

- Akkor pedig, hopp megvan! Már hozom is. Itt van a Német tanár úr könyve, „A Renaissance művészet és annak hatása hazánkra”.

- Persze, persze, azt meg lehet próbálni. Mutassa csak Áron úr.

- Igen - szólt Bonyhádi a könyvben lapozva - ez jó lesz. Lesznek majd benne egyes dolgok, amiket talán nem fogsz érteni, de akármi van majd kérdezd meg tőlem. Aztán majd, ha látjuk, hogy érdekel a dolog, keresünk más könyveket is. És mi az ára Áron úr?

- Na olcsó leszek, megszámítom ezt a könyvet a fiúnak saját árban, had kapjon kedvet az olvasáshoz. Szabadna egy percre a könyvet. Igen, ötven krajcár az egész, pedig újonnan két forint húsz. Szép munka, gyönyörű illusztrációk vannak benne és tessék megnézni ezt a kiállítást.

Péterrel forogni kezdett a világ. Ha Bonyhádi nincs ott, egyszerűen kiszaladt volna, de így nem mert, pedig rettenetesen szégyellte magát, hogy most kisül, hogy nincs elég pénze. Bonyhádi észrevette a fiú zavarát és segítségére jött.

- Ugyan kedves barátom, hát hova gondol! Miből fizetne egy szegény diákgyerek ötven krajcárt? Meg aztán nézze, mikor kap maga vevőt erre a könyvre? Itt heverhet évekig, míg valaki érdeklődik utána. Higgye el nem szabad ilyen magas árat kérni.

- Hát mit kérjek az Isten szerelmére kedves tanár úr? Ötven krajcár drága egy tudományos könyvért? Tudok én öt krajcárért is könyvet adni regényt, színdarabot, verset, mindenfélét, de nem renaissance művészetet!

- Mondd Jámbor, mennyi pénzed van neked tulajdonképpen?

- Huszonkét krajcárom van tanár úr kérem - szólt Péter csendesen - majdnem sírva.

- Ugyan kérem - legyintett Áron úr és már nyúlt is a könyv után.

- Hát várjunk csak Áron barátom. Nézze meg még egyszer azt a könyvet és mondja meg az utolsó árát.

- Mit mondjak? Nem tudok itt semmit sem csinálni. Ötven krajcár, nekem is ennyiben van.

- Nézze kedves Áron úr, adok a könyvért harmincötöt aztán rendbe jövünk.

- Kedves tanár úr nem bírom, hát nem bírom kérem, ha mondom. Hát tudja mit kedves tanár úr, önnek, de csakis önnek, mint régi kedves vevőnek megszámlítom negyvenért, hogy ennek a fiúnak ne rontsuk el a kedvét.

- Jól van no, üsse kő. Jámbor, fizesd ki a huszonkettőt, a többit majd én adom Áron úrnak, de megbecsüld azt a könyvet!

- Igenis tanár úr kérem. Tessék a huszonkettő, bácsi kérem és nagyon szépen köszönöm és tanulni fogok - szavalta Péter iskolai tónusban.

- Neked fiam majd többet kell tudnod, mint a többinek és remélem, hogy látni is fogom majd, hogy olvasod ezt a könyvet. Na, most eredj szépen haza.

- Igen is tanár úr kérem, köszönöm szépen, jó éjszakát kívánok, alászolgája.

Péter meglehetősen vegyes érzelmekkel bandukolt hazafelé. Tulajdonképpen sajnálta, hogy mindent feltett egy lapra. Ha Bonyhádi nincs ott, esetleg valami sokkal olcsóbb dologgal is megúszhatta volna. És vajon ha például csak tizenöt krajcárt mondott volna, kifizette volna Bonyhádi a többit? Na, most aztán biflázhathat rogyásig, mert ez a Bonyhádi minduntalan elő fogja rángatni. De a könyv azért érdekes és nagyon szép képek vannak benne.

A Jezsuita lépcsőn baktatott felfelé a fiú, minden lépcsőn megállt és lapozgatott, mikor ismerős hang kiáltott rá.

- Nagyon szép! Péter maga már meg sem ismeri az embert.

Péter felnézett. Évike állt előtte. Péter érezte, hogy elpirul, ezt valahogy szégyellte, mire még nagyobb zavarba jött.

- Kezit csókolom Évike... nyögte ki végre keservesen.

Az utóbbi időben Évike sokszor eszébe jutott Péternek és ilyenkor mindig valahogy olyan furcsán érezte magát. Nem tudta volna megmagyarázni magának, hogy mit érzett, de nem volt kellemetlen. Nem, inkább olyan megható érzés volt, mint például mikor a templomban, áldozás után a helyére ment és úgy érezte, hogy most valami nagyszerű dolog történt vele. Határozottan volt valami ünnepi ebben az érzésben, de például jobb volt, mint a karácsony esti vacsora előtti hangulat Teréz néninél, mikor az egész család összejött és elhelyezkedtek a hosszú asztal mellett.

Évike valahogy nem olyan volt, mint a többi lány, de hogy miért ezt nem tudta volna Péter megmondani. Évikének két oldalt lelógó hosszú copfja volt és a szeme nevetett és csodálkozott egyszerre. A cipője, a matróz ruhája, minden olyan, de olyan szép volt, hogy Péter mindig meghatódott, ha rágondolt.

Érdekes, Péter már régen ismerte Évikét, de sohasem törődött vele. Csak most, az utóbbi időben tűnt fel neki és csak pár napja - igen, pont ma egy hete, mikor gyermekzsúr volt Évikééknél - ábrándozik Péter, ha a lány az eszébe jut.

Évi testvérébátyja, a Feri osztálytársa volt Péternek, egy padban ültek, jóban voltak és így került Péter Éviék zsúrába. Évi papája ügyvéd volt, a kapujuk alatt nagy tábla volt ki-szögezve: Dr. Körmössy Jenő köz... és váltóügyvéd.

Nagyon gazdagok lehettek, mert náluk még több szoba volt, mint Teréz néninél. Micsoda uzsonna volt! És hogyan voltak öltözve azok a fiúk és lányok! Péter eleinte nem is nagyon jól érezte magát a sok jómódú gyerek között, de uzsonna után nagy hancúrozás kezdődött és Péter ekkor lepipálta valamennyit. Olyan dolgokat tudott produkálni, amelyekről ezeknek fogalmuk sem volt. Ezek nem ismerték az életet, az utcát, a srácokat, nem ismerték a sok apróságot, fogást, stiklit, ami Péternek mindennapos volt. Na és aztán jött a bújócska. Péter először volt ott, de senki olyan jó helyeket nem tudott találni, mint ő.

És ekkor történt valami, amin Péter azóta is rágódott. Évike volt a hunyó és Péter elbujt az előszobában egy szekrény mellé, kinyitotta a fürdőszoba ajtót és azzal eltakarta magát.

Évike már mindenkit megtalált, a gyerekek mind bent zsibongtak az ebédlőben, csak Péter húzódott meg csendben a szekrény mellett. Most óvatos léptek közeledtek és hirtelen félrerántották az ajtót.

- Hopp, megvagy! - kiáltott Évi és Péter nyakába ugrott. Péter is nevetett, de egyszer csak nagyon furcsán érezte magát, mert érezte a nyakán a lány meleg karját és az arca egészen közel volt az övéhez. Péter az Évi copfját fogta és első pillanatban meg akarta rángatni, de Évi szeme olyan csillogóan nevetett, hogy Péter rettenetes zavarba jött és nem tudta mit csináljon. Így álltak pár pillanatig, Évi is mindig pirosabb lett, aztán hirtelen ugrott egyet a lány és nevetve eliramodott. Nem igen beszéltek többet egymással egész délután, de a szemük többször találkozott és Péter lelkét lassan valami nagy, büszke öntudat töltötte meg.

Ez ma egy hete volt. Azóta nem találkoztak, pedig Péter mintegy véletlenül többször került azóta Körmössyék háza felé, de az ablakokra nem mert felnézni, mert ezt valahogy tolakodásnak tartotta.

Miért is nem csókolta meg - morfondírozott nem egyszer magában. Gyáva voltam és Évi talán ki is nevetett. De ha legközelebb találkozunk mindent meg fogok neki mondani. Hogy mi mindent kéne elmondani, azt maga Péter sem látta egészen tisztán és most, hogy egyszerre itt állt szemben a lánnyal, meg sem tudott mukkanni.

A fiú zavarát látva Évi is elpirult, de aztán elnevette magát és így szólt:

- Hát maga miért rémül úgy meg ha meglát engem? Nagyon szép! És miért nem volt kinn vasárnap a Bástyán?

- Én... én nem voltam kinn-nem értem rá... nem is tudtam...

- Nem ért rá... persze... de én láttam magát tegnap reggel is.

- Látott? - kiáltott fel Péter. Nagyon megörült valaminek és egyszerre megjött a bátorsága.

- Látott? Igen én maguk felé jártam és szombaton is arra jártam és hétfőn is, de én nem láttam magát... És mondja, vasárnap kinn lesz a Bástyán? Ha maga ott lesz én is kimegyek...

- Én kint leszek, én minden vasárnap kimegyek a mise után. Ott sétálok a Hildával, meg a Bözsivel.

- De nekem nem kell a Hilda, meg a Bözsi, én magával szeretnék beszélni, Évi.

- Velem? Csak velem akar beszélni? - szólt Évi és egy kicsit elpirult. - Jó, majd úgy csináljuk és mondja... mit akar nekem mondani?

Évike mindjárt meg is bánta a kérdést, egész nyakig vörös lett, szeretett volna elszaladni, mert érezte, hogy a fiú olyat mondhat, amire nem mert volna válaszolni. De Péter is rettenetes zavarba jött. Nem, a világért sem tudta volna kimondani, hogy: Évike én szeretem magát. Nem, valami összeszorította a torkát, valahogy nagyon váratlanul jött az egész. A szíve a fülében kalapált és csak nyögve tudott megszólalni.

- Ó... nem... nem... most nem... most nem tudom megmondani... kicsit várni kell... vasárnap, igen vasárnap mindent megmondok magának... de csak maga legyen ott, senki más, mert akkor nem tudom...

Évi kicsit csalódottnak is érezte magát, de örült is, és egyszerre visszakapta rendes jókedvét.

- Hát jó, Péter... én ott leszek vasárnap a nagymise után, akkor megmondja?

- Meg!... akkor igen.

- Tizenegyor. Pont. Jó? Ott, ahol a zene szól. Jóéjszakát Péter...

- Igen, kezeit csókolom Évike. Ott leszek...

Péter állt és nézte, hogy ugrált lefelé a lány egyik lépcsőről a másikra. A kanyarodónál a lány visszanezett, intett és aztán elszaladt. Péter nagyot kiáltott és már készült a lány után szaladni - de aztán mégsem ment, csak állt, állt és nagyon meg volt hatva.

De mély kongással megszólalt feje felett az öreg templom harangja és ez kissé magához térítette. Haza kell mennem, gondolta és az algebrát is át kell nézni. Szombaton megszerzi a bicskát, szépen kipucolja és odaadja Évikének. Évike! Istenem milyen szép név. Milyen szép

szeme van, hogy is lehet valaki ilyen szép. - Haza kell mennem. Kedves Évike! Ezt fogom neki mondani... maga a legszebb lány a világon és én magát, nem kegyedet feleségül akarom venni! Akarja?... Oh, Péter... maga egy lovag... igen akarom és kérdezzük meg a mamát. Igenis beszélni fogok a nénivel és meg fogom mondani neki, hogy mi szeretjük egymást és én építész leszek és építeni fogok egy olyan templomot, mint amilyen ebben a könyvben a milánói dóm és olyan híres leszek, hogy fiakkeren fogok járni és a plébános úr meg fog hívni ebédre. Igenis! Fiam, édes fiam - így fog szólni a Körmössy néni - mindig tudtam, hogy te nagy ember leszel és nagyon örülök, hogy elveszed Évikét feleségül. Ha a dolog így van, akkor most az Évikét beadjuk egy kolostorba és te leszel a lovagja és neked kell megvédeni, ha jönnek a törökök, vagy a rablók. Igenis! És vasárnap mindent meg fogok mondani és meg fogom csókolni és akkor nem is lehet másnak a felesége. Ezt az undok algebrát is át kell még vennem. A Feri helyes fiú, majd kölcsön adom neki ezt a könyvet. Ugyan mit érdekel most Firenze, mikor az Éváról van szó! De igen, azért majd elmegyünk Firenzébe és onnan írunk egy képeslapot a Schulek bácsinak, akiről azt mondta Bonyhádi, hogy tanár. Hát ha tanár, akkor miért épít, miért nem tanít? És vasárnap kéne valami cukrot venni, hogy megkínáljam az Évit, de miből? És megint ilyen késő van, anyuci várni fog.

A lányok kezdtek már nagyon nézegetni az órát, mire Péter hazaérkezett.

- Péter, merre kószáltál már megint? - kérdezte Jámborné a szokott szelíd szemrehányással.

- Mindent elintéztem anyuci. Voltam a Sabler bácsinál, a Teréz néninél...

- És most fél nyolc van és fél négykor mentél el. Hát hol voltál ennyi ideig?

- A Sabler bácsi mesélt a hadihajókról, aztán a Teréz néni nem volt otthon és várni kellett. Azt üzeni, hogy hétfőn eljön és addig tessék megvenni azt a valamit, amiről szó volt. Aztán van egy könyvem, mert volt huszonnégy krajcárom és bementem az antikváriushoz és ott volt a Bonyhádi és ő adott tizennyolcat és ő választotta ezt a könyvet nekem, mert én építész leszek és az Évike...

- Mutasd, milyen könyved van? - kíváncsiskodott a Piri.

- Tessék.

- Szép, és hol voltál még?

- Más semmi és aztán találkoztam Évikével, a Feri testvérével és kicsit beszélgettünk, mert...

Mimi véletlenül felnézett és hangosan elnevette magát.

- Péter, miért lettél egyszerre olyan piros? Péter, ki az az Évike?

A lányok mind felfigyeltek és egyszerre kitört a nagy nevetés.

- Péter, a Petike szerelmes! - a Péternek randevúja volt! - Péterke, gyere ide mesélj! - Milyen a haja az Évikének? - Lányok a Péterke nem Péterke már többé! Hohó lányok vigyázzatok a szívetekre! A Péter udvarolni fog nekünk!

Péter nem tudta nevensen-e, vagy bosszankodjék. Bántotta kicsit, hogy a lányok rajta mulatnak, de érezte, hogy tetszik nekik a dolog és nem akarják bántani őt. Lassan anyucihoz húzódott, aki szintén nevetett, aztán megsimogatta a fiút.

- Bolondok vagytok lányok - szólt. - Hagyjátok békén Pétert. Ő még kicsi fiú, ugye? Te vagy az én kicsiny fiam. Neked még az iskolán járjon az eszed, ne figyelj ezekre a csacsikra. Hát mi is volt tulajdonképpen?

- Nem is volt semmi, csak véletlenül találkoztunk és... beszélgettünk egy kicsit.

Péter fogta a könyvet, amely a lányok körében egyáltalán nem keltett semmi érdeklődést - és leült a fotelbe olvasni. A lányok még kuncogtak egy kicsit, aztán lassan - lassan helyreállt a rend és Mimi folytatta a mesét, ott ahol abbamaradt, mikor Péter hazajött.

És akkor bezárkózott a herceg a szobába és egy egész hétig nem beszélt senkivel, de az öreg komornyik hallotta, hogy hosszú éjszakákon át fel és alá dobogott a fegyverteremben. És akkor, egy zivataros éjjel kiadta a parancsot: fegyverre! Összeszedte minden csatlósát és

fegyveres népét, hogy meginduljon a bűnös asszony után. A sötét várudvaron vörösen lobogtak a fáklyák, zörögtek a fegyverek és vészjóslóan nyerítettek a harci paripák. Aztán kitárták a várkaput és a herceg csapatai élén kivágtatott a zivataros éjszakába...

Péter csak ült, ült a fotelban. Hallotta is a mesét, meg nem is. Csak ült, ült és az esze egészen másfelé kószált. A lányok már rég elmentek, anyuci a konyhában melegítette a déli maradékot, Péter csak ült és spekulált, hogy mi mindent fog mondani Évinek vasárnap.

Anyuci már régen csendesen aludt, mikor Péter még mindig morfondírozott a paplan alatt, hogy hogyan vehetné el Évikét feleségül. Beszélni fog Sabler bácsival, miképpen lehet az ember hajóskapitány... De azért mégis inkább építész lenne és akkor építene egy várat, olyat, mint amilyen a Mimi hercegéé. Sok fegyverese volna és feljönne Budára az Évikéhez. A ház előtt az utcán állnának a csapatai és ő páncélosan menne fel Évikéért. Előtte vinnék a zászlót és alabárdosok követnék. És Évin hosszú sleppes selyemruha volna, úgy várná őt a címerterem szárnyas ajtajában az udvarhölgyeitől körülvéve, akik mind olyan fátyolt viselnének, mint amit elsőáldozáskor szokás.

Pest-Buda felett apró ezüstös szegélyű báránnyelűk úsztak a holdvilágos égen kelet felé. Ici-pici foszladozó felhőcskék tűntek fel és úsztak tova a messzi, ismeretlen kékségbe, úsztak, mint az első remények és ábrándok, mint a virágba borult tavaszi ébredés színes báránnyelűi, úsztak - úsztak a mindig új és mindig biztató élet felé. - A Svábhegy felől sutogott az erdő. Az öreg budai házak néma csendben figyeltek és a nagy-nagy csendességben mély hangon kongott valahonnan a magasból a toronyóra ütése.

II.

Bizony-bizony nem történik az életben minden úgy, ahogy azt az ember elképzei. Minden ember megkapja a maga pofon mennyiségét. Eleinte kapkodja a fejét, de aztán megszokja s a vége felé már csak azt számolgatja, hogy milyen pofonokat kaphat még. Még jó, hogy fiatalabb korban több a pofon, mint később, mert akkor még jobban bírja. Lehet ugyan, hogy később a megszokás miatt már elfásul az ember, de az is lehet, hogy vén korára már bölcsebb, előre megérzi a pofont, nem éri olyan váratlanul, készülni tud rá.

Péter is azt hitte magáról, hogy elintézte az élet minden problémáját. Építész lesz, meg fog nőszülni, nagyon egyszerű az egész. Hamarosan meg is kapta az első pofont.

Másnap délután Péter a megszokott helyén a kályha melletti fotelban ült és tanult, vagyis inkább várta a kávé idejét. A bögrék már el voltak készítve a melegítőben, a kályhában gyenge parázs izzott, mert este felé még hűvös volt az idő. A Mancival valami unalmas történetet mesélt, valami pletykát abból a házból ahol, lakott. Ez Pétert nem érdekelte. De Mimi két cukros kiflit hozott és Péter számított rá, hogy kapni fog belőle. Nem mozdult tehát helyéről és várta az öt órát. Most egyszerre nyílt az ajtó és egy hölgy lépett be egy kislánnyal.

- Jó napot kívánok, Jámbornét keresem!

- Kisztihand naccsád, én vagyok az, tessék parancsolni.

- A Schmidtné ajánlotta nekem kedves Jámborné. Egy pár apróságot szeretnék pótolni otthon, megbeszélhetnénk a dolgot most? De szeretném a kabátomat levetni, mert egy kicsit meleg van. Te meg ülj le Évi egy székre valahová.

Igen, Körmössyné volt az és Évi. Péter zsibbadtan ült a sarokban úgy, hogy észre sem vették. Meg volt ijedve, mert azt hitte, hogy Körmössyné Évike miatt jött, hogy valami történt. De mikor hallotta, hogy csak rendelésről van szó megnyugodott. Most felugrott és szaladt segíteni Körmössynének a kabátot levenni.

- Kezét csókolom néni, tessék megengedni, majd én segítek.

- Te vagy az Péter? Hát hogy kerülsz te ide?
- Én? Én itt lakom anyucival...
- Péter az én fiacskám - szólt Jámborné.
- Igen? Helyes fiú, a múltkor nálunk volt, ugye Évi?
- Igen, szólt Évi csodálkozva.

- No hát beszélgetsetek addig - hagyta őket magukra Körmössyné és Jámbornéval kezdett tárgyalni.

Évike leült a fotelba és csendesen körülnézett a nagy rumliban. Péter egyszerre valahogy szégyellte a nagy rendetlenséget, a munka összevisszaságát. Szégyellte a szekrény tetején a befőttes üvegeket és szégyellte, hogy a fotelból kilóg a lószőr. Eddig ez mind rendben volt így, de most egyszerre észrevette, hogy Évikeéknél például minden egészen másképp van. Érezte a szegénységét és ez fájt neki.

- Jé... - szólt Évi még mindig csodálkozva. - Hát maga itt lakik? ... Hát a Jámborné a maga mamája?... És a papája kicsoda?

- A papám már meghalt és asztalos volt - felelt Péter vontatottan. De én építész leszek - tette gyorsan hozzá.

- A Fricinek a papája képviselő - biggyesztette el kicsit Éva a száját. - Azok mindig fiakkeren járnak és a Fricinek valódi flóbert puskája van... A Frici jövőre már orvostan-hallgató lesz...

Mintha megannyi tűt szurkáltak volna Péter szívébe. Fricit gyűlölte és meg tudta volna ölni, de érezte gyengeségét és ez még jobban elkésérítette. - Évi olyan idegen volt most neki, valahogy olyan messze került tőle. Egyszerre érezte kispolgári mivoltát és érezte, hogy Évi egy egész más osztályba tartozik.

- A Frici az ötödikben megbukott és most is házitanítója van - bökte ki dacosan.

- Igen? - szólt Évi és mintha nem is érdekelné többet a dolog az asztalhoz ment, ahol az anyja tárgyalt Jámbornéval.

Péter csak állt, dacosan összeszorított szájjal és a sírás fojtogatta.

- Nézze milyen szép könyvem van Évike - próbálkozott egy idő múlva és a lány felé nyújtotta a könyvét.

- Szép - szólt Évi hátra nézve, de aztán megint csak anyjához fordult.

A lányok mindent láttak.

Azután Körmössyné felvette a kabátját, elbúcsúzott Jámbornétól, Péternek és a lányoknak intett és Évikevel együtt elmentek.

A kis szobát nagy csendesség ülte meg. Péter a fotelban a könyve fölé hajolt és a fellapozott könyvbe, a milánói dóm csipkefigurái közé hullott egy-egy könnye. Mancsi, aki szintén bánatos szerelmes volt, csendesen felkelt odament Péterhez, magához húzta és megsimogatta.

- Péterkém, kicsi Péterkém, semmi az egész - mondta, de tovább nem jutott, mert őt is elfogta a sírás.

- Semmi babám, semmi így szokott az lenni... - kezdte Piri dúdolni. A többiek is neki élénkültek.

- Péter, gyere ide - szólt Mimi. Csacsi vagy, hát miért lógatod az orrod? Csak nem gondolod, hogy Évike csak úgy mirnix-dirnix a feleséged lesz? Hiszen te még iskolába jársz, aki pedig megnősül, annak el is kell tartani a feleségét. Előbb tanulni kell, hogy legyen belőled valami. És még akkor sem úgy megy ám az, hogy na most ezt a kislányt elveszem feleségül. Nem, a kislányt először meg kell hódítani. Neked különbnek kell lenned, mint a többiek, akkor majd téged fog szeretni az Évi.

- És ha nem - kotnyeleskedett a Piri, akkor gombház, ha leszakad lesz más. Fel is út, le is út, alászolgája. Van még vagy százezer és különb, mint az Évi. Nekem nem is kéne, minek hordja úgy fenn az orrát.

- Nincs különb - nyöszörgött Péter

- Ugye, ugye Péterkém - siránkozott a Mancsi. - Én is így voltam. Nagyon jól tudom milyen az, ha az embernek fáj...

- És mit szólnak én? - kiáltotta Sári. - Jesszusom Péter, feladtad a tegnapi leveleimet? Már két hete nem írt az a gazember. Demeter, Demeter! Kerülj csak a szemem elé! Istenem milyen frizurája van, olyan nincs senkinek!

- Lányok, lányok - szólt Jámborné végre. - Teljesen meg vagytok bolondulva, hagyjátok békén már azt a gyereket. Elbolondíjtátok a fejét. Neked pedig Péter csak azt mondom, ne halljak többé semmi ilyen számárságot. Taknyos iskolás kölyöknek semmi köze a lányokhoz. Az tanuljon, hogy tisztességes ember legyen belőle. Most hozd szépen a kávé, s aztán tanulj s erről a dologról nem akarok többé hallani.

Végeredményben anyucinak igaza volt, érezte ezt Péter, de nagyon fájt neki valami.

Mégis a Mancsi a legjobb szívű a lányok között - gondolta - amint nagy búsan hordta a bögréket az asztal körül. Alig várta, hogy ágyba kerüljön, mert nagyon fáradtnak érezte magát.

Reggel újult erővel ébredt és elhatározta török, vagy szakad, de beszélni fog Évivel. Már korán elszaladt hazulról és óvatosan Körmössyék háza felé került. Éppen mikor a sarkon befordult, lépett ki Évi a kapun és Péter már kiáltani akart, mikor látta, hogy valaki az utca másik oldaláról átmegy a lányhoz, köszönt neki és együtt indultak a Nagytemplom felé, ahol a leányiskola volt. A Frici, a Frici várt Évire! Péter felismerte a fiút és lassan megindult utánuk. Azok nevetve, beszélgetve mentek és a fiú mindig lassúbb tempóban követte őket. A templom sarkánál, ahol a nagy sziklakő és a gerendarakások voltak felhalmozva Péter megállt, majd lassan visszafordult.

Vége mindennek! Ment, ment a fiú magában nyöszörögve. Egyszerre meggyorsította a lépéseit és meg sem állt Sabler bácsi boltjáig, ahová gyorsan benyitott. Az öreg már nagyon kalapált.

- Hohó spectábilis! Mi újság? - kérdezte, ahogy a fiút meglátta.

- Sabler bácsi, itt hagyom magánál a könyveimet, mert ma nem megyek iskolába, csak a tízóraitam viszem el.

- Ahá, majális van, ugye? Hát csak rakd oda a vacakodat a hátsó polcra. Ne félj, nem vész el belőle semmi, kell a kutyának. Hát aztán hová mentek?

- Még nem tudom, most nem érek rá, majd ha hazajövök, elmesélem Sabler bácsi. Alászolgája - búcsúzott Péter és már szaladt is kifelé.

Nem, ma nem megy iskolába! Minek? Úgy sem tudna figyelni. Felmegy a hegyre messze, messze, ahol nem jár senki. De holnaptól kezdve tanulni fog. Azért, mert az ő papája nem volt képviselő, azért ő is lesz valaki!

Már szép zöld a fű mindenütt, le fog ülni az erdőszélen és ott fogja megenni a vajaskenyert.

Leszaladt a várból, át a Vérmezőn, neki az Orbánhegynek.

Minden gyönyörű üde zöld volt. A gyümölcsfák már nagyjából elhullatták a virágot, de itt-ott még színesedett egy-két öreg fa. A nap kellemes melegen sütött és minduntalan színes pillangók szálltak fel Péter előtt.

Bandukolt Péter felfelé a hegyen, nézegetve, bogarászva, ráérősen. Szomorúnak és elhagyottnak érezte magát, de megfigyelte, hogy mennyivel több dolgot lát meg így, ahogy egyedül barangol, mint mikor a fiúkkal együtt kirándul.

Itt egy érdekes bokor, ott egy szép színű pillangó, amott napon sütkérező gyíkocskák. Mászkáló bogárkák, pálcának való egyenes vessző, ünnepélyes lassúsággal vonuló szőrös hernyó, gyönyörűen kiépített pókháló árnyékában meghúzódó csigabiga és sok-sok érdekes apróság ötlött a szemébe. Szép volt minden. Mennyivel szebb itt mint az osztályban. És a tavaszi élet csendes zsongásában valami olyan vigasztaló, megnyugtató volt Micsoda pompás

hangyajárás van itt az úton keresztbe! Nézzük csak merre mennek? Itt le az árokba és milyen ügyesen kapaszkodnak fel ott a meredeken. Utánuk kell mászni! Pontosan követik az ösvényt és óvatosan kikerülik a nedves részeket. Az öreg prэшházhoz kígyózik fel a fekete sokaság. Az eresz alatt kettéválik, mint egy folyó. Egyik erre, a másik arra és felszívódnak a repedésekben.

Hohó, már itt az erdőszéle. Mennyi virág! Margaréták, kökörcsinek és ni, ott az út szegélye tele van még ibolyával. Kakukk szól valahol. Merre vagy kakukkmadár? És mennyi csipogás, fütyty minden felé. Milyen csodálatos, dús moha van az öreg fatörzseken.

- Milyen szép itt az erdőszélén. Lenn a sok-sok kert, aztán kezdődnek az apró házak és messze túl az öreg Budavár. Ott az iskola. A fiúk most benn fészkelődnek a szűk padokban. Itt letelepszem, megeszem a kenyereimet. Anyucinak szedek ibolyát. Milyen nagy, álmosító csöndesség van itt a napon. Milyen szépek a felhők, ahogyan az ember úgy hanyattfekve bámulja őket... Hát olyan nagy baj az, ha az apám csak asztalos volt?... Hát egyszerre elfelejtette, hogyan nevetett a szemembe... Kicsiny madárka, látlak ott a két ág között! Milyen jókedvűen fütyöréssel... Olyan nagy itt a csend... és ez olyan jó...

Bizony jó delelőre állt a nap, mire Péter felébredt. Felült és ijedten nézett körül. Haza kell mennem - gondolta és egyszerre visszazökkent a hétköznapi. Lassan csámcsogva megette a vajaskenyereit, aztán nekikészülődött és megindult lefelé. Az árokparton szép ibolyacsokrot szedett anyucinak és csak akkor ijedt fel, mikor meghallotta a messziről jövő harang hangját.

Jaj, sietni kell, mert még messze van hazulról! Nagy ugrásokkal nekiiramodott a lejtőnek.

Lihegve toppant be Péter a konyhába.

- Anyuci, nézd mit hoztam! Jé, a Tóni bácsi, kezét csókolom.

- Szervusz öcsém, de megnőttél mióta nem láttalak!

A konyhaasztal szépen meg volt terítve a vendég tiszteletére és Jámborné húst sütött.

- Egy-kettő Péter - szólt - szedd a lábad. A kredencből vedd ki a nagy korsót és hozzá fél liter asztali bort a sarokról, a fiókból vegyél ki pénzt. Ha bemész a szekrény tetejéről vedd le a nagy leveses tálat. Siess!

Tóni bácsi ritka vendég volt a háznál. Jámborné bátyja volt, nyomdász a „Bihari Hírek”-nél Váradon. Rendületlen híve volt a negyvennyolcas függetlenségnek, de a harmadik, negyedik pohár után már rendesen szocialista tanokat hirdetett. Péter rettenetesen unta, mert mindig csak politizált és borzasztó tudálékos volt.

Ettől eltekintve, valahányszor Tóni bácsi jött, neki mindig le kellett költöznie rendes alvó helyéről, a kanapéről a földre. Ez semmi, de mennyi ideig tartott, amíg Tóni bácsi lefeküdt. Amíg egy csöpp bor volt a flaskóban, addig ő el nem mozdult az asztaltól. Hosszú virginiajától vastag csíkokban ült a füst a szobában, ő meg szónokolt rendületlenül. Éjjel horkolt, mint egy elefánt és nyekergette az öreg kanapét reggelig. Ígérni, mindig ígért, hozni soha sem hozott semmit, legfeljebb egy barackot a Péter fejére, de Péter már ismerte és igyekezett távol tartani magát tőle.

- Te Péter - kérdezte egyszer anyuci ebéd közben. - Honnan szedted te a virágot?

Ajjaj, de bánta már Péter, hogy virágot szedett!

- Anyuci kérem - kezdte nagy nehezen - én máma... igen mert reggel arra mentem véletlenül... és akkor megláttam, hogy a Frici várt rá a kapuval szemben-és én nagyon elkeseredtem, mert utálatos...

- Miket beszélsz te itt? Ki az a Frici? És hol voltál?

- Az Éviről... A Frici az egy nyolcadikos és azzal ment... Anyuci kérem, ne tessék haragudni, én nem voltam ma iskolában...

- Jesszusom... hát hol voltál?

- Én nagyon el voltam keseredve... és elmentem a Svábhegyre és...

- Megáll az eszem! Az ember dolgozik hajnaltól késő estig, hogy megkeresse azt a tenger tandíjat, a tankönyveket, füzeteket és mit tudom én mi mindent és akkor a fiatal úr ahelyett hogy tanulna, a Svábhegyen sétál! Taknyos kölyök léteére szerelmes valami lányba és bánatá-

ban iskolakerülő! Mondhatom szép, napról napra szebb lesz! Hát nem szégyelled magad? Anyád majd megvakul a sok munkától, hogy neked mindened meglegyen és te kószálsz, ahelyett hogy tanulnál. Tóni, Tóni mit szólsz ehhez? Éppen jókor jöttél! Mondhatom nagy dicsőséget szereztél fiam anyádnak!

Péter sírt keservesen. A lányok is nagy csendben voltak a szobában, mert még sohasem hallották, hogy Jámborné ennyire felindult volna.

Tóni bácsi előbb lenyelte a falatot, aztán nagyot húzott a borospohárból, a mellényzsebéből szivart húzott ki, leharapta a végét és csak aztán szólalt meg.

- Csigavér semmi az egész. Adjál csak fiam egy szál masinát.

Péter hálásan ugrott a gyufáért, mert megérezte, hogy Tóni bácsiban védelmezőre talál. Közben folytak az arcán a könnyek. Tóni bácsi akkurátusan körülgyújtotta a szivart.

- Harminckilencben, - szólt és megköszörülte a torkát - mikor az a fene nagy tél volt, hogy reggelenként még az ajtókat is eltorlaszolta a hó, egy szép napon eltűnt a Jámbor gyerek a háztól. Emlékszel rá? Azt mondták, elment világgá, mert a kis Mariska valami mulatságon nem akarta vele táncolni a négyest. Nem így volt-e, húgom? Pedig igen taknyos fiú volt még akkor az a Jámbor gyerek, talán még annyi idős sem, mint ez itt most! Jó eszű gyerek volt, az öreg Jámbor, akinek fűszeres boltja volt ott a fehér papok temploma mellett, - emlékszel? - már váradi püspököt látott benne. Aztán egyszerre csak eltűnt. Hová lett, merre járt, ezt most már hagyjuk. Elég az hozzá, hogy a Mariskából mégiscsak Jámborné lett!

- Tóni, ugyan Tóni, - sopánkodott Jámborné - hát hogy tartozik ez a dolog ide?

- Nana, talán valami összefüggés mégis csak van. Nem dőlt össze a világ akkor sem és most sem fog összedőlni. Attól függ, van-e kedve a fiúnak tanulni, vagy sem? Ha igen, akkor nem számít, hogy elment egyszer kicsit kiszellőztetni a fejét, ha pedig nincsen, akkor egye fene, keresse elő az apja szerszámaikat, vagy lásson más mesterség után. Ami pedig a dolog lényegét illeti, ama leányzót tudniillik, aki miatt az egész disznóság kitört, hát remélem fiam, takaros perszóna, nem valami penészvirág kisasszony. Te pedig húgom, ilyen dolgon ne spekulálj, mert, ezen változtatni úgy sem tudsz. Ez így van százezer év óta és így is marad.

- Könnyen beszélsz Tóni, nem a te házad ég!

- Micsoda, nem az én házam? Hát azt hiszed, az én házamban soha sem volt tűz? Két fiam van nékem is, hé! Volt azokkal baj éppen elég. Hiszen ez még egy kölyök, ezt legfeljebb megpofozza az ember! Várjál csak sorodra, mire megtollasodik az álla. A János hét évig volt oda katonának, azt sem tudtuk él-e, hal-e? Hát a Nándi ügyére emlékszel-e? Azzal az özvegyasszonnyal? Na, csak azért mondom, ne hidd, hogy valami rettenetes dolog történt. Mindenki átesik ezen a dolgon. Hej, mikor én nekiindultam vándorolni... Az negyvenkettő tavaszán volt. Emlékszem, mert olyan nagy volt a Duna, hogy elvitte a hidat és ladikon kellett átkelni Budára. Bizony jól bent jártunk az őszben, mire Augsburgba értem. Mert volt egy pár jó helyem Bécsben, Linzben, Regensburgban. Haj, micsoda világ volt az akkor...

- Jó, jó Tóni, hagyjuk most ezeket. Én holnap felmegyek az iskolába és megtudom, hogyan állsz fiam! Ha valami baj lesz, - nem tudom, nem onnan származik-e ez az egész kavarodás - mondom, ha baj lesz, akkor nézhetsz majd valami mesterség után, mert én nem fogom fizetni utánad a drága költséget.

- Nagyon helyesen van, - hagyta rá Tóni bácsi. - Hogy pedig elnyerd a büntetésedet az iskolakerülésért most megmondom neked, hogy este el akartalak vinni a színházba, de így állván a dolgok, majd csak magam megyek.

Péter csak ült és hallgatta a vitát. Ahogy látta, hogy anyuci lassan megnyugszik, ő is abba hagyta a sírást. Nem is annyira a lelkiismeret-furdalás miatt sírt, inkább az bántotta, hogy anyuci úgy felizgult. Az iskolában a szénája meglehetősen rendben volt, ami pedig Tóni bácsi büntetését illeti, azon csak mosolygott magában, mert úgyis tudta, hogy a bácsinak soha eszé ágában sem volt elvinni őt a színházba.

Lassan besomfordált a lányokhoz a szobába. Tóni bácsi is felcihelődött és elballagott a városba. Aztán anyuci is beült a helyére. Eleinte nagy csend volt, de aztán a lányok neki-melegedtek, össze-vissza beszéltek, nevetgéltek úgy, hogy mire Péter körülhordta a kávésbögréket, már a rendes megszokott kerékvágásban mozgott minden.

Jámborné másnap bent járt az iskolában, ahonnan meglehetősen megnyugodva tért vissza. Péter nem volt ugyan az elsők között, de messze volt az utolsóktól is. Panasza nem volt rá senkinek, de az anya kérésére Bonyhádi délben magához rendelte a fiút.

- Anyád járt nálam,... kezdte Bonyhádi, mikor a kissé megszeppent fiú jelentkezett nála a tanáriban.

- Beszélgettünk vele a tegnapi dolgairól és az otthoni viszonyokról. Talán nem is gondoltál még arra fiam, hogy anyád mennyit dolgozik miattad. Nagyon jól tudod, hogy mennyibe kerül az iskola, meg mindez a költség, ami vele jár. Ugye fiam, nem vagy piszkos és rongyos soha sem? Nem kell szégyenkezned a nálad jobb módú fiuk előtt, hiszen te is takarosan, rendesen vagy öltözve mindig. Tudod-e, hogy ti szegények vagytok és mindent anyádnak kell megkeresni? Ez így van. Ma még ezen változtatni nem tudsz, de igenis majd ha eljön az ideje, változtatnod kell rajta, a dolgot meg kell fordítani és neked kell majd gondoskodnod anyádról. Tanulnod kell tehát és pedig jól kell tanulnod, hogy egyrészt mielőbb pénzt tudj keresni másrészt, mert egyenlőre csak ezzel tudod a háládat kifejezni anyád iránt.

- Mikor tegnapelőtt segítettem neked a könyvet megszerezni, meg voltam veled elégedve. Örültem, hogy a feladott leckén kívül is érdekelnek a dolgok. És mit kell látnom a következő nap? Iskolát kerültél tegnap fiam! Mondhatom ez rosszul esik! Csalódtam volna benned, Jámbor? Nem szeretném hinni! Megzavarta a fejedet valami számárság. Most mondj el nekem mindent úgy, ahogy volt, hogy tisztán lássam a dolgot.

És Péter nekifogott az ő szomorú történetének az elbeszéléséhez. Eleinte kissé szipogva, akadozva, iskolai felelet szerűen, de aztán megtalálta a természetes, őszinte hangot. Elmesélte Évikével való szomorú történetét. Körmössyék váratlan betoppanását otthon, a másnap reggeli találkozást az utcán, nekikeseredését és kirándulását.

Bonyhádi türelmesen végighallgatta és megértően bólintgatott.

- Értelek fiam, nagyon jól megértelek,... szólt, mikor a fiú befejezte. - Valamikor régen én is szegény, nagyon szegény diák voltam. Nekem még anyám sem volt, aki gondoskodott volna rólam. A te korodban én már késő estig szaladgáltam órákat adni nálam gyengébb gyerekeknek. Sokszor éreztem ám fiam, hogy szegény senki vagyok, a fiatalúr házitanítója, akit a ház kisasszonya észre sem vett akkor, amikor nálam jóval hitványabbak és butábbak érvényesülni tudtak csak azért, mert jobb helyen jöttek a világra. Nagyon jól tudom, hogy az ilyen fáj az embernek, de ma már csak mosolygok rajta. Mosolygok rajta nemcsak azért, mert ma már túl vagyok ezeken a dolgokon, hanem azért is, mert megtaláltam a bajnak az okát és az orvosságát. Mert ne hidd fiam, hogy az Évi nem jó kislány, vagy hogy az a Frici egy gonosztevő és nem ott a bibi, hogy a te apád asztalos volt és nem képviselő. Nem fiam, a baj tebenned van, Jámbor! Ennek a bajnak neve: hiúság. Hidd el fiam csakis a hiúság bánt téged. Majd vizsgálj meg jól az érzelmeidet, menj végig gondolatban mindazokon a pontokon, amik fájnak és akkor rájössz, hogy mindennek alapja a hiúság. A hiúságnak pedig legjobb orvossága a törekvés! Te okos, józan fiú vagy Jámbor, igyekezz! Előtted a világ, mindent elérhetsz, amit akarsz!

- Na most Isten veled fiam, legyél hozzám mindig bizalommal. Ha valami bajod, vagy gondod van, gyere hozzám és mondj el nekem mindent őszintén. Én figyelemmel foglak kísérni és érdeklődni fogok a dolgod iránt. Szervusz fiam!

A Bonyhádinak igaza van - gondolta Péter, ahogy hazafelé sietett. És ki az az Évi? Miért hordja úgy fenn az orrát? Nem is én vagyok hiú, hanem ő. Legyen a Fricié, én nagy építész leszek és ő sírni fog utánam.

Egyszerre megállt, majd rohanni kezdett haza. Ma szombat van! A rumpli! A bicska! - ujjongott fel magában és egyszerre elfelejtette Évikét, Bonyhádít és mindent.

Anyucit otthon jó hangulatban találta, Tóni bácsi a lányoknak a régi vándor színészekről mesélt. A szoba barátságos és világos volt, mert a déli nap besütött az ablakon. A sok fehér vászon holmi vakítóan villogott a napon. Az udvaron torzonborz szakállas, olasz verklis andalító dalokat játszott az erősen szuszogó sípládán, a lányok halkán dúdoltak és bólongattak a melódiára. Frau Hanusz nagy, szürke macskája egész hosszában elnyúlva sütkérezett az ablakpárkányon és a konyha felől ingerlő marhahúsleves szag terjedt.

Péter, mint egy doromboló cica anyucihoz húzódott és halkán elsuttogta neki, hogy ő nem fog többé hiányozni az iskolából és mindig szorgalmas lesz. Anyuci megsimogatta a fejét, rámosolygott és csak azt mondta:

- Jó kis fiam legyél ezentúl is Péter!

Ebéd után Tóni bácsi nagy tüzzel kezdte magyarázni, hogy mily rettenetes baklövés volt az egész kiegészítés, de Péter nemigen figyelt rá. Anyucinak szólt, hogy Teréz néni várja, mire megkapta a kellő utasításokat és elrohant.

Mári néni már várt rá. A konyhában már elő voltak készítve a törölő ruhák és Péternek nagy, kék kötényt kellett felkötni. Teréz néni a kávéházba ment és Mári néni Péterrel bevonult a rumplibába.

- Egy sárga skatulyát kell először megkeresni, - adta ki Mári néni az utasítást. - Abban struccotollak vannak az öreg méltóságától. Azokat akarja Teréz néni kiválogatni. Azután felhozod a pincéből a létrát és a másik szobában a felső polcokon fogsz mindent szépen letörölgetni, mert én már öreg vagyok oda fölmászni. Várjál, előbb nyisd ki az ablakot, mert nehezen jár, de muszáj egy kis levegőt ide beereszteni, ha porolunk. Hogy minek őrizzük mi ezt a tenger vacakot, igazán nem tudom. Aztán látnád, hogy félti őket Teréz néni! Hogy oda volt tegnap, mert mondtam neki, hogy ha már lejövünk ide rámolni, akkor dobáljunk ki valamelyes öreg holmit, marad itt elég. Vigye a zsidó ahogy akarja, nem kár érte. Na, volt is mit hallgatnom! Hogy mit gondolok én tulajdonképpen, milliomos ő, hogy a holmiját csak úgy kidobálja! Mári, Mári, - mondta hát nem szégyelled magad, hogy az a sifon, vagy az a sublót, amelyiket még talán az öreg méltósága nagyanyja kapott stafirungba, hogy az kikerüljön a házból, kis kordéra rakva végig döcögjön az utcákon, aztán ki tudja kinek a lakásába kerüljön? Mári, Mári hát hol csinálnak ilyen holmit a mai iparosok!

- Nézd azt a nagy faragott pohárszéket ott a sarokban. Azt mondta Teréz néni, hogy azt még Stíriából, vagy honnan hozták a Schotter báróék, amikor még a kurucok hemzsegték az erdőkben. Vagy lenn a pincében az a sok öreg vadász holmi, meg régi cin edények, hogy az mind-mind emlék. Hát én nem értek hozzá, csak azt mondom, kár ezt a lakást így telerakni vacakkal, mikor jól kiadhatná. Bizony egy ilyen kényelmes kis lakásért huszonöt-harminc forintot is kaphatna egy évre. De hát, ha neki megér ennyit ez a sok lim-lom, nekem ugyan mindegy lehet.

- Előbb-utóbb úgyis megeszi a por meg a penész az egészet. Gyere fiam, próbáld csak meg kinyitni ezt a szekrényajtót, én nem bírom.

Péter megilletődötten nézte az öreg pohárszéket. Rákóczi idejében már megvolt, milyen régi, mennyi mindenfélét láthatott már! Micsoda nagyszerű dolgok vannak ebben a rumplibában. Teréz néninek igaza van! Igaz viszont, hogy harminc forint az rettenetesen sok. Egyszer hozott anyuci egy nénitől huszonöt forintot, de akkor annyi holmit vittek, hogy konflisra kellett rakni. Valami stafirung volt, vagy mi. Akkor pingálták újra a szobát. Még emlékszik a régi mintára, az szebb volt mint a mostani. Hosszú farkú pávák ültek egy rácson, amiből rózsák nyíltak ki. Ezen a mostanin csak olyan szimmetrikus virágok vannak és a plafonon is csak egy csík van, míg a régin mindenféle színes csíkok futottak egymás mellett és este lámpafénynél olyan volt, mintha szivárvány fogná körül a szobát. Igen, Teréz néni gazdag,

nagyon gazdag, hiszen övé az egész ház és van három lakója is, azok fizetnek. Igaza van, hogy nem enged kidobni semmit. Vajon van-e valami holmija a renaissance-ból.

- Mári néni, mondja, van itt valami holmi Itáliából?

- Itáliából?... Tudja fene mi, honnan van. Nem, Itáliából azt nem igen hiszem. Tudod fiam a Schotter báróék mindig rendes emberek lehettek és tisztelet, becsület Kossuth apánknak, meg annak a Garibaldinak, de én nem hinném, hogy a Schotter báróék olyan országban mászkáltak volna, ahol megeszik a macskát. Pfuj, Teufel! Nincs azoknak semmijük Pepikém, legfeljebb a pomeráncs, na meg a makaróni. Hát úgy is néznek ki szegények, mint olyan kis hitvány férgek, mint a faluvégi cigányok. Volt itt elég Budavárban negyvennyolc előtt, ismerem őket. De várjál csak most jut valami az eszembe! Valahol az egyik szekrényben van egy nagy skatulya, abban van egy kitömött vadmacska, vagy mi. Az biztosan a taliánoktól való! Aztán meg, várjál csak, de az nem itt van hanem fenn a szalonban a nagy sublódban. Az igen! Azok szép dolgok. Az öreg méltóságától van az is. Csupa csipke, meg fejkendő. Látod, az mind olasz, florentíni meg brüsszeli, azok szép dolgok ám!

Péttert az öreg csipkék nem nagyon érdekelték, de a rumpli rejtelmes kincsei lenyűgözték. A létra tetején állt és sorra letörölgette a csomagokat, dobozokat. Csak az volt a baj, hogy nem lehetett bennük kutatni.

- Mári néni,... próbálkozott - ha már kézbe vesszük a dolgokat, nem kellene kibontani és belül is megtörölgetni a holmikat! Belül is poros lehet!

- Hová gondolsz! Hiszen ítéletnapig sem lennénk készen. Meg aztán mi a csudának? Jól be van itt minden csomagolva, nem megy bele a por. Ha meg bement, hát maradjon benne. Nincs azokban semmi rendes dolog. Egyszer kerestem egy kávédarálót, mert a miénket már csak a Szentlélek tartotta össze és úgy emlékeztem, hogy itt lenn valahol van egy. Volt itt fiam minden, még ostyasütő is tucatjával, csak az nem ami kellett. Na végre, itt van a sárga skatulya. Ebben kell lenni a tollaknak. Gyere csak ide, látod ezt kibonthatod, de ne porolj nagyon.

A dobozból régi kalapdíszek, szalagok, csattok, strucctollak kerültek elő. Mári néni egyenként kiválogatta és felrázta a tollakat.

- Egész szépek, most újra hordják őket. Ezeket most felviszem és aztán hozok valami uzsonnát. Addig te rakd vissza a többi holmit, jól csomagold be és tedd vissza oda a szekrény aljába.

Mári néni elcsoszogott és Péter egyedül maradt a rumpliban. Egy ideig még várt, aztán a kerek asztalhoz somfordált és kihúzta a fiókot. A bicska ott feküdt úgy, ahogy a múltkor bele-dobta. Óvatosan kivette, a fiókot gyorsan visszatolta és aztán kezében a bicskával letelepedett az öreg karosszékre.

A poros kés először szépen letörölgette, aztán végigpróbálta minden szárnyát. Bizony, meglehetősen rozsdás volt. Egyes dolgokat ki sem bírt nyitni és Péterben némi kétség ébredt, hogy egyáltalán rozsdamentessé tudja tenni. Fő azonban, hogy a kés megvan és mikor jól végigpróbált mindent, diadalmasan zsebre vágta. Ez zsákmány, állapította meg önmaga igazolására. Különben is, ez a kés nem volt senkié sem, mert ilyen értéket nem hagytak volna így heverni. Valamelyik Schotter báróé lehetett valamikor régen, talán még Rákóczi idejében. Nem, akkor még nem is tudtak ilyen bicskát csinálni. Mindegy, annak az öreg bárónak biztosan több ilyen bicskája volt, azért felejtette a fiókban. Akárhogy volt, most az övé és este mindjárt beáztatja petróleumba és elteszi a kredenc alá, hogy reggelig ázzon.

Mári néni csoszogása hallatszott és Péter hamar felkelt a fotelból.

- Eredj ki a kútra, mosd meg a kezedet, aztán hoztam friss kenyeret meg aszalt gyümölcsöt. Jesszusom, hát még be sem pakoltad a skatulyát! Hát mit csináltál?

- A spárgát kell kibogozni,... - nyögte Péter és kiment a kúthoz, hogy elejét vegye a továbbiaknak. Mári néni közben letörölte a kerek asztalt, az egyik sarkára szalvétát terített,

kirakta rá a kenyeret, meg kis edénykében a szárított gyümölcsöt. Széket húzott az asztalhoz és maga is letelepedett.

- Egyél Pépi - szólt a belépő fiúhoz. - Én már ittam egy kis kávé. Az én fogamnak nem való már az aszalt gyümölcs. Pedig jó dolog ám az, meg a frissen sült kenyér héja mikor jó lisztes. Valamikor nekem is az volt az uzsonnám, de ma már inkább csak a kávé kavargatom. Az uramnak meg csak a szalonna kellett mindig. Télen-nyáron egyformán neki csak a szalonna volt a leibszejza.

- Mári néninek mi volt az ura? - kérdezte Péter teletömött szájjal.

- A Jónás, hát porkoláb volt, te azt nem tudod? Itt volt Budán a sárga kaszárnyában porkoláb. Bizony idestova már huszonöt éve, hogy meghalt szegény. Felakasztották.

- Felakasztották? - rémildőzött Péter.

- Fel hát szegényt, az osztrákok. Persze nem volt generális, hát így nem beszélt róla senki. Porkoláb volt szegény, aztán mikor látta, hogy nem nagyon bírják tartani az osztrákok Budát, hát egyenként hozta ide este magával a honvéd foglyokat és eldugta őket a pincében.

- Ide? Hát Mári néni akkor már itt lakott?

- Itt hát fiam, én voltam a házmesterné. Illetve Jónás volt a házmester, de ő egész nap a kaszárnyában volt. Én aztán itt maradtam azután is, hogy az a baj történt, mert hova mentem volna? Aztán, hogy a tekintetes asszony meg az ura megvették ezt a házat, ők is meghagytak békében. Mikor aztán Teri néni egyedül maradt, akkor magához vett. Úgy vettük fel ezt a mostani házmestert.

- Hát ez a ház nem a Schotter báróké volt?

- Ugyan már, mi jut eszedbe! Hiszen azoknak szép nagy palotájuk van ott a Hatvani utca felé valahol. Kellene is nekik egy ilyen öreg házikó. Az öreg Hollunderé volt ez a ház. Kis ötvös boltja volt neki az utcai részen. Ott, ahol most a postás bácsiék laknak, mert a Teréz néni befalaztatta az ajtót és lakást csinált az üzletből. Hát te ezt nem tudod? Persze igaz, még a világon sem voltál. Szegény öreg Hollunder, az úgy halt meg, mint egy kutya. Az üzlet nem ment, hát becsukta. A házat eladta a tantiéknak és beköltözött az emeleti kis lakásba. Aztán csak kalapált, reszelgetett magának, meg volt egy pár kundsajtja is. Minden reggel elment a kis kosarával a piacra tejért meg miegymásért, azután nemigen látta az ember egész nap. Egyszer aztán nem láttuk már vagy két napja, hát meg volt halva. Úgy találtuk meg a kanapén ülve, mintha aludna. Nem volt annak senkije sem a világon. Azt mondják, hogy valamikor sokat keresett, de hogy hová tette, fene tudja, mert annyija sem maradt, hogy eltemették volna. A tanti viselte minden költségét. Kurrentáltuk a vacakját a policájon, de soha nem jelentkezett senki. Lent a pincében van minden holmija.

- És miért akasztották fel az urát, Mári néni?

- Mondom fiam, ide szöktette a honvédeket, meg puskát is szerzett nekik, aztán úgy akarták, hogy egyik este megrohanják a Bécsi kaput, mert az volt a legközelebb. Mondom, elfoglalják a kaput és beengedik a magyarokat. De rajta vesztett szegény, mert valamit megneszeltek. Egyik este betört a házba a sok katona, felforgattak mindent és megtalálták a pincében a honvédeket. Az uram meg bent volt a kaszárnyában, nem is láttam szegényt többé! Ezeket meg verték szegényeket puskatussal. A házak meg égtek mindenfelé, mert a Svábhegyről lötték a magyarok a várat. Micsoda napok voltak azok uram fia! Rohantam be a kaszárnyába, de kidobtak és megfenyegettek, hogy kitekerik a nyakamat. Kutya magyar, kutya - ordított egy őrmester és a hajamat rángatta. Jajgattam én végig az utcán, de mindenki elvesztette akkor már a fejét. Az utcák tele voltak üszökkal meg omladékkal. Harmadnapra aztán megrohanták a magyarok a várat, el is foglalták. Ott álltam a sarkon, mikor betörték a kaszárnya kapuját és rohantam be a honvédekkel. Persze benn már csak pár sebesült lézengett. A pincében aztán, az első fordulónál a sarokban ott lógott az uram felkötve. Halott volt már harmadnapja. Alig tudtam eltemetni. Mert sok volt ám a halott és mind közös sírba akarták

dobálni őket. Uram fia, mennyit kellett szaladgálnom, míg kiadták a Jónást. Nem is szeretek rágondolni.

- Az én apám is honvéd volt, Mári néni - szólt Péter büszkén.

- Hát igaz, igaz, - válaszolta Mári néni leereszkedően, - honvéd volt, de csak olyan asztalos, aki a koporsókat csinálta a halottaknak.

- Mit csinált? - kérdezte Péter elhűlve.

- Koporsókat no, ha mondom. Hát olyannak is csak kell lenni.

- Erről nem is tudtam - szólt Péter szomorúan, majdnem sírva, mert rettenetesen bántotta, hogy Mári néni urát felakasztották, az ő apja meg csak koporsókat csinált. Az evést is abba hagyta és szomorúan kezdte csomagolni a sárga skatulyát.

- Ha a Jónás generális lett volna, - sóhajtott Mári néni, - akkor még ma is emlegetnék, de hát csak porkoláb volt, hát ki a fene törődik vele?

Mári néni nekikeseredve törült ki pár könnyet a szeméből, aztán elrakosgatta az asztalról a maradékokat. A jó hangulat valahogy elromlott és csendesen szöszmötöltek mind a ketten.

Egyszerre Mári néni felfigyelt.

- Jön a tekintetes asszony, - szólt és Péter is felismerte Teréz néni lépéseit.

- Kisztihand tekintetes asszony, jaj még semennyire sem vagyunk. Úgy elszalad az idő, az ember észre sem veszi...

- Kezét csókolom Teréz néni.

- Szervusz Péter. - Megvannak a tollak, Mári?

- Meg, hogyne. Felvittem őket a lakásba.

- Jó, add csak ide a nagysublód kulcsát. Valamit ki akarok keresni. Ti csak dolgozzatok tovább.

Péter már az alsó polcon rámolt, ahol sok öreg petróleum lámpa sorakozott egymás mellett. A lámpák jó nehezek voltak és Péternek ugyancsak vigyázni kellett, hogy baj ne legyen. Teréz néni rámolt egy darabig a sublódban, aztán elvonult.

- Ha sötétedik, hagyjátok abba - szólt vissza az ajtóból. Lámpát ne gyújtsatok, nehogy valami tűz legyen.

- Mári néni, - kezdte Péter hosszabb hallgatás után - a Kossuth tudta, hogy mi történt a maga urával?

- Hogy a Kossuth tudta-e, vagy sem azt nem tudom, de a Görgei adjutánsa az tudhatta, mert eleget sírtam a nyakán, míg az uramat kiadták.

- És mit adtak magának Mári néni?

- Hogy mit adtak? Botot fiam, koldusbotot! Látod mim van öreg napjaimra, itt cselédkedek a tantinál. És még jó, hogy így van. Pedig már kinéztünk egy szép kis telkecskét, valami pénzecskén is volt hozzá. Aztán a Jónás odalett, a pénzt meg be kellett cserélni Kossuth bankóra, azt meg megette a fene pár hónap alatt.

- Hát miért nem írt a Kossuthnak?

- Volt annak más baja már akkor. Mentette a saját bőrét. Siratta a hazát Nikápolyban vagy hol, pedig a haza megvolt, úgy ahogy. De itthon sírtak ám csak sokan. Siratták az urukat, a gyermeküket, a pénzüket.

- És a király nem adott semmit?

- Ugyan már mit akarsz, hiszen ő akasztotta fel a Jónást, az haragudott rá!

- De most már nem haragszik, mert mégis ő lett a király. Én meg fogom kérdezni a Sabler bácsit, mit lehet csinálni!

- Hát csak kérdezd - legyintett Mári néni. - Úgy sem lesz abból semmi. Hát mit kaptak a honvédek? Ki mankót, ki szivarvéget. Mit várjon akkor egy szegény özvegyasszony? Na gyerünk lassan, szedjük össze a dolgokat, mert este lesz. Ami marad, marad.

Teréz néni már lámpát gyújtott a nagyszobában, mire Péter Mári nénivel felért.

- Péter, - szólt Teréz néni - mi lett azzal a bizonyos könyvvel?

- Megvan Teréz néni, csak elfelejtettem most elhozni, még a Bonyhádi is adott hozzá tizenöt krajcárt.

- Ki az a Bonyhádi?

- A Bonyhádi? Hát ő a történelem tanár az iskolában.

- És te tőle kértél pénzt?

- Nem, de ő is ott volt a boltban, mikor bementem a könyvet venni. Nem volt csak huszonkettő, az meg negyvenet kért és akkor adta a Bonyhádi a tizennyolcat. Ő választotta ki, hogy mit vegyek és majd ki fog kérdezni.

- Ezt meg kell neki majd valahogy adni. Úgy látszik éppen jókor mentél oda, legalább nem vettél össze valami vacakot. És most idenézz! Kikerestem neked a nagybátyád régi holmijai közül a nyakkendőt. Idestova nagyobbacska fiú leszel. Kell, hogy egy nyakkendőd legyen. Vigyázz rá! Este mindig simítsd ki és ha gyűrött, kérd meg valamelyik lányt, hogy vasalja ki neked.

- Nyakkendő! - Péter már sokszor álmodozott a nyakkendőről, de mindig csak mint igen távoli, valószínűtlen dologról. Az osztályban a legtöbb fiúnak már volt nyakkendője, sőt a Schnürmachernek szebbnél szebb dolgai voltak úgy, hogy reggelenként már mindig várták, hogy milyen nyakkendőben fog megjelenni. Igaz ugyan, hogy svindli is volt a dologban, mert a Schnürmacher papája utazó volt, egész héten nem volt otthon és így mindig a papája nyakkendőjével díszelgett, de ez csak olyan belügy volt és csak emelte a tekintélyét. A Feri egyszer kölcsön adta az övét, hogy próbálja fel, de Péter nem tudta felkötni és hosszú kínlódás után visszaadta. Pedig látta és érezte, hogy mennyivel nagyobb tekintélye van a nyakkendősöknek az alsóbb osztályosok előtt. Valahogy, mintha még a tanárok is jobban respektálták volna a nyakkendőöket. Persze, mert akinek nyakkendője van, az már fiatal-ember, azzal nem lehet csak úgy packázni.

És most itt van a nyakkendő! Nem egészen új. Nem, újnak egyáltalán nem lehet nevezni, de szép, nagyon tetszetős darab. Tarka sávós. A rojtokat majd levágja és megkéri a Mancit, hogy kicsit javítson rajta.

- Szép! - tört ki Péterből a boldog meglegedés és már látta magát, amint hétfőn reggel büszkén bevonul az osztályba.

- Teréz néni, én már régen szerettem volna egyet. Holnap egész nap rámolni fogok a rumpliban és nagyon szépen köszönöm.

- Elment a jó dolgod? - intette le Mári néni a nagy buzgalmat. - Majd vasárnap rámolni fogunk reggeltől estig.

- Hát akkor máskor, mindegy, mindig nagyon szívesen segítek mindent Teréz néninek.

- Azt elhiszem, - bólongatott Mári néni. - Egyik nap tíz krajcár, a másik nap egy szép nyakkendő. Nem is olyan rossz dolog. Hiszen egy kántor is alig kap többet egy egyszerű temetésért. Nem mondom, egy olyan parádés, mint amilyen a múltkor Wundernénak volt, ahol a veterán is kivonult zenével, meg a dalárda és minden, ott talán egy forintot is kap a kántor. De hát hányszor van ilyen nagy halott?

- Jobb lesz Mári, ha a vacsora után nézel!

- Megyek már tekintetes asszony, hiszen megvan az mindjárt, csak melegítenem kell egy kicsit. Tetszik tudni az ember néha úgy el szokott gondolkozni. Teszem fel, itt van ez a fiú, a Pépi, egyik nap szalad a másik után, az ember észre sem veszi. A múltkor volt csak szombat és ma már megint az van. Csak nemrég hagytuk abba a főtést és egy-kettőre itt a nyár. Vagy olyan régen volt a revolúció? Nem, ugye és azóta már koronáztunk is. De itt van a Pépi. Hiszen alig hogy megkereszteltük és már ni, nyakkendője van! Milyen büszke volt a szegény Jámbor tekintetes úr, hogy fia van. Tetszik emlékezni az öreg plébánosra? Hogy nyakon öntötte ezt a gyereket, ez meg úgy ordított, mintha a Jordánba mártották volna. Szent atyám, mekkora füle volt ennek a gyereknek! Úgy nézett ki, mint egy öreg öszvér. No, de hála Istennek kinötte! Hát persze hogy ordított, amikor úgy leöntötték. Szegény öreg plébános már

nemigen látott az orráig sem, hát hogy tudhatta volna mennyi vizet önt arra a gyerekre... Istenem, ha úgy elgondolja az ember, hogy bizony az én fiam talán már meg is nősült volna szegény, ha lett volna. De hát nem úgy akarta a sors, meg az a szerencsétlen Jónás is mindig másképp spekulált, mint ahogy kellett volna. Előbb a ház, azt hajtogatta mindig, aztán jöhet a gyerek. Na tessék! Hát kellett neki belekeveredni a politikába? Mi haszna belőle? Felakasztották! Én meg itt állok minden nélkül. Se ember, se gyerek, se ház, se semmi...

- Mári, Mári, - szakította félbe az öreget Teréz néni - úgy látom ma nem vacsorázunk. Akkora lamentációt rendezel, mintha nagyhét lenne. Hát nem tudod, hogy semmi sem megy úgy, mint ahogy mi akarjuk? Az ember csak jajong a vakvilágba és semmi sem jó neki. Hát mit tudod te, mi lett volna abból a gyerekből? Biztos, hogy váci püspök lett volna belőle és nem futóbetyár? Ki tudja azt előre megmondani. Mindenkinek megvan a maga keresztje. Emlékezz csak a múltkori prédikációra! Más keresztje tán még nehezebb volna. Minden úgy van legjobban ahogyan van.

- Hiszen tudom én azt tekintetes asszony, de hát tetszik tudni, jólesik az embernek néha napján sopánkodni egy kicsit. Valahogy úgy megnyugszik az ember, ha egy kicsit kikeseregte magát. Most csak azért van az egész, mert meséltem egy kicsit Pépinek a Jónásról, aztán az embernek úgy eszébe jut mindenféle. Megyek is már, mert bizony késő lett. Péter, te is menj szépen haza. A jövő hét egyik délutánján majd megint eljöhetsz. Majd megbeszéljük még a tekintetes asszonnyal.

Péter nagy szombat esti rendet és csendet talált otthon. A lányok már mind hazamentek és a nagy asztalon szépen össze volt szedve minden holmi. A gombostűk, cérnák, gyűszűk. mind elrámolva, A félig kész holmik összehajtogatva, a vásznak, sifonok elrakosgatva. A szobában a csüngő lámpa égett, Tóni bácsi a plüss fotelben újságot olvasott, anyuci a konyhában vacsorát főzött.

Péter büszkén mutatta a nyakkendőjét anyucinak. Az megcsodálta és megígérte, hogy másnap reggel megmagyarázza, hogyan kell megkötni szépen csokorra.

- Megköszönted rendesen, Péter?
- Hogyne anyuci, ugye milyen szép?
- Szép fiam, eredj mutasd meg Tóni bácsinak is.

Tóni bácsi azonban nem méltatta kellő figyelemre a gyönyörű darabot.

- Szép - szólt fél szemmel felpillantva és tovább olvasta az újságot. Péter aztán, hogy Tóni bácsi kiolvasta a lapot, nekiállt elmesélni Mári néni szomorú történetét.

- Baj, baj, - kezdte Tóni tata, mikor a fiú befejezte. Aztán köhintett egy kicsit és a szemüvegét feltolta a homlokára. - Egyénileg persze lesújtó és fájdalmas eset. Ez természetes. De természetes az is, hogy a háború áldozattal jár. Mi lenne, ha senki sem lenne hajlandó áldozatot hozni? Ha mindenki azt mondaná, a megélhetésem megvan, a többi meg nem érdekel! Ha nem lett volna revolúció, ma nem lenne Magyarország és nem lenne magyar! Mári néni persze nem tudja, hogy az ura egy eszmének állt a szolgálatában. Ezt nem is lehet várni tőle. De te is, én is és mindenki aki gondolkozik tudja, hogy a Jónás egy, azon sok-sok építő közül, akik az utánuk jövőknek csinálták az utat. Az ismeretlen, feledésbe ment név sokkal több ám mint az ismert. Tudsz-e egyetlen nevet is a római légiók közkatonái közül, akik az örök birodalomért föláldozták magukat? Ha Hunyadi mellett nem lett volna ezer és ezer ismeretlen Jónás, vagy Péter, akik megtették a magukét, aztán eltűntek, akkor a Hunyadi név sem jelentett volna semmit! A Mári néni esetéről már hallottam és majd megbeszélésem a pártban, nem lehet-e valamit csinálni az öreggel.

- Bizony ráférne valami segély - szólt Jámborné terítés közben. - Ámbár Teréznél nincsen rossz dolga, úgyszólván azt csinálja amit akar.

- És igaz az anyuci, - kérdezte Péter - hogy apa csak koporsókat csinált?
- Igaz fiam, tudod hogy asztalos volt.

- Hát nem volt katona?

- Nem, katona nem volt. De emlékszel szegény hogy húzta mindig a jobb lábát? Meg a hátát fájlalta mindig. Azért is vitte el olyan hamar az a szerencsétlenség, mert nem volt egészséges. És tudod hol szedte össze a nyavalyát? A jeges vízben állt fiam egész éjszaka, januárban Kassa alatt, úgy fűrészelte a Hernád hídján a gerendákat! És mikor jött az első osztrák dragonyos patrul és át akart rohanni a hídon, leszakadt ám és mind belevesztek. Apád pedig nyomta az ágyat hetekig, de egészsége soha nem lett többé. Aztán, hogy katona nem lehetett, hát legalább koporsókat csinált, hogy tisztességesen eltakaríthassák a halottakat. Kijutott akkor mindenkinek a bajból és tett apád legalább annyit az ügyért, mint sok nagyszájú, aki hotta napjáig abból pénzel, hogy ő a haza áldozata. Na, de gyertek szépen vacsorázni, mert múlik az idő.

Péter megnyugodott, hogy az apja nemcsak koporsókat csinált a háborúban, hanem elfűrészelte a hidat. Tóni bácsi hosszú lére eresztve magyarázta a felvidéki hadjárat történetét. Már régen túl voltak a vacsorán, amikor még mindig valahol Selmecebánya vidékén járt. Péter meglehetősen unta a sok ismeretlen nevű falut, a sok cimborát, a végtelenbe nyúló meneteléseket, meg hogy hol, mit ettek. Szép csendesen elhúzódott a fotelba és elővette a könyvét. Anyuci valami kézimunkán öltögetett és némán bólongatott a már sokszor hallott történetre. Tóni bácsi pedig mesélt rendületlenül, nem törődve vele hallgatják-e vagy sem. Ha megakadt, húzott egyet a pohárból, újra meggyújtotta a szivarját és mesélt tovább.

Péter a mesét csak félfüllel hallgatta, mert a könyv messze-messze vitte egy egész idegen világba. Paloták és templomok épültek a könyvben, képek és szobrok születtek. Új eszmék, gondolatok, stílusok láttak napvilágot. Pompa és gazdagság volt mindenfelé és az ember érezte a sorok között egy új világ keletkezésének nyüzsgését.

Lassanként azonban belefáradt az olvasásba és letette a könyvet, Tóni bácsi is már hosszabb ideje hallgatott és anyuci is kezdte lerakni a holmikat. Péter előkotorta az öreg matracokat, mert a dívány a vendéget illette és segített anyucinak az ágyat megvetni. Tóni tata is nekikészülődött a lefekvésnek és cúgos cipőjét nagy koppanással ejtette le, egyiket a másik után. Péter levetkőzött, letérdelt anyuci ágya mellé és hamar elmondta a megszokott esti imáját. Valahogy szégyellte egy kicsit magát Tóni bácsi előtt, mert az nem imádkozott. Lehet ugyan, hogy anyucinak van igaza, aki azt mondja, hogy Tóni bácsi bizonyára magában imádkozik. Aztán zsupsz - egy ugrással a matrac közepén termett.

- Holnap pedig felveszem a nyakkendőmet és jó éjszakát! - kiáltotta és már el is tűnt a váncos és a matrac gubancában úgy, hogy csak egy nagy dudorodás mutatta merre fészkel.

*

A szomszéd ház tűzfaláról visszavert, aransárga napsugarakkal volt tele a szoba, mikor Péter reggel felébredt. Hirtelen felült, nagyot nyújtózott és kócos haját még jobban összegabalyította. Anyuci ágya már üres volt és a konyha felől jó kávészagot érzett. Tóni bácsi hanyattfekve szuszogott a díványon és jobb keze lelógott a padlóra.

Mi mindent álmodott össze! A rumpliról álmodott, meg a renaissance-ról és mindenütt ott volt Évike. Sok-sok szobán keresztül kergette Évikét és sohasem tudta megfogni. Szobákon és termeken, lépcsőkön és folyosókon keresztül fel-le szaladgált és kereste Évikét. Mindig meg is találta, de mikor azt hitte, hogy már megfogta, az nevetve eliramodott és eltűnt valahol. És mindez Teréz néni rumplijában volt, mert megismert egyes dolgokat, de valahogy mégsem ott volt, mert minden egészen másképp nézett ki. Minden csupa dísz volt és pompa.

Egyik teremben a bútorok, a falak, meg a plafon is csupa faragás volt. A terem üres volt és Péter nem tudta, merre van Évi. Ekkor az egyik faragott szekrény ajtaja elfordult és Évi nevetve ugrott ki belőle. Évi a hosszú asztal körül szaladt és Péter utána. A lány fején hosszú fátyol lebegett és Péter már kezében érezte a fátyol végét, mikor Évi egyszerre az egyik

sarokban eltűnt. Péter kutatott, kutatott, végre felfedezett a falburkolatban egy kis ajtót. Szűk kis folyosón keresztül egy oszlopos csarnokba jutott. A csarnokot színes ablakok világították meg és a közepén kis szökőkút táncolt. Péter tudta, hogy Évi itt van, de megint nem látta. Az egyik boltívben fehér márványszobor állott. Hosszú, fehér tunikás, római nő vizes korsóval. Egyszerre Péter megismerte benne Évit. A lány is elnevette magát, letette korsót és szaladt a szökőkút felé. Péter eléje rohant, azt hitte most megvan, de Évi felugrott a szökőkút peremére, aztán egy nagy ugrással át a medencén és már el is tűnt az egyik oszlop mögött. Péter hallotta, merre kopognak a szandáljai a kövön és utána iramodott. Hosszú folyosóra ért. A falak mentén, az ablakmélyedésekben tömött könyvespolcok voltak. A folyosó fekete-fehér márványkockás padlóját itt-ott színes, török szőnyegek borították és az egyik sarokban felállított nagy földgömböt látva Péter mindjárt tudta, hogy Mátyás király könyvtárába jutott. A folyosó végén Évi visszafordult, intett a kendőjével és eltűnt. Péter utána. Fekete kovácsolt vasajtóba ütközött, amit csak nehezen tudott kinyitni. Hogyan bírta ezzel Évi elbánni - gondolta - amint felfelé szaladt egy végtelenbe nyúló szűk csigalépcsőn. Rohant, rohant kettőt lépve egyszerre, míg végre egy szögletes toronyszobába ért. A szoba egyszerű volt, üres, csak szemközt a falon lógott Teréz néni zenélőórája. Sehol senki. Itt nincs Évi. Péter már indult kifelé, amikor kívülről megkopogtatták az ablakot. Évi intett neki. A fején nagy kalap volt tele strucctollal. A vállán egy sólyom ült és az ablakrámával keretezve úgy nézett ki, mint egy festmény. Péter kereste a kijáratot, de nem találta. A lány felfelé mutatott és eltűnt. A szoba közepén harangkötél lógott és Péter megértette, hogy ott kell felmászni. Ledobta a kabátját és átfogta a kötelet. De mászás közben a kötélen himbálózni kezdett és a feje felett zengve-bongva megszólaltak a harangok. Péter nagy nehezen átkapaszkodott egy sötét nyílásba és hason csúszva kiért a torony körül futó galériára. A fal mellett keskeny meredek falépcső vitt lefelé és messze maga alatt megpillantotta Évit, amint az kinyújtott kezében a sólyommal lefelé szaladt. Péter lenézett a szabadba és nagy teret látott, ahol hatalmas templomot építettek. Sok-sok apró tornyocskát sorakozott az épületen egymás mellett végig és az egész tér tele volt nagy, fehér, faragott kövekkel. Péter ráeszmélt, hogy ez a milánói dóm, amit most építenek. Feje felett szóltak a harangok, a tér tele volt emberekkel és mind őreá mutattak felfelé. Mikor leért egy nagy boltíves kapualjban találta magát. A várkapu alja volt, tele katonákkal, akik már vártak Péterre. Mindjárt elfogták és vitték a parancsnok elé.

- Hát te vagy az a híres, aki megint el akarta fűrészelni a hidat? - kérdezte a parancsnok, aki egy fehér köpenyeges osztrák generális volt.

- Nem kérem szépen, én az Évit keresem - felelte Péter megszeppenve.

- Úgy, az Évikét? És vajon az Évike is keres-e téged?!

- Azt nem tudom kérem szépen.

- Mindjárt meglátjuk! Ha az Évike nem keres téged, akkor te kém vagy és bedobunk a tengerbe. Na, gyérünk a király elé!

Pétert körülfogták a katonák és elindultak egy széles, nagy lépcsőházban felfelé. Az emeleten egy hatalmas, fehér márvány terembe értek, ahol csupa olyan üvegcsillár volt, mint a Teréz néni szalonjában, de nagyobbak. A terem tele volt emberekkel és a piros trónuson ott ült a király. Péter ijedten látta, hogy a király nem más, mint a Körmössy bácsi.

- Nagyságos király úr, - szólt a parancsnok. - Ezt a fiút elhoztuk. Azt mondja, hogy az Évikét keresi és az Évike is keresi őt.

- Ki is vagy te fiam, - kérdezte a király. - mintha már láttalak volna. És miért keresed az Évikét?

- Jámbor Péter vagyok - hajtotta meg magát Péter udvariasan. - Az Évikét keresem, mert megígérte, hogy ő lesz a feleségem.

- Ohó fiatalember, azt nem adják olyan olcsón! - szólt a király. - Itt mindenfélét tudni kell ám és elsősorban pedig meg kell tudnunk, mit szól ehhez Évike!

A király hármat tapsolt és az előlépő udvarmesternek megparancsolta, hogy vezessék be Évikét. Évike jött is mindjárt, fehér ruhában, fátyollal, mintha első áldozásra menne és sok kislány követte, az udvarhölgyei.

- Lányom, - szólt a király - ez itt Jámbor Péter. Azt állítja, hogy ismered és hozzá akarsz menni feleségül. Na, mit szólsz hozzá?

Évike felemelte fátylát, megnézte Pétert tetőtől talpig, jó hosszan, mintha most látná először, aztán elhúzta a szája szélét és a király felé fordult.

- Ugyan apám, hogy képzelsz ilyet, hiszen asztalos volt a papája és csak koporsókat csinált. A Frici papája generális volt és kitűzte a zászlót a milánói dómra...

- Fiú, te hazudtál, - ordított a király - te csak kém vagy! Vigyétek el!

- Szamár beszéd - szólt egy tanácsos az egyik sarokból és Péter felismerte Bonyhádít. - Igenis szamár beszéd ez Évikétől, mert a Frici az ötödikben megbukott és...

- Bonyhádi, maga hallgasson - intette le a király a tanácsost. - Pétert bele kell dobni a tengerbe!

- De kérem szépen... - visított Péter, de tovább nem jutott, mert már vitték is felfelé a szűk csigalépcsőn a toronyba. Fölértek abba a szobába, ahol az előbb a harangkötélen felmászott. A parancsnok leültette Pétert az asztalhoz.

- Most mondd meg, mit akarsz enni, mert ez itt a siralomház és itt mindenki azt eheti amit akar.

- Én nem tudok most enni kérem, mert én nagyon félek.

- Az mindegy, itt enni kell! Vagy megmondod mit akarsz, vagy csupa kását hozunk!

- Jaj, azt nem, akkor inkább kérek egy olyan cukrász tortát, amilyen a Fő utcában ki van téve.

- Jó. Emberek, hozzátok hamar a cukrásztortát!

Alig adta ki a rendeletet a parancsnok, már jöttek is a szakácsok, meg a kukták. Nagy ezüst tálcán hozott mindegyik valamit. Az egyik szép, sávos abroszt terített, a másik aranyos kést, villát hozott, aztán jött egy, egy nagy korsó vízzel, utána meg tálcán hozták a poharat. Aztán mind félreállt és belépett az udvarmester. Megállt, hármat koppantott a nagy bottal és azt kiáltotta:

- A Mári néni!

És jött is már Mári néni két kézzel fogva egy nagy aranytálat, amin gyönyörű habos torta volt. Mári néni messziről siránkozott.

- Édes kis Pépikém, mit kell nekem megérnem! Én hozom neked az utolsó tortát! Hát mi lesz a Kati leveleivel, ha te itt hagysz? És mindezt az Évi miatt! Istenem, mikor annyi más lány is van. Nesze fiacskám, legalább lakjál jól utoljára.

Péter marokra fogta a kést és ketté akarta vágni a tortát, de abban a pillanatban elsüllyedt a szék és Péter zuhant, zuhant a fekete semmibe. Soká kalimpált a levegőben, egyszer csak paccs, hideg vízbe esett és érezte, hogy süllyed lefelé a víz fenekére. Na, most mindennek vége - gondolta - és nyugodtan fekvé maradt a víz fenekén. De lassan érezte, hogy fázik és kapálódzni kezdett, hogy a felszínre jusson. Már majdnem fel is ért, mikor hirtelen kinyitotta a szemét és látta, hogy otthon van a szobában.

Kicsit újra megijedt, de aztán rájött, hogy csak álmodott és ma reggel vasárnap van. Vasárnap!

- Vasárnap kint leszek a Bástyán... velem, csak velem akar beszélni Péter?... És mondja, mit akar nekem mondani??...

Péter fülébe csengtek Évike szavai, amint ott ült a matracon kócosan, lehajtott fejjel és egyszerre megint nagyon fájt neki az egész. Azóta mennyi minden történt. De ma neki nyakkendője van! Kimegy, feltétlenül kimegy a Bástyára és felveszi a nyakkendőjét. Lesz, ahogy lesz, majd meglátja, ha kell összeverekszik a Fricivel.

Gyorsan felugrott és kiszaladt a konyhába.

- Anyuci, a nyakkendő! Ugye meg tetszik most mutatni, hogyan kell megkötni?
- Pszt, csendesen fiam, Tóni bácsi még alszik. Siess öltözni, hogy el ne késsd a misét. Mosdjál hamar meg, a székre készítettem a ruhát, aztán majd felkötjük a nyakkendőt.

Péter egy-kettőre kész volt, de még várni kellett, míg anyuci felforralja a tejet. Akkor nekiálltak és anyuci szép csokorra kötötte a nyakkendőt.

- Úgy, most ne nyúlj hozzá. Majd ha hazajössz, magad próbáld megkötni, most igyekezz!

A mise hosszúra nyúlt, Péter alig várta a végét. Különben is bosszantotta, hogy a fiúknak fel sem tűnt a nyakkendője. Az orgona még el sem hallgatott és Péter már rohant kifelé a Szentháromság térre, át a Bástyára.

A Bástyán még alig lézengett egy-két ember. Péter végigszaladt a kaszárnyáig és ott tanácstalanul megállt. De eszébe jutott, hogy Körmössyék csak a tízórás misére jönnek, akkor pedig még jócskán várakozhat. Leült egy padra és várt.

Sok mindent meg kell magyarázni az Évikének - gondolta. - Kedves Évike, én nem vagyok már gyerek és én megbeszéltem a mi ügyünket a Bonyhádi tanár úrral is. Az én érzelmeim az életben már nemigen fognak változni. Egész egyszerűen, minden póz nélkül megmondom, hogy én szeretem magát Évike és feleségül akarom venni. Maga azonban még fiatal és sok mindent nem ért meg. Nézze, magának például nem tetszik, hogy az én papám asztalos volt. Első sorban is senki sem tehet arról, hogy mi volt a papája. A király sem tehet arról, hogy az ő papája is király volt. De a király fia csak király lehet, az nem választhat magának valami más mesterséget. Éppen úgy, mint a Szedlacsek. Az pék lesz, mert az apja és a nagyapja is az volt. Ugye? De énnekem nem kell asztalosnak lenni azért, mert az apám az volt. Én az leszek ami akarok és én építész leszek. És különben is az én apám nem volt olyan közönséges asztalos, mert ő bent állt a jeges vízben és elfűrészelte a hidat. Maga még ezt nem érti és csak azért mondom, hogy tudja meg, hogy én gazdag leszek és fiakkeren fogok járni és azt vehetem el feleségül akit akarok. De ez mind nem fog változtatni az érzelmeimen, mert én nem vagyok hiú és én magát szeretem.

- Szervusz humillimus, hát téged mi csikar itt a padon korán reggel?

- Jó reggelt kívánok Sabler bácsi.

- Nem nagyon töröd magad a tudományért te Ovidius, azt látom. A könyveid még mindig nálam porosodnak.

- Igen, holnap reggel bemegyek értük, eddig nem kellett.

- Hát aztán, hogy sikerült a kirándulás? - kérdezte Sabler bácsi és leült a fiú mellé.

- Nem volt ám kirándulás Sabler bácsi, - nevetett Péter - megszöktem aznap az iskolából.

- Tyhü. Donnerwetter és ezt csak úgy nevetve mondd?

- Már elintéződött az egész. Anyuci bent volt az iskolában és rendbe jöttünk. Igaz Sabler bácsi, tetszik ismerni a Mária néni urának az esetét?

- Wer ist die Mária néni?

- Hát a Teréz néni öreg cselédje a Mária néni. Az ura porkoláb volt itt a várban negyven-nyolcban és az osztrákok felakasztották, mert meg akarta szöktetni a magyar foglyokat.

- Hát minek akarta megszöktetni?

- Minek?! Hát honvédek voltak!

- Aber was, honvéd her, honvéd oda, akinek rendes polgári foglalkozása van az ne menjen ribilliót csinálni. Nem másztál volna fel, nem estél volna le, mondja egyik közmondás. Minek kell egy rendes budai polgárnak belekezdeni a heccekbe? Csinálják a revolúciót a studentok, meg a fiskálisok. A burgernak semmi keresni valója nincs ott. Ha az egyik bevonul azt kiabálva vivát, ha a másik bevonul, azt hogy éljen! A revolúció csak az uraknak való, mi haszna van belőle a polgárnak? Az egyik összelötte Pestet, a másik összelötte Budát. A károkat meg kifizeti a Herr Oberuns. Szép a honvéd, én is magyar vagyok, de azért az ármádia mégiscsak, a császár és királyi, az az igazi. A flottáról meg nem is beszélek, mert itten az emberek nem is

tudják, hogy micsoda. A burger az csak szép csendesesen politizáljon egymás között. Ha kell kiabáljon hoch, ha kell ne kiabáljon éljent és pász!

- Most pedig megyek a Három Szerecsenbe, mert ott már várnak engem. A dolgokat úgy kell venni ahogy vannak és a vasárnap délelőtt azért van, hogy minden rendes polgár ember megigyon egy-két korsó sört és meghallgassa, mit beszélnek az emberek. Remélem, ha megnősz te is rendes polgár leszel és nem valami rebellis. Hát holnap gyere a könyvekért.

- Sabler bácsi kérem, hány óra lehet már?

Sabler bácsi kigombolta a kabátját. A mellényén keresztül vastag ezüstitű hűvös húzódt. Az egyik végén hatalmas ezüst óra pihent, a másik végén sok-sok zsuzsu fityegett. Üveglap közé szorított négylevelű lóhere, ezüst foglalatú özfog, apró karikán lógó kis medalion, ezüst makkoscska és ki tudja még mi minden.

- Fél tizenegy elmúlt, - szólt Sabler bácsi, ahogy megnézte az órája vastag, fekete számait.

- Mennem is kell már. Szervusz Ovidius!

- Alászolgája Sabler bácsi.

Észre sem vette a nyakkendő, állapította meg Péter lehangoltan.

A Bástya sétánya színesedni kezdett a vasárnapi publikumtól. A nap bársony finoman simogatott és mindenki vidám volt. Színes, világos tavaszi ruhák tűntek fel mindenfelé és a pavilonban a katonazenekar próbálgatni kezdte a ragyogó fényes hangszereket. Péter végig-cikázott az emberek közt és éppen jókor érkezett a templom elé. A misének éppen vége volt és az emberek nagy tömegben tódultak kifelé. De hová álljon, hogy el ne szalassza Évikét? Körmössynével nem akart találkozni. Úgy érezte mintha Körmössyné parancsolhatna anyucinak, mert ő a kundschaft. Ez bántotta Pétert és ellenszenvessé tette előtte az asszonyt. A járda szélére húzódt, ahol már többen álltak és onnan nyújtogatta a nyakát erre-arra...

De nem látta a lányt! Hátha már előbb elment és nem vette észre? Vagy talán még bent maradt? A miséről jövő tömege lassan elfogyott és a tér meglehetősen kiürült. Péter álldogált a sarkon és hamarjában nem tudta mit csináljon, kiszaladjon-e a Bástyára, vagy a templomban keresse Évit?

Mégis inkább kiszaladt és végigfurakodott az emberek között. A zene vidáman szólt és a tömeg jókedvűen hullámozott fel és alá. Mindenki nevetgált, beszélt, élvezte a tavaszi nap-sütést. Péter mindezt nem látta, nem hallotta a zenét, csak furakodott az emberek között, mindig tovább míg az utolsó körbástyához nem ért. Évike nincs itt! Még egyszer vissza! Néhányan ráfordultak, mások odébb lökték. Péter nem törődött vele, csak sietett vissza folyton nézve jobbra-balra. Semmi! A templomtér üres. Hátha benn van! Egy kicsit várni kellett, míg a szeme megszokta a félhomályt. Itt-ott egy-egy öreg néni, pár ember, Évi sehol. Mégis kint lesz a Bástyán! Oda fog állni a zenéhez, arra mindenki elsétál, feltétlenül látnia kell!

Péter állt, állt a zene előtt és nézett, nézett. A zene szólt, az emberek sétáltak. Péter csak állt, állt. Már ismert minden sétáló csoportot, szerelmes párt, bácsit, nénit, ahogy fel és alá járva Isten tudja hányadszor vonultak el a fiú előtt.

Aztán lassanként ritkulni kezdett a tömeg. Az emberek kezdtek hazafelé szállingózni. A toronyban elkongatták a deket és a banda is eljátszotta az utolsó indulót. Mindig kevesebben sétáltak fel és alá és az előbb még zsúfolt padokon bőven lehetett már helyet kapni. Péter csak állt és várt és lassan ráeszmélt arra, hogy Évi el sem jött.

... Vasárnap kinn leszek a Bástyán... és mit is mondhatnék neki?... Hiszen nem is érdekelné akár mit is mondanék. El sem jött már persze, minek... Várjak még?... Minek? ... megyek haza... anyucihoz...

III.

Péter érdekes megfigyeléseket tett az osztályban. Lehet, hogy azelőtt is minden úgy volt, csak neki nem tűnt fel. Valami nagy, benső barátság nem főzte egyik fiúhoz sem. Nagyjából mindenkivel jóban volt, egyikkel inkább, másikkal kevésbé, de elválaszthatatlan egyik sem volt.

Ferivel, az Évi testvérével jóban volt, talán mind között a Feri állt hozzá a legközelebb és éppen azért Ferinél vette észre először a változást. Az utóbbi napokban Feri egészen visszahúzódott tőle, kérdéseit rövid felelettel, hamar elintézte, aztán otthagyta a fiút. Pétert bántotta és dacossá tette a dolog mert érezte, hogy a háttérben Körmössyné lehet, akinek nem konveníálhatott, hogy a fia egy varrónő fiával legyen jóban. Érezte ezt Feri egy-egy elszólásából és ez ébresztette fel benne a dacot. Nem Évi miatt lehetett a dolog, mert Ferit az Évi ügyei nem nagyon érdekelték. Nem, az osztály a szülők társadalmi pozíciója szerint kezdett kialakulni. Feri egy csoport felé kezdett húzódní, melynek vezetői a Hollósy Dani és a Vermessy Tibor voltak. Az elsőnek az apja miniszteri tanácsos volt, a másiké földbirtokos. Ehhez a csoporthoz tartozott még egy pár lateiner szülő fia és Gelb Samu, kinek az apja nagybérlő volt.

Aztán volt egy csoport, a tiszta jelesek, a jó tanulók csoportja. Ennek a csoportnak Berger volt a vezetője, mert ő volt a legjobb matematikus. Egy csomó sváb és spiez fiú tartozott ide és a rajtuk kívül állókat elnéző mosollyal kezelték. Volt aztán még egy csoport, a rakoncátlanok, a rossz tanulók, de legjobb tornászok csoportja. Ezeknek a vezére Deák Ferenc volt, aki éppen a neve miatt került erre a pozícióra, mert akár mi volt vele a többiek nagy gaudiú-mára mindjárt ráhúzták a „haza bölcse” címet, ami aztán még jobban elvadította.

Péter és még egy csomó fiú egyik klikkhez sem tartozott. A fiú nem is igen vette észre ezeknek a csoportoknak a kialakulását. De vasárnap óta állandóan olyan szomorkás hangulatban volt és inkább egyedül szeretett lenni. Így elhúzódva és kissé távolabbról szemlélve tűnt csak föl neki, hogy mindig ugyanazok a fiúk verődnek egy-egy csoportba és ha idegen akar közéjük keveredni, annak hátat fordítanak.

Péter megdöbbsent ezen, nem is igen akarta elhinni magának. De aztán kipróbálta. Tízpercben odament Hollósyhoz és kérdezett tőle valamit. Az rántott egyet a vállán - hagyj békén - mondta és ott hagyta a fiút.

Péter aztán csendesén átsétált a jelesek csoportjához és megfogta a Neubauer karját.

- Te, - kérdezte - hogy is van azzal a vacak több ismeretlennel? Te érted ezt?

- Fiacskám, - szólt Neubauer leereszkedően - nézd meg a százhuszonhetedik oldalt, nagyon egyszerűen le van írva az egész és ha nem érted, menj vissza a dedóba.

Péter szó nélkül otthagyta Neubauert és ment tovább. Éppen jött vele szemben Deák, Nagy Pistával.

- Te Deák, - szólt hozzá Péter - igaz, hogy téged a Neubauer lehúz száz méteren?

- Micsoda? Neubauer, az a görbelábú? Hát ki mondta ezt neked?

- Csak úgy gondoltam. Éppen azért, mert olyan görbe a lába és jól tudhat karikázni.

- Egy frászt fiam, egy frászt. Te egy hülye vagy fiacskám, fogalmad sincs az atlétikáról.

- Gyere Nagy, hagyjuk ezt a maflát.

Péter érezte, hogy sehova sem tartozik és ahogy tízpercben magában ödöngött az udvaron látta, hogy több olyan fiú van, akik szintén egyedül lógnak, pizmognak, vagy kettesével összeállva szintén elvonulnak a többiektől. Elhatározta, hogy ezeket a különálló fiúkat össze fogja hozni és megalakítja a maga pártját.

Közben otthon is nehézségek voltak a bicska miatt, mert anyuci sehogy sem tudta megérteni, hogyan lehet egy ilyen bicskát csak úgy „szerezni”, aztán pedig sajnálta rá a petróleumot. Végre kapott egy öreg szardíniás skatulyával, de bizony a rozsdá szívósabb volt, mint

gondolta és Péternek sok munkájába került, míg a bicska félig-meddig elfogadható állapotba került.

Vasárnap óta Péternek állandóan olyan szomorkás hangulata volt. Nem volt éppen levert, de nem is volt olyan ujjongó mint azelőtt. A Feri viselkedése és az osztály széthúzása bizalmatlanná tette. Tanult és olvasott. Bonyhádihoz ragaszkodott és érezte, hogy a tanár is kedveli őt. Többször volt már nála a lakásán és Bonyhádi magyarázott neki és könyveket adott. Néha a Bonyhádi felesége is bejött és nagy karéj lekváros kenyeret nyomott a fiú markába. Péter szerette a renaissance kort, szerette a művészeteket és miután sokat olvasott tudott is.

Bonyhádi és Jámbor viszony lassanként az osztálynak is feltűnt, mert ha valaki, valamit nem tudott Bonyhádi Pétert hívta fel és a fiú mindig kívágta a rezet. Betetőzte az egészet a tanfelügyelő látogatása, mikor is Péter rövid, szakszerű előadásban méltatta Leonardo univerzális tehetségét, nagy alkotásait, a kor szellemét és a művész szellemi fölényét. A tanfelügyelő gratulált Bonyhádinak és az igazgató megsimogatta Péter fejét. Iskola után a Berger - Neubauer csoport testületileg felkereste Pétert és be akarták venni maguk közé, de Péter kitérő választ adott és otthagya őket.

Délutánra Bonyhádi magához hívta a fiút és a felesége habos kávé készített neki. Péter őszintén elmondott Bonyhádinak mindent. Elmondta a nyakkendőt, a vasárnapi nagy várakozást, csalódást és hogy azóta mindig fáj neki valami. Elmondta az osztályban észlelt változásokat és a kialakult csoportokat. Bonyhádi papucsban és házikabátban fel és alá sétált és hosszú tajtékpipáját ide-oda lóbálta. Aztán, hogy a fiú abbahagyta kis szünet következett, majd megállt a fiú előtt és a szokott bölcselkedő stílusában megszólalt.

- Nehéz jereniádák ezek mind fiam. Nehéz ezeket megoldani. Az első ügy, az Évike, az egy számárság. Meg tudom érteni, hogy a dolog bánt, de csak idő és akarat kérdése, hogy kiverd az egészet a fejedből. Emberek, fiatal fiúk és lányok társaságába kell kerülnöd. Majd beszéllek anyáddal. Most már késő, mert egy-kettőre itt a nyár, de jövő ősszel valami tánciskolába kellene beíratni téged, hogy magad korabeliek közt forogjál. Ez semmi.

- De itt van az osztály ügye. Ez szomorú. A dolgok úgy látszik mindig rosszabbak lesznek. Nem emlékszem, hogy az én időmben különbség lett volna fiú és fiú között. A jó tanuló azonban mindig a többi felett állt. Igyekezz te is az elsők közé kerülni. Nem szabad a történelem miatt a többi tárgyból elmaradnod. Más azonban a születés, a vagyon, vagy a testi erő. Ezek a dolgok adottságok és igazán nem az illető érdemei és ha valaki ezek miatt hordja fenn az orrát, az buta. A nemesség ma már a lélek nemességét kell, hogy jelentse. A jó mód váljon a jótékonyság eszközévé és az erő védje az esetlent!

- Sajnos ez nagyon kevés esetben van így és az ellentétek az iskolán kívül csak fokozódnak. De csak legyenek mások büszkéek, gőgösek, erőszakosak, türelmetlenek. Te, fiam legyél csak mindig szerény és udvarias és meglátod mindenütt jól fogsz érvényesülni. Ne vess magadban mindenkin és ültess minden ember alá a saját vesszőparipáját. Meglátod mindenki jóban lesz veled és a hónod alá nyúl.

- A múltkor beszéltem neked a hiúságról. Minden ember hiú, de minél tanultabb valaki, minél finomabb a lelke, annál jobban le tudja győzni a hiúságát. Csak a buta ember lehet a saját nagyságára büszke, mert aki tudós az látja a saját jelentéktelenségét is. És még valamire akarom felhívni a figyelmedet. Sokszor van úgy, hogy bánkódunk valamin, hogy egyedül érezzük magunkat, hogy pár jó szó, baráti hang, vigasztaló után vágyunk. És van egy barátod, aki mindig a rendelkezésedre áll, van egy társad, akit soha sem unhatsz meg, s ez a könyv. Akárki, vagy akármi bánt, menekülj a könyvhöz, emlékezz rá, soha sem fogsz csalódni a könyvben. Gyűjts ilyen barátokat, meglátod mindig örömeid lesz bennük.

Péter igazat adott Bonyhádinak. Tehette ezt annál is inkább, mert a dolgok nem is izgatták túlságosan. Inkább az fájt neki, hogy bizonyos mértékig csalódott egyes fiúkban. Azt is érezte, hogy az Évi ügye nem halálos, de bántotta, hogy a lány, apja szegénysége miatt és azért

fordított neki hátat, mert az anyja varrónő. Csúnyának találta ezt és keserű szájjal gondolt a lányra.

Körmössyné egyszer kétszer feltűnt Jámboréknál, természetesen mindig egyedül, de aztán elmaradozott, mert Jámborné bár szelíd mosolygással, de éreztette vele, hogy nem kívánja kiszolgálni. Nem kellett neki semmi magyarázat, megéreztte, hogy a fiának rosszul esik Körmössynét látni, vagy hallani róla és szép simán, minden incidens nélkül úgy intézte a dolgokat, hogy Körmössyné lassan elmaradt.

Múltak a napok szép csendesesen, egyformán. Az idő melege fordult és hosszúra nyúltak a délutánok. Péter sokat olvasott a lányoknak, akik lassanként kezdték őt több figyelemre méltatni. Bár természetesen csak kamasz diákok láttak benne, de Péterrel mindenről okosan lehetett beszélni, mert az átlagnál kissé komolyabb volt.

Anyuci volt Péter legjobb pajtása. És Péter nem tudott jobb cimborát elképzelni. Mikor esténként a lányok elmentek és ők ketten maradtak, mikor már anyuci is eltette a munkát, akkor jött el az ő idejük. Anyuci apáról mesélt, az ő fiatságáról, a régi világról, vagy a nagymamáról, a felvidéki hegyekről, erdőkről, ahol anyuci kislány volt. Régi nótákat énekelt anyuci olyanokat, amelyeket még ő hallott a nagymamájától. Történeteket mesélt a lengyel szabadságharcról, ahogy régente a menekülők mesélték. Azután mesélt apa vándorlásáról, Németországba, Párizsba, Lombardiába. Apró kis epizódokat, történeteket, amelyeken annyit lehetett nevetni, vagy meghatódni.

Vagy Péter mesélt anyucinak kint a konyhában a sparherd mellett ülve, mikor anyuci főzte a vacsorát. Péter mesélt a napról, az égitestekről, a tűzről, a köszénvilág nagy őserdeiről, állatjairól. Olyan jók, szépek, megelégedettek voltak ezek az esti együttlétek. Hát még mikor vasárnap délután, ketten együtt elmentek sétálni, az volt csak a nagyszerű! Péter karonfogva ment anyucival. Rendesen a belvárosba mentek, mert anyuci szerette nézegetni a pompás kirakatokat, az újdonságokat és el-ellesett egyes újításokat amit itt-ott látott. Pazar bőkezűséggel megajándékozták egymást képzeletben mindenféle drága holmival, de soha sem jutott eszükbe sajnálkozni, vagy irigykedni azon, hogy mások ezeket a dolgokat meg is tudják venni. Néha, néha aztán előfordult, hogy anyuci megreszkírozott egy-egy perccel, vagy pár krajcárért selyemcukrot és aztán azt nagy ünnepélyességgel fogyasztották el hazafelé tartva a hídon át, vagy fel a lépcsőkön a várba.

Egyik este is kinn tanyázott Péter anyucival a konyhában. Anyuci cseresznyét főzött be és most szedegette ki az üvegeket egyenként a dunsztból és körülvagdosta rajtuk a pergament-mandzsettákat. Péter a Sforzák művészet-pártoló bőkezűségéről olvasott fel egy könyvből a konyhaszéken kuporogva a petróleum lámpa alatt.

- Ugye milyen szép lehetett a világ akkor, anyuci?

- Bizony sok szép dolgot, kincset összegyűjtöttek a fejedelmek, királyok. Látnod, annyi mindent beszélnek az emberek, hogy nem kell király, nem kell gazdag ember, mindenki legyen egyforma. Hogy a szegény ember csak dolgozik és soha sincsen semmije. Pedig látod, nem egészen így van. Hiszen a szegény ember mind a gazdagból él. Ha nem volnának nálunk jobb módúak, kinek varrnám én a drága holmikat, ki tudná megfizetni az én munkámat. Nem volna nekünk sem kenyerünk és a lányokat sem tudnám fizetni. Ha nem volna gazdag ember, herceg, meg király, ki csinálná a pompát, ki áldozna olyan dolgokra, amiről nekünk még fogalmunk sincs? Sok-sok iparos ember él ám a pompából, a kőfaragótól a takácsig és bizony a művészeket is csak a gazdagok tudják megfizetni. A piktorok, a szobrászok, az ötvösök, mind csak olyan emberekből élnek, akiknek módjuk van áldozni és meg tudják becsülni a szépet. Ez így volt régen is, így van ma is. Ismered apádnak azt a szép díszpoharát? Ott van a kredenc felső részében, balra a leghátsó fiókban, vedd csak le.

Hogyne ismerte volna Péter azt a gyönyörű kristály poharat, hiszen sokszor nézegette ő azt és tudta, hogy apának egyik büszkesége volt. Hogy csillogott, villogott az a pohár, ha a

nap rásütött! Ezer szivárvány szikrázott körül szerte szét. A bordó szegélyek izzottak és az ovális homorú sötétkéék részek végtelen mélységet mutattak.

Péter óvatosan kikotorta a kredenc hátuljából a poharat. Valahogy ösztönszerűen óvatosabban bánt vele mindig, mint más edénnyel, pedig masszív volt és erős, nem úgy nézett ki, mintha egyhamar eltörne.

- Látod, - szólt anyuci, miközben kötényével megtörölgette a poharat - apádnak ez egy nagyon kedves emléke volt. Ez is bizonyítja azt, amit az előbb mondtam. Királytól kapta ezt a poharat szegény apád, illetve királyfitól, aki most a király Bajorországban. Lajos királytól, aki akkoriban talán annyi idős lehetett, mint te most.

- Jé, - csodálkozott Péter - ezt én nem is tudtam.

Igen, az úgy ötvenötben, vagy ötvennyolcban lehetett. Vándorúton volt apa, mert látni akart egyet-mást a világból. Én persze még nem is ismertem akkor apát. Nekem is úgy mesélte aztán később.

- Komisz, nagy tél volt. Szegény apa alig tudott bevánszorogni Münchenbe. Sokat szenvedett a hidegtől, a lába sem volt jó negyvennyolc óta. Így hát nagyon megviselte az út. De volt egy pár jó ismerőse Münchenben és azok egykettőre elhelyezték egy jó hírű fafaragó mesternél. Mert mindig csak inkább a fafaragás felé húzott, az asztalos munkát csak úgy szükségből vállalta, de igazi kedve csak a fafaragásban telt. Szép dolgokat csinált, hiszen szegény még a vége felé is folyton pepecselt. Meg vannak mind a holmijai, igaza volt Teréz néninek, hogy nem engedte elkótyavetyélni a dolgait. Ott vannak nála, mert itt nem igen volt helye.

- Elég az hozzá, hogy a mester megbecsülte a munkáját és szépen keresett. Egyik délelőtt egy szép faragott szenteltvíz tartót vitt át a kapucinus kolostorba és a királyi kerten vágott át, hogy lerövidítse az utat. Az egyik tisztáson egy csapat fiú hólabdázott és egyszer csak paccs, egy hólabda pont apa szeme közé repült. Szegény apa megijedt, megcsúszott és elesett, a szenteltvíz tartót meg kiejtette a kezéből. Mire kitörölte a hólét a szeméből a fiúk már körülfogták és egy idősebb úr is segített neki felkelni.

- Bocsánatot kérek uram a fiúk vigyázatlanságáért - szólt az úr. - Lajos, te is kérj bocsánatot ettől a bácsitól, mert te dobtad meg.

- Ne haragudjon kérem, - szólt egy fiúcska előlépve - nem akartam, nem tehetek róla.

Jól van fiacskám, nincs semmi baj - szólt az apád.

De bizony baj volt, mert a szenteltvíz tartó tetején a kis kereszteske letört.

- No, ezt vihetem vissza,... dünnyögte apa és kissé bosszúsan nézte az eltört keresztet.

- Kellemetlen, nagyon kellemetlen, - sópánkodott az idősebb úr és megkérdezte, hogy hol dolgozik apád. - Kérem, - mondta - amennyiben bármilyen kára volna, azt természetesen megtérítjük. Délután feltétlenül felkeresem a műhelyben.

- Ugyan kérem, - szólt apád - nem olyan nagy dolog az egész, hazaviszem, megragasztom és kész. Megyek is vissza és hamar elintézem az egészet.

Délután, úgy négy óra körül, éppen sötétedni kezdett, amikor gyönyörű hintó állt meg a műhely előtt. A délelőtti úr és Lajoska nyitottak be. A mester csodálkozva nézett rájuk, zavarában alig tudott köszönni, csak mélyen meghajolt. Mert Lajoska a királynak a fia volt, az az úr, meg a nevelője, valami kamarás, vagy mi. Apádat keresték, megkérdezték nincs-e valami kára. Ezt a gyönyörű poharat adta a királyfi apádnak. Persze apád is meg volt hatva és nagyon szépen megköszönte az ajándékot. A kis princet a legények megéltették, ahogy a nevelőjével elment és apa meg a mester segített nekik a kocsiba felszállni.

- Azóta a kisfiú megnőtt, most ő a király Bajorországban. Azt mondják olyan dolgokat épít, amilyenek csak a mesékben vannak. Kastélyokat olyan pompával és dísszel, amit el sem tudunk képzelni. Vannak aki azt mondják, hogy bolond, de az nem lehet. Ha pazarol is bizonyára meg van a módja rá. Aki pedig úgy szereti a szépet, mint ő, az nem lehet bolond.

- Na, tedd el szépen a poharat, már későre jár. A befőttet most ide tesszük a sarokba, hogy kihűljenek és holnap reggel felrakjuk a szekrény tetejére. Majd, ha én már nem leszek, akkor tied lesz ez a pohár, te vigyázol majd tovább rá és ha fiad lesz, te is el fogod mesélni neki a nagypapa históriáját...

Csendes békességben teltek a napok. A munka folyt reggeltől estig, a lányok vidámak voltak, nevetett belőlük az élet fiatalsága. Lehetetlen volt mellettük szomorúnak lenni és ha voltak is sóhajok, azok hamar elmúltak. Az idő egykettőre nyárba fordult. Az iskolában már a vakációról kezdtek beszélni, mikor Pétert megint kibillentette egy esemény a kerékvágásból.

Egyik délután anyuci elküldte Pétert Pestre egy csomaggal a Váci utcába. Csöngetésére Juliska, a szobalány nyitott ajtót.

- Jó napot Péter, - nevetett rá a lány. - Nincs itthon se a nagysága se a kisasszony. Jöjjön be szépen, majd kiszedjük a holmit, hogy ne gyűrődjenek.

Juliska bevezette Pétert az ebédlőbe és a nagy asztalra sorba kirakosgatták a gyönyörű, új batiszt ingeket. Péter szedegette ki a csomagból, Juliska meg szépen lesimogatta, elrendezte őket.

- Istenem, micsoda gyönyörű, finom dolgok ezek. Milyen finom azsúrozás, mennyi munka. Mikor lesz nekem ilyen finom ingem. De ugye nem is illik egy fiatal ember előtt ilyeneket beszélgetni? - nevetett Péterre a lány.

A fiú éppen egy inget adott át és Juliska keze hozzáért az övéhez. Nem tudta miért, de rettenetes zavarba jött és egész piros lett. A lány észrevette a fiú zavarát, ez tetszett neki és kacéran nézett Péterre.

- Péter, csak nem fél tőlem, hogy úgy elkapta a kezét? - nevette Juliska és a szemében volt valami csillogás, amitől Péternek egyszerre melege lett.

- Én nem félek, - szólt szégyenlősen. Érezte, hogy valamit még kellene mondani, de nem tudta mit. Lesütött szemmel átnyújtott megint egy inget, de a lány megfogta a kezét és magához húzta.

- Péter, gyere, csókolj meg - súgta egész közéről és feleletet sem várva, átfogta a fiú nyakát. Péter érezte a száján a lány puha, meleg száját, érezte a hozzá simuló melleket. Forgott vele minden, a szíve a fülében kalapált, lehunyta a szemét.

- Szeretsz, Péter? - súgta a lány.

- Nagyon, nagyon - szólt Péter szégyenlősen.

- Ugye, ugye szeretsz? - kérdezte újra a lány és ismét magához húzta a fiút. De volt valami a lány hangjában, valami leplezett forróság, amitől Péter ösztönszerűen megijedt.

- Én nem maradhatok kérem... nekem el kell menni Juliska kérem... sietni kell... - akadozott Péter és szeretett volna elszaladni.

- Hát nem szeretsz? - kérdezte Juliska és szeme a fiú szemébe perzselt. - Hát nem akarsz, hogy szeresselek?

- Én nem tudom kérem, Juliska... én szeretem... én szeretnék elmenni... én majd visszajövök...

- Te Péter, te mafla gyerek, - nevetett a lány - te anyámasszony katonája. Na ne félj tőlem kisfiú, nem harapom le az orrod! Na eredj szépen Isten hírével, te kis buta!

Péter rohant le a lépcsőn, végig a Váci utcán. A Lánchíd közepén megállt, mert forró volt a feje és jól esett neki a dunai friss levegő. Borzasztó nagy kavargás volt benne. Csókolództam egy lánnyal,... ujjongott fel magában az egyik percben, aztán megint megijedt, mert eszébe jutott Juliska izzó szeme, forró lihegése.

Tehát igaz, mégis! Tehát nem valami rémes marhaság az, amit a fiúk az osztályban beszélnek? Most egyszerre érezte, hogy kell valami kapcsolatnak lenni férfi és nő között. Milyen szép, fehér karja van a Juliskának! Rettenetes, hát tényleg így volna? És Évike is? Nem, az nem lehet! Persze, hogy nem, hiszen amikor Évikével beszélt sohasem jutott az

eszébe ilyesmi. De milyen jó volt, mikor Juliska átfogta a nyakát! És most mit csináljon? Jaj, anyucinak ezt ő nem mesélheti el! Nem, nem meghalna szégyenében. De valakivel kéne beszélni erről. A Sabler bácsi biztosan kinevetné. Megvan! Igen, meg fogja kérdezni a Bonyhádít. Csak a néni ne legyen otthon, mert akkor nem tudná elmondani.

Péter aznap nagyon csöndes volt és másnap délben megvárta a Bonyhádít az iskola kapujában. Megkérdezte feljöhetne-e délután, mert tanácsot szeretne kérni valamiben.

- Jól van Jámbor, gyere fel úgy öt óra felé,... mondta Bonyhádi. - Kaptam egy jó könyvet Bonfiniról, azt majd te is olvasd el.

A dolgozó szobájában Bonyhádi leültette a fiút a nagy bőrfotelbe, de Péter nem jól érezte magát, zavarban volt. Nem tudta hogyan kezdje, vagyis inkább nem tudta, mit is akar? Megnyugtatót szeretett volna. Azt szerette volna, ha Bonyhádi nagyot nevet és azt mondja, hogy számárság, egy szó sem igaz az egészből, a dolgok egyáltalán nem úgy vannak, ahogy a fiúk beszélnek. De érezte, hogy mégis a fiúknak lesz igazuk és Bonyhádi úgysem tehet semmit.

Aztán csöndes hangon, nagyokat nyögve, akadozva, elmondta a tegnapi délutáni történeteket és elmondta, hogy mi mindent beszélnek a fiúk az osztályban. A tanár, mint mindig hosszú pipáját szíva, fel és alá sétált és ha a fiú megakadt, megállt és biztatta. - Tovább fiam, csak őszintén mondd el mindent úgy, mintha az édesapáddal beszélnél. A fiú befejezte mondanivalóját. Bonyhádi csöndben pöfékelt, majd megszólalt.

- Jól tetted fiam, hogy hozzám fordultál ebben a kérdésben. Vannak dolgok az életben, amit a lány az édesanyjával, a fiú az édesapjával tud jobban elintézni. Ilyen dolgokat mint ez, mi, férfi emberek ugyebár fesztelenebbül letárgyalhatunk egymás között.

- Tulajdonképpen ne gondold, hogy valami rendkívüli dolog történt veled! Száz és száz apróságot lát, hall, olvas, vagy tanul az ember, amit egyszerűen elenged a füle mellett és nem veszi észre az önmagával való közvetlen kapcsolatot. Így vagy te is! Tanultál növénytant, állattant, egészségtant. A morfológia és a biológia alapvonaláival tisztában kell lenned és ugye soha sem gondoltál arra, hogy ezek a dolgok mind terád is vonatkoznak. Most megakadsz egy problémán, mert az emberről, önmagadról van szó. Pedig a dolgok legelemibb természetessége az, ami ma még probléma előtted. Holnap, holnapután megszokod ezt a gondolatot, hogy te sem vagy külön, mint a többi élőlény. Te, - az ember - csak fejlettebb vagy, mint a többi állat, de természeted, ösztöneid ugyanazokon az utakon vezetnek.

- Hm, igen, a dolgok úgy vannak, ahogy az ösztöneid sejtették és ahogy azt kamaszkorod pajtásai suttogják. De, - és itt jön a nagy de! - Itt van a felsőbbrendűség, a különbség az ember és az állat közt. Nem szabad, hogy az ember az ösztöneire bízza magát! Az ész, a gondolkodó ész kell, hogy vezesse az embert! És mit mond a józan ész? A józan ész regisztrálja magában a dolgot. Hallottam, tapasztaltam valamit, ezen gondolkodom. Fiatal vagyok, tapasztalatlan, az ösztönök erősek, de én uralkodni akarok rajtuk! Hiszen még nem is tudom, mi minden baj leselkedik rám! Az ösztön, ugyanaz az ösztön, mely majd esetleg hajtani fog a meggondolatlanság felé, ugyanazon ösztön kell, hogy óvatosságra intsen! Az élet fiam sötét erdő, ahol az embernek óvatosan kell járni. Sok a rossz ember, sok a beteg ember. Még sokat fogunk ezekről a dolgokról beszélgetni. Most csak azt mondom - és jegyezd meg ezt jól: soha senki semmiről el nem késik az életben.

- Nagyon helyesen cselekedtél, hogy azt a lányt otthagytad. Bízd rám a dolgot, nem is fogsz többé odamenni. Mindig kerüld fiam az olyan nőket akiben nem ideált, hanem csak nőtényt látsz. Ha tetszik neked majd valaki - és szerelmes leszel bele, mindig próbáld meg önmagadban összehasonlítani az édesanyáddal, de ha majd találni fogsz valakit, akiről érzed, hogy a meleg, odaadó szeretetében van valami édesanyád szeretetéből, az lesz az igazi. Addig pedig legyen mindig a szemed előtt, hogy ember vagy és férfi, aki az ösztönein uralkodni tud.

Péter megnyugodva, de leverten távozott. Valami csalódást érzett és utálatot. Hát mégis minden úgy van, ahogy a fiúk mondták! Milyen buta dolog és milyen állatias. Nem, ilyet ő soha nem fog csinálni. Egy jó gríznudli többet ér, mint ez az egész vacak... és mégis... a

múltkor, mikor a Piri leszórta a gombostűket és ő is segített keresni, belelátott a nyakánál a blúzába. Akkor elfogta valami izgalom. Ez az ösztön!... Úgy látszik ezt kell legyőzni... Kár, érdekes, szebb mint Firenze, de az Évinek nincs semmije, az az ideál. Az ideálnak nincs... És a Piri mindig olyan izzadt szagú. Eh, vacak az egész. Anyuci vacsorára virslit ígért, gyerünk.

Péter másnap délután letelepedett Sabler bácsinál a háromlábú székre, kíváncsi volt az öreg véleményére, de nem mert egyenesen rátérni.

- Sabler bácsi miért nem nősült meg?

- Meg vagy bolondulva? Harmadszor nősüljek meg talán? Örülök, hogy túl vagyok rajta!

- Hát Sabler bácsi nős volt?

- Kétszer fiam, kétszer! Tudod-e mit jelent ez?

- Nem tudom Sabler bácsi.

- Persze hogy nem tudod te taknyos. Hiszen az kéne még csak. A te korodban még fenékig tejfel minden. Ha egy rozzant madárijesztőre ráhúznak egy színes perkálszoknyát, hát az valami gyönyörű. Jön egy csinos pofa, nevető, egészséges aztán megeszi a fene mindjárt az egészet. No csak vigyázz, mert én is így jártam meg.

- Úgy nézz rám öcsém, hogy én tudtam valamikor a legszebb csizmákat csinálni Budán, hát képzelheted, hogy jól kerestem. Mert akkor nem az a nyavalyás világ volt, hogy cúgos cipőt viseltek, meg kalucsnit, hanem rendes csizmát, úgy mint illik. Nem is volt ez a sok nyavalyás lúdtalpú ember, mint most. Tudod mit hallottam a múltkor? Azt mondják, hogy Pesten a Kishíd utcában, vagy hol, most egy olyan susztereit nyitott egy pasas, ahol csakis ilyen gethes lábakra csinálnak cipőt. Hát miből akar megélni az a szerencsétlen? Ámbár tudja fene, lehet hogy már annyi a nyavalyás, hogy külön suszter kell nekik. Mert ha valakinek bütyke van, hát nem bánom jó, az ember kikalapálja neki, de hogy extra cipőt csináljak ilyen talppal, meg olyan betéttel? Hát mi vagyok én? Járjon papucsban, vagy üljön otthon a sparherd mellett. Általánosságban sokkal nyavalyásabbak az emberek most, mint annak előtte. Ha fúj a szél prűszkölnek, ha nem fúj a szél tátognak, hogy tyhű de meleg van.

- De a felesége Sabler bácsi!

- Hisz arról beszélek te Horácus, hát nem érted? Tagadhatatlan, hogy csinos lába volt. Itt volt fraila a magisztrátuson, én meg első segédje voltam az öreg Burgernek, az Úri utcában. Az is meghalt már, vagy harminc éve, pedig rendes ember volt. Fiam, az öreg Burger holmijának híre volt ám! Akkoriban még a diétán is beszéltek róla Pozsonyban és aki valakinek számítani akart, annak a Burgertől volt a csizmája. Micsoda csengés-bongás volt, ha egy-egy csapat sarkantyús csizmás ember felvonult valahol. Hát még a táncnál, mikor taktusra csendült mind a sok sarkantyú. Más volt ám akkor a tánc, nem olyan cúgoscipős mint most. És nem kellett éjfélkor tiszta gallér a fiatal uraknak. Most kiveri őket a veríték abban a nyimnyam tipegésben. Nem igaz ám az fiam, hogy a szabónak nincs ruhája, a suszternek meg nincs cipője, mert olyan csizmám volt nékem akkoriban, hogy még a palatínus is megirigyelte volna. Valami császári ezredesnek csináltuk, de az közben a nyakát törte valahol, én meg átvettem az öreg Burgertől olcsón. Mikor a Kati, meg én kiálltunk a táncra, akkor aztán sipirc volt mindenkinek! Tudott táncolni a Kati, azt meg kell hagyni, de magam is! Aztán, hogy mindenki minket bámult, hát hogy a csudában ne melegedtünk volna össze. Én is fiatal voltam, ő is, csinos is volt, ment a dolog egy-kettőre. Láttam én imitt-amott valami kajla bajuszú dragonyost, de fene törődött vele. Nem volta annak sem apja, sem anyja, semmi atyafia addig, amíg el nem vettem. Aztán meg csak úgy előbújtak egy-kettőre, mint tavasszal a békák, Isten tudja honnan. Egyszer jött egy tanti, aztán a kishúga, egy öreg nagybácsi, a nevelőanyja és fene tudja ki mindenki.

- Jól van no, - gondoltam - egyetek koldusok, keresek én elég szépen. Nem is itt volt a baj. Persze lassan kezdtek nagyon odaszokni, mint a cukorra a legyek. Alig győztem őket elhessegetni. Jól van no, én béketűrő ember vagyok. Hanem egy napon kitört a baj. Gyanús volt nekem régebben a dolog, mert igen megváltozott az asszony, de nem igen spekuláltam,

mert ha az ember dolgozik reggeltől estig, hát nincs nagy kedve még külön számolgatni. De mikor meglett a gyerek, hát sehogy sem stimmelt nekem. Reggel még elmentem a műhelybe, de munka közben egyszerre csak világos lett minden. Kreutz Donnerwetter! Rohantam haza. Hogy miket mondtam, már nem igen tudom, elég az hozzá, hogy még a sok atyafinak állt feljebb. Hinaus! - ordítottam és kiraktam őket egymás után. De magam sem maradtam. Fogtam a ferslagomat, hamar összekaptam a holmimat, aztán álló mars, otthagytam az egész háztájat, hogy azóta sem jártam arra. Üzengettek aztán, hogy jöjjenek vissza így, úgy, meg meg egymás, de bizony én még választ sem adtam.

- Akkor megfogadtam keményen, hogy engem nem fog többé semmiféle nőszemély megfogni. Pedig hát ember tervez, asszony végez, mert aztán még egyszer befogtak a járomba. Igaz, hogy én is ott voltam, én is hibás vagyok, de hát gyarló féreg az ember. Meg aztán ez inkább olyan üzleti társulás volt, mert egy özvegyasszonyt vettem el. Rászakadt az üzlet az ura után és nemigen boldogult vele. Én sem voltam sehogyan sem már. Untam az örökös kószálást. Így aztán összekeltünk. Nem volt éppen fiatal, szépnek sem volt mondható, de a szája az akkora volt, mint a Stefansturm. Azt mondom én neked, te Ovidius, soha olyan nőt ne vegyél el feleségül, akinek hegyes az orra. Figyeld meg, akinek hegyes az orra, az mind harapós. Annak mind pörög a nyelve és éles, mint a beretva. Az minden smarnból elefántot csinál és beléd fojtja a szót, hogy csak úgy tátogsz. A tömpe orrú, az meg mind buta liba. Nem mondom, a tömpe orrúak mind jóindulatúak, jámborak, de sokat vihogznak, aztán hamar elhíznak és nem tudnak másról beszélni, mint a főzésről meg a slusszbőségről. Akire meg azt mondják, hogy - wihaste no, - klasszikus az arcéle, attól meg pláne félj. Az egyenesen azt hiszi, hogy annak a Jupiternek, vagy kinek a leszármazottja, olyan gögös, ezekkel csak per kiszthand lehet beszélni és meghalnának ijedtükben, ha valaki a hinterfrontjukra húzna egyet.

- Igen, de hát Sabler bácsi nem volt szerelmes?
- Mi bajod van?
- Azt kérdezem, hogy Sabler bácsi nem volt szerelmes?
- Szerelmes? Hát hogy érted azt? A Kati tetszett nekem, nem mondom.
- És hogyan mondta meg neki?
- Mit?
- Hát, hogy szereti!
- A Katinak? Mein Gott, megszorongattam tánc közben.
- És mit mondott?
- Mit mondtam? Megkérdeztem, hogy mi lenne, ha mi összeállnánk!
- És hasonlított az édesanyjára?
- Kire?
- A maga édesanyjára a Kati?
- A Kati az anyámra? Hát mi köze az anyámnak a Katihoz?
- Valaki azt mondta nekem, hogy olyan lányt kell elvenni, aki hasonlít az ember édesanyjához!

- Nem tudom fiam, ki mondta, de nagy marha lehetett! Az anyjára, mért nem mindjárt a nagyanyjára?

- Azt nem úgy értette Sabler bácsi, hanem aki úgy szereti az embert.
- Szereti? Hát tudod fiam Ovidius, majd ha szépen keresel, próbáld meg egy lánynak azt mondani, hogy el akarod venni feleségül. Majd meglátod akkor, mennyire fog az szeretni téged! Hajjaj, szaladni fog utánad, mint a pincsikutya, még ha ragyás volna is a képed. Ha halkan nyitsz be a szobába felsikolt, hogy jaj Istenem, de megijedtem, éppen magára gondoltam és egyszerre megjelent. De ha nagyot kopogsz és úgy lépsz be, ugyanazt mondja. Aztán édes szívem így, édes szívem úgy. Mondd ezt hogy akarod, azt hogy szereted, mert minden úgy lesz ahogy te akarod, én leszek a te szolgád, aki csak a parancsaidat fogja lesni.

Igen ám, míg a kántor a kóruson rá nem orgonázza a cirkumdederumot. Akkor aztán egyszerre megfordul a széljárás. Az édes szívem helyet jön, hogy ugyan hagyjon békén, jobban tudom én azt! Aztán meg, hogy nem vagyok én bűvész, hogy abból a pár rongyos krajcárból amit maga hazahoz még talán kandírozott kókumpityerére is teljen. Aztán következik, hogy persze a felesége az száz évig járjon ugyanabban a szoknyában, de szombat este a Kis Dudásnál csak úgy mirnix dirnix elpucolt vagy forint húszat. Hej Ovídius, azt mondom én neked, okos emberek ám a papok. Ha olyan nagy szentség a házasság, hát nekik mért nem kell? Azért fiam, mert ők tudják, hogy prédikálni könnyebb, mint a prédikációt végighallgatni. A házasságban pedig az egyik félnek hallgatni kell, márpedig mindig az okosabb hallgat és ugyebár a férfi ember az okosabb. No. Azért mondom.

- Sabler bácsi kérem, azt tessék megmondani, hogy... izé... nem is ezt akartam kérdezni... hanem... hát például... mondja Sabler bácsi, mielőtt megnősült volna, soha nem csókolódzott senkivel?

- Én? Na hallod!... Ohó!... Te, te Ovídius Naso, te csókolódtál valakivel, mi?

- De Sabler bácsi... én... hát honnan tetszik ezt gondolni?

- Nana, ámbár hiszen jól van na, idestova belőled is jérce lesz vagy mi. Hát csak vigyázz. Majd elmondom neked egyszer, hogy jártam én, de most el kell vinnem ezt a cügost a Hofbauerékhoz. Akkora bütyköt még nem látott a világ, mint ennek van. Megfizet rendesen, nem mondom, de bizony a régi csizmás, kapcás világ mégis csak különb volt, mint ez a mostani strumflis. Na eredj haza te is fiam.

Péter hazafelé kikerült a Bástyára. A nap éppen leereszkedett a Svábhegy mögé. Hatalmas fénysugarak lángoltak az égen és a felhők szegélye olyan volt, mint a folyó tűz. A házak vörösen izzottak és mindennek hihetetlen hosszú árnyéka volt. A Vérmezőn túl, a kis kertes házakban, majorokban füstölögték a kémények, főzték a vacsorát.

Azért mégis minden nagyon szép - sóhajtott Péter. Hogy miért sóhajtott azt maga sem tudta, de jól esett neki, megnyugtatta. Sok mindenféle bajos és zavaros dolog van a világon, - gondolta - de azért szép minden, nagyon szép.

Egyik délután Bonyhádi ellátogatott Jámborékhoz. Hosszan tárgyaltak a konyhában, mert Bonyhádi nem akarta, hogy a lányok hallgassák. Aztán Jámborné többször járt Teréz néninél, akivel megbeszélték a dolgokat. Teréz néni levelet írt Dömösi Sándornak, aki valamikor az ura segédje volt, most tisztartó Somogyfaluban, a Schotter báróék birtokán. Elhatározottatott, hogy Péter a nyarat Somogyfalun tölti, Dömösiéknél.

Eljött az iskolaév vége és Péter nem is sejtett semmit. Feltűnt neki, hogy anyuci sorban kijavítgatja minden ruhaneműjét meg, hogy sokat magyaráz, hogy és mint kell viselkedni, ha az ember idegenbe kerül vendégségbe, de nem tulajdonított nagyobb fontosságot a dolognak.

Az évet Péter elég jól végezte és boldog meglepődöttséggel énekelte a kóruson a Te Deum-ot. Bizonyítvány osztás után Bonyhádi szólt, hogy délután jöjjön fel hozzá. Otthon ünnepi ebéd várta Pétert. Rántott csirke volt salátával! Nagyon jó hangulatban ültek anyucival a konyha asztal mellett és nevetgélésüket a lányok dúdolása, csiripelése kísérte a szobából.

- Most idefigyelj Péter! - kezdte Jámborné ebéd után, kissé ünnepélyes hangon. - Egy meglepetést készítettünk neked, mert tudtuk, hogy javítani fogsz a bizonyítványodon. Most vége az iskolának, van két hónap vakációd és erre az időre nyaralni mész Somogyfaluba oda, ahol a Teréz néniék voltak. A Teréz néniék utóda Dömösi Sándor bácsi meghívott téged! Na, mit szólsz hozzá?

Péter öröm helyett inkább meg volt ijedve.

- Én? Én megyek oda egyedül? És te nem jössz anyuci? Én egyedül?

- Te csacsi, hát persze, hogy egyedül mész! Hiszen te már nagyfiú vagy, csak nem félsz talán?

- Nem félek, de te itt maradsz? Én nem ismerek ott senkit! És miért kell nekem oda menni?

- Nyaralni Péter, hát nem érted? Ki a vidékre. Sok minden szépet fogsz látni. Lehet fürödni a Balatonban, van sok ló, kocsi, erdőőzikevel, friss tej, méz, rozskenyér. Jó étvágyad lesz. Erősödni fogsz. Majd meglátod, alig akarsz onnan majd haza kíváncozni.

- És Dömösi bácsinak is van kocsija?

- Hogyne fiacskám, nem is egy. Majd meglátod!

- És én is hajthatom a kocsikat?

- Majd megkéred a Sándor bácsit és ő megtanít.

- Én mindig hajtani fogok! - kiáltott Péter és egyszerre megjött a kedve.

- Persze, hogy hajtani fogsz. Sok szép kocsi van ott. Különben holnap majd meglátod, mert biztosan kocsit küldenek értetek a vasútra!

- Holnap? - ijedt meg újra a fiú - hát már holnap el kell menni?

- Na igen, az iskolának vége. Minek szaladgálj itt az utcán össze-vissza hiába. Nem tanulsz itt semmi jót, ott meg pompás dolgod lesz.

- És te nem is jössz egyszer sem el?

- Ugyan már no, egy ilyen nagy fiúnak nem szabad anyámasszonykodni! Mi az egész? Két hónap, nyolc hét, az semmi. Aztán majd közben írni fogok. De te is írsz majd rendszeresen, minden héten, tudod?

- Igen, és van nekik csónakjuk is?

- Biztosan van. De vigyázz, egyedül nem szabad csónakba ülnöd. Nagy víz a Balaton, elvisz és soha nem hoz többé vissza. Én meg csak várnám, várnám a kisfiamat hiába. Ugye Péter megígéred nekem, hogy egyedül soha sem ülsz csónakra?

- Ígérem anyuci, de azért mégis jó volna, ha te is jönnél!

- Azt nem lehet fiam. Nekem itt dolgom van, téged hívtak meg és kell is, hogy egy kis önállóságot tanulj. Délután el kell még menned Teréz nénihez, szépen megköszönni neki a nyaralást, mert ő intézte el, hogy te lemehetsz. Aztán egy koffert is kapsz tőle kölcsön, amibe a holmidat csomagolhatod. Mehetsz is már fiam, mert nekem is ki kell vasalnom egyet-mást, hogy aztán csomagolhassunk.

Mári néni szertettel tuszkolta be a fiút az ebédlőbe.

- Kisztihand Teréz néni... anyuci mesélte nekem, hogy én... anyuci küldött... mert én nagyon szépen köszönöm Teréz néninek, hogy elmehetek nyaralni... és rendes leszek.

- Jól van Péter, ülj le, te meg Mári keresd elő azt a koffert, amit mondtam.

Teréz néni egy ideig elgondolkozva játszott a zsabójával. A szobában csend volt.

- Ide figyelj! - kezdte aztán. - Dömösi Sándor, akihez te mész az én uramnak az utóda a birtokon. Igen jóra való, derék ember, bár kissé parlagias. Nem sok ragadt rá a báróék úri mivoltából, bár elég régi alkalmazott. No de nem minden ember egyforma. A felesége is derék, egyszerű asszony és mind a ketten talpig becsületes emberek. Soha sem szabad elfelejtened, hogy a vendégük vagy, mindig udvariasnak kell lenned és a néninek kezet csókolj. Van egy körülbelül annyi idős fiúk, mint te. Kaposváron jár iskolába. Nem szeretném, ha valamin összevesznétek. Legyél jóba vele, bár nem tudom, milyen természetű, de ha úgy érzed, hogy nem hozzád való, azt sem szabad mutatnod, mert vendég vagy és a szülei jóvoltából nyaralsz náluk.

- Lehetséges, bár nem biztos, hogy az uraság is ott lesz. Ha véletlenül találkoznál velük a parkban, az úton, vagy akár hol, mindig mélyen emeld meg a kalapodat és értelmesen, hangosan köszönj. Ha szóba állnának veled, rövid és értelmes feleleteket adj. - Adok neked öt forintot és külön egy forintot. Az öt forint feléből megváltod a jegyedat odafelé, a másik felét elteszed a forinttal együtt. Legjobb, ha a néninek adod, hogy biztos legyen a vasúti költséged hazafelé. A forintot azért adom, hogy legyen pénz nálad. Ha az ember nincs odahaza, mindig történhet vele valami és akkor kell, hogy pénze legyen. Ha netalán valami kárt csinálnál, azt

meg kell térítened. Vigyázz tehát magadra! Mikor hazajössz, a szolgáló lánynak, aki takarít és mos rád, adsz harminc krajcárt, nehogy azt mondják, hogy smucig voltál. A többiről majd elszámolsz. A Mária ad neked egy bőróndót, abba pakolhatsz. Vigyázz rá, mert vissza kell hoznod. Itt a pénz fiam, ezt tedd el jól! Isten veled! Nem szeretném, ha panaszt hallanék!

Teréz néni átadta a hálálkodó fiút Márinak, aki diadallal vitte a konyhába, ahol egy hokkedlin egy meglehetősen kopott, de tisztára kefélt vászontáska trónolt.

- Tudod mi újság Pépikém? Megjött a sifonom, elküldte a Kati. Eléggé összeverték, de majd kijavítom. Levittük a rumplibá, majd ha hazajössz, megmutatom. Most nézd, itt van a táskád. Ezt a két szíjat itt fenn kinyitja az ember és akkor kettényílik. Így, látod? Két részből áll. Az egyikbe teszed a ruhaneműt, a másikba a fehérneműt, meg minden apró holmit. Ezt a csomagot itt útra valónak tettem bele. Hosszú ám az utazás, megéhezik ám az ember. Meg aztán soha sem lehet tudni, hátha megakadtok valahol. Mert igaz, hogy a masina erősebb, mint a ló, de azért azzal is történhetik baj.

Ahogy Péter az utcán ment kezében a táskával, zsebében hat forinttal, valami nagy komolyság szállta meg.

- Útitáskám van, pénzem van, sok pénzem van és utazom - gondolta. - Hiszen én egy felnőtt vagyok! Érdekes. Vajon látják-e az emberek rajtam? Egyedül utazom! Mégis jó volna egy pléhpisztoly. Nem, az már nem nekem való. Kolumbus is biztosan így kezdte. Az sem ment mindjárt felfedezni. Azért egy kicsit nehéz lesz így egyedül. Jó volna, ha anyuci is jönne, így ő is egyedül marad. Hát a nagyok mind egyedül maradnak? Anyucinak már milyen rég nincs anyucija. És apuci sincs. Vajon milyen lesz az a fiú? Csak Bonyhádi ne beszéljen sokat, már jó volna haza menni.

- Na Jámbor, hát mit szólsz hozzá? - fogadta Pétert a tanár. - Megköszönted már a nagynénédnek, hogy keresztül vitte a nyaralásodat?

- Igenis tanár úr kérem... de anyuci nem jön...

- Na igen... Te persze még nem voltál egyedül soha?

- Nem, mindig anyucival voltam.

- Bizony rosszul esik először elhagyni a szülői házat, de ezt meg kell szokni. Sajnos sok mindent meg kell szokni az életben. Idestova nagyfiú leszel, nem vezethet az édesanyád mindenhová. Ez kell is hogy így legyen, mert másképp soha sem lennél önálló gondolkodású. Aztán meg a dolgok természetes rendje is úgy hozza, hogy nem maradhatsz örökké együtt az édesanyáddal. Gondolnod kell a jövőre, mikor már nem lesz támaszod és igyekezned kell, hogy mielőbb legyen belőled valami.

- A vakáció nemcsak a naplopás ideje. Készítettem neked pár könyvet, ezeket vidd magaddal és olvasgass. Ezt a kis csomagot is tedd el. A feleségem vett neked egy fürdőnadrágot, mert bizonyára nincsen. A Balatonnal pedig vigyázz! Na most siess haza, hogy az estét otthon töltsed. Anyádnak még bizonyára sok mondanivalója lesz.

IV.

Péter a gyümölcsös végén a sövény árnyékában, hanyattfekve bámulta az eget. Egy hosszú fűszálat rágott és gondolkozott. Mellette Sanyi hevert. Kezében könyv volt, mert tanulni jött ide, de Sanyi éppen csak fellapozta a könyvet és már el is aludt.

Sanyi jó barát volt. Eleinte egy kicsit idegenek voltak egymásnak, de hamar összeköszörlődtek. Sanyi erősebb volt, de Péter eszesebb és így kiegyensúlyozták egymást. Egyidősek voltak, egy osztályba jártak és Sanyi is inkább hallgatag volt, mint beszédes. Mint afféle kosztos diák sok mindenben túl volt már, amiről Péternek még fogalma sem volt, Péter viszont, mint fővárosi gyerek, felette állt a vidéki diáknak.

Az első napok idegenkedésében össze is verekedtek valami számárságon, de Sándor bácsi az ebédnél rájuk ripakodott, aztán összeharcoláztatta őket és azóta szent volt a béke.

- Istenem, de régen eljött már hazulról, - gondolta Péter ahogy az eget bámulta - pedig csak pár hét az egész.

Hogy megszokott itt már mindent. Hogy megszokta, hogy anyuci nincs itt, csak néha lepi meg valami keserűség. Milyen szép és nagyszerű itt minden és milyen gazdagok ezek az emberek. Istenem, anyuci milyen szegény és mennyit kell neki dolgozni. És ott maradt egyedül a vasútnál és integetett, amíg csak lehetett. Nagyon-nagyon nem jól volt az akkor, de szégyellt sírni, mert tele volt a kocsi emberekkel. Nem is írta fel az állomásokat, csak Martonvásártól kezdve, pedig hogy akarta. De eleinte nem volt kedve semmihez, csak ült a sarokba szomorúan. Aztán a megérkezés. Sanyi várta a vasútnál és hogyan mustrálgatta mielőtt kezét fogott vele. És az első este milyen szomorú volt. Pedig Sándor bácsi sok viccet mesélt, mert látta, hogy lóg az orra és a Mariska néni is megsimogatta a fejét.

Sanyinak az alsó házban volt egy pompás diákszobája, ez volt a tanyájuk. Péter egy széles, öreg díványt kapott. A dívány előtt nagy medvebőr feküdt, a feje felett pedig aranyrámában lógott az aradi tizenhárom olajnyomata. Na, de nagyon keveset tanyáztak ők a szobában. Olyan mozgalmas volt itt az élet, amiről Péter nem is álmodott.

Mikor megjött, az aratásnak a vége felé jártak. Hosszú sorban álltak a kévék a földeken és a külső dülő utolsó tábláit aratták. Esténként hangos énekszóval vonult be az aratók bandája, de reggel nem tudta Péter sohasem meglesni őket, mert mire felébredt, már nyomuk sem volt. Aztán megkezdődött a betakarítás. Ünnepeyes lassúsággal vonult be egyik négyökrös szekér a másik után a szérűskertbe, ahol hatalmas asztagutcák épültek egymás mellett. Közben a gépészek már kivontatták a színből a gépeket és nagyban folyt a kopácsolás, olajozás, javítás. Egy csomó asszony meg a nagy körtefa alatt egész nap csak a zsákokat osztályozta, foltozta.

Egy szép napon aztán pöfögve megindult a hosszúkéményű lokomobil és a hatalmas cséplőgép mély bűgő hangon kezdte nyelni egyik kévét a másik után. Micsoda munka folyt ott reggeltől estig! A hőségben csurgott a víz mindenkiről és a vastagon szálló porban egykettőre fehér lett mindenkinek a haja, bajusza. Péter el tudta volna nézni egész nap, hogyan telik meg gabonával egyik zsák a másik után.

Kint a dombok között más csapat a szőlőt kapálta, kacsolta, permetezte. A nagy présház tornácán kádárok dolgoztak és a nyitott pincegádorból öblögetve visszhangzott az énekük.

Aztán micsoda nagyszerű dolog volt Imre bácsival, az öreg erdősszel az erdei ösvényeken mászkálni. Kilopódkodni egy kis tisztás szegélyére és meglesni az őzikéket, melyek a völgyecske túlsó oldalán pihentek a déli melegben. Vagy alkonyattájt felkapaszkodni a friss sarjával megrakott szekérre és hanyattfekve döcögni a végeláthatatlan nagy égboltozat alatt. Nézni a nagy semmit és a cikázó fecskéket.

Sándor bácsi nagyon megszerette Pétert. Mindig jókedvű volt és harsogóakat tudott nevetni a saját viccén. Délben ugyan éppen csak bekapta az ebédet és már ment is a dolgára, de este, amikor vacsora után a nagy verandán üldögéltek és Sándor bácsi rágyújtott a pipájára mindig nagyon kedélyes volt a hangulat. Péter eleinte félt az estétől, mert szokatlan volt a teljes sötétség és ijesztő volt a meg-megújuló kutyaugatás. Vajon mi történt? - ijedt fel többször álmából, mikor a kutyák csaholva végigrohantak az udvaron. De hamar megszokta a dolgot.

A falutól az uradalom kissé szeparálva volt és Péter nem is nagyon ismerte a falubelieket. Volt egy pár nyaraló család és a parton állt vagy hat-nyolc fürdőkabin. Leginkább csendes lateiner családok nyaraltak a faluban. Sándor bácsiéknak is lent állt a kabinjuk, de fürödni csak a két fiú járt. A bácsi nem ért rá, a néni meg főzött. Ha nem volt más program, akkor a két fiú már kora reggel lekarikázott a partra és harangszóig lenn tanyáztak. A nyaralókkal nem sokat törődtek. Volt vagy négy-öt fiú, de azok elhúzódtak a „bennszülöttek”-től. A

bennszülöttek viszont őket nézték le. Azonban az egyik családhoz vendégségbe jött egy kislány és akkor a helyzet megváltozott.

Dömösinének szép kertészete volt, meg rengeteg aprójósága és a nyaralók bejártak hozzá vásárolni. És így tűnt föl először Lujzika. A fiúk éppen készülődtek a partra, mikor a tornácon megjelent Bekéné, egy középiskolai tanár felesége Lujzikával és Dömösinét kereste.

- A mama mindjárt jön - szólt Sanyi - csak kiment a cselédházakhoz. Tessék helyet foglalni.

Éppen jött is már Dömösiné, nagy kosár tojással a karján és barátságosan köszöntötte Bekénét.

- Kis vendégem jött kedves Dömösiné - mutatkozz be szépen Lujzika. Remélem nem lesz kifogása ha átcsalom néha a fiúkat, hogy szórakoztassák Lujzikát.

- Hogyne, természetesen. Elég nagy lurkók már ahhoz, hogy ne csak mindig hegyen-völgyön kószáljanak. Na, egy-kettő mozogjatok. Mutassátok meg a kertet, az istállót, meg mindent Lujzikának. Te Sanyi, szólj a Rózának, hogy hozzon friss gyümölcsöt.

- Jó, mi meg addig elintézzük az üzletet kedves Dömösiné - szólt Bekéné. - Vendégeket várok vasárnapra, kellene vagy három pár szép sütnivaló, meg tojás és egy pár apróság. Ti csak menjetek szépen és ne maradjatok soká.

Lujzika városi kislány volt. Fehér bőrű, szűke, nagy kék szemekkel és borzasztóan csodálkozott mindenén. A fiúk buzgón magyaráztak és Péter annyit beszélt, mintha legalább is itt született volna.

- Ha akar, szedek magának szilvát, - szólt Sanyi - de még éretlen, én így szeretem, de lehet, hogy magának csikarná a hasát.

- De Sanyi! - szörnyedt el Péter, de mikor látta, hogy Lujzika nevet, ő is nevetni kezdett.

- Hát mi? - csodálkozott Sanyi - Neki nem lehet hascsikarása?

- Persze, hogy lehet, de erről nem illik beszélni. Ugye?

A lány nem szólt, csak nevetett.

- Illik, vagy nem illik nem bánom, de próbáld meg, aztán igyál rá egy kancsó vizet, akkor tudom, hogy nem beszélni hanem kiabálni fogsz.

- Jól van no, hagyj békén.

- Maguk rokonok?

- Nem, - szólt Péter - én vendég vagyok.

- Ő a barátom - mondta Sanyi.

- És tudnak úszni?

- Hát hogyne!

- Nagyszerű, akkor engem is meg fognak tanítani. És szeretnék fára mászni és szeretnék az erdőben virágot szedni és szekerezni is szeretnék paraszt szekéren és szalonnát sütni. Mindent, mindent meg akarok próbálni. Tudják mit? Beállok magukhoz harmadiknak, jó? Befogadnak?

- Hogyne - lelkesedett Péter - mi nagyszerű helyeket tudunk.

- Nem bánom, szólt Sanyi megfontoltabban - de itt nem lehet finnyáskodni, mert megcibálom a haját.

- Az nem lovagias, - állapította meg Péter - inkább megöljük.

- Igen, - jelentette ki Péter - ha elárul megöljük!

- De hát mit áruljak el? - nevetett Lujzika kissé ijedten.

Sanyi óvatosan körülnézett, aztán csendes hangon mondta.

- Az erdőben van egy szakadék, de az körül van növe bozóttal és az utat csak mi tudjuk. A szakadékban van egy barlang, de a barlang bejárata be van növe, csak mi ismerjük. A barlangban van egy rejtkehely, csak mi tudjuk, hogy hol és ott van a kincs! Majd meg fogjuk mutatni magának, de ha elárul, akkor megöljük! Ugye Péter?

- Igen, pláne, ha a Sándor bácsitól kikapunk!

- És milyen kincs van ott? Jaj, menjünk még máma oda!

Lujzika felugrott egy öreg fatuskóra és ünnepélyes pózba vágta magát. Két ujját felemelte és úgy szókokolt:

- Esküszöm az égre, az ég Istenére, bántani nem foglak és nem árulom el a kincset, sem elevenen sem holtan! És mi az a kincs?

- Azt majd ott megmutatjuk - szólt Sanyi komolyan.

- Majd délután, mert délelőtt fürödni megyünk - tette hozzá Péter.

- Helyes, tehát szent a szövetség, ugye fiúk? És most menjünk vissza, mert a néni már biztosan vár.

A délutáni kirándulásból azonban semmi sem lett, mert Bekéné meghívta a fiúkat uzsonnára, aztán meg már késő lett volna. Az uzsonna meglehetősen unalmas volt, mert Beke tanár úr, aki itt ugyancsak Beke bácsi volt, csupa iskolai dolgokat firtatott és a fiúknak nagyon mehetnéjük volt. De a tanár úr uzsonna után elment a paphoz tarokkozni és akkor egyszerre nekimelegedett a hangulat.

- Helyes kis jószág ez a lány - állapította meg Sanyi, ahogy hazafelé mentek.

- Nagyon édes - sóhajtotta Péter.

Másnap reggel a cséplőgépen volt valami javítás. A fiúk persze ott sündörögtek és így meglehetősen későn értek le a parthoz. Csodálkozva látták, hogy az összes fiú Lujzika körül van. Ahogy a lány meglátta őket otthagya a fiúkat és hozzájuk szaladt.

- Jó reggelt, most kell felébredni?

- Kezeit csókolom - szólt Péter.

- Maga honnan ismeri ezeket? - kérdezte Sanyi.

- Vajon honnan? Hát magukat honnan ismerem? A néni hozta a nyakamra őket. Kimegyünk ma az erdőbe?

- Lujzika, Lujzika - kiáltott Bekéné. - Gyertek már, hozd ide a fiúkat.

A fiúk kénytelen kellenként összeismerkedtek a többiekkel, meg egy pár mamával. Se Péter, se Sanyi nem érezte jól magát. Sanyit Bekéné foglalta le, Péter pedig az egyik kabin sarkához kuporogva hallgatott. A szóvivő Balog Tamás volt, aki már hetedikbe járt. Ez volt a többiek vezére és a kisebbek vakon engedelmeskedtek neki. Szerette volna a bennszülötteket is befogni, de azok visszahúzódtak. Nagy előadást tartott Lujzikának a nádasról, hogy nő, terjed, hogyan vágják a jégen.

- Te Péter - szólt a fiúhoz - hozzá! csak pár nádat onnan túlról!

- Minek?

- Megmutatom Lujzikának.

- Jó, csak mutasd meg!

- Hát nem érted, hogy hozzá!

- Eredj magad érte!

- Ugyan Jancsi menj te, látod hogy ez a mamlasz lusta.

- Mamlasz vagy te, te nagyszájú!

- Mit mondtál?

- Mamlasz!

- Hej te taknyos, no megállj!

Balog felugrott, hogy lekenjen egyet Péternek, de Sanyi aki oldalt feküdt és élénken figyelt hirtelen kinyújtotta a lábát úgy, hogy Balog átbicsaklott rajta és egész hosszában belevágódott a vízbe.

Lujzika jobbra-balra dült a nevetéstől, a mamák is nevettek, de a két fiú harcra készen várta a kikászálódó Tamást. Az dühösen rontott neki a fiúknak, de mikor a mamák látták, hogy komolyra fordul az ügy, szétválasztották őket.

- Még találkozunk randa parasztok - dörmögte Tamás és dühösen elvonult a kabinjába. A többi fiú is elhúzódott. A hangulat feszült volt és Lujzika is összeráncolta a homlokát.

- Mit csacsiskodnak! Hát mire való volt ez?
- Hát kicsoda ő, hogy én menjek neki nádat szedni?
- Azért, mert ennek a pár nyápicnak parancsolgat, - szólt Sanyi - ne higgye, hogy nekünk is imponálni fog!

- De hiszen nekem akarta megmutatni a nádat!
- Ha maga szólt volna, hoztam én volna annyit, amennyit akar. De ennek!
- Látják, most megbántották! Megyek és megmondom, hogy ne haragudjon magukra.
- Megálljon! - szólt Sanyi - kinek a pajtása maga, az övé, vagy a miénk?
- Nekünk esküdött! - figyelmeztette Péter.
- Én nem bánom, de bánthatják magukat, többen vannak...
- Állunk elébe! - szólt büszkén Sanyi.
- Talán bocsánatot kérjünk? - kérdezte Péter.
- Nem kell csacsiskodni fiúk! Ha jó pajtások akarnak maradni velem, ki kell békülni! Én leszek a békeközvetítő, aki nem ad parolát, azzal nem állok szóba többé soha, soha-na?

- Én inkább kibékülök - jelentette ki Péter.
- De bocsánatot nem kérünk! - tette hozzá Sanyi.
- Nagyszerű. Most várjanak rám, elmegyek a többiekhez békekövetnek.
A két fiú letelepedett és szótlanul várt. Egy idő múlva feltűnt Lujzika Tamással. Utánuk a többiek.

- Ide figyeljete... - kezdte Tamás nagy hangon.
- Csitt, most én beszélek - intette le Lujzika.
- Mindkét félben megvan az őszinte hajlandóság a kibékülésre, tehát a békét ezennel megkötjük. Ami történt, véletlen volt és ezzel letöröljük a tábláról! Most pedig mindenki mindenkivel kezet fog!

- Délután pedig nagy békeuzsonna lesz nálunk - fejezte be Bekéné a nagy békülési jelenetet.

A fiúk mind kényszeredett mosollyal kezet fogtak és lassan megindult a beszélgetés. A két fiú nem jól érezte magát. A vízbe se mentek be, csak a partról nézték a többieket. Alig várták a delet.

- Elmegyünk délután? - kérdezte csendesen Péter Sanyitól, - én nem szívesen mennék.
- Délután nem lesz uzsonna. Délután kimegyünk a barlangba.
- És Lujzika?
- Vagy velünk jön, vagy marad!
- Jó.

Mikor elharangozták a delet, a két fiú szedelődzködni kezdett. Sanyi odasomfordált a napon szárítózkodó Lujzikához, Péter meg Beke nénit foglalta le.

- Délután a barlangba megyünk! - szólt csendesen Sanyi.
- De hiszen délután uzsonna lesz nálunk - csodálkozott a lány.
- Mi nem megyünk az uzsonnára, mi a barlangba megyünk. Velünk jön?
- Hát azt nem lehet, hiszen a többiek odajönnek hozzánk!
- Szekeret szerzek, szekéren megyünk ki végig a szőlők alatt az erdőig. Jön?
- Jaj az nagyon jó lesz, de mit csináljak a többiekkel? Ne hívjuk meg őket is?
- Hát még mit nem!
- Hát mit csináljak?
- Küldje haza őket!
- Azt nem lehet!

Sanyi vállat vont, már jöttek a többiek, nem volt sok idejük.

- Négy órákor a nagykapunál leszünk. Ha ott lesz jó, ha nem, mi akkor is megyünk. És délután négykor Lujzika ott volt a kapunál.

- Itt vagyok - ragyogok, - nevetett kissé lihegve a szaladástól. Elintéztem mindent, meg vannak elégedve velem? Hol a szekér?

- Hogyan csinálta? - kérdezte Péter.

- Egyszerűen, a Sanyi módszerével.

- Az én módszeremmel, hát hogyan?

- Azt mondtam a néninek, hogy csikar a hasam! Na! Már délben nem jól éreztem magam és így a néni lefújta az uzsonnát. De ebéd után meggyógyultam és most itt vagyok!

Péter szájátva csodálta a lányt. Milyen ügyes! Neki ez soha sem jutott volna eszébe. Sanyi tele szájjal röhögött, aztán megindította a társaságot a cselédházak felé.

Sanyi az öreg Jancsi bácsinak már délben szólt, hogy ha sarjúért küld délután szekeret a külső dűlőbe, az várjon rájuk. A kocsist hátra ültették és mindhárman feltelepedtek a szekéren keresztbe fektetett deszkára. Középen Lujzi, jobbra Sanyi, aki a lovakat hajtotta, balra Péter. A kertek alatt szép csendesen poroszkáltak, de amint kiértek a földre Sanyi jól a lovak közé cserdített. Rázott a szekér kegyetlenül, majd leharapták a nyelvüket, de azért nagyszerű volt ez a rohanás. A szél vágta az arcukat és nagyokat visongattak, kurjongattak egy-egy nagyobb döccenőre. Azután felkanyarodtak a dombra és megálltak a présház előtt. A kocsit átadták a béresnek, a fiúk megszédtek a sapkájukat körtével és neki a dombhátnak, be az erdőbe. Alig tettek pár lépést, eléjük toppant Imre bácsi, az erdész.

- Hová, háová ilyen sietve fiatal urak?

- Jó napot Imre bácsi, - szólt Sanyi - megmutatjuk az erdőt Lujzikának.

- Ahá! Na jó, akkor együtt ballaghatunk egy darabig.

- Sose fáradjon Imre bácsi - sietett Sanyi elterelni a kiséretet, - kiismerjük mi itt jól magunkat.

- Tudom fiam, tudom. Azért csak menjünk egy darabig együtt. Mert hát izé, ... csak azt akarom mondani, én nem bánom, én nem tudok semmiről, de aztán nehogy valami tűz, vagy miféle legyen ott az erdőben hé!

- De hát miről beszél Imre bácsi?

- Miről? Hát arról a lyukról, ahol maguk berendezkedtek.

- Hát honnan tudja?

- Honnan? Talán nekem nincs szemem? Mi? Talán én is ismerem egy kicsit a csapásokat az erdőben! Nem?

- És honnan tudja, hogy mi voltunk?

- Vajon az az öreg dohányzacskó ott a lyukban nem a tekintetes úré-e? Nem tegnap óta ismerem én a papát Sanyi úrfi! Annyit csak tudok, hogy mi az ő holmija, mi nem. No jó. Hát mondom, én nem tudok semmiről, csak baj ne legyen ám. No Isten áldja!

A fiúk egy ideig tanácstalanul álltak.

- De hát miről beszélt az erdész bácsi - kérdezte Lujzika.

- A barlangról..., felfedezte - mondta Sanyi szomorúan.

- Azt mondta, hogy lyuk - tette hozzá Péter.

- Na és most mit csinálunk fiúk?

- Most, - szólt Sanyi - most a barlangba megyünk.

- A lyukba? - nevetett Lujzika.

- Az barlang, nem lyuk. Ha felfedezték, hát felfedezték, majd keresünk másikat. Egy hét múlva úgyis ott kellett volna hagyni, mert kezdődik a vadászat. Tudok egy jó helyet a berekben. Holnap elszívjuk a búcsúpipát és leromboljuk a barlangot.

- Mit szívunk el?

- A búcsúpipát.

- Pipát?

- Pipát!

- Hát maguk ott pipáznak?

- Igen, az az indián tanya.
- Pfuj, maga is Péter?
- Hát persze!
- De hisz az бүдös!
- Miért бүдös? A nagyok is pipáznak!
- A nagyok, akik pipáznak mind бүдөsek is. Ёn nem csókolnék meg pipás embert.
- Hát mit csináljunk?
- Ne pipázzanak!
- Ёs akkor?
- Akkor majd meglátom!
- Ёn nem pipázom! - jelentette ki Péter.
- Ёgy, te nem pipázol! Tessék a Péter nem pipázik, - szólt gúnyosan Sanyi.
- Sanyi, maga se pipázzon!
- Ёn pipázok!
- Péter kap egy puszit!
- Péter nem karakter!
- Miért nem vagyok ёn karakter?
- Mert elárulod a szövetséget egy nőért!
- Ёn nem árulom el, ёn csak nem pipázok és a Lujzika nem is nő, hanem... ő a Lujzika.
- Persze, és ha a Lujzika akarja, akkor holnap kezét csókolsz Balog Tamásnak!
- Csókol a tehén és ha akarod, pipázok!
- Péter!
- Nem pipázok!
- Péter, csak pipázzon, nem kap puszit.
- Gyerünk - rekesztette be a Sanyi a vitát.

Letértek a csapásról, be a bokrok közé. Össze-vissza sűrűn vágták át magukat és egyszerre leereszkedtek egy mély vízmosásba. Ez volt a szakadék. Ahol a vízmosás összesűkül, a homokpad oldalába barlangocska volt vájva. Ez volt a tanya. A barlangba a fiúk padot csináltak és a mennyezet alatt a legsötétebb sarokban, egy kővel letakart nyílásban volt elrejtve a kincs.

A kincs egy selmeci pipából, dohányzacskóból, két cigarettából és egy skatulya gyufából állt.

- Aki a rejtekhelyet, vagy a kincset elárulja, az halállal bünhődik - szólt Sanyi komolyan.
- Hát ez a kincs? - nevetett a lány. - Na, ezt igazán nem fogom elárulni.
- Sanyi! - szólt aztán, mikor látta, hogy a fiú megtömi a pipát - hát mégis pipázik?

Mondja... na ... ha ёn kérem magát?

Sanyi erősen küzdött magában.

- Hát ... ne pipázzak? - kérdezte bizonytalanul.
- Adja ide a pipát. A pipa máma nálam lesz. Máma nem pipázunk.
- Akkor add ide a körtét Péter.
- Nesze, mert te egy karakter vagy!
- Csak úgy, mint te. Különben is van két cigarettánk, azt elszívjuk.
- Az egyik az enyém - jelentette ki Lujzika.
- Ёs a puszi? - kérdezte Sanyi.
- Majd meglátom, most adjanak körtét. Kik jönnek ide vadászni?
- A báróék.
- A báróék? Milyen emberek azok? Van ott fiú?
- Nincsen gyerekük.
- Hát akkor együnk.

Mikor az utolsó csutkát is széthajigálták, előkerült a cigaretta. A lány is rágyújtott, de két-három szippantás után köhögve adta oda Péternek.

- Igazán nem tudom, mi ebben a jó. Szamárság az egész. És most mondják meg nekem, fiúk, voltak-e már szerelmesek?

- Én már voltam, - szólt Péter csendesen.

- Én meg vagyok, - tette hozzá Sanyi komolyan.

- Nagyszerű! - nevetett a lány. És kibe volt szerelmes Péter?

- Egy lányba, de az már elmúlt. Most én is szerelmes vagyok... újra.

- És maga Sanyi, maga is szerelmes?

- Igen...

- Na és most mondják meg szépen, hogy kibe szerelmesek?

- Én magát szeretem Lujzika... - szólt Péter.

- A fenét! Na nézz oda, - kiáltott Sanyi.

- Csitt! És maga Sanyi?

- Tudniillik nekem is maga tetszik, ha Péternek nem volna kifogása ellene!

- Nahát, ez igazán nagyszerű! Mind a ketten belém szerelmesek! De hiszen nem is udvaroltak nekem!

- Nem vagyok én olyan városi izé, - szólt Sanyi - mint a Balog, aki mindig csak fecseg.

- Én meg azt hittem, azt nem is kell mondani - szólt Péter.

- Mondani mondhatod, nem azon múlik az hékás - fölényeskedett Sanyi.

- Talán bizony rajtad múlik?

- Hát veled még kibírom a versenyt.

Lujzikának roppant tetszett a helyzet, de aztán megijedt, hogy a két fiú összevész.

- Fiúk, ne veszekedjenek! Csacsik, hiszen ez nem maguktól függ!

- Hanem?

- Hanem tőlem! Ugyebár? És én úgy határoztam, hogy mindketten egyformán, értik, teljesen egyformán a lovagjaim maradnak és én majd megfigyelem magukat és amelyik a kiválóbb, az lesz a főlovagom, a másik meg az apródom. Jó?

- És a pipadíj? - kérdezte Sanyi.

- Milyen pipadíj?

- Amiért nem pipáztam!

- Én sem pipáztam - jelentkezett Péter gyorsan.

- Vagy úgy! Hát azt majd mind a ketten meg fogják kapni! És most menjünk haza, mert késő lesz és a néni várni fog.

- Én a pipadíjamat akarom! - szólt Sanyi haragosan.

- Majd otthon megkapja!

- Most!

- Nem, most nem!

- De igen, így alkudtunk!

- Sanyi, hagyjon békét! Péter szóljon a Sanyinak!

- Ne vacakolj, látod, hogy nem akar!

- Te menj innen!

- Én?

- Nem is én!

- Jó, jöjjön Lujzika.

- A Lujzika itt marad!

- Nem maradok, menjünk haza, maguk mindig veszekednek.

- Hát hazamegy?

- Igen menjünk!

- Úgy is jó, menjünk, most már nem is kell!

- Micsoda?

- A pipadíj, tartsa meg!

- Sanyi, micsoda méregzsák maga! Jöjjön ide szépen, úgy még közelebb, - na ne kapkodja a fejét, - nevetett a lány és megcsókolta a Sanyit.

- Tessék, kvittek vagyunk? Péter, maga szelídebb fajta, mint ez a pukkancs. Magának kellett volna előbb megkapnia a jussát, de ez a méregzsák nagyon türelmetlen volt.

Ezzel a lány Péterhez lépett és megcsókolta.

- Mindenki megkapta a magáét, - nevetett a lány - de most menjünk gyorsan, mert igazán kikapok. És fiúk, ugye nem fognak veszekedni? Aki veszekedik, vagy csökönyösködni kezd, azzal nem állok szóba többé.

Szótlanul bandukoltak egy darabon hazafelé, de az erdőn túl egy friss szénával megrakott szekérrel találkoztak és ez újra meghozta a jó hangulatot. Kurjongatva kapaszkodtak fel a szekér tetejére és ott hanyattvágódva végigénekeltek az utat.

Bizony jócskán sötétedni kezdett, mire bedöcögtek a faluba. A kertek alján Lujzika gyorsan elbúcsúzott a fiúktól, lecsúszott a szekérről és egy nekiiramodással eltűnt a falu felé.

A vacsora alatt a fiúk nagy csöndben voltak. Mihelyt lehetett otthagyták a verandát és bevonultak a szobájukba. Sanyi gyertyát gyújtott és fel és alá sétált a szobában. Péter meg leült a kanapéra és a bozótban összekarmolt lábszárait vizsgálgatta nagy komolyan, tüzetesen. Sokáig egyikük sem szólt egy szót sem.

- Szeretném tudni, hogy mi bajod van? - kérdezte végre Péter.

- Remélem rájöttél már arra, - állt meg Sanyi a járkálás közben - hogy ez így nem mehet tovább.

- Hanem?

- Mit hanem? Nem találod, hogy egy kicsit sokan voltunk ma délután?

- Hát nem mondhattam neked, hogy maradj itthon!

- Én, hogy én maradtam volna itthon? Nagyon jó! És ha szabadna tudnom miért én és miért nem te?

- Mert akkor pont elegenden lettünk volna és nem sokan.

- Nagyszerű, igazán nagyszerű! És ha szabadna kérdezni, honnan tudod olyan nagyon jól, hogy veled lettünk volna elegenden, vagy nélküled?

- Hát nem érezted?

- Micsodát?

- Hogy felesleges voltál!

- Nem is vagy szemtelen, mondhatom nem! Hát ide figyelj! Vedd tudomásul, hogy nem éreztem magam feleslegesnek, ellenben igenis te voltál felesleges!

- És te például ezt honnan tudod?

- Na hallod, csak nem képzeled, hogy te miattad jött el Lujzika velünk?

- És miért nem?

- Tudod mit? Fönt az anyám szobájában van egy nagy álló tükör. Menj fel és nézd meg magad tetőtől talpig jól! Aztán majd add meg magadnak a választ.

- Köszönöm szépen, majd én is kopaszra nyíratom a hajamat, hogy olyan szép legyek, mint te! Aztán mondd csak te adonisz, beszéltél te Lujzikával?

- Miről?

- Hát, hogy te, vagy én?

- Minek?

- Minek? Hát azért, mert őszintén szólva nem tudom biztosan, hogy én-e, és még kevésbé, hogy te-e?

- Hát ki lenne?

- Vagyunk itt többen is!

- Hm, gondolod?

Sanyi egy ideig fel-alá szaladgált, mint egy gondolatokba merült hadvezér, majd hirtelen kibökte az elhatározását.

- Megkérdezzük tőle!

- Azt lehet.

- Most mindjárt!

- Most? Hiszen talán már le is feküdt!

- Majd felébresztjük!

- És mit szólnak majd Bekéék?

- Bekéék alhatnak nyugodtan. A Lujzika a hátsó kis szobában alszik. A kert alól bekerülhetünk és ha már lefeküdt felkeltjük.

- És ha meglátnak?

- Na és? Nem vagyok én tolvaj. Ismernek a faluban. Gyere!

A két fiú nekiindult. A hold már majdnem felkelt és így meglehetősen világos volt. Itt-ott rájuk vakkantott egy-egy kutya, de ők rá se hederítettek. A Lujzikáék kertje előtt megállapodtak. Sanyi intett Péternek, hogy várjon és összeszedett pár apró követ.

- Ha már lefeküdt volna, megdobáljuk a sövény mögül az ablakát, hogy kinézzen.

Csendben végiglopakodtak a kerten a ház végéhez. Hogy lefeküdtek, azt már látták, mert a kis filagória, ahol tanyázni szoktak sötét volt. Most bekerültek a kertajtónak és bekémleltek az udvarra. Mind a ketten egyszerre rántották vissza a fejüket.

A Lujzika ablaka nyitva volt! Valaki állt az udvaron és bekönyökölt a nyitott ablakon. A lány az ablakban állt. Meg lehetett ismerni, mert a fák mögül egy holdsugár a szűke hajára esett.

- Tudod ki ez? - súgta Sanyi.

- Azt hiszem a Tamás, de nem tudom biztosan - súgta vissza Péter.

- Várj!

Sanyi kivett a zsebéből egy kavicsot és gyengén az udvar közepére dobta. A halk koppánásra az ablakon behajló alak hirtelen felemelkedett és hátra nézett. Mindketten megismerték, Tamás volt. Tamás fürkészve körülnézett, de aztán megnyugodott, mert sehol sem mozdult semmi.

- Csókolódní fognak - nyögte Péter.

- Frászt fognak, egy frászt! Várj egy kicsit!

Sanyi odébb ment egy fa alá és két lehullott almával tért vissza.

- Vigyázz, - súgta - ezt fogd meg. Most lassan a kis kapuhoz mászunk. Háromra vágd a fejéhez a pasasnak! Gyere.

Lassan az ajtóhoz lopództak.

- Vigyázz - súgta Sanyi - egy, kettő, három!

A két alma elrepült és a következő percben az ablak csörömpölve tört össze. Lujzika nagyot sikoltott és a két fiú - vesd el magad - rohant a kerten végig, neki a beregnek. Jó negyedóráig rohantak árkon-bokron át, többször elvágódva, míg végül a füzesben, ahol a patak partján embermagasságú a fő, megállapodtak és letelepedtek.

Egy ideig szótlanul ültek egymás mellett, aztán Sanyi előkotorta a zsebéből a pipát, összekotorták a zacskó fenekéről a maradék dohányt és csendben, hangtalanul, egymást váltogatva szívták a keserű füstöt.

A faluban fel-felhangzott még néha a csörömpöléstől nekivadult kutyák ugatása, ezernyi béka hümmögött, ezernyi tücsök ciripelt körös-körül és mégis végtelen nagy-nagy csendesség ült meg mindent a holdvilágos éjszakában.

A két fiú csak ült, egyik sem szólt semmit, csak nagy baráti együttérzéssel adogatták egymásnak a szortyogó pipát.

V.

... Péter a gyümölcsös végében a sövény árnyékában hanyattfekve bámulta az eget. Mellette Sanyi aludt. Kezében szorongatta az algebra könyvet, amit ki sem nyitott. Mert tanulás címén húzódtak le ide a kert végébe. Reggel ugyanis Sándor bácsi lehordta őket, hogy egész idő alatt csak kószálnak, semmi hasznosat nem végeznek. Erősen figyelmükbe ajánlotta a latint és az algebrát, s ennek következtében merült Sanyi mély álomba.

Különben a Nagy Pistát várták ide, egy jó módú gazda fiát, aki hetedikes volt a kaposvári gimnáziumban. Délelőtt ugyanis Sanyi bent járt a faluban pipadohányért. A Goldnál, aki egyeduralmi specerájos volt a faluban, összeakadt Tamással.

Az üzletben feleslegesnek tartották egymást észrevenni, de Tamás megvárta Sanyit az üzlet előtt s mikor az kijött, lekent neki egy pofont.

- Nesze neked, te taknyos, azt hiszem tudod miért!

Sanyit előntötte a düh és nekiment Tamásnak, de az erősebb volt és majd hanyatt penderítette. Sanyi érezte, hogy nem bír vele, úgy tett, mintha megint neki akart volna menni és mikor közel ért, bele rúgott a térdébe. Tamás fájdalmában a térdéhez kapott, Sanyi meg eliramodott, ahogy bírt. Megbeszélték az ügyet Péterrel és úgy határoztak, hogy segítőtársul hívják a Nagy Pistát. Nyáron ugyan Pista mindig újra egészen elparasztosodott és együtt dolgozott egész nap az aratókkal, cséplőkkel, mégis Sanyival jóban volt és számítottak rá, hogy segítségükre lesz.

Most lépések közeledtek és Péter azt hitte, hogy a Nagy Pista jön, de a sövény mögül az egyik béresfiú bukkant ki.

- A tekintetes úr hívatja a fiatal urat.

- Engem?

- Igen a Péter fiatal urat.

- Sanyi...! Sanyi...!

- Na ... mi az... mi van?

- Apád hívat engem!

- Ojjé!... az algebra... Na egye fene, gyerünk... Hol van az apám?

- Fenn van a tornácon.

- Jó. Mit akarhat?

Sándor bácsi és Mariska néni szótlanul ültek a verandán.

- Hm. Itt vagytok - szólt Sándor bácsi és erőltetve jött ki minden szó a száján. - Gyere ide Péter. Ülj le ide mellém... Nézd fiacskám... neked haza kell menned... A Teréz néni írt... Sürgönyözött... Az édesanyád... Tudod fiacskám... nehéz, nagyon nehéz dolog ez így... Beteg, nagyon beteg... Talán...

- Sándor bácsi... Anyuci... Mi van anyucival?

- Édesanyád beteg, igen nagyon beteg, haza kell menned. Hiszen te már nem vagy kis gyerek, fiacskám, ugye... az embernek annyi mindenre el kell készülni...

Péter szeméből kibuggyant a könny... Anyuci...

- Péter, édes kicsi fiam, gyere ide, - húzta magához Mariska néni a síró fiút. - Na, na. Hiszen mindnyájan a jó Isten kezében vagyunk...

- Anyuci... mi van Anyucival?

- Édes kicsinyem... Anyucinak már jó... Minden jó... a jó Isten hirtelen gondolt egyet...

- Meg... Meghalt?...

- Mindnyájunk fiacskám, mindnyájunk sorsa ez...

- Nem, nem, az nem lehet!... Istenem, hát hogyan? Ugye, ugye nem?... Hiszen nincs is semmi baja. Ugye?...

Péter leborult az asztalra és sírt, sírt keservesen, hogy a melle majd megszakadt. Mariska néni vigasztalta, simogatta a fejét. Sándor bácsi csendben ült, Sanyi meg állt szóttanul, csodálkozva. Péter nem tudott semmiről, csak sírt fel-fel zokogva, jajongva.

Aztán lassan lecsendesült, csak időnként reszketett át rajta a sírás. Mariska néni behozta a kávé és gyengéd szeretettel erőszakolta a fiúba.

- De hát hogyan lehet ez. Istenem... Sándor bácsi, hát hogyan lehet ez?

- Nem tudok semmit sem mondani fiam. Éppen az előbb hozták a Teréz néni sürgönyét, hogy mi történt és hogy menj azonnal haza. Nem emlékszel, volt valami baja anyukádnak?

- Nem, nem tudok semmit... Talán valami szerencsétlenség történt - szólt Mariska néni. - Hiszen olyan rengeteg nagy az a város. Emlékszel Sándor, a szegény Imre bácsi is hogyan járt? Valami nekivadult fiakker megtaposta. Három napig kínlódott szegény a kórházban, míg meg tudott halni. Istenem, mi minden történik...

Péter dermedten hallgatta a nénit.

- A délutáni vonat már elkéstük, - vágta el Sándor bácsi a további történeteket - de itt van az éjjeli postavonat, az reggel hét órára benn van a Déli vasútnál. Sanyi, te majd segíteni fogsz Péternek összecsomagolni. Vigyázzatok, hogy minden meglegyen. Jánosnak szólni kell, hogy féltizenegyre fogjon be. Te majd kikíséred a vonathoz Pétert...

A kihalt, sötét állomáson csendesen gubbasztott egy padon a két fiú.

- Most veled mi lesz? - kérdezte Péter - Bántani fognak!

- Engem? Ugyan már no! Először is összeállok Nagy Pistával, ketten elbánunk az egész bandával. Aztán mennyi időm van még? Két hét múlva megyek én is a fenébe.

Majd kis idő múlva újra megszólalt.

- Nézd, én marhaságnak tartok minden vigasztalást, mert ha az embernek fáj valami, akkor hiába beszélnek neki. Ha odavágod a könyököd, akkor hiába vigasztalnak, azért az csak fáj. De aztán magától elmúlik. Emlékszem az anyámra, mikor a nagyapám meghalt, akkor mindig csak sírt, sírt. Aztán elmúlt lassan magától. Most megint minden jó.

A zsebéből egy csomagot kotorászott elő és azt a Péter kezébe nyomta.

- Ezt az izét neked adom. Az apámtól kaptam. Neki egy barátja hozta, aki pap volt Kínában Tedd el emlékül. A papírosban egy finom faragású kis elefántcsont szelence volt.

- Köszönöm neked Sanyi, - szólt Péter meghatottan. - Várjál én neked adom... én neked adom a bicskát! Te jobban is hasznát veszed, nekem meg már mindegy. Nesze, ezt meg te tartsd meg emlékül.

És Sanyi boldogan tette el a bicskát.

A végtelen hosszú, átvirrasztott, kínos éjszaka után Péter fáradtan, dideregve botorkált át a Vérmezőn, fel a Várba. A kapuban Frau Hanuszba botlott.

- Jesszasz Maria, der Pépi! - Oh, mein Kinder, gyere add ide a csomagodat.

Péter szorongó szívvel nyitott be. Félt, valami rettenetéstől félt. Odabent nagy csendesség volt. A lányok az asztal körül szorgalmasan öltögettek, mintha semmi sem történt volna. Teréz néni a fotelban ült, kalappal a fején. Péter egy szempillantás alatt átfutott mindent. Anyuci nem volt sehol.

- Anyuci!... Mimi!... Teréz néni!... jajdult fel Péter.

- Ez a gyerek egészen fázik - jelentette ki nagy hangon Frau Hanusz - a lányok csináljanak neki kicsi kaffé.

- Szervusz fiam, szólt ünnepélyesen Teréz néni és homlokra csókolta Pétert. - Szegény anyád tegnapelőtt este hirtelen meghalt.

A lányok felsírtak. Mimi magához húzta Pétert és megcsókolta. A többiek is mind körül-cirógatták a síró fiút.

- De hát hogyan?... Hogyan lehetséges ez?... - nyöszörögte Péter.

- Itt ültünk este - mesélte Mimi síró hangon - éppen készültünk már befejezni a munkát. Egyszerre csak elejtette a gyűszűt. Lehajolok érte és át akarom adni, mikor látom, hogy az arca egészen sárga és le akar esni a székről. Lányok, hamar ide - kiáltottam, és gyorsan lefektettük a díványra. Borogatást raktunk a fejére, a Rózsi meg átszaladt ide a huszonhétbe az öreg doktorért. De bizony szegénykének már nem kellett orvos, egyszerűen elaludt. A szíve, azt mondta az öreg, a szíve ölte meg.

- Szívgyörcsöt kapott szegény - sóhajtott Teréz néni.

Rózsi behozta a forró kávé és Péter csendesen szipogva kavargatta.

- Most nekem el kell mennem, mert még sok mindent el kell intézni - állt fel Teréz néni. - Ha megkávétál pihenj le egy kicsit a díványra és aludj. Tíz órára legyél nálam. Bemegyünk a városba egy fekete ruhát venni neked. Aztán hazajössz. Azt akarom, hogy itthon légy, mert sürgönyöztem Tóninak és ő dél felé már megérkezhet. A lányok majd főznek ebédet. Háromkor idejön két kocs. Az egyikkel a lányok kimennek a temetőbe, a másikkal Tóni bácsi és te odajöttök hozzám. Ha Tóni addig nem érkezne meg, akkor az egyik lánynak itthon kell maradni, hogy ha Tóni megjön megmondhassa neki, hogy négykor van a temetés. Lányok vigyázzatok mindenre, te pedig pontosan tízkor legyél nálam.

Este a szobában meggyújtották a csüngő lámpát. Tele volt a szoba mindenféle, alig ismert tantival és onklival, akik a temetés után mind idejöttek. Teréz néni a plüss fotelban trónolt és egy csomó öreg néni kurizált neki. Tóni bácsi nagy hangon magyarázta a legújabb politikai eseményeket Sándor bácsinak, aki anyuci unokatestvére volt, hentes mester Fehérváron. Anyuciról nem beszélt senki.

Mári néni a konyhában kávé készített a vendégeknek. Péter a konyhaszéken üldögélt. Rettenetesen elcsigázottnak érezte magát. A feje kavargott a sok mindentől. Anyuci halvány arcát látta maga előtt, amint lobogó gyertyafényben feküdt a ravatalon. Milyen borzasztó volt minden, ahogy leszögezték a koporsót, ahogy azt a sok-sok nehéz földet ráhantolták. És milyen borzasztó az a sok ember. Mit akarnak ezek itt? Minek beszélnek annyit?

Aztán bekészítették a kávé, pedig jó későre járt már, de hát feje tetején állt most minden. Matild néni, egy fogatlan öreg tanti végtelen hosszú történetben mesélte a megboldogult ura esetét, de senki sem hallgatott rá. Sándor bácsi a régi nagy halotti torokat emlegette és a mai szomorú világ felett kesergett. Tóni bácsi mozgolódni kezdett, mert még az éjjeli vonattal haza akart utazni, Teréz néni elgondolkozva kavarta a kávé.

- Na, ezt elviszem emlékébe, - szólt Tóni bácsi kezébe fogva az ezüst cukortartót. - Utóvégre is a húgom volt, vagy mi.

De Teréz néni csípősen felszisszent.... Úgy Tóni! Olyan nagyon sok maradt erre a fiúra? Vajon, ha mindnyájan el akarnánk vinni valamit, mi maradna? Talán mégis jobb lenne, ha itt hagyná?!

- Jól van no, hiszen csak mondtam. Ámbár elég költségembe került ez az eset.

- Igen? És ezt maga mondja nekem?

- Na, hiszen nem szóltam egy szót sem kedves Teréz. Nagyon jól tudjuk, hogy maga viselte ennek a szerencsétlenségnek a terhét. Bizony jó, ha az Isten ad valamit az embernek, hogy megsegíthesse a szegényt. Én pedig most elpályázom, mert a vasúthoz kell kiballagnom.

- Várjunk csak Tóni kérem, - szólt Teréz néni emelt hangon. Egy pár kérdést még tisztázni kell, nekünk atyafiaknak. Például mit gondolnak mi lesz a fiúval?

Teréz néni szavaira nagy csendesség lett a szobában. Péter ijedten nézett egyikről a másikra. Istenem - gondolta - csak nem kell nekem ezekkel élni?

- Látom nagy a tolakodás a gyerek után - szólt Teréz néni egy idő múlva.

- Aztán miből tartanám el? - kérdezte Tóni bácsi. - Én szegény ember vagyok és örülök, ha magamnak van mit enni.

- Én már öreg vagyok az ilyesmihez - nyögdécselte Sándor bácsi.

- El sem mernék vállalni egy ilyen nagy fiút, - selypített Lulu néni, egy bogaras vén-asszony.

- Jól van, jól, - intette le őket Teréz - de kell, hogy valaki a gyámja legyen. Én nem lehetek.

- Na, azt éppen elvállalhatom, - szólt Tóni bácsi - ha nem kerül pénzbe - tette aztán hozzá.

- Várjunk csak egy kicsit - szólt Teréz. - Péter, ide figyelj. Apád halála óta szegény édesanyád volt a természetes gyámod. Most nagykorúságodig új gyámra van szükséged. Már elég nagykorú vagy, hogy meg tudd mondani, kihez vonzódol legjobban a nagybátyáid, vagy más ismerős közül, hogy azt kérjük föl gyámnak.

Péter megijedt, hogy neki választania kell ezek közül az emberek közül, mert mind idegen volt neki. De hirtelen eszébe jutott valami.

- A Bonyhádít szeretném Teréz néni kérem - szólt határozottan.

- Ki ez a Bonyhádi? - kérdezte Tóni bácsi sértődötten.

- Látod, ez igazán nagyon helyes volt tőled - szólt Teréz néni elégedetten. - A Bonyhádi Péternek tanára, szereti a fiút és bizonyára készséggel is vállalni fogja a gyámságot. Maga Tóni, ugyanis messze van, nem tudna semmit sem elintézni, ha valamire szükség volna.

- Hát, ha úgy gondolják nekem mindegy - mondta Tóni bácsi vállat vonva.

- Most pedig kérem, - folytatta Teréz néni ünnepélyesen - megmondom mi lesz a fiúval! Pétert én veszem magamhoz! Kap nálam egy szobát, ellátom őt és ameddig rendesen végzi az iskolát tanulhat. Ha nem tanulna, akkor valamilyen mesterségre fogom adni. Úgy intézkedtem, hogy itt a lányok a Mimi vezetése mellett minden munkát befejeznek. Nagyjából tudjuk, hogy kitől mennyi követelése volt szegénynek. A lányokat kifizetem és amennyi pénz marad, azt Péter nevére takarékbba teszem. A lakást felmondom és a holmi el lesz nálam raktározva. Itt minden a Péteré. Van valakinek valami megjegyzése, vagy kifogása?

- Mindig tudtam, hogy neked aranyos szíved van - nyafogott Lulu néni.

- Azt hiszem ez a legjobb megoldás - hagyta rá Tóni bácsi.

- Nagynénédnek sohasem tudsz elég hálás lenni - tette hozzá Sándor bácsi.

A többiek csak bólogattak.

- Tehát rendben vagyunk. Na, akkor én megyek, mert fel kell még mennem a plébános úrhoz. Holnap reggel eljövök Péter. A munka egy-két nap alatt befejeződik, akkor majd mindent összecsomagoltok a Márival. Isten veled fiam.

Teréz néni végigcsókolta az összes tantikat és elbúcsúzott mindenkitől.

- Mári, idejében gyere haza - szólt a konyhában mosogató öregnek, aztán elment.

Azután Tóni tata is felcihelődött, hogy megy a vonathoz. Lassanként mozgolódni kezdett mindenki és jó tanácsokkal látva el Pétert, egyenként elbúcsúztak.

Péter kiült a konyhába és segített Mári néninek edényt törölgetni. Jólesett neki valamit dolgozni. De elkészült lassan a munka és Mári néni is összeszedelődzkdött.

- Na, most már én is megyek - szólt és megigazította a félrecsúszott, elmaradhatatlan fejkendőjét. - Ide, a kredencre készítettem minden féle maradékot, ha éhes vagy egyél szépen. Nekem vacsorát kell készíteni a tantinak, hát megyek. Vigyázz a lámpára és jól zárd be az ajtót. Isten veled Pépikém.

Péter egyedül maradt a lakásban. Ahogy betette Mári néni mögött az ajtót, egyszerre rádőbbsent a nagy csendesség. A bútorok éppen úgy álltak, mint azelőtt és mégis valahogy idegen volt minden. Az óra ketyegett a falon, de megszokott taktusában volt valami ijesztő, figyelmeztető. Olyan volt, mint a lázas fej lüktetése. Péter állt és hallgatta az ütemes taktust, de hirtelen összerázkódott, mert úgy érezte eszelős lesz, ha sokáig hallgatja a ketyegést. Mintha minden ütemre más gondolatfoszlány villant volna át az agyán s lassan az egész kezdett összekeveredni.

A fotelhez ment és leült. Le kéne feküdni - gondolta, de nem mozdult. Lassanként erőt vett rajta a félelem. Maga sem tudta miért, valami rettenetes ijesztő érzés lett úrrá rajta. Ha

lefeküdne el kéne oltani a lámpát. Nem, nem! Nem szabad sötétben maradni! Majd itt ül a fotelben. Így jó. Csak ne volna olyan nagy csönd. Hangosan krákogott és morgott magában és a saját hangja egy kicsit megnyugtatta. - Anyuci a konyhában van és készíti a vacsorát. Igen, a vacsorát készíti - morgott félig hangosan. - De nincs a konyhában! - jajdult fel rögtön. Nincs, nincs, messze van. - Elfogta a sírás, a torokszorító, mellet fojtogató, zokogó hörgés.

Aztán lassan elcsendesedett, elfáradt. Hol fog ő lakni Teréz néninél? Milyen hideg ott minden! Legjobb volna visszamenni Somogyfaluba. Ott olyan jó volt. Pedig hogy félt, mikor le kellett utazni. Mennyi minden történt azóta! Milyen kisfiú volt ő pár héttel ezelőtt. Most már sohasem lesz nevetés, csak sírás mindig, mindig. És nincs anyuci! Nincs senki. De hát ez nem lehet! Hát minden megy tovább, mintha semmi sem történt volna? A vonaton az a sok csirkésköfa hogy veszekedett. A hordárok hogy lökdösődtek. A sírásók hogy lesték, hogy mennyi borraivalót kapnak Teréz nénitől. És ez a sok onkli és tanti, milyen utálatos volt. Anyucival nem törődött senki. Nem is beszéltek róla. Most ő ott van kint, messze. Milyen rettenetes az a sok föld, jaj Istenem, most hányat ütött itt az óra? Talán már éjfél is van! Éjfél? Jézus Mária! Mi roppant a konyhában? Ha most belépne valaki! Nem, nem nincs ott senki. Még nem is lehet éjfél. - Valamit enni kéne. Van is a konyhában mindenféle maradék, de ki kéne menni. Nem. Most nem. Talán később. - És már mennyi petróleum hiányzik a lámpából. Vajon kitart-e reggelig? Mi lesz, ha sötétben marad? Ha legalább a bicskája megvolna! Jó pajtás volt ez a Sanyi. Bizony, Somogyfaluban jó volt. De Teréz néni is jó. Mindennel ő törődött. Jaj, százszor inkább hozzá, mint Tóni bácsihoz, vagy Lulu nénihez. De azért nagyon nehéz lesz. Olyan kimért, olyan pontos minden. Nem lesz soha olyan jó nevetés, mint itt volt a lányokkal. Most mi lesz velük? Szétszélednek szegények. Valamit mégis kéne enni. Jó volna egy kis kávé, az úgy felfrissít.

Péter felállt, nyújtózkodott, egy kicsit topogott a padlón. Krákogott, ámította, biztatta önmagát, mielőtt nekiindult volna a konyhának. Már majdnem elérte a konyhaajtót, mikor kívülről megzörgették az ablakot. Péter két szökéssel a kályha mellett termett, szíve majd megszakadt a kalapálástól és meredt szemmel bámult az ablakra. Kiáltani szeretett volna, de nem kapott lélegzetet és csak hápogott, hangtalanul.

Most újra megzörgették az ablakot.

- Pépi, Pépi! - hallatszott Mária néni hangja - lefeküdtél már? Eressz be, én vagyok a Mária!

Péter lelkendezve rohant az ajtóhoz. Ahogy Mária nénit meglátta örömeiben elfogta a sírás és átölelte az öregasszonyt.

- Na, na Pépikém, semmi, semmi. Gyere be szépen. Majd meglátod minden elmúlik. Jesszus Mária, hiszen te még nem is ettél semmit! Tudtam én, hogy ez így lesz. Megbeszéltük a tantival, hogy nem lehet ezt a gyereket itt egyedül hagyni. - Eredj át Mária, - mondta a tekintetes asszony - aludj ott és adjál enni a fiúnak, mert biztosan nem evett még. Na tessék, hát nem így van? Hát várjál csak, mit ennél? Egy kis kávé?...

- Persze, persze. Először kapsz egy kis kávé, aztán kapsz hozzá vajaskenyeret. A kredencre tettem a húst, ami maradt. Enni kell Pépikém, bizony enni, az a fő. Az ember csak úgy erős, ha jól eszik. Márpedig erősnek kell lenni, hogy a baj le ne verje az embert a lábáról, mert akkor vége. Az én szegény Jónásom is mindig ezt mondogatta. Nahát tudott is enni annyit, az Isten nyugosztalja, hogy alig győzte hordani neki az ember. Még haza sem ért már a folyosón kezdte, hogy: Zupa, zupa, zupa, itt a rongyos baka. Hamar fiam, hamar - mondta - mert olyan éhes vagyok, mintha megint három napig koplaltam volna a cethal hasában. Lent a rumpliban, az a politúros sublót az enyém, tudod. Ott van benne az én leveses tálam, majd megmutatom neked. Még a stafírungból van, de Jónás választotta ki, hogy jó nagy legyen. Vásár volt lent, a Halpiacon, aztán valami cseh kiárúsította a porcelánját. A Jónás mindig kiszimatolta az ilyesmit, aztán odamentünk. Félaós kell nekem, félaós - mondogatta - hogy sok gombóc, meg lebbencs férjen bele. A levesből lesz a vér, a húsból meg az izom. Utána

egy jó pohár bor, hogy a kettő rendesen összeházasodjék. A süteményt meg egye meg az asszonynépség.

- Gyere Pépikém szépen, itt a jó kávé, látod, én is iszom egy bögrével. A kávé olyan étel, hogy nem is kell más. Én legalább is megvolnék vele egész nap. Hát bizony aztán szegény Jónás csúnyán megjárta. Látod, így van az ember. Az asszony csak főzi a jó levest, hogy jól tartsa azt a feneketlen papzsákot, az meg aztán ahogy jóllakott, ficákolni kezd. Kellett neki a politika. Maradt volna a zupánál, nem kötötték volna fel. Mondogattam neki eleget, hogy te Jónás, elment a jó dolgod? Kossuth ide, Kossuth oda a császárnak mégis csak nagyobb az ármádiája, neked csak tudni kell, hiszen katona vagy! Aztán a lénungot is a császártól kapod. Meglátod, - mondom - a végén két szék között a pad alá esel. Hiszen ha csak a pad alá esett volna! De kirúgták a szerencsétlen alól a padot, aztán lógva maradt az istenadta. Azt a kis vajaskenyeret pedig edd meg fiacskám, mert egész nap nem ettél rendesen. Jaj, Pépikém jó, hogy eszembe jut, azt akarom mondani, hogy a tantival fogsz ülni mindig az asztalnál, aztán nem szabad ám otthagyni a tányérodon semmit. Bizony Pépikém én csak azt mondom neked, hogy ebben a nagy szerencsétlenségben igen nagy szerencse ért téged, hogy a tantihoz kerülsz. Ez a sok mamlasz csodabogár, aki itt volt délután, mind együtt nem ér annyit, mint a tanti kisujja. Hát bogaras, bogaras az igaz, de hát módja van rá, mert úri-asszony. És azért a természete egy kicsit hidegnek látszik, az nem baj, az csak úgy ráragadt a sok előkelő népség között, akikkel együtt volt, meg akikkel most is összejár. Majd meglátod, hogy ki mindenkivel fogsz te nálunk összeismerkedni. Itt van mindjárt a plébános úr, aki minden hónapban egyszer nálunk ebédel. Bizony, akkor előkerül minden ezüst, hogy csak úgy ragyog az asztal. Aztán itt van a grénfrau Taxböck, akinek az a mézeskalács üzlete van itt lenn a hegy alatt, az izé utcában. A Hámpöltz telekvezető úr a feleségével, a Mátyás doktor úr, akinek az a szép ezüst nyelő sétapálcája van. Na és a kapitány úr. Micsoda szép szál ember az! Kár, hogy mindig csak civilben jár. Meg azt hiszem a bajuszát is festi. Mindig a gyomrát fájlalja, de fölfal mindent, ami az asztalra kerül. Akár csak az én Jónásom. Hiába, katona - katona mind egyforma!

- Na most Pépikém, egy-kettőre lefekszünk szépen, mert már késő van és ránk fér egy kis pihenés. Én majd megvetem az ágyat, te meg addig tedd a hokedlire a lavórt és mosakodj meg szépen, milyen jó lesz.

Péter szóltanul hallgatta Mári néni véget nem érő beszédét és lassanként valami nagy megnyugvás szállta meg. Az egyedüllét rémes, sötét képei eltűntek. Érezte Mári néni egyszerű, de magát kifejezni nem tudó, odaadó jóságát és ez jólesett neki. Csendesen engedelmeskedett az öreg utasításának, megmosakodott, bebújt a paplan alá és elmondta a megszokott esti imádságot. Egy ideig még hallotta Mári néni beszédét, szöszmötölését, aztán elaludt, mint a fáradt ember nagy megpróbáltatások után, kimerülve, de lassan belenyugodva a megváltoztathatatlanba.

VI.

Mári néni megpiszkálta a kályhában a parazsat, aztán visszaült a helyére a kis sámlira és szemelgette a kötényéből a megtört diót. A szalonban a nagy álló lámpa égett és Teréz néni a sarokba állított nagy karosszékekben ülve a kulcsai között keresgélt. Péter a lámpa alatt állt és örömmel nézegette az új ezüst óráját, amit ma este kapott.

Egy kerek asztalkán kis feldíszített karácsonyfa állt. A gyertyák már nem égtek, de a szobában még érezni lehetett a viasz szagát.

- Mári - szólt Teréz néni - itt a sublót kulcsa, hozd elő a két dobozt.

Mári néni leoldotta a kötényét, majd csomóba szedte, hogy a dióhéj le ne hulljon, letette a földre, felállt és ünnepélyes arccal elindult a szobát felé. Rövid kótorászás után két dobozzal jött vissza.

- Tessék tekintetes asszony...

Teréz néni ölébe vette a két dobozt. A kisebbik, gyönyörű gyöngyház és féंबरakásos kis dobozt óvatosan kinyitotta. A kis zenélő skatulya rugóját óvatosan felhúzta, aztán letette az asztalra.

- Megint karácsony van - mondta elgondolkodva. A kis doboz megszólalt. Kissé kopottas, kissé elnyűtt hamiskás hangon, de végtelen bájjal és finomsággal petyegtetten magából egymásután a hangokat.

... Stille Nacht... Heilige Nacht...

Megfontoltan, ütemre, szinte félve követték egymást az egyes hangok, néha nekibátorodva, rövid kis futammal, néha meg kihagyva, ahol kicsorbult egy-egy fog.

... Stille Nacht... Heilige Nacht...

Az idő mintha megállt, vagy visszafordult volna. Hány viharos vagy csendes, hány boldog és hány szomorú karácsonyestén hangzott már fel az öreg zenélő doboz csengő-bongó hangja. Csodálkozó szemű gyerekek és fehérhajú, könnyes szemű nagymamák hallgatták a dalt újra meg újra. A régielk elmentek, megint újak jöttek és a kis doboz csak csengett-bongott minden karácsony este.

... Stille Nacht... Heilige Nacht...

Néha talán veres volt körül az ég az égő falvak tüzétől, néha talán üveges szemű aggastyán utolsó erejét szedte össze, hogy felüljön fektéből, hogy jobban hallhassa a dalt. Diadalmas anya újszülött gyermekével a karján boldogan lépett a szobába, hogy a kicsiny is hallja az ő gyerekkorának legelső énekét. Talán nem egyszer mindenre kész ellenségek baráti jobbot nyújtottak egymásnak mikor megszólalt a csengő-bongó masina.

... Stille Nacht... Heilige Nacht...

Csendben, nagy elmélyedő csendben hallgatták mind a hárman a hangokat. Mári néni a szemét törülgette, Teréz néni is látszott, hogy gondolatban messze-messze jár.

Péter torkát szorította a fájdalom. Ez már a harmadik karácsony, hogy anyuci nincs itt. Hogyan rohan az idő és mennyire beletörődik az ember mindenbe...

A kis szerkezet utolsókat fordult. Még egy-egy elkésett hangocska sietett a többiek után, aztán csend lett.

Teréz néni megköszönte a torkát.

- Nagy örömet okoztál nekem fiam az öreg méltósága képével. Látod, én már meg is feledkeztem arról, hogy ez megvan.

Péter a rumpliból halászta ki az öreg festményt és miután több kisebb, régi kép után megállapította, hogy ez az öreg Schotter báróné lesz, szépen letisztogatta a meglehetősen feketére vált arcvonásokat, előkotorta az apja szerszámaikat és titokban szép ráját faragott hozzá. A ráját bearanyoztatta és kész volt a karácsonyi meglepetés. Eleinte kissé nehezen ment a faragcsálás, de aztán ösztönszerűen rájött a fogásokra és a keret szépen bearanyozva, várakozáson felül jól mutatott.

Teréz néni nagyon meg volt hatva és mindjárt ki is jelölte a kép helyét a szalon falán.

- Szegény megboldogult, maga volt a jóság. Meghallgatta mindenki baját és nagyon sokan gondolnak hálásan rá. Amit ő tett, az minden szép volt és jó.

- Látod, ez a kis zenélő doboz is tőle való. Régi, nagyon régi. Szerette nagyon az öreg méltósága. Ő is már a nagyanyjánál látta kiskorában. Bizony kikerült volna szemétre, vagy a lim-lom közé, ha ott nem vagyok. Mikor az István báró felesége átvette a dolgokat, egyszerre feje tetejére állt minden. Ami szép, régi holmi volt, az mind ki lett dobálva, az mind rozoga volt, öreg és csúnya. Amíg élt szegény báróné, addig tartotta a gyeplőt, maradt minden a régiiben, de alig hogy elszéledtek az emberek a temetésről, már jött a kőműves, az asztalos, az

ács. Nyüzsgött a sok mesterember a régi szobákban és csak hordták ki a szép dolgokat a magtárba meg erre-arra, ahol éppen hely volt. Aztán jött a madmaselle Párizsból, a társalkodónő. Messziről büdös volt a sok szagos víztől és mindenre csak az orrát fintorgatta. És jöttek az új bútorok, berendezések, hintók, minden. Amit az ember mondott, vagy csinált, azt mind csak megmosolyogták. Nahát - mondtam szegény uramnak - mi pedig itt nem maradunk, mert ez itten a bolondok háza. Az uramnak is mehetnékje volt, mert mindenféle újításokat kellett volna csinálni, amiket ő nem látott célszerűnek, hát csak beállítottunk egy napon az István úrhoz, hogy mi bizony elmegyünk! És látod fiam, aki úr, régi úr az meg is marad annak. Az tudja, hogy a cselédeknek nemcsak parancsolója, hanem gazdája is. Nehezen vált meg tőlünk és megígérte, hogy holtunkig gondoskodik rólunk. Ha nem is csurran, de csöppen és az ember szerényen megél. Mondom neki: - Méltóságos uram, mi lesz azzal a sok szép öreg holmival? Az mind tönkre megy ott a pajtában, meg erre arra. - Mondja Trézsikém, - mert mindig csak így hívott - kell magának ez a holmi? Várjon csak, beszélek a feleségemmel, mert ez az ő ügye, aztán vigyen el amit akar, bizony itt úgyszólván csak elkallódik minden. Hát én aztán össze is szedtem amit csak lehetett. A fiatal méltósága, meg a madmaselle csak nevettek, mikor raktuk a szekerekre a sok rozoga bútort, de az István bárónak egy kicsit fájt, láttam rajta, mert oda jött, megsimogatta a dolgokat és azt mondta: Trézsikém, tartsa meg magának ezeket a dolgokat. Lehet, hogy egyik másik darab valamikor régen a bujdosó kurucok idejében ugyanígy vándorolt szekéren a nagy, havas hegyek országából ide a Balaton mellé, ahogy most, sok év után megint tovább vándorolnak. Tartsa meg magának Trézsikém őket, szeretném, ha rendes helyen volnának. Meg is van minden úgy, ahogy idehoztuk. Legjobban szeretném kirakni őket mind itt sorba, de hát nincs hely, meg hát sokba kerülne az átjavításuk is. Így hát csak örzöm őket ott lent a rumpliban. Az ember sohasem tudhatja, mire lesz még jó.

- És most nézzük végig a fényképeket.

Teréz néni kinyitotta a másik dobozt, ami tele volt régi képekkel. Mári néni a Teréz néni lábához húzta a sámliját egész közel, hogy mindent jól láthasson.

Péter kissé unta ezeket a régi, családi képeket, hiszen apján, anyján kívül mind idegen volt neki, de ez valahogy hozzátartozott a karácsony estéhez és világért sem mutatta volna unalmát, mert megbántotta volna Teréz nénit.

- Itt van a szegény uram. Derék, becsületes ember volt, Isten nyugosztalja. Más az ő helyében tízszer annyit szerzett volna magának. Hiszen láttad te is Péter, lent a birtokon. Kikerült ott minden a háztól, alig kellett valamire pénzt adni. Tudom, mások hintón jártak és hét tehén helyett tartottak harmincat az uradalom terhére. Meg aztán az a sok mellékes dolog, ami imitt-amott akad. Hiszen csak például, mikor az új gépeket vettük. Mint a sáskák, úgy jöttek a vigécek, aztán Tekintetes úr így, Tekintetes úr úgy, de az én uram az asztal közepére csapott, hogy slussz-pássz, mindenki adja írásban a magáét. Aztán aki a legolecsóbb volt, azé lett az üzlet. Aztán, hogy rendbe jött minden és hozták a gépeket, megfogtam ám az ipsét, hogy hát én mit kapok? Ötven forintot tettem akkor a takarékbába. Nem vethet senki semmit a szememre, nem volt ott semmi huncutság, de szegény megboldogult élni nem volt az ilyesmiben, nem is tudott róla soha semmit. De mikor a házat kellett kifizetni, bizony jól jött az a kis pénz, amit az ember tojásból, zöldségből meg ebből-abból összerakott.

- Itt van Matild néni képe krinolinban. Milyen finom arcvonású nő volt Matild. Úgy néz ki mint egy udvarhölgy. Fiatalon halt meg szegény, mindig gyenge teremtés volt.

- Na, látod itt van apád, meg anyád esküvői képe. Istenem, milyen fiatalok voltak. Szegény uram volt az egyik tanú, a másik meg Tóni bátyád. Látod milyen különbség lehet testvér és testvér között. Milyen egész más volt szegény anyád, mint az a Tóni. Igaz, hogy inkább talán az asszony az oka. Bizony nagyon sok függ az asszonytól. Hát tudod, lent jártam egyszer Váradon, mert a Félix-fürdőt ajánlotta nekem a doktor. Gondoltam, ha már itt vagyok, megnézem a rokonokat. Lehetett úgy féltizenegy délelőtt. Az az asszony kócosan, lomposan fogadott egy piszkos slafrokban. Az asztalon, konyhában edény edény hátán,

mosatlanul, ellepve a legyektől. Az ágyak vetetlenül és az ágy közepén egy kis kutya a Tóni papucsát rágta. A két kisfiú meg csülökig lekvárosan majszolt a bilire ültetve. Hát aztán csoda, ha az ember inkább a kocsmába jár ahelyett, hogy hazamenne.

- Ez itt a József bácsi a szürke cilinderével. Már biztos hallottál róla. Apádnak, illetve hát nekem is anyai nagybátyánk volt, a Mariska néninek az ura. Mindig rejtély volt előttem, hogy miből éltek József bácsiék. Csak jöttek, mentek, mindenütt ott voltak, de hogy miből telt mindenre azt a jó Isten tudja. Valami rejtélyes, nem egészen tisztességes foglalkozása lehetett szegénynek. Azt hiszem assecurációval foglalkozott.

- Tekintetes asszony, - szólt Mária - már másodikat harangoztak!

- Na, akkor menni kell. Öltözzünk fel szépen. Mária zárd el a kályhát, te meg Péter, gyűjtsd meg a kis lámpást, nem szeretek sötétben botorkálni.

Odakinn fagyos volt a világ, ropogós hó fedte az utcákat és ezernyi csillag ragyogott az égen. Mindenfelől igyekeztek az emberek a Nagyboldogasszony temploma felé. Most mély kondulással újra megszólaltak a harangok. Az oltár, a templom csupa fény és ragyogás volt. Teréz néni, Péter és Mária elhelyezkedtek a padban. Megcsendült a sekrestye harangocskája és a kórusról, mint láthatatlan magasságból felcsendült az ének.

- Mennyből az angyal lejött hozzátok pásztorok...

- Péter, - szólt Teréz néni a fiú után, mikor az ebéd után az asztaltól felkelve el akart menni, - gyere csak be a szalonba.

Ebéd után a szalonban szoktak lenni Teréz nénivel a komolyabb természetű, négyszemközti audenciák.

- Üljlél le fiam - szólt Teréz néni letelepedve egy fotelba.

Most hosszabb csend következett. Teréz néni a zsabóját igazgatta mint mindig, ha valamin gondolkozott. Majd egyszer csak megszólalt.

- Mondd csak, ki az a Fábián Esztike?

Péter vörös lett, mint a rák.

- Az Esztike? Honnan tetszik ismerni az Esztikét?

- Hogy én honnan ismerem, majd megmondom később, de te honnan ismered?

- A tánciskolából, Teréz néni.

- De hiszen a tánciskolának már régen vége van és ti még mindig találkoztok?

- Ó, csak ritkán, nagyon ritkán - sietett Péter a válasszal.

- Úgy, és ki ez az Esztike?

- Az Esztike az a Fábián bácsi lánya.

- Szép. És ki az a Fábián bácsi?

- A Fábián bácsinak hentes üzlete van a Fő utcában. Hát nem tetszik ismerni őket?

- Most már igen. És mondd csak fiam, te hentes akarsz lenni?

- Én? - csodálkozott Péter - Hát miért?

- Hát, ha egy hentes lányának udvarolsz, akkor azt akarod elvenni feleségül és majd te leszel a hentes.

- Én nem akarok hentes lenni!

- Hát mit akarsz?

- Én szeretem az Esztikét...

- És?

- És az Esztike szeret engem.

- És?

- És... és... és milyen és?

- És ez micsoda?

- Jaj az emlékkönyv, az Esztike emlékkönyve! Hogy kerestem tegnap este!

- Lenn voltam tegnap a szobádban, mert a Máriával kerestünk valamit. Az asztalodon találtam. Nagyon szép. Szóval amint itt írod: Szerelmek soha el nem alvó lángja az egekig lobog. Na és ezen kívül mi lesz?

- Úgy terveztük Teréz néni kérem, hogy ha én kész leszek, akkor elveszem feleségül.

- Szép. És a Mariska mit szól hozzá?

- Milyen Mariska?

- A Wallner Mariska, aki miatt tavaly nyáron, minden este várni kellett a vacsorával a fiatalúr. Már nem emlékszel?

- Ó, a Mariska, az tavaly volt. Az semmi. Különben is összeveszttem vele.

- Áhá... Na, és mi lesz jövőre?

- Jövőre? Hogy tetszik ezt gondolni?

- Hát, hogy hogyan fogják hívni a jövő évit?

- De Teréz néni, hát hogyan tetszik ilyet gondolni is? Hiszen az Esztike az egészen más valami, olyan nincs több. És hogyha...

- Jól van fiam. Ide figyelj. Én nem bánom akár Mariska, akár Esztike, akárhogy is hívják őket, csak azt mondom vigyázz magadra, nehogy valami disznóság süljön ki ebből a dologból. - Nagyon-nagyon ráérsz még házassági dolgokkal foglalkozni. Jövőre érettségizel. Jobban szeretném, ha azokkal a dolgokkal törődnél. Majd hogyha már kenyér lesz a kezeden, akkor kezdjél majd Mariskázni, vagy Esztikézni. Vigyázz, megütheted magad nagyon!

- Az Esztike nem olyan...

- Tudom fiam, persze olyan nincs még egy. Hát csak vigyázz magadra. Péter, Péter nem szeretném, ha öreg napjaimra gondot okoznál nekem.

- Teréz néni tessék elhinni, ez egy egészen ideális dolog és majd meg tetszik látni, hogy az Esztike milyen lány.

- Egyelőre nem vagyok rá kíváncsi. Itt az emlékkönyv te hentesmester jelölt! És most eridj, mert a tanár úr már várni fog rád.

- Igenis Teréz néni, kezit csókolom.

Teréz néni megcsóválta a fejét, aztán mosolygott egy kicsit magában, majd felkelt és átment a másik szobába.

- Te Mári, - szólt Teréz néni az ebédlőben rakosgató Márihoz - megnőtt ez a fiú!

- Kicsoda, tekintetes asszony?

- A Péter.

- A Pépi? Már megint kinőtte a kabátját? Jesszusom, mennyi ruha kell egy ilyen fiúgyereknek!

- Nem úgy nőtt meg, te bolond, hanem megemberesedett.

- Mit csinált?

- Ejnye már no, de nehezen értesz, hát férfi lesz idestova.

- A Pépi? Tekintetes asszony, a Pépiké? Uramfia, hát hogy tetszik ilyet mondani? Hiszen még egész kisfiú szegény.

- Mári, hol jár az eszed! Hát hány éves az a fiú?

- Én bizony hamarjában nem tudom, de hiszen csak most nemrég volt a keresztelője... Ámbár igaz, hogy már két éve is múlt, hogy a szegény Jámborné tekintetes asszony meghalt. Istenem, hogy szalad az idő.

- Bizony Mári, Péter jövőre tizennyolc éves lesz.

- Tizennyolc! Jesszusom... Tényleg... Ki hitte volna.

- Na látod. Azért mondom megemberesedik lassan. Nem vetted észre?

- Én? Lám no, erre nem is gondoltam. Én mindig csak azt a kisfiút láttam, akit régen. Tényleg ni, most jut eszembe, a múltkor délután összeakadtunk lent az utcán aztán együtt jöttünk haza. A Müller Piri meg kint állt az ajtóban. A fűszeresnek a kislánya, itt srég vizaví, de még olyan egészen csitri forma. Hát, az úgy ránevetett erre a fiúra mellettem, de olyan

szemtelenül, hogy egyszeriben előntött a méreg. Na nézd ezt a taknyost, gondoltam magamban, még talán nem is tudja rendesen sűrűzni azt a kócos haját és máris kikezd ezzel a fiúval. De úgy nézett rá, mintha a Pépi legalább is már segéd volna.

- Micsoda?

- Mondom, mintha legalább is segéd volna már ez a fiú.

- Milyen segéd?

- Hát mit tudom én, fűszeres, lakatos, ügyvéd, vagy miféle.

- És miért néz a segédre másképpen?

- Hát hogyan nézne, hiszen az már felszabadult, az egy-kettőre mester lehet.

- Na és?

- Na és egy mesternek kell egy mesterné és manapság fürgébbek a lányok, nem úgy mint az én időmben. Mi csak a cipőnk orrát nézegettük mindig és szorítottuk a rozmaringos zsebkendőt a tenyerünkben a fűszerrel együtt. Hajjaj, látom én ezeket vasárnap, ahogy a templomba megyünk. Úgy jár a szeme mindegyiknek, mint a motolla. Erre beszél, arra pislant. Pörög a nyelvük úgy, mintha tudja Isten milyen fontosat beszélnének. Pedig csak karattyolnak egymással, csak azért, hogy ott állhassanak és mutogathassák magukat. Hogy aztán micsoda asszonynépség lesz ezekből, a jó Isten tudja!

- Te Mári! Aztán mi van azzal a lánnyal?

- Melyikkel?

- Hát azzal a múltkori fűszereslánnyal, vagy kivel?

- Ugyan tekintetes asszony csak nem tetszik gondolni, hogy a mi Péterünk szóba áll egy ilyen fűszeres csitrivel.

- No lám, szóval fűszeressel nem, hentessel igen?

- Miféle hentessel?

- Mit tudom én! Valami henteslánnyal kezdett ki.

- Kikezdett? A Pépi? Jaj tessék már mondani tekintetes asszony hogy van ez?

- Ugyan menj már te bolond, hát mit bánom én hogyan, csak valami baj ne legyen.

- Az ám... Csak ne legyen ez is olyan forgószemű. Ámbár a hentesek mind nyugodtabb természetűek. A hentes az mind rendes család. Kicsit tempósak, kicsit káromkodósak, de mind szép drabális ember. Igaz, hogy az asszonyok is mind egy kicsit kövérek. Na, de akár-milyen lesz, majd mi rendbehozzuk azt a kis asszonykát.

- Miféle asszonykát?

- Hát azt a henteskisasszonyt, akit a Pépi majd idehoz a házhoz.

- Ide?

- Persze, hát hová vigye? Ámbár lehet, hogy oda költözik az üzletbe.

- Se ide nem jön, se oda nem költözik, te szamár! Csak nem gondolod, hogy egy henteslánnyhoz fogjuk adni a Pétert!

- Nem? Van egy másik?

- Van csudát, az hiányzik még csak. Hol van az megírva, hogy mindjárt az első almába bele kell harapni!

Csak nem azért taníttam drága pénzen, hogy egy hentesüzletbe dugjam.

- Hát mi lesz a Pépiből?

- Majd választ ő magának, ha kész lesz az iskolával. Lateiner ember lesz belőle, nem fűszeres, vagy hentes.

- Lateiner? Ahá! Patikus?

- Miért patikus?

- Mert, hogy azt tetszett mondani lateiner.

- Eridj már, az azt jelenti, hogy kitanulta a felsőbb iskolákat.

- Jesszusom, csak nem lesz pap talán?

- Nem, pap nem lesz, az van elég.

- Ugye... Kár volna érte.
- Mindegy. Majd meglátjuk mi lesz. Te Mári, mit is akartam csak mondani? Igen, mondd... ez a fiú... hogy is mondjam csak... mondd te Mári, nem szokott a Péter néha pénzt kérni tőled?
- Ó... nem... dehogy... na, úgy néha, ritkán... nagyon ritkán...
- Sokat?
- Hát úgy öt-tíz-húsz krajcárt, nem egyformán.
- Vettem észre, hogy egy kicsit sok a zöldség, meg a tojás, miegymás. Mári, hát miért nem szóltál nekem? Tudod, hogy bánt, ha a hátam mögött csinálnak valamit!
- Tekintetes asszony kérem, igaz, ne tessék haragudni, de hiszen a mi fiúnk ez a Pépi, aztán néha akkorákat sóhajt szegény. Már akkor tudom, hogy valami baj van. Istenem, diágyerek, járnak néha erre-arra, kell néha pár krajcár. Ne tessék haragudni tekintetes asszony.
- Jól van no Mári, csak nem szeretem, ha azt hiszitek, hogy engem be lehet csapni. Ismerem én fiam a piacot, tudom én, hogy nem megy csak úgy fel egyszerre a zöldség ára kettőről három krajcárra. Nincs háború, nincs ínség. Hát csak azért mondom!
- Igenis tekintetes asszony.
- Jó. Aztán ha jön az a fiú, hát nem bánom adjál néha, hébe-hóba valamit, de nekem mindig megmond, de húsz krajcárnál ne adjál neki többet.
- Igenis.
- A Péter még nem segéd, csak tanuló, annak pedig nem jár több. No, most hozd be a kabátomat, megyek a kávéházba.

Péter sietett az iskolába, ahol önképzőköri megbeszélés volt Bonyhádi tanár úr elnöklete alatt.

Péter specialistája lett a történelemnek, a stílusoknak, a művészeteknek, a divatnak. Eleinte csak a renaissance körébe tartozó dolgokkal foglalkozott, de aztán áttért a különböző korokra. Nem is annyira a történelemmel foglalkozott, mint a művészeti irányzatokkal, az egyes korszakok stílusával, típusaival.

Fejlődésének irányára döntő befolyással volt a rumpli. Jámborné halála után Péternek a rumpli első szobáját rendezték be. A felesleges holmikat Mári nénivel együtt elrakosgatták a másik szobába, meg a pincébe. Teréz néni szabad választást engedett a bútorokban és Péter rendezkedhetett és turkált heteken át és oda volt a gyönyörűségtől.

Hogy megváltozott sorsába olyan hamar beletörődött, annak nagyrészt a rumpli volt az oka. Eleinte bizony félt egy kicsit éjjelenként az elhagyott lakásban, különösen ha a szél rázta az öreg ajtókat, ablakokat. A régi bútorok nagyokat pattogtak, ilyenkor a pincéből rejtélyes sívítás, cincogás hallatszott.

Bizony anyuci simogató szeme, mindenről gondoskodó keze és az otthoni meleg pajtási viszony, a mindig vidám hangulat után Péter valahogy elviselhetetlenül ridegnek tartotta Teréz néni akkurátus pontosságát, kimért, bölcselkedő és példázódó beszédét. Félt az étkezéskéntől, mikor a nagy asztalnál szemben ülve Teréz nénivel mindenre vigyázni kellett, hol a nevetés csak ritka vendég volt, de annál több jutott ki a prédikációból és utasításból.

Borzadt az emberektől akik hozzájuk jártak, akikhez Teréz nénivel el kellett menni vizitálni. Unalmas istencsapás volt minden ilyen vizit, akár ők mentek, akár hozzájuk jöttek. Szép rendesen kellett ülni a szalonban egy széken és illedelmesen válaszolni ha kérdezték őt. És Péter már minden kérdést előre tudott, mert mindig ugyanazt kérdezték, megértő vállveregető mosollyal.

A plébános úrtól a Hampölc telekkönyvvezető úrig és a Mátyás doktor bácsitól a Pressler kapitány úrig unalmas sablonos volt mind-mind.

A politikán kívül még csak véletlenül sem merült fel egyetlen probléma sem, amit megvitattak volna. A szűk, hétköznapi, kispolgári élet pletykáit, szenzációit sohasem lépték át

s ha Péter néha-néha próbálkozott valami iránt érdeklődni, csodálkozva látta abszolút tájékoztatatlanságukat. Pedig mind intelligens emberek voltak. Pétert valahogy a rumpli öreg bútoraira emlékeztették ezek az alakok. Kicsit dohos szaguk volt. És Péter rájött lassan, nem is olyan buták, mint ahogy eleinte gondolta, csak az a bajuk hogy azóta, amióta becsapták mögöttük az iskola kapuját, nem igen volt könyv a kezükben.

De mindent, mindent kárpótolt a rumpli. Nem volt még egy olyan gazdag és rejtélyes birodalom, mint a rumpli.

Péter eleinte lassan, szerényen haladt és terjeszkedett. Minden neki tetsző apróság, egy szék, egy darab szőnyeg, vagy falióra ügyét hosszú indoklással terjesztette Teréz néni elé, de azután rájött, hogy az öreget tulajdonképpen nem is nagyon érdeklik már ezek a dolgok és akkor egyszerűen birtokba vett mindent. Túrt és rendezkedett heteken, hónapokon keresztül. Bútorokat cipelt ki-be, tisztított, javított, brunolínózott. Képeket válogatott a falakra, aztán újakkal cserélte őket aszerint, hogy valami más kincset fedezett fel. Eleinte rendszertelenül, össze-vissza kapkodva kutatott a sok holmi közt, de aztán rájött, hogy így sohasem talál majd meg semmit és sorjába vette a dolgokat. És a rumpli és a pincék rejtelsei kiapadhatatlannak látszottak. Bár a nagy kutatókedv lassan alább hagyott, azért időnként még most is neki-neki fogott egy-egy még ismeretlen szekrény, polc, vagy sarok átnézésének.

A sok régi holmi izgatta a fantáziáját és foglalkozni kezdett az egyes korok stílusával, divatjával. Lassanként rájött, hogy minden szekrénynek, íróasztalnak, vitrinnek ismeri a korát. Tudta, hogy melyik tökéletes, melyik hibás. Ugyanígy volt a képekkel, könyvekkel, órákkal, miegymással.

Önképzőköri előadásai is elűtöttek a többiekétől. Azt lehetne mondani, hogy minden egyes előadásával egy-egy anyagot, illetve egy-egy mesterséget ismertetett. Előadásait mégis szerették, mert azok színesek voltak, nem hosszúra nyúlóak, unalmasak.

Sokat tanult, készült egy-egy felolvasására és bár mindig tudta és érezte, hogy sikere volt, látta azt is, hogy más fiúk nálánál sokkal gyengébbek üres szölamokkal, elcsépeelt frázisokkal, nagyképű hazafisággal, pár odavetett közhellyel micsoda lelkesedést tudtak ébreszteni a többiekben.

- Képmutatás az egész, - gondolta nem egyszer magában. - Csupa üres buborék, ami szép, színes és tetszetős és mögötte nincs semmi. Miért verik a mellüket, hogy magyarok? Hiszen itt mindenki az! Az én apám nem szónokolt, hanem elfürészelte a hidat. A Mári néni férje nem szónokolt, hanem kiszöktette a honvédokat a börtönből. De minek erről beszélni? Valahogy úgy érezte, hogy azok akik habzó szájjal keseregnek a magyar sors miatt, nem is lehetnek jó magyarok, inkább színészek.

Most is, Bonyhádi elnöklete alatt a márciusi ünnepre készültek. Péter nem szívesen ment oda. Szerette Bonyhádít, gyámja volt, ő oktatta a fiúba a szép szeretetét. De a fiú lassanként túlságosan szentimentálisnak és pozórnek kezdte érezni az öreget és előadásait inkább illemtudó udvariassággal, mint figyelemmel hallgatta. Ha pedig úgynevezett hazafias ünnepélyről volt szó, Péter mindig háttérbe szorult és a jó szavalók és szónokok vették át a szót.

- Esztike! - kezit csókolom!

Esztike jött szembe, az öreg cselédjüktől kísérve.

- Péter! Jaj, jó hogy találkozunk! Jöjjön velem egy darabon, nagy baj van.

- Kisasszonká az nem lehet. Megmondta tekintetes ásszony azért én kísérem magát - tiltakozott az öreg.

- Ancsukám muszáj, nekem muszáj beszélnem a Péterrel! Csak egy kicsit, csak a sarkig jön velünk, ugye jó?

- Meglátja valaki. Kikápunk mind a kettő. Na nem bánom, a sarkig, de hámár.

Péter csatlakozott Esztikéhez.

- Mi történt? - kérdezte a fiú. A lány egy darabig nem felelt, aztán elsírta magát.

- Nekem el kell utazni... A Matild nénihez... Eperjesre... Megtalálták a levelet... Amit maga írt nekem a múltkor... Az olvasó könyvembe tettem... Ó, olyan számár vagyok. Már az ágyban feküdtem, de még nem aludtam... Láttam a mamám minden holmimat végignézi. Nem is mertem mozdulni... És megtalálta! Jaj Istenem... Egész éjjel nem aludtam... Hogy mi volt... És most el kell menni a Matild nénihez... Én nem akarok!...

- De hát... de hát, - hápogott Péter - nem mondtá, hogy én el akarom venni magát feleségül?

- Igen, mondtam, azt mondtá a papám, hogy majd megpofoz mindkettőnket... És most én utazhatok Eperjesre... És mindennek vége és a Matild nénit nem szeretem, mert egy bibircsók van az állán. De ugye írni fog?

- Jé - szólt Péter. De ez a jé nem a lánynak szólt. Valahogy önmagán csodálkozott a fiú. Fájt neki egy kicsit, hogy ez a lány most egyszerre el fog tűnni, de - és ezen csodálkozott - valami igen nagy bánatot igazán nem érzett. Zsíros, - villant át az agyán, ahogy a szipogó, gömbölyded kislányt nézte. Ancsun, az öreg cseléden meg messziről érzett az olvasztott zsír szaga és Péternek Teréz néni szavai jutottak eszébe. - Nem, én nem leszek hentesmester - gondolta.

- És most mit csináljak Péter? - siránkozott Esztike. - Hiszen maga az oka az egésznek...

- Én? - Hm. Hát mit csináljunk? - Mi nem tudunk még semmit sem csinálni... Hát mi azért nem válunk el... Majd írni fogok, majd írni fogunk egymásnak. Ez így van, tudom, olvastam.

- Hát nem vesz el feleségül?

- Én? Na igen, persze, de majd később, most még nem lehet. Nekem még nincs pénzem.

- Muszáj elutazni?

- Azt hiszem... Most egyelőre. De majd írunk.

- Kisásszonyká, menni kell házá, mámához.

- Megyek már Ancsu. Péter... Én most elmegyek... Jaj Istenem...

- Kérem, hát ne... Esztike... ne sírjon... nézze nem akarom... az olyan rossz.

- Isten vele Péter... Pá... Én mihelyt megérkezem megírom a címem... Ugye, ugye írni fog?

- Igen Esztike, Isten vele... Kezit csókolom... Esztike... Kezit csókolom...

Péter állt és nézte ahogy az öreg Ancsu a lánnyal eltötyögött. Aztán nagyot sóhajtott és megfordult. Kár, - gondolta magában - és kicsit egyedül érezte magát. Zsírszagú - villant át újra az agyán, ahogy lehajtott fejjel bandukolt. - De ha írni fog, válaszolni fogok neki. Mégis, kedves kislány. Valami meglegedettség félét érzett, hogy most miatta szenved valaki. - Igen, írni fogok neki. Újra Teréz nénit látta maga előtt és Esztikének a mamáját, aki kövér volt és mindig szuszogott.

Péter meggyorsította a lépteit. Vajon ki lehet az a piroskendős lány? Reggel, amikor a nyakkendőjét kötötte, kijött az első emeleti gangra egy lány és kirázta a porrongyot. Piros kendő volt a fején, a haja szűke volt és lenevetett a fiúra. Ki lehet ez a lány? Persze, az új lakók. A Mări néni mondta, hogy tegnap beköltöztek. Valami hivatalnok család és ez lesz a lányuk. Csinos kislány. Jaj, nem is illik ez, mikor a szegény Esztike sír. Kérek másfél kiló karmonádlit! Igenis kezeit csókolom, kassza egyhúsz. De milyen zsírszaga van. Azért írni fogok neki. Hopp, gyerünk, mert Bonyhádi már biztosan nagyban szónokol.

Mári néni ajtót nyitott Péternek.

- Mări néni, tudja mit láttam? - lelkenedett a fiú. - Uszodát építenek a Dunán! Nagy tutajokat kötöttek össze, azon állnak a kabinok és a középen van az uszoda. Öt krajcárért már be lehet menni!

- Jaj Pépikém, hagyj békén most a te uszodáddal. Azt sem tudom hol a fejem olyan bajban vagyok!

- Mi történt Mări néni?

- Mindig mondtam a tekintetes asszonynak, hogyha szerdán van az összejövétel, akkor süssük meg már kedden a kalácsokat. Most tessék, mindjárt jönnek a vendégek és a második kalács feneke odaégett! Most mit csináljak?

- Ajjaj, - gondolta Péter, ma van a hónap első szerdája, mikor az ismerősök mind idejönnek kávézni. Jaj de rémes lesz egész délután itt ülni és hallgatni őket.

- Ja igaz, itt van Tóni bácsi. Bent ül a szalonban a tekintetes asszonnyal. De mit csináljak? Istenem, hát így nem adhatom fel ezt a kalácsot! És már teríteni is kéne! Mit fog szólni a tanti! Uram fia, micsoda szégyen! Nem is merek bemenni!

- Majd én beszélek Teréz nénivel - szólt Péter és elgondolkozva indult a szalon felé.

Tóni bácsi szivarjától már bűdös volt a szoba és Teréz néni unottan hallgatta a krákogó, szónokló rokont.

- Szervusz fiam, - üdvözölte a belépő fiút - na gyere ide hadd lássalak. Megnőttél szépen, hiába no, szalad az idő. Dolgom volt Pesten, hát felszaladtam ide, hogy megnézzek és tiszteletemet tegyem nénédnél. Remélem kedves Teréz nincs semmi panasza a fiúra... Na, az kéne még csak, mikor olyan dolgod van, mint a princnek. Szerencsés csillag alatt születél fiam!

- Igen, - hagyta rá Péter közömbösen, aztán a tantihoz fordult.

- Teréz néni egy kis baj történt!

- Ohó, figyelt fel Tóni bácsi.

- Mi van? - kérdezte Teréz néni és összeráncolta a homlokát.

- A szegény Mári néni olyan bajban van! Nem is mer bejönni. A kalács, a második kalács odaégett!

- Szerencsétlen! Hogy lehet valaki ilyen ügyetlen! Most itt állunk, nincs is időnk másikat sütni. De hát szerelmes ez az asszony, vagy mi? Délben is agyon volt sózva az a leves. Mihelyt valami van, ha nem a mindennapi, megszokott, mert egy kis kávé meg kalácsot kell készíteni, már magán kívül van és elveszti a fejét! Pedig egy kalács ma nem elég, hiszen Bonyhádiék is feljönnek. Most mit adjak nekik?

- Vendégeket vár kedves Teréz! Kérem szóljon, ha alkalmatlan lennék...

- Oh kérem semmi. Így a hónap első szerdáján fel szokott keresni pár ismerősöm.

- A Szedlacseknél láttam nagyon szép kalácsokat, - szólt Péter - ha úgy tetszik gondolni én hozok.

- Micsodát? Pékkalácsot, hogy én pékkalácsot adjak a vendégeimnek? Mári, Mári! Istenem micsoda szégyen!

- Én csak úgy gondoltam, mert nincs más.

Mári néni csendesén bejött és megállt az ajtóban.

- Mári, Mári az Istenért mit csináltál?

- Mindig mondtam, nem kell az utolsó napra hagyni. Az a rerni sem jó már valahogy. Nem úgy süt, mint régen.

- A fejed nem jó Mári, a fejed! Az eszed nem mozog úgy mint régen. De ilyen szégyent hozni a házra!

- Tudom, tudom én tekintetes asszony. Hiszen csak ne lenne olyan késő. Most mit csináljunk?

- Mit csináljunk, persze a péktől kell kalácsot hozni! Szaladj Péter hamar a Szedlacsek-hez, te meg Mári ne tanakodj már, hanem gyere lássunk a terítés után. Megbocsát Tóni? Addig nézze át az újságot. Istenem, mi minden történik az emberrel!

Mire Péter visszajött, már a szalonban találta Bonyhádiékat, a Hampözl telekkönyvvezető urat a feleségével és a Taxböck nénit. Taxböck néni, mint mindig rettenetes kék színű harisnyát kötögetett. A feje mozgása mindig követte az ütemre mozgó kötőtűket és ezáltal a kontyára tűzött fekete kis fityula csipkeszegélye folyton táncolt.

- Én megmondtam előre mindent! Én tudtam, hogy ez így lesz! - mesélte tovább megkezdett történetét, ahogy Péter kézcsókját mosolyogva nyugtázta. - Hiszen végeredményben ez természetes! Az anyja a hibás, annak látni kellett volna a dolgot. Istenem, egy theatrista, egy színész! Mit akar egy rendes budai polgárlány egy színésszel? Hiszen az mind csupa széltoló kelekótya! Szaval, beszél mind, hiszen az a mestersége, de mit tudom én melyik szerepéből mondja el nekem a hősszerelmes jelenetet?

- Magának? - kérdezte Tóni bácsi ártatlan arcot csinálva.

Teréz néni mérgesen pillantott rá.

- Esetleg mondhatták nekem is valamikor! - replikázott Taxböck néni kicsit elpirulva. - De kegyed például hiába mondta volna, arról biztosítom. - Elég az hozzá, hogy én beszéltem már akkor az anyjával és megmondtam neki a véleményemet. Te Clariss - mondtam - vigyázzatok azzal az emberrel, mert nem jó vége lesz! De azoknak fejébe szállt a pesti theatrista, nem láttak, nem hallottak. A lány pedig, hát én Istenem, természetes hogy hízelgett neki a dolog, mert csinos az a gazember, jól összeillettek. Láttam őket eleget a függöny mögül, mikor sétálgattak kettecskén. Na hiszen, próbáltunk volna mi így kettecskén sétálgatni, ugye? A lány buta mind ahány van, de azért van az anyja, hogy vigyázzon rá! Mondja meg nyíltan az illető egyén, hogy mi a szándéka. Van elég család, onkli meg tanti ahol meg lehet találni a módját az összeismerkedésnek. És még akkor se, ha minden stimmel és megadja az anyja az igent, még akkor sem lehet úgy karonfogva sétálgatni! Nem bizony, még a kisujját sem, had epekedjék az a gazember, mert csak úgy lehet kiismerni ezeket!

- A fenét! - szolt közbe Tóni bácsi.

- Igenis kedves uram, maguk nagyon türelmetlenek és soha-soha sem lehet tudni, ki mit gondol! Óh, ismerem én nagyon jól a fajtájukat. Meg vagyok győződve, hogy házasságra mind csak úgy másodsorban gondol, mikor már látja, hogy másképp úgysem ér el semmit!

- Olyan rossz tapasztalatai voltak? - kérdezte Tóni bácsi.

- Kikérem magamnak! Igenis! Ami pedig a tapasztalataimat illeti, vegye tudomásul uram, hogy velem igenis nem lehetett kettecskén karonfogva sétálgatni! Pedig elhíheti, hogy próbálkoztak vele, nem is egyszer! Igen, büszke vagyok a pártámra, amit még menyasszonyi koszorúért sem voltam hajlandó felcserélni, nem hogy mindenféle jött-ment gavallér csábító szavaira hallgattam volna!

- Nem nagy lehetett az a csábítás - mormogott Tóni bácsi.

- Ugyan Tóni hagyja már abba, - szolt közbe Teréz. - És mondd, mi lett most azzal a lánnyal?

- Istenem, hát mi szokott ilyenkor lenni? Tudod kérlek, - mondta múltkoriban az anyja - nagyon halvány volt az a gyerek, még az étvágya sem volt jó, hát elvittem az orvoshoz. Nagy vérszegénységet állapított meg és azt mondta, küldjük el vidékre. A sógoroméknak üzletük van Szabadkán, hát leküldtük a lányt pár hónapra, had erősödjön egy kicsit. Nem álltam meg, hogy meg ne kérdezzem, hogy talán a fiatalúr Szabadkán vendégszerepel? Miféle fiatalúr, kérdezte a kedves ártatlanul. Hát a theátrista úr, mondom. Ugyan, annak már régen kiadtuk az útját. Ki ám, gondoltam, csak egy kicsit későn! Hiába no, nem esik messze az alma a fájától. Az anyja sem volt külön, tudnék róla mesélni, húsz éve vagyunk szomszédok! Nem is nagyon illik, hogy érintkezzem velük, de hát néha kell az embernek valami apróságot, kis petrezselymet, tojást, vagy mit tudom én mit hamarjában kölcsön kérni, hát nem árt, ha az ember hébe-hóba pár jó szót vált velük. Csak azt a szegény embert sajnálom, aki reggeltől estig dolgozik valami üzletben és mikor késő este hazajön, se nem lát, se nem hall, csak lefekszik, mint az állat. De hát úgy kell neki! Legalább van egy két férfiáldozat is, ne mindig csak a nők szenvedjenek!

- Bámulom a jó szívét - hagyta rá Tóni bácsi.

- Behoztam a kávé tekintetes asszony - jelentett Mária néni.

Hosszabb mozgolódás és helykínálgatás után elhelyezkedtek és éppen megkezdték az általános kavargatást, mikor betoppant Mátyás doktor.

- Hopp, itt vagyok kéremalásson - köszöntött be szokott modorában, közben izzadt homlokát színes, kockás zsebkendőjével törölte.

- Hallották már? Maguk még nem tudnak semmiről? Pesten tele van az utca néppel! Itt a háború!

- Jesszusom, micsoda háború? - rémüldözött Taxböck néni.

- Megszálljuk Boszniát!

- Mi az a Bosznia?

- Bosznia kérem alásson, meg Hercegovina az két török szandzsák, az itt van Horvátországtól délre és ezt most mi megszálljuk és hozzá lesz csatolva Magyarországhoz!

- Le kéne bunkózni Tiszát is meg Andrásyt is - szólt Tóni bácsi mérgesen.

- Megint háború! - sópánkodott Teréz néni.

- Na kérem, az nem lesz olyan komoly dolog, - magyarázta a Hampölc telekkönyvvezető úr. - Lemegy pár ezred katonaság, meg a csendőrség és átveszi a dolgokat. Azt hiszem ott még kataszter sincs, úgyhogy jó sok dolog lesz, mire ott rendbe jövünk.

- Itt a kapitány! - kiáltott a doktor. - Halló Preszler kapitány! Hallotta? Na, mit szól hozzá?

- Kisztihand hölgyeim, hogyan hallottam volna! Az én ezredem, érti az én ezredem lépte át először a határt! És én nem vagyok ott! Holnap megyek a minisztériumba, reaktiváltatom magam, aztán allo mars, gyerünk a háborúba!

- És addigra vége lesz már az egész heccnek - szólt közbe Hampölc bácsi.

- Ohó, téved uram, téved, majd meglátja, ez nemcsak olyan hecc lesz! Ott vérre fog menni uram, vérre!

- Elég baj az uraim, talán nagyobb is mint gondolnánk - szólt közbe Bonyhádi.

- Miért - csodálkozott a kapitány.

- Mert a mi vérünkbe fog kerülni, hasznunk meg nem lesz belőle semmi. A berlini konferencia még nem is döntött és a mi kedves horvátjaink máris ordítanak, hogy Bosznia az nekik kell! Mire jó ez az egész? Megint mi kaparjuk ki a gesztenyét a monarchiának és csak gyarapítjuk vele ellenségeinket.

- Nagyon helyes, igaza van - kiáltotta Tóni bácsi, le kell bunkózni azt a Tiszát! Szép kis társaság, az egy pecsovis banda.

- De kérem, - szólt közbe a gutgesinnt Hampölc bácsi - mi is erősödünk, ha a monarchia gyarapszik!

- Gyarapszik, igen a sváb, meg a krovót, de nem mi - torkolt rá Tóni tata - nekünk csak a vérünket és a pénzünket szívják. Kelltek nekünk Deák, kellett nekünk kiegyezés! Tessék buta magyar, Habsburg tányérnyaló, vedd hamar a bornyút, puskát, szaladj kicsit verekedni a törökkel, bosnyákkal! Kossuth apánk az semmi, sírhat szégyenében Turinban, fő az, hogy a monarchia gyarapodjon!

- Ugyan kérem, - legyintett Preszler kapitány úr - ez nem a civilek dolga! Ezt a katonák intézik. Ahová mi, ahová az én ezredem beteszi a lábát, ott rend lesz és halts maul és nem lesz mindenféle bosnyák garázdálkodás és rablás. Legfőbb ideje, hogy azt a tűzfészkét egy kicsit kipucoljuk!

- Persze, persze, - bólintott Bonyhádi kesernyésen. - Szokott ön újságot olvasni, kapitány úr? Nem vette észre mennyi bajunk van nekünk idehaza? Nem tűnt fel még önnek, hogy egyszer a horvátokkal van baj, máskor a tótokkal, aztán megint az oláhokkal? Tudja, hogy ezek mind az ellenségeink a saját portánkon belül? Nagyon jól kell tudnia önnek, hogy a nációkat mesterségesen lázították ellenünk nem is olyan régen, mert jogos jussunkat mertük követelni! Nem gondolt még arra kapitány uram, hogy nyakunkon ült a török százötven évig, gyilkolt, rabolt, fosztogatott. De mikor kitakarodott, nyoma sem maradt. Egyszerűen eltűnt és

a magyar, magyarnak maradt. Nem gondolt még arra kapitány uram, hogy a baráti kéz, amelyik segített kivenni a törököt, talán veszedelmesebb ellenség a pogánynál? Tudja-e kapitány uram, hogy itt Budán, a magyar király székhelyén az elemi iskolában még mindig több a németajkú, mint a magyar gyerek! Vagy nézzen körül itt és az ismerősei között! Hampölc úrnak, vagy Taxböck kisasszonynak magyar neve van? Vagy önt nem Preszlernek hívják?

- De kérem én magyar vagyok!

- Na, azt aztán igazán nem mondhatja senki, hogy én nem vagyok magyar - méltatlankodott Hampölc bácsi.

- Bocsánat, egy percre sem kételkedtem benne, tisztelet, becsület, senkinek a nevét sincs szándékomban bántani, csak arra akarok rámutatni, hogy itt lassú és szívós munkával arra törekedtek, hogy elnémetesedjen minden. Ez, hála istennek nem sikerült egyelőre! A török eltűnt nyomtalanul, valószínűleg ez a bosnyák ügy lesz az utolsó felvonás a történelmünkben. De a német itt maradt és úgy hallottam Bismarck és Andrássy nagy barátkozást készít elő. A német hatalmas, mi kicsinyek vagyunk és még hozzá sok belső ellenségünk is van. Nekünk nem volna szabad csak önmagunkért áldozatot hozni. Ezért kifogásolom a Bosnyák okkupációt.

- Nagyon helyes, - lelkesedett Tóni tata - le kéne bunkózni a Tiszát is, meg az Andrássyt is! Ezt mondom én is és ezt kell mondani mindenkinek, aki magyar!

- Én nem politizálok, én katona vagyok - szólt a kapitány. - Ha háború van, ott a helyem. Magyarnak pedig magyar vagyok, ha nem is a Kossuth magyar!

- Igen, igen - helyeselt Hampölc bácsi. - Nem szabad mindent csak és kizárólag a mi egyéni szempontunkból megítélni. Nemcsak belpolitika van, mi csak itt vitatkozunk, hogy negyvennyolc-e, vagy hatvanhét! És nem látjuk, hogy a Kárpátokon túl is történik valami, hogy a világ halad. Nekünk barátokra van szükségünk és ki volna az, ha nem a németek? Talán Paskievics úr, vagy a franciák, akik mindig csak hitegették a magyart? Garibaldiék örülnek, hogy élnek, a moldvai herceg meg igazán nem lehet a barátunk.

Most hirtelen megszólalt a Taxböck néni.

- És mondják kérem, vannak ott még háremek?

- Hol?

- Hát ott, Boszniában!

- Majd megnézem őket! - szólt a kapitány és pödört egyet az őszülő bajuszán.

- Úgy tudom, a bosnyákok mohamedánok - szólt Hampölc bácsi.

- Igen, mohamedánok, - válaszolt Bonyhádi - de nem gondolnám, hogy háremeket tartának. Igaz, hogy ott nem kell kalap, meg kosztüm, de azért mégis csak költséges lehet annyi asszonyt tartani.

- Micsoda pogány erkölcstelenség egy ilyen hárem - sopánkodott Taxböck néni. - Nem is értem, hiszen a törökök között is kell hogy legyenek jó ízlésű emberek. Csodálom, hogy tűrik ezt!

- Éppen azért tűrik, mert jó az ízlésük - szólt Tóni bácsi.

- Ön persze lelkes híve volna az ilyesminek! - vágott vissza élesen Taxböck néni.

- Hát őszintén szólva valamikor talán híve voltam, de ma már ott tartok, hogy az egynejlőséget is kicsit soknak találom.

- Neje válogatja! - szólt közbe Teréz néni epésen.

- De milyen kitűnő ma ez a kalács - állapította meg Bonyhádiné.

- Igazán? Ízlik? - mosolygott Teréz néni és kissé idegesen igazgatta a zsabóját.

Teréz néni örült a keletkezett parázs politikai vitának, mert kávézás közben a beszélgetés heve elterelte a figyelmet a kalácsról. És most az uzsonna végén, mikor már azt hitte túl van rajta, most egyszerre szóba került.

- Teréznek mindig kitűnő dolgai vannak - szólt Taxböck néni.

- És mindig nagyszerűen sikerül minden - tette hozzá Tóni bácsi megjegyzésképpen.

- Nagyon kedves - sziszegte Teréz néni kényszeredett mosollyal.

- Ez az,... folytatta Bonyhádiné - amit a pékek sohasem tudnak utánozni. Nem is tudom minek erőlködnek a kalácssütéssel, mikor rendes házbán mindenki maga süti a kalácsot.

- Kell a kávéházaknak - szólt a kapitány. Én is ott szoktam enni, na meg is jártam vele a múltkor. Tudják mi volt bele sütvé?

- Az Istenért, ne is mondja kérem - ijedezett Hampölcné.

- Ugyan hagyjuk már ezt a kalácsügyet - szólt Teréz néni. - Kalács, kalács mind egyforma, fő hogy ízlik. Mi az doktorkám, csak nem akar itthagyni bennünket?

- Olyanformán van kérem alássan, - szólt a doktor - aki amíg evett se nem látott, se nem hallott - olyanformán vagyok, mint a neveletlen ember, hogy éppen csak ettem és már megyek is, mert várnak a betegek. Az öreg Mayerhez is fel kell még egyszer néznem, mert igen végít járja már szegény.

- Az öreg Mayer, a szűcs?

- Igen, elalszik hamarosan az öreg.

- Mondja, ki fogja örökölni azt a tenger vagyont?

- Nem is tudom hogy lesz, olyan bolond család az.

- Azt mondják, hogy milliomos az öreg - szólt Bonyhádi. - Lehetséges ez?

- Hogyne, az öreg Mayer az milliomos. Annak van, annak van, - na nem mondok sokat, legalább százötvenezer forintja.

- Hihetetlen!? Abból a kis üzletből!

- Na nem egészen. Hanem szállított negyvennyolcban ide is, meg oda is. Akkor borjúbőrökkel dolgozott. Aranyat ért az akkor, aranyat is kért érte. Előbb a pénz, aztán az áru! Aztán, ha imitt-amott késett egy kicsit az átadás, hát arról ő nem tehetett, hogy közbejött az ellenség. Itt Budán is hogy járt szegény. Azt mondják szép készlete volt és eladta azt az osztrákoknak. Persze fizetni előre kellett! Aztán mikor átadta volna a bőrt, hát bejöttek a honvédek. Mit tehetett szegény eladta a honvédeknek. Azoknak meg nem volt türelmük megvárni, míg leszállítja az árut, elszaladtak a Tiszántúlra. Szegény Mayer nem tehetett róla, kénytelen volt megint eladni az árut az osztrákoknak. Olyan háborús zavarban sok mindent lehetett. A háború után, azt hiszem még bánatpénzt is kapott, hogy ne szállítsa a fölöslegessé vált bőroket.

- És a lánya tényleg balerina lett?

- Azt csak úgy mondják, hogy szépítsék a dolgot. Mert ha még balerina lett volna, hát az se nagy dicsőség egy tisztességes polgári családra, de hol volt ő attól. Hogy szépen fejezzem ki magam, egyszerűen elröpült, pillangó lett belőle. Bécsbe repült, eleinte fiakkeren járt. Azt mondják mostanában éjjelente a Stephansturm körül röpköd, de csak úgy gyalogosan.

- Szörnyű - sóhajtott Hampölcné.

- Ugyanaz, mindig ugyanaz a nóta - bólintott Taxböck néni.

- És a fiának a gyerekei?

- A fia? Azt tudjuk, hogy a fia öngyilkos lett, de hogy hány felesége és hány gyereke volt?

- mein Gott, majd most mind előkerülnek. Ki jobbról, ki balról. Szomorú egy tisztességes polgári családra nézve, de valahogy kezd általános lenni, hogy a második generáció már nem tud megmaradni a kispolgári életben. Ennek a fiúnak is már fiakker kellett, meg Váci utcai korzó. Arisztokratább akart lenni, mint akármelyik főúr, mert érezte csörögni az apja zsebében a krajcárokat. Nők, kártya, pezsgő! Éppen ez hiányzik csak egy polgári családban! Úgy csereberélte a feleségeit, mint más a talont a tarokkban.

- Úgy látszik hárempárti volt - szólt Tóni bácsi.

- Igen, a kedves papa zsebére, míg az öreg meg nem unta. Mikor pedig az öreg Mayer azt mondta slussz-pássz, akkor már nyakig volt minden úgynevezett becsületbeli adóssággal, amit aztán lekivittelt egy golyóval. Nem sokan sírtak utána.

- Beszélni kellene a plébános úrral - szólt Teréz néni. Hátha rá lehetne venni az öreget egy kegyes alapítványra.

- Nem igen hinném, hogy rá lehetne venni ilyenre az öreg Mayert. Sohasem volt valami nagyon bőkezűnek nevezhető.

- Istenem, pedig milyen jó partit készítettem elő neki! - sóhajtott Taxböck néni.

- Kinek? - kérdezte Teréz néni megütközve.

- Hát a Lujzikának!

- Ki az a Lujzika?

- A Lujzika? De hát egész este róla beszéltem! A szomszédasszonyom kislánya.

- Már megijedtem, hogy az öreg Mayert akarja kiházásítani - nevetett Mátyás doktor.

- Ugyan menjen, mi közöm a férfiakhoz! Az a szerencsétlen lány jár mindig a fejemben. Micsoda partit akartam szerezni neki. Különben maga biztosan ismeri a Tóbiás patikust a Krisztinából.

- Csak nem a Tóbiás Boldizsárt gondolja?

- Azt, azt szegényt, milyen jó lett volna az a Lujzinak.

- Uramfia, de hiszen az ötven éves, öt gyereke van és tizenkét év óta özvegy.

- Hiszen éppen azért.

- Éppen azért?

- Hát persze! Az már nem olyan kelekótya, azt már megtépte egy kicsit az élet, rendre szoktatta a családot.

- Úgy látszik az a lány megérezte a kitűnő partit, azért menekült el - nevetett Tóni bácsi.

- Nem hiszem, hogy nagy sikere lett volna ebben az ügyben - mosolygott Mátyás doktor.

Péter mind ez ideig csendes nyugalommal ült a helyén, vagy segített Teréz néni a kínálásban. Most azonban, hogy Lujzikát említették, egyszerre fölfigyelt.

- Taxböck néni, tessék mondani, nincsen ezeknek a Lujzikáéknak egy Beke tanár család rokonuk?

- Beke... Beke... várjál csak, hiszen ismerem őket!

- Úgy!

- Hát te honnan ismered őket?

- Lent Somogyfaluban nyaraltak és Lujzi náluk volt vendégségben.

- Persze, most már emlékszem. Már akkor nagyon élénk kislány volt a Lujzi. Ugye?

- Igen.

- Péter, te ismered azt a lányt? - kérdezte Teréz néni.

- Igen - szólt Péter és csendesen visszaült a helyére.

Amint a vendégek elmentek Teréz néni elfogta Pétert.

- Nézd fiam! A Taxböck néni egy pletykázó, vénkisasszony, aki szeret mindenfélét összebeszélni, amit nem kell komolyan venni. Vannak dolgok, amiket az ember tudomásul vesz és nem beszél többé róluk, mert ártani talál más jóhírének. Érted? Amit hallottál arról a lányról, az lehet igaz is meg nem is, azt senki sem tudhatja, legkevésbé pedig a Taxböck néni. De még ha tudná is, akkor sem szabad róla másoknak említést tenni. Érted?

- Igen.

- Jól van fiam. Most pedig még felmegyek a plébános úrhoz. Mári, hozd be a kalapomat! Pár vigasztaló szó, baráti beszélgetés egy elaggott embert könnyen megindít. Az öreg Mayer vagyona úgyis csak szétszóródik mindenféle semmiháziak közt, hátha rá tudja venni a plébános úr valami emberbaráti cselekedetre.

- Pépikém hallottad? - kezdte Mári néni, ahogy a tanti elment és együtt rakosgattak az ebédlőben.

- Azt mondják háború lesz. A milimári volt itt, az mondta.

- Igen, okkupálják Boszniát.

- Kicsodát?

- Boszniát, az egy török tartomány.
- Török, már megint a török csinálja a háborút? Csak nem akarja megint elfoglalni Budát? Istenem, hova menekülnénk ezzel a tenger holmival?

- Nem jön az ide!

- Borzasztó is volna már megint. Elég galibát csináltak a honvédek. Itt a szomszédban, a Kirschneréknél is levágott egy negyvenfontos. Isten csodája, hogy emberben nem tett kárt. Beszakadt az egész tető, a Kirschnernére meg ráborult a teknő, mert éppen mostak. Még szerencse, hogy már az öblögetésnél tartottak, hogy nem a forró, lúgos víz ömlött rá arra az asszonyra. A fele ruha meg már fenn száradt a padláson, aztán hogy levágott a bomba, szanaszét repült az egész. Még a Neubaueréktól is hoztak egy inget, ami odáig repült. Az hiányzik csak, hogy most újra kezdjük az egészszet a törökökkel.

Péter nem nagyon figyelt Mári néniére. Csendesen segített az elrakodásban. Kihordták a konyhába a mosogatnivalót. Aztán otthagyták az öreget és lement a szobájába.

Meggyújtotta az asztali lámpáját. A sötétes ernyő alól barátságos fény terjedt a szobába. Péter föl és alá járkált és a régi somogyfalusi dolgokra gondolt. Nagyon lehangelőleg hatott rá, amit a lányról hallott. Úgy érezte, mintha valahogy megcsalták volna. Mintha egy kedvesen fájó, de inkább humoros emléket bepiskoltak volna. Lujzika úgy élt az emlékében, mint az a mindig nevető, mindig kacér, mindenkinek tetszeni akaró leánytípus, akivel mindig jól esik együtt lenni, de akitől egy kicsit mindig félni is kell.

Somogyfalu jelentette az utolsó nevető, vidám nyarat. Ami előtte és ott volt, az mind kedves volt és derűs. Ami utána jött, abból már hiányzott a gondtalanság, a gyerekes nem-törődömség. Az már mind valahogy szürkébb, egyhangúbb volt. Igen, Somogyfalu volt az utolsó nevető állomás és Lujzika is még ide tartozott. Kár érte.

Péter az asztalhoz húzta a nagy, magas-támlás karosszéket, melyben valamikor régen egyik Schotter báró trónolhatott. Elővette azt a régi könyvet, amit valamikor Bonyhádi segítségével vett és csendesen lapozgatott benne.

A házban lassan minden motoszkáló nesz elült és a nagy csendességben egyformán ketygett a falra akasztott régi ingaóra.

*

Az öreg zenélő óra minden délben eljátszotta a maga kis dallamát. Nap-nap után egyformán. Minden délben megszólalt a Nagyboldogasszony templom tornyában a harang. Hangja végigdöngött Buda felett nap-nap után egyformán. Harangszó után Mári néni megjelent az ebédlőben, kihúzta a kredenciókokat és megterítette az asztalt, nap-nap után egyformán.

De a zenélő szerkezet néha el-elakadt. Néha csak berregett és a hangok már itt-ott kihagytak. Az idő haladt és a szerkezetben apró hibák keletkeztek.

A koronázó templom harangszavára mindig több és több visszhang válaszolt. Itt is, ott is új templom emelkedett, pláne Pesten. Ha az ember lenézett a városra, mindig újabb és újabb házcsoportok emelkedését látta. Rákos és a messze Józsefváros felé gyárkémények nőttek, s a szirénák búgását áthozta a szél. Az idő haladt, szinte észrevétlenül.

Nagyot zörrentek néha az ezüstkanalak Mári néni kezében, mikor délben megterítette az asztalt, mert haladt az idő lassan, észrevétlenül s a ráncos kéz elvesztette biztonságát.

Tavaszcél nyárra, nyárról őszre fordult az idő, aztán ismét fehér hópelyhek lepték el a mindig jobban csendesedő budai utcákat.

Teréz néni sem a régi már. Nem jár sehová. Az ősszel megcsúszott, hat hétig nyomta az ágyat törött bokával. Bottal jár és biceg. Nem mozdul ki hazulról. Az ismerősök is el-el maradtak. Hampölc bácsi meghalt, Presszler kapitány urat nagyon kikezdte a csúz. Mátyás

doktor bácsi fel-fel jár néha, de csak beszélgetni. Doktornak maga helyett már inkább az unokaöccsét ajánlgatja.

Péter a betegség alatt nagyon összenőtt Teréz nénivel. Ő intézett el mindent, hiszen az öreg Mária már csak ide-oda tötyögött és mindjárt elfáradt. Péter szomorúan látta, hogyan öregszik és gyerekesedik el lassan a tanti. Minden idejét vele töltötte, mesélt, felolvasott neki, minden erejével igyekezett élénkíteni, szórakoztatni őt.

De Teréz nénit nem nagyon érdekelte már semmi. Néha-néha elkezdett mesélni a régi történetekről, de összezavarta a dolgokat és a végén nem tudott semmire sem kilyukadni. Az ebédlőben, a kályha melletti fotelben szeretett leginkább üldögélni. Minden ügyét ráhagyta Péterre. Csendesen üldögélt a fotelban, sokat imádkozott és még többet szundikált. Mindig nagy napnak számított, ha a plébános úr feljött. Jóságos és buzdító szavai mindig felélénkítették a tantikát és mikor a plébános úr eltávozott, mindig boldog, megelégedetten mosolygós volt az arca.

Egyszer aztán elkövetkezett az idő, mikor a plébános úr ornátusban jelent meg, két ministráns gyerekkel. Az egyik hozta a feszületet, a másik a füstölőt. Teréz néni ágyánál két gyertyát gyújtottak és a tantika megkapta a hosszú útra az utolsó vigaszt.

Temetés után Bonyhádi karonfogta Pétert.

- Nézd fiam, a plébános úr és én voltunk a tanúk szegény Teréz nénéd végrendelkezésénél. Az egész vagyont terád hagyta. Az a kis ház, meg az a pár forint, amit összespórolt nem elég arra, hogy abból megélj, de nagyon jó hátvéded lesz egész életedre. Pár hónap múlva leteszed az érettségit. Aztán majd meglátjuk milyen pályát választasz. Szeretném, ha tanár lennél.

Péter szótlánul hallgatta Bonyhádít. Tulajdonképpen komolyan még sohasem foglalkozott azzal a gondolattal, hogy mi legyen belőle. De most egyszerre ráeszmélt, hogy irányt kell tűznie maga elé. Tanár? Nem, valahogy nem érzett tehetséget magában. Most hirtelen felmerült előtte a Milánói dóm csipketornyos képe. De azonnal belenyilallt egy régi fájdalmas emlék. Körmössy Évát látta, amint elbiggyeszi az ajkát és a szegény anyucit, amint megsimogatta a fejét.

A Milánói dóm képe eltűnt, elhessegette maga elől. S egyszerre valami melegség járta át. A rumpli jutott az eszébe. Az öreg faragott szekrények, a finomvonalú vitrinek. A kézzel festett porcelán findzsák, a sok öreg, értéktelennek látszó lim-lom, régi letűnt emberek, korok emléke, finomsága, szépsége. Öreg, dohos szagú könyvek, itt-ott foszladozó csipkék, régi órák, lámpák, csecsebecsék. Ha ő az életét ilyen dolgok között tölthetné, soha egy percre sem lenne elégedetlen.

Egy nagy boltíves helységben látta magát ami tele volt zsúfolva csupa régi, szép dologgal. Az ajtón vékony hangú kis csengettyű volt s ha az megszólalt tudta, hogy jön valaki, aki érdeklődik az ő dolgai iránt. A régi, szép dolgok iránt. A régi, szép dolgok iránt csak finomlelkű emberek érdeklődnek, akik szeretettel gondolnak a múltra és megértik, hogy egy-egy darabba valamikor régen egy-egy munkáskéz egész lelkét beleadta.

Pétert gondolataiból Bonyhádi zökkenetesen ki.... Majd megbeszéljük a dolgokat, van rá idő, egyelőre maradjon minden a régiben. Holnap délután majd átjövök és mindent számbaveszünk. Isten veled fiam. Vidd haza az öreg Mária nénit.

A lakásban nagy, süket csendesség volt. Nem hívtak meg senkit és ezt a plébános úr és Bonyhádi is helyeselték. Péter beült egy fotelba és maga elé bámult.

Egy idő múlva bejött Mária néni. Már levetette az ünnepi feketét, rendes kék kötényében volt.

- Tekintetes úr... - szólalt meg halkan, félénken.

Péter ijedten nézett körül.

- Tekintetes úr - szólt Mári néni újra - melegítettem egy kis kávé, ugye meg tetszik inni?

Péter csodálkozva nézte Mári nénit.

- Hogy én... hát én vagyok a tekintetes úr? Ó, igen... hiszen nincs itt senki... nincs már senki... Most már én vagyok a tekintetes úr Mári néni... Kedves Mári néni...

Péter Mári nénihez ment és átölelte az öreget. Mári nénit elfogta a sírás és úgy álltak ott sokáig, szótlantul.

MÁSODIK KÖTET

I.

Péter kicsit csodálkozva nézte a meglehetősen kopott cégtáblát:

*„Jámbor Péter régiség boltja.
Alapítva 1885.”*

- Igen - gondolta - ezt is újra kell már festeni. Szalad az idő. Tizenegy év! Most 1896-ot írunk. Istenem, már tizenegy éve lóg itt ez a tábla. Na mi az, a Pfeffer bácsi úgy látszik megint bespriccerezett, hogy nem jön kaput nyitni.

Az éles szél szúrósan vágta az arcába az apró szemű havat és Péter türelmetlenül toporgott a kapu előtt. Fáradt volt és fázott. Az esti vonattal érkezett Pozsonyból és bizony tíz óra is elmúlt mire felért a Várba, a Fortuna utcai kis házba.

Végre hallatszott Pfeffer bácsi csoszogása.

- Ó, samsterdiner tekintetes úr - köszönt az öreg és a háziúrnak kijáró megtiszteltetés jelül kiakasztotta a fogai közül a szortyogó porcelán pipáját. - Micsoda sauwetter február végén! Az is bolond aki ilyenkor kinn mászkál. - Nix neues - jelentette aztán, mintegy referálva a házban történekről.

- Jól van. Nézze meg fent van-e még a Takács. Ha ébren van küldje be hozzám. Jojcakát!

Rozit, a süket cselédet is úgy kellett kipiszkálni az ágyból.

- Fűtsön be Rozi és adjon enni, mert éhes vagyok.

- El akar menni?

- Fenét elmenni, - ordította Péter az asszony fülébe - enni, enni!

- Ahá, mindjárt csinállok teát, rántotta jó lesz?

- Jó, jó, csak igyekezzen!

- Mit csináljak?

- Fűtsön be!

- Igen megyek, megyek.

A szoba hideg volt, Péter egyelőre le sem vetette a kabátját, úgy járkált fel és alá. Egy hétig volt úton és ezalatt jól kihűlt a lakás. De be volt minden készítve és egykettőre szaladgálni kezdtek a lángocskák a sziszegő hasábokon.

Péter szerette a meleget és szerette a hatalmas kandallóját. Talán ez a kandalló volt az egyetlen fényűzése. A pincébe halmozott lim-lombból halásztta ki egyszer. Mindjárt látta, hogy gyönyörű darab és felépíttette a szobájában. Masszív, vöröstéglás oldalfalai közt bő helye volt a legnagyobb tuskóknak is. A tüzet egy finoman kovácsolt vaslegyező zárta el és a felfelé keskenyedő kürtöt széles, vörös márványpadka szegélyezte.

Mikor a hasábok már jól égtek, Péter ledobta a kabátját, a nagy támlásszéket a tűzhöz húzta és letelepedett.

Rozi kis asztalkát hozott és teríteni kezdett. Közben éneklő hangon referált.

- Tizennégy krajcár volt a tej, hétért vettem fokhagymát. Harminckettő volt a petróleum és kellett tizenötért teafő is. A cukrot nem fizettem ki, a fűszeres majd elszámolja a tekintetes úrral. Volt még hatért zöldség. Ami visszajár a forintból azt oda tettem a nahkastli fiókjába. A Sármányi Sanyi betört egy ablakot hátul a Takácsnál. Az a vén Pfeffer meg majd agyon verte nadrágszíjjal azt a gyereket. Még jó, hogy éppen jött a briftroger, az szabadította ki. Adjak egy kis vajat is?

- Nem kell!

- Tejfel? Az nincs. Ja igen, értem. Azt akarom mondani, hogy új kötél kéne a padlásra. Hétfőn a postásnének az egész ruhája leszakadt. Újra kellett öblögetni mindent.

- Menjen ki Rozi, kopogtak!

- Persze hogy morogtak, mikor mindent újra kellett kezdeni. Úgyis nehezen szárad ilyenkor télen a ruha...

- Kopognak Rozi! Nem szól a csengő?

- Ja, igen. Nem szól, nem szól, kiment belőle a szó. Na, de ki lehet ilyenkor?

- A Takács, csak engedje be!

Takács, vagy ahogy mondani szokták, a púpos Takács Jámbor Péter segédje volt az üzletben. Az igénytelen kis púpos ember feltétlen híve volt Péternek, aki sokat utazott erre-arra és kellett egy helyettes ilyenkor az üzletben. Üzletileg igazán nem volt nagy-konceptiójúnak nevezhető, de rajongott a régiségekért és teljesen megbízható volt. Inkább szerette volna kidobni a vevőt, semhogy egy-egy darabtól meg kelljen válni, de a kisujjában volt minden szakmai ismeret és ha valamiről egyszer megmondta a véleményét azon nem találhatott a legjobb műértő sem helyesbíteni valót.

Rozi letette a rántottát a kis asztalra és miközben Péter nekiállt az evésnek púpos Takács referált az elmúlt hét üzleti eseményeiről. Átadta a kis vaskazettát a kasszával. Péter vizes bort töltött mindkettőjüknek és hosszasan beszélgettek.

Péter egy nagyobb tételt vásárolt fel az öreg Schnepf Johannál Pozsonyban, ezt beszéltek át pontról pontra egy hosszú lista szerint. Megállapodtak, hogy Takács a reggeli vonattal felutazik Pozsonyba, hogy ott legyen a becsomagolásnál. Aztán elment. Rozi megvetette az ágyat, de Péter még nem feküdt le. Papucsba bújt és fel alá sétált a szobában.

Schnepf Évi!

Mit akar ez a lány? Helyes kis valami, hogy kinőtte magát. Milyen kis csitri volt, mikor az apjával feljött Bécsbe a Nussdorferhez.

Szegény Nussdorfer bácsi, az is meghalt... Bizony, annak is már vagy tizenöt éve, hogy a gyámjával, a Bonyhádi tanár úrral beállítottak Nussdorfer úr boltjába, hogy kitanulja a szakmát... Bonyhádi is elment... A régiek közül mindenki elment már.

... Anyuci arcára alig emlékszik már. Néha fel-felrémlik a barátságos szoba, a sok fehérnemű, a varrólányok, anyuci mosolygós arca, egyes epizódok gyerek korából. Most két éve lebontották azt a kis öreg házat, ahol laktak és egy csúnya bérkaszárnyát húztak fel a helyén. Kár... Aztán, hogy anyuci meghalt ide került ebbe a házba, nagynénjéhez, a Teréz nénihez. Szegény jó Teréz néni! Szenvedélyesen gyűjtött mindent, ami régi. Akár lim-lom volt az, akár érték. Itt nőtt fel Péter a sok régi holmi közt és itt lett belőle régiségkereskedő.

Teréz néni meghalt, éppen mikor ő érettségire készült. A vizsgát letette, de akár hogy bízta is Bonyhádi, a gyámja és a tanára, nem volt kedve beülni az egyetemre. Végigbújta az összes üzleteket, csereberélt, vett és eladott, de aztán rájött, hogy ez semmi. Meg kell tanulni a szakmát, meg kell ismerni a piacot.

Megbeszélték a dolgot Bonyhádival, szereztek címeket, aztán lelevelezték az ügyet Nussdorfer úrral és egy szép napon felutaztak Bécsbe.

Hja, a bécsi idő! Majdnem három évig élt Péter Bécsben és most, ahogy fel és alá sétálva visszagondolt az elmúlt dolgokra úgy érezte, hogy fiatalságának ez volt a legszebb ideje.

Bécs! A Nussdorfer úr sötét, boltíves helységei ott a Salvator Gasseban a Hoher Markt mögött. Mintha a múlt idők szellemei jártak volna a pislogó gázlámpákkal világított csöndes helységeken. Mintha minden bolthajtás mögött más és más kápolna tárult volna fel. A porcelánnak, a faragott fának, a kovácsolt vasnak, az öreg festményeknek, az ötvösmunkáknak, a régi kutyabőr fóliánsoknak szobái követték ott egymást. A nagyváros zsongása ide alig hatolt be, nagy-nagy csendesség ült meg a homályos helységeket. Csak az órák ketyegtek s közben nagyot pattant néha egy-egy hatalmas rokokó szekrény tölgyfadeszkája.

Nussdorfer úr nemigen mozdult már ki a boltból. Nem izgatták már az újabb lehetőségek. Megelégedett azzal, ami volt. Ha ment az üzlet jó volt, ha nem, azt sem nagyon bánta. Kis háza és szép szőlője volt Vöslauban és minden szabad idejét ott töltötte. Özvegyember volt, mindennel megbékélt, megelégedett. A szakmáját szerette, de a szőlőjéért rajongott és ha a kovácsolt vasról, vagy a mozaikról kellett magyarázni, feltétlenül valahol a permetezésnél végezte. Sokat tudott, de még nagyobb volt a tapasztalata, korral járó életbölcssége és kedélyes könnyedséggel siklott át minden nehézségen. Miután volt türelme és anyagi lehetősége mindennek kívánni az idejét, sohasem dolgozott veszteségre.

A koradélutáni órákban rendszeren egy lélek sem volt az üzletben s ilyenkor ráért az öreg magyarázni. Rágyújtott hosszúszerű csibukjára, melynek nyakára mindig szép, színes tüllgallér volt szorítva és letelepedett az ajtóval szembe állított vedlett, öreg trónszékre. Max, az elhájasodott vén bulldogkutya elnyúlt az öreg lába előtt. Nussdorfer úr meglóbálta párszor a csibukot, hogy jobban égjen, aztán egy ideig fehér császár szakállát simogatta és kellő hallgatás után nekifogott a magyarázatnak.

- Tudja fiatalember, - kezdte egyszer - egyet mondok csak magának, de azt jól jegyezze meg. Ha üzletet köt, akár vesz, akár elad, gondoljon mindig a malomköre. Gondoljon arra a két kőre, amely csiszolja egymást. Nem úgy értem, hogy maga az egyik kő, a vevő, vagy az eladó meg a másik. Nem ! Mind a két kő magában van! Ha vesz, akkor az egyik kő mindig azt duruzsolja: ez szép, ez jó, ez tökéletes, ez érték, ezt meg kell szerezni. Igen ám, de ott a másik kő, az meg azt sustorogja: szép, de drága, tökéletes, de mikor tudom értékesíteni - érték, de mikor talállok rá vevőt - meg kell szerezni, de érdemes-e pénzt fektetni bele, amit nehéz azután visszakapni. Ha elad, akkor fordítva forognak a kövek. Az egyik kő azt mondja: na végre, csak hogy már pedzi valaki, már túl régen hever itt, túl kéne adni rajta, a múltkor láttam egy tökéletesebbet, hátha rátalál a vevő, mielőtt ezt megveszi. A másik kő meg fékezi: várjunk csak, várjunk csak, még lehet feszíteni a húrt! Visszajön ez még holnap is! Ha eddig megvolt várhatunk még.

- Tudja? Így fékezi egymást a két malomkő. Hogy aztán mikor kell lefékezni mind a kettőt és leütni a kalapáccsal az üzletet, hát ez az, amit nem lehet könyvből megtanulni. Itt csak tandíj van és mindenki aszerint fizet rá, hogy mennyire ismeri az árut és milyen jó az emberismerete. Így van ez fiatalember minden szakmában. Akár bankár, akár gyáros, akár rőfös, akár mi, mindenütt a két malomkő örül. Nagyszerű üzlet, de mennyit kell befektetni? Jó vállalkozás, - de mikor látom a pénzemet? A gyártmány tökéletes, - de el lehet-e adni azon az áron, amibe került? A szimat barátom, a szimat a fontos. Az ember orra mindig a két malomkő között legyen.

- Azt mondják csemegére térünk át, borszőlő van elég. Hiszen nem mondom, nagy ára van a koraérő csemegének, de a bor nem kér enni, az eláll, a szőlőt meg esetleg dobhatom. Ha nem kell, hadd vénüljön a pincében. Minél öregebb, annál jobb. Én már csak régiséges maradok ebben is. No, de nem erről van szó, mert én nem piacra termelek, hanem csak úgy a magam szórakozására bibelődök vele. De tegyük fel, hogy abból élek! Akkor ugyebár már forogna a két malomkő és spekulálna az ember, hogy melyiké a jövő, csemege, vagy borszőlő.

- Majd vasárnap kijön velem Vöslaubá. Nem árt, ha a borhoz is ért egy kicsit. A magyarok szeretik a bort, sokat isznak, de nem törődnek a kvalitással. Van egy pár jó márkájuk és

pász. Majd kóstolja meg az én tavalyelőtti borocskámat! Tudom nem kíván többé rusztit, vagy szekszárdit, vagy mit tudom én milyet...

Egyik koratavaszi délelőtt a szokásos hosszabb hallgatás után a porcelán színeiről kezdett mesélni az öreg. Még ma is tisztán emlékszi az öreg fantasztikusan kevert előadására.

- Tegyen még egy-két lapát szenet a tűzre, - szólt Nussdorfer úr - hűvöskés még az idő, jólesik egy kis meleg, meg szeretem is nézni. Megfigyelte, hogy mennyi szín variál a lángokban? Persze, maga még fiatal, magát még másféle lángok érdeklik. De ne féljen eljön még a maga ideje is, mikor majd ráér mindenféle apró, csendesebb természetű megfigyelésekre is.

- Tudja, érdekes úgy elgondolni, hogy a kőszén valamikor erdővolt. Sudaras, lombos, zöld. Ennél még régebben meg pláne, csak kicsi mag volt, virágból kifejtett termés, ami bekerült a földbe sok más társával és úgy nőttek azután lassan erdővé. Nőttek, gyarapodtak, mert magukba szívták a nap fényét, melegét. Aztán meghaltak és idővel bekerültek mélyen a föld alá. Most, nem tudom mennyi idő múlva újra felszínre kerültek és mit látunk? Sok-sok ezer év múlva újra visszaadják nekünk a nap fényét és melegét. Ha behunyam a szemem és úgy fordítom az arcomat a tűz felé, akkor ugyanazt a vörös fényt látom, mintha behunyt szemmel a nap felé fordulnék...

- Az, újra napfényre került, kiásott görög régiségek jutnak ilyenkor az eszembe. Eltűntek hosszú évszázadokra a szemünk elől és most mikor újra előkerülnek, sugározzák magukból egy régi kor csodálatos, harmonikus szépségét. Egymás után kerülnek elő dolgok, amik majdnem kivétel nélkül megközelítik a tökéletesség fogalmát, legyen az márványszobor, kerámia, vagy oszlopfő. Ha az ember nézi őket, megérti a sok század előtt élt művész elgondolását, terveit, méretezéseit, kezének és agyának a munkáját. Igen, ezek is éppen úgy sugározzák a múltat, mint a kőszén. Ahogy a kis növény, vagy a nagy szálfá felszívta a Nap melegét, fényét, úgy szívta fel a művész a természet szépségét, a természetadta vonalakat, színeket, mint az ideális női test hullámvonalai, a szabálytalannak látszó virág és levélelrendezés szimmetrikus harmóniáját, a szálerdőoszlopsorait, a viharos égbolt, a vöröslő alkony, vagy a szivárvány színeit.

- Igen, a színek. A napfény, a zöld levél, a fehér márvány, szivárvány... Maga azt kérdezte a múltkor, hogy miért nem kínáltam fel az öreg bárónénak a kínaiakat, mikor azt keresett. Igen, ott a nagy sarokszekrényben van elég. De az egy gyűjtemény, azt csak együtt adom el. Az én darabjaim magukba foglalják az összes említésre méltó korokat. De nem is erre helyeztem a hangsúlyt. Nem. Én a színeket gyűjtöttem. Mondhatnám majdnem mindent összehoztam. A két felső sor Kína, a többi Európa. Nem, ezeket csak együtt adom el, - ha eladom. Egyelőre ráérek. Gyűjtő mindig lesz. Ha az öreg báróné meghal, majd jön más. Ha én meghalok akkor is lesz szem, amelyik fel fogja ismerni ennek az érdekességét. Igen, a színeket gyűjtöttem itt össze, de ez olyan, mint az órán a mutató. Aki tud, olvashat a színekből és sokat mesélhet. Ez nagyjából az európaiaknál is megvan, de itt a színek mellett az ornamentika is jó óramutató.

- Nézze meg a felső sor első hat findzsáját... Hány óra volt akkor, mikor messze keleten gondos kezek ráfestették ezekre azokat a hajszálvékony vonalakat? Mikor is? Igen, valami Jazomirgott herceg, vagy örgróf lehetett itt Ostmark vidékén akkortájt az úr. Már valószínűleg állt itt egy kis házcsoport, valami kis fészek, palánkkal, esetleg kőfallal körülvéve. Révészek tanyáztak a Duna partján, azok szállították át az északról délre, vagy délről északra tartó utasokat, kalmárokat. Az öreg Stefansdomnak persze még nyoma sem volt, de az a hely lehetett a telep középpontja. Talán egy primitív kis vártorony állt ott. Onnan kémleltek az örgróf íjászaik kelet felé, amerre a hun-avar hordák eltakarodtak... De ugyanígy lehetett valamivel később is. Talán már a maga ősei festették vörösre az égalt ott, a Lajtán túli részeken. Igen, lehet hogy akkoriban már a hungár betörések rémségeiről mesélgettek a Stajerból menekült népek a lobogó máglyarakásoknál. Lehet. Mindegy!

- Elég az hozzá, hogy ebben az időben messze keleten, Kínában csöndes békességben éltek az emberek. Tudja én nem szeretem ezeket a kínaiakat, de ha porcelánról van szó, akkor úgy érzem, hogy talán senkihez sem illik jobban ez a kényes anyag, mint ehhez a tipegő, hajbókoló, kifinomult ízlésű, teával, rizzsel pepecselő néphez. Európa kardot kovácsolt és íjat hegyezett hosszú évszázadokon keresztül, ők meg békében éltek ott a nagyfalon túl, pepecseltek, festegettek, fokozták a finomság árnyalatait. Talán a rokokó időben kezdtük megközelíteni őket, de aztán megint eldurvultunk.

- Nézze meg a színeket. Ezek az úgynevezett Sung korból valók. Égszínkék, tompított zöld, elefántcsont, sötétbarna. Ekkor még nem voltak etikettszerűen megállapított színek. Az úgynevezett teatársaságok csak később következtek. Nem voltak még gazdasági bajok, nem kellett a taefogyasztást anyagi és hazafias indokokkal propagálni. Az az idő, a színcsaládok ideje csak később jött el. Látja hogy megelégnéltek a színek a Ming korszakban? Dominál a kobalddék, az arany és a vörös. Mikor is volt ez? Mit mutat az óra? Az öreg Stefansdom már büszkén nyúlt az ég felé, de a város megint csak menekülőkkal lehetett tele. Igen, kint a falaknál öldökölve folyt a harc, de a Stefansturm környékén nagy csöndesség honolt. Sovány, kiéhezett alakok vonszolták magukat az öreg templom sötétes boltívei alatt. Érezték, hogy nem bírják már soká. Talán éppen aznap robbantak be Corvin Mátyás győztes hadai a kiéhezett városba, mikor az a középső nagyhasú teáskanna kikerült az égetőből. Így volt-e? Mindegy.

- Látja, így gyűjtöttem össze színek szerint az időrendi fejlődést. Nézze az európaiakat. Meissen. Első időben dominál a kék szín, az ornamentika pedig tiszta kínai. Aztán jött a vörösbarna az arannyal, jött a hagyma, a paradicsommadár és a sárkány. Jönnek egymás után a nevek, mint Köhler, Herold, Kändler és mindegyik más színt, más stílust jelent.

- És nézze majd meg sorban az egyes márkák szerint összerakott csoportokat. Serves, München, Drezda, Bécs, Höchst, Kiel, Hága. Színek és színek. Nézze meg a kéknek, vagy az elefántcsontnak hányféle variációja van! Sokat kell még tapasztalnia, míg megérti az egyes korok munkáit, alakjait, színeit. Ez nehéz, de szép és finom dolog, ezt szeretni kell. Az adásvétel művészetéhez is kell tudás, de hányan kereskednek olyanok, akiknek fogalmuk sincs arról, hogy mi van a kezükben! Nemcsak a mi dolgainkat értem, mert ez különösen nehéz. De hány ember van aki cukrot árul anélkül, hogy tudná hogyan termelik a répát, vagy hogyan működnek a rafinálók. Minek, - mondják, a hangsúly az áron van, a hasznon, a többi mellékes. Lehet. Mindegy.

- Igen, a színek. Honnan jönnek, miből keletkeznek? Nem a mesterséges vegyítéseket értem, hanem a természetben, egyazon rokonkörben. A hat év előtti rizlingnek egész más színe van, mint a tavalyinak. A Hopfernál, akinek a szőlője a dombon túl, legfeljebb fél kilométerre van az enyémtől, egész más színek adódnak, mint nálam. Vagy hasonlítsa össze a Vöslauit a Gumpolskirchnerrel. Ugye. Ki tudja ezt mind megoldani...

Nussdorfer úr mindig megkülönböztetett jóakarattal kezelte, mert érezte, hogy Péter szereti a szakmáját, vonzódik öhozzá és ha mégis volt benne a fiatalság természetes könnyelműségéből, nemtörődömségéből, kedélyes bécsi mentalitással csak mosolygott rajta, mert tudta, hogy csak idő kérdése, hogy lehiggadjon.

Bécs! Mi az a vonzó, napsugarasan vidám érzés - gondolta Péter - ami mindig erőt vesz rajta, ha Bécsre gondol. Hiszen itt is szép, legalább olyan szép, mint ott, itt van az otthona, a kenyere, minden baja és öröme. Igen, de akkoriban nem voltak bajai, csak örömei. Igen, a gondtalan fiatal évek adták Bécsnek a világos, mosolygós tónust. Ha voltak is zivatarok, azok hamar elmúltak, a maradandóbbakat pedig lassan eltakarták a múltó évek.

Nevető, zenés, csókos nyári esték, futó kalandok jutottak az eszébe, mikor mindent feledő boldog együttérzéssel énekelt mindenki egy-egy ismert kuplét valamelyik nyári helység leanderes udvarán. A schramli diktálta a tempót és az asztalhoz ütögetett söröskancsók dobol-

ták a taktust hozzá. Lizl, a madonna arcú, aranyszőke hajú kislány jutott az eszébe, kivel egyszer egy estét töltött a Práterben. Egyedül, elhagyottan, sóvárogva kószált szegény ferdevállú kislány a nevető, nyüzsgő sokaságban. Péter szívébe nyilallt a lány fájdalmas tekintete. Kézenfogta és vitte, vitte egész este. Szépeket mondott neki, becézte, simogatta. Szegényke boldogan, könnyesen mosolygott és mikor késő éjjel Péter elbúcsúzott a lány kapujában, az sírva borult a nyakába, úgy suttozta, hogy soha még ilyen boldog nem volt és nem is lesz!

A Volksgartent látta, ahol Hortensével a francia kisasszonnyal megismerkedett. Mennyit kesergett, mikor az a forróvérű gall lány, az a harapós tigris a csöndesebb természetű fiút egy szép napon egyszerűen faképnél hagyta. Azt sem mondta - agyő. Hogy foszforeszkált annak a lánynak a szeme a sötétben! Brr! Jobb is, hogy elment!

Száz apró kép tűnt fel Péter előtt. A kedélyes Vöslau vasárnap délutánok, a kvaterkázó, politizáló szomszédok, a vörösre dolgozott kezű, de folyton nevető, elhízott mamák, az ábrándos és huncut szemű kislányok, a szőlőlugasok árnyékos védelme alatt lopott csókok. Hallotta a katonai parádék pattogó zenéjét és látta a Práter kerthelységeit, ahol a jól megtermett pincérlányok nevetgélve szaladgáltak, kezükben megszámlálhatatlan söröskorsóval.

Látta a csitri Schnepf Évit, akit apja akkor hozott fel először Bécsbe. Amíg az öregek üzletileg tárgyaltak neki kellett szórakoztatni a kislányt és végighurcolni az összes látnivalókon. Emlékszik, hogy milyen mérges volt arra a folyton fecsegő kis kócosra, kinek nem volt soha egy perc nyugta sem és ő szaladgálhatott vele három napon keresztül reggeltől estig, hogy mindent lássanak.

Schnepf Évi! Hogy megváltozott az a lány! Nevető, kedves, helyes kis valami lett belőle és Péter az utóbbi időben, ha üzletileg Pozsonyban járt szívesen engedett Schnepf úr meghívásának. Kedélyes esték voltak ezek és néha azon vette észre magát, hogy bosszankodik, mert látta, hogy Schnepf néni bóbiskolni kezd és érezte, hogy már mennie kell.

Bécs. Igen, az szép volt... És milyen egyszerre vége lett mindennek... Bauer Ádi!... Drága... Szegény kislány...

A szűk kis Salvator Gassen csupa plissé-guvré üzlet sorakozott egymás mellett. Isten tudja, hogy került egymás mellé az a sok plisszírozó. Az utca mindig spiritusz szagú volt és minden helységből gyöngé zakatolás hallatszott. Kifutó lányok szaladgáltak reggeltől estig fel és alá, karjukon két oldalt rózsaszínű cakkos selyempapír közé foglalt szövetekkel. Ilyen plisszírozott rózsaszín selyempapírok heverték az utcán is és a gyerekek cérnaszálon sárkányt eregettek velük.

Nussdorfer úr üzletével szemben is egy ilyen kis guvré üzlet volt. Itt dolgozott Ádi. Péter sokszor látta a lányt, mikor csendes időben Nussdorfer úrral együtt sütkéreztek az ajtóban a napon. A kis üzlet két részre volt osztva és a felső galériáról Ádi gyakran átnevetett a fiúra.

Egyik este csúnyán szakadt az eső. Záráskor Péter szokás szerint végigrángatta az összes lakatot, hogy be vannak-e zárva, aztán jojcaját kívánt Nussdorfer úrnak és éppen indulni akart, mikor látta, hogy a szemközti kapu alatt Ádi tanácstalanul ácsorog és nem mer neki-indulni az esőnek.

Péter kinyitotta az esernyőt, átment és karját nyújtotta a lánynak. Milyen egyszerűen, természetesen, simán ment minden. Zuhoghatott az eső ahogy akart, észre sem vették.

Aztán megjött a tavasz, megjöttek a szép langyos esték. A Stadtparkban nyíltak az orgonák és szólt a katonazene. Hosszú, gyönyörű séták következtek és napsugaras vasárnapi kirándulások Schönbrunnba, Koblenzre.

Ádi vallásos is volt, de inkább babonás és hajthatatlan. Tudott, érzett előre mindent, de húzta, húzta az jövőt. A fiú égett és szenvedett. Ó, hányszor ültek esténként a Mária Stiegen kis templomában, mikor az alkonyi fénytől a színes ablakok csodálatos pompájában fürdött az öreg kis templom. Ádi sírt és imádkozott, de odaadóan simult a fiúhoz és könnyein át rámosolygott.

- Nekem csak egyszer szabad szeretni, - suttogta a lány - megjósolta nekem egyszer egy cigányasszony. Egyszer szabad szeretnem és aztán meghalok. És én hiszem ezt, mert érzem, hogy úgy lesz. Kicsi fiú várjál, várjál. Én úgy szeretlek, de félek, félek!

Hányszor hallotta Péter az öreg Bauer tata rekedt ordítását, mikor elválás után még állva maradt az ablak alatt. Mindig reszketve lopódtak hazafelé, ha hosszúra nyúlt a séta. Az a magas földszintes ház, ott a Türkenschantzpark szegélyén de sok szidásnak volt akkor tanúja. De másnap este Ádi mosolyogva vállat vont és mentek újra elfelejtve a tegnapot.

És megjött a nyár és megjött a régen tervezett nagy kirándulás. Istenem milyen izgalomban voltak egész héten. Mici, Ádi unokatestvére és Kurt, Mici vőlegénye voltak a partnerek.

Talán soha sem volt olyan szép, ragyogó napsütéses reggel, mint akkor vasárnap, mikor nekiindultak négyen a hegynek. A Délivasútnál ezernyi ember tolongott, de mindenki jókedvű volt, mindenki nevetett, örült az öröm napjának és alig hagyta el a vonat az öreg, füstös pályaudvart szállt az ének kocsiról kocsira.

Csodálatosan szép volt a vidék. Péter szótlánul bámulta a felfelé kapaszkodó vonat ablakából a fordulóról fordulóra változó, folyton növekvő hegyóriásokat és az alattuk tátongó mélységeket. A Semmering napsütéses, fenyőillatos, káprázatos pompája teljes egészében megnyílt előttük és Pétert a sohasem látott nagy arányok és távlatok nyomasztó félelemmel töltötték el.

- És most fel a Sonnwendsteinre! - kiáltotta Kurt, ahogy leugráltak a vonatról.

- Előbb nézzünk itt kicsit körül - indítványozták a lányok. Pétert is érdekelte a nyüzsgő élet, a hatalmas szállodák, a szebbnél szebb kilátópontok, az üzletek, a bazárok, a négylovas társas kirándulókocsik, az előkelő nyaralóhely ezernyi pompás aprósága.

Végül Kurt türelmetlenkedni kezdett és egy lankásan emelkedő gerincen megindultak felfelé. Péternek nehezen ment a kapaszkodás. Nem volt hozzászokva. El-el maradt szuszogva és a többiek nevetve bíztatták. A nagy fenyők lassan alattuk maradtak és törpe borókák kapaszkodtak görcsösen a sziklacsomókhoz. A tetőn élesen fújdogált a szél. Csöndesen állva bámulták az alattuk elterülő nagy világot.

A Schneeberg hófoltos meredek oldala, a Rax félelmetes sziklaháta, távolabb a Schnee-alpe és a Hochschwab hatalmas tömbjei. Alattuk a Semmering apróbb házcsoportjai és a Kalte Rinne és a Weinzettelwand sziklafolyosói. Lenyűgöző nagy arányok és távlatok mindenfelé.

Péter állt, állt és bámult. Valami különös érzés lett úrrá rajta, ahogy a délnek folyton emelkedő hegyláncokat nézte. A Stayer hegyek emelték arra havasan vicsorgó fogaikat. Péter gondolatban messze-messze szállt. Túl a Stayer hegyeken, túl Karintia sziklabirodalmán, le arra messze dél felé, ahol ismét elsimulnak a hegyek és a nagy folyókkal öntözött, dús ciprusligetekkel tarkított alföldön Firenze emeli száz cikk-cakkos tornyát. Gyerekkori álmok ébredtek újra benne. ... Sohasem felejtették ezt a három szót: quattrocento, Itália, Firenze... Ismét hallotta Bonyhádi tanár úr hangját, amint a renaissanceról magyarázott. Úgy érezte, hogy most azonnal indulnia kell és menni - menni, vándorolni át a hegyeken, amíg elérkezne oda a csodás emlékek országába. De a hegyek olyan fenyegetőleg tornyosultak egymás fölé, hogy mindjárt érezte, képtelen lenne megbirkózni velük. Tudta, hogy Firenze ma távolabb áll tőle mint akkor, mikor az iskolapadból hallgatta a tanárt. Érezte, hogy a jelen, a tervszerű pontossággal megállapított hétköznapi, a polgári beosztás, a mindennapi kenyér, a környezet, a közfelfogás mind megannyi sziklás hegyhát, mely útját állja annak, hogy mindenét dobja félre és vándorbottal a kezében nekiinduljon az ismeretlennek, csodaváró rajongással haladva emléktől emlékig, nem törődve az idővel, a jövővel, semmivel.

Nem, nem lehet egyszerűen eldobni mindent. Mintha válaszáton állna, mintha felért volna a legmagasabb pontra, ahonnan már látja, hogy csak egy út van tovább, a jól kitaposott gyalogösvény. Igen, a másik az nekivisz a vad gerincnek, ahol tátongó szakadékból ásít rá a nincstelenség és ha lelke megtelik is mindennel ami szép, üres koldustarisznya fityegne csak a

hátán. Hiszen ő nem művész, nem tehetség. Nem fest, nem farag, ő csak rajongani tud a múlt és a jelen szépségein és ebből megélni nem lehet.

Hollárahó!... Visszhangzik a hegyen valahol és Péter úgy érzi búcsúkiáltás száll arra délfelé a fiatalkori ábrándok mesevilágába...

- Már megint ábrándozol - simult hozzá Ádi, aki megszokta, hogy Péter meg-megáll néha valahol és elgondolkodik anélkül, hogy válaszolna a hozzá intézett kérdésekre.

- Gyere már, kipakoltuk az elemőzsiát. Gyönyörű vurstokat hoztunk és éhesek vagyunk, mint a farkasok...

A csúcs alatt, egy kis védett sziklahajlatban nagyszerű kis fészket raktak és nevetve halászták el egymás elől a legjobb falatokat. Péter feje zsongott a szokatlan magasságban, de éhes volt és alaposan kivette a részét a kapkodó, vidám harácsolásból.

Egyszerre valami távoli morajlás hallatszott.

- Ohó! - figyelt fel Kurt. - Úgy látszik valami idő készül.

De nem látszott semmi. A nap süttött, a hegyek ragyogtak. Csak mintha a pára lett volna kicsit sűrűbb, mintha a távlatok kékje sötétebb lett volna és lent a mély völgyteknőben reszketve táncolt a levegő.

- Lehet, hogy estére zivatar lesz, de mi, ha sietünk másfél óra alatt bent vagyunk a vasútnál. Legfeljebb bőrig ázunk. Ez hozzá tartozik a kiránduláshoz. Kurt megnyugtatta a lányokat, akiket szintén megszítt az éles levegő és kissé bágyadtan elnyúltak a kiterített gallérok.

- Egy félórácskát adok nekik, - szólt csendesen Péterhez - de azután menni kell. Nem szeretnék valami disznóságba keveredni, pedig itt egy-kettőre megvan.

Péter csendesen ült a kövön és nézte a hegyeket. A Schneeberg sziklakontúrjai mindig jobban elmosódtak a párában. De egyszerre mintha nőni kezdett volna a hegy. Hatalmas hófedte csúcsok alatt feltűntek a szürke hegyhátak. Világító vízmosás szakadékok tépték át a szürke oldalakat és apró tejfehér felhőfoslányok száguldtak erre-arra. Csak amikor az emelkedő hegy már majdnem kétszer olyan nagy volt, mint a Schneeberg akkor eszmélt rá Péter, hogy egy gyorsan emelkedő viharfelhő az egész. Most messze-messze, valahol a Schneetalpe mögött villám cikázott át az ég alján és vontatott dörgés hullámozott végig a hegyhátakon.

- Le kell mennünk - szólt Kurt - és keltegetni kezdte a lányokat.

- Kár - gondolta Péter. Érezte, hogy egy félelmetesen nagyszerű színjáték kezdetén állnak és sajnálta otthagyni a helyét.

Még össze sem csomagoltak, amikor sivítva előtört a szél.

- Hamar, hamar! - kiáltott Kurt és kapkodva szedelődöztek.

Eltűnt a völgy, eltűnt a Schneeberg, eltűntek a hófedte felhőcsúcsok. Egy nagy szürke fal hömpölygött a völgyön át és az egyes fákon, sziklákon meg lehetett figyelni, amint rohanva közeledett.

- Mici! Ide! - ordította Kurt. - Te fogd meg az Ádit és gyertek utánunk!

Rohanva megindultak a meredek lejtőn. Suhogó ostorral most hirtelen rájuk csapott a zápor és egyszerre esti sötétségbe burkolózott minden. Ádi nevetve bújt a fiúhoz és nem törődve széllal, vízzel rohantak lefelé.

Egy hirtelen szélroham lekapta a lány kalapját és időbe telt míg az egyik bokor alól ki tudták halászni.

- Halló! Kurt! Halló!

- Nem baj, majd beérjük őket!

Recsegő tüzes kigyók vágtak le a csúcsokra és bömbölt a dörgés völgyről völgyre. Zúgtak, sügtak az óriás fenyők és recsegve nyögtek az újabb rohamokra. A sötétség csak nőtt, csak nőtt, amint lejjebb értek az erdőben.

Egyszerre Péter megtorpant.

- Erre a fahídra én nem emlékszem!... Mi nem erre jöttünk felfelé! Nem vettél észre útelágazást?

- Nem... nem láttam semmit.

- Halló! Kurt! Halló!... hiszen nem lehetnek messze!

Semmi válasz. Csak az erdő zúg és az eső zuhog. Tovább!

Meredek serpentin.

- Itt sem jártunk!

- Mindegy. Gyerünk, itt nem állhatunk. Majdcsak leérünk valahová.

- Félek... Jaj, olyan vizes vagyok...

- Gyere csak, gyere most szépen. Majd valahol megszáritjuk magunkat.

Hová, háová visz ez a vég nélkül kanyargó serpentin? Hiszen már rég a vasútnál kellene lenni! És mindig nő a víz! A hegyhátról száz patak hömpölyög az útra és bokáig kell gázolni a zavaros lében... Vissza? Újra fel a hegyre megkeresni a másik utat? Ebben az időben?...

- Kicsit álljunk meg... én nem bírom már.

- Kis ázott verebcske... gyere bújj ide hozzám melegedni...

- Milyen sötét van már... Vajon háová visz ez az út? Hogy fogjuk elérni a vonatot...

- Ádi bébi gyere szépen, mert ránk esteledik...

A dörgések elültek, a záport csendes eső váltotta fel. Ők csak mentek, mentek és lassan rájuk borult a fekete este.

Már nem beszéltek. A lány néha csendesen fel-felsírt, néha hallani lehetett, hogy a foga vacog a hidegben. Péter meredt szemmel kémlelte a sötétet. Sziklafalat keresett, ahol talán talál egy boltozatot, ahol meghúzhatják magukat. Ha száraz gallyat találna még tüzet is rakhatnának.

Ekkor hirtelen, majdnem a fejük felett harang szólalt meg mély kongással.

- Falú! - ujjongtak fel egyszerre mind a ketten.

Csakugyan. A fák közt apró fények villantak fel. Szinte futva értek be, neki az első világos ajtónak. A füstös, öreg Gasthofban barátságos meleg volt. Szólt a citera és a söröskorsók mellett szakállas torzonborz stajerek terpeszkedtek a fapadokon.

- Jesszas Pépi! - lamentált a természetes vendéglősné. - Maguk jól kifogták! Na, gyerünk egy-kettő a konyhába, mindent levetni!

Péter egy öreg bőrnadrágot kapott, Ádit meg beburkolták egy hatalmas kendőbe, aztán forró teát töltöttek beléjük. Alig hogy megszáradtak megszűnt az orrlógatás is és nevetve mesélték a vendéglősnek, merre jártak.

- Hol is vagyunk most tulajdonképpen? - kérdezte Péter.

- Mária und Josef! - nevetett az asszony. - Hát nem látták a templomot?

- Hallani hallottuk, de nézni bizony nem nagyon néztük. Nem is nagyon láhattuk volna a sötétben.

- Maria Schutz! Hát nem hallottatok még Maria Schutzról?

- Maria Schutz... suttogetta halkan a lány... - ő vezetett minket ide...

- És hol van a legközelebbi vasútállomás?

- Itt van szemben fönn Klamm-Schottwien. Háová akarnak menni?

- Be kell menni Bécsbe, még ma.

- Még ma? Miért olyan sürgős? Mit gondol? Az legalább két óra út. Fel sem talál jól ilyen sötétben. Hát volna szíve ezt a kislányt megint kivinni abba a sötétbe? Különben... fél kilenc lesz mindjárt, úgy sem éri el már a vonatot... Mindjárt nagyszerű vacsorácskát csinálók én!... Azután isztok egy kis jó öreg gumpolskirchnert, olyan stimmung lesz itt, hogy na! No, no maderl, csak nem akarsz pityeregni... Voltam én is fiatal... hollá!... Mindjárt szólok a Katinak, fűtsön be. Olyan ágyat vetek nektek mint a pehely... Remélem egy ágy elég lesz kettőtöknek, hiszen nem vagytok olyan szélesek, hogy ne férnétek el... No, no, csak semmi wihászter... voltam én is fiatal... nem dőlt össze a világ akkor se...

Ádi veres volt, mint a rák és a keze reszketett, ahogy a teásbögre után nyúlt. Péterrel forgott a világ. Szégyellte magát az asszony előtt, de ujjongott benne valami és hangosan nevetnie kellett.

- Nézd, édes ici-pici kislány - fogta át a reszkető lányt, ahogy a vendéglősné elment vacsorát készíteni. Hiszen te szeretsz engem... Ugye hányszor megígérted?... És nézd, ez a mai nap milyen szép volt. Miért ne legyen ez a mi napunk?... Ici-pici Ádi, nézd, látod, ide vezetett minket a sors Maria Schutzra... Ki akarta így... miért kellett így lenni? Tehetünk ellene? Ugye, Ádi, igen? Mondd már, no... pici lányka...

- Félek, úgy félek...

- Persze, hogy félsz, mert benned van még a nagy fázás. Majd megmelegsünk lassacskán. Jó lesz, meglátod...

- Rántotta füstölt sonkával! - hozta diadallal a vendéglősné a vacsorát. - Ilyet még a császár sem kap? Káti, adj egy fél liter gumpolskirchnert, aztán fűts be fönt a kishálóban!

- So, na allsten, - szólt és letelepedett a lány mellé a sarokpadra. - Egy-kettő, gyerünk azzal a rántottával, mert kihűl. Úgy bizony, most két éve, hogy ennél az asztalnál ült az öreg Franc! Itt voltak az őszi hadgyakorlatok. Az ám! Egész nap szóltak az ágyúk fenn a Weinzettel falán, aztán tele volt minden katonával fel egészen a Preiner Gscheidig! Éppen olyan randán esett az eső akkor is, mint most. Egyszer csak trapp-trapp-trapp, nagy csapat lovas jött és megálltak az ajtó előtt. Nézem, csupa magas sarzsik. Egyszerre csak megismerem az öreg Francot. Jött is már befelé.

- Maria und Josef! - mondom. - Kisztihand gne' Herr. Most mit csináljak? Azt mondja a császár: Van-e jó konyakja, vendéglősné? Jaj, mondom nagyságos uram nincsen nekem konyakom, mert az emberek errefelé nemigen isszák, de van nagyon jó boróka snapszom, még tavaly főzte a sógorném, aki nagyon tudja, mert hét évig volt szakácsné Salzburgban az érseki konyhán. - Jó, jó - mondta - hát lássuk azt a borókát. - Mein Gott, nem volt elég stampedlim az uraknak. Egy fél sós kiflit is evett. A másik felét, amit itt hagyott eltettük emlékebe. Kint állt a nagy stélázin, a sajtos búra alatt, hogy mindenki lássa. Egyszer aztán jött egy turista, rendelt egy málnát. Otthagytam, mit üljek egy málna mellett. Na nem? Mikor jövök vissza látom, hogy a szerencsétlen mártogatja az öreg kiflit a málnába. - Mit csinál, maga ember! - ordítottam, de már késő volt, csak a cipője maradt meg. És tudjátok mit mondott az az ember? Azt mondta, hogy tegyek egy másik kiflit a búra alá! Hallottatok ilyet? A császár fogának a helye látszott azon a kiflin és én tegyek egy másikat oda! Jó, jó jövök már Sepi, nem kell lármázni mindjárt...

Koccintottak és újra koccintottak. A lány nevetett, hancúrozott, de időnként elkomorodott, összerázkódott. A cítera vígan szólt és visszhangos holláriókkal volt tele a füstös helység. Péternek fene nagy kedve kerekedett és türelmetlenül szorongatta magához a lányt. Ádinak nehéz lett a feje és nagyokat pislantott. Péter intett a mosolygós vendéglősnének, szép csendesen átkarolta a lányt és a keskeny falépcsőn felvitte a fenyőszagú kis szobácskába.

A kis vaskályhában pompásan égett a tűz és a faragott Mária szobor lábánál sejtelmesen pislákol az olajmécses.

- Ádi, bádi, máderl... gyere szépen, gyere szépen... Ledobjuk azt a sok holmit. Bebújunk a jó meleg dunyha alá. Majd meglátod, majd meglátod... Levetem a cipőidet, Úgy szépen, ülj le. ... Ingecske, ici-pici ingecske. Édes kislány...

A lány feje lógott. Félig öntudatlanul hagyta magát levetköztetni. Néha nagyot sóhajtott és elfogta a reszketés.

Péter megfogta a lány kezét, aztán ijedten elengedte. Megfogta a homlokát, a karját. Egész tüzes volt.

- Ádi baba... Ádi! De hiszen neked lázad van!

- Fázom... nagyon fázom... - vacogta a lány.

- Hamar be az ágyba!

Szaladt le a vendéglősnéhez.

- Van hőmérője? Az Ádinak láza van!

- Jesszusom! Megfázott! Hőmérő? Az nincs, de mindjárt csinálunk priznicet. Szegény gyerek!

Péter egy öreg szalmaszékbe ült és virrasztott egész éjjel. Rakta a priznicet a forró testre. Este még szeretne volna végigcsókolni az alig kifejtett vonalakat és most szorongva figyelte a lázas vergődést, amint egyszer vacogva bújt a dunna alá, máskor izzadva akart mindent ledobálni magáról. Milyen hosszú egy ilyen éjszaka!

Alig várta letről az első hajnali motoszkálást és mindjárt lement tanácskozni a vendéglősnével. Nem volt elég pénze, de az asszony mindent hitelezett. Kocsit fogadtak, Ádit nagy kendőbe pakolták és a Káti elkísérte őket a vonatra.

Tizenegyre értek Bécsbe. Péter konflisba rakta a lányt és elindultak haza.

Mit is fog mondani tulajdonképpen? Szörnyű! Hogy kétségbe lehetnek esve a szülei. Hát még, ha meglátják szegényt...

A kopogásra Bauerné nyitott ajtót.

- Jézus Mária! Hát hol volt ez a lány? Ádi! Ádi! Mi van veled?

- Fázom ... muti... nagyon fázom.

- Eltévedtünk tegnap kérem... nagyon megáztunk... megáztunk... tessék hamar lefektetni... láza van...

Becsapták az ajtót. Mehetett.

- A kendők! A vendéglősné kendőit vissza kellene küldeni - gondolta és ment. A kocsit a Nussdorfer úrnak kellett kifizetnie, mert Péternek nem volt már pénze.

Az öreg fejcsóválva hallgatta a történetet.

- Fiatalság, bolondság! Majd elmúlik.

Ádi nem volt látható másnap az üzletben. Harmadnap sem. Csütörtökön nem bírta tovább Péter a dolgot. Megfogta a kis kifutólányt, nem tud-e valamit az Ádiról?

- De igen, a Mici volt tegnap náluk. Rosszul van. Tüdőgyulladást kapott. Mindig félrebeszél...

Péter késő éjjelig sétált az ablak alatt fel és alá. Bent égett a lámpa és időnként mozgó alakok látszottak. Virrasztottak.

Péntek este bekopogott. Megint az asszony nyitott ajtót. Egy ideig szótlanul nézte a fiút.

- Maga az a magyar? - suttogta végre rekedt hangon. - Maga az oka mindennek!

- Maga! Maga! Nézze meg mit csinált!

Péter félve lépett a szobába. Fülledt, meleg, párás ágyszag csapta meg és a gyűrött vánkoston ott feküdt Ádi.

Nem, ez nem Ádi volt! Egy agyon gyötört, fáradt, sötét, árnyékos szemű, gyűrött arc. A nagy, csodálkozó, nevető szemek egészen eltűntek a fekete karikákban és volt a szemekben valami ijesztő, valami figyelmeztető, amitől Péternek borzongás futott végig a hátán.

- Már senkit sem ismer meg - hörögte az asszony Péter fülébe.

Péter csak állt, állt. Meddig. Nem tudta. Mikor jött ki, nem tudta. Aztán csak ment, ment a csendes utcákon. Ment fáradhatatlanul, gondolat nélkül.

- Mennyiben vagyok én hibás? - jajdult fel néha és nem tudott választ adni magának.

A Dunaparton a Rudolf híd mellett egy padon ébredt fel és nem tudta, hogy hogyan került oda. Fáradtan hazavánszorgott és csak délután ment be az üzletbe.

Az ajtóban elfogta a Mici. Nem szólt semmit csak ránézett és Péter kitalált mindent.

- Vasárnap négykor lesz a temetés a Centralfriedhofban - szólt aztán a lány csendesen.

Nem mert közel menni a gyászolókhoz. Úgy érezte nincs joga, nem illik. Csak messziről nézte az egészet és várta míg mindenki elmegy. Aztán soká, nagyon soká állt a friss virágokkal borított sír mellett.

Az égen szürke, apró felhők úsztak kelet felé. Kint a magas töltésen hosszan sípolt egy vonat és elrobogott a felhők után. Most lassan körülnézett a magaslatról. Igen. Milyen idegen neki ez a világ. A Stefansdom vékony tornya. A Riesenrad óriás kereke és az ezernyi ezer háztömb. Milyen idegen lett egyszerre minden. Hiszen az ő hazája arra van kelet felé, amerre az a vonat elszaladt.

És egyszerre elfogta a honvágy.

Hazament.

Nem volt többé nyugta Bécsben. De nem ismerte eléggé a magyar piacot és beállt a Salamon bácsihoz segédnek. Piszkos kis üzlete volt Salamon bácsinak a Kishidi utcában és Nussdorfer úr gyűjteményei után Péter úgy érezte magát, mint aki egy előkelő étteremből egy csapóajtón át egy kültelki söntésbe kerül. A kis üzletben azonban nagy nyüzsgés volt reggeltől estig. A szép, az értékes nem nagyon számított, csak árról volt szó és folyt a csacsenolás, sacherolás meglehetősen levantei stílusban, gyanús külsejű ügynökökkel, hol hangos veszeke-déssel, hol titkolódzó suttogással...

Péter figyelt és tanult. Bár kicsit undorodott az üzletben folyó szellemtől és tónustól, de érezte, hogy az iskola jó és ha Nussdorfer úrnál mindig a szépen volt a hangsúly, itt kizárólag a kereseti lehetőség dominált és tudta, hogy ez legalább is olyan fontos, mint az első.

- Köpjenek szemem, ha ez nem echt! - lamentált Salamon bácsi a vevőnek. - Egy réz garast, egy vörösréz garast sem tudok engedni ebből. Ebből a darabból csak nyolc, érte csak nyolc darab van összesen. Tulajdonképpen egy marhaság, hogy ezt eladom, de éppen pénzre van most szükségem és csakis azért! De engedni? Nem, hová gondol kérem? Délutánra magához rendelt a herceg Eszterházy. Azt hiszi, ha ezt meglátja alkudni fog? Azt sem fogja kérdezni, hogy mibe kerül. Salamon, - azt fogja mondani - maga egy kitűnő férfiú, hogy ezt nekem megszerezte! De nekem délelőtt, érte, még délelőtt kell a pénz. Csakis ezért, csakis! Na, és maga még gondolkozik?

- Nézze barátom - mondogatta Péternek. - Maga bemegy az üzletbe és vesz egy kravátlit. Mennyi anyag van abban, mennyi munkabér, mennyi rezsi? Fenét! De jön a kereskedő és magyaráz magának, hogy az micsoda anyag, micsoda minőség, micsoda divatszín, hogy a korzón csak ilyet hordanak, hogy ez egy alkalmi vétel, hogy ez egy főnyeremény és maga megveszi. Mit vett meg, a kravátlit? Fenét! A mesét vette meg, érte barátom, a mesét. Mese kell az embereknek, fantázia! Ez művészet barátom. Művészet! Próbáljon az a Tisza Kálmán eladni egy tétel rumburgi vásznat Máramarosszigeten! Az nem olyan egyszerű, mint handa-bandázni a képviselőházban!

- Maga régiséges akar lenni? Tudja maga, hogy milyen művészet az? Azt hiszi elég lesz az, ha tudja, hogy melyik az Alt Wien és melyik a Herend? Ajaj, hol van ettől az üzlet! Nézze, mondok magának valamit. Nem is fontos, hogy maga tudja. Elég ha a vevő tudja. Figyelje meg, a vevő ha érte, mindent el fog magának magyarázni. Maga azt megjegyzi és visszamagyarázza neki, persze szépen elmesélve, adjusztálva. Észre sem veszi. - Uram, ilyen ember kell nekem, mint kegyed. Kegyed érte a dolgot azt látom, nem kell sokat magyarázni. Ránéz erre a darabra és mindjárt tudja, hogy ez mit ér! Látja ez az igazi, ez a szép üzlet, bárcsak mindenki olyan székértő lenne, mint ön. De a legtöbb ember analfabéta. Az ember a lelkét belemagyarázhatja, akkor sem érte.

- Mondok én magának valamit. Maga nevetni fog! Tudja ki a régiségesek királya? A handlé! Várjon csak. Hány üzletet és hányféle üzletet köt meg egy handlé reggeltől esti? Ugye? A handlénak tudni kell mi az ára a rossz cipőnek, a madárkalitkának, a poloskás ágy-nak, a törött nachtkastli márványnak, a vedlett strucc tollnak, mindennek. Próbáljon egyszer a herceg Eszterházy reggel nekiindulni a kiskocsival és minden házba bekiabálni: handlé! Hogy mit venne össze az mindegy, de milyen áron? Mennyit adna az öreg cipőért, hogy azt délután tovább tudja adni? Há? Ez a tudás! Ez a művészet! Ugyé?

Péter hallgatta, mosolygott és figyelt. Salamon bácsi nézetében sok igazság volt. Az üzlet csak realitásokat ismer akármilyen köntösbe is öltöztessük. Csak egy probléma van és ez a hozam.

Igen, újra kell festetni a cégtáblát - gondolta Péter fel-alá sétálva a kandalló izzó zsarát-nokától megvilágított szobában. - Tizenegy év - szólt hangosan. Felemelte poharát és a tűz felé tartotta. Az átvilágított pohárban vörös és sárga fénynyalábok csillogtak, mint az elmúlt idő szomorú és vidám emlékei.

- Tengerre magyar! - kiáltotta lelkesedve Bonyhádi tanár úr, mikor kissé meghatódott ünnepélyességgel kezét fogtak az üzletnyitás reggelén. Amennyire kézzel-lábbal tiltakozott ellene Bonyhádi a „Gescheft „ellen, annyira lelkes híve lett lassanként, amikor száz százalékos lateiner mentalitása érzékelné kezdte az áru szépségét, az adás-vétel észtornáját és mindazt a nyüzsgő mozgást, amit az üzlet jelentett.

Felesége meghalt, ő maga nyugdíjba ment és minden idejét Péter ügyeinek szentelte. Péter keresve sem találhatott volna agilisabb ügynököt. Kiépítette az üzleti összeköttetést a maga egyszerű, józan elgondolása szerint. Levelezésben állt az ország sok középiskolai tanárával, akik - szégyen ide, szégyen oda, de bizony nagy a család, jól jön minden krajcár - szerény jutalék ellenében felkutattak minden érdemleges eladási alkalmat, kényszerhelyzetet, halálesetet, költözködést és felkutattak minden eldugott gyűjtőt, kiket aztán Bonyhádi elárasztott ajánlatokkal. A bevásárlásokhoz tőke kellett, de Bonyhádi nem engedte megterhelni a házat. Baráti kapcsolatai segítségével előnyös bankhitelt szerzett, amit aztán Péter lassan letörlesztett.

Az egyik földszinti lakásban, ami úgyis üzlet volt azelőtt, áttörték a falakat és utcai kijáratot nyitottak. Berendezés nem sok kellett. Pár öreg vitrint és sublódót beállítottak és kész volt az üzlet.

Tengerre magyar! - lelkesedett Bonyhádi, ahogy a cégtáblát felszögezték. - Látod, így van helyesen. Ne csak kiabáljunk, hanem lássunk is hozzá a kereskedelem kiépítéséhez. Mindenki veri a mellét, hogy magyar ipar így, magyar kereskedelem úgy, de vállalkozni, ahhoz nem értenek. Igen, igazgatósági tagságokra vállalkoznak, de dolgozni, azt nem! Fiskális, segédjegyző, minisztériumi firkász, postamester, bankfiú, az igen. Az úri dolog, ha mindjárt fel is kopik az álluk. De hajnaltól estig a pult mellett állni és minden kócos kis cselédnek százszor kezicsókolomozni, az derogál! De mi majd megmutatjuk! Ennek az üzletnek neve lesz! Ennek az üzletnek híre lesz! Egy tölgyfát ültetünk most ide, a polgárság - érte fiam - a polgárság tölgyfáját! Minden jól fundált üzlet a polgárságnak kell, hogy egy-egy mélyen gyökerező, életerős tölgyfája legyen! Meg kell teremteni a magyar polgárságot, ami nincs! Mindegy, hogy ki honnan jön, csak tisztességes legyen és magyar. Nézz körül ebben a heterogén embertömegben ami itt, az ország fővárosában nyüzsög. Ahány ember, annyi féle náció, vallás, érdek, párt, széthúzás, marakodás. Ezeket mind, mind össze kell gyúrni és egy közös masszát alkotni belőlük, a polgárságot.

- Elég ideig voltál Bécsben, érezhetted ott a polgári öntudat erejét. Az egyik lehet foltozó-susztér, a másik bankigazgató, a harmadik miniszteri osztálytanácsos, de egyformán közös alapon állnak, a jól megfundált polgárság alapján, ahol nem számít kinek mi volt az apja, nem számít kinek hány krajcár csörög a zsebében, csak az kell, hogy tisztességes legyen és akkor szabad polgári egyenjogúsággal koccinthatja össze a söröspoharát bárkivel.

Bonyhádi egészen beleizzadt a nagy szónoklatba. A címtáblafestő, a házmester, Sármányi az asztalos és egy pár odacsődült járókelő megéltjeneztek az öreget és ezzel az üzletnyitási ünnepély befejezést nyert.

Bonyhádi is elment azóta, mint mind a régiek. Nem maradt itt senki és Pétert, ahogy a tüzet bámulta az egyedüllét érzése fogta el.

Kik vannak itt körülötte?

Rozi, a süket cseléd, Pupos Takács a segéd, Pfeffer az öreg házmester, Sármányi a sokgyerekes asztalos, egy pár szomszéd, ismerős - és vége.

A Rozit már megszokta. Olyan mint egy hű állat. Csak ne volna akkora süketágyú! Dömösi Sándor barátja küldte neki, aki tisztartó volt Somogyfalun. Gyerekkori barátjához fordult Péter, mikor Mári néni a ház öreg cselédje is beállt az elementek listájába. Dömösi Sándornak írt és az Rozit küldte. Soha nem volt azelőtt Pesten és évekig úgy keringett mint a vaktyúk. Meglehetősen viharvert és többszöri özvegységet átélt múltjával már túl volt életének úgynevezett fiatalságán, de néha, mikor a böjti szelek fújtak és a holdvilágos háztömbökön görbe hátú kandúrok nyivákolnak, el-elfogta még Rozit a felcsukló érzelem és ilyenkor túltengő életkedvét dalba öntötte. Neki jó volt, mert süket volt az istenadta, de aki hallgatta az sokáig nem felejtette el. Különösen vasalás közben szeretett áriázni és néha elvasalगतott éjfélig is. Bújt ilyenkor minden jó lélek a paplan alá, még a szerelmes kandúrok is más tetőkre menekültek.

Egyébként ártatlan jószág volt, aki folyton csodálkozott a tekintetes úr gyenge, beteges étvágyán, mert az nem volt képes három kazal káposztás cvekkedlit bevágni, mint ő. Nem igen mert elmenni hazulról, mert sohasem talált vissza.

Péter szobájában lógott egy régi festmény, a Schotter bárónénak az arcképe, a Teréz néni hagyatékából. Vasárnap délután Rozi rendesen letelepedett a kép alá és ott imádkozott.

- Tetszik tudni, ez a kép úgy hasonlít a mi plébános urunkra, azért szeretek itt imádkozgatni.

- De Rozi, hiszen ez egy női arckép!

- Bizony szép, szép ember a mi papunk. Hozzá szerettem volna beszegődni, de az a szemtelen fitos Maris elibém került. Addig riszálta magát, míg észrevették, én meg gyűhettem ide.

Péter hagyta. Mit csináljon?

Pupos Takácsot, a segédjét Péter akkor szerződtette, mikor az a saját nadrágszíján lógott és nyelvét öltögetve öklendezett egy ferencvárosi hónapos szobában. Péter levágta az ablakfélfára kötött nadrágszíjat, a kis púpos embert lecsapta a vaságyra és egy kancsó vizet zúdított a fejére.

Ismeretségük azonban régebbi keletű volt. Takács a Gablernél volt segéd, egy Rostély utcai régiségesenél. Péter többször beszélt vele és feltűnt neki a kis púpos rajongása a szép iránt. Mikor Bonyhádi halála után segédről kellett gondoskodnia ő jutott eszébe. Átment a Gablerhez érdeklődni. Az öreg Gabler csak egy grimaszt csinált.

- A Takács, az a hülye? Most két hete dobtam ki! Tudja mit csinált? Volt két vacak bécsi órá, a kutyának sem kellett. Végre jött egy pasas és pont azt kereste. Az egyiket eldugta az a hülye, a másikra meg azt mondta, hogy nem ér semmit, csak utánzat. Tudja, én nem voltam itthon, mert ha itt vagyok a fejem töröm szét mind a két vacakot. A kifutó jött röhögve mesélni, hogy a segéd úr kidobta a vevőt! Hát hallott ilyet? Kidobni a vevőt? Na megállj! Olyat penderítettem rajta, hogy a Károly körút közepére tette le magát.

- Nem úgy nézett ki az a vevő, mint aki meg tudja becsülni az ilyesmit! Ezt mondta nekem a szerencsétlen. Hát mit bánom én hogyan néz ki Mit bánom én ha pénze van, hogy ő fúrta meg a Belvárosi Sparkassát, vagy nem! Mit bánom én, hogy a Kozarek kötele lóg-e a nyakán, vagy a prímási aranylánc! Itt a pénz, itt az áru, alászolgája. Na, adtam én neki alászolgáját!

- Nem tudja hol lakik?

- Mit tudom én! Csak nem akarja felfogadni? Tönkre teszi magát! Mit akar maga ott fönt abban a bagolyvárban? Az ügyis döglött hely, ki a fene fog felmászni oda, ha egy öreg edényt akar venni? És még hozzá azt a szerencsétlent, na gratulálok! Magának sem adnék száz forint hitelt. Vagy tartozik magának? Várjon valahol fel van írva a címe.

Péter megkapta a címet és örült, hogy mehetett.

Vendel utca hetvenkettő. Péter kicsit tanácstalanul állt a nagy udvar közepén. Az udvar erősen istállószagú volt. Szénakötegekkel megrakott szekerek álltak egymás mellett. Borízű hangú, káromkodó lóápolók piszkos fiakkerkocsikat mostak. Egy fogatlan vénasszony egy kifeszített, vedlett istrángra színes perkál rongyokat teregetett. Péter hozzá fordult.

- Nem tudja kérem hol lakik a Takács úr?

- Takács? Úr? Na szép kis úr, mondhatom! Már két heti kvartéllyal tartozik! Úr az, aki fizet, nem egy ilyen éhenkórász. Csak lézeng egész nap össze-vissza, az orra úgy lóg elől, mint hátul a púpja. Kirúgták, valami marhaságot csinált, most meg felkopik az álla. De ha nekem szombatig nem fizet, kivágom én is, mint a huszonegyet. Ez nem népkonyha, menjen a ligetbe a padra. Az én ágyneműmet ne ribolja azért a kis pénzért, amit meg sem fizet. Biztos benn kushad a szobájában, ma még nem is láttam. A konyhától jobbra, a második szobába menjen, ne csöngessen, mert az alsó szobában alszik a pincér.

És Péter ott találta lógva a kis púpost.

Takács, ahogy magához tért sírt, mint a gyerek.

- Pedig higgye el Jámbor úr én vallásos vagyok, de már nem láttam semmi kiutat... Tele vagyok adóssággal... sehol se kellek, mindenütt kinevetnek... mit csináljak...

- Nézze barátom, nekem szükségem van egy segédre és azért jöttem, hogy megállapodjunk. Mennyi adóssága van?

- Forinthússzal tartozom már itt a szobáért... Tegnapelőtt kértem egy kiló kenyeret a péknél, de már nem tudtam kifizetni... Azt mondtam, majd elhozzom... Tegnap már nem mertem odamenni... Minek, úgy sem ad hitelbe...

- Szóval se tegnap, se ma nem evett.

- Nem.

Péter felállt és kiment a vénasszonyhoz.

- Halló nyanya, nekem kéne egy fiakker!

- Fiakker? No nézd! Konflis nem is jó?

- Nem bánom akármi, de hamar. Ki itt a gazda?

- Jó, jó, de ki fizeti?

- Nézze, itt van magának egy forint ötven. Ezzel a Takács úr minden tartozása ki van fizetve. Érti?

- Igenis kérem.

- Most szóljon a gazdának!... Franc! hé! Szólj az öregnek, fuvar kell, de hamar. Fogjatok be!

- Na, most jöjjön nyanya, segítsem összepakolni a Takács úr holmiját.

- Csak nem akar elmenni? Csak nem akar engem itt hagyni a Takács? Hiszen vártam volna én még erre a kis pénzre. Hiszen noszogattam, nem mondom, de hát nekem is hiányzott, azért nem kell mindjárt elmenni.

Nemigen sok összecsomagolni való volt és mire a kocsi előállt készen is lettek. Péter beültette a még mindig szipogó Takácsot és a vénasszony lamentálása mellett elhajtattak. Az Üllői úton beültek egy kávémérésbe. Péter megitta langyos tejjel a halálra szánt férfiút, aztán belediktált még egy nagy bögre habos kávé.

A kis udvari szobában, amelyik valamikor az övé volt, lakást adott neki. Két napig ágyban tartotta és etette, aztán adott neki tíz forint előleget, hogy kicsit kiruházkodjék. Bútor volt elég, azt választhatott Takács magának, amit akart.

És Takács lett az üzlet házőrző ebe, akire Péter minden összeget olvasatlanul rábízhatott. Alapjában naiv lélek volt, aki pár baráti szón, kézfogáson, vagy vállveregetésen könnyekig meggyőződött. Ha Péter magához hívta vacsorára, oda volt a megtiszteltetéstől. Megilletődöttségében egyszer virágcsokrot is hozott Péternek a vacsorához, de Péter leszamarazta és a csokor csöndben átvándorolt a Nándor téri templomba. Ide járt Takács minden reggel

imádkozni. Mindig vallásos volt, de mióta a nadrágszíjánál fogva visszarángatták az életbe, kicsit túlzásba vitte a dolgokat. Hatféle bibliája volt és a szobáját teleaggatta szentképekkel.

Takács és Rozi kölcsönösen utálták egymást. Mindkettő a „tekintetes úr” bizalmasának érezte magát és féltékeny volt a másikra. Dacára, hogy egymástól meglehetősen távol eső terenumon működtek, a nagy igyekezettől lassanként hallgatólagos versengés fejlődött ki közöttük, ami aztán rendszerint hatásköri súrlódásokhoz vezetett.

- Miért tetszik túrni, hogy ez a Takács mindenbe beleüsse az orrát?

- Na, mi van megint?

- Odaadtam a Pfeffernek talpalni a cipőt, azt a magas szárú főzőset, amelyik a múltkor úgy megázott. Jön ez a Takács és azt mondja, minek adom az öreg Pfeffernek, amikor az mindent elfuserál. Hát mi köze hozzá, hogy „mi” kinél talpaltatjuk a cipőnket! Még a végén majd elő fogja írni „nekünk”, hogy mit főzzünk ebédre.

- Jó, jó, most olvasok, hagyjon!

- Mit adjak?

- Hagyjon békén!

- Ja, igen.

Aztán megint a másik jött.

- Kérem Jámbor úr, ez a Rozi egy vandál perszóna. Tegnap este, hogy ön lement a városba, felvittem a kulcsokat a lakásba és odaadtam ennek a... Rozinak. Ott ül a sámlin ez a tökéletlen és tessék elképzelni! - reibsanddal pucolja a gyertyatartókat. Reibsanddal nekimenni egy gyertyatartónak! És még neki állt feljebb!

- Jó, jó, hogy áll a Sármányi azzal a vitrinnel. Szombatra le kell szállítani. Nézze meg rendesen, hogy át van-e brunolinozva.

Mikor már túl sok volt a panasz Péter mindegyiknek a fejére ütött, aztán megint csönd lett egy ideig.

Házmesterét, az öreg Pfeffert még nagynénjétől örökölte. Pfeffer bácsi csak szimbolikusan volt házmester. A ház ügyeit, ha egyáltalán voltak olyanok felesége intézte. Ő maga tyúkszemvágó volt a Király fürdőben. Ott áztatták fáradt tagjaikat a szénatéri kofák, a Vízváros és Országút környéki spiszek, kiknek körében Pfeffer bácsinak jó neve volt. Speciális kései és kenőcsei voltak és keze alatt a legmegátalkodottabb bütykök is megszelídültek. Szabad óráiban Pfeffer bácsi cipőfoltozással foglalkozott. Néha késő éjjelig kalapált, de kellett a pénz, mert telket vett a Kálvária hegyen, azt kellett törleszteni. A sok munkától ugyan már kilenckor lefekhetett volna, de a hazafelé útbaeső „Három Veréb” kedélyes atmoszférája ellenállhatatlan vonzerőt gyakorolt rá. A kellő számú spriccerek tempós elfogyasztása miatt úgy nap-nap után némi késéssel futott be kedves nejének pofonokat ígérő karjai közé és a szemrehányások soha el nem mondott ellenérvei gyanánt szegény ványadt cipőtálpakba kalapálta bele visszafojtott érzelmeit.

Mindig nagy eseménynek számított, ha valaki éjjel csöngetett. Jámbor úr, a Hausherr nem számított, mert sokat utazott, jött, ment. De a többiek? Hát igaz is, mi keresni valója lenne egy rendes budai kispolgárnak kapuzárás után az utcán? Az a négy-öt lakó igazán nem sok vizet zavart. Tavaly például összeszámolta Pfeffer bácsi az egész évi forgalmát. Szilveszterkor a Sármányi berúgva jött haza reggel felé. Március végén egyszer a bábáért küldtek, mert a Kenyeresné az ötös számból rosszul lett. Júniusban az egyik este a postásék színházban voltak. Októberben temették a Sármányi anyósát, akkor sok rokon volt náluk és késő estig toroztak. Röviddel utána, talán november elején, a postásék kisfia begyömöszölte az orrába az aszalt szilva magját. Elhívták akkor az orvost, aki jól hátbavágta a gyereket és el volt intézve a baj. Ennyi az egész.

Mindenesetre Pfeffer bácsi volt a házban a legrégebbi bútordarab és miután Pétert, a háziurat már gyerekkora óta ismerte, oly önbizalommal intézte a nagyritkán előforduló

ügyeket, hogy ez abszolút tekintélyt biztosított neki a lakók előtt. Pupos Takácsot, aki a szemében a pénztelen éhenkórász megszemélyesítője volt egyszerűen észre sem vette, átnézett rajta. Rozival jóindulatú, tanácsadói leereszkedéssel bánt, néha még viccelődött is vele. Ezzel szemben, ha egy félbemaradt üveg bor-virágot kapott, arra feltétlenül igényt tartott.

- Nézze Rozália, ezt a bort már nem adhatja fel a tekintetes úrnak. Ez megromlott, még meg is mérgezhetsz magát vele. Nekem azonban már mindegy, mert én úgylis öngyilkos leszek rövid időn belül. Megpróbálom. Előbb, vagy utóbb egyre megy. Kár volna kiönteni, jó kis borocskának néz ki.

Péternek specialitása volt a régi bútor. Nagy raktárt tartott és állandóan vásárolt, nagyrészt a bányavárosokban és a Szepességben. A rendesen meglehetősen rozoga állapotban lévő dolgokat mind át kellett javítani, a hiányokat, letört faragásokat, vagy kihullott mozaikokat pótolni. Sármányi mestert ajánlották, mint a régi bútorok szakértőjét. Újpesten lakott a mester, asszonnyal és öt gyerekkel tengődött. Leginkább csak bér munkát végzett, s ha ez sem volt vakargatta a kecskéit. Egy fasufniban hat kecskét szorongatott és a gyerekek reggeltől estig gyűjtötték az árokparton a füvet, hogy a mekegő szakállasokat etetni tudják.

Sármányi szépen dolgozott. A mindig jókedvű, állandóan anekdotázó és klasszikusokat idéző mestert Péter hamar megkedvelte, de Újpest messze esett a Vártól és a folytonos ide-oda fuvarozás sokba került. Körülnéztek a várban, s látták, hogy alig van asztalos. Péter is majdnem állandó foglalkoztatást tudott biztosítani neki és megállapodtak. Kapott egy szoba-konyhás lakást és az egész pereputty felköltözött a Fortuna utcai házba. Csak a kecskékkal volt baj. Azokat mégse lehetett felhozni a várba.

- Úgy állok itt tekintetes úr, mint a Vas Gereben vacogó cigánya, akitől megkérdezték, hogy mit akar, enni, vagy melegedni? Jó volna mind a kettő! Jó lesz ez a kis műhely amit itt csináltunk, de sajnálom a kecskéimet otthagyni. Nem oldhatom meg úgy a kérdést mint a cigány, aki azt mondta, hogy szeretne szalonnát pirítani, mert ha csak az ölembe nem veszem azokat az állatokat, máshol igazán nem tudom tartani őket. De „él magyar, áll Buda még”, mint a költő mondja, vagy ha úgy tetszik, nem oda Buda! Keresek egy sváb asszonyt a Krisztinában, akinek jó udvara van és kosztba adom a kecskéket. A gyerekek majd leszaladnak esténként a tejért és akkor aztán csikoroghat az ércakasz, ahogy akar.

Az udvari hátsó két, szoba-konyhás lakásból, amit Péter raktárnak használt, elvettek egy szobát, ehhez hozzá húztak egy falat az udvaron, betetőzték és kész volt a műhely.

- Hát nem mondhatom valami igen tágasnak ezt a kulipintyót - gusztálta Sármányi az új helységet. - Itt aztán elmondhatom a költővel, hogy „Vára öblös teremében jár alá s fel bajnok Pázmány”. De hát úgy vagyok, mint ahogy egy másik helyen mondja Arany János: „Öreg Budán, egy kis házban; ül Sármányi talpig gyászban; Mint gyümölcs a fát lehajtja; Nehéz gondja, gondolatja; Neveletlen öt magzatja”. No de azért csak leszünk valahogy. Mert hogy Arany is azt mondja:

„Itt enyelgő kis családom; Közt, van az én boldogságom”

Sármányi mindenkivel jóban volt. Mindenkit agyon beszélt és miután rendesen nem értették meg mit akar mondani, mindig kellő tisztelettel hallgatták. Pfeffer papa lett a Detreszász kivel ő, mint Bendegúz kezét kézben ropogva ráz. Takács lett a tudó, kinek nagy a tudománya, de mi haszna, ha kevés a vágott dohánya. Rozi lett az Ágnes asszony ki a teknőben leplét mindig mossza.

Nem fordult még elő, hogy munkájával időre elkészült volna. Egy kis berakásos mintán képes volt napokig elpiszmogni, de ha aztán kiadott valamit a kezéből, azt megnézhetette akárki.

A régiek közül csak Lula néni, egy öreg nagynéni lézengett már az árnyékvilágban, aki valamilyen évtizedes hagyomány maradványaként minden hó első szerdáján meglátogatta Pétert. Lula nénit nem zavarta, hogy Péter ügyfelekkel tárgyalt az üzletben. Beült egy öreg

karosszékbe és megvárta amíg azok letárgyalták az ügyüket. Rozi egyik sarokba kis asztalkát terített, ahol, aztán az öreg csendes sóhajtasok között kanalazta a kávéba aprított kalácsot.

Minden hónapban más házassági ajánlattal jött.

- Nézd fiaskám, nem vagy már gyerek. Igazán ideje volna, hogy komolyan foglalkozzál ezzel a dologgal. Tudod te milyen csinos a Schitzelhofer idősebbik lánya? Igazán mondom neked, keresve sem találnál különbet. Tudod, hogy az öreg megvette azt a házat az Irma téren, ahol az üzlet van? Hiába van petróleum meg gáz, meg mindenféle, azért úgy látszik a gyertyaöntés még mindig jó üzlet. Azt már hallottad ugye, hogy milyen szép gyümölcsösük van az Orbán hegyen? Csak azért mondom, hogy ne hidd, hogy valami ágrólszakadt família. Az asszonynak sporkassa könyve is van. Nem jár rosszul a lánnyal senki. Az öreg Hopferné mesélte a múltkor, hogy mennyire érdeklődött irántad! Na látod. Pedig szép lány, fiatal, válogathat!

Egy hónap múlva új ajánlattal állított be.

- Láttalak vasárnap délután a Fő utcán. Persze te meg sem ismered az embert. Az Illésnével mentem. Tudod mit mesélt? Emlékszel a Sátoriné lányára? Mikor az ősszel a temetőben voltunk, a tabáni omnibuszon együtt utaztunk. Emlékszel? Hát kérlek azt mondja az Illésné, aki gyakran összejár velük, hogy az a lány egészen szerelmes lett beléd! Illésnének mindig csak rólad kell mesélnie. Tudod, érdeklődtem egy kicsi a család iránt, mert soha nem árt, ha az ember megtud egy s mást. Mondhatom neked nagyon rendes família. A Sátoriné ura régi városi tisztviselő, szép jövedelmük lehet, mert jó módban élnek. Az asszonynak van egy kanonok nagybátyja Esztergomban és attól elég szépen fog rájuk maradni. A lány nagyon kedves teremtés emlékezhetsz rá! Szorgalmas, takarékos, igazán rendes kis háziasszony lenne itt belőle. Én a te helyedben fiam, nem sokat gondolkodnék.

Lula néni fáradozása ugyan meddő maradt, azonban az évek lassú múlásával Péter kezdte érezni, hogy valami cél, valami értelem hiányzik és különösen most, ahogy a nagy csendességben fel és alá sétált, ébredt fel benne az egyedüllét érzése.

- Igen, valamit tenni kell - gondolta. Érezte, hogy elhatározás előtt áll, de nem volt még egészen tisztában önmagával és gondolkozott. Tudta, hogy elég jó partinak számít. Kis háza tehermentes volt és az üzlet jól ment. Vagyont nem szerzett, de szép gyűjteményei voltak, amiket nem akart darabonként elkótyavetyélni. Néha éppen a nagy raktára miatt szűken volt pénzzel, de bankadósságát már letörlesztette és szükség esetén voltak könnyen értékesíthető darabjai. Nem volt semmi különösebb rossz szokása, szolid embernek számított és mihelyt lányos házhoz került azonnal érezte a mamák túláradó kedvességét.

De élt benne valami félelem. Tizenegy év távlatából még fel-felvillant néha előtte, - mint ma este is - egy elhagyott sír ott a Centrafriedhofban. Igen, szegény kis Ádi önzetlen odaadással állt melléje... Ha nem keresztezte volna az útját, talán most boldog anyaként élne valahol szegény. Nem érzett lelkiismeretfurdalást, mert tudta hogy nem tehet róla. Elszomorodott, ha Ádira gondolt, de végtelen jól esett neki az a tudat, hogy nem nyúlt a lányhoz, hogy kisbaba arcának és nevető szemeinek emlékét nem zavarja semmi.

Vajon az, aki jönni fog ugyanolyan odaadó lesz-e, mint Ádi? Megnemértés, civódás, széthúzás? Nem. Nem, Isten őrizz! Maradjon inkább minden úgy, ahogy van.

Most újra Schnepf Évi jutott az eszébe. Érezte a lány vonzódását. Érezte, hogy szívesen hallgatja őt, hogy gyengéd, anyáskodó vele szemben. Érezte Schnepf tata szimpátiáját is, aki már többször tett halvány célzást is a jövőben esetleg közöttük kifejlődő szorosabb nexusra. Örömmel gondolt a tavaszra, mikor Schnepfék fel fognak jönni a kiállításra. Jól esett arra gondolni, hogy ő fogja vezetni a lányt mindenfelé, de valahogy nem látta még tisztán a dolgokat és kispolgári tradíciókkal telített mentalitásának nehezeire esett elhatározó lépésbe beleélni magát.

A kandalló zsarátnoka lassan elhamvadt. A szobát kellemes melegség járta át. Péter kiitta maradék borát. Az ablakhoz ment és kinyitotta a zsalugátért.

A szél elállt. A hó csendesen esett és végig az utcán nem volt egy ember sem látható.

II.

Tavasza fordult az idő. A reggeli nap besütött az üzletajtón és Péter kiállt kicsit sütkérezni.

- Jó reggelt szomszéd úr! - szólt át a szomszéd fűszeresnek, aki a salátás és retkes kosárkákat rendezgette az ajtaja előtt.

- Jó reggelt, jó reggelt Jámbor úr. Ráér kicsit? Nézze meg ezeket a salátákat! Szép fejek mi? Csakhogy végre megjelentek! Micsoda pocsek tavasz ez az idej, alig akar megindulni valami. Az ember szaladgál nap nap után a Dunához és sehol semmi. Mégis szégyen és gyalázat mondhatom, hogy az én üzletemben, a Kokas Ágoston üzletében ne legyen saláta, mikor már zöldül az egész mindenség. Tegnap délután fogtam magam, itt hagytam csapot-papot és kirándultam az Isten háta mögé, a csömöri út végére, amerre azok a bolgár kertészek vannak. Na, tessék, itt a saláta. Szépek, mi? Csak az a baj, hogy fene drága. A nagyobbakból kettőt, a kisebbekből hármat tudok adni egy krajcárért. Aki szereti a hasát az fizessen, akinek meg nincs pénze, az rágja a tavalyi ecetes uborkát. Na kérem. Hála Istennek, hogy már ennyire vagyunk. Szép fejek mi? Az embernek örül a lelke, ha meglátja az első zöldet. A maradék savanyúkáposztát kiürítem, aztán menjen az a ronda hordó a fenébe, ne büdösítse itt össze az egész boltot. Ki vele! Kell a hely. Jön a spenót, a zöldborsó, a fiatal hagyma, a snidling, a petrezselyem és ami a fő, jön az újkrumpli.

Újkrumpli, saláta, na kérem mi kell még? Jöhet a rántott csirke! Már nőnek, már nőnek a kis büdösök. Láttam őket tegnap is a bolgárnál ahol voltam. Már kapirgálnak, berzenkednek, növelik a zúzójukat, hogy jól mutasson, amikor a panírozott szárnyon szépen keresztbe lesz dugva. Tudja szomszéd úr, azért ezek a bolgárok nagyon ki vannak már tanítva. Valamikor régen úgy jöttek házról házra kínálni a holmijukat, aztán az ember licitált, ugratta az egyiket a másikkal. Most? Most össze vannak mind beszélve, akár a Nikoláknak szól az ember, akár a Mikolájnak, az mind egy árat mond. Azt mondom ennek az enyémmnek tegnap, hogy megveszem azt a harminc csirkét, ami itt szaladgál így ahogy van, számítsa ki mit kér érte szépen felhizlalva, leszállítva hozzám nagyszombat reggel hat órára. Hujjuj, azt mondja, hol van az még, mit lehet tudni mi lesz még addig, hátha kitör valami éhínség, aztán forint lesz darabja. Forint árú az anyja térgye kalácsa. Spekulál a disznó, úgy bizony. Figyelje csak meg szomszéd uram, micsoda árak lesznek itt két három hónap múlva! Tudja az a gazember, hogy idejön az egész világ a kiállításra, az a tenger ember meg mind enni akar. Hát hiszen igaza van, én is spekulálok, spekuláljon ő is! De rajtam nem fog keresni! Adja el, vagy süsse meg, vagy egye meg a csirkéit, ahogy akarja. Nekem nem kell. Velem, Kokas Ágostonnal akar ő spekulálni? Ohó, nem oda Budavár! Még tegnap este írtam a lányomnak. Azt írtam neki, hogy Nemestördemic minden népe fogjon össze és ültessen csirkét, libát, rucát, amennyit tud. Fogjon össze az egész atyafiság! Utóvégre komám, sógorom, ángyom, vejem, bátyám, mifene az egész pereputty a rektortól a bírógig. A jószágoknak ára lesz és én minden árat rendesen megadok, de csak én, csak én Kokas Ágoston vásárolhatok, mert ha a nyakatokra engeditek a sok tyukász kupecet, kofát, azok ki fognak forgatni minden jussotokból. Értitek? Ezt írtam nekik! Utóvégre vagy van atyafiság, vagy nincs. Nemestördemic minden fattyúja libát, kacsát legeltessen idén a gypűn. Úgy ám és úgy is lesz. Egy azért, mert tudják, hogy Kokas Ágoston ott fenn Budaváron jól ismeri a szelek járását és amit mond, az úgy is lesz, kettő, mert hogy egy-két forintom hever náluk és ha nem paríroznak megszorogatom kissé a nyakukat, három, mert hogy vagy atyafiak vagyunk, vagy nem. Hát tartsunk össze, vagy mi a fene, négy pedig azért, mert nekik is van annyi sütnivalójuk, hogy felneszeljenek a pénz szagára. Bizony szomszéd uram, meglátja egy-kettőre fehér lesz ideleln a berek a sok aprójószágától. Ki a gypűre a jószággal, aztán jöhet a kukorica, hadd gömbölyödjene neki. Ha én kiadom a jelszót glédában áll az egész nemes község, mint hajdanában, mikor körül-

hordozták a piros kardot, vagy mit, aztán elkiáltotta magát a kapitány: Szigetnél a török, eb ina fakó, lóra magyarok! Úgy bizony! Délutánra ide rendeltem a maga Sármanyiját. Össze kell eszkábálni valami ketrec féléket. Csöstül jön a jószág, kell majd az udvaron tanyát csinálni nekik. A lányom veszi át a kommandót, az fogja feldirigálni egymás után a dolgokat, ahogy éppen kell. Én majd csak letelegrafálok, hogy jöhet harminc csirke, tíz liba, tizenöt kácsa, aztán reggelre már itt fog zsibongani mind. Jöhet ide százezer ember, ne féljen senki, amíg Kokas Ágostont látja. Jöhet az udvar, a király meg a sok tollaskalapos. Stiriai kappan? Az is valami? Nemestördemici jérce á la Kokas de genere Budavár! Mi?

- Mert az én lányom az ért hozzá. Az igen. Tudja szomszéd uram kicsit féltem, hogy végleg elszakadok a falumtól. Pedig az embernek jól esik visszagondolni arra a helyre, ahol a gyerekkorát töltötte. Sok kedves emlék, meggyász. Látja itt a búbon ezt a lyukat? Az apám billentett meg egyszer a löccsel valami differencia miatt. Tudja sok ismerős hely, ember, minyavalya, hát mondom kicsit elfogott néha a honvágy. Aztán lementünk egyszer húsvétkor a lánnal, hogy ő is lásson már valami szépet, hát nem összeakaszodik ott a kántorral? Pedig még egészen olyan csitri forma volt. De jó vér, az én vérem. Kokas Ágoston lánya az! Csak azt nem értem, hogy miért pont az a nyeflett kántor kellett neki, mikor annyi derék szál férfi van ott lenn. Egy ember aki vasárnap beül a vénasszonyokkal litániázni! Éppen csak hogy reverendában nem jár, mint a plébános. Hát egye fene, az ő dolga, nem az enyém, ha pont a kántor kellett neki, hát üsse kő. Végeredményben azért az is tördemici, mert az öreg harangozónak a fia, szegről-végről atyafi is, hát mondjuk emberszámba veszem, ha valami nagy férfiasságot nem is nézek ki belőle. A lány keresztapja, az öreg Somfay, nyugalmazott postamester ott lenn, váltig dicsérte a fiút. Végeredményben, úgy magamban örültem is neki egyrészt, hogy visszakerült az én falumba, másrészt meg, hogy túladtam rajta. Mert tudja szomszéd úr nem olyan akármiféle volt az a lány. Volt annak valami huncutság a szemében, hogy csak úgy jöttek ide a legények, mint a legyek. Azt a Ponciusát, az emberen végigbizsergett valami melegség mikor látta, hogy kapkodják azt a lányt a táncnál. No Kokas Ágoston, ez már döfi. Jó volna tudni, vajon mit gondol magában az a taknyos, mikor látja hogyan veszködnek miatta. Mert látta jól a bitang tudom, mert mikor úgy karonfogva jöttünk hazafelé néha akkorákat nevetett magában, hogy csak úgy reszketett a karja. Mit nevezsz te csirke? - mondom.... Semmi, semmi apuci, csak valami eszembe jutott. Igen ám, de mi? A segédekét mindig dobálni kellett, mert az mind szerelmes lett bele egy kettőre. Hejnye azt a nemjóját, nem addig van az hé! A segédnek az a dolga, hogy szépeket, vagy csiklandóságokat mondjon a lányoknak, asszonyoknak akik bejárnak a boltba. Ezek meg mind holdkórosak lettek és lesték a hátsó kisajtót, mikor jön be az a lány. A Panni, a Rozi, a Bözsi, a Szeifertné, a Kovácsné meg mind grimaszt csinált, mert ette őket a penész. Hohó, nem így verik a cigányt! Mire egyik megmelegedett, másik után kellett néznem. Hát éppen ideje volt már, hogy elvitte az a nyeflett ezt a lányt. Már untam ezt a sok segédhurcolkodást. Megérzi ám ezt az üzlet is. Márpedig az üzlet az első, mert abból lesz a krajcár, a krajcárból a forint. A forintból lett aztán a kőház, amit odalent építettem neki. Nem volt olyan az egész nemes községben. Még Tomajról is átjöttek megcsodálni. Na, - mondtam - itt eltanyázhattok békességben, ez nem fog összedőlni. De akármennyit litániáztok négy-öt gyereknel ne legyen több, mert a jóból is megárt a sok, meg sok lúd disznót győz, meg ki mint veti ágyát úgy alussza álmát, meg késő bánat eb gondolat és ecetera, ahogy az írás mondja! Nem is lett semmi hiba, de kardos egy perszóna az a nő! Tyhü a mindenségét! Nem szeretnék az ura lenni, pedig én Kokas Ágoston vagyok, nem valami kántorféle és ki tudom tátani a számat, ha kell. Egye fene, az ő ügyük. Különben majd meglátja őket, mert feljönnek a kiállításra.

- Hát tudja szomszéd uram, tegnap ahogy a bolgárral végeztem a csömöri úton, kísértáltam kicsit a Hermina úton a Liget felé! Mondhatom magának olyan csodát még nem látott a világ, mint ami itt lesz. Én már csak bejártam sok világot! Én voltam Brassóban, én voltam Kaposváron, fönt jártam egyszer Késmárkon, szóval mozogtam eleget erre-arra, de ami ott lesz,

olyat még nem láttam. De nem hogy én, hanem még olyan sem, aki Amerikát megjárta. Olyan paloták vannak ott, hogy az egész Budavár kismiska hozzájuk. Olyan kalapálás, meg kurjongatás van ott, mintha csatáznának. Csak vendéglő lesz vagy egy tucat. Hát kell is annak a sokadalomnak. Azt mondják az egész világ itt lesz, ki kell csinosítani mindent. Én már spekuláltam, majd meglátja, olyan kirakatot fogok csinálni, hogy csodájára járnak majd az emberek.

- Maga nem pingáltat szomszéd úr? Láttá milyen nagy pucolás van a várban. Itt lesz az egész udvar, tenger ember. Én kiadok két szobát, de csak kosztal együtt. Vagy kosztkvártély, vagy semmi. Olyan jércét, kappant, libamellet még az Angol Királynéban sem kaphat senki, mint énnálam. Na, az volna szép, ha nálam Kokas Ágostonnál nem érezné jól magát valaki! Hm. Mondja, mit gondol, lehetne ötven krajcárt kérni egy napra cakkumpakk? Adnék neki reggelit, aztán tízóraihoz amit akar a boltból, ebédre persze sült volna, meg tészta is és mondjuk egy fél liter asztali bor. Persze valami rendes. Uzsonnára ehetne kávét, vagy ha akar szárazkolbászt, azt sem bánom. Vacsorára, igaz megint sütni kéne neki valamit, de lehet esetleg hideget adni. Éjjelre kapna egy köcsög limonádét, vagy aludttejet...

Péter nem bírta tovább nevetés nélkül megállni...

- Kedves Kokas uram, aztán a maga kosztkvártélyos vendége mikor nézné meg a kiállítást, ha reggeltől esti itthon ül és eszik?

- Miféle kiállítást?

- Hát nem arról beszél? Az ezredéves kiállítást, hiszen azért jönne a vendége, hogy azt lássa.

- Na igen, igen, hiszen megnézheti éppen, ha akarja, de tudja ha én lakót vennék, csakis valami rendes embert válogatnék ki. Márpedig én azt mondom, hogy rendes ember nem megy be abba a sokadalomba, ami ott lesz. Hogyne, hogy kilopják az ember óráját, hogy öt krajcárt fizessenek egy pár virsliért, amit máshol háromért megkaphatok?

- De hát ha senki sem nézné meg, akkor minek csinálnák?

- Akad azért ott elég jött-ment, ne féljen. Már csak aki hivatalból megy ki, az annyi lesz. Ott van a király, az udvar, a miniszterek, a mágnások, a sok külországi népség, a skriblerek az újságtól, meg maga a személyzet, aki ott dolgozik. Hajjaj, be sem férnek majd egyszerre. Mit tolaodjon ott rendes ember? Majd az újság leír mindent szépen, az ember vasárnap délután ledül szépen a kanapéra, pipára gyújt és elolvassa szépen az egészet. Na itt hozza a levélhordó a postát magának, én is megyek a dolgomra. A viszontlátásra Jámor úr!

Péter átvette a postát és visszament az üzletbe. Ahogy a napfényről befordult a sötétes helységbe akaratlanul felsóhajtott, mert rosszul esett neki otthagyni a fényes utcát. Verőfényes tavaszi időben valahogy mindig megcsappant az érdeklődése a saját dolgai után. Valami ősi ösztöntől hajtva a szabadba vágyott, a zöldellő rétekre, ahol az őszi vetés már hajbókolva hullámozott a tavaszi szélben. Virágos kertekre vágyott, ahol a gyümölcsfák mellé húzott veteményes ágyakat lehullott fehér és rózsaszínű szilomtakaró fedte, mintha egy megkésett havazás utolsó nyoma volna.

- Kint van az élet a mezőn - gondolta - ahol már készülnek a lucerna első kaszálására, a dombok közt, ahol a szőlőt bontogatják, az erdőben, ahol a kakukk szól, a berekben, ahol az ér partján ezernyi gólyahír sárgállik. Az az élet, ott kint a napsütésben, a tavaszi szélben, a bárányfelhőkkel tarkázott ég alatt. Az a jövő, ez itt a múlt. Mennyivel szebb, élettel telítettebb a jövő, mint az itt összehalmozott múlt. Igen, ami itt van az a múlté. Dolgok, amik túléltek az alkotójukat. Dolgok, amiket a halál, az idő még nem tudott megrágni, de már kikezdte őket mindenfelé és már csak toldozással lehet összetartani őket. A hetyke szablyát kikezdte a rozsdá, a kis feketekávés csuporkán alig látható vékonyka repedés fut végig és a régi óra ziháló szerkezete berzenkedve erőlködik, hogy ki tudja kalapálni az időt.

Nem, a tavaszi ragyogás, az újra nekiinduló élet zsongása nem illik össze a régi holmikkal. Ezek nem szeretik a Napot. Elbújnak, szégyenkeznek. Érzik, hogy ez nem az ő idejük. Érzik, hogy egy cserépvázába helyezett kis egyszerű mezei virág játszva győzi le minden szépségüket. Szép csöndesen meghúzódnak, mint az önmagába zárkózott finom lélek, aki szótlanul tűri a mellőzést, mert tudja, hogy az ő idejének is el kell majd jönnie. És eljön! Mikor kinn ólmos eső ver mindent, mikor csurog a hólé és dudál a szél, mikor mindenki befelé fordul, levert és elgondolkozó lesz, akkor jön el az ő idejük. Mikor a kályhában barátságosan duruzsol a tűz, mikor a szobát meghitt lámpafény önti el, akkor a régi dolgok mind felélednek, kinyílnak, mint a virág, feltárják rejtett, finom vonalaikat. Dalolni kezdenek füllel nem hallható melódiákat. Újra éled az ezernyi színes és rejtelmes képpel átszőtt múlt és az öreg holmik a fény és az árny játékában, mint régi ismerősök mosolyogva köszöntik egymást. Igen, fényük, színük, mintáik, vonalaik, anyaguk játéka melódiává fonódik össze, melynek címe: harmónia.

Most a tavasz énekel és ők szerényen meghúzódnak, mint a megbékélt öreg emberek. Most fehér hajú, reszkető kezű bácsikká változtak a zord időben barátságos tárgyak. Öregekké, akik csendesesen üldögélnek egy-egy sarokban, kik hálásak minden barátságos szóért. Öregekké, akiknek a szeme annyi fényt, meleget, megértést és megbocsájtást sugároz, de a szemek köré font barázdák fekete mélységéből már a búcsú jajkiáltását lehet kiolvasni. Öregekké, akik az ablak mellé húzott karosszékre telepedve figyelik a csendes utcán kongó lépteket, akik lassan beletörődve mindenbe, elkészülve mindenre, nyugodtan figyelik a közelgő lépteket, várják az ajtón a kopogást, a hívó szót s akkor felkelnek és elmennek szép csendesesen, mintha itt sem lettek volna.

Péter meg sem akarta nézni egyelőre a postát. Unottan lecsapta az asztalára, de aztán hirtelen utána nyúlt, mert megakadt a szeme egy ismert, gyászkeretes lapon.

- Érdekes, - gondolta ahogy a négyrét hajtott lapon a címzést nézte.... Mi ez? Előérzet? Éppen most hasonlította össze az elmúlást a régiségekkel és mint egy igazoló válasz itt ez a lap. Ki lehet? Az írás ismeretlen.

Hirtelen kinyitotta.

- Schnepf Johanné-a legjobb anya... életének ötvenedik évében...

- Szegény, szegény kis Évi... Milyen szörnyű lehet szegény kislánynak... fel kell utaznia! Mikor van a temetés? ... Már elkésett, tegnap délután volt... Szegény Schnepfné, vajon mi baja lehetett? Most Évire szakad az egész ház... Ki fogja babusgatni azt a kislányt? Ki fogja vigasztalni, megsimogatni a haját, este az ágyban betakargatni és elcsitítgatni, ha felsír benne a fájdalom? Felutazik Pozsonyba! De hiszen nincs is még joga semmit sem tenni. Most nem állhat elő leánykéréssel.

Egyszerre megijedt a saját gondolatmenetén. - Leánykéréssel... - ismételte önmagában. Hogy is jutott eddig? Milyen idegenül hangzik. Olyan mesterkelt, olyan sablonos, mint egy adásvételi szerződés első pontja. Igen, igen, de nem ez a lényeg! Át van ez jól gondolva? Bár a spontán elhatározások jók szoktak lenni. De hiszen nincs is elhatározva semmi. Nem... Természetesen most nem, most kissé furcsán nézne ki... Miért is nézne ki furcsán? Ez megint olyan visszás helyzet, olyan áthághatatlanak látszó polgári felfogás. Gyász és eljegyzés együtt! Igen, a lány rokonsága megszólná ezt a lépést. Na és Évi? Mit szólna Évi? Hiszen a lány nem is tudhatja az ő szándékát. És még kevésbé tudja, mit szólna a lány, ha megkérné a kezét.... Leánykérés! - szólt hangosan és furcsán hatott rá, mikor meghallotta a saját hangját.

Pupos Takács, aki az üzlet hátsó, raktárnak használt részében szöszmötölt, most előre jött.

- Szólt nekem, Jámbor úr?

- Nem, nem, azaz várjunk csak Takács, el kell intézni egyes dolgokat. Felhozták azt a két ládát a pincéből?

- Fel, hogyne, éppen most rakosgatom ki őket. Mi legyen ezzel a sok lószerszámmal?

- Hát nem szépek, mi?
- Hogyne, nem azt mondom. A bőrmunkák kitűnőek, egyes veretekről nem is beszélek. Művészi dolgok vannak köztük. Az a kalapált, ezüst homlokcsillag a sodronyos sallangokkal egyenesen múzeumi darab. Hol vette őket?
- Tavaly ősszel, mikor fenn jártam Sárosban, Szepesben ott szedtem össze. Hithárson, Eperjesen, Szepesváralján, mit tudom én, ahol éppen találtam.
- És minek kell ez nekünk?
- Takács, Takács, maga úgy jár-kel a világban mint egy vak tyúk. Tele hordom a boltot díszkardokkal, csattal, láncsal, kösöntyűvel, pityke sorokkal, forgóval és most azt kérdi, minek kellene ezek a parádés szerszámok. Ember! Májusban megnyílik a kiállítás, az egész ország ide tódul, a király itt fog tartózkodni Budán! Egyik bandérium követi a másikat, küldöttség, deputáció, felvonulás, tisztelgés, ünnepély és ünnepély egy végtében minden...
- Értem, értem már, de honnan fogják tudni, hogy itt a Fortuna utcában minden kapható? Éppen erről akarok beszélni. Nézze itt van ez a fogalmazvány, ezt vigye el a Fő utcába a nyomdászhoz. Kissé sárgás kartonra nyomják, a kezdőbetűt valami kódex szerű cirádával. Ezer példány kell, a próbanyomást az ajánlattal küldjék fel.
- Ezer példány? Hát ki mindenkinek küldjük?
- Minden megyének, minden városnak, minden nagyobb helynek, testületnek, egyesületnek. Mindent át kell tisztítani, krétaporozni, fényesíteni. A cseresznye fa vitrinből ki kell rámolni a porcelánt és hátul elrakni. A vitrint ide az előtérbe állítjuk és abban helyezzük el a szebb dolgokat. A nyomdából menjen át a Salamonhoz és mondja meg neki, hogy mind a biedermeier garnitúrát, mind azt a két szekrényt a megbeszélt áron elviheti, de csakis azonnali fizetés mellett. Érti?
- A két renaissance szekrényt? Nem, azt nem adjuk el! Jámbor úr! Csak nem akarja ezeket odaadni a Salamonnak?
- Mit csináljak fiam, kell a pénz! Ráfekszem most ezekre a dolgokra, mert most ez a divat. Váradról kapok egy küldeményt, azt ki kell fizetni. Azután van egy lekötött tételem az öreg Schnepfnél Pozsonyban. Ott nem maradhatok adós, mert amit nem akarok... Igen, igen nem akarok. Holnap felutazok átvenni a dolgokat... Nem, nem utazom fel... Majd maga megy... Nem, nem kell, majd írok, igen, majd írok. Ez elég... De lehet, hogy felutazom. Nem utazott fel. Írt.
- Írt az öregnek, üzletszerűen condolleálva és külön írt a lánynak becézve, simogatva, vigasztalva, nagy önmérséklettel. Mégis, mikor levelét elolvasta kissé szégyenkezett önmaga előtt, mint egy kisdíák, vajon nem tola-kodó-e?
- Félve adta fel, de feladta. Azután várta a választ, ami késett.
- Szerencsére nem volt sok ideje a töprengésre. Körlevelének szinte váratlan hatása lett. Nap nap után jöttek a levelek és Péternek díszmagyar viselet tanulmányokat kellett végeznie, hogy ilyen és ilyen attilához és mentéhez, dolmányhoz milyen díszítések, ékszerek illők, korszerűek. Jött a vidék, jöttek a városok. Díszmagyar! Legutoljára a koronázáskor mozdult meg az ország, de hol marad a koronázás a nemzet ezredéves ünnepe mögött! Péter szinte csodálkozott azon a lelkesedésen, ahogy az emberek készültek rá. Egészen kis, alig hallott helyekről egyszerre betoppant a polgármester, vagy a főjegyző a főbíróval. Hogy mibe került, az nem számított, fő, hogy szép legyen és mutatós. Takács gyorsvonaton száguldott az országban Brassótól Zsolnáig és hajszolta az utánpótlást Péter utasítása szerint.
- Április közepén kis levélkét hozott a postás. Péter megismerte az írást. Félretette estére. Nem akarta az üzletben elolvasni.
- Kissé gyerekes, naiv, félénk, olyan iskolai feladatszerű volt a levél és Péter valami csalódásfélét érzett utána.
- Mit is vártam, - morfondírozott magában - csak nem ugorhat a nyakamba. Vég-eredményben én csak gyöngéd voltam hozzá, de ezen túl nem írtam semmit!

... Apuci úgy akarja, hogy a hónap végén utazzunk fel Pestre és én örülök neki, mert ott minden gyönyörű...

... Örülök neki... kedves... gyönyörű lesz, ha feljönnek. Ha feljönnek... akkor történi fog valami!

Pár nap múlva Schnepf tatától jött levél. Kérte Pétert, gondoskodjon nekik lakásról. Péter végigszaladta az összes szállodákat, hiába. Aztán a fejére ütött, itt van Kokas Ágoston! A szomszéd úrnak persze még nem volt kiadva a lakása, mert nem kapott megfelelő úri embert. Péter egyszerűen lehengerelte az öreget. A koszt nem kell, de a két szobáért kérhet amit akar. Megállapodtak.

Péter úgyszólván minden bútort kihordatott a raktárból, átvitette a legszebb darabjait. A padlót szőnyeggel borította, a falakra képeket aggatott és az ablakpárkányt megtöltötte virággal. Legjobban azt szerette volna, ha Schnepfék őhöz szállnak, mert neki szép, három egymásba nyíló utcai szobás lakása volt, amiből ő csak egyet használt, de mégsem hívhatta meg őket legénylakásba.

A két lezárt, lakatlan szobát, ahová összehordta Teréz néni régi holmijait, rendbehozatta. Az egyik szobában ebédlőt, a másikban szalont rendezett be. Aztán írt Lula néninek, hogy a kiállításra kedves ismerősöket vár, akiket ő akar ellátni és kéri Lula nénit, jöjjön erre az időre őhöz és vegye át a háziasszony tisztét.

Lula néni boldogan jött, rendezkedett és intézkedett, de Rozi sértve érezte magát. Korlátlan működési területét csorbítva látta. Csapkodott, dült-fült és ami még rosszabb, bánatos ódákat énekelt. Mennyi érzéssel tudta fújni az olasz kintornástól ellesett melódiákat... A szegény herceglány orcája halovány... Ez volt a refrén és akkor lecsapta a vasalót, hogy mindenki felijedt a házban. Tulajdonképpen nem is Lula néni volt a bánata. Ösztönszerűen érezte, hogy valami változás következik a házban, féltette a pozícióját és ettől vadult neki. Lehet azonban, hogy Lula néni mesélt neki valamit. Ugyan ő sem tudhatott semmit, mert Péter egy szót sem szólt neki a terveiről, de Lula néni szépen kirakta magának a dolgokat, hogy azok a vidéki vendégek, akik miatt Péter felforgatja a ház rendjét nem ok nélkül lesznek olyan nagyon várva és valószínűleg közölte nézetét Rozival is. Sőt, már azon gondolkozott, vajon a zöld bársony ruhája jó lesz-e az esküvőre.

Pétert nem nagyon érdekelte Rozi kedélyállapota, de mikor egyszer ebédnél a levesestálat úgy tette az asztalra, hogy a metélt kiugrott belőle, Péter az asztalra csapott.

- Vagy rend lesz itt, csend és békesség mint azelőtt, vagy szedje a sátorfáját és menjen Isten hírével, de azonnal!

Lula néni elégedetten bólogatott, Rozi szipogott és a rend helyreállt.

Péter türelmetlenül várta Schnepfék értesítését, hogy mikor érkeznek, de az nem jött. Április harmincadikán aztán hirtelen beállítottak. Döcögő konflis állt meg a ház előtt. Péter kinézett az üzletajtón, de első pillanatban nem is ismerte meg őket. Évi gyászban volt, kis fekete fátylas kalapban, Schnepf tatán pedig fekete attila feszült. Csak mikor kiszálltak és megindultak az üzlet felé, akkor ismert rájuk Péter. Kiszaladt eléjük.

- Igazán nem szép, hogy nem írták meg mikor jönnek, nem is tudtam kimenni a vasúthoz, hogy segítségükre legyek. Évike! Kezét csókolom. Kedves Schnepf úr nagyon, nagyon örvendek, hogy láthatom.

- Adjon Isten kedves Jámbor uram. Legyen szíves először adjon egy pohár vizet ennek a lánynak, mert eleped már a szomjúságtól.

- Tessék, azonnal, jöjjenek be kérem az üzletbe. Halló Takács, szóljon a Pfeffernek rámolja le a kocsirol a podgyászt és vigye át a Kokasékhoz! Várjon! Előbb szóljon a Rozinak, hogy hozzon friss vizet! Azaz csak menjen, majd én ezt elintézem. Tessék helyet foglalni, azonnal meglesz minden. Hogy utaztak Évike?

- Jaj, ne is kérdezze, borzasztó volt!

- Úgy bizony, - szólt Schnepf tata és letelepedett egy fotelba. - Tudja én meg is fogadtam, hogy ha megérem a második ezredéves kiállítást, akkor bizony szépen otthon maradok. Meg van bolondulva az egész világ! Ha így megy tovább egy hét alatt üres lesz egész Magyarország, mert mindenki Pestre szalad. Tudja, hogy egész úton nem pipázhattam, mert már csak a nemdohányzóban volt hely! Hallatlan! Mondja, hol is van az a lakás?

- Bizony apuci, jó volna először is haza menni, kicsit rendbe hozni magunkat. Péter, hát szomjan akar veszejteni?

- Jézus Mária! Azonnal rohanok! Rozi! Rozi! Jöjjön már, jöjjön már, az Isten áldja meg! Hamar, hozzon hamar friss vizet!

- Ki fizet?

- Vízet! Vízet! Pohárba! Hamar!

- Ja, igen kérem! Meggyüttek? Ahá! Kisztihand! Majd szólok a nagyságának.

- Magának alaposan a nyakára jöttünk, mi?

- Ugyan kedves Pfeffer úr, nem is tudja milyen örömet okoztak nekem. Remélem mindennel meg lesznek elégedve. Itt, a szomszéd fűszeresnek a házában béreltem két szép, világos utcai szobát...

- Két szobát? Fene elegáns! Nem lesz ez a nagy nobilitás kicsit drága?

- Már én ledorongoltam Kokas Ágoston barátomat. Így hívják a házigazdájukat. Nem fognak összeveszni a lakás árán. Na végre, itt az a víz! Adja csak ide, úgy. Parancsoljon!

- Köszönöm Péter.

- Kérem. Szeretném remélni kedves Évike és Schnepf úr, hogy nem utasítják vissza a meghívásomat. Lakásomat nem mertem felkínálni, de megtiszteltetésnek venném, ha itt tartózkodásuk alatt a vendégeim lennének.

- Ohó barátom! Az nem megy csak úgy! Drága az élet itt fent, most meg pláne! Tönkre tesszük magát!

- De Péter, hiszen mi azt nem fogadhatjuk el. Ugye apuci, az nem illik?

- Ha megengedik, este be fogom mutatni a nagynénémet, Lula nénit. Őt kértem meg, hogy legyen a háziasszony nálam, amíg maguk itt tartózkodnak. Kegyednek Évi, mindenben segítségére lesz, mert tudom, hogy vásárolni is fog Pesten. Már előre örül, hogy magát megismerheti és kérem engem se fosszanak meg attól az örömtől, hogy a vendégeim lesznek.

- No jó, jó, majd meglátjuk. Erről majd még beszélgetünk fiam.

- Szeretném magamat kicsit rendbehozni Péter. Legyen szíves mutassa meg hol lakunk...

Péter nyugtalanul aludt. Kicsit meglepte ez a lány. Eddig leginkább csak otthon látta, vagy az üzletben. Kis perkál ruhában, vagy dirndliben szaladgált. Olyan jókedvű, nevetgélő, kissé gyerekes jó pajtás volt. Most valahogy megváltozott. A fekete ruha is sokat tett. Arcán még látszott az elmúlt nehéz napok nyoma, de a komoly vonások szebbé tették. Beszédében, modorában, egész viselkedésében volt valami nyugodt öntudat, valami tiszteletet parancsoló távolság és Péter egész este nem tudta megtalálni a régi pajtáskodó hangot.

Korán felkelt és az üzlet előtt sétált fel és alá. Éviék spalettája persze be volt még zárva, de Kokas szomszéd már nagyban működött az üzletben.

- Jó reggelt, jó reggelt szomszéd úr! - kiáltott ki Péterre. - Mindjárt kijövök, csak elintézem a tejet a Mariska kisasszonnyal.

Péter megvárta a szomszédot. Máskor tovább ment volna, de most tudta, hogy Schnepfék-ről fognak beszélni. Évire gondolt és ez jól esett neki. Nem volt önmagával megelégedve. Kissé gyámoltalannak érezte magát tegnap este. Miért? - gondolta. - Szép! Szép ez a lány. Meglepett a szépsége. Csökkent az önbizalmam azért, mert szebbnek látom, mint gondoltam. Igen, Évi már nem az a csitri kislány. Évivel komolyan kell beszélni. Komolyan? De mi érdekli őt? Majd megtudja. Csak ne volna úgy megilletődve, csak megtalálná a rendes hangját, mindjárt könnyebben menne minden.

- Na kérem, már itt is vagyok - szólt Kokas úr. Még alszanak a hívek, hiába pislantgat odafelé.

- Tessék?

- Jó, jó, nem szóltam semmit, nem tudok semmit. Csinos kis perszóna mondhatom. Az apja is olyan igazi, jóvágású, magyar ember. Hogy is hívják?

- Schnepf, Johann Schnepf.

- Schnepf? Hejnye a mindenségit! Sváb?

- Pozsonyi német család, de jó magyarok.

- Na, egye fene, mindegy már no. Így vagyunk már itt ebben az országban. Nem baj, nem baj kérem, azért derék emberek lehetnek. Készítettem az öregnek egy kis üveg sligovicát. Remélem megkóstolja reggeli előtt. Tudja, fenemód furcsán vagyok most ezekkel. Itt vannak nálam, az én vendégeim, aztán még csak reggelit se adjak nekik. Itt kelnek fel és magához mennek reggelizni! Nézze, az asszony is sopánkodik emiatt, hát egyezzzünk ki. Reggelizzenek nálam, jöjjön át maga is. Nem számítok én fel a reggeliért egy vörös rézgarast sem. Csinálják meg, nézze, olyan rossz érzés ez, mintha valami józsefvárosi kvártélyon ágyrajárókat tartanék. Beszéljen velük, nekik is kényelmesebb. Különben a feleségem sem fogja békén hagyni őket.

- Szomszéd uram, mondok én magának valamit! Egy fogadást ajánlok. Fogadjunk egy láda aszaltszilvában... Azaz nem jó, mert mi a fenét csinálnék én egy láda aszaltszilvával, nekem van elég. Várjunk csak, hogy a szilva? Kettőnegyven. Nem bánom, legyen három forint! Fogadjunk három forintba, hogy mához egy esztendőre az a kis fehérszemély ott fenn, a maga felesége lesz!

- Ugyan menjen már... Hova gondol, - szólt Péter kissé zavartan - hogy jut ez az eszébe?

- Hogy, hát ide figyeljen! Maga olyan szerelmes, mint egy holdkóros struccmadár! Na, igazam van?

- Feltéve, de el nem fogadva, hogy így van, miből gondolja ezt?

- Nézze kérem, maga itt lödörög fel és alá már egy jó félórája és még észre sem vette az én milleneumi kirakatomat! Tudja, hogy tegnap este egész csödület volt itt az üzlet előtt. Hát aki ezt a kirakatot nem veszi észre az vak, vagy bolond, vagy szerelmes, mint strucc, aki bedugja a fejét a hóna alá vagy hová és úgy mászkál, hogy se nem lát se nem hall.

- Szomszéd úr, maga egy orákulum. Nem volt maga táltos ott Nemestördemicen? Na, nézzük azt a kirakatot!

- Tessék parancsolni! Most még belépődíj nélkül lehet, de ha így megy tovább a tolongás, akkor ánrét szedek!

A kirakat lenyűgözően imponáló volt. A közepén, mint egy trónon hatalmas tökfej ült. A szem, az orr és a száj apró paradicsomból és paprikából volt kirakva. A fejet turbán takarta, melyen fiatal hagyma-forgó ékeskedett. Félkörben, kissé lejjebb jobbra és balra káposztafejek sorakoztak nemzeti színű girlanddal díszítve, alattuk pedig két öreg szabja volt keresztbe fektetve. A kardok közt liptói túróból formált pajzs feküdt, Melyen piros, májusi retেকből volt kirakva az országcímer. Az előtérben tisztított csirkék és kacsák voltak garmadába rakva, itt-ott saláta, kelkáposzta fejekkel, spárga és sárgarépa dárdaikkal tarkítva, díszítve.

- Meseszerű, Kokas uram, meseszerű - áradozott Péter mosolyogva. - Nem foglalkozott maga színházi dekorációval?

- Ugye! Ez vagyok én! Ez Kokas Ágoston! Meseszerű? Meghiszem azt. Csak tudni kell olvasni belőle! Tudja mi ez? Árpád és a hét vezér! Árpád a tök, a káposztafejek a vezérek. Igaz, hogy nyolc fej van, de muszáj volt a szimmetria miatt. Tudja mi ez, ez Kinizsi, aki legyőzte a törököt. Ott a kardok alatt a leölt aprójószág, a vert török had. Tudja ki ez? Ez Szolimán szultán, aki százötven évig ült itt Budán, de kivertük a kezéből a kardot és most csirkét trancsírozunk vele. Tudja ki ez? Ez Kossuth Lajos és a legyőzött osztrák sereg. Látja, a szerte heverő romokon már kinő a sárgarépa reményt fakasztó zöld színe. Ez vagyok én Kokas Ágoston! Nem hiszem, hogy volna még egy ilyen auslág Budán, vagy a kiállítás!

- Kokas úr, egyszerűen nem tudok szólni. Nem tudom kellő szavakban méltatni az ön rendezői tehetségét és még kevésbé a fantáziáját.

- Ugye? Várjon, ez semmi! Pista hé! Készen vagy már? Na bújj elő a táblával!

Pista, a kis inasgyerek nagy szégyenlősen elősornfordált. Meggyszínű apródruhába volt öltöztetve tollas kucsmával a fején és a kezében hosszú rúdra erősített táblát tartott: „Sajáttermésű, házikosztoson hizlalt fajcsirkék, libák, kacsák - nemestördemici Kokas Ágoston helységeiben, Budán a Fortuna utcában. Vigyázat! Óvakodjunk az utánzatoktól!”

- Na, hát ehhez mit szól kedves szomszéd uram? Van itt ész! Mi? Ez a fattyú egész nap itt fog kószálni az utcában. Nincs más dolga mint, hogy ténferegjen fel és alá. Nézze, átlagban a várban minden második ház üres szokott lenni, mert a paloták lakatlanok. Így is megéltünk rendesen Ez a sok palota most mind egyszerre megtelik. Jönnek az uraságok, a grófok, bárók, jön a sok cselédség és pedig faintos cselédség! Szobalány, inas, portás, kulcsár, mifene. Ez mind hozzá van szokva a jó koszthoz, mert úgy sincs egyéb dolguk, csak a fejüket tömik. Ami pedig a fő, itt lesz az udvar. Tudja maga, hogy hány ember lézeng egy ilyen udvar körül? Hiszen csak kocsis kell vagy két tucat. Nahátakkor! Ez a gyerek meg csak lézeng a táblával és mindenki leolvashatja magának azt, amire éppen gusztusa van. Kinek jérce, kinek ruca. Képzelve el szomszéd uram, hogy megyen éppen valaki úgy délidő tájt hazafelé ebédelni. Útjába akad ez a fiú és olvassa a táblát, hogy mondjuk: csirke. Menten összefut a nyál a szájában és szinte érzi a jó, ropogósra sült csirkecombot, amint összeharapja a kovászos uborkával. Most hazamegy az a szerencsétlen és elébe raknak valami bágyadt spenótot. Erre a gróf úr belevágja a kanalat a csuszpájzba és azt mondja: de a mindenségit, estére pedig sült csirke legyen és pedig a Kokas Ágostontól!

- Te gyerek, ide figyelj! Én nem bánom ténferegj ott és arra amerre akarsz, de napjában legalább nyolcszor-tízszer elkerülj a királyi vár felé! Addig menj, míg vissza nem zavarnak! Képzelve el szomszéd úr! Éppen jön föl a király hintóban valami parádéről. Éhesen, mint egy farkas, mert gusztust kapott a sok korgó bakagyomortól, akik már hajnal óta ott állnak a Vérmezőn, hogy meginspicírozza őket, mondom korog a hasa a királynak, éppen kinéz a hintóból, hogy messze van-e még a kapu és meglátja az én táblámat. Mit gondol mi lesz akkor? Ahány kukta, szakács, meg miféle népség van a konyhán az mind ide szalad, mert Ferenc Jóska ki fogja adni a parancsot: estére pedig nemestördemici libamáj legyen!

- Szomszéd úr! - nevetett Péter - ha legközelebb polgármester választás lesz én csak magát fogom ajánlani! A maga esze nem is srófra jár, hanem anyacsavarra. Ha így halad, jövőre udvari szállító lesz! Mindenesetre előre is gratulálok hozzá!

- Hallod te gyerek? Udvari szállító leszek! Tudod-e, hogy akkor méltóságos úr leszek? Úgy, mint a kamarás! Én fogom a király éléskamráját kezelni! Vigyázz fattyú, igyekezz! Ha rendesen viselkedsz, kapitánnyá teszek! Na indulj! Jobbra át és húzd ki magad! Tíz órára hazajössz és megmondod hányan olvasták el a táblát! Ohó! Úgy hallom mozognak odafenn! Szomszéd úr áll a fogadás?

- Jól van no, három forint és kívánom, hogy legyen magának igaza!

- Ohó, na lám!

A szomszédban barátságos reggeli fény ragyogott. A vakító abroszról, a porcelánról, az ezüst kanalakról, a vizes poharokról visszaverődött a fény a politúros bútorokra, az aranyrámás képekre, Teréz néni öreg zenélő órájára. Az asztal a reggeli utáni csendélet összevisszaságát mutatta. Felszeletelt kalács, félig kiivott pohár víz, félretolt cukortartó, gyümölcsöstál kedélyes rendetlensége.

Lula néni már elvonult, hogy megtegye az intézkedéseket az ebédhez. Schnepf tata elnyúlt a karosszékekben, eltemetkezett az újságban és pipájából lassan terjedő füstkarikákat eregetett.

Évi és Péter az ablaknál álltak a napon.

- Mondja Évike, van valami előre megállapított programjuk?

- Ó, annyi minden volt, de most minden elmarad. Még szegény anyucival tervezgettünk, ezt nézzük meg, azt nézzük meg, elmegyünk a színházba, az operába. Most már nem lehet. Szegényke már nem jöhet velünk...

- Szegény Évike, higgye meg nekem, nagyon jól tudom mit jelent ez... Nem, most nem mehetünk színházba. Majd elmegyünk máskor, lesz elég időnk... Vagyis akarom mondani, majd lesz máskor is alkalom. De azért járhatunk, kelhetünk, megnézhetünk mindent.

- Hát maga velünk akar jönni?

- Én? Na de természetesen! Vagy,... vagy talán ne jöjjenek?

- Dehogynem, miért ne. Én csak az üzlet miatt gondoltam.

- Mit érdekel engem az üzlet, ha én magával mehetek! Illetve azt akarom mondani, hogy igazán nagy örömet okoz nekem, hogy magukat kísérhetem.

- És hová fog minket kísérni?

- Istenem, mindent, de mindent meg akarok magának, illetve maguknak mutatni! Hiszen annyi látványosság lesz. Ma érkezik a király. Megnézzük a bevonulást, hiszen itt van a közelben. Holnap lesz a nagy felvonulás a kiállítás megnyitására. Holnapután megint itt lesz a várban a nagy parádé. A Mátyás templomban lesz az ezredéves hálaadó istentisztelet. Ötödikén lesz a Vérmezőn a nagy katonai parádé. Aztán meg kell nézni a kivilágítást, a tűzijátékot. Na és maga a kiállítás, hiszen ott is több napot kell tölteni. Ezután következik csak a korona ünneplése. Az egész országból felvonulnak a bandériumok. Ezután következik a koronázási évforduló ünneplése, a díszfelvonulások, az Országház megnyitása. Hiszen nem is győzzük végignézni mindazt, ami látnivaló lesz.

- Csak apuci rá ne unjon a dicsőségre!

- Annyi baj legyen. Akkor apucit beültetjük egy kávéházba és eléje rakatunk egy kazal képesújságot. Mi meg megyünk tovább.

- Apuci nélkül?

- Hát természetesen. Hiszen apuci, azaz Schnepfer úr úgy sem lesz mindig velünk!

- Hát hol legyen?

- Na igen, én úgy értettem, hogy ha ő elfárad, akkor mondom, majd lerakjuk valamelyik kávéházban és majd érte megyünk. Vagy fél velem jönni?

- Nem félek, hiszen mi már régi ismerősök vagyunk.

- Ismerősök? Igen, persze, persze.

- Jó ismerősök!

- Jó ismerősök? Mondja, jó barátok nem vagyunk?

- Talán.

- Mondja Évi, - szólt Péter egészen a lány felé fordulva - jó barátok vagyunk-e mi, vagy jó pajtások?

- Miért kérdi?

- Nem tudom magam sem megmondani, de úgy érzem tegnap óta, valahogy nem találom meg magával szemben az igazi hangot. Néha szinte erőlködnöm kell és őszintén szólva, kicsit félek is magától. Valahogy megnőtt, megváltozott, valami olyan kedves, komoly jelenség lett. Én mindig azt a kócos hajú, csitri Évit láttam magam előtt, annak írtam, azt vártam, annak a fogadására készültem. Igen, a kis csitri, huncutul nevető Évikét vártam, az én pajtásomat, aki sokat köszörülte rajtam a nyelvét Pozsonyban, akivel annyit nevetgélünk ott a Vaskutacs-kánál. Emlékszik? A még csitribb Évit, azt a helyes kis bakfist láttam, aki miatt annyit bosszankodtam Bécsben, mert három napig kellett szaladgálnom vele. Évike helyett jött egy lány, aki már nem Évike, hanem Éva!

- Hogy érti ezt?

- Valahogy úgy érzem, hogy maga már nem az, aki volt. Évike egy helyes, fitos, szűke kislány volt. Éva pedig egy szép, igen, egy nagyon szép nagylány.

- Szóval megszépültem és megvénültem egyszerre.

- Szép kis vénasszonyka én nem viccelek. Maga egy helyes ici-pici palánta volt és most egy szép fejlett levél lett belőle.

- Bimbó, kérem, bimbó, azt úgy mondják!

- Évi ne vicceljen!

- Hát sírjak?

- Jó, hát vicceljen! Akkor nem mesélek magának magáról.

- De igen, meséljen! Nem viccelek!

- Nézze, ha én magával beszéltem, akkor akár miről volt szó, azt mondtam ami eszembe jutott. Rendesen, természetesen beszélgettünk úgy, mint két jó pajtáshoz illik. Tegnap este pedig a vacsoránál mindig azon gondolkoztam, hogy jaj, vajon helyes-e, okos-e, illő-e amit mondok. Nem fog-e kinevetni valamiért? Nem talál-e valami nevetségeset a viselkedésemben? Jól van-e minden elintézve? Megfelelő lesz-e itt minden magának?

- És miért fél tőlem?

- Ezért!

- Ezért? Nem értem. Miért lettem egyszerre félelmetes?

- Mert fölém került! Mert megfogott a szépsége! Valahogy zavarba hozott, ha rámnézett! A csitri Évit, a kis pajtásomat én kezeltem és ha valami nem tetszett, akkor megrángattam a copfját. Emlékszik? Ma nem merném a maga haját megrángatni és úgy érzem, minden óhaját kötelességem azonnal teljesíteni, mert megtiszteltetés rám nézve, hogy egyáltalán észre vesz. Ez a maga szépségének a hatalma. Ez legyűrt engem és ezért félek!

- Péter! Nem értem, nem értem!

- Nem érti, vagy nem akarja érteni?

- Nem, nem értem miért fél tőlem?!

- Nézze én megmondom úgy, ahogy van. A kis Évit szerettem! De tegnap megjött az Éva és én a kis Évit elfelejtettem. Igen, Évi egyszerűen eltűnt. Jött Éva és én egészen megzavarodtam. Aztán gondolkoztam rajta, hogy mi ez. És rájöttem! Igenis! Én szerelmes lettem az Évába!

- És mondja Péter... ez olyan rettenetes?

- Rettenetes! Valami rettenetesen gyönyörű dolog ez! Valami olyan szép, hogy én azt magának meg sem tudom magyarázni. Valami nagy-nagy művésznek kell annak lenni, aki ezt érzékeltetni tudja másokkal is. Én nem is tudnám milyen színeket vegyek, milyen képet, arcot, mosolyt, virágot, vagy felhőt fessek, hogy mások is megértsék azt amit én érzek. Nem is tudom milyen hangszert vegyek a kezembe, ünnepélyes orgonát, vagy szívhez szóló, boldogan síró hegedűt. Én nem is tudom milyen anyagból csinálnám azt a szobrot márványból, kristályból, vagy alabástromból. Azt a szobrot, amiről nem tudom, hogy is nézne ki, nem tudom mit ábrázolna, de valami nagyon szép volna. Maga volna, Éva!

Évi nem szólt, csak lehajtotta a fejét, ami piros lett egészen a nyakáig. Aztán lassan felemelte.

- Mondja... lehet félelmetes az, ami szép

- Talán rosszul fejeztem ki magam. Igen, nem is érthetett meg, mert nem mondtam meg mindent. Nem is mondhattam, mert... mert... Mondja Évi... Nézze Évike... Én nagyon sokat foglalkoztam az utóbbi időben magával. Akármit csináltam is a háttérben mindig csak magát láttam. Én... én mindenféle tervet gondoltam ki és azon spekuláltam, vajon jó lesz-e ez így az Évinek, vajon megérti-e ezt az Évi, vajon szeretni fogja-e ezt az Évi, vajon tetszeni fog-e, meg lesz-e elégedve. Évi, Évi! Ez és ez az Évi, az és az az Évi. Főképpen pedig Évi és én. Igen, mindig oda lyukadtam ki, hogy Évi és én. Mindenütt együtt voltunk, mindent közösen terveztünk és csináltunk. Szinte természetesnek tartottam, beleéltem magam abba a gondolatba, hogy egy úton haladunk és a jövőben még jobban egymás mellett fogunk haladni. De tegnap megláttam magát és akkor egyszerre megingott valahogy az egész felépítésem,

megcsappant az önbizalmam és azt kérdeztem magamban, honnan tudod te, hogy Évi ugyanígy gondolkozik és érez, hogy egy úton jár-e veled? És nem tudtam magamnak választ adni. Kerestem, kutattam a múltban és a jópajtáságon kívül nem találtam semmit, ami bízató jelet mutatna.

- És ezért fél tőlem Péter?

- Nem, nem ezért. Majd azt is megmondom. De azt csak akkor tudom megmondani, ha legalább is valami egészen ici-pici kis jelét látom a maga közeledésének is. Ha az én elgondolásomat nem tartja tolakodásnak, vagy nevetségesnek. Ha úgy érzi, hogy a mi útjaink tényleg egy irányba haladnak és ezt az utat semmi és senki nem keresztezi.

- És... és... milyen legyen az a jel?

- Istenem, én azt így nem tudom megmondani, de azt magának ösztönszerűen éreztetni kell tudnia velem.

- Péter én azt hiszem, maga egy olyan nagy csacsi!

- Hogyan?

- Igen, igen! Egy nagy csacsi. Maga nem is tudja, hogy én mennyit mérgeződtem már maga miatt. Hogy én mennyit... nem, nem is mondhatom el.

- De igen, mondja, mondja. Évike, ugye én is elmondtam mindent?

- Maga jött, ment, játszott, viccelt velem és észre sem vett! Mindig úgy kezelt, mint valami iskolás gyereket.

- Én? Oh, Istenem!

- Igen, igen! Emlékszik Ligetfaluban, mikor kinn voltunk a Poldi tantinál cseresznyéért. Én fenn voltam a fán és sírtam, hogy nem tudok lejönni. Maga meg egyszerűen fogott, letett a földre és otthagyt. Rám se nézett, mikor leemelt! Akkor is sírtam! Vagy emlékszik, kirándultunk Modorba és a nagy fenyők alatt leheveredtünk. Én persze úgy csináltam, hogy maga mellé kerüljek, de persze a fiatalúr észre sem vett. Hanyatt vágódott és aludni akart. Na megállj! Fogtam egy hosszú fűszálat és megcsiklandoztam az orrát. Maga meg prüszkölt és azt mondta, hogy megbúboz. Igenis azt mondta. És otthon is mindig csak apucival diskuráltak és engem soha észre sem vett. Igenis!

- Évi, Évike! Nem is tudja milyen boldoggá tesz, hogy ezt így elmondja nekem! Csacsi? Nem, számár! Egy nagy számár voltam és még nagyobb vagyok! Ugye?

- Bizony!

- De hiszen, de hiszen akkor egy úton haladunk!

- Gondolja?

- Nem, tudom, érzem!

- És hátha rosszul érez!

- Mit?

- Olyan biztos, hogy nem keresztezi senki a maga útját?

- Tessék?

- Nem érti?

- Nem!

- Nézze, maga évekig csak lecsitrizett engem, észre sem vett. Tegnap méltóztatott észrevenni engem, most természetesen én is ugorjak mindjárt a maga nyakába!

- Hát maga nem?

- Nem!

- Miért?

- Arra nem gondolt, hogy esetleg másnak méltóztatott engem előbb észrevenni?

- Évike! Az nem lehet!

- Nem? Köszönöm! Szóval engem csak magának szabad észrevenni. Ezt nem tudtuk!

- Kik nem tudták?

- Én és esetleg még valaki!

- Tehát még valaki!... Bocsánat... Erre tényleg nem gondoltam... Igaza van... Szamár vagyok.

- Igen!

- Kérem ne nehezteljen rám... és ne törődjön azzal amit az előbb mondtam. Igaza van, én voltam a vak,... mások ügyesebbek... Istenem! Micsoda szamár vagyok én!

- Ugye? Ugye! Most mérgeződjön maga is! Én már mérgeződtem eleget. Most tessék siránkozni! Úgy kell magának!

- Köszönöm!... Hát ezt elintéztük! ... Hm. Kicsit zavart vagyok. Mit is akartam mondani? Igen. Ha megengedi, én most lemegyek az üzletbe és fél tízkor feljövök magukért. Megnézzük a bevonulást. Ebédnél pedig megbeszéljük a délutáni programot.

- Jó!

- Akkor én most megyek.

- Kérem!

- Azt akarom még kérdezni, ha szabad volna, ki az a boldog ember?

- Melyik boldog ember?

- Aki olyan szerencsés volt, hogy előbb észrevette magát.

- Ja úgy, érdekli magát?

- Nagyon!

- Irigyli?

- Nagyon!

- Gyűlöli?

- Gyűlölöm? Nem, azt nem mondhatnám, de nem tudnék vele jóban lenni. Hogy hívják?

- Fontos a név?

- Igaz, mindegy lehet. De kicsoda?

- Fontos, hogy kicsoda? Péternek hívják!

- Úgy, Péternek! És micsoda ember?

- Fontos, hogy micsoda ember? Kereskedő!

- Úgy, kereskedő! Szereti?

- ... Igen!

- Úgy! Hozzá menne feleségül?

- Igen!

- Megkérte?

- Majdnem!

- Hogy-hogy majdnem?

- Még nem mert. Fél tőlem!

- Fél magától? Hát az hogy lehet?

- Én nem tudom, már kérdeztem tőle, de még nem adott választ.

- Micsoda szamár lehet!

- De még milyen!

- Nahát! És hol lakik?

- Itt Budán.

- Itt Budán?

- Igen, itt a Várban.

- Hallatlan!

- Miért?

- Nem is tudom, de valahogy felbátorít. És nem is tudja, hogy maga itt van?

- Dehogy nem.... És nem is kereste fel magát?

- Dehogy nem!

- Igen, mikor?

- Tegnap délután is találkoztunk, este is és ma reggel is!

- Hallatlan!
- Miért?
- És én nem is tudtam róla!
- Igaz, magának el is felejtettem mondani. De hiszen magának úgy is mindegy lehet, úgy sem veszi észre az embert!
- Évi! Kérem! Legalább ne kínozzon!
- Ugye? Ugye!
- És... és... most mit csináljak. Parancsolja, hogy meghívjam?
- Minek?
- Hát... hát, ha meg akarja.
- Meghívni?
- Igen.
- Minek, hiszen itt lakik!
- Itt?
- Itt!
- De hát ki az? Ki az kérem, mondja meg! Követelem!
- Követeli?
- Igen!
- Maga csacsi!
- Kérem magyarázza meg, mert megbolondulok!
- Budán, a Várban, kereskedő, Péternek hívják és itt lakik ebben a házban. Szörnyű rejtély! Vajon ki lehet?
- Évi!
- Szerelmet vall és nem meri megkérni a kezemet. Vajon ki lehet?
- Évi! Évi! Kérem, ez igaz?
- Ne kiabáljon, mert apuci nem tud nyugodtan szundikálni az újság mellett.
- Évi, Évi! Te, én megbúbozlak!
- Na tessék! Újra itt vagyunk! Vissza az egész!
- Nem, nem, nem engedem. Nincs többé visszakozz!
- Hát egyezzünk ki. Én nem vagyok csitri, de nem vagyok Éva sem. Én Évi vagyok és... és...
- És Évi, az én Évim lesz! Az én asszonyom, az én asszonykám. Évi, drága, drága Évi!
- Nono, csak lassan, lassan! Tessék először megmagyarázni, hogy miért fél tőlem?
- Félek? Nem is félek! Már nem félek! Azaz kicsit. Kicsit még félek! Megmondom mit éreztem. Maga szép, nagyon szép! Nem! Te szép vagy, nagyon szép! Te! Te! Te! És engem elfogott a félelem, hogy ha te leszel a feleségem, akkor te nem az én feleségem leszel, hanem az én királynőm, a parancsolóm, aki uralkodni fog rajtam, akinek én alázatosan engedelmeskedni fogok, aki engem pórázon vezet, mint egy kis kutyát és én boldogan engedelmeskedem. Ettől féltem, mert tudtam, hogy ennek nem lenne jó vége. Te! Én egy önfejű, konok, gonosz ember vagyok és ha leigáztál volna is egy időre én lassan fellázadtam volna! De akkor te már beleélted volna magad az uralkodásba és ez összezördülésre vezetett volna. Érted? Ezért féltem tőled!
- Kedves Jámbor Péter úr! Legyen szíves vegye tudomásul, hogy én nem vagyok sem uralkodó, sem parancsoló. De nem vagyok csitri sem! Ohó! Itt csak ötven százalékos egyezségről lehet szó! Ha búbozást ígér én parancsoló leszek, de szép szóra az Évi jámbor lesz, mint... mint...
- Mint egy igazi Jámbor Péternéhez illik. Jaj, drága Évike, úgy szeretnék kiabálni, telekiabálni az egész világot, hogy én vagyok a legboldogabb ember. Édes, ici, pici, kis Évike... Évike... Évike...

A szemközti oldalon apróruhában ácsorgó Pista gyerek szájátva bámulta az ablakban egymást átölelve tartó, csókolódzó párt. Aztán, hogy csóknak nem akart vége lenni, szájába dugta az ujját és nagyot füttyentett.

- Éljen a király! - kiáltotta hangosan és elszaladt.

Évi elszégyellte magát és a szoba túlsó végébe menekült. Schnepf tata felriadt a fotelben.

- Mi az, mi az! Már jön a király?

- Apuci, - szólt a lány csendesen - Péter megkérte a kezemet!

- Mi történt?

- Schnepf úr kérem, voltam bátor megkérni az Évi kezét!

- Ja úgy! Tudom, tudom.

- Tudja?

- Tudod apuci? Hát honnan?

A házigazda mondta reggel, a Kokas úr. Minden áron fogadni akart velem, hogy itt egy héten belül leánykérés lesz. Azt mondta, hogy ez a Jámbor úgy mászkál, mint egy griffmadár, olyan szerelmes.

- Strucc kérem, strucc madár!

- Legyen strucc, szóval valami madár.

- Jómadár!

- Évi! Csitt!

- És te Évi, te mit szólsz ehhez a Jámborhoz?

- Én már megegyeztem Péterrel.

- És Schnepf úrnak mi a véleménye a kettőnk ügyéről?

- Hát hiszen jól van, jól van, én is ilyenformán gondoltam, csak nem ilyen hamarjában, mirnix-dirnix. Ez nem megy úgy! Erről még beszélgetni fogunk, most azonban jó lesz, ha indulunk, mert ha már itt vagyok, szeretnék valamit látni is.

Micsoda élet, micsoda nyüzsgés volt a máskor csendes utcákon! A kis bérházak és előkelő paloták mind fellobogózva. Minden ablakban, minden erkélyen szőnyegek, drapéria és virág. Sarkantyúpengés, kócsagtollas fővegek, arany és ezüstsínóros, sujtásos díszmagyar ruhák, pazar fogatok üveghintók. Fény, pompa és ragyogás mindenfelé. Valami nagy, büszke öntudat járt át mindenkit. Akár díszmagyar ruhás főúr, akár kispolgári nézelődő volt, mindenki érezte, hogy egyek vagyunk, magyarok vagyunk, erősek, nagyok vagyunk. Dacos büszkeséggel gondolt mindenki egy elmúlt évezred tengernyi véres küzdelmére, nyomorúságára, sötét és dicső napjaira.

Ezer év előtt telepedtünk itt le, szétütöttünk a hunok örökén osztozkodó gyülevészek közt és karddal a kézben megvetettük a lábunkat a Kárpátok medencéjében. Észak, kelet, dél, nyugat, nincs az az égtáj, amely felé ne kellett volna harcolni egy ezredév alatt. Ellenség és ellenség körös körül. De győztünk és ha letépertek újra kiegyenesedtünk!

Nyápic, nagyszájú germán és gall népek nyugodtan ülhetek otthon a kályha mellett, mert tudták, hogy a Kárpátok alatt ott áll karddal a kezében a magyar és védi őket a kelet felől közeledő zivatarok ellen. Városokat, templomokat, kastélyokat építettek, ipart kereskedelmet teremtettek. Hódoltak a művészeteknek, dogoztak nyugodtan akkor, mikor nálunk minden romokban hevert, mikor vad hordák fosztogatták kincseinket, mikor pusztuló jajkiáltásunk végighangzott Európán, mikor a keleti szél égett pernyét hordott valahonnan a magyar puszták felől, amit kényeskedő fintorral fricskázott le aztán valami finom nyugati gavallér, ha a fehér csipkegallérjára mert telepedni. Magyarország? Ugyan kit érdekel az a vad nép, az a távolkeleti rokontalan fajzat. Ki törődik azzal, mi lesz velük? A nagy germán, szláv, és latin népek önző tülekedésében ugyan kinek fontos, hogy mi lesz a magyarral?

Csak azért is! Egy ezredév keserve után itt állunk. Nagyok vagyunk és erősek! Ki mer ma hozzányúlni a magyarhoz? Dévénytől, a Duna magyar kapujától a brassói Cenkig emlékeket

állítunk az ezredéves hazának. Pusztaszer hirdesse Árpád első dicsőséges országgyűlését. Egy ezredév elmúlt s mi itt állunk erősen, fiatalon, gazdagon. Jöhet a második évezred! Próbálja meg valaki Magyarországot megdönteni!

Nem volt ember akit magával ne ragadott volna a lelkesedés, a büszkeség, a magyar öntudat. A fény, a pompa szinte kérkedett, hogy megmutassa, csak azért is! Ki tud olyan dísz és fényűzést bemutatni mint a magyar? Micsoda szegényes, hétköznapi szürkeségbe süllyedt az udvari pompa, a spanyol etikett, a parókás, háromszögletű tollas, kalapos, harisnyás, fullajtáros alakjaival, egy-egy zászlós úr, vagy megyei bandérium felvonulása mellett. Az anyagok, a selymek, bársonyok, drágaköves párták, vert arany nyakékek, díszruhák, csattok és fegyverek micsoda káprázatos színjátéka tombolt egy-egy összejövetelnél a ragyogó, koranyári napon. Rikoltva szóltak a heroldok kürtjei, pergett a dob, harangzúgás töltött be mindent és bömbölve szóltak az ágyúk a Gellérthegyen. És este nem volt vége a napnak! Ezer színes fény világította a palotákat. Csodálatos alakú és színű rakéták pukkantak a magasban. Szólt a zene mindenütt és a Dunán kivilágított hajók húztak fel és alá.

Évi és Péter szinte álomszerű önkívületben járták a várost, a feldíszített utcákat, a kiállítást. Sodorta őket a hullámozó tömeg és ők hagyták magukat. Hiszen olyan mindegy volt minden. Olyan szép és ragyogó volt a világ mint még sohasem. Schnepf tata harmadnapra kidúlt. Beült az üzletbe, hogy Pétert helyettesítse, aki Évivel együtt fáradhatatlanul rótt a látványosságok végeláthatatlan sorozatát.

- Te Évi, nem unod még a tömeget - kérdezte Péter egyik délután, ahogy lefelé igyekeztek a Várból.

- Kicsit fáradt vagyok. Jó volna egy napot pihenni. Látogatásokat is kéne tenni és vásárolni is szeretnék. De mikor így együtt megyünk, akkor minden úgy elmosódik valahogy bennem, nem törődöm semmivel, csak mennék, mennék.

- Te Évi, mondanék valamit. Ne menjünk most ki a kiállításra. Menjünk fel a János-hegyre. Jó?

- Én nem bánom, de nem lesz késő?

- Először is nem lesz késő, másodszor meg legfeljebb várnak kicsit a vacsorával.

- Jó, gyerünk. Az szép lesz, még úgysem voltam fenn.

A Vár alatt konflisba ültek és az szép tempósan dőcögve megindult velük a Zugliget felé. Elhagyták a Széna teret és lépésben baktattak a lassan emelkedő Hidegkúti Úton. Jobbról a Pasarét hullámozó kaszálói, balról a temető öreg fái integettek feléjük. A madarak vidáman csipogtak, füttyörésztek. Ember alig volt látható és a sok színes kép és zajos tömeg után jólesett nekik a csendes magányosság. Nagyot zökkent a kocsi, szegény pára mindig nagyobb pihenőket tartott, végre a meglehetősen rezes orrú kocsis feladta a küzdelmet.

- I' kann nit weiter auffi! Nem lehet kérem tovább kocsírozni.

Nevetve kiszálltak és megindultak a Hunyad orom felé. Bizony a nap már majdnem lebukott a solymári hegyek mögé, mire felértek a fatoronyhoz. De annál szebb volt minden. Budavár tornyai és tetői vörösen izzottak. Túl rajta a citadella szürke bástyafalai. A Duna keskeny csíkja látszott a pesti oldal végtelenbe nyúló házsoraival. Messze-messze az Alföld beláthatatlan lapálya húzódott. Egy szürkéskéken emelkedő fátyolszerű árnyék jelezte arra, hogy közeledik az este. Északnak még itt-ott világítottak a magasabb hegyhátak, de a völgyek apró falvait már árnyék borította és a füstölgő kémények jelezték, hogy már megkezdték a vacsorafőzést. Az előbb még versenyt csipogó madarak elhallgattak és a Svábhegy alattuk elterülő hatalmas, erdős hátát sötétkéék árnyék vonta be.

Péter átkarolva tartotta a lányt és úgy nézték a színek fokozatosan halványuló játékát.

- Nézd Évi, már csak félig látni a Napot. A perem fölött az a felhőnyaláb szinte lángol, mint az olvasztott arany. Micsoda elképzelhetetlen magasságba nyúlnak fel azok a sugárkévék ott. Hol marad a mi illuminációnk minden erőlködése e mögött! Nézd, nézd hogy süllyed

mind lejjebb. Milyen hihetetlen gyorsan mozog ilyenkor. Eltűnt! Vége. Vége a mai napnak. A felhők itt felettünk még látják az öreg Napot, kipirultan integetnek neki. Nekünk már elmúlt, nekünk már tegnap, neki ott fenn még ma, még nem múlt-idő. Ilyenkor szeretnék mindig utána szállni. Repülni, repülni mindig olyan magasra, hogy éppen csak láthassam. Megállítanám az időt és akkor minden úgy maradna, amint van. Akkor így állnánk mi egymás mellett mindig, mindig. Nem volna múlt, nem volna jövő csak jelen, csak szép jelen. Érzed a nap-sütötte, nedves erdőszagát? Ezt úgy szeretem. A Pasarétről a széna szagát hozza az esti szél. Érzed? Nézd, a Vénus, a mi csillagunk már feltűnt, már legyőzte a Napot. Igen a Nap a múlté, a mi csillagunk a Vénus. Éljen a Vénus és ragyogjon nekünk egy jó ezredévig!

- Ó, te poéta! Nem is nézné ki az ember belőle, - szólt a lány, aztán kicsit összeborzongott. - Mozogni kéne, kicsit fázom!

Péter rémültem meredt a lányra, aztán gyorsan levette a kabátját és betakarta.

- Mitől ijedtél úgy meg? - kérdezte Évi nevetve.

- Menjünk azonnal haza! Hűvös lesz és meg találász fázni.

- Ugyan dehogy, csak kicsit friss volt ez a szellő. Maradjunk még Péter, itt olyan szép... Ugye kicsit még maradunk?

- De nem fázol? Komolyan nem fázol? Borzasztó volna, ha meghúlnél!

- Miért? Voltam én már máskor is náthás.

- Az más. Gyere ide, úgy, egészen hozzám.

Péter magához szorította a lányt és szóltalanul bámult a messzeségbe. Mintha a múlt borzongatott volna végig mindent. A távoli hegyek körképe, a hozzá simuló lány, a hűvös szél, mintha egy régi képet tártak volna eléje. Úgy érezte, hogy egy láthatatlan kéz újra azután nyúl akit ő magához szorít.

- Nem engedem! - kiáltott fel hangosan, indulatosan.

- Mit nem engedsz? - kérdezte Évi ijedten.

- Nem engedem, hogy beteg legyél!

- Beteg? Én? Csacsi, ne félj, nem leszek én beteg.

Az Alföld felől szinte fenyegetően emelkedett a sötétszürke este és Péter szerette volna ölbekapni a lányt, hogy fusson-fusson vele nyugat felé, a Nap után, a sötétség elől a védő, bátorító, életető fény felé. De nini, nem olyan rémes a sötétség! Arra, a Gellérthegy elé egy nagy-nagy vörös tányér lóg az ég alján. Még elég halvány, még nem tudta legyőzni a port, párát, füstöt, de folyton erősödik a fénye és Péter megnyugodott, mert érezte, hogy a szürkeség nem fenyegető többé és mihelyt beáll az este a tele Hold ezüstös fénybe fog borítani mindent.

- Mondd Évi, komolyan nem fázol?

- Fázni? Hiszen nem bírok már megmaradni a kabátodban olyan melegem van, ha így agyonszorongsz.

A Hold szép csendesen felkúszott a Gellérthegy fölé és az előbb még vöröslő budai tornyokat most kékes acélszínben csillogtatta. Aztán távoli tompa dörrenések jelezték a tűzijáték kezdetét. Vékonyka tűzkigyók kapaszkodtak felfelé, majd szétrobbanva gyönyörű, színes virágcsokroként hullottak alá.

Évi és Péter mindezt nem látta. Egymást átkarolva álltak a toronyban és fejük felett megértően pislákkolt a Vénusz.

*

Az ünnepi zsongás lassan alább hagyott, megszokottabb lett. Éviék hazautaztak és minden visszatért a régi kerékvágásba.

Egyik este Péter zárás után összehívta egész vezérkarát. Kopkas szomszédot is átkérte és Szeibert urat, a pallért, aki a házban előforduló munkákat szokta végezni. A szoba úgy

nézett ki, mint egy igazgatósági ülésterem. Az asztalfőn ült Péter, jobbról tőle Kokas úr, balra Sármányi bácsi és a pallér, lent pedig a púpos Takács. Rozi a konyha mellett egy sámlin kuporgott, Pfeffer bácsi pedig tisztelettel tudóan, bár kissé bizonytalanul állt az ajtóban.

- Ha bútorról van szó, akkor én csak a seccessiót ajánlhatom. Az modern is, meg szép is. Koszorús költőnk is azt mondja, hogy mit nekem ti zordon Kárpátoknak. Én is azt mondom. Tán csodálom ezt a sok lim-lom holmit, ámde nem szeretem. Úgy vagyok vele, mint az egyszeri ember. Takaros volt a menyecske, de kikapós. Azután...

- Jó, jó Sármányi! Hagyjuk ezt most, nem erről van szó. Nem kell itt bútor. Van itt elég, meg kapok is eleget, túl sokat. Nézze meg a másik két szoba bútorait, azokat át akarom javíttatni és kihordatni onnét.

- De Jámbor úr, - tiltakozott Takács - azok nagyon szép darabok. Kár lenne azokat kitenni, vagy pláne eladni.

- Tudom Takács, tudom. Ne féljen, nem adom el őket. A dolog úgy van, hogy ezek a holmik valahogy nem az enyéme.

- Mi az Jámbor úr - nevetett Kokas szomszéd - bizományi áruval rendezte be a lakását?

- No nem egészen. A nagynénémétől maradtak rám. Ő meg a Schotter báróéktól kapta, akiknél az ura tiszttartó volt. Modernizálták a kastélyt, a régi holmikat kirakták, Teréz néni meg elkérte őket. Úgy érzem, jöhet még idő, amikor visszakerik s ezért kötelességem megtartani és jókarban tartani őket.

- Engedelmeivel tekintetes úr - szólt Sármányi - én azt hiszem ezen lehetne vitatkozni. Mert ha jönnének ezek a bárók, Jámbor úr egyszerűen azt mondaná, mint a költő: Kendé bizony az árnyéka...

- Jó, jó, hagyjuk most ezt. Kedves Kokas uram, arról van szó, hogy a maga pincehelysége megfelelné nekem. Meg lehetne kötni az üzletet.

- Ha már üzletről van szó, - szólt Kokas - akkor legyen szíves először adja meg azt a három forintot, amivel tartozik.

- Én tartozom három forinttal?

- Netto kassa minden levonás nélkül!

- De hát miért?

- Nem csodálom éppen, hogy elfelejtette, mert bizonyára másfelé jár az esze. Tudniillik, ha nem csalódom, a házassággal kapcsolatban történt fogadásról volt szó köztünk.

- Tudtommal még nem házasodtam meg.

- Igen, de az eljegyzés már megvolt!

- Hja, eljegyzés még nem lagzi, addig még sok víz folyik le a Dunán. Minek kamatozzon magának az a három forint. Nekem most jobban kell.

- Nahát, maga is rosszabb, mint három zsidó együtt.

- Türelem rózsát terem - szólt közbe Sármányi, aki semmit sem hagyhatott szó nélkül.

- Szóval a pince megfelel. Mire kell, bútornak?

- Igen. Össze akarom szedni az imitt-amott szerte lévő holmimat. Aztán több olyan dolgom van, amit szeretnék hosszabb időre elraktározni.

Rozi Péter mögé somfordált.

- Tekintetes úr!

- Na, mit akar Rozi!

- Ugye tekintetes úr, az öreg nagysága képét nem tetszik kidobálni?

- A maga oltárképét? Majd meglátjuk, az nem sok helyet foglal. Milyen is a pincelejárát Kokas úr?

- Szép tágas, van vagy másfél méter.

- Ne tessék kidobni...

- Hagyjon békén Rozi! Bútorral le lehet menni?

- Mit hozzak enni?

- Rozi, menjen a helyére!

- Megyek, megyek. Azért nem kell az embert mindjárt a fenébe küldeni!

- Azt hiszem Jámbor úr, még ezt a nagy szekrényt is kényelmesen leviheti azon a lépcsőn.

- Csak úgy ne járjunk - szólt Sármányi - mint a róka, aki egy lyikba bebújta magát és aztán nem lehet ám gyere ki!

- Már megnézte a bútorokat Sármányi?

- Jó, jó megyek én, jövök én két nap elegendő.

- Mit tart a pincében Kokas úr?

- Semmit, úgyszólván semmit. Pár üres hordó, láda, lim-lom, pár zsák kukorica a jószág-nak. Apro-pó! Holnap jubilálok! Holnap érkezik az ötvenedik szárnyas küldemény. Ötven transzport! Nem kicsiség az uram! Tudja, hogy már kilenc főúri vevőm van? Gróf, báró, kamarás, kanonok, törvényszéki bíró, iskolaigazgató. Úgy bizony!

- Ez már igen - lelkendezett Sármányi. - Halat, vadat s mi jó falat, szem szájnak ingere...

- Nézze Sármányi, - szólt Péter kissé türelmetlenül - megnézi végre azokat a bútorokat, vagy nem?

- Hiszen megyek én, megyek én tekintetes úr! Csak hát tetszik tudni, szeretem így, ha sok jó ember összekerül, aztán kicserélgetik a gondolatvilágukat. Nagyon egyet értek hazánk nagy fiával Eötvös báróval, aki azt mondja egy helyen a gondolatról, hogy valamint a csergedező patak elindul az erdőrejtett mélyéről...

- Rozi! Rozi!

- Tessék!

- Mutassa meg Sármányi úrnak a bútorokat!

- De ugye azt a képet nem tetszik...

- Elég!

- Elég? Jesszusom a vacsora a sparherden van! Jó, hogy szólni tetszik!

- Tisztára bolondok háza van ma itt! Sármányi! Gyerünk! Pfeffer, maga mit akar?

- Várok!

- Mire?

- Ja, das was' i nit.

- Na, akkor menjen a dolgára! Azaz várjon, hiszen itt van az építőmester. Nahát Szeibert, megmérték a pincéket? Kimérték?

- Mindent kimértünk collstokkal. Stimmel. A két pince egyforma magas, egyforma mély, egyforma a plafon. Stimmel.

- Pfeffer! Talált valami nedvességet odaát?

- Nix! Volt egy üveg, abban sem volt semmi.

- Micsoda?

- Semmi kérem, semmi nedves nincs. Száraz reibsand az egész lyuk.

- Hát Kokas úr! Arról van szó, hogy én kivenném a pincét, de kidönteném a pincefalat és akkor egybeesne az enyémmel. Mit szól hozzá?

- Kidöntené az én falamat? Hát hogy az Isten csodájában gondolja ezt Jámbor úr? Hiszen összedől az egész hodály!

- Szeibert, mi a véleménye?

- Egy smarnit dül össze! A bolthajtás összemegy, ott berakunk két traverznit. Arra aztán rá lehet rakni az egész festungot cakumpakk.

- És közben a cüg kihúzza minket az egész házból!

- Milyen cüg?

- Végig pince minden, ajtó, ablak, itt kijárnak, ott bejárnak, aztán ne legyen huzat? Ki győzne ott fűteni?

- Nézze Kokas úr! Hiszen most is van pincéje, most is éppen úgy van minden. Sőt, magánál nem is lenne kijárat, legfeljebb ha valami nagy darabot kéne fel, vagy levinni, mert az én lejáratom keskeny. Ugyan ezen is segíthetnénk. Nem lenne semmi huzat.

- De áttörni a falat! Nem, azt nem lehet! Száz évig jó volt így, most egyszerre törjem át a falat! Sajnálom Jámbor úr, azt nem lehet!

- Hát, ha nem lehet, hát nem lehet. Talán jobb is, mert éppen délelőtt ajánlkozott az öreg Hofbauerné, a baloldali szomszédom. Nem is tudom, hogyan neszelte meg, hogy pincét keresek. Mondhatom igazán szép tágas helységek...

- Úgy! És mennyit kér?

- Huszonöt forintot egy évre.

- Úgy! És azt hiszi, hogy az a vén boszorkány engedné áttörni a falat?

- Engedné? Hiszen ő mondta, hogy törjük át!

- Úgy! Szentelen!

- Miért?

- Az egy vén uzsorás! Az még a saját hamis fogsorát is képes lenne eladni, ha pénzt csörgetnek előtte.

- Hja, huszonöt forint nem kicsiség!

- Hm. Hát azt gondolja, nem lesz huzat?

- Ugyan menjen szomszéd uram!

- De huszonötért nem adom!

- Persze, hogy nem. Csak nem fogok magának huszonötöt fizetni, mikor ugyanennyiért a Hofbauerné szebb, világosabb és nagyobb helységet ad!

- Úgy, micsoda szemtelen egy perszóna!

- Miért volna az?

- Na hallja! Ki hitta ide? Ide tolakszik és le akarja venni magát a lábáról!

- Az könnyen lehet!

- Úgy! Szóval maga oda hajlik?

- Én nem hajlok sem ide sem oda. Amelyik előnyösebb, azt veszem. Csak nem képzelem, hogy ha a maga pincéjéből át akarok valamit hozatni, akkor előbb ott felvitetem, itt levitetem, mikor olyan helységet is kapok, ahol egybe van minden.

- Hát bánja a szosz! Törjék át. De írásba vesszük, hogy ha bedől maga fizeti!

- Jó.

- Szóval huszonöt forint!

- A Hofbaunéé!

- Nem az enyém!

- A maga pincéje? Azt már nem!

- No nézd! Hát mennyi?

- Azért a lyukért adok magának... de sokat mondok... tizenöt forintot.

- Úgy! Na, akkor én megyek is már!

- Ha úgy gondolja, hogy jobban is ki tudja adni...

- Ez az utolsó stáció?

- Nézze! Padlózva van a pince? Van ott vízvezeték?

- Hát még mi minden nem kéne egy pincében?

- No csak azért mondom, mert a Hofbaunénál van.

- Úgy! Padló?

- Igen, padló és vízvezeték!

- De nagyon arisztokratikus! És minek kell az magának?

- Ha azt a helységet veszem ki, azt úgy tudom használni ahogy van. A magáét meg padlóztatni kell. Csak nem gondolja, hogy a homokba rakom a holmit?

- Úgy!

- Bizony szomszéd uram! Tizenöt forintot fizetek és még nekem kell kipadlózni! Nem is olyan olcsó, ha jól meggondolom!

- Tudja mit? Adjon húszat, aztán csináljon amit akar.

- Jól van szomszéd uram, ne vesszünk össze! Itt a kezem. Tizennyolcat adok! Rendben van?

- Rosszabb mint három zsidó! Na, egye fene, legyen hát magának igaza! Mikorra kell a pince?

- Szeibert! Mikor kezdheti?

- Mikor? Holnap reggel hatkor.

- Előbb ki kell rámolnom.

- Majd mi segítünk.

- Úgy is jó. Mennyi foglalót ad?

- Foglalót. Tudja mit Kokas uram. Itt van négy forint ötven. Negyedévi lakbér, előre fizetve. Rendben van?

- Helyes, gyerünk azzal a kis pénzzel! Úgy. Na, én el is megyek. Holnap reggel kezdhetik! Jojcaát.

- Jojcaát szomszéd úr! Köszönöm, hogy eljött.

- Pfeffer! Mi van a ládákkal? Felhordták a pincéből?

- Na freilich!

- Helyes. Be kell rakni őket a Sármányi műhelyébe. Takács, holnap majd átnézzük őket. Mi az Kokas úr, itt felejtett valamit?

- Nem, csak azt akartam kérdezni, hogy mikor lesz a lakodalom?

- Még nem tudom. Jövő héten felmegyek Pozsonyba, majd akkor megbeszéljük.

- Remélem nem Pozsonyban tartják?

- Dehogy nem, hiszen ott van a lány. Úgy szokás.

- Igaz, igaz. Kár. Mondja, hol fogják venni a csirkét, libát? Én postán direkt küldetném Tördemicéről!

- Láss szomszéd uram, ezen még igazán nem gondolkoztam!

- Elég hiba kérem! Lagzinál rendes holmi kell és mit lehet tudni, micsoda csirkevész, vagy mi van ott a felvidéken. Legyen szíves írja fel magának, hogy el ne felejtse megbeszélni. Jojcaát!

- Nincsen olyan pince Budán - jelentkezett a visszatérő Sármányi - ahová az a nagy pohárszék beleférne. Úgy vagyunk vele, mint a költő. Álomképnek látszó csalfa, vak remény ezt egy budai pincében elhelyezni.

- Pedig már jóval kisebb, mint volt, - jegyezte meg Takács - mert a múltkor a Rozi úgy nekilódította a nagy asztalt, hogy csak úgy repült az egyik fiók fogantyúja.

Rozi csodálatos módon megértette miről van szó.

- Repült? Persze, de már vissza is ragadt azóta, ugye Sármány úr? Csak söpörjön mindenki a mag háza előtt! Takács úr meg ne avatkozzon a házi dolgokba!

- Kérem Jámbor úr! Tűrhetetlen ennek az asszonynak a viselkedése velem szemben!

- Úgy van vele Takács, - nevetett Sármányi - mint Petőfi mondja: furcsa, Isten teremtese ő, reszketek, ha közelembbe jő.

- Sármányi! Üljön le! Takács! Maga hallgasson! Rozi! Menjen a konyhába!

- Also, holnap reggel jöjjünk Jámbor úr? - kérdezte Szeibert.

- Várjunk csak barátom! Az adatok mind megvannak?

- Igen.

- Akkor most menjen haza és kalkulálja ki mibe kerül az áttörés, a vakolás, a meszelés. Az üzlethelységből, majd megmutatom hol, szintén akarok egy csigalépcsőt. Szóval ott is kell egy bontás. Holnap délelőtt jöjjön be, hozza el a számítását. Úgy hegyezze a ceruzáját, hogy felülvizsgáltatom!

- Stimme! Nem kell félni. Garantálom. Tudja, hogy a Szeibert nem rabló. Majd csak összejövnék. Also, samster diner!

- A viszontlátásra!

- Nem lett volna jobb mégis a Hofbauerné? - kérdezte Takács.

- Nem fiam. Először is nedves az a hely, másodszor azt sem tudom kiadó-e?

- De hát a Kokasnak...

- Ez üzlet fiam, ehhez maga nem ért. Sármányi, maga meg csináljon számadást a padlóra. Az én pincém körülbelül ugye hatvan, a Kokasé negyvennyolc négyzetméter. Egyszerű, gyalult hajópadló, de erős. Aztán rajzolja meg a csigalépcsőt. Kényelmes legyen! Ha gondolja vegyük inkább egyenesen, megtörve. Úgy talán jobb is.

- Úgy vagyok a csigalépcsővel Jámbor úr, mint az egyszeri harangozó, aki valahányszor felfelé baktatott...

- Pfeffer, maga mit akar?

- Várok!

- Mire vár?

- Ja, das was' i nit.

- Hát akkor menjen a dolgára! Várjon! Szóval a ládák felkerültek?

- Ja, freilech!

- Sármányi! Ért maga a faragáshoz?

- Hogy értek-e? Hiszen már az apám megmondta: e fiúból pap lesz akárki meglátja! Addig fúrtam, faragtam amíg asztalos lettem!

- Nahát holnap majd mutatok magának faragásokat. Azt hiszem tetszeni fog. Még az apám csinálta.

- Kicsoda?

- Az apám, az is asztalos volt.

- Asztalos? Hát hogy hívták?

- Mit gondol? Találja ki! Engem Jámbornak hívnak!

- Perszer, perszer. Most úgy jártam mint a ... igen. Mindegy! Asztalos! Ne mondja. Mindig éreztem, hogy Jámbor úr rendes famíliából való, de hogy asztalos, ezt mégsem gondoltam volna...

- No lám.

- És faragott?

- Meghiszem azt! Regensburgban a szószéken dolgozott egy templomban. Münchenben a kapucinusoknál ő csinálta a szenteltvíztartót, az altenburgi főiskolában a könyvtárszekrényeket. Majd holnap megnézzük a dolgait, ami maradt. Eltettük.

- Mindig szimpatikus ember volt maga nekem Jámbor úr... szólt Sármányi meghatva. - Úgy állok most itt, mint Jósika Miklós mondja egy helyen, hogy mi az a kifürkészhetetlen, rejtelmes, mély érzés, mely ösztönszerűen lopja magát a lélek...

- Jó, jó Sármányi, majd holnap elmondja. Most minden esetre menjen haza és gondolkozzon a lépcsőn.

- Megyek, megyek. Nahát igazán kíváncsi vagyok.

- Pfeffer, maga mit akar?

- Várok!

- Na, akkor menjen maga is. Azaz várjon. Hozza el holnap a piktort. Újra kell festeni a lakást.

- Die Kenyeresné is szeretné, ha pingálnék neki.

- Majd meglátjuk. Van még valami?

- Die postásék akarnak egy új kályhát. Kiegészítte már egészen.

- Az ráér őszig. Különben a pincében kell lenni kályháknak. Azokat úgyis ki kell hordani.

- Van, van, de cserép.

- Hát majd felrakunk egyet. Csak győzzem pénzzel ezt a sok mindent. Na menjen Pfeffer. Takács, maga maradjon még!

- Igenis.

- Mit is akartam? Mondja, nem volt itt délután a tanár úr?

- De igen.

- Sajnálom, hogy nem voltam itt. Mit szólt?

- Mint rendesen, nem szólt egy szót sem. Kezébe adtam a nagy brüsszeli terítőt, azzal leült a fotelbe és nézte és nézte legalább másfél órán át.

- Árat kérdezett?

- Még nem. Mikor letette sóhajtott egy nagyot és ezt mondta: gyönyörű. Akkor eléje tettem egy új renaissance álló órát. Megmutattam neki az automatikákat, az arany és jáspis berakásokat. A végén aztán megmutattam neki a két holiczi figurát. Ezeket este hatig nézte. Tudja Jámbor úr én mindig bámulom a tanár urat. Soha senki nem tud egy vázát, egy miniatúrt, egy brossot, vagy akármit olyan finomsággal, olyan szeretettel kézbe venni mint ő. Ahogy az ujjait kinyújtja, ahogy felemeli, vagy megfordítja, kézben tartja, abban benne van minden szeretete, rajongása. És ahogy hallgatva ül és nézi a dolgot, a szeme, az arcjátéka, az a boldog meglepedettség, ami ilyenkor elfogja, azt én még soha sem láttam. Abban a percben, amikor néz valamit, azt hiszem megszűnik minden a számára. Csak gyönyörködik, élvez. Mindegy neki, hogy övé-e az a darab, vagy nem. Csak mikor már átértett minden szépséget, akkor ébred fel benne a bírhatnámság vágya. Akkor egyszerre megváltozik a szeme. Látni rajta, hogy most már a megszerzésen gondolkozik, spekulál. Aztán szépen, csendesen leteszi azt a szobrocskát, vagy tányért, vagy ami a kezében volt és egyszerre másról kezd beszélni. Mintha nem érdekelné többé. Pedig tudom, hogy ma egész este a brüsszelin jár az esze, hogy holnap egész biztosan eljön és úgy odavetve meg fogja kérdezni, mintha éppen csak futólag jutna az eszébe, hogy megnézhetné-e még egyszer. Belül reszket, hogy megvan-e még és rettenetesen le volna sújtva, ha közben eladtuk volna.

- Hát csak jöjjön is, mert pénzre van szükségem. Sok pénzre.

- Jámbor úr! Minek nekünk az az új, nagy raktár?

- A dolog úgy van Takács, hogy a Schnepf úr, vagyis a leendő apósom fel akarja adni a pozsonyi üzletet. Minek dobjunk egyszerre mindent piacra. Szép gyűjteményei vannak, csak az árakat nyomnánk le vele, ha eladnánk őket.

- Társulnak?

- Nem. Én a magam feje után akarok menni. Ő lelikvidál, visszavonul, de azért a segítségemre lesz.

- Ide költözik?

- Lehet hogy ide, lehet hogy valahová a közelbe, még nem döntöttünk. Az üzletet szeretném új alapokra fektetni.

- Hogyan gondolja Jámbor úr?

- Nézze, maga is tudja, hogy itt meglehetősen szűk vevőköröm van. A forgalmamat nem a privát felekkel csinálom, hanem a kereskedőkkel. Igaz, hogy így nagyobb tételeket tudok forgalmazni, de a hozam kisebb. Itt a várban inkább eladó van, mint vevő. Ezek a díszmagyar dolgok most jól beváltak, szépen hoznak, de ez múló divat és egy év múlva senki sem fogja keresni őket. Új utat kell keresni. Láttuk, hogy az ajánlatunk milyen visszhangra talált. Mindig van valamilyen mozgalom, irány, divat, ami újra felszínre hoz egyes régi dolgokat. A régi, nemes bútor soha sem fog kimenni a divatból. Ennél megmaradok és tovább gyűjtöm őket, amennyire anyagilag bírom. A közeljövőre nézve pedig ráfekszem a szőttesre, kézimunkára. Újra terjedni kezd a magyar iparpártolás jelszava. Ráfekszünk a háziszőttesre. Felmegyek a tótokhoz, lemegyek Erdélybe a szászokhoz, Kalotaszegre, Torontálba. Amit lehet összeszedek. A távolabbi jövőre nézve pedig megkezdjük a régi, egyházművészeti dolgok gyűjtését. Ezeket egyszerűen elraktározom. Azt hiszem jó befektetés lesz. Majd meglátjuk.

- Szeretnék valamit kérdezni Jámbor úr.
- Na ki vele Takács!
- Esküvő után, illetve úgy értem, majd ha a tekintetes asszony vezeti a háztartást, megtartjuk a Rozit?
- Rozit? Istenem, miért ne? Rendes asszony, jól főz, megbízható. Azt hiszem nem lesz kifogása ellene. Miért?
- Ó, csak éppen úgy eszembe jutott...
- Miért akad maga mindig össze vele?
- Buta!
- Ugyan! Egyszerű falusi asszony. Az ember nem vár sokat tőle. Dolgos, szorgalmas, mindent rendben tart. Ez elég.
- Hát igaz, igaz.
- Na Takács, fejezzük be a napot. Szóljon a Rozinak, hogy gyújtson lámpát.
- Igenis. Jó éjszakát Jámbor úr!
- Agyó.

Nagyot percent néha az öreg petróleum lámpa kanóca. Az asztalon fehér ív és Péter fáradhatatlanul rózta rá a sorokat. A kanóc mintha gúnyosan utánozta volna a toll sercegését. Az öreg lámpa megértően hunyorgott: csak írad, írad, most rajtad a sor. Világítottam én már sok ilyen levélhez előtted is és világítani fogok utánad is.

Ige, egymás után születtek a sorok, melyeken egy harmadik csak mosolyogni tud. Sorok, melyeket csak ketten éreznek át, értenek meg, csak kettőjüknek énekelnek s a többiek mosolyogva legyintenek rá. Sorok, melyeket egyszer mindenki írt, vagy kapott. Sorok, melyeket nehezen vártak, s melyekre még nehezebben várták a választ...

Húzom, tolom a napokat egymás után és nem találom sehol a helyemet. Rettenetes lassan múlik egyik perc a másik után... Kora reggel, mikor felébredtem... mikor a reggeliző asztalra süttött a nap... mikor delet harangoztak... mikor a Kokas szomszéd átkiáltott... mikor... mikor... csak te, csak te, csak te... a te szépséged... a te jószágod... Isteni csoda... örök ünnep... hála... hozsanna.

III.

Ragyogó nyárutó süket déli csendje borult a kisalföldi Dunapart füzeseire. A tükörsima vízen mély, elnyúló barázdákat vont a hajó. A lapátok egyforma, ütemes, álmosító kelepelése és a felkavart víz suhogása volt az egyetlen hang. Néha-néha lomhán meglebbent a fedélzet fölé feszített ponyva, aztán unottan visszahullott.

A hajó végén kényelmesen elnyúlva pihent Évi és Péter, a fiatal pár.

Még fülükbe zsongott a mihálykapui templom orgonája. Még előttük táncolt a sok gyertya, a kivilágított templom, a virágos oltár, az ismerősök, rokonok színes, zsibongó tömege. A sok mindenféle kapkodás, sietség, izgalom után csak most kezdték érezni a fáradtságot. A dél lomha melege, a víz és a napfény vakító világa elernyesztette őket. Szótlanak voltak. Kissé megilletődöttek, kissé idegenek, mert még soha sem voltak ilyen közel egymáshoz s ez elfogódottá tette őket. Alapjában mindketten örültek, hogy túl vannak mindenén. Kezüket egymásba fonódott, de tovább nem mentek. Nem mertek, nem akartak. Élvezték a csendet, a pihenést.

A lapátok egyformán, tempósan kelepelve hasították a vizet. Lassan feltűntek, szinte eléjük jöttek, aztán megint elenyésztek a komáromi tornyok és az öreg várfalak.

A Nap lassan lejjebb hanyatlott. A vízen könnyű szellő bodrozódott végig. Valahol a távolban mély hangon dudált egy vontató. Az étteremben uzsonnára kongattak és a csendes hajón egy kis élénkség futott végig.

A sugarak mindig jobban ferdültek és a lángoló vörös alkonyatban égett az esztergomi bazilika kupolája, mikor kikötöttek a vár alatt.

Aztán tovább. Tajtékozó tűzfolyó táncolt a lapátok alatt és a felfreccsenő cseppek olvadt aranyként hullottak vissza. Vöröstarajos hullámok húztak végig a vízen, de mély sötétkéket mutató hátuk már az estét jelezte. A visegrádi romok kékes-szürke homályba veszttek és mindig több, apró világító szentjánosbogárka-fényecske gyúlt a parton.

Leszállt az este, de ők nem mozdultak a helyükről. A fülledt nap után a jóleső hűvös szél felélénkítette őket. Nyugat felé az ég csodálatosan világos volt még, mintha sohase akarna elsötétedni. Itt-ott feltűntek a reszkető fényű csillagok, de észak felé sötét volt az ég. Valahol messze-messze, túl a Naszályon, túl a Cserháton, talán valahol a Gömör-szepesi hegyekben vihar lehetett, mert fel-felvillant az ég arrafelé, dörgés azonban nem hallatszott, de lehet hogy nem is volt zivatar, csak a nyáresti villogás káprázott fel időnként, hangtalanul, mintha a levegő is várakozásteljes, sejtelmes villamossággal lenne telítve.

- Mire gondolsz Évi?

- ... Isten tudja... annyi mindenféle kavargog a fejemben... Annyi minden történt... Kicsit zavart vagyok. De itt most jó... Szép... Nagyon szép...

- Igen, itt szép, mert te itt vagy s mert te itt vagy, minden szép. Most minden szép, csodálatos. A világ gyönyörű, az emberek jók, kedvesek. Minden, minden csupa öröm. Minden csupa élet. Minden csupa terv és akarás és jövő bennem. Úgy érzem mindent el tudok érni, amit akarok, mert te velem vagy, mert te mellettem vagy, mert a te részedre, a mi részünkre kell, hogy alkossak.

- Csak szegény apucit sajnálom. Ő most egyedül ül otthon. Senkije sincs már...

- Nézd kicsi Évi. Ez az élet rendje. A verebek felnevelik a kis fiókákat, aztán egy szép napon a fiatalok - huss - elrepülnek. Ki erre, ki arra. Új fészkeket raknak, új fiókákat nevelnek, aztán azok is kirepülnek.

- ... Apucinak nincs már verebe... egyedül maradt...

- Nem, nem maradt egyedül. Először is minden ismerős, minden rokonság ott van nála, csak győzze kidobálni majd Poldi tantit, meg a Pepi tantit és a többit. Aztán meg úgylis leköltözik Pestre és akkor mindig velünk lesz.

- Nem tudom lejön-e. Kértem, de nem ígérte biztosra. Elütötte. Majd, majd - azt mondta - most egyelőre békében hagylak benneteket. Jaj mekkorát villant most!

- Láttam! Szép volt... szeretem a vihart, a zivatart, de félek tőle!... Nem a vihartól félek, hanem egy gyerekkori emléktől, egy képtől, amit mindig látok, ha viharba kerülök. A Balatonon láttam ezt a vihart...

- Olyan rémes volt?... Rettenetes volt! Nem maga a vihar, bár az is félelmetes, de az félelmetesen szép! Nem, nem maga a vihar volt borzalmas, de valamit láttam, valamit megéreztem, egy pillanatra megláttam egy bekövetkező szörnyű csapást. Mint egy víziót, láttam a holnapot. Ez a látvány soká, nagyon soká kísért és nem mertem róla senkinek sem beszélni, mert féltem hogy kinevetnek, vagy bolondnak tartanak. Nem mondtam még el senkinek.

- Péter! Megijesztesz! Félek!

- Ma már nem félelmetes. Elmúlt régen, ma már csak egy szomorú emlék... Normális, egészséges idegzetű embernek tartom magamat, soha sem hittem semmiféle okkultista dologban és mégis, mégis van valami megmagyarázhatatlan az egészben.

- De hát mi volt az? Nagyon borzasztó?

- ... Így elbeszélve talán meg sem érted. Nem is tudom lehet-e az ilyen dolgot érzékelteni... Meséltem neked, hogy gyerekkoromban egyik nyáron leküldtek nyaralni a Balatonhoz Somogyfaluba, ahol Teréz néném ura tisztartó volt. Elég az hozzá, hogy egyik este vihar volt készülöben és én Sanyi barátommal, a házigazdám fiával leszőktem a partra vihart nézni.

- Még teljes szélcsend volt, mikor leértünk, de a Balaton felett már csúnya volt a világ. Villám villámot ért arra és a fellobbanó fényeknél tornyosuló felhők nyújtották előre fejüket.

Máskor, ilyen tájban hangos volt a part a békáktól, de most, mintha elnyelte volna őket a föld. Nagy csend volt, csak néha csobban egy-egy hullámfodor a fövényen és itt-ott a füves parton felczipelt egy-egy tücsök.

- Egyszerre a nádason és a part mögötti öreg fákon mintha nehéz sóhajtás futott volna végig. A hold észrevétlenül teljesen eltűnt és a sötétben a villámok mind vakítóbbak lettek. Aztán zúgni kezdett minden, folyton erősödve, de lassan túlharsogott mindent a közelgő hullámtarajok sustorgása. Fehér tajtékot túrt az első sötét hullámhegy, ahogy megérkezett. A víz mintha messze visszahúzódott volna előle a partról, aztán egyesülve a tajtékozó habtenge-
rrel, zizegve, harsogva omlott a homokra. Utána jött a többi, végeláthatatlan fehér sorokban. Most hirtelen megindult a zápor és mi bemenekültünk a kabinba.

- A deszkarepedésekhez szorítottuk a homlokunkat, úgy lestünk kifelé a tombolásba. Vakító tűznyelvek csaptak le a vízbe és a sziszegő, recsegő csattanások borzalmaitól reszketett a térdünk. A tajték magasán csapkodott és a kiemelkedő hullámhegyek előtt fekete mélységek tátongtak.

- Minden mozgott, zúgott. A fehér-fekete víztömegből mintha alakok képződtek volna és a szél zúgásába mindenféle hangok vegyültek. Sikolyokkal, jajongással volt tele a levegő, amit időnként elnyomott a borzalmas dörgés. Aztán nyögések, sóhajok hallatszottak és a tajtékozó vízen táncoló, imbolygó alakok közeledtek. Szörnyek alakultak ki és enyésztek újra el, majd szelíd formák, tájak, arcok. Igen, mindenféle arcok bámultak a sötétségben, lassan közeledtek, aztán hirtelen eltűntek a fekete hullámömben, hogy másutt újra feltűnjenek.

- És akkor egyszerre anyuci arca merült fel egészen közlőrl! De ijesztő volt, annyira, hogy felkiáltottam. Tisztán láttam az arcot, megismertem minden vonást, de a szemüregek sötétek, üresek voltak. Aztán hirtelen összeomlott minden és új tajtékkegy emelkedett a magasba. Valami hidegrázás, eszelős félelem, a teljes elhagyatottság érzése fogott el. Lábam nem bírt tartani és egyszerően összezsuklottam ott a kabinban.

- Másnap délután kaptuk a sürgőnyt, hogy anyuci előző este hirtelen meghalt. Tudod én nem vagyok babonás és nem vagyok hisztérikus, de nem tudom megmagyarázni magamnak a dolgot...

Évi szótlanul simult Péterhez és vigasztaló, anyáskodó szeretettel simogatta a kezét. Így álltak hosszan, szótlanul elgondolkozva. Végre Péter felkiáltott.

- Istenem, milyen számár vagyok én! Miket mesélek én neked mindjárt az első nap, mikor együtt vagyunk.

- Kicsit félelmetes, de anyukádra vonatkozik és róla még nagyon keveset meséltél.

- Anyámról?

- Igen, én még alig ismerem.

- Anyám? Munka-munka látástól vakulásig! Küzdelem a krajcárért, hogy teljen egy haszontalan kölyöknek ruhára, cipőre, iskolára. Ez volt az anyám! Mosolygott mindig, pedig azt hiszem nagyon kevés mosolygós napja volt. De úgy érzem megelégedett volt, mert szerény, igénytelen és finomlelkű volt. Ha voltak is ábrándjai, azt hiszem ezek mind lassan-
ként egy irányba futottak össze: embert faragni belőlem. Hogy ez mennyire sikerült, nem tudom. Mindenesetre most már a te feladatod lesz folytatni ott, ahol ő abbahagyta. Te neked kell gondomat viselned.

- Igen, de meg kell hogy taníts engem erre. Hiszen alig ismerlek. Nem ismerem a szokásaidat, az étrendedet, nem tudok rólad semmit, te idegen!

- Úgy van! Most kezdődik az összeköszörölődés. Hiszen ugyanúgy vagyok én is veled. Eddig csak ünnepnapok voltak, de holnap kezdődik a hétköznapi, a mindennapi munka. Levetjük az ünnepi ruhát és nekilátunk egymás hibáinak a felfedezéséhez.

- Jaj! Te, én félek!

- Hát félj is, mert én szigorú akarok lenni!

- És hogy csinálod?

- Szerzek egy jó, hajlékony nádpálcát, aztán gyerünk csak!
- Igen ám, ha meg tudsz fogni!
- Jó, jó, majd meglátod!
- Komolyan Péter, kicsit félek tőled...
- Ugyan csacsi ne félj...
- Látod? Megint hogy villámlott!
- Úgy látszik mégis zivatar van arra felé.
- Csak ide ne jöjjön...
- Nem jön ide, nyugat felé halad.
- ... Vajon... vajon, ha ide jönne... látnál-e ma a jövőbe?... És mit látnál?...
- Ma?... Azt hiszem ma csak szépet látnék. Nézd, nézd! Ahogy felvillognak a fények csupa szelíd fényt mutatnak. Halványkék, sárgával kevert rózsaszín, galambszürke fehérrel... Ma nincsenek sötét színek. Biztató jelek a jósláshoz! Jósolni! Jósolni fogok a felvillanó fényekből! Táltos leszek! Wotán, a tűzvarázsló! Halló! Halló! Szézámszökevény sziklájába zárt jövőendő, nyílj meg! Abrakadabra és Hadubrant! Faust fekete kandúrja jelenj meg és tárd fel előttünk jövőendő rejtelseit!
- Péter! Péter! Ne kiabálj! Még azt hiszik megbolondultunk!
- No és aztán! Higgyenek amit akarnak! Legyen ma mindenki boldog a saját hitében. Halló! Halló! Villogó távoli fények! Világítsatok meg a jövő átláthatatlan felhőtömegeit!
- Te, én elszaladok!
- Szaladunk, szaladunk! Körbe táncolunk! Máglyát gyújtunk! Tüzet ugrunk! Halló! Halló! Gyönyörű este! Szomjas éjszaka! Nyissátok meg részegítő rejtelseiteket!
- Péter, én mindjárt sírok!
- Sírjunk, ríjunk! Nem, nem! Ma nevetni kell! Ma nevetés kell és zene, virág, szédülés! Jövő? Mit bánom én! Ma a jelen ünnepe van! Ma nincs villámlás, csak tűzijáték, csillaghullás. Ma van a világ vége, ma van a világ kezdete. Halló! Villogó fények! Gyulladjatok!
- Már ide néznek, úgy szégyenlem magam!
- Szégyellje magát a koldus, ma én gazdag vagyok! Szégyellje magát az irigység, amely ma száz szemmel fordítja rám a tekintetét, mert viszlek, viszlek téged magammal. Mert tudják, hogy mérhetetlen kincset viszek. Halló! Halló! Álnok, kaján kincskeresők! Kotródjatok mocskos hétköznapi vackaitokba. Megszüntetek létezni! Mi szállunk, szállunk a villogó fények között! Körül csupa tűz-láng minden, ahol leomlik minden hétköznapi bástya, leomlik minden válaszfal, ahol nincs más csak te, meg én!
- Péter! Te!... Te!... Te!
- Úgy! Úgy! Ide bújj hozzám! Itt a helyed, itt a szárnyam alatt! Én vagyok az apád és a szüled, a téged gondozó, hajadat fésülő anyád! Én vagyok a lovagod, a védelmeződ, a tanácsadód, a jó pajtásod! Én vagyok az urad, a királyod, a parancsolód, a zsarnokod, a bírád és a hőhőro! Válassz! Rajtad múlik. A te kezében van minden! Úgy vezetheted a jövőt, ahogy te akarod!
- Az asszonyod... a te asszonykád vagyok...
- Az én asszonyom! Halló emberek! Halló sötét este, suhogó víz, apró parti fények! Halló felhők! Halló egész világ! Az asszonyommal, az én asszonykámmal vagyok itt! Én vagyok a király és ő a királyné. Messze-messze alattunk van minden, szürke semmivé lett a mindenség! Csak mi, csak mi, csak mi vagyunk!
- Te költő, te holdkóros kis költő, te!
- Költő? Nem! Lantos! Lantos diák, vándorló énekes, aki szereti a szépet, szereti a világot. A hegyet, a völgyet, a kék eget, vagy a viharfelhőket. Szereti az embert, szereti azt a sok szépet amit az ember alkotott. Szereti a rét apró margarettáját, de szereti a tollal selyemre festett stilizált virágot is. Szeret mindent ami van és szereti a legszebb Évát, az ő asszonyát!
- És mit énekel a lantos az ő asszonyáról?

- Mit? Istenem. Ugyanazt, mindig ugyanazt! Ugyanazt az éneket énekelem, amit a fáraók korában énekeltek a szerelmes lantosok a holdvilágos Nílus parton. Ugyanazt az éneket, amit lenszőke hajú harcosok énekeltek arra nyugat felé, mikor megpillantották a Rajna sellőit. A cseresznyevirágról énekelek, mint az a sárga arcú japán, aki két mandulaszemről ábrándozik az Óceán partján, mikor a Nap felkél a végtelen tengerből. Együtt énekelek az alföldi pásztorsíppal az augusztusi éjjel mérhetetlen csillagbirodalma alatt és együtt énekelek a pacsirtával, amikor a tavaszi rétek fölé boruló kék égen, láthatatlan magasságból dicsőíti a szerelmet.

- ... Szép... olyan szép minden...

- Harangoznak... Hallod?... Valahol, egy eldugott, névtelen kis faluban szól a harang... Szép. Érces, büszke és szelíd. Nem is tudom jól elképzelni, hogyan éltek az emberek réges-régen, mikor még nem ismerték a harangot. A harang a legszebb ébresztő és a harangszó a legbájosabb befejező akkordja a mindennapi robotnak. Száll-száll a harang szava végig a réteken, füzeseken. Vége, vége a mai napnak, leáldozott az éltető tüzes korong. Eltűnik a fény, jönnek az árnyak, jön a sötétség. Gyertek haza emberek, siessetek a torony köré épített kis házaikba, ahol barátságosan füstölnek a kémények, ahol a tűzhelyben ropog a rőzse, fő a vacsora és vár a kényelmes fekvőhely. Réges-régen, mikor még nem volt harang, honnan tudhatta a vándor lantos, mikor kopogtathat be egy-egy házba, hogy kellő időben jöjjön, hogy ne zavarjon, hogy meghallgassák, méltassák. Hogy együtt legyen mindenki, akikhez mondani valója van. Ott legyen az agg harcos, aki könnyező fejbólogatással igazolja, ha a régiek dicsőségéről énekel. Ott legyen a férfi, aki büszkén feszülő izmokkal könyököl az asztalra, ha a munka, az alkotás kemény küzdelméről énekel. Ott legyen a boldog anya, kicsinyével a karján, ha a békés, boldog jelenről szól. Ott legyen az ifjú, aki mámoros lelkesedéssel hallgatja az eljövendő nagy csaták véres, zsákmányoló dicsőségét és ott legyen az az ábrándos szemű lány, aki titkos epekedéssel várja, mikor kezd bele a lantos a legszebb énekbe, a szerelem énekébe.

- Kár, hogy ma már nincsenek lantosok. Szép lehetett.

- Igen. Talán éppen a lantos pótolta a harangot. Ha ma megszólal a harang, az emberek tudomásul veszik, hogy este van. Régente talán a lantos pengette végig a mélyen döngő húrokat az utcán és minden este más házba kopogott be, hogy szórakoztassa, tanítsa az egybegyűlt családot.

- Melyik szebb?

- Tudja Isten. Mind a kettő szép. A lant, a vándor énekes a múlté. Ma a jelennel törődnek az emberek, nem a múlt legendáival. Az újság lehengette a szájhagyományt, a mende-mondát. Ma nincs kinek énekelni, a régi dolgokat legfeljebb megmosolyogják. Sőt. Ma már a harang sem az ami volt. Mintha meggyengült volna a hangja. Illetve, talán nem gyengült meg, de egy új hang keveredik a reggeli ébresztőbe és az esti haragszóba. Egy metsző, éles, sivár, rideg hang - a sziréna. Valahogy úgy érzem egyre erősebb és erősebb lesz a gyári szirénák hangja, és a harangszóra lassan csak mint egy kedves gyerekkori emlékre figyelünk fel, valami olyan vasárnapi szórakozásféle lesz belőle, amit jól esik meghallgatni, aztán tovább megyünk.

- Nem, nem! Nincs igazad Péter!

- Lehet. Még nem látok tisztán. Nem tudhatjuk mit hoz a jövő.

- Akármit hoz, a harangot nem múlja felül. Ezt tudhatnád te táltos, te jós! Kérdezd meg a viharfelhőidet.

- Ohó! Ma nem a harangról, vagy a szirénáról kell kérdezni a jövőt. Ma rólunk van szó. Hohó! Jámbor Péter és Jámbor Péterné ma örök hűséget, összetartást, egyetértést esküdtek, fogadtak egymásnak! Halló! Távol gomolygó felhők, ködös messzeségek, felvillanó képek, mit mutattok, mit meséltek?

- Jaj, már megint kezdi!

- Jósolok, jósolok! Te idézted fel a szellemeket, most nem lehet visszadugni őket többé a kalapskatulyába! Nézzük, lássuk mit mutatnak? Igen. Csupa szelíd színek. Nincs semmi rikító, nincs semmi vakító, vadító. Nincsenek égzengések, csak apróbb villanások.

- Na látod!

- Várjál, várjál, még nem alakult ki semmi. Még egy nagy, kezdetleges ködgomoly az egész. Össze nem vegyült színfoltok, alakatlan tömegek kavarnak. Foszlányok tépődnek erre, arra. Lassan-lassan valami konglomerátum keveredik, a tömegek sűrűlnek, apró villanások cikáznak, új színek keletkeznek.

- Sokat villámlik?

- Egyelőre apró villanásokat látok. Nem veszélyesek, de elég gyakoriak. Most cikázott éppen végig egy a képen. Azt kérdezte, hogy hány órákor szoktál kelni?

- Tessék?

- Nem érted?

- Nem!

- Újabb apró villanás. Hány órákor szoktál kelni?

- De hát, hogy jön ez ide?

- Nem érted?

- Nem!

- Ezért villámlott másodszor.

- Miért?

- Mert nem értetted meg miről van szó.

- Úgy látszik kicsit földöntúli!

- Sőt, sokkal egyszerűbb, mint gondolod. Jámbor Péterné férje kereskedő.

- Na ne mondd!

- Bizony. Van neki egy kis boltja Budán a Várban, amit minden reggel nyolckor kinyit.

- Ahá!

- Na ugye!

- Most értem, azaz nem értem, mert az a kis bolt, az Jámbor Péteré ugye, nem Jámbor Péternéé.

- Hajjaj, most megint villámlott!

- Miért?

- Feleség annyit jelent, mint mindennek a fele. A bolt kettőnké, ketten egyesült munkával kell azt fenntartanunk, fejleszteni.

- De hát apucinak is van boltja, még sem kellett mindig ott lenni.

- Neked nem, mert gyerek voltál. De anyádra emlékszel?

- Igen, ő gyakran volt az üzletben, de nem mindig.

- Természetesen, hiszen a háztartást is el kellett látnia. Én sem akarom másképpen. Csak ha ráérsz, vagy ha nekem dolgom van, vagy ha el kell utaznom.

- El kell utaznod? Jaj, akkor én veled megyek.

- Lehet, nem mondom hébe-hóba, de mindig, az bajos volna. Kétszeres költséget esetleg nem bír el az áru.

- Úgy! Most nálam villámlik!

- Nofene. Olyan is van?

- Igenis!

- Hát miért?

- Sajnálod rám az útiköltséget?

- Ugyan csacsi. Nem kéjgazdaság az, ha ki kell menni valahová üzletileg. Képzeld el esetleg télen, locsokban, piszkos szállodában, fűtetlen szobában dideregni.

- Télen nem megyek!

- Jó, erre még ráérünk. Tehát mikor kelsz fel?

- Muszáj már holnap?
- Jó, holnap még nem, de holnapután. Igen?
- És pont nyolcra lenn kell lenni az üzletben?
- Nem, nem dehogy. Nem az üzlet miatt kell felkelni. Az üzletbe nekem kell lemenni.
- Hát akkor én ráérek!
- Úgy? Te, vigyázz, villámlani fog!
- Jaj, már megint? Most mi történt?
- Ráérsz?
- Nem?
- Nem!
- Miért?
- Ha az ember felkel, felhúzza a harisnyáját, meggyúsz. Megborotválkozik, megmosdik, felöltözik. Kész. Ezt mind megcsinálja egyedül.
- Na látod!
- Igen ám, de mielőtt lemegy az üzletbe szeretné meginni a kávéját is.
- Természetesen.
- Tehát?
- Tehát, ha kész vagy csöngetsz a Rozinak és ő mindent bekészít.
- Bumm! Most valahol becsapott a mennykő!
- Ajjaj, mi dőlt össze?
- A Rozi leejtette a kávésbögrét a findzsákkal együtt!
- Majd kikaparom a szemét, bízd csak rám!
- De jobb volna megelőzni.
- Mit?
- Hogy leejtse az egészet.
- Hogyan?
- Úgy, hogy magad terítenél. Ő csak forralja fel a tejet.
- De, hát mostanáig is ő csinált mindent. Nem?
- Igaz, igaz, de közben megnősültem.
- Komolyan? Gratulálok!
- Igen és úgy gondoltam, hogy ezentúl minden másképp lesz.
- Például?
- Például, hogy együtt reggelizünk, hogy te töltöd nekem össze a kávé, hogy kiválasztod nekem a zsömlét, hogy... mit tudom én...
- Te csacsi!
- Bizony...
- Hát otthon ki csinált mindent? Hát hogy képzeled, hogy egyedül hagylak.
- Szóval ne dörögjön?
- Te vén dörögő medve, ide figyelj, most majd én beszélek! Hogy a cukor?
- Milyen cukor?
- A kockacukor kérem, a kockacukor!
- Mit tudom én!
- Úgy! Szép! Hogy a marhahús, hogy a borjú? A lapocka, a comb, a karaj? Hogy a petrezselyem és hogy a tojás?
- Mit tudom én?
- Na látod! Most villámlik ám hékás!
- Miért?
- A feleség annyit jelent mint mindennek a fele! Egyesült munka! Ugye? Kegyed nem tudja hogy a cukor? Kegyed nem tudja hogy a borjúlapocka? Kegyed egy csacsi, akit

becsaphatnak elöl, hátul! Krajcáronként kihúzzák a boltjából a hasznót. A végén nem marad csak egy üres levestálja. Igaz, hogy az sevresi lesz, de a gyomra korogni fog mellette.

- Szent Kleofás, most jól megkaptam!

- Úgy ám bizony, bölcs Jámbor Salamon király úr! Kegyed ne üsse az orrát a kávésfindzsába, azt hagyja nekem. Majd én mindent elintézek. Aztán ha valami nem stimmel, akkor mennydöröghet. Van még valami villáma raktáron?

- Jaj, nem is merem megnézni.

- De, csak nézzük meg mind, majd én elintézem őket.

- Hajjaj! Most kérem szépen egy nagyon érdekes alakulatot mutatnak ezek a felhők. Egy használati tárgy... Azt hiszem cipő helyett hordják. Az orra felkunkorodik és nincsen sarka. Mi lehet az?

- Papucs!

- Stimmel! Úgy érzem éppen az én lábamra szabták!

- Nem jó! Nem jó!

- Miért?

- Mert az én lábamra kell, hogy jó legyen!

- Hogyisne!

- Igenis, mert úgy mondják, hogy papucs alatt nyög. Nahátakkor. Neked kell nyögni a papucsom alatt.

- Jaj a derekam! Jaj a derekam!

- Elég! Mehetünk tovább!

- Na tessék. Már vezényszóra kell jósolni az embernek! Hát kérem, mit is látok?... Szolid színek, kissé sárgás villanások. Égett rántás, vagy kozmaszag... megint új szalmakalap... a tavalyi grenadinruha már kiment a divatból... holnap érkezik a Pepi néni három hétre vizitre... nem volt elég a pénz, mert nem számítottam rá, hogy azt az előbbi cukrot is ki kell fizetni a fűszeresnél...

- Elég, elég, elég!

- Pardon, én csak jósolgatok!

- Hát mondja kérem édes, kedves fő jós uram, mit szól például a Rozi új grenadin ruhájához?

- Mihez?

- A Rozi új grenadin ruhájához!

- Ki az a Rozi?

- A Rozi? Ő az a bizonyos Fortuna utcai hölgy, aki az előbb leejtette a kávésbögrét.

- A mi Rozink? Hát van annak grenadin ruhája?

- Nincsen. Biztosítalak, hogy nincsen.

- Na hát akkor!

- Tovább megyek! Kalapja sincsen! Sőt, valószínűleg Pepi nénije sincsen!

- Remélem is!

- Te, mondd. A Rozi soha sem égetett oda semmit?

- Hajjaj. Néha az egész ház büdös volt, ha kifutott a tej.

- Tehát odaégetni odaégetett? Ezzel szemben grenadin ruhája nincsen, kalapja nincs, nagynénje nincs. Hát akkor miért nem vetted el Rozit?

- Tessék?

- Miért nem a Rozit vetted el feleségül, mikor ennyire dúskál a kitűnő tulajdonságokban.

- Na hallod! Vegye el a Kozarek!

- És miért?

- Csak nem akarod magadat a Rozihoz hasonlítani?

- Nem én! Csak a jóslat víziójában felmerülő esetleges luxus kiadásokat elkerülhetted volna...

- Elég, elég, elég!

- Szegény Rozi, bizonyára csuklik!

- Ne félj, nem hallja, süket.

- Van még kérem valami?

- Van!

- Micsoda!

- Holnap veszünk neked tíz kalapot!

- Csak tizet? No jó. És mi van a grenadin ruhával?

- Azt is veszünk! Kettőt veszünk!

- És a tavalyi?

- Azt odaadjuk a Rozinak!

- Hogyisne! Hát ide figyelj! Nem veszünk kalapot és nem veszünk ruhát! A tavalyi jó és jövőre át fogjuk alakítani. Slussz pász!

- Jaj, a derekam! Úgy nyögök a papucsod alatt!

- Mit tudsz még te fő táltos?

- No nézzük csak! A sötétebb felhők, a sárgás színek most elvonultak. Igen, ott egy helyen - látod - egészen tiszta kék az ég. Apró csillagfejek pislognak arra. Ha villog az égalja, akkor halvány fehér csíkok futnak át a kéken. Olyan mosolygós, derűs az egész, mint egy gyerekzsoba. A hunyorgó csillagok az angyalfejek. Az a galambszürke gomolyag olyan, mint két fej. Mintha két fej hajolna valami fölé. Két mosolygós arc hajol ott egy kis kerek felhő fölé. A te anyád, meg az én anyám arca és az a kis kerek felhő egy bölcső. A bölcsőben bizonyára egy kis csillagfej van, arra mosolyognak.

- Péter!

- Igen, igen. A bölcső le van takarva. Mi nem látunk bele, de ők már bizonyára tudják mi van benne, azért mosolyognak.

- Péter!

- Igen, igen. Ők már tudják, hogy egy huncut szemű kis Évi, vagy egy makrancos, ordító kis Péter van e benne... Vagy talán mind a kettő egyszerre?

- Péter, én megbúbozlak!

- Látod őket?

- ... Látom...

- Látod a bölcsőt?

- Látom.

- És mit látsz benne?

- ... A... Oh... Jaj... muszáj megmondani?

- Muszáj!... Én a kis Évit látom...

- Hát az a kölyök hol marad?

- ... Nem tudom - talán... még nem jól látok...

- Nem ikrek?

- Nem, nem!

- De jön a fiú?

- ... Igen!

- Halló, halló Szezám! Becsukom a kaput! Engedjétek le a kurtinákat, vége a jóslásnak!

Zivatar - agyó! Villogás - agyó! Köszöntünk titeket cikázó tűzcsóvák, hunyorgó csillagok, színes felhők, sustorgó habok, hajbókoló, sötét füzesek. A király és a királyné kegyesen elbocsát benneteket. Nézd! Nézd! Ezernyi fény gyúl a partokon! Titokban jöttünk, mégis ünnepelve vár Buda. Megérezték, hogy hazahoztam a királynét! Évi! Évi! Évák Évája! Haza érkeztünk! Virágot! Virágot végig az útra, fel a kacsaringós szerpentinre, fel a Várba a mi házunkig, a mi otthonunkig, végig. Látod? Ott fenn a hegyen, mindenek felett ott van a mi fészünk, ott van a házunk, az életünk, a jövőnk. Oda viszlek fel, fel, mint sas a zsákmányt,

mint a rabló a kincset, mint a vezeklő a szentséget. Leállítok minden órát, lezárok minden zsalut. Kirekesztek minden fényt, minden neszt, megszűnik a világ, ott nem lesz más csak te. Csak te!

- Péter! Te!... Te!
- Gyere. Gyere... Édes.

*

- Mélyen tisztelt Jámbor úr!...

- Nézze Takács! Nagyon szép, hogy így testületileg fogadnak minket, de legyen szíves ne sokat szónokoljon, mert fáradtak vagyunk, útról jövünk, éhesek is vagyunk.

Az ifjú pár fogadtatására összegyűlt az egész háznép az előszobában. Pupos Takács állt a közepén, mint az ünnepély szónoka, majdnem bokáig érő Ferenc József kabátban. Állandóan az izgalomtól verejtékező homlokát törölgette. Mellette állt Rozi talpig fehérben, hatalmas virágcsokorral a kezében. Először hangosan sírt, aztán csendes csuklásba ment át. Sármányi bácsin fehér lüszter kabát feszült fehér piké nyakkendővel, fején girardi kalap, amit nem vett le, mert akkor senki sem látta volna. A lakók nevében Kerekesné jelent meg szintén virágcsokorral. Teknősbéka nyelő lornyonja volt, amit direkt erre az alkalomra kért kölcsön, mert ezt tartotta az elegancia netovábbjának. Végül ott volt Pfeffer tata. Gomblyukában egy piros szegfő díszelgett. Állandóan krákogott, hogy leplezze meghatottságát és a Teréz néni mennybéli örömét emlegette, aki bizonyára boldog meglepéssel vesz tudomást ott fenn az égből a történekekről.

- Igenis kérem Jámbor úr, rövid leszek. Hiszen úgyis nehéz szavakba önteni mindazt a jó kívánságot, aminek kinyilatkoztatására mi itten összegyülekeztünk.

- Éljen! Úgy van! - kiáltotta Sármányi.

- Legelsősorban tehát úgy a magam, valamint kedves mindnyájunk nevében kívánom, hogy a mai sokszorosan boldog nap kiinduló pontja legyen egy hosszantartó családi együttérzésnek, melynek kebelén belül szíves jóindulatukba ajánljuk szerény önmagunkat azon szerény óhajításunk keretében, miszerint valósítsa meg a Mindenható összes jókívánságainkat.

- Éljen! Éljen!

- Éljen a mi tekintetes urunk és éljen Jámborné tekintetes asszony! - kiabált Sármányi - aki már nem bírta a hallgatást. - Engedjétek meg nekem, hogy néhány szerény szóval én is hozzájáruljak a jó kívánságok bokrétájához. Bár nem én vagyok ezen, meghitt kis ünnepély szónoka, mégis úgy érzem magam, mint a lírai költő, akit elönt a lelkesedés ihletettsége és zengzetes dalba, színes hasonlatba önti boldogságot kívánó érzelmeit. A boldogság, miként a rét pompázó, illatos virágzónyege száz apró kicsinységből, száz apró semmiségből van összetéve. Egy nyíló, virágzó rétet szemlélvén vajha ki vesz észre egy-egy virágot, egy-egy margarétát, vagy nefelejcsét? Száz apró, észrevétlen apróságból adódik a tartós boldogság is. Egy kis sírás, egy kis nevetés, egy kis kenyér, egy kis kalács, egy kis pénz, egy kis egészség, egy kis cica, egy kis pólyás és így tovább. Itt-ott virágok, itt-ott füvecskék, itt-ott bogáncsok. Legyen a maguk rétvén sok-sok virág, legyen füvecske is a nyulacskáknak, a bogáncsot meg igyekezzünk kiirtani, mert az szúr, a szúrás meg fáj, a fájdalom pedig könnyeket okoz, a könny pedig a boldogtalanság jele, a boldogtalanság pedig az élet megrontója. Végezetül egy költőnk szavaival üdvözlöm a ház asszonyát: Szép vidéknek szépséges leánya! Eszem azt a gyönyörű szemed! Méhek és virágok kertednek lakói. Méhes, virágos kert legyen szíved. - És most kiáltunk karban egy egekig hangzó, háromszoros éljent és aztán hintsük fel a zizegő szalmát és vegye át a tücsök boldog birodalmát. Éljen!

- Éljen! Éljen!

- Kedves Takács, kedves Sármányi barátom! Mindkettőnk nevében szívből köszönöm jó szívből jövő kívánságait. Remélem, hogy mind a múltban, mind a jövőben is a megértés

együttessel útján fogunk haladni mindnyájan. Egyik este szívesen fogom látni magukat egy pohár borra minálunk. Azonban, hogy Sármányi költő barátunk szavaival éljek, az idő előrehaladottságára való tekintettel legjobb lesz ugyebár, ha földre hintjük a zizegő szalmát...

- Mélyen tisztelt Jámbor úr!

- Mi az Takács, még egy beszédet akar mondani?

- Nem kérem szépen, azaz igenis kérem szépen. Tudniillik nem is beszédet akarok mondani, de mondani akarok valamit. Tudniillik... igenis kérem szépen... a boldog házassággal kapcsolatban... hiszen előbb, utóbb úgyis sorra került volna... Hát gondoltuk miért ne menjen egybe az egész...

- Nyögje már ki Takács, az Isten áldja meg!

- Majd én hátba vágom, akkor kinyögi, hogy mi nyomja a begyét - szólt Sármányi.

- Mélyen tisztelt Jámbor úr!

- Jó, jó ezt már hallottuk!

- Arról van szó, igenis kérem, hogy a Rozi meg én, - én meg a Rozi...

- Már megint összevesztek!

- Nem kérem szépen. Mi már nem veszhetünk össze. Nem veszhetünk össze kérem,... mert mi a mai napon örök frigyre léptünk egymással!

- Mit csináltak?

- Örök hűséget fogadtunk egymásnak az anyaszentegyház előírása szerint.

- Micsoda? Maga elvette a Rozit?

- Mélyen tisztelt Jámbor úr!

- Nézze, ne szónokoljon! Feleségül vette a Rozit?

- Teljesen kérem.

- Hogy-hogy teljesen?

- Törvényesen kérem, törvényesen, úgy értem.

- No, ez igazán remek! Rozi, Rozi jöjjön csak ide, ne tűnjön el ott a sarokban.

- Jaj, jaj tekintetes úr, én úgy szégyenlem magam!

- No nézd, az ártatlan kis hajadont... Hát hogy is van ez a dolog?

- Levett a lábamról tekintetes úr!

- Aztán nehéz volt Katót táncba vinni?

- Istenem, hát mit csináljunk? Két szegény árva teremtés, egyikünknek sincs egy árva atyafisága sem...

Takács is nekibátorodott.

- Itt élünk a tekintetes úr boldogságának az árnyékában. Egy fedél alatt, közös sorsban, közös egyedüllétben. Gondoltuk, miért ne próbálnánk meg könnyíteni az elhagyatottságunkon...

Rozi nem bírta tovább. Kitért belőle a sírás. Sármányi meg nem bírta tovább tartani a nevetést.

- Boldog örömmel jelentjük, hogy gyermekeink, Ágnes asszony és a macskás tudós hőn dobogó szívük olthatatlan vágyának nem tudtak tovább ellenállni és a mai napon anyaszentegyházunk előírásainak szem előtt tartása mellett beveztek a családi boldogság hímes berkeibe. Az örök világosság fényeskedjék felettük.

- Sármányi! Hallgasson!

- Nem szólok már egy szót sem kérem, csak azt mondom amit a példabeszéd. Kinek a pap, kinek a papné.

- Hát aztán, hogy képzelik a továbbiakat Takács?

- Úgy képzeljük Jámbor úr, hogy marad minden a régiben.

- Hogy-hogy?

- Rozi marad a tekintetes asszonynál, én maradok Jámbor úr mellett... Ott van a földszinten a lakásom, összeköltözünk és kész.

- És ha egyszer összerúgják a port?

- Az ki van zárva Jámbor úr!

- No jó, majd meglátjuk. Mit szólsz hozzá Évi!

- Kívánom mindkettőjüknek, hogy meg legyenek elégedve egymással!

- Köszönjük tekintetes asszony! Meg teszik látni, Rozi mindent el fog látni, úgy, mint eddig, sőt még jobban.

- Azt hiszem - szólt Péter -, a kölcsönös boldogság mellett ideje volna lezárni a mai napot. Kedves Kerekesné, nagyon köszönöm mindnyájuknak a figyelmüket. Pfeffer, van valami újság?

- Die Frau Kerekesnek kéne egy kályha...

- Jó, jó! Meg lesz Kerekesné, meglesz a kályha. Na már most, ugyebár kívánjunk csendes jóéjszakát egymásnak. Sármányi! A viszont látásra!

- Tizenkettőt szólt a vasnyelű éjfél. Alunni térnek, szellem óra ez. Barátim ágyba. - Két hétig legyen mulatság, dáridó, völgyön - hegyen.

- Igaza van Sármányi, Isten vele! Rozi, maga hová megy?

- Jaj, tekintetes úr, ne tessék már viccelni, úgy szégyenlem magam!

- Mi baja?

- Megyek-megyek az uramhoz...

- Jó, jó, de várjunk csak egy kicsit. Hát mi van a vacsorával?

- Vacsorával? Hát még nem vacsoráztak?

- De nem ám!

- Jesszusom!

- Rozi! Hiszen én pontosan felírtam magának mindent. Elő volt írva, hogy mit hogyan csináljon. Hát hol a cédula?

- A cédula?... A cédula... Azt oda adtam a Takácsnak... A keresztlevelemet is ... minden írásomat, mert kellett az esküvőhöz...

- A vacsora cédula kellett az esküvőhöz?

- Én kérem szépen nem tudom melyik mi volt... Nem igen értem az írást...

- Na, jól nézünk ki.

- Mindjárt hívom a Takácsot...

- Kell a fenének, tartsa meg magának a cédulával együtt. Most mit csináljak? Van itthon valami enni való?

- Nincsen kérem semmi...

- Várjál Péter, majd én ezt elintézem. Mondja Rozi, tojás van?

- Tojás, az van.

- Mennyi?

- Van, vagy tíz darab.

- No lám. Hát kenyér van-e?

- Hát hogyne volna!

- Akkor hát van vacsora.

- Hányat főzzek a kisasszonynak. A tekintetes úr hármat szokott enni.

- Rozi, a kisasszony már a feleségem

- Igaz, igaz, hiszen ő is ma esküdött. Hányat főzzek?

- Nézze Rozi - szólt Évi -, ne főzzön semmit. Mutassa meg hol a tojás, meg a kenyér, aztán én majd elintézek mindent. Menjen szépen a Takácshoz és adjon neki vacsorát. Van vacsorájuk?

- Hogyne, vettem négy szép karmonádlit. Ja igaz, itt volt a Kokas úr.

- Mit akart?

- Nászajándékot hozott.

- Na nézz oda, aztán mit hozott?

- Hozott egy szép prágai sonkát. Benn van a spájzban. Aztán hozott egy cifra kosár gyümölcsöt, azt betettem az ebédlőbe, meg egy kis láda tokai bort.

- Szerencsétlen, hát miért nem kezdte mindjárt ezzel. Hiszen van itt vacsora. Hallod Évi? Olyan lakomát csapunk, hogy no. Rozi! Menjen Isten hírével! Várjon, vigyen magával egy üveg tokait, igyák meg az egészségünkre!

... Elcsendesedett a ház, elcsendesedtek a budai utcák. A várkertben hajbókolva suttoztak az öreg fák. A Duna némán, hangtalanul hömpölygött a kőpartok között. Száz és száz gázlámpa hosszú cikcakkos fénynyalábot húzott át a vízen. A reszkető felkiáltójelek szétfolytak, apró kérdőjelekké alakultak. Valahol a Svábhegyen hangosan kiáltott egy bagoly. Messze-messze a Gömör-Szepesi hegyek felé fel-fel villogott az égálja és a sejtelmes, néma éjszakában a végtelen idő homokóráján hangtalanul pergett lefelé egyik homokszem a másik után.

IV.

Péter örömmel üdvözölte Dr. Lehmann tanárt, régi vevőjét.

- Van szerencsém kedves tanár úr! Nagyon régen nem láttam már.

- Jó napot Jámbor úr! Erre jártam éppen, gondoltam benézek, mi újság. Mi az, mi van itt, hogy olyan tágas minden? No nézd, egy lépcső a pincébe! De hát mi történt?

- Kicsit átalakítottam az üzletet. Tudniillik átvettem az apósom raktárát...

- No nézd! Majd el felejtettem! Kedves Jámbor úr! Sok-sok szerencsét kívánok és kérem tolmácsolja legjobb kívánságaimat önagyságának is.

- Köszönöm szépen tanár úr. Ha volna egy kevés ideje, nagy örömet okozna nekem, ha megnézné az új elrendezésemet.

- Sőt, éppen kérni akartam. Vannak szép, új dolgai?

- Hát akad, akad. Amint látni méltóztatik itt az előteret majdnem teljesen kiürítettem. Ez egy olyan fogadó szalon féle. Pár kisebb vitrin, asztalkák, szalon garnitúra. Pár kép, fegyver a falon. Egy-két szőnyeg, váza és kész. A hátsó, nagy függöny mögött van egy raktárféle, az íróasztalom és egy csomagoló asztal. Ez az egész. Most parancsoljon kérem, lemegyünk a raktárba.

- Tudja, hogy nagyon kedves, finom és otthonos minden? Nincs semmi túlszűfolttság. Tényleg olyan, mint egy szalon.

- Még nem vagyunk kész, tanár úr, majd a végén fogom kérni a kritikát.

- Milyen szép kényelmes ez a lépcső is.

- Hát kérem szépen! A pincét, amely a szomszéd ház alá is átnyúlik hat részre osztottam. Az első öt rész nincsen teljesen elválasztva egymástól, csak úgy szekrényekkel különítettem el őket, hogy tetszés szerint tágíthatók legyenek. Leghátul deszkafalat húztam. Az a hatodik rész. A mögött van a pince feljáró, az üres ládák és a ládába raktározott holmi.

- Hol is kezdjük?

- Nagyjából, természetesen minden merev határvonal nélkül én a következő beosztást csináltam. Az első rész a porcelán, a második a faragott fa. Harmadiknak vettem a képeket és szőnyeget, negyediknek a kovácsolt vasat s végül külön ötödiknek a primitíveket, az egyházművészeti dolgokat.

- Tudja, hogy nagyon ügyesek ezek a magas állványok a zöld növényekkel?

- Igen, a futó növény, a zöld egy kis élénkséget visz az egészbe. Ha az ember rádob az állványra egy öreg brokátot és a virágcserepet valami erős színű zománcdénybe rakva ráteszi, nagyon jó hatást ér el.

- Na nézzük a porcelánt. Úgy látom, hogy az ön szívéhez is közelebb áll Európa, mint a Kelet, mert ezeket helyezi előtérbe.

- Mit tagadjam. Sőt, még Európán belül is osztályozok. Meissen és Bécs közelebb áll hozzám, mint Servés és Pétervár.

- És kereste az okát? Ízlés?... Nem! Megszokás. Gyerekkori emlék. Tradíció. A nagymamára emlékeztet, a régi, jó világra s ezt szeretjük, ez kedves, ezért áll közel hozzánk.

- Igaza lehet tanár úr... Ide a fal végébe egy nagy állványt építettem, mert többet lehet elhelyezni a polcokon, mint a vitrinekben. Amint látni tetszik ide helyeztem a csiszolt üveget, a hegyi kristályt, a kerámiákat, fajanszot, legfelül pedig az agyagedényeket. Népies motívumokkal túltöltve el vagyok látva, de úgy érzem eljön még az ideje.

- Gyönyörű, csiszolt tükrei vannak.

- Igen. Egy vagyomban került a csomagolás és az ide szállítás. Hát még a csillárok. Nézze ezt a középső, nagy Mária Teréziát. Hatvannégy gyertya ég benne. Majd egyszer külön tanulmányozza végig tanár úr ezt a vitrint a díszpoharakkal. Azt hiszem kevés ilyen Fürstenbecher gyűjtemény van.

- Időt, időt teremtsen hozzá Jámbor úr! Hiszen két hét kell míg az ember ezt az egy szobát átnézi.

- Bizony én is úgy vagyok néha, hogy kézbe veszek valamit és megcsodálom, mintha még sohasem láttam volna. Parancsoljon tanár úr a második szobába. Ez itt a bútorok, a faragott fának a szobája, de ha már ide került ez a hatalmas könyvszekrény választófal, hát ide helyeztem a könyvtárat is. Van egy pár gyönyörű barokk díszítésű bőrmunkám. A szattyánba kötött szurákat majd felvisszük, mert azt napvilágnál kell megnézni. Tessék helyet foglalni. Van karosszék, fotel, trónszék elég. Érdemes megnézni a nászláda kollekciót. Micsoda különbség van az olasz renaissance művész architektórikus ládája és a primitív, észak-német parasztláda között.

- No-no! Ne felejtse el, hogy melyik kinek készült. Ez a nagy renaissance láda építve van. Érti? Akinek ezt készítették... mondjuk például, nem más, mint a velencei kalmár, igen, a velencei kalmár rendelte a lánya részére. Módja volt rá! A falba épített titkos rejtékhelyen csendben meghúzódva álltak a sárga aranytekercesek. Nem számított tehát, hogy mibe kerül. Ilyen és ilyen nászládát akarok és kész! Aki ezt a nászládát készítette az nem csak asztalos volt. Az első sorban cirklivel dolgozó építő mester volt, azután pedig faragó és főleg pedig művész, tervező, meglátó és a meglátást rögzíteni tudó művész. - A másik? Istenem. Az ember kis, vidéki germán városkát lát, egy szorgalmas, törekvő iparost. És ne felejtse el megnézni a már alig látható, kopott évszámot! Ennek ez az értéke! Mikor ezt összetákolták, akkor Emese még nem álmodta meg azt a bizonyos álmot... Hol szerezte?

- Nagyszébenben. Valami elintézni valóm volt lent. Éppen jöttem már ki a vasúthoz, mikor az egyik kis házikó udvarán látom, hogy a gyerekek homokvárat építenek valami öreg Verschlagban. Nézem ezt a ládát, látom, hogy nem mai gyerek, hát bementem és megvettem.

- Mit fizetett érte?

- Hja, tanár úr, ez üzleti titok.

- No, no, én úgy sem gyűjtöm a nászládákat.

- Tudom kérem. Hát közöttünk maradjon, tizenhárom krajcárt fizettem érte. Igaz, hogy forint húsz volt a fuvar. Ha akarja, Önnek olcsón odaadom. Tizenöt forint.

- Hallja, mag rabló. Vigyázzon! Bizalmatlan leszek maga iránt!

- Ismerjük mi már egymást tanár úr. Nem hamarkodjunk el az üzletet. Nem hiszem, hogy panasza volna oka.

- Nem, nem szó sincs róla. Még eddig sohasem éreztem becsapva magam.

- Nem is fogja soha sem!

- Remélem is. No, nézzük mi van még?

- Ide a polcokra sorakoztattam ezeket a dobozokat, ládikókat. Mozaik munkák, hindu féمبراكások, teknősbéka és ezüst veretek...

- Hát ezekkel az öreg háziszerszámokkal mit akar?

- Kérem, soha sem lehet tudni, hogy mikor mi jön divatba. Rokka, bölcsők, sulykolófák, faragott széktámlák, régi székel rovasfák. Van itt kérem válogatni való. Ezt a régi kredencet tele raktam paraszt faragással. Higgye el, meglepő dolgok akadnak néha. A bicskanyelek és a kis dobozkák elég primitívek, de van egy pár Krisztusfej, mondhatom Önnek tanár úr, ha volna szívem hozzá, bárkinek be tudnám magyarázni, hogy déltiroli, vagy olasz mester-munka. Tessék parancsolni, a kép és szőnyeg terem. Büszkeségem két Barabás kép, fő büszkeségem pedig ez a kis szőnyeg, egy valódi manufacture des Goletius.

- Hol szedte?

- Ugye? Bécs, Párizs, Firenze után kiabál ez a kis darab, ugye? Találtatott pedig a világ végén és pedig Érmihályfalván, ahol a katolikus pappal tárgyaltam most egy éve. Leszedtük a padlásra rakott csorba szenteket, öreg feszületeket. Nem is fizettem értük semmit, ellenben gyönyörű, új gipszfigurákat küldtem helyettük. Megfogott egy asszony az utcán, hogy volna egy öreg lábtörlője, nem venném-e meg?

- Mutassa! Hozta aztán nagy sietve ezt a gobelint. Hol vette édes szülém ezt a rongyot - mondom neki. Tudja fene, tekintetes úr - lamentált a nő. Az uram hozta negyvenkilencben. Valami cifra házban lógott a falon, ott emelte meg. De úgy látszik nagyon túlfizettem a dolgot, mert egy fél óra múlva a plébánia előtt zsibongott az egész falu. Batyuval hozták a rongyot úgy, hogy a papnak kellett bottal szétkergetni őket.

- Hallja maga rablóvezér, nem szégyenli magát egy kicsit?

- Nem én! Elsősorban, ha nem én veszem meg, ma már régen a trágyadombon rothadna. Másodsorban, a birtokosnál, mint hadizsákmányt jogos tulajdonnak tekinthettem. Harmadsorban pedig üzlet az üzlet és én nem vagyok konstabler.

- Na jó, gyerünk tovább!

- A sublód fiókban vannak a csipkéim, függönyeim. Ide raktam a szőtteket, a varrottasokat is. Meglehetős kollekcióm van a népies dolgokból. Tót hímzések, sokác - bunyevác holmik, oláh bőrmunkák, sárközi, torockói holmik. Engedje meg, most nem mutatok egyes darabokat, mert már ismerem Önt s ha most kézbe adok valamit, akkor nem fogja a többit megnézni.

- Igaza van Jámbor úr, ilyen tömegnél nem lehet megállni az egyes daraboknál. De biztosítom, minden egyes darabot külön-külön is meg fogok nézni.

- Látogatása mindig megtisztelő rám nézve tanár úr.

- Pláne ha rám tud szólni tizenöt forintért egy tizenhárom krajcáros kisztnit, mi?

- Az üzlet és a látogatás két különálló dolog. Ez a nagy vitrin itt az ékszerek, ötvös és elefántcsont munkák, valamint a kerámiák raktárául szolgál. A nagyobb, ezüst edényeket ebbe a szekrénybe tettem, fent pedig sorba raktam az órákat.

- Jól el van látva bécsi órákkal.

- Tudja Isten honnan van ez a sok óra. Semmi különös nem találok rajtuk. Meglehetősen egy kaptafára készültek és az oszlopfej képzésekkel sehogy sem vagyok kibékülve. Az öreg ökörszemeket sokkal különbnek tartom. Tessék. Pár régi paraván és egy öreg fortepiánó.

- Ugyan kinek tud eladni egy fortepiánót?

- Azt hiszem senkinek. Árverési darab, csak azért vettem, mert a kutyának sem kellett és nem akartam, hogy összetörjék.

- Adok érte egy forintot.

- Én kettőt adtam érte, különben is szépen ki lehet rakni a tetején minden félét és egész jól mutat így. Ellenben, ha akar egy nagyszerű vételt, ajánlok valamit. Tudja tanár úr hol van Belényes?

- Belényes? Valahol Erdélyben.
- Igen. Biharban. El van dugva az Isten háta mögé.
- Na és?
- Tavasszal ott jártam. A postamesternek van egy nagyszerű zongorája. Öt forintért eladná.
- Öt forintért? Nevetséges! És maga nem vette meg?
- Nem!
- Na hallja! Vagy olyan állapotban volt?
- Sőt, igen kitűnő zongora volt.
- Hát akkor nem értem!
- Hiszen én is azonnal meg akartam venni. Igen ám, de ki tud Belényesen zongorát csomagolni? Bementem Váradra érdeklődni. Két ember kiküldése Belényesre, valamint egy zongoraláda, oda és vissza napszám, útiköltség, ellátás, csomagolás, fuvardíj Budapestig, summa summárum 60 forint.
- Hihetetlen!
- Kérem próbálja meg. Azt hiszem a zongora még eladó. Tessék parancsolni, fáradjunk át a fegyverterembe.
- Uram fia, nekem mennem kell!
- Már készen is vagyunk mindjárt, a polcokon fenn cinnedény gyűjtemény, kancsók, kupák, tálak. Lejjebb vannak a kovácsolt kalapált vastárgyak. Van egy pár nagyon szép gyertyatartóm. Futórózsa kúszik az oszlopokon. A szirom, a levél mind olyan finom, mintha élne. Tessék megnézni ezt a kígyófejet, vagy azt a kacsanyakat. Minden toll külön fekszik. Az ember úgy érzi, ha ráfújna felborzolódna.
- Pompás. Pompásak a kovácsolt vas dolgok. Erő, ritmus van bennük. Valahogy minden fölé helyezem őket. A porcelán, a fa, az elefántcsont finomabb, nemesebb, de a vas képviseli valahogy az ősi erőt. Azt az anyagot, amiből békében díszítményt, háborúban fegyvert lehet kovácsolni.
- Igen, a vas a legnépszerűbb anyag, én is szeretem. Demokratikus, egyszerű, időtálló és nem kényes. Fémbe a vas, ami a fában a tölgy. A palisander, vagy az ébenfa talán finomabb, de a masszív korlátot, ami erőt kell hogy képviseljen, azt tölgyből faragják. Tessék megnézni az ostyasütő gyűjteményemet. Egészen egyszerű, primitív motívumokból hányféle variációt lehet kihozni. Füstölők, mécsek, koppantók, réz és bronz gyertyatartók, evőeszközök, török. Ebbe a nagy ruhásszekrénybe zsúfoltam bele az öreg fegyvereket. Nem nagyon rajongok a fegyverekért. Van egy pár szép díszkardom, szablyám, régi, női vadászfegyverem, pisztolyok, de éppen csak azért tartom őket, hogy az is legyen hogy ha valaki keres. Mit szól tanár úr ehhez a dámlapát garnitúrához. A kerek asztalhoz hat karosszék van, de itt csak négyet tudtam elhelyezni. Sokat használhatták, a támlát képező lapátok fényesre vannak csiszolva.
- Érdekes, valami vadászkastélyból lehet.
- Nem tudom. Az apósom gyűjteményéből való.
- Kedves felesége persze jó szakértő, hiszen e mellett nőtt fel.
- Igen, egész ügyes bíráló. Sajnálom, hogy nem mutathattam be. Le kellett mennie a városba.
- Jaj, nekem is mennem kell. Remélem lesz még alkalmam megismerni önagyságát. Jámor uram, mondhatom sajnálom, hogy abba kell hagynom a nézelődést.
- Nézzen még be kérem egy pillanatra ide az ötödik részbe. Az egyházművészeti gyűjtemény. Fő ékessége ez a kis szárnyas házioltár. Természetesen felvidéki származás. Öreg, faragott szentek, angyalok, gyertyatartók. Van egy pár szép, festett ablaküvegem. Faragott imazsámolyok. A miseruhák, stóla, oltárterítők szintén sublódba kerültek. Van egy pávatollal hímzett miseruhám, ezt direkt Önnek tettem félre.

- Mi van ma? Várjunk! Holnap sajnos nem, de holnap után szabad vagyok, akkor már korán bejövök és megnézem.

- Lesz rajta nézni való!

- Ön talán nem is tudja Jámbor úr, hogy milyen gyönyörű környezetben él.

- Én? Hiszen magam választottam ezt a mesterséget magamnak, éppen azért, mert tetszik nekem.

- Ha nem volna ilyen kopasz a tarkóm, én is szívesen átnyergelném a kaptafámat.

- Nem mind arany, ami fénylik kedves tanár úr. Nagyon-nagyon ritka eset, ha az ember gobelint talál a szemétdombon. Inkább a fordítottja a mindennapi. Az emberek azt hiszik kincset őriznek a vitrinben, s ha az ember megmondja az igazat, mélyen meg vannak sértve. Szinte kegyeletsértésnek veszik, ha szemétnak mondom azt, amit már három, vagy négy generáció féltve őrzött, mint értéket. Azután meg, még ha érték is valami, néha tíz évig is kell várni, míg az ember vevőt talál rá. Sokat kell invesztálni, gondot okoz, hogy az ember győzze pénzzel s hogy mit, hogyan értékesítsen, ha pénzre van szüksége.

- Igaz, igaz. Nem fenéig tejfel semmi. De, hogy szép, az tagadhatatlan. Jámbor úr! Nagyon ügyes ez az új beosztása, a gyűjteménye pedig pompás. Még sokat fogok turkálni a holmijai között.

- Legyen szerencsém tanár úr minél gyakrabban.

*

Megszakadt a fonál...

Megszakadt, hogy úgy mondjam, majd az indulásnál.

Egy szűk körben mozgó, férfité lett budai kispolgár élete.

Miért? Mit akartam?

Patriarkalizmus...

Család. Családfő. Emberszeretet. Szerettem volna onnan a budai bástyáról kicsit messzebb nézni a századvégén induló osztályharc hajnalán.

Humanizmus...

Polgári öntudat, a szép szeretete, az ellentétek kiegyenlítésére való törekvés, összefogás.

Negyvennyolc és hatvanhét meddő harca egy fél évszázadon keresztül.

Megszakadt a fonál...

Reánk tört a vihar s a harsogó hullámok sötét völgyeiből ezer merev hulla képe bámul ránk. A polgár meredt bekaszemmel bámult a közelgő óriáskígyóra és az lenyelte őt.

Először így, aztán úgy.

Elmúlt.

Eltemettem mindent, amit szépek hittem. Csalódtam. Nemcsak én egyedül.

Utópiát írni? Minek!

Megszakítottam a fonalat.

Eloltották a fáklyákat. A halottakról vagy jót, vagy semmit.

*

Finis.

Egy öreg töpörödött bácsika üldögélt a Bástya-sétány egyik padján. A tavaszi Nap már kellemes meleget árasztott, de vastag kabátját összehúzta. Feje bóbiskolva lógott.

Ilyenkor délben a Bástya üres. Egy-egy nyugdíjas öregúr sétálgat csak, egy-két mama tologatta a gyerekkocsit, embert nemigen látni.

Szemben az Orbánhegy gyümölcsfái színesedtek, felettük a Svábhegy üde, tavaszi zöldje világított. A Vérmezőn katonák gyakorlatoztak s uniformisukkal tarkázva volt a mező. Odébb sárkányt eregettek a fiúk és a Déli pályaudvar felől hasítva fűtyült egy vonat.

Az öreg bácsit úgy látszik mindez nem érdekelte. Feje a mellére hajolt s kalapja egészen beárnyékolta az arcát.

Szűke csöppség tipegett most anyja mellett a pad előtt. Labdáját maga előtt gurította s a guruló labda nekiütődött az öreg sétatotjának, amit maga mellé támasztott. A bot lassan elcsúszott és leesett.

- Gömböc, vigyázz! - szólt a mama. - Emeld fel szépen a bácsi pálcáját.

A csöppség odatipegett, szusszanva felemelte a botot és a bácsi felé nyújtotta.

- Tessék - pötyögte.

Az öreg úr nem mozdult. A mama megfogta a botot és a régi helyére támasztotta.

- Bocsánatot kérünk - szólt. Mosolygó arca először csodálkozó, aztán ijedt lett. Egy ideig tétován állt, aztán felkapta a csöppséget és gyorsan elsietett.

A Svábhegy felől virágillatot hozott a szellő s a Bástya fái suttogva bólongattak az öreg házak felé, hol a régi falak között a múlt szelleme járt.

Fenn a magasban megszólaltak a déli harangok s hangjukra száz galamb röppent a kék ég felé.

Egy öregúr aludta álmát hosszú, végtelen álmát az üres Bástyasétány padján.

Álma bizonyára szép lehetett, mert arcán megbékélten elsimultak a ráncok.

KÉSZÜLT 1992 JANUÁRJÁBAN

KÉSZÜLT 6 DARAB, SZÁMOZOTT PÉLDÁNYBAN
FARKAS ELEKNÉ, KOMORJAINÉ FARKAS MÁRIA,
ZWICKL ANDRÁSNÉ, szül. Farkas Annamária
és FARKAS ISTVÁNNÉ részére.

EZ A PÉLDÁNY:

ÉDESANYÁM, FARKAS ELEKNÉ
RÉSZÉRE KÉSZÜLT
ÉS 1. SZÁMÚ.